ತರುಣ ತೇಜಸ್ವಿ ಬರ್ಬರೀಕನನ್ನು ಕಂಡು ಚೀರ ತೊಡಗಿದರು. ''ಓಡಿರಿ, ಹಿಡಿಯಿರಿ. ಬಡಿಯಿರಿ ಕಡಿಯಿರಿ. ಸೀಳಿರಿ. ಕೊಲ್ಲಿರಿ.'' ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಒದರುತ್ತಾ ಬರ್ಬರೀಕನ ಮೇಲೆ ಏರಿ ಬಂದರು. ಹಾರಿ ಹೊಡೆದರು. ಈ ಬರ್ಬರೀಕನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಿರ್ಭೀತ. ಆ ಎಲ್ಲ ದೈತ್ಯ ದಾನವರ ಈ ಎಲ್ಲ ಘೋರ ಘೋಷಣೆ. ಭೀಕರ ಉದ್ಗಾರಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಇನಿತೂ ಅವನು ಹೆದರಲಿಲ್ಲ. ನಿರ್ಭಯನಾದ ಆ ಬರ್ಬರೀಕ ದುಶ್ಚೇಷ್ಟೆಗಳಿಂದ ಅಬ್ಬರಿಸಿ ಬರುವ ಆ ದೈತ್ಯರನ್ನೆಲ್ಲ ಏಕಾಕಿ ಆಗಿ ಎದುರಿಸಿದ.

ಘೋರತರವಾದ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಒಂಬತ್ತು ಕೋಟಿ ದುಷ್ಟ ದೈತ್ಯರೂ ಏಕಾಕಿ ಆದ ಅವನ ಮೇಲೆ ಮುಗಿಬಿದ್ದರು. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಆ ಘಟೋತ್ಕಚ ಕುಮಾರನು ಅಂಜಲಿಲ್ಲ. ಅಳುಕಲಿಲ್ಲ. ಧೈರ್ಯದಿಂದಲೇ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಸುಸಜ್ಜವಾದ ನವಕೋಟಿ ದೈತ್ಯ ದಳಪತಿಗಳನ್ನು ವೀರಾವೇಶದಿಂದ ಕಡಿದು ಕೊಚ್ಚತೊಡಗಿದ. ಕಲಿತನದಿಂದ ಕಾದಿದ. ಶೌರ್ಯದಿಂದ ಹೊಡೆದು ಹೆಣಗಳ ಹಡದಿ ಹಾಸಿದ. ತಂಡ ತಂಡವಾಗಿ ಏರಿಬಂದ ಉದ್ದಂಡ ದೈತ್ಯರೆಲ್ಲರು ಬರ್ಬರೀಕನ ಹೊಡೆತ ತಿಂದು ತುಂಡು ತುಂಡಾಗಿ ಬಿದ್ದರು. ಕೆಲವೇ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಬರ್ಬರೀಕನ ವಿಲಕ್ಷಣ ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ಆ ರಾಕ್ಷಸರ ಪ್ರಚಂಡ ಸೇನೆಯೆಲ್ಲವೂ ಕ್ಷತ ವಿಕ್ಷತ. ನವಕೋಟಿ ದಾನವರೆಲ್ಲರೂ ಭಿನ್ನ ವಿಚ್ಛಿನ್ನ.

ಬರ್ಬರೀಕನ ಈ ಲೋಕೋತ್ತರವಾದ ಪೌರುಷ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ಕಂಡು ಪಾತಾಳ ಲೋಕದ ನಾಗ ಧುರೀಣರೆಲ್ಲರೂ ಭಯಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ತಮ್ಮ ಹಣೆಯ ಮೇಲಿನ ಮಣಿಗಳ ರತ್ನ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ನೀರಾಜನಗೈದು ಸೌಜನ್ಯದಿಂದ ಹಾಗೂ ಸಂತಸದಿಂದ ಶಾಂತ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಗತಿಸಿದರು. ಸರ್ಪಸಾರ್ವಭೌಮನಾದ ವಾಸುಕಿಯು ಆ ನಾಗಗಳಿಗೆ ಮುಖವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದ.

ವಾಸುಕಿ:- ಭೈಮನಂದನ! ನೀನು ನಾಗಲೋಕ ನಿವಾಸಿಗಳಾದ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಮೇಲೆ ಮಹೋಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿರುವೆ. ಇಷ್ಟು ದಿನ ಈ ನಮ್ಮ ಪಾತಾಳಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಮ್ಮನ್ನು ಪರಿಪರಿಯಿಂದ ಪೀಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಪಲಾಶಿ ದೈತ್ಯರನ್ನು ಏಕೈಕ ವೀರನಾದ ನೀನು ಕಡಿದು ಕೊಂದು ಹಾಕಿದೆ. ಈ ದುಷ್ಟ ದೈತ್ಯರು ನಮ್ಮ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಮಗೆ ಉಪದ್ರವ ಕೊಟ್ಟು ನಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿಂದ ಓಡಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಈಗ ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ನಿರ್ಮೂಲ ಮಾಡಿ ನೀನು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಬದುಕಿಸಿರುವೆ. ನಿನ್ನಿಂದ ನಾವು ಈ ಪಾತಾಳ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಗಸುಖ ಅನುಭವಿಸುತ್ತ ಸುಖದಿಂದ ಇರುವಂತಾಯ್ತು. ನಿನ್ನ ಉಪಕಾರವನ್ನು ನಾವೆಂದೂ ಮರೆಯಲಾರೆವು. ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದ ವರವನ್ನು ಕೇಳು ನಾವು ನೀಡುತ್ತೇನೆ.

ಬರ್ಬರೀಕ:- ಫಣೀಶ್ವರರೇ, ನೀವು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿದ್ದರೆ ಒಂದು ವರವನ್ನು ಕೊಡಿರಿ. ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯೆಯ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡ ವಿಜಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಜಪತಪಶ್ಚರ್ಯೆಯು ಯಾವ ವಿಘ್ನವೂ ಬಾರದಂತೆ ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ನೆರವೇರಲಿ.''

ಬರ್ಬರೀಕನ ಈ ವಿನಂತಿಯನ್ನು ಆ ಎಲ್ಲ ನಾಗಾಧುರೀಣರು ಪ್ರಸನ್ನಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಅಭಿನಂದಿಸಿ ಅವನು ಬೇಡಿದ ವರವನ್ನು ನೀಡಿದರು. ವಿಜಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಮಂತ್ರ

ವಿದ್ಯಾಸಾಧನೆಯು ನಿರ್ವಿಘ್ನವಾಗಿ ನಡೆಯಲಿ ಎಂದು ಹರಸಿದರು. ಆಗ ಬರ್ಬರೀಕನು ಪಲಾಶಿ ದೈತ್ಯರನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಂದು ತಾನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡ ಪಾತಾಳಲೋಕವನ್ನೂ ಅದರ ಸ್ವಾಮಿತ್ವವನ್ನೂ ಉದಾರಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಆ ಪನ್ನಗ ಪ್ರಮುಖರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಅವರಿಂದ ಸತ್ಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದು ತಾನು ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಮರಳಿದನು.

ದಿಗಂಬರ ಸನ್ಯಾಸಿಯ ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿ ದೊಡ್ಡ ಬಿಲವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಆ ಗುಹಾಮಾರ್ಗವಾಗಿಯೇ ಅವನು ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ಇಳಿದು ಬರುವಾಗ ಅವನಿಗೆ ಆ ಮಾರ್ಗದ ಕಡೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಸನ್ಯಾಸಿಯೊಬ್ಬನೇ ಅವನ ಏಕಮಾತ್ರ ಲಕ್ಷ್ಯವಾಗಿದ್ದನು. ಈಗ ಮರಳಿ ಅದೇ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಹೋಗುವಾಗ ಅವನಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಅವಸರ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲೆಡೆ ದೃಷ್ಟಿ ಚೆಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತ ಬಂದನು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಒಂದು ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ ಕಂಡಿತು. ಆ ದೇವತರುವಿನ ಬುಡದಡಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ರತ್ನಲಿಂಗ. ಅದರ ಕಾಂತಿಕಿರಣಗಳಿಂದ ದಿಗಂತರಾಳವೆಲ್ಲವೂ ಪ್ರಕಾಶಿತ. ಅನೇಕ ನಾಗಕನ್ಯೆಯರು ಅದರ ಪೂಜೆಗೈಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಬರ್ಬರೀಕನಿಗೆ ಇನ್ನಿಲ್ಲದ ಆಶ್ಚರ್ಯ. ಕೇಳಿಯೇ ಬಿಟ್ಟ ಅವನು ಆ ನಾಗಕನ್ಯೆಯರನ್ನು.

ಶಿವಲಿಂಗದ ಮಹಿಮೆ

ಬರ್ಬರೀಕ:- ''ಇದೆಂಥ ಶಿವಲಿಂಗ? ಇದರ ಹೊಳಪು ಸೂರ್ಯನಿಗಿಂತ ಮಿಗಿಲು. ಇದರ ತೇಜ ಅಗ್ನಿಗಿಂತ ಉದ್ದೀಪಿತ. ಈ ನವರತ್ನ ಪ್ರಭಾಭಾಸುರವಾದ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮ ಯಾರು? ಈ ಶಿವಲಿಂಗದ ನಾಲ್ಕು ಬದಿಗಳಿಂದಲೂ ನಾಲ್ಕು ದಾರಿಗಳು ಹೋಗಿವೆ. ಆ ದಾರಿಗಳು ಯಾವವು? ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗುವವು? ಎಲ್ಲಿ ಕೂಡುವವು? ಇದೆಲ್ಲದರ ಪರಿಚಯವನ್ನು ನನಗೆ ದಯವಿಟ್ಟು ಮಾಡಿಕೊಡಿರಿ.''

ಬರ್ಬರೀಕನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ನಾಗಕನ್ಯೆಯರು ಸಂಕೋಚದಿಂದ ನಸುನಾಚಿ ಬಳ್ಳಿಯಂತೆ ಬಳುಕುತ್ತ ನುಡಿದರು.

ನಾಗಕನ್ಯೆಯರು:- ನಾಗಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ನಾಯಕನಾದ ಆದಿಶೇಷನು ಉಗ್ರವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿ ಈ ಮಹಾಲಿಂಗವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮ. ಈ ರತ್ನಲಿಂಗದ ದರ್ಶನದಿಂದ ಪುಣ್ಯ, ಸ್ಪರ್ಶನದಿಂದ ಪಾಪನಾಶ. ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಸೌಭಾಗ್ಯ, ಪೂಜೆಯಿಂದ ಸರ್ವಸಮೃದ್ಧಿ. ಈ ಮಹಾಲಿಂಗದ ನಿರಂತರ ಆರಾಧನೆ, ಉಪಾಸನೆ-ಅರ್ಚನಗಳಿಂದ ಸರ್ವಸಿದ್ಧಿಗಳೂ ಸ್ವಾಧೀನವಾಗುವವು. ಈ ಲಿಂಗದಿಂದ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹೋಗುವ ದಾರಿಯು ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ದಾರಿಯು. ಈ ಪೂರ್ವಮಾರ್ಗವು ಭುವನ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಶ್ರೀಪರ್ವತದ ವರೆಗೆ ಹೋಗಿ ಮುಟ್ಟುವದು. ಈ ನಾಗಲೋಕದಲ್ಲಿಯ ಜನರು ನಿಮ್ಮ ಮಧ್ಯಮ ಲೋಕ ಅಥವಾ ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಹೆದ್ದಾರಿ ಎಂದರೆ ಈ ಪೂರ್ವಮಾರ್ಗವೇ. ಈ ಪಾತಾಳಲೋಕ ಭೂಲೋಕಗಳ ನೇರ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಈ ಉಭಯ ಲೋಕಗಳ ರಾಜಮಾರ್ಗವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದವನು ಸರ್ಪಕುಲ ಧುರೀಣನಾದ ಇಲಾಪುತ್ರ ಎಂಬ ನಾಗನಾಯಕ.

ಇಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಇನ್ನೊಂದು ಮಾರ್ಗವೂ ಕೂಡ ಭೂಲೋಕದ ಒಂದು ಮಾರ್ಗವಾದ ಭರತಖಂಡದ ಶೂರ್ಪಾರು ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಕೂಡುತ್ತದೆ.

ಈ ಒಳಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕರ್ಕೋಟಕ ಎಂಬ ನಾಗ ನೇತಾರನು ತನಗಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಪಡುವಣ ನಿಟ್ಟಿನ ಮತ್ತೊಂದು ಮಾರ್ಗವು ಪೃಥ್ವೀಮಂಡಲದ ಪ್ರಭಾಸ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ನೇರವಾಗಿ ಹೋಗಿ ತಲುಪುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಐರಾವತ ಎಂಬ ನಾಗೇಂದ್ರನು ಎಲ್ಲ ಸರ್ಪಗಳಿಗೂ ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಸರಳವಾಗಿ ಹೋಗಿಬರಲು ಸೌಕರ್ಯವಾಗಲಿ ಎಂದು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದಾನೆ. ನಾಲ್ಕನೆಯದಾದ ಈ ತೆಂಕಣಮಾರ್ಗವು ಧರಾತಲದ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದ ವರೆಗೆ ನೇರವಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ತೀಕ್ಷ್ಣಸರ್ಪ ಎಂದು ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ತಕ್ಷಕನೇ ಈ ತೀಕ್ಷ್ಣಮಾರ್ಗದ ನಿರ್ಮಾಪಕ. ಈ ತಕ್ಷಕನಿಗೆ ತನ್ನ ಅನೇಕ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಪೃಥ್ವೀಮಂಡಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಅನೇಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ರಾಜಕೀಯ ಘಟನೆಗಳ ಹಿಂದೆ ತಕ್ಷಕ ನಾಗನ ಕೈವಾಡ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಬೇಕು ಎಂದಾಗ ತತ್‌ಕ್ಷಣ ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿಬರಲು ಅನುಕೂಲವಾಗಲಿ ಎಂದು ತಕ್ಷಕ ಎಂಬ ಪನ್ನಗಪತಿಯು ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದ ಈ ನೇರಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನೇಕ ನಾಗಕಾರ್ಮಿಕರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಹಿಂದೆ ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಈ ಮಹಾಲಿಂಗದ ಮೇಲ್ಭಾಗದಿಂದ ಬೇರೊಂದು ಮಾರ್ಗವು ಕಾಣುವುದಲ್ಲವೆ? ಆ ಮಾರ್ಗವೇ ನೀವು ಆ ದಿಗಂಬರ ಸನ್ಯಾಸಿಯ ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ, ಭೂಲೋಕದ ಒಂದು ಅದ್ಭುತ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕು, ಬಿಲದಲ್ಲಿ ಇಳಿದು, ಈ ನಾಗಲೋಕಕ್ಕೆ ಸಾಗಿಬಂದ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ರಂಧ್ರಮಾರ್ಗ. ಈಗ ನೀವು ಮತ್ತೆ ಮರಳಿ ನಿಮ್ಮ ಮೇದಿನೀ ತಳಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿರುವುದು ಇದೇ ಮಾರ್ಗದಿಂದ. ಈ ಕಿರುದಾರಿಯು ಅದೇ ನೀವು ಸಾಗಿಬಂದ ಬಿಲಮಾರ್ಗದಿಂದ ಭೂಲೋಕದ ವರೆಗೆ ಚಾಚಿ ಗುಪ್ತಕ್ಷೇತ್ರದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಯ್ತೆರೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಸಮರ್ಥನಾದ ಪಾರ್ವತೀ ಪುತ್ರ ಸ್ಕಂದ ಸ್ವಾಮಿಯು ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಪ್ರಹಾರದಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಮಹಾಪುರುಷ! ಈಗ ನಾವು ನಿನ್ನ ಬಿನ್ನಹದ ಮೇರೆಗೆ ನಮ್ಮ ಈ ನಾಗಲೋಕದಿಂದ ನರಲೋಕದವರೆಗೆ ಚಾಚಿರುವ ಪಂಚಮಾರ್ಗಗಳ ಪ್ರಕಾರ, ಹಿನ್ನೆಲೆ, ಇತಿಹಾಸ, ವ್ಯಾಪ್ತಿ ವಿಸ್ತಾರ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಬಿತ್ತರಿಸಿದ್ದೇವೆ.

ಆದರೆ, ನಮ್ಮಿಂದ ಈ ನಾಗಲೋಕದ ರಹಸ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡ ನೀನು ಯಾರು? ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಯಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾದ ಈ ದೇಹಯಷ್ಟಿಯ ಚೆಲುವು. ನಿಲುವು. ಕಾಯಕಾಂತಿ ಹಾಗೂ ತೇಜಸ್ವೀ ಮುಖಮಂಡಲವನ್ನು ಕಂಡು ನಾವು ಮುಗ್ಧರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ನೀನು ಇದೀಗ ದಿಗಂಬರ ಸನ್ಯಾಸಿ ವೇಷದಲ್ಲಿದ್ದ ದೈತ್ಯನನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಬಂದಿರುವೆ. ಈಗ ಒಬ್ಬನೇ ಮರಳಿ ಮಹೀತಳಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿರುವೆ, ಇದರ ರಹಸ್ಯವೇನು? ನಮಗೆ ತಿಳಿಸು. ನಿನ್ನ ಈ ವೀರ ವಿಕ್ರಮ ಹಾಗೂ ಸಾಹಸಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಕಂಡು ನಾವು ನಿನ್ನನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿದ್ದೇವೆ. ನಿನ್ನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಲು ಬಯಸಿದ್ದೇವೆ. ನಮ್ಮನ್ನು ನೀನು ಮದುವೆಯಾಗು. ನಿನ್ನನ್ನೇ ಪತಿರೂಪದಿಂದ ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ನಮ್ಮ ಆಸೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸು. ನಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ನೀನು ಇಲ್ಲಿ ಬಗೆಬಗೆಯ ರಮ್ಯ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾಗಿ ಆನಂದವಾಗಿ ವಿಹರಿಸು.

ಬರ್ಬರೀಕ:- ''ಶುಭಾಂಗಿಯರೇ! ನಾನು ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿಯೇ ಪುಣ್ಯಭೂಮಿ ಯೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಭರತಖಂಡದ ಸಾಮ್ರಾಟ್ ಧರ್ಮರಾಜನ ಸಹೋದರ ಬಲಭೀಮನ

ಮೊಮ್ಮಗ. ನಮ್ಮ ತಂದೆ ಘಟೋತ್ಕಚ, ತಾಯಿ ಕಾಮಕಟಂಕಟೆ. ಅವರಿಬ್ಬರ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ನಾನು ಈ ದಿಗಂಬರ ದೈತ್ಯನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ಅವನನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಧಾವಿಸಿ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಬಂದೆ. ಅವನನ್ನು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಂಹರಿಸಿ, ಇದೀಗ ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಮರಳಿ ಹೊರಟಿದ್ದೇನೆ. ನಿಮ್ಮ ಮದುವೆಯ ಬಿನ್ನಹವನ್ನು ಮನ್ನಿಸುವದು ನನಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಈ ಲೋಕದ ನಾಗಕನ್ಯೆಯರಾದ ನಿಮ್ಮನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗುವದರಿಂದ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಉಪಕಾರವಿಲ್ಲ. ಯಾರಿಗೂ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನೈಷ್ಠಿಕ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯಾಗಿಯೇ ಪರೋಪಕಾರಗೈಯುತ್ತ ಬದುಕಬೇಕೆಂದು ನಾನು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದೇನೆ.''

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಸುಹೃದಯ ಎಂದು ಹೆಸರಾದ ಆ ಬರ್ಬರೀಕನು ಆ ಪಾತಾಳ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಮಹಾಲಿಂಗವನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ. ಪ್ರಣಮಿಸಿದನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ. ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಆ ಶಿವಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಶಿವಸನ್ನಿಧಾನೋಪೇತವಾದ ಆದಿಶೇಷ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾದ ಮಹಾಲಿಂಗವನ್ನು ಭಕ್ತ್ಯುದ್ರೇಕದಿಂದ ಅರ್ಚನೆಗೈದನು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಆ ಶಿವಲಿಂಗದ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಊರ್ಧ್ವಗಾಮಿಯಾದ ಬಿಲಮಾರ್ಗದಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ಗುಪ್ತಕ್ಷೇತ್ರದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗದ ಹಿಂಬದಿಯಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಬಂದನು. ಆ ಬಿಲದ್ವಾರದ ವಿವರದಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎದ್ದು ಬಂದಾಗ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕು ಅರುಣಾರುಣವಾದ ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿತ್ತು. ಬರ್ಬರೀಕನು ಆನಂದದಿಂದ ಬಂದು ವಿಜಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡ. ಆ ವಿಜಯ ವಿಪ್ರನು ಬರ್ಬರೀಕನ ಸಹಾಯದಿಂದ ತನ್ನ ಸಾಧನೆಗೆ ಒದಗಿದ ವಿಘ್ನ, ವಿಡ್ದೂರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಗೆದ್ದು ತನ್ನ ವೈಷ್ಣವೀವಿದ್ಯೆಯ ಮಂತ್ರಸಾಧನೆಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿದ. ಬರ್ಬರೀಕನನ್ನು ಕಂಡು ಆನಂದದಿಂದ ನುಡಿದ.

ಉಪಾಕರದ ಸ್ಮರಣೆ, ಸಿದ್ಧಭಸ್ಮದ ವಿತರಣೆ

ವಿಜಯವಿಪ್ರ:- ವೀರಾಗ್ರಣಿಯಾದ ಬರ್ಬರೀಕ, ನಿನಗೆ ಧನ್ಯವಾದ. ನಿನ್ನ ಬೆಂಬಲದಿಂದ ಹಾಗೂ ಮುಂಬಲದಿಂದ ನಾನು ಅನುಪಮ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದೇನೆ. ಮಹಾಬಲಿಷ್ಠನೂ ಸತ್ಯನಿಷ್ಠನೂ ನಿಸ್ಪೃಹಿಯೂ ಆದ ನಿನ್ನ ಸಹಾಯ ಸಹಕಾರಗಳು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ವಿದ್ಯಾಸಿದ್ಧಿಯ ಕನಸು ಎಂದೂ ನನಸಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ದುಷ್ಟದೈತ್ಯರು. ನನ್ನ ಈ ಸತ್ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟೋ ವಿಘ್ನಗಳನ್ನು ತಂದು ಒಡ್ಡಿದರು. ನೀನು ನಿನ್ನ ಶೌರ್ಯ, ಧೈರ್ಯ, ಚಾತರ್ಯಗಳಿಂದ ಆ ಎಲ್ಲ ವಿಘ್ನ ವಿಂಧ್ಯಾಚಲಗಳನ್ನು ನಿನ್ನ ವಜ್ರಕಾಯದಿಂದ ಹುಡಿಗಟ್ಟಿ ನಿವಾರಿಸಿ ನನ್ನ ಈ ಮಂಗಳ ಕಾರ್ಯವು ನಿರಾಂತಕವಾಗಿ ನೆರವೇರುವಂತೆ ಮಾಡಿದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ನಿನಗೆ ಎಷ್ಟು ಕೃತಜ್ಞನಾದರೂ ಕಡಿಮೆಯೇ. ನೀನು ದೀರ್ಘಾಯುಷಿಯಾಗು. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬಯಸಿದ ಭೋಗ ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಪಡೆ. ದಾನ ನೀಡು. ಧರ್ಮಮಾಡು. ಗೆಲವು ಯಾವಾಗಲೂ ನಿನ್ನ ಬೆನ್ನಿಗೆ ಇರಲಿ. ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ನಿನ್ನ ಪದರಿನಲ್ಲಿ ಇರಲಿ. ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ನಿನ್ನ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ ಇರಲಿ. ಇದೇ ನಾನು ನಿನಗೆ ಕೊಡುವ ಆಶೀರ್ವಾದ. ಇದೀಗ ನಾನು ಯಜ್ಞಮಾಡಿದ ಹೋಮ ಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಸಿಂಧೂರದಂತೆ ಹೊಂಬಣ್ಣದ ಹುಡಿ ಭಸ್ಮರೂಪವಾಗಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಅದು ಪರಮಪವಿತ್ರ. ಅದನ್ನು ಒಂದು ಮುಷ್ಟಿ ತುಂಬ ತೆಗೆದುಕೊ. ಈ ಸಿದ್ಧಭಸ್ಮವನ್ನು ನೀನು ರಣಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ವೈರಿಯ ಮೇಲೆ ತುಸು ಚಿಮುಕಿಸಿದರೂ ಸಾಕು. ಎಂಥ ಬಲಿಷ್ಠ ಶತ್ರುವಾದರೂ

ಕ್ಷಣಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿಯಾಗಿ ಬೀಳುವನು. ಈ ನನ್ನ ಅಗ್ನಿಕುಂಡದ ಹೋಮಭಸ್ಮವು ನಿನಗೆ ವಿಶ್ವವಿಜಯವನ್ನೇ ತಂದುಕೊಡುವುದು. ನೀನು ಹೋದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ನಿನ್ನ ಅಡಿಯ ಆಳಾಗಿ ನಿನ್ನ ಬೆಂಬಿಡಿದು ಬರುವಳು.

ಬರ್ಬರೀಕ:- ವಿಪ್ರ! ನನಗೆ ಈ ನಿನ್ನ ಭಸ್ಮವು ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಬಯಸುವ ಬೇರಾರಿಗಾದರೂ ಕೊಡು. ಯಾವುದಾದರೂ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಬಯಸಿ ನಾನು ನಿನಗೆ ಸಹಾಯವನ್ನು ಮಾಡಿರುವದಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಪರೋಪಕಾರ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದಲೇ ನಾನು ನಿನಗೆ ನಿನ್ನ ವಿದ್ಯಾಸಾಧನೆಗೆ ಸಹಾಯವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದು.

ಉಪಕುರ್ಯಾನ್ನಿರಾಕಾಂಕ್ಷೋ ಯಸ್ಸ ಸಾಧುರಿತೀರ್ಯತೇ ।
ಸಾಕಾಂಕ್ಷಮುಪಕುರ್ಯಾದ್ಯಃ ಸಾಧುತ್ವೇ ತಸ್ಯ ಕೋ ಗುಣಃ ॥

ಯಾವುದೇ ಪ್ರಯೋಜನ ಅಥವಾ ಲಾಭದ ಆಶೆಯಿಲ್ಲದೆ ಮಾಡಿದ ಉಪಕಾರವೇ ನಿಜವಾದ ಉಪಕಾರ; ಅದಕ್ಕೇ ಪರೋಪಕಾರ ಎನ್ನುವರು. ಇಂಥ ನಿಷ್ಕಾಮಭಾವನೆಯಿಂದ ಪರಮೋಪಕಾರ ಮಾಡುವವನಿಗೆ ಸಾಧು ಎಂದು ಕರೆಯುವರು. ಯಾವುದೇ ಪ್ರಯೋಜನದ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಂದ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಸಜ್ಜನಿಕೆ ಏನು ಬಂತು?

ಪಾಂಡವರ ಪೌತ್ರನಾದ ನಾನು ಇಂಥ ಕ್ಷುದ್ರತರವಾದ ಪರೋಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಲಾರೆ. ನಾನು ನನ್ನ ಬಾಹುಬಲದಿಂದಲೇ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ವಿಜಯಶ್ರೀಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚುತ್ತೇನೆ. ಹೆರವರು ಮಂತ್ರಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಬೂದಿಯಿಂದ ನಾನು ವಿಜಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದರೆ ಸ್ವಾಭಿಮಾನಿಗಳಾದ ನಮ್ಮ ಪಾಂಡವರ ಕುಲಕ್ಕೆ ದ್ರೋಹ ಬಗೆದಂತಾಗುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಬೂದಿಯನ್ನು ಕಾದು ಗೆಲ್ಲಲು ಸ್ವಯಂಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದ ಬೇರೆ ಯಾರಿಗಾದರೂ ದುರ್ಬಲರಿಗೆ ನೀಡಿರಿ. ನಾನು ರಣಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದರೂ, ಬಿದ್ದರೂ ನನ್ನ ಬಾಹುಬಲದಿಂದಲೇ ಏಳುವೆ. ಇಲ್ಲವೇ ಬೀಳುವೆ. ಅದೇ ನನಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರ. ನನಗೆ ಒಂದೇ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಇದ್ದಿತು. ನೀವು ಕೈಕೊಂಡ ವೈಷ್ಣವೀ ವಿದ್ಯಾಸಿದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ನೀವು ಯಶಸ್ವಿ ಆಗಬೇಕು. ಆ ಯಶಸ್ಸಾಧನೆಯಿಂದ ನೀವು ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಬೇಕು. ಆ ಸಿದ್ಧಿಯ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ ಆ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯ ಹೊಂಬೆಳಕನ್ನು ನಾನು ನನ್ನ ಕಣ್ಣತುಂಬ ನೋಡಬೇಕು. ಅದು ಈಗ ಪೂರ್ಣವಾಯಿತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಿಮಗೆ ಧನ್ಯವಾದ. ನಾನು ನಿಮಗೆ ಈಗ ಮಾಡಿದ ಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ನಿಮ್ಮಿಂದ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವದು ಕೇವಲ ನಿಮ್ಮ ಆಶೀರ್ವಾದ. ಬರ್ಬರೀಕನ ಈ ನಿಸ್ಪೃಹ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ನಿಷ್ಕಾಮ ಪರೋಪಕಾರ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನೂ ಮನವಾರೆ ಮೆಚ್ಚಿದ ಆ ವಿಜಯವಿಪ್ರ ಆನಂದದಿಂದ ಅಭಿನಂದಿಸಿದ. ಸ್ನೇಹದಿಂದ ಆಲಿಂಗಿಸಿದ. ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದ.

ಅನಂತರ ವೈಷ್ಣವೀ ವಿದ್ಯೆಯ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಬರ್ಬರೀಕನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಪಡೆದ ಆ ವಿಜಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಅನೇಕ ದೇವ ದೇವಿಯರು ಅಲ್ಲಿಯೇ ನೆರೆದ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳು ಅವನಿಗೆ ಅನುಪಮವಾದ ಸಿದ್ಧೈಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರದಾನ ಮಾಡಿದರು. 'ಸಿದ್ಧಸೇನ' ಎಂದು ಅನ್ವರ್ಥಕವಾದ ಹೊಸ ಹೆಸರನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿದರು. ಅನೇಕಾನೇಕ ಯೋಗಿಗಳು, ಸಿದ್ಧರು, ಮುನಿಮಹರ್ಷಿಗಳು ಬಂದು ಸಿದ್ಧಸೇನನ ಈ ವೈಷ್ಣವೀ ವಿದ್ಯಾಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿ ಅಭಿನಂದನೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಪಾಂಡವರ ಪೌತ್ರನಾದ ಬರ್ಬರೀಕನ ಸಹಾಯದಿಂದ ವಿಜಯವಿಪ್ರನು ಸಿದ್ಧಸೇನನಾಗಿ ಜಗತ್ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದನು.

ಪಾಂಡವರ ವನವಾಸ. ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯ ಪ್ರವಾಸ

ಇತ್ತ ಹಲವಾರು ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆದ ಬಳಿಕ ಪಂಚಪಾಂಡವರು ಹಸ್ತಿನಾಪುರದಲ್ಲಿ ದುರುಳ ದುರ್ಯೋಧನ ದುಶ್ಯಾಸನರ, ದುರಾಲೋಚನೆಯ ಜಾಲದಲ್ಲಿ ಮೋಸ ಬಿದ್ದು ಲೆತ್ತವಾಡಿದರು. ಆ ವಂಚನೆಯ ಜೂಜಾಟದಲ್ಲಿ ಸಾಧು ಸ್ವಭಾವದ ಪಾಂಡವರು ಸೋಲನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದರು. ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡರು. ಶಕುನಿಯ ಕಪಟ ನೀತಿಯಿಂದ ಆ ಲೆತ್ತದಾಟದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ಅಪಹರಿಸಲಾಯಿತು. ಪಂಚಪಾಂಡವರು ದುರ್ವಿಧಿಯು ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿ ದ್ರೌಪದಿಯೊಂದಿಗೆ ಅಡವಿಪಾಲು ಆದರು. ಆ ವನವಾಸದಲ್ಲಿಯೂ ಅವರ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿ ಜಾಗ್ರತವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದಿತು. ವನವಾಸ ಅವರಿಗೆ ಒಂದು ನೆಪ ಮಾತ್ರ. ಆ ವನವಾಸದ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ಅವರು ಭೂಮಂಡಲದ ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಸುತ್ತತೊಡಗಿದರು. ಭಾರತದ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳ ಘನನಿಬಿಡ ವಿಜನ ವನಾಂತರಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನೂ ಪರಮಪವಿತ್ರವಾದ ಗುಪ್ತಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನೂ ಗೂಢ ತೀರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಒಂದೂ ಬಿಡದೇ ಅವರು ಮಿಂದು ಸಂದರ್ಶನವಿತ್ತು ಆ ತಮ್ಮ ವನವಾಸವನ್ನು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸಿಕೊಂಡರು.

ಹೀಗೆ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗೈಯುತ್ತ ಪಂಚಪಾಂಡವರು ತಮ್ಮ ವನವಾಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಗುಪ್ತಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೂ ಆಗಮಿಸಿದರು. ಈ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಂಗೊಳಿಸುವ ಚಂಡೀದೇವಿಯ ದರ್ಶನ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು. ದರ್ಶನ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಅವರಿಗೆ ಪರಮಾನಂದವಾಯಿತು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಬಹುದೂರದ ದಾರಿ ನಡೆದು ಬಂದದ್ದರಿಂದ ಬಳಲಿ ಬೆಂಡಾಗಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ದಣಿವನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಆ ಪಂಚಪಾಂಡವರು ದ್ರೌಪದಿಯೊಂದಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಿಶ್ರಮಿಸಿದರು. ಅದೇ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಬರ್ಬರೀಕನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ಅವನಿಗೆ ಪಾಂಡವರ ಗುರುತೇ ಹತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಪಾಂಡವರಿಗೂ ತಮ್ಮ ಮೊಮ್ಮಗನಾದ ಈ ಬರ್ಬರೀಕನ ಗುರುತು ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ಹುಟ್ಟಿದ ಬಳಿಕ ಅವನು ಎಂದೂ ತನ್ನ ತಂದೆಯ ತಂದೆಯನ್ನಾಗಲಿ, ಕಕ್ಕಂದಿರನ್ನಾಗಲೀ ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರೂ ಇವನನ್ನು ಕಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಂಟಕಾಕೀರ್ಣವಾದ ಆ ಬೆಂಗಾಡಿನ ದುರ್ಗಮ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆನಡೆದು ಅವರೆಲ್ಲರೂ ದಣಿದು ಹೋಗಿದ್ದರು. ಹಸಿವೆಯಿಂದ ಕಸಿವಿಸಿ ಪಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಏನಾದರೂ ಉಪಹಾರ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಅವರು ತಮ್ಮ ಬುತ್ತಿಯ ಗಂಟನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿದರು. ಬಾಯಾರಿಕೆಯಿಂದ ಅವರ ಗಂಟಲು ಒಣಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ನೀರಿಗಾಗಿ ಅವರು ಆಚೀಚೆ ನೋಡಿದರು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿನೀರಿನ ಹೊಕ್ಕರಣಿ ಕಂಡಿತು. ಕೂಡಲೇ ಭೀಮಸೇನನು ಪುಷ್ಕರಣಿಗೆ ಆ ನೀರನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರಲು ಹೊರಟನು.

ಒಮ್ಮೆಲೇ ಧರ್ಮರಾಜನು ಭೀಮನಿಗೆ ಕೂಗಿ ಹೇಳಿದನು.

ಧರ್ಮರಾಜ:- 'ಭೀಮಸೇನ, ನೀನು ಮೊದಲು ಈ ಪುಷ್ಕರಣಿಯ ನೀರನ್ನು ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮೇಲೆ ಬಾ. ಮೇಲೆ ಬಂದು ಮುಖ ಕೈಕಾಲುಗಳನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಅನಂತರ ಆ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮಹಾದೋಷ ತಗಲೀತು.''

ಆದರೆ ಭೀಮನಿಗೆ ಭಯಂಕರ ಬಾಯಾರಿಕೆ. ನೀರಡಿಕೆಯಿಂದ ಅವನ ನಾಲಿಗೆ ಸೇದುತ್ತಲಿತ್ತು. ಯಾರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಧರ್ಮರಾಜನ ಮಾತನ್ನು

ಕೂಡ ಗಮನಿಸದೆ ಧಿಡೀರನೇ ಅವನು ನೀರಿಗೆ ಇಳಿದ. ಆ ತಿಳಿನೀರನ್ನು ಬೊಗಸೆ ತುಂಬ ಕುಡಿಯಬೇಕೆಂದು ಅವನಿಗೆ ತಡೆಯಲಾರದ ಲವಲವಿಕೆ. ಅನಿವಾರ್ಯ ನೀರಡಿಕೆ. ಅವನು ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ ಮುಖ ತೊಳೆದ. ಪಾದ ಪ್ರಕ್ಷಾಳನ ಮಾಡಿಕೊಂಡ. ಎರಡೂ ಕೈಗಳನ್ನು ಶುದ್ಧೀಕರಿಸಿದ. ಹೀಗೆ ಭೀಮನು ತನ್ನ ಕೈ ಕಾಲು ತೊಳೆಯುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಮೇಲಿನಿಂದ ಬರ್ಬರೀಕನ ಗರ್ಜಿಸಿದ.

ಬರ್ಬರೀಕ:- ಎಲೋ, ಬುದ್ದಿಗೇಡಿಯೇ! ಇದನ್ನೇನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆ? ಇದು ದೇವಿಯ ಕುಂಡ, ಇದರಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಕಾಲು ಅದ್ದಿದಿ. ಕೈ ಎದ್ದಿದಿ. ಮುಖ ತೊಳೆದಿ. ನಾನು ಚಂಡೀ ದೇವಿಗೆ ಈ ತೀರ್ಥದಿಂದಲೇ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಿನ್ನ ಕೈ ಕಾಲು, ಮುಖ ತೊಳೆದು ದೂಷಿತವಾದ ನೀರನ್ನು ಮಾನವರು ಕೂಡ ಮುಟ್ಟಲಾರರು. ಅಂದ ಬಳಿಕ ಇದರಿಂದ ದೇವತೆಗೆ ಅಭಿಷೇಕವನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡುವುದು? ತೀರ್ಥಗಳ ಪಾವಿತ್ರ್ಯ ರಕ್ಷಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಇಷ್ಟು ಕೂಡ ಬುದ್ಧಿ ಇಲ್ಲದ ನೀನು ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ಕೈಕೊಂಡಿದ್ದಾದರೂ ಏಕೆ?

ಭೀಮಸೇನ:- ಕ್ರೂರ ರಾಕ್ಷಸಾಧಮನೇ! ನೀನೇಕೆ ಇಷ್ಟು ಕಠೋರವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವೆ? ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸ್ನಾನ-ಪಾನಗಳಿಗಲ್ಲದೇ ನೀರಿನ ಉಪಯೋಗವಾದರೂ ಏನು? ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಮುನಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಕೂಡ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಶಾಸ್ತ್ರ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತೀರ್ಥಸ್ನಾನ ಹಾಗೂ ತೀರ್ಥಪಾನ ಅವಶ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯ ಎಂದು ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಕೈಕಾಲುಗಳನ್ನು ಅದ್ದದೇ ಮುಖ ತೊಳೆಯದೆ, ಸ್ನಾನ-ಪಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡುವದೆಂತು? ಸ್ನಾನ ಎಂದರೆ ಏನು? ಕೈ ಕಾಲು ಮುಂತಾದ ಅವಯವಗಳನ್ನು ತೊಳೆಯುವದೇ ಸ್ನಾನವಲ್ಲವೇ? ಅಂದ ಬಳಿಕ ಈ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ನಾನು ನನ್ನ ಕೈಕಾಲುಗಳನ್ನು ತೊಳೆದರೆ, ನೀನೇಕೆ ಆಕ್ಷೇಪಮಾಡುವೆ? ಸ್ನಾನ ಮತ್ತು ಅಂಗ ಪ್ರಕ್ಷಾಳನ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಾರದೆಂದಿದ್ದರೆ, ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ದಾನಿಗಳೂ ಧರ್ಮಾತ್ಮರೂ ಕೆರೆ ಕಾಲುವೆ ಹಾಗೂ ಹಲವಾರು ಹೊಕ್ಕರಣಿಗಳನ್ನು ಏತಕ್ಕಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಿದ್ದರು?

ತೀರ್ಥವಿಜ್ಞಾನ

ಬರ್ಬರೀಕ:- ಯಾತ್ರಿಕ! ನೀನು ಹೇಳಿದ ಮಾತೇನೋ ನಿಜ. ಮುಖ್ಯ ಮುಖ್ಯ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬ ಮಾತು ನನಗೂ ಒಪ್ಪಿಗೆ. ಆದರೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಮಾನವನಿಗೆ ವಿವೇಕ ಬೇಕು. ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದಾಕ್ಷಣ ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹೊಕ್ಕು, ಕೈಕಾಲುಗಳನ್ನು ತೊಳೆದು ತನ್ನ ಮೈಮುಖ ಮಾಲಿನ್ಯದಿಂದ ತೀರ್ಥಜಲವನ್ನು ದೂಷಿತಗೊಳಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ತೀರ್ಥಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದ ಮಾತು ವಾಸ್ತವಿಕವೆ. ಅದರ ಅರ್ಥ ನದೀ ಝುರಣೀ ಹಳ್ಳ ಮುಂತಾದ ಹರಿಯುವ ನೀರಿನ ಜಲಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಅಂಗಾಂಗಳನ್ನು ತೊಳೆದು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ನಿಂತ ನೀರಿನ ಕುಂಡ, ಹೊಂಡ, ಕುಂಟೆ, ಹೊಕ್ಕರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣು ಮೆತ್ತಿದ ಹೊಲಸು ಹತ್ತಿದ, ಮುಖ, ಮಾರ್ಜನ, ಅಂಗ ಪ್ರಕ್ಷಾಳನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಆ ನೀರೆಲ್ಲವೂ ಕಲುಷಿತವಾಗದೇ ಇದ್ದೀತೆ? ಬಂದು ಮಿಂದ ಮಾನವರ, ಕೈಕಾಲು ಮೂಗು ಮುಖಗಳ ಹೊಲಸು, ಮಲ ಮಾಲಿನ್ಯಗಳು ಮಡುವುಗಟ್ಟಿದ ಆ ನೀರಿನಿಂದ ದೇವದೇವಿಯರಿಗೆ ಅಭಿಷೇಕವನ್ನು ಮಾಡಿಸುವದೆಂತು?

ಆದುದರಿಂದ ಬಾವಿ, ಸರೋವರ, ಕುಂಟೆ ಮುಂತಾದ ಸ್ಥಾವರ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಮಾನವರ ಮಲದೂಷಿತವಾದ ಅಂಗಾಂಗಗಳನ್ನು ಅದ್ದಬಾರದು. ಈ ಸ್ಥಾವರ ತೀರ್ಥಗಳಿಂದ ತಂಬಿಗೆ, ಕೊಡ, ಬಿಂದಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿ ಸ್ನಾನ ಕೈ ಕಾಲು ತೊಳೆಯುವದು. ಹಾಗೂ ಮುಖ ಮಾರ್ಜನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ತೀರ್ಥಗಳು ಎರಡು ವಿಧ, ಚರತೀರ್ಥ, ಸ್ಥಿರತೀರ್ಥ ಎಂದು. ನದೀ, ನಾಲೆ, ನೀರ್ಝರಿಣಿ, ಹಳ್ಳ ಮುಂತಾದ ಪ್ರವಾಹ ರೂಪವಾಗಿ ಹರಿಯುವ ನೀರು ಉಳ್ಳ ಗಂಗಾ, ಕೃಷ್ಣಾ, ಗೋದಾವರಿ, ಮುಂತಾದ ನದೀ ತೀರ್ಥಗಳು ಚರ ತೀರ್ಥ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ನೀರು ಹರಿಯದೆ ಒಂದೇ ಠಾವಿನಲ್ಲಿ ಮಡುಗಟ್ಟಿ ನಿಂತುಕೊಂಡ ಬಾವಿ, ಕುಂಟೆ, ಸರೋವರ ಪುಷ್ಕರಣಿ ಮುಂತಾದವುಗಳು ಸ್ಥಾವರ ತೀರ್ಥಗಳು ಎನಿಸುತ್ತವೆ. ಚರ ತೀರ್ಥಗಳಾದ ಹೊಳೆ, ಹಳ್ಳಗಳ ಹರಿಯುವ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಕೈಕಾಲು ತೊಳೆದು ಮುಖಮಾರ್ಜನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮುಳುಗಿ, ಈಸಿ ನೀರಾಟವಾಡಿ ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾಗಿ ಗಜಸ್ನಾನ ಮಾಡಬಹುದು.

ಆದರೆ ಬಾವಿ, ಕೆರೆ, ಕುಂಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನೀರನ್ನು ಸೇದಿ ಅಥವಾ ಹೊತ್ತು ತಂದು ತೀರ್ಥದಿಂದ ತುಸು ದೂರದಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆಯೇ ಸ್ನಾನದ ವಿಧಾನವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಸ್ನಾತವ್ಯಂ ತೀರ್ಥಮುಖ್ಯೇಷು ಸತ್ಯಮೇತನ್ನ ಸಂಶಯಃ
ಚರೇಷು ಕಿಂತು ಸಂವಿಶ್ಯ ಸ್ಥಾವರೇಷು ಬಹಿಃ ಸ್ಥಿತೈಃ ॥

ಮುಖ್ಯ ಮುಖ್ಯ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದೇನೋ ನಿಜ. ಆದರೆ ಇದು ಚರ ತೀರ್ಥಗಳ ವಿಷಯ. ಆದರೆ ಸ್ಥಾವರ ತೀರ್ಥ ಅಥವಾ ಸ್ಥಿರ ತೀರ್ಥ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಕುಂಡ, ಕೂಪ, ಹೊಕ್ಕರಣೆ ಕೆರೆ ಹೊಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಆ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕು ಸ್ನಾನಪಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಸರ್ವಥಾ ಮಾಡಕೂಡದು. ಸ್ಥಾವರ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಒಳಗೆ ಹೊಕ್ಕು ಕೆಲವು ಕಡೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಅದರ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿವರಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ಯಾವ ಸ್ಥಾವರ ತೀರ್ಥದಿಂದ ದೇವ ದೇವಿಯರ ಅಭಿಷೇಕಕ್ಕೆ ನೀರನ್ನು ಒಯ್ಯುವದಿಲ್ಲವೋ ಯಾವ ಕುಂಟೆ, ಅಥವಾ ಸರೋವರವು ದೇವಸ್ಥಾನದಿಂದ ನೂರು ಮಾರು ದೂರದಲ್ಲಿ ಇರುವುದೋ, ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಿ ಹೊಲಸು ನೀರು ಹರಿದುಹೋಗಿ ಹೊಸ ಸ್ವಚ್ಛ ನೀರು ಬರಲು ತಕ್ಕ ಏರ್ಪಾಡು ಇದೆಯೋ, ಯಾವ ಜಲಾಶಯವು ಸಮುದ್ರದಂತೆ ವಿಶಾಲವಾಗಿದೆಯೋ ಇಂಥ ಸ್ಥಾವರ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಇಳಿದು ಮುಖ ಮಾರ್ಜನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಇಂಥ ಸ್ಥಾವರ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಒಳಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುವ ಒಂದು ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತ ಕ್ರಮವುಂಟು. ಅದನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ಇಂಥ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವ ಮೊದಲು ನೀರನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೊರಗೆ ಬಂದು, ಕೈ, ಕಾಲು ಮುಖ, ಮೂಗು, ಕಣ್ಣು ಮುಂತಾದ ಅಂಗಗಳನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಂಡು, ಗಂಡೂಷ ವಿಧಿ, ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಉಗುಳುವುದು. ಬಟ್ಟೆ ಬರೆಗಳನ್ನು ಒಗೆದು ಒದರಿಕೊಂಡು, ಆ ಮೇಲೆ ಆ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಸ್ಥಾವರ ತೀರ್ಥ ಎಷ್ಟೇ ದೊಡ್ಡದಿದ್ದರೂ ತನ್ನ ದೇಹದ ಕಲ್ಮಷಗಳನ್ನು ಅದರಲ್ಲಿ ಬಿಡಬಾರದು. ಉಗುಳಬಾರದು.

ಈ ಮಾತನ್ನು ದೇವರೇ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಸ್ಥಾವರೇಷ್ವಪಿ ಸಂವಿಶ್ಯ ತತ್ರ ಸ್ನಾನಂ ವಿಧೀಯತೇ ।
ನ ಯತ್ರ ದೇವಸ್ನಾನಾರ್ಥಂ ಭಕ್ತೈಃ ಸಂಗೃಹ್ಯತೇ ಜಲಮ್ ॥

ಯಚ್ಚ ಹಸ್ತಶತಾದೂರ್ಧ್ವಂ ಸರಸ್ತತ್ರ ವಿಧೀಯತೆ
ಸರ್ವೇಷ್ವಪಿ ಕ್ರಮಶ್ಚಾಯಂ ಪಾದೌ ಪ್ರಕ್ಷಾಲ್ಯ ಯದ್ಬಹಿಃ ॥

ಇದರಲ್ಲಿ ದೇವರ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ನೀರನ್ನು ಒಯ್ಯದಿರುವ ಹಾಗೂ ದೇವಾಲಯದಿಂದ ನೂರು ಮಾರು ದೂರದ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕು ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಬಹುದೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಕೈಕಾಲುಗಳನ್ನು ತೊಳೆಯಬೇಕಾದರೆ ನೀರನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹೊರಗೆ ಪ್ರಕ್ಷಾಲನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅನಂತರವೇ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾತ್ರ ಮಾಡಬೇಕು. ಇಂಥ ಸ್ಥಾವರ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಹೇಳಿದ ಇನ್ನೊಂದು ಮಾತನ್ನು ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುವ ಸಿಷ್ಣಾಸು ಯಾತ್ರಿಕರೆಲ್ಲರೂ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವದು ಆವಶ್ಯಕ.

ಮಲಂ ಮೂತ್ರಂ ಪುರೀಷಂ ಚ ಶ್ಲೇಷ್ಮ ನಿಷ್ಠೀವಿತಂ ತಥಾ ।
ಗಂಡೂಷಮಪ್ಸು ಮುಂಚಂತಿ ಯೇ ತೇ ಬ್ರಹ್ಮಹಭಿಃ ಸಮಾಃ ॥

ಮಲ, ಮೂತ್ರ, ಹೊಲಸು, ಕಫ, ಸಿಂಬಳ, ಉಗುಳುವದು ಖೇಕರಿಸುವದು, ಮುಂತಾದ ದೇಹದ ಮಲಗಳನ್ನು ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಯಾರು ಬಿಡುವರೋ ಅವರು ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ ಪಾಪವನ್ನು ಮಾಡಿದಂತೆ.

ದುರಾಚಾರಿಯಾದ ಕ್ಷತ್ರಿಯನೇ, ನೀನು ಇವೆಲ್ಲ ಹಿರಿಯರ, ಹಿತೋಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಲ್ಲವೆ? ಯಾವ ವಿಚಾರವೂ ಇಲ್ಲದೆ, ಅಭಿಷೇಕಕ್ಕೆ ನೀರನ್ನು ಒಯ್ಯುವ ಈ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕು ಕೈ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ತೊಳೆಯುತ್ತಲಿರುವೆ. ಈಗಿಂದೀಗಲೇ ನೀನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಎದ್ದು ಬಾ, ನಿನ್ನ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ನಿನ್ನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನೀನು ಈ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಬಂದದ್ದಾದರೂ ಏಕೆ? ನೀನು ಮಾಡುವ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ಎಲ್ಲವೂ ವ್ಯರ್ಥ.

ಯಸ್ಯ ಹಸ್ತೌ ಚ ಪಾದೌ ಚ ಮನಶ್ಚೈವ ಸುಸಂಯುತಮ್ ।
ನಿರ್ವಿಕಾರಾಃ ಕ್ರಿಯಾಃ ಸರ್ವಾಃ ಸ ಹಿ ತೀರ್ಥಫಲಂ ಲಭೇತ್ ॥

ಯಾರ ಕೈ, ಕಾಲು ಮನಸ್ಸು ತನ್ನ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿ ಇರುವವೋ, ಯಾವನು ದುರ್ವಿಚಾರ ಗಳಿಂದ ರಹಿತನಾಗಿರುವನೋ ಅವನು ಮಾತ್ರ ತೀರ್ಥ ಸ್ನಾನದ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಯಾವ ಇಂದ್ರಿಯವೂ ಸ್ವಾಧೀನವಿಲ್ಲದ, ಗಡಿಬಿಡಿಯಿಂದ ತೀರ್ಥಜಲದಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕು ಕೈಕಾಲು ತೊಳೆಯುವ ನಿನ್ನಂಥ ಅವಿಚಾರಿಗೆ ಯಾವ ತೀರ್ಥಫಲವೂ ದೊರಕದು. ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾದ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುತ್ತ ಪವಿತ್ರ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುವ ಮಾನವನು ನಾಲ್ಕು ಗಳಿಗೆ ಬದುಕಿದರೂ ಸಾಕು. ಅವನ ಜೀವನ ಧನ್ಯ. ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹವಿಲ್ಲದ ನರನು ಸಾವಿರ ವರ್ಷ ಬದುಕಿದರೂ ವ್ಯರ್ಥ.

ಭೀಮಸೇನ:- ಶತಮೂರ್ಖನೇ, ಕಾಗೆಯಂತೆ ಕರ್ಕಶ ಧ್ವನಿ ಮಾಡುತ್ತ ನನ್ನ ಕಿವಿಯನ್ನು ಏಕೆ ಕೊರೆಯುತ್ತಿರುವೆ? ನಿನ್ನ ವ್ಯರ್ಥಾಲಾಪಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೇಳಿ ಕಿವುಡಾಗಿವೆ

ನನ್ನ ಕಿವಿಗಳು. ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಬಡಬಡಿಸುತ್ತಾ ನೀನು ಮೇಲೆಯೇ ನಿಲ್ಲು. ನಾನು ಮಾತ್ರ ನೀರಡಿಸಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ನಾನು ನೀರನ್ನು ಕುಡಿದೇ ಬಿಡುತ್ತೇನೆ.

ಬರ್ಬರೀಕ:- ನಾನು ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಕ್ಷತ್ರಿಯ. ಧರ್ಮವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವದು ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ. ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಇರುವವರೆಗೆ ನಿನ್ನ ಕಡೆಯಿಂದ ಅಧರ್ಮ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಗೊಡಲಾರೆ. ಈ ಪವಿತ್ರ ತೀರ್ಥದ ನೀರು ಕಲುಷಿತವಾಗಗೊಡಲಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತು ಇಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಕಲ್ಲುಗಳಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಹೊಡೆದು ನಿನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ಸಾವಿರ ಹೋಳು ಮಾಡುವೆ.

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಬರ್ಬರೀಕನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿದ್ದ ಇಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ. ನಿಂತ ಭೀಮನಿಗೆ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ಬೀಸತೊಡಗಿದನು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂಭ್ರಾಂತನಾದ ಭೀಮನು ಹೇಗೋ ಚಪಲತೆಯಿಂದ ಇಟ್ಟಿಗೆಯ ಪೆಟ್ಟುಗಳನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ತೀರ್ಥದಿಂದ ಮೇಲೇರಿ ಬಂದನು. ತೀರ್ಥದ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಚಂಡವಿಕ್ರಮರಾದ ಬರ್ಬರೀಕ ಬಲಭೀಮರ ನಡುವೆ ಸುರುವಾಯಿತು ಹಣಾಹಣಿ ಹೋರಾಟ. ಇಬ್ಬರೂ ರಣರಂಗ ಭೈರವರು. ಉದ್ದಂಡ ಪರಾಕ್ರಮದ ಗಂಡುಗಲಿಗಳು. ಒಬ್ಬರಿಗಿಂತ ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಚಂಡಪ್ರಚಂಡರು. ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿಯೂ ಕಾದುವ ಕೆಚ್ಚು, ರಣರಂಗ ರಭಸದ ರೊಚ್ಚು ಉಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದವು. ಅದರಿಂದ ಅವರು ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿಯೂ ಭೀಕರ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆಯಿತು ನಿಕರದ ಕದನ. ಭೀಮ ಲೋಕವಿಡಂಬನಕ್ಕಾಗಿ ಆ ಹುಡುಗನೊಡನೆ ಹಗುರಾಗಿಯೇ ಹೋರಾಡುತ್ತಿದ್ದ.

ಈ ಅಜ್ಜ ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು ಪರಿಚಯವಿಲ್ಲದೇ ಬಹಳೇ ಹೊತ್ತು ವೀರಾವೇಶದಿಂದ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದರು. ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ದ್ವಂದ್ವ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಗುದ್ದಿ, ಒದ್ದು ಮೈ ಮುದ್ದೆ ಮಾಡಿದರು. ಆದರೆ ಎಷ್ಟಾದರೂ ಬರ್ಬರೀಕ ನವತರುಣ. ಧಡೂತಿ ದೇಹದ ಆ ಧಾಂಡಿಗ ದೈತ್ಯನ ವಜ್ರನಿಷ್ಠುರವಾದ ಮುಷ್ಟಿಪ್ರಹಾರದಿಂದ ಅಜ್ಜನಾದ ಭೀಮನ ವಜ್ರಶರೀರವೂ ಕೂಡ ನುಜ್ಜು ಗುಜ್ಜಾದಂತೆ ಆಯಿತು. ಕೆಲವೇ ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲಿ ಬಲಭೀಮ ಬರ್ಬರೀಕನ ಬಲವಾದ ಏಟಗಳಿಂದ ಜರ್ಜರಿತನಂತಾದ. ಕೊನೆಗೆ ಬಲಿಷ್ಠನಾದ ಬರ್ಬರೀಕನು ತನ್ನ ಭೀಕರವಾದ ಹೊಡೆತಗಳಿಂದ ವಿಹ್ವಲನಾದ ಆ ಭೀಮನನ್ನು ಮಣಿಸಿ ಮೆತ್ತಗೆ ಮಾಡಿ ತನ್ನ ಎರಡೂ ತೋಳುಗಳಿಂದ ಅವನ ವಿರಾಟ ಶರೀರವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದ. ಅನಂತರ ಆ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಒಗೆದು ಬಿಡಬೇಕೆಂದು, ಬೆಟ್ಟದಂತೆ ಭಾರವಾದ ಆ ಭೀಮ ದೇಹವನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿದ. ಅದನ್ನು ತನ್ನ ಎರಡೂ ಬಲಿಷ್ಠ ಬಾಹುಗಳಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತು ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ತೂರಿ ಒಗೆಯಬೇಕೆಂದು ಸಮುದ್ರದೆಡೆಗೆ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ತಂದ. ಆಗ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಮಹಾದೇವರು ಈ ಅನಾಹುತವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಬೇಕೆಂದು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಬರ್ಬರೀಕನಿಗೆ ಹೇಳಿದರು.

ಶಂಕರ:- ರಾಕ್ಷಸೋತ್ತಮನಾದ ಬರ್ಬರೀಕ, ಇದು ಏನು ಅನಾಹುತವನ್ನು ನೀನು ನಡೆಸಿರುವೆ? ಈಗ ಸಾಗರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ತೂರಿ ಒಗೆಯಬೇಕೆಂದು ನೀನು ಹೊತ್ತು ಎತ್ತಿ ತಂದಿರುವ ಈ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಯಾರೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವೆ? ಇವನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಭೀಮಸೇನ. ನಿನ್ನ ತಂದೆಯ ತಂದೆ. ಭರತಕುಲದ ರತ್ನ. ಪಾಂಡವ ಕುಲಲಲಾಮ. ಮೂರುಲೋಕದ ಗಂಡ. ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯ ಪ್ರಸಂಗದಿಂದ ಪಂಚಪಾಂಡವ ಸೋದರರು ದ್ರೌಪದೀದೇವಿ

ಯೊಂದಿಗೆ ಈ ಗುಪ್ತಕ್ಷೇತ್ರದ ಯಾತ್ರೆಗೆಂದು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ದೇವಿಯ ಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಲೆಂದು ಬಂದ ಈ ಮಹಾನುಭಾವನೇ ನಿನ್ನ ತಂದೆ ಘಟೋತ್ಕಚನಿಗೆ ಜನ್ಮ ಕೊಟ್ಟಪೂಜ್ಯ ಪಿತೃದೇವ ಭೀಮಸೇನ. ಇವನನ್ನು ಕೂಡಲೇ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು. ಅವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಅಪರಾಧ ಕ್ಷಮೆಯನ್ನು ಕೇಳಿಕೋ.

ಮಹೇಶ್ವರನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೇ ಬರ್ಬರೀಕನು ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ತೂರಿ ಒಗೆಯಬೇಕೆಂದು ತನ್ನ ಬಲಿಷ್ಠ ತೋಳುಗಳಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತುತಂದ ಆ ಬಲಭೀಮನನ್ನು ಹಗುರಾಗಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಇಳಿಸಿದ. ಅವನ ಮುಂದೆ ಅಡ್ಡ ಬಿದ್ದ. ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಎರಡೂ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ತನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ಅವನ ಪಾದಗಳಿಗೆ ಗಟ್ಟಿಸಿದ. ದೈನ್ಯದಿಂದ ಬೇಡಿಕೊಂಡ.

ಬರ್ಬರೀಕ:- ''ಅಕಟಕಟಾ, ನನ್ನಿಂದ ಇದೇನು ಅನ್ಯಾಯವಾಯಿತು? ನನ್ನ ಜನ್ಮಕ್ಕೆ ಧಿಕ್ಕಾರವಿರಲಿ. ನಾನು ಪರಮನೀಚ. ಪೂಜಾರ್ಹರಾದ ನಿಮಗೆ ನಾನು ಎಷ್ಟು ಪೀಡೆ ಕೊಟ್ಟೆ! ನೀವು ಯಾರು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ನನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಘೋರ ಅಪರಾಧವಾಯಿತು. ನಾನು ಹುಟ್ಟಾ ರಾಕ್ಷಸ. ಪಾಂಡವರ ಪವಿತ್ರ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಎಷ್ಟು ಧರ್ಮದಿಂದ ನಡೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟರೂ ಕೊನೆಗೂ ನನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಈ ರಾಕ್ಷಸೀ ಕೃತ್ಯ ನಡೆದೇ ಹೋಯಿತು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕ್ಷಮೆ ಕೇಳಲು ಕೂಡ ನನಗೆ ನಾಚಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಮೊಮ್ಮಗನು ಮಾಡಿದ ಈ ತಪ್ಪನ್ನು ಪಿತಾಮಹನಾದ ನೀನು ದಯವಿಟ್ಟು ಕ್ಷಮಿಸಲಾರೆಯಾ! ಕ್ಷಮಿಸು ಕ್ಷಮಿಸು. ಅಜ್ಜ, ಈ ಪಾಪಿ ಮೊಮ್ಮಗನ ಮಹಾಪರಾಧವನ್ನು ಇದೊಂದು ಸಲ ಕ್ಷಮಿಸಿ ಬಿಡು. ಇನ್ನು ಎಂದೂ ಇಂಥ ದಾರುಣ ತಪ್ಪನ್ನು ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ. ಇದೊಂದು ಸಲ ಪ್ರಥಮಾಪರಾಧವೆಂದಾಗಲೀ, ತಿಳಿಯದೇ ಮಾಡಿದ್ದೆಂದಾಗಲೀ, ಬಾಲಕನು ಮಾಡಿದ್ದೆಂದಾಗಲೀ, ಮೊಮ್ಮಗನು ಮಾಡಿದ್ದೆಂದಾಗಲೀ ಬುದ್ಧಿಗೇಡಿತನದಿಂದ ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪಿಗಾಗಿ ಬಿದ್ದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಎಂಬ ಕರುಣೆಯಿಂದಾಗಲಿ, ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಕ್ಷಮಾಭೂಷಣರಾಗಿರಬೇಕು ಎಂಬ ನೀತಿಯಿಂದಾಗಲೀ ನನ್ನನ್ನು ಈ ಬಾರಿ ಕ್ಷಮಿಸಿಬಿಡಿರಿ. ನನ್ನ ಅಜ್ಜನಾದದ್ದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಇದೊಂದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಮನ್ನಿಸಲಾರೆಯಾ? ಇದೊಂದು ಬಾರಿಯಾದರೂ ಈ ರಕ್ಕಸನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಲಾರೆಯಾ? ಕ್ಷಮಿಸು ಅಜ್ಜ, ಕ್ಷಮಿಸು'' ಎಂದು ಭೀಮನ ಪಾದದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಉರುಳಾಡತೊಡಗಿದನು.

ಕೊನೆಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದ ಶೋಕೋದ್ರೇಕದಿಂದ ಆ ಬರ್ಬರೀಕನಿಗೆ ಮೂರ್ಛೆಬಂದು ಬಿಟ್ಟಿತು. ಅವನು ನಿಶ್ಚೇಷ್ಟಿತನಾಗಿ ಭೀಮನ ಕಾಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದುಬಿಟ್ಟನು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಭೀಮನಿಗೆ ಕರುಣೆ ಉಕ್ಕಿಬಂದಿತು. ಅವನು ಬಾಗಿ ಆ ಮೊಮ್ಮಗನನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡ. ಶೈತ್ಯೋಪಚಾರ ಮಾಡಿದ. ಆದರಿಂದ ಬರ್ಬರೀಕನಿಗೆ ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು. ಆಗ ಭೀಮಸೇನನು ಆ ತನ್ನ ಪೌತ್ರನನ್ನು ಬರಸೆಳೆದು ಬಿಗಿದಪ್ಪಿಕೊಂಡ. ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಅವನನ್ನು ಮೈದಡವಿ, ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ನೆತ್ತಿಯನ್ನೂ ಮೂಸಿ, ಸ್ನೇಹಾಮೃತವನ್ನೂ ಸೂಸಿ, ಮಾತನಾಡಿದ.

ಭೀಮಸೇನ:- ವತ್ಸ! ನೀನು ದುಃಖಪಡಬೇಡ. ನೀನು ಹುಟ್ಟಿದ ಬಳಿಕ ನಿನಗೂ ನಮಗೂ ಭೆಟ್ಟಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ದೂರ ದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದುದರಿಂದ ನನಗೂ ನಿಮಗೂ ಸಂಪರ್ಕವೇ ಕಡಿದು ಹೋಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇದರಲ್ಲಿ ಯಾರ ತಪ್ಪೂ ಇಲ್ಲ. ಘಟೋತ್ಕಚನಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಮಗನು ಹುಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಬಾಯಿಂದ ಕೇಳಿದ್ದೆ. ಘಟೋತ್ಕಚನೂ ತನಗೆ

ಪುತ್ರೋತ್ಸವವಾದ ಸಂತಸದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ನನಗೆ ನಿವೇದಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ.

ನೀನು ದೊಡ್ಡವನಾದ ಬಳಿಕ 'ಈ ಗುಪ್ತಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸುವಿ' ಎಂಬುದನ್ನು ಕೂಡ ಆ ಕೃಷ್ಣ ಭಗವಂತನು ನನಗೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದ. ಆದರೆ ಬಾಯಾರಿಕೆಯಿಂದ ಬಸವಳಿದು ಕಸಿವಿಸಿಯಲ್ಲಿರುವ ನನಗೆ ಅದೆಲ್ಲವು ಮರೆತೇ ಹೋಗಿತ್ತು. ಹಸಿವು ನೀರಡಿಕೆಯಿಂದ ಕಂಗಾಲಾದ ಮಾನವನ ನೆನಪಿನ ಶಕ್ತಿಯೂ ನಶಿಸಿ ಹೋಗುವದು. ಅದರಿಂದಲೇ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಅನರ್ಥವಾಯಿತು. ಇದೆಲ್ಲವು ಕಾಲನಾಮಕ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದಲೇ ನಡೆದಿದೆ.

ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನೀನು ಶೋಕ ಮಾಡಬೇಡ. ನನ್ನ ನಿನ್ನ ನಡುವೆ ಈ ಯುದ್ಧ, ಮೊಮ್ಮಗನಿಂದ ಈ ಅಜ್ಜನ ಪರಾಜಯ, ಶಂಕರನ ಸಂದೇಶದಿಂದ ಮತ್ತೆ ನೀನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಕ್ಷಮೆಕೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದು, ಎಲ್ಲವೂ ವಿಧಿವಿಲಾಸ, ಭಗವದಿಚ್ಛೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ನಿನ್ನದೇನೂ ಅಪರಾಧವಿಲ್ಲ. ನೀನು ನ್ಯಾಯವಾಗಿಯೇ ನಡೆದುಕೊಂಡಿರುವೆ. ದಾರಿಬಿಟ್ಟು ನಡೆದ ಯಾರಿಗಾದರೂ ದಂಡ ವಿಧಿಸುವದು ಕ್ಷತ್ರಿಯನ ಕರ್ತವ್ಯವೇ. ಹಾದಿಬಿಟ್ಟು ನಡೆದರೆ, ತನ್ನನ್ನು ಕೂಡ ತಾನು ಕ್ಷಮಿಸಬಾರದು. ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ದಂಡವನ್ನು ವಿಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರದ ಆದೇಶ. ಅದರಂತೆ ತಂದೆ, ತಾಯಿ, ಅಜ್ಜ, ಕಕ್ಕ ಯಾರೇ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದರೂ ತಿದ್ದುವದು, ಕೇಳದಿದ್ದರೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿ ಅವರನ್ನು ತಿದ್ದುವದು ಕ್ಷತ್ರಿಯರ, ಹಿರಿಯ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ನೀನು ಈಗ ನೀರಡಿಕೆಯ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ಧರ್ಮರಾಜನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳದೆ ಅಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿರಿಸಿದ ನನಗೆ ತಕ್ಕ ಶಾಸ್ತಿ ಮಾಡಿದೆ. ಧರ್ಮಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯನಿಷ್ಠುರವಾಗಿ ನಡೆದು ತಪ್ಪಿತಸ್ಥರನ್ನು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ದಂಡಿಸಿದ ನಿನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯದಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಕಂಡು ನನಗೆ ಬಹಳ ಹಿಗ್ಗಾಗಿದೆ. ಹೆಮ್ಮೆಯೂ ಎನಿಸಿದೆ. ಇಂಥ ಧರ್ಮನಿಷ್ಠ ನ್ಯಾಯನಿಷ್ಠುರ ಮೊಮ್ಮಗನನ್ನು ಪಡೆದ ನಾನು ಧನ್ಯ. ಧರ್ಮಧುರಂಧರನಾದ ನಿನಗೆ ನಾನು ವರಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಬೇಕಾದ ವರ ಕೇಳು, ನೀಡುತ್ತೇನೆ. ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯ ದುಃಖವನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕು. ನಾನು ಅಪರಾಧಿ ಎಂಬ ಭಾವವನ್ನು ತೊಡೆದುಹಾಕು. ಪ್ರಸನ್ನಚಿತ್ತದಿಂದಲೇ ನನ್ನಲ್ಲಿ ವರ ಕೇಳಿಕೊ.

ಬರ್ಬರಿಕ:- ''ಪುಣ್ಯಾತ್ಮನಾದ ಅಜ್ಜನೇ! ನಾನು ಮಹಾಪಾಪಿ. ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಗಿಂತ ಘೋರ ಪಾಪವನ್ನು ನಾನು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ಹೊಗಳಬೇಡಿರಿ. ನಾನು ಮಾಡಿದಂಥ ಘೋರ ಪಾಪವನ್ನು ಹಿಂದೆ ಯಾರೂ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಯಾರೂ ಮಾಡಲಾರರು. ಮಹಾ ಪಾಪಿಷ್ಠನಾದ ನಿಮ್ಮ ಈ ಮೊಮ್ಮಗ ದುಷ್ಟದೈತ್ಯನನ್ನು ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡಬೇಡಿರಿ. ಕೈಯಿಂದ ಮುಟ್ಟಬೇಡಿರಿ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳಿಗೂ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಪಿತೃದ್ರೋಹಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಯಾವ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ.

ಸರ್ವೇಷಾಮೇವ ಪಾಪಾನಾಂ ನಿಷ್ಕೃತಿಃ ಪ್ರೋಚ್ಯತೇ ದ್ವಿಜೈಃ ।
ಪಿತುರಭಕ್ತಸ್ಯ ಪುನಃ ನಿಷ್ಕೃತಿರ್ನೈವ ವಿದ್ಯತೇ ॥

ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳಿಗೂ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವುಂಟು. ಆದರೆ ಪಿತೃದ್ರೋಹಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಯಾವ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೂ ಇಲ್ಲ. ಇಲ್ಲವೆಂದೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಈ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ಹೇಳಿಲ್ಲ.

ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ಅತೀತವಾದ ಘೋರ ಪಾತಕವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಈ ಪಾಪಿಯು ಬದುಕಲಿಕ್ಕೆ ಅನರ್ಹನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಯಾವ ದೈತ್ಯ ದೇಹದಿಂದ ನನ್ನ ಪೂಜ್ಯ

ಅಜ್ಜನನ್ನು ನುಜ್ಜುಗುಜ್ಜಾಗುವಂತೆ ಜಜ್ಜಿ ಹೊಡೆದೆನೋ, ಈ ದುಷ್ಟ ದೈತ್ಯ ದೇಹವನ್ನು ಈ ಮಹೀಸಾಗರ ಸಂಗಮತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಅಂದರೆ ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಆದರೂ ನನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಪಿತೃದ್ರೋಹದ ಈ ಘಾತಕ ಕೃತ್ಯವು ಘಟಿಸಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನ ಪಿತಾಮಹನನ್ನು ತೂರಿ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಚೆಲ್ಲಲಿಕ್ಕೆ ಹೊರಟ ಈ ನನ್ನ ದುಷ್ಟದೇಹವನ್ನೇ ನಾನಾಗಿಯೇ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಬಿಸಾಕಿ ಆ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಯಾರೂ ನನ್ನನ್ನು ತಡೆಯಬೇಡಿ.'' ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಬರ್ಬರೀಕನು ನಿಂತಲ್ಲಿಂದಲೇ ಜಿಗಿದು ಸಮುದ್ರತೀರಕ್ಕೆ ಹಾರಿದನು. ಸಮುದ್ರದ ಅಗಾಧ ನೀರಿನ ಪೆರ್ದೆರೆಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಜಿಗಿದು ಬಿಟ್ಟನು. ಅಪರಂಪಾರ ವಾರಿ ವಿಸ್ತಾರದ ಘೋರ ತರಂಗಮಾಲೆಗಳಿಂದ ಘೂರ್ಮಿಸಿದ ಆ ಸಮುದ್ರನಾಥನೂ ಕೂಡ ಒಂದುಕ್ಷಣ ತಬ್ಬಿಬ್ಬಾಗಿ ಹೋದನು. ''ಇಂಥ ಆತ್ಮ ಬಲಿದಾನಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಾದ ವೀರ ಪುರುಷನನ್ನು ನಾನು ಹೇಗೆ ಕೊಲ್ಲಲಿ? ಎಂದು ತಲ್ಲಣಿಸಿ ಹೋಯಿತು ಆ ತೋಯನಿಧಿ.

ದೇವಿಯ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಇವನು ಇಷ್ಟು ದಿನ ಆರಾಧಿಸಿದ ಸಿದ್ಧಾಂಬಿಕಾದೇವಿಯು ತಕ್ಷಣ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸಮುದ್ರದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಳಾದಳು. ಮತ್ತು ಜಲಸಮಾಧಿ ಹೊಂದಲು ಸಿದ್ಧನಾದ ಬರ್ಬರೀಕನನ್ನು ಆ ದೇವಿಯು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಮೇಲೆ ತಂದಳು. ನಾಲ್ಕೂ ದಿಕ್ಕುಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲ ದೇವಿಯರೂ ಅಲ್ಲಿ ಆಗಮಿಸಿದರು. ಮಹಾರುದ್ರ ದೇವರು ತಕ್ಷಣವೇ ಪ್ರಕಟರಾಗಿ ಬರ್ಬರೀಕನನ್ನು ಹೃದಯ ತುಂಬಿ ಆಲಿಂಗಿಸಿಕೊಂಡರು. ಸಿದ್ಧಾಂಬಿಕಾದೇವಿಯು ಬರ್ಬರೀಕನನ್ನು ಮನತುಂಬಿ ಹರಸುತ್ತಾ ನುಡಿದಳು.

ಸಿದ್ಧಾಂಬಿಕಾ:- ವೀರಶ್ರೇಷ್ಠಾ, ನೀನು ಮಾಡಿದ ಪಾಪವೇನೋ ದೊಡ್ಡದೇ. ಆದರೆ ಅದು ತಿಳಿಯದೇ ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧವಾದುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಯಾವ ದೋಷವೂ ಇಲ್ಲ. ತಿಳಿದು ಮಾಡಿದುದೇ ತಪ್ಪು.

ಅಜ್ಞಾತವಿಹಿತೇ ಪಾಪೇ ನಾಸ್ತಿ ವೀರೇಂದ್ರ ಕಲ್ಮಷಮ್।
ಶಾಸ್ತ್ರೇಷೂಕ್ತಮಿದಂ ವಾಕ್ಯಂ ನಾನ್ಯಥಾ ಕರ್ತುಮರ್ಹಸಿ ॥

ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿದು ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪಿಗಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಪಾಪ ಬರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ತಿಳಿಯದೇ ಮಾಡಿದ ಅಜ್ಞಾತ ದೋಷಗಳಿಗೆ ಪಾಪವಾಗಲೀ, ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಾಗಲಿ, ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಈಗ ನೀನು ತಿಳಿಯದೇ ಈ ಬಲಭೀಮನನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹೊಡೆದು ಗಾಯಗೊಳಿಸುರುತ್ತಿ. ಅದು ಅಜ್ಞಾತ ಅಪರಾಧ. ಇದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಪಾಪವೂ ಇಲ್ಲ.

''ಇಕೋ ಇತ್ತ ನೋಡು, ನಿನ್ನ ತಂದೆಯ ತಂದೆಯಾದ ಬಲಭೀಮನು ಮಗು ಕಂದಾ, ವತ್ಸಾ, ನಿಲ್ಲು ನಿಲ್ಲು'' ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತಾ ಕರೆಯುತ್ತಾ ನಿನ್ನ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೆ ಬರುತ್ತಲಿದ್ದಾನೆ. ನೀನು ಈಗ ತಿಳಿಯದೇ ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪಿಗಾಗಿ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಆ ಬಲಭೀಮನೂ ದುಃಖಾತಿರೇಕದಿಂದ ಪ್ರಾಣಪರಿತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವನು. ಈಗ ನೀನು ತಿಳಿಯದೇ ನಿನ್ನ ಪಿತಾಮಹನನ್ನು ಹೊಡೆದು ಬಡೆದಿರುವೆ. ಆದರೆ ಈಗ 'ಇವನು ನನ್ನ ಅಜ್ಜ

ಬಲಭೀಮ' ಎಂದು ತಿಳಿದ ಬಳಿಕವೂ ಅಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಅವನ ಮರಣಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತಲಿರುವೆ. ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿದ್ದು ಅಜ್ಞಾತ ಅಪರಾಧ. ತಿಳಿಯದೇ ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪು. ಈಗ ನೀನು ಮಾಡುಲಿತ್ತರುವದು ಜ್ಞಾತಾಪರಾಧ. ಇದಕ್ಕೆ ಬರುವದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಪಾಪವಲ್ಲ. ಘೋರ ಪಾಪ. ಪಿತಾಮಹ ಮರಣ ಪಾತಕಕ್ಕೆ ಯಾವ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೂ ಇಲ್ಲ. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿದು ವಿಚಾರಿಸಿ ನೋಡು. ಆತ್ಮಹತ್ಯಾ, ಪಿತಾಮಹ ಹತ್ಯಾ, ಮುಂತಾದ ಪಾಪಗಳು ನಿನ್ನಿಂದ ಘಟಿಸಬಾರದು ಎಂದಿದ್ದರೆ ನೀನು ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗರೂಪ ದುಸ್ಸಾಹಸದಿಂದ ಈಗಲೇ ಪರಾವೃತ್ತನಾಗು. ಪ್ರೀತಿದುಂಬಿ ಇಲ್ಲಿ ನಿಂತ ನಿನ್ನ ಅಜ್ಜ ಬಲಭೀಮನನ್ನು ಬಿಗಿದಪ್ಪು.''

''ನಿನಗೆ ಮರಣವೇ ಇಷ್ಟವಾಗಿದ್ದರೆ ಅದು ಇನ್ನು ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಕೈಯಿಂದಲೇ ಒದಗಿ ಬರುವದು. ಕೃಷ್ಣನೆಂದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಡ. ಅವನು ದೇವಾಧಿದೇವ, ಸರ್ವೋತ್ತಮ ದೇವತೆ. ಅವನ ಕೈಯಿಂದ ಮರಣ ಸರ್ವಪಾಪ ಹರಣ, ಸಂಸಾರ ಸಂತರಣ, ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಕೈಯಿಂದ ನಿನಗೆ ಬರಲಿರುವ ಮರಣದ ಮಂಗಳ ಮುಹೂರ್ತವನ್ನು ಕಾದುಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿರು. ನಾವು ಈಗ ಮಾಡುತ್ತಲಿರುವ ಹಿತೋಪದೇಶದ ವಚನವನ್ನು ಕೇಳು.''

ಇತರ ದೇವಿಯರಿಂದ ಒಡಗೂಡಿದ ಸಿದ್ಧಾಂಬಿಕಾ ದೇವಿಯ ಈ ಹಿತನುಡಿಗಳನ್ನು ಆಲಿಸಿದ ಬರ್ಬರೀಕ ನಿವೃತ್ತನಾದ ತನ್ನ ಮರಣ ನಿಶ್ಚಯದಿಂದ. ಮರಳಿ ಬಂದು ಭೀಮಸೇನನ ಅಡಿದಾವರೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಅವನಪಾದದಡಿಯ ಹುಡಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಮುಡಿಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದ. ''ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು'' ಎಂದು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಕೇಳಿಕೊಂಡ.

ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಎಲ್ಲ ದೇವಿಯರು ''ಈ ಬರ್ಬರೀಕನು ಮುಂದೆ ಚಂಡೀದೇವಿಯ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಾಗಿ ಕಲಿತನದಿಂದ ಕದನ ಮಾಡಿ ಅನೇಕ ದೈತ್ಯರೊಡನೆ ಹೋರಾಡುವನು. ಅದರಿಂದಾಗಿ ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ 'ಚಂಡಿಲ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪಡೆಯುವನು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪೂಜನೀಯನೂ ಆಗುವನು.'' ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು. ಹಾಗೂ ಆ ಎಲ್ಲ ದೇವಿಯರೂ ಅಂತರ್ಧಾನ ಹೊಂದಿದರು.

ಅನಂತರ ಬಲಭೀಮನು ಬರ್ಬರೀಕನನ್ನು ತನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ತಾವಿದ್ದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಪಾಂಡವರಿಗೂ ನಡೆದ ಸಮಾಚಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿಸಿದನು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿ ಧರ್ಮರಾಜ, ಅರ್ಜುನ, ನಕುಲ, ಸಹದೇವ, ದ್ರೌಪದಿ ಮುಂತಾದವರಿಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಎಲ್ಲರೂ ಹೊಗಳಿದರು ಆ ಬರ್ಬರೀಕನನ್ನು. ಅನಂತರ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಪಾಂಡವರೂ ಸಂಕಲ್ಪಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದರು. ಭಗವಂತನನ್ನು ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪೂಜಿಸಿದರು.

ಬರ್ಬರೀಕನ ನಿಧನ ಮತ್ತು ಅವನ ಪೂರ್ವಜನ್ಮದ ವೃತ್ತಾಂತ

ಸೂತ:- ಹೀಗೆ ಅನೇಕಾನೇಕ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರು. ಆ ಪಂಚಪಾಂಡವರು. ಪುಣ್ಯಾರಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಪವಿತ್ರ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಯಾತ್ರೆಗೈದರು. ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷದ ವನವಾಸವು ಮುಗಿಯಿತು. ಆ ಬಳಿಕ ಮತ್ಸ್ಯರಾಜನ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ವಿರಾಟ ನಗರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವರ್ಷ ಅಜ್ಞಾತವಾಸದಲ್ಲಿ ಕಳೆದರು. ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟು ಹದಿಮೂರು ವರ್ಷದ ವನವಾಸವನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ದಯೆಯಿಂದ ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ಮಾಡಿ

ಮುಗಿಸಿದರು. ಉಪಪ್ಲಾವ್ಯ ಎಂಬ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಹಿರಿತನದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರ ಹಿತಚಿಂತಕರ ಸಭೆ ಸೇರಿತು. ಕೌರವರಿಗೆ ಸಂಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂದು ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸ್ವಯಂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೇ ಶಾಂತಿದೂತನಾಗಿ ಹಸ್ತಿನಾವತಿಗೆ ಹೋಗಿಬಂದನು, ದುರ್ಯೋಧನನ ದುರಾಗ್ರಹದಿಂದ ಸಂಧಿ ಏರ್ಪಡಲಿಲ್ಲ. ಯುದ್ಧವು ಅನಿವಾರ್ಯ ಆಯಿತು. ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೌರವ ಪಾಂಡವರ ನಡುವೆ ಅತ್ಯಂತ ಭೀಕರವಾದ ಮಹಾಯುದ್ಧವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಕೌರವರ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಹನ್ನೊಂದು ಅಕ್ಷೋಹಿಣಿ ಸೈನ್ಯವು ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಿತ್ತು ಮಹಾಯುದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ.

ಪಾಂಡವರ ದಳದಲ್ಲಿ ಏಳು ಅಕ್ಷೋಹಿಣಿ ಸೈನ್ಯವು ಯುದ್ಧ ಸನ್ನದ್ಧವಾಗಿದ್ದಿತು. ಕೌರವರ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ, ದ್ರೋಣ, ಕೃಪ, ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ, ದುರ್ಯೋಧನ, ದುಃಶಾಸನ, ಕರ್ಣ, ಭಗದತ್ತ, ಶಲ್ಯ, ಶಕುನಿ, ಏಕಲವ್ಯ ಮುಂತಾದ ಅಸಂಖ್ಯವೀರಾಧಿವೀರರೂ ಧಾರಾತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣವಿಸರ್ಜನೆಗೆ ಸಿದ್ಧರಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅವರ ಸೇನಾಬಲವೂ ಕೂಡ ಪಾಂಡವರ ಸೈನಿಕಬಲಕ್ಕಿಂತ ನಾಲ್ಕು ಅಕ್ಷೋಹಿಣಿ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಇದ್ದಿತು. ಹೀಗೆ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಶೌರ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಕೌರವರ ಬಲವು ಪಾಂಡವರ ಬಲಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿತ್ತು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಹಾಗೂ ಎರಡೂ ಸೇನಾದಳಗಳ ಗುಣಗಾತ್ರಗಳನ್ನೂ ಬಲಾಬಲಗಳನ್ನೂ ತೂಗಿನೋಡಿದ ಧರ್ಮರಾಜನಿಗೆ ಗಾಬರಿಯಾಯಿತು. ಅವನು ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದ ಹೌಹಾರಿ ಹೋಗಿದ್ದನು. ಉದ್ಭ್ರಾಂತನಾಗಿ ತನ್ನ ಏಳು ಅಕ್ಷೋಹಿಣಿ ಸೈನ್ಯದ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಎದುರು ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಭೋರ್ಗರೆಯುವ ಹನ್ನೊಂದು ಅಕ್ಷೋಹಿಣಿ ಕೌರವ ಸೇನೆಯ ಸಾಗರವನ್ನೂ ಭೀಷ್ಮ, ದ್ರೋಣ, ಕರ್ಣ, ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ ಮುಂತಾದ ಅತಿರಥಿ ಮಹಾರಥಿಗಳನ್ನೂ, ಬೆರಳುಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿ ಕೇಳಿದನು ತನ್ನ ದಳದ ವೀರವರೇಣ್ಯರನ್ನು.

ಧರ್ಮರಾಜ:- ವೀರಾಧಿವೀರರೇ, ಕೌರವೇಶ್ವರನ ಪ್ರಚಂಡ ಸೇನಾ ಸನ್ನಾಹವನ್ನು ನೋಡಿದಿರಾ! ಅಕೋ ಅಲ್ಲಿ ನೋಡಿ, ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ ಕೌರವ ಸೇನಾಪತಿ ಭೀಷ್ಮ. ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಸಲ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕುಲವನ್ನೆಲ್ಲ ತರಿದೊಗೆದ ಪರಶುರಾಮನನ್ನು ಕೂಡ ಕದನದಲ್ಲಿ ಕಂಗೆಡಿಸಿದ ವೀರವರೇಣ್ಯ ಈ ಭೀಷ್ಮ. ಈ ದ್ರೋಣ. ಅಶ್ವತ್ಥಾಮರಂತೂ ಮೃತ್ಯುಂಜಯರು. ಯಮಧರ್ಮನೂ ಕೂಡ ಅವರನ್ನು ಗೆಲ್ಲಲಾರ. ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಮೃತ್ಯುವೇ ಬಂದರೂ ಇವರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲಾರ. ಕರ್ಣ, ಕೃಪ, ದುರ್ಯೋಧನ, ದುಃಶ್ಶಾಸನಾದಿಗಳ ದೈತ್ಯಬಲವು ದುರ್ಲಂಘ್ಯ, ಹಾಗೂ ದುರ್ಜೇಯ ಎಂಬುದು ವಿಶ್ವಕ್ಕೆಲ್ಲ ವಿದಿತವಾದ ವಿಷಯ. ಇಂಥ ಚಂಡೋದ್ದಂಡ ವೀರಾಗ್ರಣಿಗಳ ಸಮರ್ಥ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧೋದ್ಯುಕ್ತರಾದ ಈ ಪ್ರಚಂಡ ಕೌರವ ಸೇನಾಸಾಗರವನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ಅದಟು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯಾವ ವೀರನಿಗೆ ಇದೆ? ಇಂಥ ಮಹಾಪರಾಕ್ರಮಿಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವ ಎಂಟೆದೆಯ ಬಂಟರು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯಾರುಂಟು? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದ.

ಆಗ ಅರ್ಜುನನು ಎದ್ದುನಿಂತನು. ತನ್ನ ಗಾಂಡೀವ ಧನಸ್ಸನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ಎಲ್ಲ ವೀರಾಗ್ರಣಿಗಳಿಗೂ ತೋರಿಸುತ್ತ ಹೀಗೆ ನುಡಿದನು.

ಅರ್ಜುನ:- ''ವೀರಾಧಿವೀರರೇ, ಹಾಗೂ ಹಿರಿಯ ಅಣ್ಣನಾದ ಯುಧಿಷ್ಠರನೇ! ನನ್ನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕೇಳಿರಿ. ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಕೌರವರು ನಮಗಿಂತ ಎಷ್ಟೇ ಮಿಗಿಲಾಗಿರಲಿ ಅವರ ಸೇನಾಪತಿಗಳೂ, ದಳಪತಿಗಳೂ, ವೀರಾಧಿವೀರರೂ ಎಷ್ಟೇ ಚಂಡಪ್ರಚಂಡರಾಗಿರಲಿ.

ನಿಮಗೆ ಅದರ ಯೋಚನೆ ಬೇಡ. ನಮ್ಮ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಜಗತ್‌ಪ್ರಭುವಾದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೇ ಇಲ್ಲವೆ? ಮೃತ್ಯುದೇವತೆಯಾದ ಯಮಧರ್ಮನು ಕೂಡ ಈ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಅಜ್ಞಾಧಾರಕ. ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೆಲ್ಲ ಕಾಲರೂಪದಿಂದ ಸಂಹಾರ ಮಾಡುವ ಸಂಕರ್ಷಣ ಸ್ವರೂಪಿಯೇ ಈ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ. ಇವನು ನಮ್ಮ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಬಳಿಕ ಹೆದರಿಕೆ ಏಕೆ? ಆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಅನುಗ್ರಹ ಒಂದಿದ್ದರೆ ಸಾಕು. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ನಿಮಿತ್ತ ಮಾತ್ರ. ನಿಜವಾಗಿ ಈ ಕೌರವ ವೀರರನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವವನೂ ಈ ಕಾಲರೂಪಿಯಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೇ. ಅವನ ಅಪ್ಪಣೆಯಿಂದ ಅವನು ಕೊಟ್ಟ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಈ ಕೌರವ ವೀರರನ್ನು ಲೀಲಾಜಾಲವಾಗಿ ಕಡಿದು ಕೊಚ್ಚಿ ಹಾಕುತ್ತೇವೆ. ಅದರಂತೆ ನನ್ನ ಅಣ್ಣನಾದ ಈ ಬಲಭೀಮನಂತೂ ತ್ರಿಲೋಕ ಧೀರ.

ಇವನನ್ನು ಎದುರಿಸಿ, ಕಾದು ಗೆಲ್ಲುವವರು ದೇವದೈತ್ಯರಲ್ಲಿಯೂ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ಕೌರವ ವೀರರ ಪಾಡೇನು? ಮಹಾಬಲಿಷ್ಠನಾದ ನಮ್ಮ ಭೀಮಣ್ಣನ ಮುಂದೆ ಈ ಕೌರವ ವೀರರೆಲ್ಲರೂ ನೊಣ, ನೊರಜುಗಳಿದ್ದಂತೆ. ನೂರು ಜನ ಕೌರವ ವೀರರನ್ನು ಈ ನಮ್ಮ ಬಲಭೀಮನೊಬ್ಬನೇ ತನ್ನ ಚಂಡಗದೆಯಿಂದ ಕೊಂದು ನುಚ್ಚುನೂರು ಮಾಡಿ ಒಗೆಯುವನು. ಅಳಿದುಳಿದು ವೀರರನ್ನೆಲ್ಲ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಸಾರಥ್ಯದಲ್ಲಿ ರಥಾರೂಢನಾಗಿ ಅವನ ಬೆಂಬಲದಿಂದ ನಾನು ಕೊಂದು ಹಾಕುತ್ತೇನೆ. ಹೀಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಅನುಗ್ರಹದ ರಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ನಾವಿಬ್ಬರೇ ಅಣ್ಣ-ತಮ್ಮಂದಿರು ಕೌರವರ ಈ ಹನ್ನೊಂದು ಅಕ್ಷೋಹಿಣಿ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಹದಿನೆಂಟು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿಃಪಾತವಾಗುವಂತೆ ನಾಶಮಾಡಿ ಬಿಡುತ್ತೇವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ನಿಮಗಾರಿಗೂ ಸಂದೇಹವೇ ಬೇಡ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪಾದಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ನಾನು ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.''

ಮೂರು ಲೋಕದ ಗಂಡ ಎನಿಸಿದ ಅರ್ಜುನನ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ಈ ವಿರೋದ್ಗಾರವನ್ನು ಕೇಳಿ ಪಾಂಡವ ವೀರರೆಲ್ಲರೂ ತಲೆದೂಗಿದರು. 'ಭಾಪು ಭಾಪು ಭಲೇ ವೀರ' ಎಂದು ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿದರು. ಆದರೆ ಘಟೋತ್ಕಚನ ಪುತ್ರನಾದ ಬರ್ಬರೀಕನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಈ ಪೌರುಷದ ನುಡಿಗಳು ಸಹನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಪಾಂಡವ ಪಕ್ಷದ ಎಲ್ಲ ವೀರರನ್ನೂ ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ ತನ್ನನ್ನೂ ಕೂಡ ಕಡೆಗಣಿಸಿ ಈ ಅರ್ಜುನನು ಜಂಭದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಬಗೆದು ಅವನು ಎದ್ದು ನಿಂತು ತನ್ನ ಮುಂಗಾಲಿನಿಂದ ನೆಲವನ್ನು ಅಪ್ಪಳಿಸುತ್ತ ತುಂಬಿದ ಮೋಡದಂತೆ ಗುಡುಗಿದ.

ಬರ್ಬರೀಕ:- ''ವೀರರೇ, ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಈಗ ಈ ಅರ್ಜುನನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಕೇಳಿದಿರಿ. ಅವನ ಆತ್ಮಪೌರುಷದ ಅಹಂಭಾವದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಾನು ಎಂದಿಗೂ ಸಹಿಸಲಾರೆ. ನನ್ನಂಥ ಅನೇಕ ತರುಣ ವೀರಾಧಿವೀರರನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ತಾನು ತನ್ನ ಅಣ್ಣ ಭೀಮ ಇಬ್ಬರೇ ಕೌರವ ವೀರರನ್ನು ಗೆಲ್ಲುತ್ತೇವೆ. ಎಂದು ಘೋಷಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಹಾಗಾದರೆ ನಾವೆಲ್ಲರೂ, ಮತ್ತು ನೀವೆಲ್ಲ ವೀರರೂ ಹೆಂಗಸರೆ? ಹೇಡಿಗಳೆ? ಈ ಅರ್ಜುನನದು ಏನು ಮಹಾ ಪರಾಕ್ರಮ? ನಿಜವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಈ ಭೀಮಾರ್ಜುನರು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬರುವದೇ ಬೇಡ. ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಭೀಷ್ಮದ್ರೋಣಾದಿ ಎಲ್ಲ ಕೌರವ ವೀರರನ್ನು ಕ್ಷಣಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಸಂಹರಿಸಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಈ ಕೃಷ್ಣನ ಆವಶ್ಯಕತೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಭೀಮ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಅರ್ಜುನನ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇವರೆಲ್ಲರೂ

ಕೈಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನೇ ನಿಂತು ನೋಡಲಿ. ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಶ್ರೀಭಗವತೀ ಸಿದ್ಧಾಂಬಿಕಾ ದೇವಿಯು ನನಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಈ ಖಡ್ಗ, ಹಾಗೂ ಧನುರ್ಬಾಣಗಳಿಂದ ಈ ಹನ್ನೊಂದು ಅಕ್ಷೋಹಿಣೀ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕೊಚ್ಚಿ ಕೊಂದುಹಾಕುತ್ತೇನೆ. ಈ ಭೀಮಾರ್ಜುನರಿಂದ ಏನಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ? ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿಯ ಧನುರ್ಬಾಣಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ದೇವೀದತ್ತವಾದ ಖಡ್ಗವನ್ನೂ ಎತ್ತಿತೋರಿಸಿದನು.

ಆಗ ಅವನ ಈ ಆತ್ಮಪೌರುಷದ ಹಾಗೂ ಭೀಮಾರ್ಜುನರನ್ನು ಧಿಕ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ನುಡಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಕೋಪ ಬಂದಿತು. ತನ್ನ ಪರಮಭಕ್ತರಾದ ಭೀಮಾರ್ಜುನರ ಚಂಡ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ಹಳಿದು, ಅವರ ವಿರಾಟ್‌ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೀಗಳೆದು, ಎಲ್ಲ ವೀರರನ್ನೂ ಕಡೆಗಣಿಸಿ ನುಡಿದ ಬರ್ಬರೀಕನ ಉದ್ಧಟತನವನ್ನು ನೋಡಿ ಕೆರಳಿ ಕೆಂಡದಂತಾದ ಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮ. ತನ್ನ ಪಂಚಪ್ರಾಣದಂತಿದ್ದ ಪಾಂಡವರ ಅವಮಾನವನ್ನು ತಾಳಲಾರದೇ ತನ್ನ ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಬರ್ಬರೀಕನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿಬಿಟ್ಟ. ಆರೆಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಬರ್ಬರೀಕನ ರುಂಡವು ಅವನ ದೇಹದಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಿ ಒಗೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆಶ್ಚರ್ಯದ ಆಘಾತವಾಯಿತು.

ಪಂಚಪಾಂಡವರೆಲ್ಲರೂ ಕಣ್ಣೀರು ಉದುರಿಸಿದರು. ಬರ್ಬರೀಕನ ತಂದೆಯಾದ ಘಟೋತ್ಕಚನು ರುಂಡವಿಲ್ಲದೇ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ ಮಗನ ದೇಹದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ''ಅಯ್ಯೋ ಮಗನೇ!'' ಎಂದು ಶೋಕಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿ ಅಳತೊಡಗಿದನು. ದುಃಖಾತಿರೇಕದಿಂದ ಘಟೋತ್ಕಚನಿಗೆ ಮೂರ್ಛೆಬಂದು ಬಿದ್ದುಬಿಟ್ಟನು. ಆಗ ಸಿದ್ಧಾಂಬಿಕೆಯೇ ಮೊದಲಾದ ಹದಿನಾಲ್ಕು ದೇವಿಯರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು ಅವರು ಮೂರ್ಛಿತನಾಗಿಬಿದ್ದ ಘಟೋತ್ಕಚನಿಗೆ ಶೈತ್ಯೋಪಚಾರ ಮಾಡಿದರು. ಎದ್ದು ಕುಳಿತ ಅವನನ್ನು ಸಂತೈಸುತ್ತ ನುಡಿದರು.

ದೇವಿಯರು:- ಇಲ್ಲಿ ನೆರೆದ ಕೃಷ್ಣ ಭಕ್ತರೆ! ಕೇಳಿರಿ. ಈ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮನು ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲೋಕಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಒಡೆಯ. ಇವನೊಬ್ಬನೇ ಜಗದೀಶ್ವರ. ಪರಾತ್ಪರ ಪರಂಜ್ಯೋತಿ ಸ್ವರೂಪನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನೆಂದರೆ ಈ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಭಗವಂತನೇ ಎನ್ನುವ ವಿಷಯ ಶಾಸ್ತ್ರಸಿದ್ಧಾಂತ. ಈ ಭಗವಂತ ಸರ್ವಸ್ವಾಮಿ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಬಲ್ಲಿರಿ. ಇಂಥ ಜಗದೊಡೆಯನು ಬರ್ಬರೀಕನನ್ನು ಕೊಂದದ್ದು ಏಕೆ? ಎಂದು ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿರಬಹುದು. ಅವನ ತಂದೆ-ತಾಯಿ ಬಂಧುಬಳಗದವರಿಗೆ ಮಹಾದುಃಖವೂ ಆಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಇದರ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಕಾರಣವನ್ನು ನಾವು ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳಿರಿ. ಬಹಳ ಪೂರ್ವಕಾಲದ ಹಿಂದೆ ಮೇರು ಪರ್ವತದ ಶಿಖರದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳ ಒಂದು ಸಭೆ ಸೇರಿತ್ತು. ಆಗ ಅನೇಕಾನೇಕ ರಾಜಮಹಾರಾಜರ ಮತ್ತು ದುಷ್ಟದೈತ್ಯರ ಅತೀ ಭಾರದಿಂದ ಭಗ್ನಭುಗ್ನಳಾದ ಭೂದೇವಿಯು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಳು. ಅಲ್ಲಿರುವ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರಿಗೂ ''ನನ್ನ ಮೈಮೇಲಿನ ಭಾರವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿರಿ'' ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡಳು. ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಕೈಮುಗಿದು ಕೇಳಿಕೊಂಡರು.

ಬ್ರಹ್ಮ:- ''ಭಗವನ್, ನಿನಗೆ ನನ್ನ ಅನಂತ ವಂದನೆ. ನನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಕೇಳು. ಈಗ ನೀನು ಈ ಭೂದೇವಿಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದೆಯಷ್ಟೆ? ಅವಳ ಈ ಭೂಭಾರ

ಹರಣರೂಪ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಲು ನೀನೊಬ್ಬನೇ ಸಮರ್ಥನು ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ. ನಿನ್ನ ಈ ಭೂಭಾರ ಕ್ಷಪಣ ರೂಪವಾದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ನಿನ್ನ ಅಪ್ಪಣೆಯಾದರೆ ಸಹಾಯಕರಾಗಿ ಅವತರಿಸಿ ಬರುವರು.''

ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಭೂತರಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಈ ಬಿನ್ನಹವನ್ನು ಕೇಳಿ ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಅಭಯಹಸ್ತವನ್ನು ಎತ್ತಿ 'ತಥಾಸ್ತು' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಭೂದೇವಿಗೆ ಆಶ್ವಾಸನೆಯನ್ನು ನೀಡಿದನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಭೂದೇವಿಗೂ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು.

ಆಗ 'ಸೂರ್ಯವರ್ಚಸ್' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಯಕ್ಷರಾಜನು ಎದ್ದು ನಿಂತನು. ಮತ್ತು ತನ್ನ ಅಹಂಕಾರದ ಬಿಂಕದಿಂದ ಹೀಗೆ ನುಡಿದನು.

ಸೂರ್ಯ ವರ್ಚಸ್:- ನಾನು ಬದುಕಿ ಇರುವಾಗ ಈ ವಿಷ್ಣು ಏಕೆ ಅವತಾರ ಮಾಡಬೇಕು? ಅವನಿಗೆ ಸಹಾಯಕರಾಗಿ ಉಳಿದ ದೇವತೆಗಳೂ ಏಕೆ ಅವತರಿಸುವಿರಿ? ನೀವು ಯಾರಿಗೂ ಮನುಷ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅವತಾರ ಮಾಡುವುದು ಬೇಡ. ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿ ಭೂಮಿಯ ಭಾರವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಭೂ ಭಾರ ಭೂತರಾದ ಎಲ್ಲ ರಾಜರನ್ನೂ, ದೈತ್ಯರನ್ನೂ ಸಂಹಾರ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಸೂರ್ಯವರ್ಚಸನ ಈ ದರ್ಪದ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ಕೋಪ ಬಂದಿತು. ಅವರು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಸಿಡಿದು ನುಡಿದರು.

ಬ್ರಹ್ಮದೇವ:-ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯೇ, ಈ ಪೃಥ್ವಿಯ ಮಹಾಭಾರವನ್ನು ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳು ಕೂಡಿಯೂ ಇಳಿಸಲಾರರು. ಈ ಭೂಭಾರವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲು ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣು ಒಬ್ಬನೇ ಸಮರ್ಥನು. ಭಗವಂತನ ಈ ಭೂಭಾರಹರಣ ರೂಪವಾದ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತಾವು ನಿಮಿತ್ತ ಮಾತ್ರ ಸಹಾಯಕರಾಗಿ ಆ ಭಗವಂತನ ಅನುಗ್ರಹ ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಈ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಅವತಾರ ಮಾಡಲಿರುವರು. ಮದಾಂಧನಾದ ನೀನು ಎಲ್ಲ ದೇವಾಧಿದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಅಶಕ್ಯವಾದ ಧರಿಣಿಯ ಭಾರಹರಣ ರೂಪವಾದ ಮಹಾಕಾರ್ಯವನ್ನು ''ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ'' ಎಂದು ದರ್ಪದ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಆಡುತ್ತಲಿರುವೆ. ಮೂರ್ಖನೇ! ಭಗವಂತನು ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅವತಾರ ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ತಿರೆಯ ಭಾರವನ್ನು ಇಳುಹಲಿಕ್ಕಾಗಿ ನಡೆಯುವ ಮಹಾಸಂಗ್ರಾಮದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನ ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರದಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಸಂಹಾರ ಮಾಡುವನು.''

ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಹೀಗೆ ಶಾಪ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ ಸೂರ್ಯವರ್ಚಸ್ ಎಂಬ ಯಕ್ಷರಾಜನಿಗೆ ತನ್ನ ಅಹಂಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಾಯಿತು. ಆಗ ಅವನು ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಕೈ ಜೋಡಿಸಿ ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡಿದನು.

ಸೂರ್ಯವರ್ಚಸ:- ಭಗವನ್, ನನ್ನ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಶಾಪದಂತೆ ನಾನು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದಾಗಲೂ ನನಗೆ ಸದ್ಬುದ್ಧಿನಾಶವಾಗದಿರಲಿ. ದೇವರಲ್ಲಿಯೂ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ಭಕ್ತಿ ವಿಶ್ವಾಸಗಳಿಗೆ ಲೋಪಬಾರದಿರಲಿ. ಯಕ್ಷರಾಜನ ಈ ಬಿನ್ನಹವನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಭಗವಂತನ ಮತ್ತು ಆ ದೇವಸಭೆಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ.

ವಿಷ್ಣು:- ಯಕ್ಷರಾಜನೇ, ನಿನ್ನ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆಯೇ ಆಗಲಿ. ಮುಂದೆ ನನ್ನ ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರದಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಲ್ಪಡುವ ನಿನ್ನ ಮಸ್ತಕವನ್ನು ದೇವಿಯರೂ ಪೂಜಿಸುವಂತಾಗುವದು. ನೀನು ಕೂಡ ಸರ್ವಪೂಜ್ಯನಾಗುವೆ.

ಪರಮಾತ್ಮನ ಆದೇಶದ ಹಾಗೂ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಶಾಪಗಳಿಂದ ಅಂದು ದೇವಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಉದ್ದಟತನದಿಂದ ನಡೆದು ಭಗವಂತನನ್ನು ಕೂಡ ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ ನುಡಿದ ಸೂರ್ಯವರ್ಚಸ ಎಂಬ ಯಕ್ಷನೇ ಈಗ ಘಟೋತ್ಕಚನ ಪುತ್ರನಾಗಿ, ಬರ್ಬರೀಕ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಮಾತಿಗನುಗುಣವಾಗಿಯೇ ಈಗಲೂ ಭೀಮಾರ್ಜುನಾದಿ ಭಗವದ್ಭಕ್ತರನ್ನು ಧಿಕ್ಕಾರ ಮಾಡಿದ ಈ ಬರ್ಬರೀಕನ ದರ್ಪೋಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನ ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರದಿಂದ ಅವನನ್ನು ವಧಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನದು ಏನೂ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ. ಏನಿದ್ದರೂ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ವಚನವು ನಿಜವಾಗಬೇಕಷ್ಟೇ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ:- ಸಜ್ಜನರೇ, ನಾನು ಹಿಂದೆ ಸೂರ್ಯವರ್ಚಸನಿಗೆ ವರವನ್ನು ನೀಡಿದಂತೆ ಈ ಬರ್ಬರೀಕ ಅವತಾರದಲ್ಲಿಯೂ ಇವನಿಗೆ ಸದ್ಬುದ್ಧಿ, ದೇವಶ್ರದ್ಧೆ, ದೇವೀ ಭಕ್ತಿಗಳು ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ ಉಳಿದಿವೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಾನು ಈ ಬರ್ಬರೀಕನನ್ನು ಈ ಗುಪ್ತಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ದೇವಿಯರ ಆರಾಧನೆಗಾಗಿ ನಿಯೋಜಿಸಿದ್ದೆ. ಇವನು ಬದುಕಿರುವವರೆಗೂ ಈ ಗುಪ್ತಕ್ಷೇತ್ರದ ಸಿದ್ಧಾಂಬಿಕೆಯೇ ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಯರನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆರಾಧಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈಗ ಈ ದೇವಿಯರೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಭಕ್ತನಾದ ಈ ಬರ್ಬರೀಕನ ಮುಂಡದಿಂದ ಬೇರ್ಪಟ್ಟ ರುಂಡಕ್ಕೆ ಅಮೃತ ಸಿಂಚನವನ್ನು ಮಾಡಲಿ. ಅಮೃತ ಮಂಥನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಣ ಅಮೃತಪ್ರಾಶನದಿಂದ ರಾಹುವಿನ ಮಸ್ತಕವು ಅಜರಾಮವಾದಂತೆ ಈ ದೇವಿಯರ ಅಮೃತ ಸೇಚನದಿಂದ ಈ ಬರ್ಬರೀಕನ ಮಸ್ತಕವು ಕೂಡ ಅಜರಾಮರವಾಗಲಿ.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಆದೇಶದಂತೆ ಎಲ್ಲ ದೇವಿಯರೂ ಅಮೃತ ಕುಂಡದಿಂದ ಒಂದು ಕಲಶದಲ್ಲಿ ಭಗವದಾಜ್ಞೆಯಿಂದ ಅಮೃತವನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ತಂದರು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಬರ್ಬರೀಕನ ದೇಹದ ದಳದಿಂದ ಬೇರ್ಪಟ್ಟು ನಿರ್ಜೀವವಾಗಿ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡ ಅವನ ಶಿರಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಅಮೃತದ ಬಿಂದುಗಳನ್ನು ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಿದರು. ಅದೇ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಪರಮಾತ್ಮನು ಬರ್ಬರೀಕನ ಮಸ್ತಕವನ್ನು ಅಮೃತದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈಕ್ಷಿಸಿದನು. ಇದರಿಂದ ತಕ್ಷಣವೇ ಬರ್ಬರೀಕನ ಶೀರ್ಷಕ್ಕೆ ಜೀವಕಳೆ ತುಂಬಿತು. ಪುನರ್ಜೀವಿತವಾಗಿ ಕೂಡಲೇ ಅದು ಉರುಳತ್ತ ಕೃಷ್ಣನ ಕಾಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಬಂದು ಬಿದ್ದಿತು. ಆ ಬರ್ಬರೀಕನ ಪ್ರಾಣ ಮರಳಿ ಬಂದು ಆ ಮಸ್ತಕವು ಭಗವಂತನಿಗೆ ಬೇಡಿಕೊಂಡಿತು.

ಬರ್ಬರೀಕನ ಮಸ್ತಕ:- ಭಗವನ್, ಈಗ ನಡೆಯಲಿರುವ ಕೌರವ ಪಾಂಡವರ ಘನಘೋರ ಸಂಗ್ರಾಮವನ್ನು ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಕಾಣಬೇಕು ಎಂದು ನನ್ನ ಅಪೇಕ್ಷೆ. ಇದಕ್ಕೆ ದಯವಿಟ್ಟು ಅನುಮತಿಯನ್ನು ನೀಡು.

ಶೈಲ ಶಿಖರದಿಂದಲೇ ಸಂಗ್ರಾಮ ನಿರೀಕ್ಷಣೆ

ಕೃಷ್ಣ:- ವತ್ಸ! ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರು ಇರುವವರೆಗೂ ನೀನು ದೀರ್ಘಾಯುಷಿಯಾಗಿ ಲೋಕಪೂಜನೀಯನಾಗಿ ಬದುಕಿ ಉಳಿಯುವೆ. ನೀನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಸಮೀಪದ ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲಿನ ಶಿಖರದ ತುಟ್ಟತುದಿಯ ಮೇಲೆ ಒಂದು ವಿಶಾಲ ಶಿಲಾಫಲಕದ ಮೇಲೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ

ಕುಳಿತುಕೊ. ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ನಿನಗೆ ಈ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ವಿಚಿತ್ರ ಸಂಗ್ರಾಮದ ವಿವರ ವಿವರವಾದ ಹೋರಾಟದ ಚಿತ್ರವು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗುವಂತೆ ನಾನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವೆನು.

ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀವಾಸುದೇವನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಎಲ್ಲವೂ ನಡೆಯಿತು. ಸಿದ್ಧಾಂಬಿಕೆ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಯರೆಲ್ಲರೂ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪಾದಪಂಕಜಗಳಿಗೆ ಪ್ರಣಮಿಸಿ ಅಂತರ್ಧಾನ ಹೊಂದಿದರು. ಬರ್ಬರೀಕನ ಪುನರ್ಜೀವಿತವಾದ ಮಸ್ತಕವು ಗಿರಿಶಿಖರದ ಮೇಲೆ ಇದ್ದುಕೊಂಡೇ ಘೋರ ಯುದ್ಧದ ಘಟನಾವಳಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ವಿವರವಾಗಿ ನಿರೀಕ್ಷಣೆಗೈದಿತು.

ಕುರುಪಾಂಡವರ ಯುದ್ಧವು ನಡೆದದ್ದು ಹದಿನೆಂಟು ದಿನ. ಪ್ರಾರಂಭದ ದಿನ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಬಂದ ಮೋಹವನ್ನು ಕಳೆಯಲು ಪಾರ್ಥಸಾರಥಿಯು ಬೋಧಿಸಿದ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯು ಹದಿನೆಂಟು ಅಧ್ಯಾಯ. ಈ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದ ಕರಾಳ ಕದನದಲ್ಲಿ ಸತ್ತವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹದಿನೆಂಟು ಅಕ್ಷೋಹಿಣಿ. ಈ ಎಲ್ಲ ಮಹಾಭಾರತದ ಯುದ್ಧವನ್ನು ವ್ಯಾಸರು ನಿರೂಪಿಸಿದ ಭಾರತ ಗ್ರಂಥವು ಹದಿನೆಂಟು ಪರ್ವ. ಇದೇ ವ್ಯಾಸರು ಸಮಗ್ರ ಮಾನವ ಕುಲದ ಹುಟ್ಟು, ಸಾವು, ಬಾಳು, ಬದುಕಿನ ಬಗೆಬಗೆಯ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದು ಹದಿನೆಂಟು ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ. ಈ ಹದಿನೆಂಟು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಭಯಂಕರ ನರಮೇಧದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ, ದ್ರೋಣ, ಕರ್ಣ, ದುರ್ಯೋಧನ, ದುಃಶಾಸನ ಮುಂತಾದ ವೀರರು ಒಬ್ಬರಾದ ಮೇಲೆ ಒಬ್ಬರು ಆಹುತಿಯಾಗಿ ಮೃತ್ಯುದೇವತೆಗೆ ತುತ್ತಾದರು. ಕೃಷ್ಣಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ನಂಬಿದ ಪಂಚಪಾಂಡವರಿಗೆ ವಿಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಒಲಿದು ಗೆಲುವಿನ ಮಾಲೆ ಹಾಕಿದಳು. ಯುದ್ಧವೆಲ್ಲವೂ ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ ಹಲವಾರು ಜನರಿಗೆ ಸಂದೇಹ. ಪಾಂಡವರ ಈ ಗೆಲುವಿನ ಗುಟ್ಟು ಏನು? ಇದು ಬಲಭೀಮನ ಪ್ರಚಂಡ ಗದೆಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಈ ವಿಜಯವು ಬಂದಿತೋ ಅಥವಾ ಮೂರು ಲೋಕದ ಗಂಡನಾದ ಅರ್ಜುನನ ಗಾಂಡೀವ ಧನುಸ್ಸಿನ ಭೀಕರ ಬಾಣಪ್ರಹಾರದಿಂದ ಇಂಥ ವಿಶ್ವವಿಜಯವು ಒದಗಿ ಬಂದಿತೋ ಎಂದು. ಹಲವರು ಹೊಗಳಿದರು ಭೀಮನನ್ನು, ಕೆಲವರು ಪ್ರಶಂಸಿಸಿದರು ಅರ್ಜುನನ ಬಿಲ್ಲಾಳುತನವನ್ನು. ಆಗ ಪಂಚಪಾಂಡವರು ಗಿರಿಶಿಖರದ ಮೇಲೆ ಸರ್ವಯುದ್ಧಕ್ಕೂ ಸಾಕ್ಷಿಭೂತವಾಗಿ, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಸಮರಾಂಗಣದ ಘಟನೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ತನ್ನ ನಿರ್ನಿಮೇಷ ನಯನಗಳಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಂಡ ಬರ್ಬರೀಕನ ಮಸ್ತಕದ ಬಳಿ ಬಂದರು. ಆಗ ಬಲಭೀಮನು ಮುಂದೆ ಬಂದು ತನ್ನ ಮೊಮ್ಮಗನ ಮಸ್ತಕವನ್ನು ಮಮತೆಯಿಂದ ನೇವರಿಸಿ ಕೇಳಿದನು:- ''ವತ್ಸ, ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕೌರವರ ಪ್ರಚಂಡ ಸೇನೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂಹರಿಸಿದವರು ಯಾರು?''

ಗೆಲುವಿನ ಗುಟ್ಟು ಬರ್ಬರೀಕನಿಂದ ರಟ್ಟು

ಬರ್ಬರೀಕ:- ''ಪೂಜ್ಯರಾದ ಹಿರಿಯರೇ! ನಾನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಭೀಮಾರ್ಜುನ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ವೀರರು ಎಲ್ಲ ಕೌರವ ಸೇನೆಯನ್ನು ಲೋಕದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಭೀಕರ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಸಂಹರಿಸಿದ್ದೇನೋ ನಿಜ. ಆದರೆ ಇವರೆಲ್ಲರೂ ನಿಮಿತ್ತಮಾತ್ರರು. ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧರಾಗಿ ನಡೆದ ಈ ಎಲ್ಲ ವೀರಾಗ್ರಣಿಗಳ ಮುಂದೆ ನಡೆದವನು ರುದ್ರಾಂತರ್ಗತ ಸಂಕರ್ಷಣ. ಅವನೇ ಪಂಚಮುಖಿ ಪರಮೇಶ್ವರ. ಅವನೇ ಮೊದಲು ಕೌರವರನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಂದುಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತಿದ್ದನು.

ಆ ಭಗವಂತನಿಂದ ಹತರಾಗಿ ಮೃತಪ್ರಾಯರಾದ ಕೌರವ ವೀರರ ಮೇಲೆ ಭೀಮಾರ್ಜುನಾದಿ ಪಾಂಡವ ವೀರರು ಶಸ್ತ್ರಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿ ಸಂಹಾರಸತ್ರವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಎಲ್ಲ ಕೌರವರ ವಿನಾಶ ದೀಕ್ಷೆ ತೊಟ್ಟು ಮಾರಣ ಹೋಮವನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಡೆಸಿದ ಆ ಕೃಷ್ಣರೂಪಿ ಪಂಚಮುಖಿ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಒಂದು ಮುಖದ ಮೇಲೆ ರತ್ನಖಚಿತವಾದ ಕಿರೀಟ. ಇನ್ನೊಂದರ ಮೇಲೆ ಜಡೆ ಹಾಗೂ ಚಂದ್ರಕಲೆ, ಮತ್ತೊಂದರ ಮೇಲೆ ಮಣಿಮಯ ಮುಕುಟ. ಮಗದೊಂದರ ಮೇಲೆ ಜಟಾಜೂಟ ಹಾಗೂ ದೇವಗಂಗೆ. ಐದನೆಯ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ರತ್ನ ಮುಗುಟ. ಆ ಪಂಚಮುಖಿ ಪರಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಹತ್ತು ಕೈಗಳು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿಯೂ ಶಂಖ, ಚಕ್ರ, ತ್ರಿಶೂಲ, ಡಮರು, ಬಿಲ್ಲು, ಬಾಣ, ಖಡ್ಗ ಮುಂತಾದ ಆಯುಧಗಳು. ವಕ್ಷಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕೌಸ್ತುಭಮಣಿ, ವೈಜಯಂತೀಮಾಲೆ. ಆ ಪರಮೇಶ್ವರನ ದೇಹಕಾಂತಿಯಿಂದ ದಶದಿಗಂತಗಳೆಲ್ಲ ಭಾಸೋದ್ಭಾಸಿತ. ಈ ಪರಮೇಶ್ವರನೇ ಕೌರವರನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂಹರಿಸಿದ್ದು.'' ಬರ್ಬರೀಕನು ಹೀಗೆ ನುಡಿದ ಕೂಡಲೇ ಆಕಾಶದಿಂದ ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟಿ. ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ದೇವದುಂದುಭಿಗಳ ಮಂದ್ರನಾದ, ಸಿದ್ಧಪುರುಷರ ಭಲೇಭಾಪು. ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ ಎಂಬ ಉದ್ಗಾರ.

ಅನಂತರ ಪಂಚಪಾಂಡವರೆಲ್ಲರೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪಾದಪಂಕಜಗಳಿಗೆ ಪೊಡಮಟ್ಟರು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ''ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನಾವೇ ಗೆದ್ದೆವು ಎಂಬ ನಮ್ಮ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಮೊಳಕೆಯೊಡೆದ ಅಹಂಕಾರವು ಎಂದೂ ಅಂಕುರಿಸದಂತೆ ಮಾಡು. ನೀನೇ ಈ ಪ್ರಪಂಚದ ಸರ್ವಕರ್ತಾ, ಸರ್ವಭರ್ತಾ ಹಾಗೂ ಸರ್ವಸಂಹರ್ತಾ, ನಮ್ಮ ಅಪರಾಧವನ್ನೆಲ್ಲ ಕ್ಷಮಿಸು.''

ಆಗ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮನು ನಸುನಕ್ಕು ತನ್ನ ಭಕ್ತಾಗ್ರೇಸರರಾದ ಪಾಂಡವರ ಮೇಲೆ ಪೂರ್ಣಾನುಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ಬರ್ಬರೀಕನ ಮಸ್ತಕವನ್ನು ದಯಾರ್ದ್ರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿ ಹೇಳಿದನು.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ:- ''ವತ್ಸ, ನೀನು ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಇಷ್ಟು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ದೇವಿಯರ ಸೇವೆ ಮಾಡಿದ ಆ ಗುಪ್ತಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲಿಸು. ನಿನ್ನ ಈ ದೇವತಾರಾಧನ ಕಾರ್ಯವು ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಡೆಯಲಿ.''

ಭಗವಂತನ ಅನುಗ್ರಹಪೂರ್ಣವಾದ ಈ ಆಶೀರ್ವಚನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಬರ್ಬರೀಕನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಮಿಸಿದನು. ಅವನ ಆದೇಶದಂತೆ ಗುಪ್ತಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ನಿರ್ಗಮಿಸಿದನು. ಅನಂತರ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮನು ಪಂಚಪಾಂಡವರೊಂದಿಗೆ ಹಸ್ತಿನಾವತಿ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬಂದು ಧರ್ಮರಾಜನಿಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಮಹೋತ್ಸವವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರಿಂದ ಧರ್ಮಚಕ್ರವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರವರ್ತಿತವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿ ತಾನು ತನ್ನ ದ್ವಾರಕಾ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಮಾರ್ಗ ಪ್ರವರ್ತಕನಾಗಿ ಸುಖದಿಂದ ವಾಸಮಾಡಿದ ಆ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ನಾನು ನಿಮಗೆ ಬರ್ಬರೀಕನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಈ ಗುಪ್ತಕ್ಷೇತ್ರದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಮೈಲಿನಷ್ಟು ವಿಶಾಲವಾಗಿದೆ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಕೂಡ ಪ್ರಶಂಸೆ ಮಾಡಿ ಈ ಮಹೀಸಾಗರ ಸಂಗಮ ತೀರ್ಥ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಸ್ನಾನ. ಸಂದರ್ಶನ, ಮಹಿಮಾ ಶ್ರವಣ, ಪಠಣ, ಪಾಠಣ, ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಶ್ರೇಯಃಪ್ರದವೂ, ಪುಣ್ಯಪ್ರದವೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ | ಅಧ್ಯಾಯ - ೩೮

ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಆದೇಶ.

"ನಾರಾಯಣಂ ನಮಸ್ಕೃತ್ಯ, ನರಂ ಚೈವ ನರೋತ್ತಮಂ ।
ದೇವೀಂ ಸರಸ್ವತೀಂ ವ್ಯಾಸಂ ತತೋ ಜಯಮುದೀರಯೇತ್ ॥

ಸರ್ವಸದ್ಗುಣಗಳಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣನೂ ದೋಷರಹಿತನೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಗೆ ಆಶ್ರಯಸ್ಥಾನನೂ ಮೋಕ್ಷಪ್ರದಾತನೂ ಆದ ಭಗವಾನ್‌ನಾರಾಯಣನನ್ನು ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಅನಂತರ ಶೇಷದೇವರನ್ನೂ ಜೀವೋತ್ತಮರಾದ ವಾಯುದೇವರನ್ನೂ ವಂದಿಸಿ, ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯನ್ನು ನೆನೆದು ಸರಸ್ವತಿದೇವಿಯನ್ನು ಪ್ರಣಮಿಸಿ, ಗ್ರಂಥಕಾರರಾದ ಭಗವಾನ್ ವೇದವ್ಯಾಸರನ್ನು ಅಭಿವಂದಿಸಿ, ಪುರಾಣ ಇತಿಹಾಸ ಮುಂತಾದ ಮಂಗಳಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಣೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಶೌನಿಕಾದಿ ಮುನಿಗಳು:- ಪೂಜ್ಯರೇ! ತಾವು ಎಲ್ಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತಿರುವಿರಿ. ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಗಳ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ಬಲ್ಲಿರಿ. ಮಹನೀಯರೇ! ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಅರ್ಥಾತ್ ಜಗನ್ನಾಥ ಪುರಿಯು ಪರಮ ಪಾವನ. ಭಗವಾನ್ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ನಾರಾಯಣನು ತನ್ನ ವಿಚಿತ್ರ ಲೀಲೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಕಾಷ್ಠಮಯವಾದ ಶರೀರವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಮಾನನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನೆಲೆನಿಂತ ಆ ಜಗನ್ನಾಥನ ದರ್ಶನಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಮಾನವನಿಗೆ ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಯಾತ್ರೆಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯಫಲವು ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಈ ಜಗನ್ನಾಥಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆರಾಧನೆ ಮಾಡಿ ಉಪಾಸನೆಗೈದರೆ ಮಾನವನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವು ದೊರಕುವುದು ನಿಶ್ಚಿತ. ಇಂಥ ಪುರುಷೋತ್ತಮತೀರ್ಥದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

ಜೈಮಿನಿ ಮಹರ್ಷಿ:- ಮುನಿಗಳೇ! ನೀವು ಕೇಳಿದ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ತೀರ್ಥದ ಮಹಿಮೆಯು ಗೂಢವೂ ರಹಸ್ಯವೂ ಆಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ನಾನು ನಿಮಗೆ ವಿವರವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳಿರಿ. ಜಗತ್ತಿಗೆಲ್ಲ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಭಗವಾನ್ ನಾರಾಯಣನು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ವ್ಯಾಪ್ತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಸರ್ವ ಪ್ರಾಣಿ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅವನೇ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಆ ಜಗನ್ನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಯು ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಿ ಹಾಗೂ ವಿಶ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿ. ಆದರೂ ಈ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಲೋಕಾನುಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಕಾಷ್ಠಮಯವಾದ ಶರೀರವನ್ನು ಧಾರಣಮಾಡಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಆ ಪುರುಷೋತ್ತಮಸ್ವಾಮಿಯ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೇ ಪುರುಷೋತ್ತಮಕ್ಷೇತ್ರ ಅಥವಾ ಜಗನ್ನಾಥಪುರಿ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.

ಹತ್ತು ಯೋಜನ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿದೆ ಈ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ. ಸಮುದ್ರದ ಮಧ್ಯದಿಂದ ಈ ದಿವ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ ಪ್ರಾದುರ್ಭೂತವಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇದರ ಸುತ್ತಲೂ ಮಳಲು ರಾಶಿಯು ವ್ಯಾಪಿಸಿದೆ. ಅದರ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡದಾದ ನೀಲಗಿರಿ ಎಂಬ ಬೆಟ್ಟವು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಶೋಭೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ವರಾಹ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಶ್ರೀಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ಈ ಭೂಭಾಗವನ್ನು ಸಮುದ್ರದ ನೀರಿನಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿ ಇಟ್ಟು ಎಲ್ಲ

ತುದಿ ಬದಿಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿ ಇದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆ ಗೊಳಿಸಿದನು. ಪರ್ವತಗಳ ಮೂಲಕ ಇದನ್ನು ಸುಸ್ಥಿರಗೈದನು. ಅನಂತರ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಪೂರ್ವಕಲ್ಪದಂತೆ ಎಲ್ಲ ಚರಾಚರ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿದನು. ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥ, ಕ್ಷೇತ್ರ, ನದಿ, ಸರೋವರ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಯೋಗ್ಯಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಗೊಳಿಸಿದನು. ಎಲ್ಲ ದೇವ ದಾನವ ಮಾನವರನ್ನು ಹಾಗೂ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಜೀವರಾಶಿಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿದನು. ಆದರೆ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಒದ್ದಾಡುವ ಈ ಮಾನವರ ಉದ್ಧಾರದ ಬಗೆ ಹೇಗೆ? ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ಚಿಂತೆಯಾಯಿತು. ''ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ, ಆಧಿದೈವಿಕ, ಆಧಿಭೌತಿಕ ಹೀಗೆ ಮೂರು ವಿಧವಾದ ಸಾಂಸಾರಿಕ ಲೌಪಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಜೀವನು ಪೀಡಿತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಮಾನವಜೀವಿಗಳನ್ನು ಭವಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುವ ಮಹಾಪ್ರಭು ಎಂದರೆ ಶ್ರೀಹರಿ ಮಾತ್ರ. ಆದುದರಿಂದ ನಾನೂ ಆ ಜಗನ್ನಾಥನನ್ನೇ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ'' ಎಂದು ಅಂದುಕೊಂಡು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಭಗವಂತನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಲು ತೊಡಗಿದರು.

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಜಗತ್ತಿಗೆ ಆಧಾರನಾದ ಜಗನ್ನಾಥನೇ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಈ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿಶ್ವವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡುವ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ನಿನ್ನ ನಾಭಿಕಮಲದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ನಿಜವಾದ ಈ ವಿಶ್ವದ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತಾರನು ನೀನೇ ಆಗಿರುವೆ. ನಿನ್ನಿಂದಲೇ ಈ ಪ್ರಪಂಚದ ಪಾಲನೆ. ಪೋಷಣೆ ಬಂಧ ಮೋಕ್ಷ, ಸುಖ-ದುಃಖ ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ. ಹೀಗೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಚರಾಚರ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಸರ್ವಕಾರಕನು ನೀನೇ ಆಗಿರುತ್ತಿ. ಚರಾಚರ ಗುರುವಾದ ದಯಾಮಯನಾದ ಜಗನ್ನಾಥ! ನಾನು ನಿನಗೆ ಶರಣು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಮೇಲೆ ನೀನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗು.''

ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಈ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಕೇಳಿ ಪ್ರಸನ್ನನಾದ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಗರುಡಾ ರೂಢನಾಗಿ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದನು ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನನ್ನು ಕುರಿತು ನುಡಿದನು.

ವಿಷ್ಣು:- ಚತುರ್ಮುಖನೆ! ನೀನು ಏತಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡುತ್ತಲಿರುವಿ ಎಂಬುದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತು. ನಿನ್ನ ಉದ್ದೇಶವು ಸಿದ್ಧಿಸುವ ಸಂಭವವು ಕಡಿಮೆ. ಆದರೂ ಅದು ಸಿದ್ಧವಾಗುವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ಈ ಜಗತ್ತು ಎಲ್ಲವೂ ನನ್ನಿಂದ ಅರ್ಥಾತ್ ವಿಷ್ಣುವಿನಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿದೆ. ಈ ವಿಶ್ವವೆಲ್ಲವೂ ವಿಷ್ಣುಮಯ. ಈ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ ನಾನೇ ನಿನ್ನನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದೇನೆ. ನೀನು ಕೂಡ ನನ್ನದೇ ಒಂದು ಪ್ರತಿರೂಪ. ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಬ್ರಹ್ಮಶಬ್ದವಾಚ್ಯನಾಗಿ ಈ ಎಲ್ಲ ಸೃಷ್ಟಿ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ನಾನೇ ನಿನ್ನಿಂದ ಮಾಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಇರುವ ಆ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ರೂಪಕ್ಕೂ ನನಗೂ ಯಾವ ಭೇದ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯೇ ನನ್ನ ಇಚ್ಛೆ! ಆದುದರಿಂದ ಈಗ ನಿನ್ನ ಮನೋವಾಂಛಿತವು ಸಿದ್ಧಿಸುವ ಉಪಾಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು.

''ಸಮುದ್ರದ ಉತ್ತರ ತೀರದಲ್ಲಿ ಮಹಾನದಿಯ ದಕ್ಷಿಣಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಪ್ರದೇಶವು ಪರಮಪವಿತ್ರ. ಸಮುದ್ರ ತೀರದಲ್ಲಿ ಶೋಭಿಸುವ ಆ ನೀಲಪರ್ವತವೂ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಹಾಗೂ ಪರಮಪಾವನ. ನಿಸ್ಸಂಗನಾದ ನಾನು ಈ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕಾಷ್ಠಮಯ ದೇಹಧಾರಣ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನೆಲೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತೇನೆ. ಪ್ರಳಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರವು ನಷ್ಟವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ನಾನು ಈ ನನ್ನ ಪುರುಷೋತ್ತಮ

ರೂಪದಿಂದ ಸದಾ ಸರ್ವದಾ ವಸತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿರುತ್ತೇನೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣೆದುರು ಶಂಖ ಚಕ್ರಾದಿ ಚಿಹ್ನೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ನಾನು ಪ್ರಕಟನಾಗಿರುವೆನಷ್ಟೇ! ನೀನು ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ನೋಡು. ಇದೇ ರೂಪದಿಂದ ನಾನು ಆ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುತ್ತೇನೆ. ನೀಲಾಚಲದ ಭೂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪಾಂತಕಾಲದವರೆಗೆ ಸುಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಉಳಿಯುವ ಅಕ್ಷಯವಟದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಕಾಹಿಣ ಎಂಬ ಪುಷ್ಕರಣಿ ಇದೆ. ಆ ಪುಷ್ಕರಣಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ನಾನು ಸ್ವಯಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಆ ನನ್ನ ರೂಪವನ್ನು ತಮ್ಮ ಚರ್ಮ ಚಕ್ಷುಸ್ಸಿನಿಂದ ನೋಡಿದ ಮಾನವರು ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಬ್ರಹ್ಮ! ನೀನು ಈಗ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗು. ಕಾಷ್ಠಮಯ ಶರೀರವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡ ನನ್ನ ದಿವ್ಯ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ನೋಡು. ನನ್ನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಪಡೆದು ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತ ನಿಂತುಕೊಂಡಾಗ ಆ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರದ ದಿವ್ಯ ಮಹಿಮೆಯು ನಿನಗೆ ಸ್ವಯಂ ಪ್ರತಿಭಾತವಾಗುವದು. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರವು ನನ್ನ ಮಾಯೆಯಿಂದ ಶ್ರುತಿ, ಸ್ಮೃತಿ ಇತಿಹಾಸ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಗುಪ್ತವಾಗಿದೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅಜ್ಞಾತವಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲಿಯೂ ಇದರ ವರ್ಣನೆಯು ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಈಗ ನನ್ನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮಹಿಮೆ ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬರುವದು. ಮತ್ತು ಎಲ್ಲರ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಕ್ಕೆ ಉಪಲಬ್ಧವೂ ಆಗುವದು. ಎಲ್ಲ ವಿಧವಾದ ವ್ರತ, ತೀರ್ಥಸ್ನಾನ, ಯಜ್ಞ ದಾನಗಳಿಂದ ಬರುವ ಪುಣ್ಯವು ಈ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಇದ್ದರೆ ಸಾಕು. ಆ ಎಲ್ಲ ಪುಣ್ಯಫಲವು ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವದು. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಉಸಿರು ಎಳೆಯುವಷ್ಟು ಸಮಯನಿಂತರೂ ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಜ್ಞ ಮಾಡಿದಷ್ಟು ಪುಣ್ಯ ಬರುವದು. ''ಮುನಿಗಳೇ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಜಗನ್ನಾಥನಾದ ಆ ಶ್ರೀಮನ್‌ನಾರಾಯಣನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ಆದೇಶವನ್ನು ನೀಡಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಅಂತರ್ಧಾನ ಹೊಂದಿದನು.

ಜೈಮಿನಿ:- ಮನುಷ್ಯರು ಯಾರ ನಾಮಸ್ಮರಣ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳಿಂದಲೂ ಮುಕ್ತರಾಗುವರೋ ಅಂಥ ಪರಮಾತ್ಮನ ದಿವ್ಯದೇಹದ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಬಳಿಕ ಮೋಕ್ಷವು ದೊರಕದೇ ಇದ್ದೀತೇ?

''ಮನಸಾ ಧ್ಯಾಯನ್ ವಿಷ್ಣುಂ ತ್ಯಜನ್ ಪ್ರಾಣಾನ್ ವಿಮುಚ್ಯತೇ ।
ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕೃತೋ ಭಗವತಃ ಕಿಂ ಚಿತ್ರಂ ಮುಕ್ತಿಮೇತಿ ಯತ್ ॥

ಮಾನವನು ಮರಣ ಹೊಂದುವಾಗ ಯಾವ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಧ್ಯಾನಮಾಡಿದರೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುವನೋ ಅಂಥ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ದರ್ಶನ ವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಬಳಿಕ ಮುಕ್ತಿ ಹೊಂದುವದು ಏನಾಶ್ಚರ್ಯ! ಅದ್ಭುತವಾಗಿದೆ. ಈ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮಹಿಮೆ. ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಯೋಗಿಗಳಿಗೂ, ತಪಸ್ವಿಗಳಿಗೂ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಲು ಅನೇಕ ಸಾಧನಗಳು ಉಂಟು. ಆದರೆ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಾನವರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಇರುವ ಏಕ ಮಾತ್ರ ಉಪಾಯವೆಂದರೆ ಈ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಾಷ್ಠರೂಪದಿಂದ ಬಂದು ನಿಂತುಕೊಂಡ ಜಗನ್ನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಯ ಸಾಕ್ಷಾತ್‌ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದು. ಅವನ ಮಹಾಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿದು ಅವನ ಧ್ಯಾನೋಪಾಸನೆ ಮಾಡುವದು. ಅಜ್ಞರಿಗೂ ಪಾಮರರಿಗೂ ಕೇವಲ

ಸಂದರ್ಶನ ಧ್ಯಾನೋಪಾಸನೆಗಳಿಂದಲೇ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಮುಕ್ತಿದಾಯಕವೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾದ ಬಳಿಕ ಜ್ಞಾನವೈರಾಗ್ಯ ಸಂಪನ್ನರಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಜಗನ್ನಾಥಸ್ವಾಮಿಯ ದರ್ಶನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಯೋಗ್ಯರಾದ ಸದ್ಭಕ್ತರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವದೇನು?

ಋಷಿಗಳು:- ಜೈಮಿನಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳೇ! ಪರಮಾತ್ಮನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ನೀಲಾಚಲ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತವಾದ ತನ್ನ ದಿವ್ಯರೂಪವನ್ನು ನೋಡು ಎಂದು ಆದೇಶವಿತ್ತನೆಂದು ನೀವು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ್ದಿರಷ್ಟೇ! ಅವನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ನೀಲಾಚಲ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಏನು ನೋಡಿದರು? ನಂತರ ಏನು ಮಾಡಿದರು?

ಜೈಮಿನಿ:- ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಆ ನೀಲಾಚಲ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಆ ಪುರುಷೋತ್ತಮನ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡಿದರು. ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಅತ್ಯದ್ಭುತವಾದ ಮಹಿಮೆಯು ಅವರಿಗೆ ದೃಷ್ಟಿಗೋಚರವಾಯಿತು. ಅದರಿಂದ ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತರಾಗಿ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಧ್ಯಾನವನ್ನು ಮಾಡತೊಡಗಿದರು ಹೀಗೆ ಆ ಪಿತಾಮಹನು ಆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಧ್ಯಾನ ಸಮಾಧಿಲೀನರಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಾಗಲೇ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಯಮಧರ್ಮರಾಜನು ಆಗಮಿಸಿದನು. ಅವನ ಅಧಿಕಾರವು ಮೊಟಕು ಗೊಂಡಿದ್ದರಿಂದ ಆ ಯಮಧರ್ಮನಿಗೆ ಬಹಳ ದುಃಖವಾಗಿತ್ತು. ಅದರಿಂದ ವ್ಯಾಕುಲನಾಗಿ ಆ ಪಿತೃಪತಿಯು ಈ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಕಂಡು ತನ್ನ ದುಗುಡವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಅವನ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಮಾಡತೊಡಗಿದನು.

ಯಮಧರ್ಮ:- ''ಈ ವಿಶ್ವದ ಸೃಷ್ಟಿ, ಸ್ಥಿತಿ, ಸಂಹಾರಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಏಕಮಾತ್ರ ಕಾರಣಪುರುಷನಾದ ಜಗದೀಶ! ನಿನಗೆ ನನ್ನ ನಮಸ್ಕಾರ! ದಾರದಲ್ಲಿ ಮಣಿಗಳನ್ನು ಪೋಣಿಸಿದಂತೆ ಈ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವೂ ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಓತಪ್ರೋತವಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರಾಣಿಯು ಮಾಡುವ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಾರಗಳಿಗೂ ನೀನೇ ಸಾಕ್ಷಿ. ನಿನಗೆ ಆದಿಯಿಲ್ಲ. ಅಂತ್ಯವಿಲ್ಲ. ನಿನಗೆ ನನ್ನ ನಮಸ್ಕಾರ ನಿನ್ನ ಕಟಾಕ್ಷ ವಿಕ್ಷೇಪ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿ ವ್ಯಾಪರಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ನೀನು ಈ ನೀಲಾಚಲ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿದ್ದು ಭೂಲೋಕದ ಭಾಗ್ಯ. ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಪುಣ್ಯ. ನಿನಗೆ ನನ್ನ ಅನಂತಾನಂತ ವಂದನೆಗಳು. ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ವಕ್ಷಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವ ನಿನ್ನ ಪರಾಪ್ರಕೃತಿ ಎನಿಸಿರುವ ನಿನ್ನ ಪ್ರೇಯಸಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಗೂ ನನ್ನ ಪ್ರಣಾಮ ಪರಂಪರೆ.''

ಯಮಧರ್ಮನ ಈ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಂತುಷ್ಟನಾದ ಆ ಜಗದೀಶ. ತನ್ನ ಎಡಬದಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಯಮಧರ್ಮನಿಗೆ ಏನಾದರೂ ಹೇಳಲು ಸಂಕೇತವನ್ನು ಕಟಾಕ್ಷ ವೀಕ್ಷಣೆಯಿಂದಲೇ ಸೂಚಿಸಿದ. ಭಗವಂತನಿಂದ ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಸಂಸಾರದ ದುಃಖಗಳನ್ನು ಕಳೆಯುವ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ಲೋಕಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಯಮಧರ್ಮನಿಗೆ ನುಡಿದಳು.

ಲಕ್ಷ್ಮೀ:- ಸೂರ್ಯಪುತ್ರ! ನೀನು ಯಾವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡುತ್ತ ಇರುವಿಯೋ ಅದು ನಮಗೆ ತಿಳಿದಿದೆ. ನಿನ್ನ ಉದ್ದೇಶವು ಫಲಿಸಲಾರದು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಇದು ಸಿದ್ಧಿಕ್ಷೇತ್ರ, ಮೋಕ್ಷಪುರಿ. ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಗವಂತನ ದರ್ಶನ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಜಗನ್ನಾಥನ ಸೇವೆ ಮಾಡುವ ಜನರ ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಅಧಿಕಾರ

ನಡೆಯಲಾರದು. ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ಭಗವದ್ದರ್ಶನ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಭಕ್ತರೆಲ್ಲರೂ ವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸುವರು. ಅವರು ಹೇಗೆ ನಿನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿ ಬಂದಾರು? ಈ ಭಾಗದ ಜನರ ಮೇಲೆ ನೀನಾಗಲಿ ನಿನ್ನ ಭಟರಾದ ಯಮದೂತರಾಗಲಿ ಎಂದೂ ಕೈ ಮಾಡಲಾರರು. ಅದರಿಂದ ನೊಂದುಕೊಂಡು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಇದ್ದಂತೆ ಈ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮೇಲೆಯೂ ಕಳೆದುಹೋದ ನಿನ್ನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಮರಳಿ ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು ನೀನು ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆ. ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣವಾಗಲಾರದು. ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ಇಂದ್ರನೀಲ ಮಣಿಯಂತೆ ಶ್ಯಾಮಸುಂದರ ಶರೀರಿಯಾದ ಜಗನ್ನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಕಣ್ ತುಂಬನೋಡಿ, ಬಾಯಿತುಂಬ ಹೊಗಳಿ, ಹೃದಯತುಂಬ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡುವ ಮನುಷ್ಯರ ಕರ್ಮಬಂಧನವೆಲ್ಲವೂ ತೊಲಗಿ ಹೋಗುವದು. ಭವಬಂಧದಿಂದ ಮುಕ್ತರಾದವರು ಯಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಬರುವದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಬೇರೆ ಕಡೆ ಕರ್ಮಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ ನಿನ್ನ ಅಧಿಕಾರ. ಇದು ಕರ್ಮಭೂಮಿ ಅಲ್ಲ. ಇದು ಮುಕ್ತಿಕ್ಷೇತ್ರ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಕೂಡ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿದು ಆ ಗದಾಧರನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಇರುವವರೆಲ್ಲ-ಇದ್ದು ಇಲ್ಲಿನಿಂತ ಭಗವಂತನ ದಿವ್ಯದರ್ಶನ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವವರೆಲ್ಲ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತರು ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊ.

ಯಮಧರ್ಮ:- ಪರಮೇಶ್ವರನ ಪಟ್ಟದ ಅರಸಿಯೇ! ನೀನು ಹೇಳಿದ್ದೆಲ್ಲವು ಯಥಾರ್ಥ. ಈ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಜಗನ್ನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಯ ಸನ್ನಿಧಾನದಿಂದ ಮೋಕ್ಷಪ್ರದವಾದದ್ದು ಯಥಾಯೋಗ್ಯವೆ. ಭಗವಂತನ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಹೀಗೇಕೆ ಎಂದು ಪೃಚ್ಛಾ ಪೃಚ್ಛೆ ಮಾಡುವದು ಸರ್ವಥಾ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ. ಇದೆಲ್ಲವನ್ನು ನಾನು ಒಪ್ಪಿದೆ. ಆದರೆ ತಾಯಿ! ನನ್ನನ್ನೂ ಈ ಸ್ವರ್ಗ ನರಕಾದಿಗಳನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದವನು ಅವನೇ ಅಲ್ಲವೆ! ''ಪಾಪಿಗಳನ್ನು ಸೆಳೆದೊಯ್ದು ನರಕದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಿಸು'' ಎಂದು ನನಗೆ ಕಟ್ಟಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮಹಾಪ್ರಭು ಈ ಪುರುಷೋತ್ತಮನೇ ಅಲ್ಲವೇ! ಅವನ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ಇದ್ದು ಮರಣ ಹೊಂದಿದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡುವ ಸಂಕಲ್ಪವು ಆ ಸ್ವಾಮಿಯದಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ವಿರೋಧ ಮಾಡಲು ನಾವು ಎಷ್ಟರವರು! ಆ ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸರ್ವತಂತ್ರ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಇಚ್ಛೆಗೆ ತಲೆಬಾಗುವದೊಂದೇ ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯ. ಆದರೆ ಭಗವಂತನು ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಿದ ಈ ಮುಕ್ತಿ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಸೀಮೆಯಾದರೂ ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ? ನನ್ನ ಅಧಿಕಾರ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಎಷ್ಟು ಪರಿಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯಲಾರದು? ಇದನ್ನು ನಾನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಡವೇ? ನನ್ನಿಂದ ಮುಂದೆ ನನ್ನ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲದ ಈ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವ ಅಪರಾಧ ಆಗಬಾರದು ಎನ್ನುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದ ವಿಸ್ತಾರವನ್ನು ನನಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಿರಿ. ಇಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವದರಿಂದ ಬರುವ ಪುಣ್ಯಫಲಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿ:- ಸೂರ್ಯನಂದನ! ಹಿಂದೆ ಪ್ರಳಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚರಾಚರ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವೂ ಘೋರ ಸಾಗರದ ಅಪರಂಪಾರವಾದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಿತು. ಆಗ ಚಿರಂಜೀವಿಯಾದ ಏಳು ಕಲ್ಪಕಾಲ ದೀರ್ಘಾಯುಷ್ಯವುಳ್ಳ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಮಹಾಮುನಿಯು ಒಮ್ಮೆಲೇ ಉಕ್ಕೇರಿ ಭೋರ್ಗರೆಯುವ ಏಕಾರ್ಣವ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಗಿರಿಯಂತಹ ತೆರೆಗಳ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ಈಜಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಎಲ್ಲಿಯೂ ನಿಲ್ಲಲಿಕ್ಕೆ ಅವನಿಗೆ

ಸ್ಥಳವೇ ಸಿಕ್ಕದೆ ತರಂಗಗಳ ತೊಟ್ಟಿಲಲ್ಲಿ ತೂಗಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಹಾಗೆಯೇ ವೀಚಿ ಮಾಲೆಗಳ ಆಚೀಚೆ ತೇಲಾಡುತ್ತ ಈ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ದೂರದಿಂದಲೇ ಇಲ್ಲಿಯ ಅಕ್ಷಯ ವಟವು ಅವನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿತು.

ಮುಗ್ಧ ಮನೋಹರವಾದ ಒಂದು ಮಗು ತನ್ನ ಮಧುರ ಕಂಠದಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೇಳಿಸಿತು - ''ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ! ದುಃಖಿಸಬೇಡ. ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಬಾ. ನಿನ್ನ ಚಿಂತೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು.'' ಈ ವಿಚಿತ್ರ ವಚನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಆತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು ಆ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಮುನಿಗೆ. ಅವನು ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ತಾನು ಆಲೋಚನೆಗೈದ ಈ ಅತ್ಯಂತ ಭಯಾನಕವಾದ ಏಕಾರ್ಣವವಾದ ಜಲರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಒಂದು ಕ್ಷೇತ್ರ ಮಾತ್ರ ನೌಕೆಯಂತೆ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಈ ದೊಡ್ಡ ಅರಳಿ ಮರವು ವಜ್ರಸ್ತಂಭದಂತೆ ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾಗಿ ನಿಂತಿದೆ. ಈ ಪ್ರಳಯ ಕಾಲದ ಏಕಾರ್ಣವ ಜಲಸಾಗರದ ಅಪಾರ ವಾರಿ ವಿಸ್ತಾರದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾವರ ಜಂಗಮಾತ್ಮಕವಾದ ವಿಶ್ವವೇ ಮುಳುಗಿ ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋದಾಗ ಭೂತಳದ ಈ ಒಂದು ಪ್ರದೇಶವು ಮಾತ್ರ ಸುಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಹೇಗೆ ಉಳಿಯಿತು?''

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಅದೇ ಧ್ವನಿ. ಕೂಸಿನ ಕಂಚಿನ ಕಂಠ, ಕರುಳಿನ ಕರೆ 'ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಇತ್ತ ಬಾ ಇಲ್ಲಿ ಬಾ.' ಎಂದು ಅಕ್ಕರತೆ ಕಕುಲಾತಿ ಎರಡನ್ನು ಉಕ್ಕಿಸುವ ಚಿಕ್ಕ ಮಗುವಿನ ಈ ಪ್ರೀತಿಯ ಆಹ್ವಾನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ದನಿ ಬಂದ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿದ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಮುನಿ. ಆ ತೋಯ ರಾಶಿಯ ತೆರೆಗಳ ತೊಟ್ಟಿಲಲ್ಲಿ ತೇಲಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಮುನಿಯು ಕಣ್ಣು ತೆರೆದು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೇ ಶಂಖ ಚಕ್ರಗದಾಧಾರಿಯಾದ ಮಹಾವಿಷ್ಣು ದೃಷ್ಟಿಗೋಚರನಾದ. ಅವನ ಹೃದಯ ಕಮಲವನ್ನು ಶ್ರೀದೇವಿಯು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ್ದು ಕಂಡಿತು. ಆಗ ಆ ಮಹಾಮುನಿಯ ಮನಸ್ಸು ಪ್ರಸನ್ನವಾಯಿತು. ಹೃದಯ ತುಂಬಿಬಂದಿತು. ಆ ತರಂಗ ಮಾಲೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ಹಾಕಿದ ಆ ಮುನಿಪುಂಗವ. ಮತ್ತು ಪ್ರಸನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಮಾಡತೊಡಗಿದ.

ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ:- ''ಕರುಣಾಸಮುದ್ರನಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಪತಿಯೇ! ನಿನಗೆ ನನ್ನ ಅನಂತಾನಂತ ವಂದನೆ. ನಿನ್ನ ದೀನಭಕ್ತನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಕರುಣೆಯಿಂದ ಕಾಪಾಡು. ಇಷ್ಟುದಿನ ನಾನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾಗಿ ನಿನ್ನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನಿಂದ ವಿಮುಖನಾಗಿ ಕರ್ಮದ ಜಾಲದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕುಬಿದ್ದು ನಿನ್ನ ನಿರಂತರ ಧ್ಯಾನವನ್ನು ಮಾಡದಿರುವುದರ ದುರಂತ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ನಾನು ಈ ವರೆಗೆ ಅನುಭವಿಸಿದ್ದಾಯಿತು. ಈಗ ನನಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಬಂದಿದೆ. ನಾನು ಇನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ನಿನ್ನ ಪಾದ ಧ್ಯಾನವನ್ನು ಬಿಡಲಾರೆ. ನಿನ್ನ ಚರಣ ಸೇವಕನಾದ ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು. ನಾನು ಸಂಸಾರ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಪ್ರಳಯ ಸಾಗರಕ್ಕಿಂತ ಭಯಂಕರವಾಗಿದೆ ಆ ಭವಸಾಗರ. ನಿನ್ನನ್ನೇ ನೆರೆ ನಂಬಿದ ನನ್ನನ್ನು ಮೊದಲು ಈ ಪ್ರಳಯ ಸಮುದ್ರದಿಂದಲೂ, ಭವಸಮುದ್ರದಿಂದಲೂ ಪಾರು ಮಾಡು. ನಿನ್ನ ಕರುಣಾಕಟಾಕ್ಷವನ್ನು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಬೀರು. ನನ್ನನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸು.''

ಹೀಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯನನ್ನು ಕೃಪಾ ತರಂಗಿತವಾದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿ ನುಡಿದ ಶ್ರೀಹರಿ.

ನಾರಾಯಣ:- ''ಮುನಿಪುಂಗವ! ನೀನು ನನ್ನ ಯಥಾರ್ಥ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಇಂಥ ದೀನ ದಶೆ ಮತ್ತು ದಯನೀಯ ಅವಸ್ಥೆಗಳು ಬಂದಿವೆ. ನೀನು ಹಿಂದೆ ದುಷ್ಕರವಾದ, ಅತ್ಯುಗ್ರ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸಿದೆ. ಅದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಚಿರಜೀವಿತ್ವವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆ. ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ! ಅಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ನೋಡು. ಈ ವಟವೃಕ್ಷದ ಒಂದು ಅರಳೆಲೆಯ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಸುಂದರವಾದ ಮಗು ಪವಡಿಸಿದೆ. ಆ ಕೂಸು ಕಾಲರೂಪ. ನೀನು ಅದರ ತೆರೆದ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿ ಸುಖದಿಂದ ಇರಬಹುದು. ತಿರುಗಾಡಿಯೂ ಬರಬಹುದು. ಬೇಕಾದರೆ ಬೇಕಾದಲ್ಲಿ.

ಭಗವಂತನ ಈ ನುಡಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಮುನಿಗೆ. ಕೂಡಲೇ ಅವನು ಆ ವಟವೃಕ್ಷವನ್ನೇರಿದ. ಅದರ ಒಂದು ಎಲೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ ಬಾಲರೂಪದ ಭಗವಂತನನ್ನು ನೋಡಿದ. ಅವನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಆ ಮಗುವಿನ ಪುಟ್ಟ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ. ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ. ಆ ಮಗುವಿನ ಮುಖದಲ್ಲಿಯೇ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲೋಕಗಳು. ದಿಗ್‌ದೇವತೆಗಳು ಸಿದ್ಧಗಂಧರ್ವರು, ರಾಕ್ಷಸ, ಋಷಿಗಳು, ತೆರೆಗಳು ಚಾಚಿ ಭೂಮಂಡಲವನ್ನೆಲ್ಲ ಮೇರೆಗಟ್ಟಿದ ಸಪ್ತಸಮುದ್ರಗಳು. ಅವುಗಳ ನಡುವೆ ಸಪ್ತದ್ವೀಪಗಳು. ಸಪ್ತಪರ್ವತಗಳು. ಅನೇಕಾನೇಕ ಧುಮ್ಮುಕ್ಕಿ ಹರಿಯುವ ನದೀ ಪ್ರವಾಹಗಳು. ಅಸಂಖ್ಯ ಪಟ್ಟಣಗಳು. ಪಾತಾಳದಿ ಕೆಳಗಿನ ಏಳು ಲೋಕಗಳು, ಸಹಸ್ರಾರು ನಾಗಕನ್ಯೆಯರು.

ಸಾವಿರ ಹೆಡೆಗಳ ಮೇಲೆ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನೇ ಹೊತ್ತು ನಿಂತ ಆದಿಶೇಷ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಮಹಾಮುನಿಯು ಆ ಪುಟ್ಟ ಬಾಲಕನ ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗೆ ನೋಡಿದ. ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ತಿರುಗಾಡಿದ. ಎತ್ತ ಹೋದರೂ, ಎಲ್ಲಿ ಬಂದರೂ, ಆ ಮಗುವಿನ ಉದರದ ತುದಿ ಮೊದಲುಗಳು ಸಿಕ್ಕಲೇ ಇಲ್ಲ. ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ವಿಶ್ವಪ್ರಪಂಚವೇ ಆ ಮಗುವಿನ ಉದರದಡಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನತನವನ್ನು ತೆರೆದು ತೋರಿತ್ತು. ಅದರ ಅಂತಪಾರವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಮಾರ್ಕಂಡೇಯನು ಇತ್ತಿಂದ ಅತ್ತ, ಅತ್ತಿಂದ ಇತ್ತ ಓಡಾಡಿ ದಣಿದು ಕೊಂಡ. ಕೊನೆಗೂ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಅದರ ಕೊನೆಯನ್ನು ಕಾಣದೆ ಅದೇ ಬಾಲಕನ ಕಂಠಮಾರ್ಗದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದ. ಇವನನ್ನು ನೋಡಿ ನಗುತ್ತ ಅಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಪುರುಷೋತ್ತಮ ಮೊದಲಿನಂತೆಯೇ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದ.

ಪುರುಷೋತ್ತಮ:- ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ! ಪ್ರಳಯ ಕಾಲದ ಜಲರಾಶಿಯ ಸ್ಪರ್ಶ ಮಾಡದಿರುವ ಈ ಭೂಭಾಗವೆಲ್ಲವೂ ನನ್ನ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಕ್ಷೇತ್ರ. ಸನಾತನ ಧಾಮ. ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ ಇದನ್ನು. ಇದು ಸನಾತನ ನಿತ್ಯ ನೂತನವಾದ ನನ್ನ ಧಾಮ. ಕಲ್ಪಾಂತರದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ನಾಶ ಇಲ್ಲ. ಕಲ್ಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿದ್ದವರಿಗೆ ಸಂಸಾರ ಬಂಧನವಂತೂ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಮೋಕ್ಷದಾಯಕನಾದ ಪುರುಷೋತ್ತಮನು ಇಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುವ ಮನುಷ್ಯನು ಘನಾನಂದ ಸ್ವರೂಪನಾಗಿ ತಾಯಿಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನು ನನ್ನ ಉದರದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿಸಿ ನಿನಗೆ ನನ್ನ ಉದರಸ್ಥಿತವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಸಿದೆ. ಅದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಈ ಪ್ರಳಯ

ಕಾಲದ ಏಕಾರ್ಣವ ಸಾಗರದ ಘೋರ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ನಿನಗೆ ತೋರಿಸಿದೆ. ಇಂಥ ಪ್ರಳಯಾಂತಕ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ಆ ಪ್ರಳಯ ರಾಶಿಯ ಒಂದು ಹನಿ ನೀರು ಕೂಡ ಸ್ಪರ್ಶ ಮಾಡದಿರುವ ಮತ್ತು ಕಾಲವನ್ನು ಮೀರಿನಿಂದ ಈ ನನ್ನ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರ ದರ್ಶನವನ್ನು ನಿನಗೆ ಮಾಡಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ:- ಭಗವನ್! ನಿನ್ನ ಅದ್ಭುತವಾದ ಮಹಾಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ಕಂಡು ನಾನು ಧನ್ಯನಾದೆ. ನಿನ್ನ ನಿತ್ಯ ನೂತನವೂ ಸತ್ಯ ಸನಾತನವೂ ಆದ ಈ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರಮನ್ನು ಕಂಡು ಪುನೀತನಾದೆ. ನಾನು ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಇದೇ ದಿವ್ಯಧಾಮದಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡು.

ಭಗವಂತ:- ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಯೇ! ಮೋಕ್ಷಸಾಧಕವಾದ ಈ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಳಯ ಕಾಲವು ಸಮಾಪ್ತಿ ಆಗುವವರೆಗೆ ನಾನು ಇರುತ್ತೇನೆ. ಅನಂತರ ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸನಾತನ ತೀರ್ಥವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವೆನು. ಆ ತೀರ್ಥದ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನೀನು ನನ್ನ ಇನ್ನೊಂದು ಶರೀರದಂತಿರುವ ಶಂಕರನನ್ನು ಕುರಿತು ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡು. ಆ ಮಹಾದೇವನ ದಯೆಯಿಂದ ಮೃತ್ಯುಂಜಯ ಎನಿಸುವೆ.

ಹೀಗೆ ನಾರಾಯಣನಿಂದ ವರವನ್ನು ಪಡೆದು ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಮುನಿಯು ಆ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿವಾಸ ಮಾಡಿದನು. ವಟವೃಕ್ಷದಿಂದ ವಾಯವ್ಯ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಚಕ್ರದಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಒಂದು ತೀರ್ಥದ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಮುನಿಯ ಉಗ್ರತರವಾದ ಈ ತಪೋನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ಮಹಾದೇವನು ಸುಪ್ರೀತರಾಗಿ ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡಿದನು. ಆ ಪರಶಿವನ ದಯೆಯಿಂದ ಮೃತ್ಯುವಿನ ಮೇಲೆ ಗೆಲುವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಚಿರಂಜೀವಿ ಯಾದನು ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಮುನಿ. ಆ ತೀರ್ಥವು ಇಂದಿಗೂ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಕುಂಡ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಆ ಮಹಾಮುನಿಯು ಆ ತೀರ್ಥದ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ಒಂದು ಲಿಂಗವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. 'ಮಾರ್ಕಂಡೇಯೇಶ್ವರ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ ಆ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು. ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯೇಶ್ವರನ ದರ್ಶನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡವರಿಗೆ ಹತ್ತು ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಜ್ಞ ಮಾಡಿದಷ್ಟು ಪುಣ್ಯವು ಬರುವದು. ಈ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಹನ್ನೆರಡು ಮೈಲು ಸಮುದ್ರದ ಒಳಗೂ ಐದು ಮೈಲು ಸಮುದ್ರ ತೀರದಲ್ಲಿಯೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಅತ್ಯಂತ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಬಂಗಾರದ ಮಳಲರಾಶಿಯಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತವಾದ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರವು ನೀಲಗಿರಿ ಪರ್ವತದಿಂದ ಶೋಭಾಯಮಾನವಾಗಿದೆ. ವಿಶ್ವನಾಥನಾದ ಭಗವಾನ್ ಶಿವನು ನಾರಾಯಣನ ಒಂದು ವಿಭೂತಿರೂಪವೇ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಆ ಶಿವನು ಈ ಜಗನ್ನಾಥನ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಸಮುದ್ರ ತೀರದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಯಮದಂಡದ ಭಯವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿದ್ದರಿಂದ 'ಯಮೇಶ್ವರ' ಎಂದು ಅವನನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಯಮೇಶ್ವರನ ದರ್ಶನ ಹಾಗೂ ಪೂಜೆಗಳಿಂದ ಕೋಟಿ ಶಿವಲಿಂಗಗಳ ದರ್ಶನ ಹಾಗೂ ಪೂಜೆಯ ಫಲವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದು.

ಪುರುಷೋತ್ತಮ ತೀರ್ಥಗಳ ಪರಿಚಯ

ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀ:- ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಆಕಾರವು ಶಂಖದಂತೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಇದರ ತಲೆಯ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಿಮದ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಭಗವಾನ್ ಶಂಕರ. ಶಂಖಾಕಾರದ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಪಡುವಲ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಭಗವಾನ್ ನೀಲಕಂಠನು ನೆಲೆಸಿದ್ದಾನೆ. ಇವೆರಡರ ಮಧ್ಯ ದೇಶವು ಎರಡುವರೆ ಮೈಲಿನಷ್ಟು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿದೆ. ಇದು ನಾರಾಯಣನ ಅತ್ಯಂತ ದುರ್ಲಭವಾದ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ. ಇಲ್ಲಿಯ ಮಸುದ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಸದ್ಗತಿ, ಶಂಖಾಕಾರದ ಈ ತೀರ್ಥದ ಎರಡನೆಯ ತಿರುವಿನಲ್ಲಿ ಕಪಾಲ ಮೋಚನ ಎಂಬ ಲಿಂಗ ಇರುತ್ತಿದೆ. ಇದರ ಮೂರನೇ ತಿರುವಿನಲ್ಲಿ 'ಆದ್ಯಾಶಕ್ತಿ' ಎನಿಸಿದ ವಿಮಲಾದೇವಿಯು ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಇವಳ ದರ್ಶನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಪೂಜಾಪ್ರಣಾಮ ಸಲ್ಲಿಸಿದವರ ಕಾಮನೆಗಳಿಲ್ಲ ಪೂರ್ಣವಾಗುವವು. ಶಂಖದ ನಾಭಿ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ವಟವೃಕ್ಷ, ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಹಾಗು ಪುಷ್ಕರಣಿಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಕಪಾಲಮೋಚನದಿಂದ ಅರ್ಧಾಂಶಿನಿಯವರೆಗೆ ಶಂಖದ ಮಧ್ಯಭಾಗವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಅರ್ಧಾಂಶಿನಿಯ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದವನು ಅಕ್ಷಯ ಭೋಗ ಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಗ ಮೋಕ್ಷಪ್ರದ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ತೀರ್ಥವು ತೀರ್ಥರಾಜ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಮುಕ್ತಿದಾಯಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಸಾಯುಜ್ಯಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡುವ ಮಹಾ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿರುವ ''ಕೌರುಣ'' ಎಂಬ ಕುಂಡವು ಪರಮಾತ್ಮನ ಕರುಣಾಜಲದಿಂದಲೇ ತುಂಬಿದೆ. ಇದರ ಸ್ಪರ್ಶಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಭವಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತಿ. ಪ್ರಳಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ತುಂಬ ಉಕ್ಕಿ ಮಿಕ್ಕಿ ಮೇರೆವರೆದು ಮೊರೆಯುವ ನೀರರಾಶಿಯೆಲ್ಲವೂ ಪ್ರಳಯದ ಕೊನೆಗೆ ಈ ಕೌರುಣ ಕುಂಡಲದಲ್ಲಿಯೇ ವಿಲೀನವಾಗಿ ಹೋಗುವದು. ಯಮಧರ್ಮನೇ! ಇಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವವರೆಲ್ಲರೂ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು. ಇಲ್ಲಿ ಇದ್ದವರು ನೇರವಾಗಿ ವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ ಹೋಗುವರು. ಇದರ ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಅಧಿಕಾರವು ಎಂದೂ ನಡೆಯಲಾರದು.

ಇಲ್ಲಿಯ ಕಾಮಾಖ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಪಾಲರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಪುಲಾಶಕ್ತಿಯು ನಿಂತುಕೊಂಡಿದೆ. ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಮಂದಿರದ ದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವಿನ ಹೊಟ್ಟೆ ಸೀಳಿ ಕರುಳಮಾಲೆಯನ್ನೇ ಕೊರಳಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡ ಶ್ರೀನೃಸಿಂಹ ದೇವರು ಬಂದು ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ದರ್ಶನ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಸರ್ವಪಾಪಗಳು ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತವೆ. ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಮರಣ ಹೊಂದಿದ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮುಂದೆ ಅದರಂತೆ ನಡೆದು, ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿ ಸಾಧನಾನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಮೋಕ್ಷವು ದೊರಕುವದು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವದರಿಂದ ತತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಿ ದೊರೆಯುವದು. ಇಲ್ಲಿಯ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ, ಭಗವಾನ್ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ದರ್ಶನ, ಇಲ್ಲಿಯ ವಟವೃಕ್ಷದ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ತಂಗುವದು ಇವು ಮೂರು ಮೋಕ್ಷದ ಸುಲಭ ಮಾರ್ಗಗಳು. ಇಡೀ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಯಾವದೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮೃತ್ಯು ಬಂದರೂ ಆ ಮಾನವನು ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರದ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಎಂಟು ಶಕ್ತಿಗಳು ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿವೆ. ವಟವೃಕ್ಷದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಮಂಗಲಾ, ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ವಿಮಲಾ, ವಿಜಯಾ ಐದು ಮೈಲು ಸಮುದ್ರ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಅರ್ಧಾಂಶಿನೀ ಮತ್ತು ಲಂಬಾ, ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಕಾಲರಾತ್ರಿ, ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಮರೀಚಿಕಾ ಮತ್ತು ಕಾಲರಾತ್ರಿಯ ಹಿಂದೆ ಚಂಡರೂಪಾ ಎಂಬ ಶಕ್ತಿಯು ಸಂಸ್ಥಿತವಾಗಿವೆ. ಈ ಎಂಟೂ ಶಕ್ತಿಗಳ ದರ್ಶನ ನಾಮ ಸಂಕೀರ್ತನೆಯಿಂದ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳು ನಾಶ ಹೊಂದುತ್ತವೆ. ಈ ಎಂಟೂ ಶಕ್ತಿಗಳು ಮಹಾಸತಿ ಪಾರ್ವತಿದೇವಿಯ ಒಂದೊಂದು ಪ್ರತಿರೂಪಗಳೇ. ಪಾರ್ವತಿಯ ರೂಪಗಳ ಈ ಎಂಟು ಪ್ರಭೇದಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಸ್ವಯಂ ಶಂಕರನು ತಾನು ಕೂಡ ಎಂಟು ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತನಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಯ ಕ್ಷೇತ್ರಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಪುರುಷೋತ್ತಮನನ್ನು ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಕಪಾಲಮೋಚನ, ಕ್ಷೇತ್ರಪಾಲ, ಯಮೇಶ್ವರ, ಮಾರ್ಕಂಡೇಯೇಶ್ವರ, ಈಶಾನ ಬಿಲ್ವೇಶ್ವರ, ನೀಲಕಂಠ ಮತ್ತು ವಟೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಮಹಾದೇವರ ಎಂಟು ಶಿವಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಪೂಜೆಮಾಡಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆರಾಧಿಸಿದರೆ ಮನುಷ್ಯನು ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮರಣ ಹೊಂದಿದವರ ಮೇಲೆ ಯಮರಾಜನ ಅಧಿಕಾರವು ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರಕ್ಕೂ ನಡೆಯದು. ಅಲ್ಲಿ ಮೃತರನ್ನೆಲ್ಲ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕಳಿಸುವ ಹೊಣೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತು ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ ಇಲ್ಲಿ ಆ ಭಕ್ತವತ್ಸಲ ಭಗವಂತ. ಆದರೆ ಯಮರಾಜನ ಅತಿಶಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಆ ಭಗವಂತನು ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಹಾಗೂ ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಅವ್ಯಕ್ತನಾಗಿ ಬಂಗಾರ ಬಣ್ಣದ ಇಲ್ಲಿಯ ಮಳಲು ರಾಶಿಯಿಂದ ಆವೃತನಾಗಿ ಈ ಉತ್ತಮವಾದ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅದೃಶ್ಯ ರೂಪದಿಂದ ಇರುವನು.''

ತಮ್ಮ ಎದುರು ಬಂದು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಮಾಡಿ ಕೈಜೋಡಿಸಿ ನಿಂತು ಕೊಂಡ ಯಮಧರ್ಮನಿಗೆ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ, ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ, ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿನೋಡಿದಳು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಈ ಪುರಷೋತ್ತಮ ತೀರ್ಥದ ಬಗೆಯನ್ನು ಚಿಂತಿಸಿ ಹರಿಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಚಿರಕಾಲ ಮಗ್ನನಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡ. ಬಳಿಕ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದು ನೋಡಿದನು. ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣರು ಪ್ರಸನ್ನಚಿತ್ತರಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಯಮಧರ್ಮನು ಕೈಮುಗಿದುಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದ. ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕಾದ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳಿದ ಬಳಿಕ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ ನುಡಿದಳು.

ಲಕ್ಷ್ಮೀ:- ''ಸತ್ಯಯುಗದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಎಂಬ ರಾಜನು ಜನಿಸಲಿರುವನು. ಅವನು ಪರಮ ಭಗವದ್ಭಕ್ತ. ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಂಡ ಪಂಡಿತನೂ ಆಗುವನು. ಆ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ರಾಜನ ಮೇಲೆ ಪರಮಾನುಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಈ ನಾರಾಯಣನು ಒಂದು ಕಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತನು ಆಗುವನು. ಆ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ನಾಲ್ಕೂ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಸ್ವಯಂ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನೇ ನಿರ್ಮಿಸುವನು. ನೀನು ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ರಾಜರ್ಷಿಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ಆ ನಾಲ್ಕೂ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡು.''

ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೂ ಯಮಧರ್ಮನಿಗೂ ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಅವರಿಬ್ಬರು ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣನನ್ನು ವಂದಿಸಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ತೆರಳಿದರು.

ಮುನಿಗಳೇ! ಈಗ ಆ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ರಾಜನ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ಭಗವಾನ್ ನಾರಾಯಣನು ಕಾಷ್ಠಮಯವಾದ ಶರೀರವನ್ನು ಧಾರಣಮಾಡಿ ಲೋಕೋದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ನೀಲಾಚಲದ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಮಾನನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಕರುಣೆಯ ಸಮುದ್ರನೇ ಆದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಈ ನೀಲಾಚಲ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಕಾಷ್ಠನಿರ್ಮಿತವಾದ ಬಲರಾಮ, ಸುಭದ್ರಾ ಮತ್ತು ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರದ ಪ್ರತಿಮೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಕೂಡಿ ತಾನು ಅದರಂತೆ ದಾರುಮಯವಾದ ದೇಹವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಶರಣಾಗತರನ್ನು ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಭಗವಂತನ ಈ ಕಾಷ್ಠ ಪ್ರತಿಮೆಯ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡವರು ಸಂಸಾರದಿಂದ ಪಾರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಮುನೀಶ್ವರರೇ, ನೀವು ಕೂಡ ಈ ಜಗನ್ನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಶರಣು ಹೋಗಿರಿ. ಸ್ವಲ್ಪ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಸಾಕು. ಈ ಭಗವಂತನು ಭಕ್ತರ ನೂರಾರು ಸಾವಿರಾರು ಅಪರಾಧಗಳನ್ನೂ ಕ್ಷಮಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ.

ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಮಿತ್ರನು ಇದ್ದನು. ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿಯೂ ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಸಂಬಂಧವು ಮಧುರವಾಗಿದ್ದಿತು. ಒಮ್ಮೆ ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿ ಸ್ನೇಹದಿಂದ ಪರದೇಶ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದರು. ಅವರಿಬ್ಬರ ಆಹಾರ, ವಿಹಾರ, ವಿಚಾರ, ಅಭಿರುಚಿ, ಅಭಿನಿವೇಶ ಒಂದೇ ಮಾದರಿಯವು ಆಗಿದ್ದವು. ಸದಾಚಾರದ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಇಬ್ಬರೂ ಭ್ರಷ್ಟರಾಗಿದ್ದರು ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರನಿಷಿದ್ಧ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಇಬ್ಬರೂ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮದ್ಯ, ಮಾನಿನಿ, ಮೋಹ, ಕಳವು, ಕೊಲೆ ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಅವರು ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಅವರ ಅರ್ಧ ಆಯುಷ್ಯವು ಕಳೆದುಹೋಯಿತು. ಒಂದು ದಿನ ಅವರಿಬ್ಬರು ದುರಾಚಾರಿಗಳು ತಿರುಗಾಡುತ್ತ ಒಂದು ಯಜ್ಞ ಶಾಲೆಗೆ ಬಂದರು. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಡೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ತೋತ್ರಪಾಠ, ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ವೇದಾಂತ ಚರ್ಚೆಗಳು ನಡೆದಿದ್ದವು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಯಜ್ಞಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಮ ನಡೆಯುವಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಅನಂತರ ಸ್ತೋತ್ರ ನಡೆಯುವಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ಅಲ್ಲಿ ನಡೆದ ವೇದೋಕ್ತ ಮಂತ್ರ ಸ್ತೋತ್ರಗಳನ್ನು ಕಿವಿತೆರೆದು ಕೇಳಿದರು. ಅನಂತರ ಶಾಸ್ತ್ರ ಚರ್ಚೆ ನಡೆದಲ್ಲಿ ಬಂದು ವೇದಾಂತ ವಿಚಾರವನ್ನು ತುಸು ಹೊತ್ತು ಕುಳಿತು ಕೇಳಿದರು. ಇದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಮನಸ್ಸು ಪರಿವರ್ತನೆ ಆಯಿತು. ಧರ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಶ್ರದ್ಧೆ ಉದಿಸಿತು.

ಅವರಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಹೆಸರು ಪುಂಡರೀಕ. ಅವನ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಮಿತ್ರನ ಹೆಸರು ಅಂಬರೀಷ. ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ತಮ್ಮ ಉಚ್ಚಜಾತಿಯ ನೆನಪು ಬಂದಿತು. ತಾವು ಈ ವರೆಗೆ ಮಾಡಿದ ಅನಾಚಾರ, ಪಾಪಾಚಾರಗಳ ನೆನಪೂ ಆಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಬಹಳೇ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಾಯಿತು. ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಹೇಳಿಕೊಂಡರು- ''ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಸೇರಿ ಭಯಂಕರ ಪಾಪಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ. ಈ ನಮ್ಮ ಪಾಪಗಳಿಗೆ ಯಾವ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನೂ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ನಾವು ಮಾಡಿದ ವಿಲಕ್ಷಣ ಪಾಪಗಳ ಹೆಸರೇ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಪಾಪ ಆ ಶಾಸ್ತ್ರ ಬರೆದವರಿಗೆ. ಇಂಥ ಘೋರ ಪಾಪಗಳಿಗೆ ಅವರು ಏನೆಂದು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಹೇಳುವರು! ಈ ನಮ್ಮ ದಾರುಣವಾದ ಪಾಪಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವು ಅತ್ಯಂತ ದುರ್ಲಭ. ಆದರೂ ಕೂಡ ನಾವು ಈಗ ಯಜ್ಞಶಾಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಕೇಳೋಣ ನಮ್ಮ ಉದ್ಧಾರದ ಉಪಾಯವನ್ನು.''

ಹೀಗೆ ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವರಿಬ್ಬರು ಮಿತ್ರರು ಯಜ್ಞಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದರು. ಅವರ ಮುಂದೆ ತಾವು ಈ ವರೆಗೆ ಮಾಡಿದ ತಮ್ಮ ಸಣ್ಣದೊಡ್ಡ ಪಾಪಗಳ ವಿವರವಾದ ಯಾದಿಯನ್ನೇ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು. ಇವರಿಬ್ಬರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಯಜ್ಞಶಾಲೆಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ತುಸು ಹೊತ್ತು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು. ಯಾವ ಮಾತನ್ನು ಆಡಲಿಲ್ಲ. ಕೆಲ ಸಮಯದ ಬಳಿಕ ಅಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ವೈಷ್ಣವ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ನಕ್ಕು ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಹೇಳಿದನು. ''ಮಿತ್ರರೇ! ನೀವು ಮಾಡಿದ ಪಾಪಗಳು ಘೋರಾದ್ ಘೋರತರ. ಇವುಗಳಿಗೆ ಯಾವ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೂ ನೀವು ಭಯಪಡುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಈ ಘೋರ ಪಾಪ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಾಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳಿರಿ. ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಈಗಲೇ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿರಿ.

ಅಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ರಾಜರ್ಷಿಯ ಮೇಲೆ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಭಗವಾನ್ ನಾರಾಯಣನು ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ದೇಹವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಬಂದು ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಶಂಖ ಚಕ್ರ ಗಧಾಧಾರಿಯಾದ ಆ ಜಗನ್ನಾಥನ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ನೀವು ಸರಿಯಾಗಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಾಡಿದರೆ ನೀವು ಬಯಸಿದಂತೆ ನೀವು ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿದ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಶಿಸಿ ಹೋಗುವವು. ಮುಂದೆ ನೀವು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೂಡ ಹೊಂದಲು ಸಮರ್ಥರಾಗುವಿರಿ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ನೀಲಾಚಲದ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಷ್ಠಮಯ ಶರೀರದಿಂದ ನಿಂತುಕೊಂಡ ಜಗನ್ನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಯು ಸಂದರ್ಶನದಿಂದ ಮಾನವರ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳು ಕ್ಷಯಿಸಿ ಹೋಗುವವು. ಮೋಕ್ಷವು ಕೂಡ ಅವರಿಗೆ ದೊರೆಯುವದು. ಇದು ಧ್ರುವ ಸತ್ಯ. ಆದುದರಿಂದ ನೀವಿಬ್ಬರು ಉತ್ಕಲದೇಶದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ಸಮುದ್ರದ ತೀರದಲ್ಲಿ, ನೀಲಾಚಲ ಪರ್ವತದ ಶಿಖರದ ಮೇಲೆ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾದ ಶ್ರೀ ಜಗನ್ನಾಥಸ್ವಾಮಿಯನ್ನೇ ಶರಣು ಹೋಗಿರಿ. ಕರುಣೆಯ ಕೈವಾರಿಯಾದಆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ನಿಮ್ಮನ್ನು ನುಗ್ರಹಿಸುವನು. ನಿಮ್ಮ ಮನೋರಥವನ್ನ ಪೂರ್ಣ ಮಾಡುವನು.''

ವೈಷ್ಣವ ಮಹಾತ್ಮನ ಈ ಆದೇಶವನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ಇಬ್ಬರೂ ಮಿತ್ರರು ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟರು. ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರದ ದಾರಿಹಿಡಿದು ನಡೆದರು.

ಪುಂಡರೀಕ-ಅಂಬರೀಷರು ಮಾಡಿದ ಸ್ತೋತ್ರ

ಜೈಮಿನಿ:- ಆ ಇಬ್ಬರು ಸ್ನೇಹಿತರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ವೈರಾಗ್ಯವು ಉದಿಸಿತ್ತು. ತಾವು ಮಾಡಿದ ದುಷ್ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವೂ ಅವರಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಆಗಿದ್ದಿತು. ಅವರು ಆ ಕ್ಷಣದಿಂದಲೇ ತಮ್ಮ ಮಿತ್ರರಾದ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ದುಷ್ಟರ ಸಂಗ ಸಹವಾಸಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟರು. ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸದಾ ಸರ್ವದಾ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಧ್ಯಾನ ಗಾನವನ್ನು ಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ಶುದ್ಧವಾದ ಆಹಾರವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಏಕಾದಶಿ ಮೊದಲಾದ ವ್ರತಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತ ಮಡಿಯಿಂದಲೇ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ನಡೆದು ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿದರು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಬಂದ ಬಳಿಕ ದುರ್ದೈವದಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಭಗವಂತನ ದರ್ಶನವು ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಬಹಳ ದುಃಖವಾಯಿತು ಇದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ. ಭಗವಂತನ ದರ್ಶನ ಆಗುವವರೆಗೆ ನಾವು ಯಾವ ಆಹಾರವನ್ನು

ಮುಟ್ಟುವದು ಬೇಡ'' ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಅವರು ಉಪವಾಸವಿದ್ದೇ ಭಗವಂತನ ನಾಮಸ್ಮರಣವನ್ನು ಅಖಂಡವಾಗಿ ಮಾಡತೊಡಗಿದರು.

ಮೂರು ದಿನಗಳು ಹೀಗೆ ಕಳೆದವು. ಒಂದು ಕ್ಷಣವೂ ವಿರಾಮ ಇಲ್ಲದೆ ಅವರು ಭಗವಂತನ ಧ್ಯಾನ ಗಾನ ಭಜನ ಸಂಕೀರ್ತನಗಳನ್ನು ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ ನಡೆಸಿದರು. ಮೂರನೇ ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಅವರಿಗೆ ಒಂದು ಜ್ಯೋತಿಷ್ಪುಂಜದ ದರ್ಶನವಾಯಿತು. ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ಅವರು ನಿಲ್ಲಿಸಲಿಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಧ್ಯಾನ ಭಜನಾ ಸಪ್ತಾಹ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮೂರು ದಿನ ಹಾಗೇ ಉಪವಾಸವಿದ್ದು ಜಗನ್ನಾಥನ ಅಖಂಡ ಧ್ಯಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಏಳನೇಯ ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಅವರಿಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ನಿಜವಾದ ಸ್ವರೂಪದ ದರ್ಶನ ಆಯಿತು.

ಅವರ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಆಗಲೇ ದಿವ್ಯ ಜ್ಞಾನೋದಯವು ಆಯಿತು. ಅವರ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪ್ರಣಷ್ಟವಾಗಿದ್ದವು. ಭಗವಾನ್ ಜಗನ್ನಾಥ ದೇವನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ದರ್ಶನವು ಆಗ ಅವರಿಗೆ ಆಯಿತು. ಅವರು ಕಣ್ ತುಂಬ ನೋಡಿದರು ಆ ಭಗವಂತನ ದಿವ್ಯರೂಪವನ್ನು. ಶಂಖ ಚಕ್ರ ವಿಭೂಷಿತವಾದ ಪೀತಾಂಬರಧಾರಿ ಆ ಭಗವನ್ ಮೂರ್ತಿಯು ರತ್ನದ ಪಾದುಕೆಗಳ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಅಡಿದಾವರೆಗಳನ್ನು ಇರಿಸಿ ನಿಂತು ಕೊಂಡಿತ್ತು. ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀ, ಎದುರುಗಡೆ ಭಗವಂತನ ಗಾನ ಮಾಡುವ ಪ್ರಹ್ಲಾದಾದಿ ವೈಷ್ಣವರು, ವಕ್ಷಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿ, ಕಂಧರದಲ್ಲಿ ಕೌಸ್ತುಭಮಣಿ, ಇಂಥ ದಿವ್ಯವಾದ ಭಗವನ್ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕಂಡಕೂಡಲೇ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಮಿತ್ರರಿಗೆ ತತ್ವಜ್ಞಾನವು ಸ್ಫುರಿಸಿ ಅವರು ಸರ್ವವಿದ್ಯಾಪಾರಂಗತರಾದರು. ಅವರಿಬ್ಬರು ಮೂರುಸಲ ಆ ಜಗನ್ನಾಥನಿಗೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಹಾಕಿ ಐದುಸಲ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಗವಂತನ ಸ್ತೋತ್ರವನು ಮಾಡಿದರು.

ಪುಂಡರೀಕ:- ಜಗದಾಧಾರನಾದ ಜಗನ್ನಾಥ! ನಿನಗೆ ನಮ್ಮ ನಮಸ್ಕಾರ! ನಾರಾಯಣ! ನಾವು ನಿನಗೆ ಶರಣು ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ದೀನಬಂಧುವಾದ ನೀನು ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ದಯೆದೋರು. ಅಕಸ್ಮಾತ್ ನಿನ್ನ ನಾರಾಯಣ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಅಕ್ಷರದ ನಾಮವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಿದರೆ ಧರ್ಮ, ಅರ್ಥ, ಕಾಮ, ಮೋಕ್ಷ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ವಿಧವಾದ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳು ಸಿದ್ಧಿಸುವವು. ನಾವು ಈ ವರೆಗೇ ಅನೇಕ ಪಾಪಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಮಹಾಪಾಪಿಷ್ಠರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ನಮಗೆ ಉದ್ಧಾರದ ಬೇರೆ ಯಾವ ಮಾರ್ಗವೂ ತೋರದೆ ನಿನ್ನ ಚರಣಗಳಿಗೆ ಶರಣು ಬಂದಿದ್ದೇವೆ ನಿನ್ನ ಪಾದಕಮಲಗಳಲ್ಲಿ ಧೃಢತರವಾದ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡು. ಭಯಂಕರವಾದ ಈ ಸಂಸಾರ ಸಾಗರದಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ಪಾರು ಮಾಡು. ನಿನ್ನ ದಿವ್ಯವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಮಗೆ ಕರುಣಿಸಿ ಧ್ಯಾನವನ್ನು ನಮ್ಮಿಂದ ನೀನೇ ಮಾಡಿಸಿ ಆ ಧ್ಯಾನಾನಂದದ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ನಾವು ಮುಳುಗುವಂತೆ ಮಾಡು.'' ಹೀಗೆ ಜಗನ್ನಾಥನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದ ಪುಂಡರೀಕನು ಗದ್ಗದಿತ ಕಂಠನಾಗಿ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಕಂಬನಿಯ ಕೋಡಿಯನ್ನೇ ಹರಿಸುತ್ತ 'ತ್ರಾಹಿ ಕೃಷ್ಣ' 'ಪಾಹಿ ಜಗನ್ನಾಥ' ಎಂದು ಕೂಗಿ ಒದರಿ, ಆ ಜಗನ್ನಾಥನ ಕಾಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಉರುಳಿಬಿದ್ದನು. ಅನಂತರ ಕ್ಷತ್ರಿಯನಾದ ಅಂಬರೀಷನು ಕೈ ಮುಗಿದು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡತೊಡಗಿದನು.

ಅಂಬರೀಷ:- ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಜಗನ್ನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಯೇ! ನಿನಗೆ ನನ್ನ ಅನಂತ ನಮಸ್ಕಾರ. ನಿನ್ನ ತಲೆ, ಭುಜ, ಪಾದ, ಕಣ್ಣು ಎಲ್ಲವೂ ಅಸಂಖ್ಯ. ನೀನು

ವಿಶ್ವಮೂರ್ತಿ. ನೀನು ಮೂವತ್ತಾರು ತತ್ವಗಳ ಆಚೆಗೆ ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾಗಿ ಇರುವೆ. ಅಂಡಜ, ಸ್ವೇದಜ, ಉದ್ಭಿಜ, ಜರಾಯುಜ ಎಂದು ನಾಲ್ಕು ವಿಧವಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ನೀನೇ ಆಧಾರ. ನಿನ್ನ ಕಾಲಿನಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾದ ಗಂಗೆಯೇ, ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾದಿ ಪಾಪಗಳನ್ನು ದೂರ ಮಾಡಿ ಜನರನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ನಿನ್ನ ದರ್ಶನದಿಂದ ಪಾಪಿಗಳ ಉದ್ಧಾರ ಆಗುವದು ಏನು ಆಶ್ಚರ್ಯ? ನಿನ್ನ ನಾಮಸ್ಮರಣೆ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಸರ್ವಸಿದ್ಧಿಗಳು ಕರಗತವಾಗುವವು. ನಿನ್ನ ಪಾದೋದಕವನ್ನು ಸೇವಿಸಿದವರ ಸಂತಾಪವು ದೂರಾಗುವದು. ಭಗವನ್! ನಾವು ಈಗ ಮೂರು ತಾಪಗಳಿಂದ ಅಸಂಖ್ಯ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಪೀಡಿತರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ನಿನ್ನ ಚರಣದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಧೃಡವಾದ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡು. ಜಗನ್ನಾಥಾ! ನಾನು ನಿನ್ನ ಚರಣಗಳಿಗೆ ಸಹಸ್ರವಂದನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಒಂದೇ ಯಾಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ಬದುಕಿ ಇರುವವರೆಗೆ ನಿನ್ನ ಚರಣಕಮಲಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಭಕ್ತಿಯು ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಇರಲಿ. ನಮ್ಮನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಲು ನಿನ್ನ ಭಕ್ತಿಯ ಹೊರತು ಬೇರೆ ಯಾವ ಉಪಾಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಆಶ್ರಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಶರಣಾಗತನಾದ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಕೃಪಾದೃಷ್ಟಿ ಹರಿಸು.''

ಹೀಗೆ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಆ ಅಂಬರೀಷನು ಆ ಜಗನ್ನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಯ ಚರಣ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಬಂದು -

''ಪ್ರಭೋ ಪ್ರಸೀದ'' ''ಪ್ರಭೋ ಪ್ರಸೀದ''

ಮಹಾಪ್ರಭುವೇ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗು ಎಂದು ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತ ದಂಡದಂತೆ ಉರುಳಿಬಿದ್ದನು. ಅನಂತರ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪಾದಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ. ಅವನ ಅಡಿಯ ಹುಡಿಯಲ್ಲಿ ಉರುಳಿ ಹೊರಳಿ ಎದ್ದ ಆ ಇಬ್ಬರು ಮಿತ್ರರು ಕಣ್ಣುತೆರೆದು ನೋಡಿದರು. ದಿವ್ಯ ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಮಾನನಾದ ಶ್ಯಾಮಸುಂದರ ಶರೀರದ ಪುರುಷೋತ್ತಮನು ಅವರ ಚರ್ಮ ಚಕ್ಷುಸ್ಸಿಗೆ ಗೋಚರನಾದ. ಶಂಖ, ಚಕ್ರ, ಗಧಾ, ಪದ್ಮ, ಕೌಸ್ತುಭ, ವನಮಾಲಾ, ವೈಜಯಂತಿ, ಶ್ರೀವತ್ಸಲಾಂಛನ, ರತ್ನಕಿರೀಟ, ಪೀತಾಂಬರ, ಅಂಗದ, ಕಡಗ, ಕಂಕಣ ಮೊದಲಾದ ದಿವ್ಯ ವಸ್ತ್ರಾಭರಣಗಳಿಂದ ವಿಭೂಷಿತನಾದ ಭಗವಾನ್ ಜಗನ್ನಾಥನು ಭಕ್ತರ ಅಭೀಷ್ಟವನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡಲು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷವೇ ಈ ಆಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದು ಬಂದು ಕುಳಿತಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನ ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೀಲಾಂಬರವನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಶೇಷಾವತಾರಿ ಬಲಭದ್ರನು ತನ್ನ ಆಯುಧವಾದ ನೇಗಿಲವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಈ ಇಬ್ಬರು ಅಣ್ಣ-ತಮ್ಮಂದಿರ ನಡುವೆ ಶುಭಾಂಗಿ ಸುಭದ್ರಾದೇವಿಯು ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಕುಂಕುಮದ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಪುರುಷೋತ್ತಮನ ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ಉಜ್ವಲ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಬೆಳಗುವ ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರದ ಕಾಷ್ಠರೂಪವು ಶೋಭಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಈ ಭಗವಂತನ ದಿವ್ಯಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ಇಬ್ಬರು ಮಿತ್ರರು ಪ್ರಪಂಚನ್ನೆಲ್ಲ ಮರೆತು ಆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಅಖಂಡವಾದ ಧ್ಯಾನಮಾಡುತ್ತ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತುಕೊಂಡರು. ರಾತ್ರಿಯಾಗುವವರೆಗೂ ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತು ದೇವರನ್ನು ಕಣ್‌ತುಂಬ ನೋಡುತ್ತ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಿದರು. ರಾತ್ರಿಯಾದ ಬಳಿಕ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣು ಕಾಣದಾದ ಬಳಿಕ ಹೊರಗೆ ಬಂದು

ವಿಶ್ರಮಿಸಿದರು. ರಾತ್ರಿ ಮಲಗಿದಾಗಲೂ ಅವರ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಆ ಭಗವಂತನದೇ ದಿವ್ಯಮೂರ್ತಿಯು ಸ್ವಪ್ನಸುಂದರವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಅದರಿಂದ ಪರಮಾನಂದ ಭರಿತರಾಗಿ ಸುಖನಿದ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಉಷಃಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಎದ್ದರು. ಪರಸ್ಪರ ಕನಸಿನ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮುಂದೆ ಇರುವ ಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಮತ್ತೆ ಭಗವಂತನೆದುರು ಬಂದು ನಿಂತರು. ಎವೆ ಪಿಳುಕಿಸದೆ ಜಗನ್ನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಯ ನಾಲ್ಕು ರೂಪಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದು, ಅವನ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾದ ಹಾಡು ಹಾಡುವದು, ಅಖಂಡ ಧ್ಯಾನ ಭಜನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು, ಹೀಗೆ ರಾತ್ರಿಯಾಗುವವರೆಗೆ ಭಗವಂತನ ದರ್ಶನ ಹಾಗೂ ಧ್ಯಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವು ಸಂಜೆಯಾದ ಬಳಿಕವೇ ಅವರು ಹೊರಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೊರಗೆ ಯದೃಚ್ಛೆಯಾಗಿ ಬಂದ ಭಗವತ್ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಮಾತ್ರ ತಿಂದು ಭಗವಂತನ ನಾಮಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಮಲಗುವರು. ಮಲಗಿದಾಗ ಜಗನ್ನಾಥನ ಸ್ವಪ್ನ ಸಂದರ್ಶನ. ಎಚ್ಚರವಿದ್ದಾಗ ಸಾಕ್ಷಾತ್‌ದರ್ಶನ. ಹೀಗೆ ಹಗಲೂ ರಾತ್ರಿ ಜಗನ್ನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಯ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಭಜನ ಧ್ಯಾನಗಳಲ್ಲಿ ಲೀನರಾಗಿ ಆ ಇಬ್ಬರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಮಿತ್ರರು ಬಹುಕಾಲ ಆ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡಿದರು. ಕೊನೆಗೆ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪರಮ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ದುರ್ಲಭವಾದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು.

ಉತ್ಕಲದೇಶದ ಪರಿಚಯ

ಮುನಿಗಳು:- ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠರೇ! ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಮೂರ್ತಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನ್ ನಾರಾಯಣನು ವಿರಾಜಮಾನನಾದ ಆ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಯಾವ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತದೆ?

ಜೈಮಿನಿ:- ಉತ್ತರಭಾರತದಲ್ಲಿ ಉತ್ಕಲ (ಒರಿಸಾ) ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಒಂದು ಪವಿತ್ರವಾದ ದೇಶವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ತೀರ್ಥಗಳು ಸುಂದರವಾದ ದೇವಮಂದಿರಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ದಕ್ಷಿಣ ಸಮುದ್ರದ ತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಆ ಉತ್ಕಲ ದೇಶವು ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಒಂದು ಆದರ್ಶವಾದ ದೇಶ. ಸೃಷ್ಟಿಯ ಆದಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞ ಹಾಗು ವೇದಾಧ್ಯಯನಗಳು ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಇರುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಹದಿನೆಂಟು ವಿದ್ಯೆಗಳ ನಿಧಿಯಂತಿದ್ದು ಬೇರೆ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಪ್ರವರ್ತಕರೂ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಇರುವ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತರೂ ಪರೋಪಕಾರಿಗಳೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ತ್ರೀಯರು ಪರಮ ಪತಿವ್ರತೆಯರು. ಶೀಲ ಸಂಪನ್ನರು ಧರ್ಮಪರಾಯಣೆಯರು, ಲಜ್ಜಾವತಿಯರು, ಸೌಂದರ್ಯಶಾಲಿನಿಯರೂ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಉಳಿದ ಎಲ್ಲ ಜಾತಿ ಜನರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವರ್ಣ, ಜಾತಿ, ಆಶ್ರಮಗಳಿಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಧರ್ಮಕರ್ಮಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಇರುತ್ತಾರೆ. ದಕ್ಷಿಣ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಕೂಡುವ ಋಷಿಕುಲ್ಯಾ ನದಿಯವರೆಗೆ ಮುಟ್ಟಿ ಸ್ವರ್ಣರೇಖಾ ಹಾಗು ಮಹಾನದೀ ನಡುವೆ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾದ ಪ್ರದೇಶವೇ ಉತ್ಕಲದೇಶ ಎನಿಸುತ್ತದೆ.

ಸತ್ಯಯುಗದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಓರ್ವ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ರಾಜನು ಸೂರ್ಯವಂಶದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದನು. ಸತ್ಯವಾದಿಯೂ ಸದಾಚಾರಿಯೂ ಪರಮ ಸಾತ್ವಿಕನೂ

ಆದ ಆ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನನು ತನ್ನ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳೆಂದು ತಿಳಿದು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಪಾಲನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಶಸ್ತ್ರವಿದ್ಯೆ ಶಾಸ್ತ್ರವಿದ್ಯೆ ಎರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಕುಶಲನಾದ ಆ ರಾಜರ್ಷಿಯು ಶೂರನಿದ್ದಂತೆ ಭಗವದ್ಭಕ್ತನೂ ಆಗಿದ್ದ. ಸೌಂದರ್ಯ, ಸೌಭಾಗ್ಯ, ಔದಾರ್ಯ, ಸೌಶೀಲ್ಯ, ಸೌಜನ್ಯ ಮುಂತಾದ ಸದ್ಗುಣಗಳ ಮೇಲನಸ್ಥಲವೆಂದರೆ ಆ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ರಾಜ. ಪರಮ ಧಾರ್ಮಿಕನಾದ ಅವನು ಅಶ್ವಮೇಧ ರಾಜಸೂಯ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದನು. ಮಾಲವ ದೇಶದ ಅವಂತಿ ಎಂಬ ನಗರದಲ್ಲಿ ಆ ಧರ್ಮಿಷ್ಠನೂ, ಬಲಿಷ್ಠನೂ ಆದ ಮಹಾರಾಜನು ವಾಸಮಾಡಿದ್ದನು.

ಒಂದು ದಿನ ದೇವರ ಪೂಜೆಯ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪುರೋಹಿತರಿಗೆ ಹೇಳಿದನು- ''ಪೂಜ್ಯರೇ! ನಮಗೆ ನಮ್ಮ ಇವೇ ತೊಗಲಿನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಜಗನ್ನಾಥನ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಸುವ ಯಾವುದಾದರೂ ಕ್ಷೇತ್ರವಿದ್ದರೆ ನೀವು ಶೋಧಿಸಿರಿ.'' ಪರಮ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನಾದ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ರಾಜನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿದು ಅವನ ಪುರೋಹಿತರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಯಾತ್ರಿಕರ ಒಂದು ಗುಂಪನ್ನು ನೋಡಿ ಹೇಳಿದರು ''ಯಾತ್ರಿಕರೇ! ನೀವು ಎಲ್ಲ ದೇಶಗಳನ್ನು ಸುತ್ತಾಡುತ್ತ ಇದ್ದೀರಿ. ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ತೀರ್ಥ ಯಾವುದು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನೀವು ಬಲ್ಲಿರಾ? ನಿಮ್ಮ ಪೈಕಿ ಯಾರಾದರೂ ಅಂಥ ಸರ್ವೋತ್ತಮ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದರೆ?''

ಪುರೋಹಿತರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಆ ಯಾತ್ರಿಕರ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿಯ ಓರ್ವ ಧೀರ ಧೀಮಂತನು ಮುಂದೆ ಬಂದು ಕೈಜೋಡಿಸಿ ಹೇಳಿದನು- ''ಮಹಾರಾಜನೇ! ನಾನು ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೇ ತೀರ್ಥಸಂಚಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದೇನೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಓಢ್ರ ಎಂಬ ಒಂದು ದೇಶವಿದೆ. ಆ ದೇಶದ ದಕ್ಷಿಣ ಸಮುದ್ರದ ತೀರದಲ್ಲಿ ನೀಲಾಚಲ ಪರ್ವತದ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಇರುತ್ತದೆ. ಸುತ್ತಲೂ ವನಶ್ರೇಣಿ. ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಹೊತ್ತ ವಟವೃಕ್ಷ. ಅದರ ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ಕರುಣ ಕಲ್ಲೋಲಿನಿಯೇ ಮಡುಗಟ್ಟಿದಂತಿರುವ ಕೌಹಿಣಕುಂಡ. ಅದರ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರನೀಲಮಣಿಯಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಒಂದು ಭಗವಾನ್ ವಾಸುದೇವನ ಪ್ರತಿಮೆ ಇದೆ. ಆ ಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಂಡವರು ಮುಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಭಗವಂತನ ದಿವ್ಯವಿಗ್ರಹದ ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಶಬರದೀಪಕ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಆಶ್ರಮ ಇರುತ್ತದೆ. ಆ ಆಶ್ರಮದಿಂದ ಆ ಜಗನ್ನಾಥನ ಸ್ಥಾನದವರೆಗೆ ಒಂದು ಶಿಲಾಮಾರ್ಗವು ಇರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಶಂಖ, ಚಕ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಭಗವಾನ್ ಜಗನ್ನಾಥನು ವಿರಾಜಮಾನನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಕರುಣಾಸಮುದ್ರನಾದ ಆ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ದರ್ಶನಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ನೀಡುವನು. ರಾಜನೇ! ಆ ಜಗನ್ನಾಥನ ಪ್ರಸನ್ನತೆಗಾಗಿಯೇ ನಾನು ಒಂದು ವರುಷದವರೆಗೆ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದೆನು. ನಾನು ಮೊದಲು ಮಹಾಮೂರ್ಖ, ಮಂದ, ಆಗಿದ್ದರೂ ಆ ಭಗವಂತನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಈಗ ಹದಿನೆಂಟು ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೀಣನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನೀನು ಅನೂಚಾನ ಪರಂಪರೆ ನಡೆದು ಬಂದಂತೆ ಉತ್ತಮ ವ್ರತಗಳನ್ನು ಪಾಲನೆ ಮಾಡುವ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನಾಗು. ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಾನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ನಿನ್ನಿಂದ ಭೂಮಿ, ಧನ, ಅಧಿಕಾರ ಯಾವುದನ್ನೂ

ಬಯಸಲಾರೆ. ಆದರೆ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ನನ್ನದೊಂದು ಬಿನ್ನಹ. ನೀನು ನಾನು ನುಡಿದ ಮಾತನ್ನು ಸುಳ್ಳು ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಡ ಮತ್ತು ಈ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ ಭಗವಾನ್ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯನ್ನು ಸತತವೂ ಭಜನೆ ಮಾಡು.''

ಹೀಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿ ಆ ಧೀಮಂತ ಯಾತ್ರಿಕನು ಎಲ್ಲರೂ ನೋಡು ನೋಡುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಅದೃಶ್ಯನಾದ. ಆ ಜಟಾಧಾರಿಯಾದ ಅಪರಿಚಿತ ಯಾತ್ರಿಕನು ಮಟಾಮಾಯ ಆದದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಕೌತುಕದ ಕೊನೆ ಏರಿನಿಂತ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ. ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಪುರೋಹಿತರನ್ನು ಕೇಳಿದ-ಪೂಜ್ಯರೇ! ಇಂದು ನಾನು ಒಂದು ಅಲೌಕಿಕ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಅಲೌಕಿಕ ಪುರುಷನಿಂದಲೇ ಕೇಳಿದಂತಾಯಿತು. ಈಗ ಜಗನ್ನಾಥಸ್ವಾಮಿ ಇರುವಲ್ಲಿ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಹೃದಯವು ತುಡಿಯುತ್ತಿದೆ. ಆ ಭಗವಂತನ ದಿವ್ಯದರ್ಶನವನ್ನು ಎಂದು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವೆನೋ'' ಎಂಬ ಉತ್ಕಂಠೆಯು ಹಂಬಲದ ರೂಪ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠರೇ! ನನ್ನ ಧರ್ಮ ಅರ್ಥ ಕಾಮಗಳ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಅನುಕೂಲವಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಅಧೀನದಾಗಿ ಇರುತ್ತವೆ.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ನಾನು ತ್ರಿವರ್ಗ ಸಾಧನೆಯನ್ನೇನೋ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ತಾವು ಈಗ ನನ್ನೊಡನೆ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಜಗನ್ನಾಥನ ದರ್ಶನ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹಕಾರ ನೀಡಿ ನನ್ನೊಡನೆ ಬಂದರೆ ನನಗೆ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಪುರುಷಾರ್ಥವಾದ ಮೋಕ್ಷ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದಂತಾಗುವದು.

ಪುರೋಹಿತ:- ರಾಜನೇ! ನಾವು ನಿನ್ನ ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಸಹಾಕರಗಳನ್ನು ನೀಡುವದು ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದೇ ಭಾವಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಈಗ ನಿನ್ನೊಡನೆ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬರುವುದು ನನ್ನ ಸೌಭಾಗ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ. ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ನಾರಾಯಣನ ದರ್ಶನದ ಹೊರತು ಜನ್ಮಸಾಫಲ್ಯವಾದರು ಏನು ಇದೆ? ಈಗ ನನ್ನ ತಮ್ಮನಾದ ವಿದ್ಯಾಪತಿಯು ದೂತರೊಡನೆ ಮುಂದೆ ಆ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವನು. ಜಗನ್ನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಯ ದರ್ಶನ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರುವನು. ಅಲ್ಲಿಯ ನೀಲಪರ್ವತದ ಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ಸೈನಿಕರು ಹಾಗೂ ಪರಿವಾರದವರು ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬರುವನು.

ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ:- ''ವಿಪ್ರೋತ್ತಮರೆ! ನೀವು ಹೇಳಿದ್ದು ಸರಿ. ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಿರಿ. ನಾನಂತು ಇದೋ ಹೊರಟೆ. ಆ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಆ ಜಗನ್ನಾಥನ ಪಾದದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ'' ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ರಾಜನು ತನ್ನ ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದನು.

ರಾಜಪುರೋಹಿತರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಎಲ್ಲ ಯಾತ್ರಿಕರಿಗೂ ಯಥಾ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸಂಭಾವನೆ ಇತ್ತು ಗೌರವವನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವರವರ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟುಕಳಿಸಿದರು. ತನ್ನ ತಮ್ಮನಾದ ವಿದ್ಯಾಪತಿಯನ್ನು ಒಳ್ಳೇ ಸುಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಸ್ವಸ್ತಿವಾಚನ ಮಾಡಿಸಿ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಮುಂದೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಅವನ ಸೋದರ ವಿದ್ಯಾಪತಿಯು ಕೆಲವು ತನ್ನ ನಂಬುಗೆಯ ಪುರುಷರೊಂದಿಗೆ ರಥಾರೂಢನಾಗಿ ಹೊರಟನು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುವಾಗ ಅವನಿಗೆ ತನಗೆ ಕೆಲ ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೇ ಒದಗಿ ಬರಲಿರುವ

ಶ್ರೀಪುರುಷೋತ್ತಮನ ದರ್ಶನ ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ನೆನೆದು ಮೈರೋಮಾಂಚಿತವಾಯಿತು. ಅವನು ರಥದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಲ್ಲಿಯೇ ಯೋಚನೆ ಮಾಡತೊಡಗಿದ- ''ಇಂದು ನನ್ನ ಜನ್ಮ ಫಲ. ಇಂದಿನ ರಾತ್ರಿ ನನಗೆ ಮಂಗಳಮಯ. ನಾಳಿನ ಸುಪ್ರಭಾತ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಸುವ ಶುಭರಾತ್ರಿ. ಶಿವರಾತ್ರಿ.

ನಾಳೆ ನಾನು ಜಗದೀಶನಾದ ಆ ಜಗನ್ನಾಥನ ಮುಖಾರವಿಂದವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಕಾಣುವೆನು. ಅವನ ಸ್ವರೂಪ ದರ್ಶನದಿಂದ ಈ ಸಂಸಾರ ಸಾಗರವನ್ನು ಸುಖರೂಪವಾಗಿ ದಾಟುವೆನು. ನೀಲಾಚಲ ಶಿಖರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಯೋಗಿಗಳು, ಜ್ಞಾನಿಗಳು, ಭಕ್ತರು, ಶ್ರವಣ ಮನನ ನಿಧಿಧ್ಯಾಸಗಳಿಂದ ಹೃದಯ ಕಮಲದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾದ ಆ ಚಕ್ರಪಾಣಿಯು ನೀಲಾಚಲ ಶಿಖರದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ದಿವ್ಯವಾದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ದೇಹವನ್ನು ಧರಿಸಿ ನಿಂತದ್ದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇನೆ. ಇದು ನನ್ನ ಎಂಥ ಸೌಭಾಗ್ಯ! ನನ್ನ ಈ ಇದೇ ತೊಗಲಗಣ್ಣಿನಿಂದ ತಾವರೆಗಣ್ಣಿನ ಜಗನ್ನಾಥನನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತೇನೆ.''

ಹೀಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತ ರಥದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಾಗ ಅವನ ಕಣ್ಣೆದುರು ದಾರಿಯೇ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ರಥದ ವೇಗವೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅನೇಕ ಊರು. ಕೇರಿ, ಪಳ್ಳಿ, ಪುರಿ, ವನ, ಉಪವನ ಬೆಟ್ಟ, ಬಯಲು, ಕಾಡು, ನಾಡು, ಕೆರೆ, ತೊರೆ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ದಾಟಿ ಸೂರ್ಯಾಸ್ತದ ವೇಳೆಗೆ ಮಹಾನದಿ ಎಂಬ ತರಂಗಿಣಿಯ ತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಆಗ ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲ, ಅವನು ರಥದಿಂದ ಇಳಿದ. ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ ಮಾಡಿದ. ಗಾಯತ್ರಿಯನ್ನು ಜಪಿಸಿದ. ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಪಠಿಸಿದ. ಸ್ತೋತ್ರಗಳನ್ನು ಹಾಡಿದ.

ಅನಂತರ ಜಗನ್ನಾಥನ ಧ್ಯಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ತನ್ನ ರಥದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕುಳಿತುಕೊಂಡ. ಅಲ್ಲಿಯೇ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಕಳೆದ. ಬೆಳಗಾದ ಬಳಿಕ ಆ ಮಹಾನದಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸ್ನಾನ, ಅಹ್ನೀಕಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಏಕಾಂಬರ ವನಕ್ಕೆ ಬಂದ. ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ವಟವೃಕ್ಷದಿಂದ ಭೂಷಿತವಾದ ನೀಲಾಚಲ ಶಿಖರವು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ದಾರಿಯು ದೊರಕಲಿಲ್ಲ. ಬೇಗನೆ ಅತ್ತಿತ್ತ ಹತ್ತಾರು ಕಡೆ ಹುಡುಕಿದ. ಸರಿಯಾದ ದಾರಿ ಕಾಣದೆ ಮನದಲ್ಲಿ ಮಿಡುಕಿದ. ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗವು ದೊರಕದಂತಾದಾಗ ಆ ಭಗವಂತನಿಗೇ ಶರಣುಹೋಗಿ ದರ್ಭೆಹಾಸಿ ಆ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ತೀರ್ಥದ ಕಡೆಗೆ ತಲೆಮಾಡಿ ಮಲಗಿಬಿಟ್ಟ. ತುಸುಹೊತ್ತಿನ ಬಳಿಕ ಅವನ ಕಿವಿಗೆ ಒಂದು ಅಲೌಕಿಕ ವಾಣಿಯು ಕೇಳಿ ಬಂದಿತು. ಕೂಡಲೇ ಅವನು ಎದ್ದು ಪ್ರಸನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಆ ಸದ್ದಿನ ಸುಳವು ಹಿಡಿದು ಮುನ್ನಡೆದ. ಸ್ವಲ್ಪದೂರದಲ್ಲಿ ಶಬರದೀಪಕವೆಂಬ ಆಶ್ರಮವಿದ್ದಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಭಕ್ತರು ಅವರಿಗೆಲ್ಲ ಪ್ರಣಮಿಸಿದ ವಿದ್ಯಾಪತಿ. ಕೈಜೋಡಿಸಿ ನಿಂತುಕೊಂಡ.

ಆಗ ವಿಶ್ವಾವಸು ಎಂಬ ಬೇಡನು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಪರ್ವತದ ಮಧ್ಯದಿಂದ ಎದ್ದು ಬಂದನು. ಮತ್ತು ಚಿಂತಾತುರನಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡ ವಿದ್ಯಾಪತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದನು.

ಶಬರ:- ವಿಪ್ರೋತ್ತಮ! ನೀವು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿರಿ? ಇದು ಘೋರ ಗೊಂಡಾರಣ್ಯ. ಇಲ್ಲಿ ದಾರಿ ಸಿಗುವದೇ ದುಷ್ಕರ. ನೀವು ಬಹಳ ಬಳಲಿದಂತೆ ತೋರುವಿರಿ ಬಾಯಾರಿಕೆ ಹಾಗು ಹಸಿವೆಗಳಿಂದ. ಈ ಆಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿರಿ ಸುಖವಾಗಿ. ತುಸು ಹೊತ್ತು ವಿಶ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಿರಿ'' ಎಂದು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಆ ವಿಶ್ವಾವಸು ಬೇಡನು ವಿದ್ಯಾಪತಿಗೆ

ಆಸನವನ್ನು ನೀಡಿದನು. ಅರ್ಘ್ಯ ಪಾದ್ಯಗಳನ್ನು ಕೊಡಮಾಡಿದನು. ವಿನಯದಿಂದ ಮೃದುವಾದ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದನು - ''ಪೂಜ್ಯರೆ! ತಮಗೆ ನಾವು ಅಟ್ಟ ಅಡಿಗೆಯು ಆಗಬಹುದೆ? ಅಥವಾ ಫಲಾಹಾರ ಮಾಡುವಿರಾ? ತಮ್ಮ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆ ಭೋಜನವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಇಂದು ನಮ್ಮ ಅಹೋಭಾಗ್ಯ. ನನ್ನ ಜನ್ಮ ಸಫಲ. ನಿಮ್ಮ ರೂಪದಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ನನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾನೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿದಿರುವೆ.''

ವಿದ್ಯಾಪತಿ:- ವೈಷ್ಣವ ಶ್ರೇಷ್ಠನೇ, ನಾನು ಊಟವನ್ನು ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ. ಫಲಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುವದಿಲ್ಲ. ನೀರನ್ನೂ ಕುಡಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನು ಆವಂತಿಪುರಿಯ ಮಹಾರಾಜ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನರ ಪುರೋಹಿತ. ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಜಗನ್ನಾಥನ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ರಾಜರಿಗೆ ನಾನು ಇಲ್ಲಿಯ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ, ಸೌಕರ್ಯ, ಅವಕಾಶ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಹೋಗಿ ತಿಳಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ಮೊದಲು ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ದೇವರ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಯ ಸ್ಥಾನ, ಸೌಕರ್ಯ, ದರ್ಶನದ ಅವಕಾಶ, ಮಾರ್ಗದ ಸುಗಮತೆ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಬೇಗನೇ ಈ ಯಾತ್ರೆಯ ವಿವರವನ್ನು ತಿಳಿಸುವವರೆಗೆ ನಾನು ಏನನ್ನೂ ತಿನ್ನುವದಿಲ್ಲ. ಯಾವದನ್ನೂ ಕುಡಿಯುವದಿಲ್ಲ. ಕೈಕೊಂಡ ಕಾರ್ಯವು ಮುಗಿಯುವವರೆಗೆ ನಾನು ನಿರಾಹಾರನಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತೇನೆ. ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ಆ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ದು ಜಗನ್ನಾಥನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿರಿ.

ವಿದ್ಯಾಪತಿಗೆ ನೀಲಮಾಧವನ ದರ್ಶನ.

ಜೈಮಿನಿ:- ವಿದ್ಯಾಪತಿಯ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ವಿಶ್ವಾವಸು ಬೇಡನು ನಾರಾಯಣನನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತಲೇ ಹೇಳಿದ- ''ಈ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ರಾಜನು ಬರುವನು. ಇಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಸುವನು ಎಂದು ನಾವು ಈ ಮೊದಲೇ ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ. ನಡೆಯಿರಿ. ನಾವು ಈ ಬೆಟ್ಟವನ್ನು ಏರಿ ಹೋಗೋಣ'' ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಆ ಶಬರನು ಈ ಪುರೋಹಿತನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಮುನ್ನಡೆದನು ಆ ವನವೀಥಿಯಲ್ಲಿ. ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಏರಿದಂತೆ ದಾರಿಯು ಇಕ್ಕಟ್ಟಾಗುತ್ತ ಹೋಯಿತು. ಒಬ್ಬನೇ ಹಾದು ಹೋಗುವಂತೆ ಅತ್ಯಂತ ಸಂಕುಚಿತವಾದ ಮಾರ್ಗದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುಳ್ಳು ಕಲ್ಲುಗಳು. ಬರಬರುತ್ತಾ ವನಮಾರ್ಗ ಘನನಿಬಿಡವಾಗಿ ಮರಗಳ ದಟ್ಟ ನೆರಳಿನಿಂದ ಕತ್ತಲು ಏರಿ ಬಂದಂತಾಯಿತು. ಆದರೂ ಆ ಬೇಡನು ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಆ ದುರ್ಗಮ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮೆಲ್ಲನೆ ನಡೆದಿದ್ದನು. ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಭಯವಾಗ ಬಾರದು. ಬೇಸರವೂ ಬರಬಾರದು ಎಂದು ಆ ವನಸ್ಥಾನಗಳ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿಯ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದಾರಿಗಳ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತ ನಡೆದಿದ್ದನು.

ಹೀಗೆ ಮಾತಿನ ಭರದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯದೆ ದಾರಿಯು ಸವೆದಿತ್ತು. ಸಮಯವೂ ಸರಿದಿತ್ತು. ನಾಲ್ಕು ಗಳಿಗೆಯ ಸಂಚಾರದ ನಂತರ ಅವರು ಇಬ್ಬರು ರೌಹಿಣಕುಂಡದ ದಂಡೆಗೆ ಬಂದನು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ಕಿರಾತನು ಹೇಳಿದನು. - ''ವಿಪ್ರವರ್ಯ! ಇದು ರೌಹಿಣಕುಂಡ. ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಸ್ಥಾನ. ನೇರವಾಗಿ ವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ

ಹೋಗಬಯಸುವವರು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಬೇಕು. ಇದರ ಪೂರ್ವಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಅರಳೆಯ ಮರಕ್ಕೆ ಕಲ್ಪವಟ ಎನ್ನುವರು. ಇದರ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಬಂದವರ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವದು. ಇವೆರಡರ ನಡುವಿನ ಲತಾಕುಂಜದಲ್ಲಿ ವೇದಾಂತ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾದ ಜಗನ್ನಾಥನು ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ದರ್ಶನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿರಿ.''

ಆಗ ವಿದ್ಯಾಪತಿಯು ಆ ಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದನು. ಅಲ್ಲಿರುವ ಜಗದೀಶನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ವಂದಿಸಿದನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ. ಆನಂದಗದ್ಗದ ಕಂಠದಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದನು. ''ಸರ್ವವ್ಯಾಪ್ತ ಯಾದ ಪರಾತ್ಪರನೇ! ನಿನಗೆ ನನ್ನ ಅನಂತ ನಮಸ್ಕಾರ. ನಾನು ನಿನ್ನ ಚರಣ ಗಳಿಗೆ ಶರಣು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಸಾಂಸಾರಿಕ ದುಃಖದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡು.''

ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿ ಪ್ರಣವರೂಪಿಯಾದ ಮತ್ತು ಪ್ರಣವ ಮಂತ್ರ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾದ ಆ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ತನ್ನ ನಿತ್ಯದ ಪ್ರಣವ ಮಂತ್ರದ ಜಪವನ್ನು ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿದನು. ಅನಂತರ ಆ ಬೇಡನು ನುಡಿದನು - ''ಪೂಜ್ಯರೇ! ತಾವು ಭಗವಂತನ ದರ್ಶನ ಪಡೆದು ಕೃತಾರ್ಥರಾದಿರಿ. ಈಗ ಹೊತ್ತು ಕಂತಿದೆ. ದಿನಮಣಿಯು ಪಶ್ಚಿಮ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಲು ತವಕಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಈಗ ನೀವು ಬಹಳ ದಣಿದಿದ್ದೀರಿ, ಹಸಿದಿದ್ದೀರಿ ನೀರಡಿಸಿದ್ದೀರಿ, ಬಳಲಿದ್ದೀರಿ, ಮನೆಗೆ ಹೋಗೋಣ, ಈ ಅರಣ್ಯವು ಕ್ರೂರ ಹಿಂಸ್ರ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ತಂಗುದಾಣ. ಇಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿ ಇರುವದು ಬಹಳ ಅಪಾಯ. ಆದುದರಿಂದ ಕತ್ತಲೆ ಆಗುವದರೊಳಗಾಗಿ ಮನೆ ಸೇರೋಣ ನಡೆಯಿರಿ.'' ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮನನೊಂದಿಗೆ ಈ ಬೇಡನು ಬೇಗ ಬೇಗನೆ ನಡೆಯುತ್ತ ಆಶ್ರಮದ ಕಡೆಗೆ ನಡೆದ. ಬರುವಾಗ ವಿದ್ಯಾಪತಿಯು ಜಗನ್ನಾಥನ ದರ್ಶನದ ಆನಂದದಲ್ಲಿ ತೇಲಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನ ಹಸಿವು ಬಾಯಾರಿಕೆ ಹಿಂಗಿ ಹೋಗಿದ್ದವು. ದಣಿವು ಮರೆತಿತ್ತು ಮನಸ್ಸು ಉಲ್ಲಸಿತವಾಗಿತ್ತು.

ಆ ದುರ್ಗಮ ವನಮಾರ್ಗದ ಕಲ್ಲು ಕಂಟಿ ಕಂಟಕಗಳ ಮೇಲೆ ಹಾಯ್ದು ಅವಸರದಿಂದ ಬಂದರೂ ಅವನಿಗೆ ಆಯಾಸವೇ ಎನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಭಗವಂತನ ದಿವ್ಯರೂಪವನ್ನೇ ಮನದಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತ ಬರುತ್ತಿರುವ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ದೇಹ ವನಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದ್ದರೂ ಅವನ ಜೀವ ಮಾತ್ರ ಜಗನ್ನಾಥನ ದಿವ್ಯಮೂರ್ತಿಯ ಸುತ್ತ ಸುತ್ತಾಡುತ್ತ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕುತ್ತಲಿತು. ಅವನು ತಾನು ಇದೀಗ ಕಂಡ ಜಗನ್ನಾಥನ ಧ್ಯಾನಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಲೀನನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಆ ಬೇಡನು ಅವನನ್ನು ಮಾತಿಗೆ ಎಳೆಯಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಬ್ಬರ ಮೌನ ಆ ದುರ್ಗಮ ವನದ ಏಕಾಂತಕ್ಕೆ ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಗಾಂಭೀರ್ಯವನ್ನು ತಂದು ಕೊಟ್ಟಿತು. ಇಬ್ಬರೂ ಮರಳಿ ಬೇಡನ ಪರ್ಣಕುಟೀರಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ವಿಶ್ವಾವಸು ವ್ಯಾಧನು ತನ್ನ ಆ ಅತಿಥಿಯನ್ನು ಆಶ್ರಮದ ಒಳಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದು ಮಿದುವಾದ ಆಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದ. ಅರ್ಘ್ಯಪಾದ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ. ಬಗೆ ಬಗೆಯ ತಿಂಡಿ ತಿನಿಸು ಭಕ್ಷ್ಯ ಭೋಜ್ಯ ಪೇಯಗಳನ್ನು ಅವನ ಮುಂದೆ ತಂದಿರಿಸಿದ. ಅದೆಲ್ಲವನ್ನು ಕೈಯಿಂದ ಮುಟ್ಟಿ ದೂರ ಸರಿಸಿದ. ವಿದ್ಯಾಪತಿಯು ''ಮಹಾರಾಜರ ಮುಖ ನೋಡುವವರೆಗೆ ಹಾಗೂ ಅವರಿಗೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸುವವರೆಗೆ ನಾನು ಏನೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಬಾರದೆಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಆದುದರಿಂದ ನನಗೆ ಇದಾವದೂ ಬೇಡ. ನಿನ್ನ ಆತಿಥ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಕೃತಜ್ಞ.'' ಎಂದು ನಯವಾಗಿಯೇ ನಿಷೇಧಿಸಿದ.

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ವಿಶ್ವಾವಸು ವ್ಯಾಧನಿಗೆ ಮನಸ್ಸು ನೊಂದಿತು. ದುಃಖದಿಂದ ಕಂಬನಿ ದುಂಬಿತು. ಅವನು ಕೈಮುಗಿದು ಕೇಳಿಕೊಂಡ-''ಪೂಜ್ಯರೆ! ತಾವು ಇಂದು ನನ್ನ ಅತಿಥಿ. ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಅತಿಥಿ-ಅದರಲ್ಲಿಯೂ. ನಿಮ್ಮಂಥ ವೇದ ವೇದಾಂತ ಪಾರಂಗತನಾದ ಸದಾಚಾರಿ ಭಗವದ್‌ಭಕ್ತನಾದ ಅತಿಥಿಯು ಬರೀ ಅತಿಥಿ ಅಲ್ಲ ಇಂದು ಅತಿಥಿದೇವ. ನೀವು ನನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬಂದದ್ದು ಮಹಾ ಸೌಭಾಗ್ಯ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಆತಿಥ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸದೆ ಹಾಗೆ ಹೋದರೆ ನನ್ನ ಪರಮ ದೌರ್ಭಾಗ್ಯ.

ತಾವು ಮಹಾರಾಜರ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿದಂತಾಗಿದೆ. ದೇವರ ದರ್ಶನ ಪಡೆಯುವದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಾಗ ತಾವು ನನ್ನ ಆತಿಥ್ಯ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದಿರಿ. ಅದು ಯೋಗ್ಯ ಎನಿಸಿತು. ತನಗೆ ಬಂದ ಕಾರ್ಯ ಪೂರ್ಣವಾಗದೆ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿಸುತ್ತ ಹೊತ್ತು ಕಳೆಯಬಾರದು ಎಂಬುದೇ ನ್ಯಾಯವೇ. ಆದರೆ ಈಗ ನೀವು ಬಂದ ಕಾರ್ಯ ಮುಗಿದಂತಾಗಿದೆ. ಇನ್ನೇಕೆ ಉಪವಾಸ? ಮೇಲಾಗಿ ನಾನು ತಮ್ಮ ಮುಂದೆ ತಂದು ಇರಿಸಿದ ಪದಾರ್ಥಗಳೆಲ್ಲವೂ ಆ ಜಗನ್ನಾಥನ ಪ್ರಸಾದ. ದೇವರ ನೈವೇದ್ಯ. ಯಾತ್ರಿಕರು ಆ ಭಗವಂತನಿಗೆ ನಿವೇದಿಸಿದ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಎಂದೂ ತಿರಸ್ಕರಿಸಬಾರದು. ತಾವು ಶಿಷ್ಟರು. ಇದು ಭಗವಂತನ ಉಚ್ಛಿಷ್ಟ. ಇದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರೆ ಯಾವ ದೋಷವೂ ಇಲ್ಲ. ಸ್ವೀಕರಿಸದಿದ್ದರೆ ಮಹಾ ಅನರ್ಥ. ಆದುದರಿಂದ ತಾವು ಈ ಭಗವತ್ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಧನ್ಯರಾಗಿರಿ. ನನ್ನನ್ನು ಕೃತಾರ್ಥನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿರಿ.''

ಆ ವಿಶ್ವಾವಸು ಬೇಡನ ಯುಕ್ತಿ ಯುಕ್ತವಾದ ಈ ವಚನೋಪನ್ಯಾಸ ಕೇಳಿ ವಿದ್ಯಾಪತಿಗೆ ತನ್ನ ತಪ್ಪಿನ ಅರಿವಾಯಿತು. ಹಾಗು ಬೇಡನ ಘನತೆಯ ಗುರುತಾಯಿತು. ಶಬರನ ಹಿತೋಪದೇಶವನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಅವನು ತನಗೆ ನೀಡಿದ ಭಗವಂತನ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ. ಅವನ ಹೊಟ್ಟೆಯು ಹಸಿದು ತಾಳ ಹಾಕುತ್ತಿತ್ತು. ದಣಿವು ದೇಹವನ್ನು ಕ್ಷೀಣಗೊಳಿಸಿತ್ತು. ಅವನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಅತಿಥಿ ಪರಾಯಣನಾದ ಬೇಡನು ತನ್ನ ಮುಂದೆ ತಂದು ಇರಿಸಿದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪುನಃ ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ನೋಡಿದ. ಅವೆಲ್ಲವು ಬಗೆಬಗೆಯ ಪಕ್ವಾನ್ನಗಳು. ಅಲೌಕಿಕ ಮೃಷ್ಟಾನ್ನಗಳು. ಅಲ್ಲಿಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪದಾರ್ಥಕ್ಕೂ ದಿವ್ಯವಾಸನೆ. ಅಂಥ ಮನೋಹರವಾದ ಸುಗಂಧಿ ಭಕ್ಷ್ಯ, ಭೋಜ್ಯ, ಮೃಷ್ಟಾನ್ನಗಳನ್ನು ಅವನು ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ ಕಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ರಾಜರ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇಂಥ ಅಲೌಕಿಕ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಅವನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಎಲ್ಲ ಪದಾರ್ಥಗಳು ದೇವ ಭೋಜ್ಯ ಎನಿಸಿತು ಆ ವಿದ್ಯಾಪತಿಗೆ. ಅವನು ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟು ಕೇಳಿದ.

ವಿದ್ಯಾಪತಿ:- ಕಿರಾತ ಮಿತ್ರ! ಇದೇನು ನಿನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ದೇವಭೋಗ್ಯ ವಸ್ತುಗಳಂತೆ ಕಾಣುವ ಅಲೌಕಿಕ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಹೇಗೆ ಬಂದವು? ನೀನೊಬ್ಬ ಕಾಡುಬೇಡ. ಪ್ರಾಯಃ ಕಡುಬಡವ. ನಿನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದವು?

ವಿಶ್ವಾವಸು:- ಅತಿಥಿ ದೇವ! ಇದೆಲ್ಲವೂ ಆ ಭಗವಂತನ ಪ್ರಸಾದ. ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಈ ಜಗನ್ನಾಥಸ್ವಾಮಿಯ ಸನ್ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಬರುವಾಗ ಸ್ವರ್ಗಾದಿಲೋಕಗಳಿಂದ ದಿವ್ಯ ಉಪಚಾರಗಳನ್ನು ಉಪಹಾರಗಳನ್ನು ತರುತ್ತಾರೆ.

ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಗವಂತನ ಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಬಗೆಬಗೆಯ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪೂಜೆಯ ನಂತರ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ನಮಸ್ಕಾರ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಹಾಡು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ಬಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕುಣಿದು ನೃತ್ಯಸೇವೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ತಾವು ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಲೋಕಗಳಿಂದ ತಂದ ದಿವ್ಯ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಆ ಭಗವಂತನ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟು ಸಮರ್ಪಣೆಗೈದು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ತಮ್ಮ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಅವೇ ಈ ಪದಾರ್ಥಗಳು. ಇದೆಲ್ಲವೂ ಜಗನ್ನಾಥನ ನೈವೇದ್ಯ. ಭುಕ್ತಶೇಷ ಪ್ರಸಾದ. ಇಲ್ಲಿರುವ ಭಕ್ತ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ದೇವತೆಗಳು ತಂದಿಟ್ಟ ಈ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನ ಉಚ್ಛಿಷ್ಟ, ಪರಮ ಪ್ರಸಾದ ಎಂದು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪ್ರಸಾದ ಸೇವನೆಯಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯ ಅನೇಕ ಜನರ ಉಲ್ಬಣವಾದ ರೋಗಗಳು ವಾಸಿಯಾಗಿವೆ. ಚಿಂತಾ ಸಂತಾಪಗಳು ದೂರಾಗಿವೆ. ನಿಜ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಈ ಭಗವತ್ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಭಕ್ಷಣ ಮಾಡಿದವರ ಮುಪ್ಪು, ಸಾವು, ನೋವುಗಳು ಕೂಡ ದೂರಾಗಿವೆ. ಈ ಪ್ರಸಾದದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಇಲ್ಲಿರುವ ಭಕ್ತರಿಗೆಲ್ಲ ನಿತ್ಯ ಯೌವ್ವನ ಇ ಲೆ ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡು. ನಿನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ಗೆಳೆತನವನ್ನು ಬೆಳೆಸಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ವೈಷ್ಣವರ ಮೈತ್ರಿಯು ಸಂಸಾರದಿಂದ ಮಾನವರನ್ನು ಮುಕ್ತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ನಿನ್ನ ಸಹವಾಸದಿಂದ ನನಗೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಜಗನ್ನಾಥನ ದರ್ಶನ ಆಗುವದು. ಮಿತ್ರ! ನಾನು ಮರಳಿ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಹೋದ ಬಳಿಕ ನನ್ನಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯ ಎಲ್ಲ ಸಮಾಚಾರ ತಿಳಿದ ನಂತರ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ರಾಜನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಬಂದು ನೆಲೆಸುವನು. ಈ ಜಗನ್ನಾಥಸ್ವಾಮಿಯ ಮೇಲೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ವಿಶಾಲವಾದ ಮಂದಿರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಬೇಕೆಂದು ಅವನ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಇದೆ. ಈ ಮಹಾಪ್ರಭುವಿನ ಸೇವೆ ಹಾಗೂ ಪೂಜಾ ಪರ್ಯುಪಾಸನೆಗಳಿಗಾಗಿ ಸಹಸ್ರಾ ು ಎಲ್ಲರೂ ವೈಕುಂಠದ ನಾಗರಿಕರೇ ಆಗುವರು. ಭಗವಂತನ ದರ್ಶನ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಎಲ್ಲರ ಪಾಪಗಳು ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ನರಕದ ಕಡೆ ಯಾವದೇ ಒಂದು ಪ್ರಾಣಿಯೂ ಬರುವದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಈ ನರಕಾದಿ ಲೋಕಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನೀನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದಾದರೂ ಏಕೆ? ಎಂಬ ಯಮಧರ್ಮನ ಆಕ್ಷೇಪ. ಅದನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಭಗವಂತನು ಯಮಧರ್ಮನಿಗೆ - ''ನಾನು ಅತಿ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಯ ಬಂಗಾರದ ಮಳಲಿನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿ ಅದೃಶ್ಯನಾಗುವೆನು'' ಎಂದು ವಚನವಿತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ನಿನ್ನ ಪುಣ್ಯರಾಶಿಯು ಬಲವತ್ತರವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಈಗ ನಿನಗೆ ಆ ಭಗವಂತನ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ದರ್ಶನ ದೊರೆತಿದೆ. ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಮಹಾರಾಜನು ಬರುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿಯೂ ಪರಮಾತ್ಮನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಅದೃಶ್ಯನಾಗುವನು. ಆದರೆ ನೀನು ಇದನ್ನು ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ರಾಜರ ಮುಂದೆ ಹೇಳುವದು ಬೇಡ. ಮುಂದೆ ಆಗುವದೆಲ್ಲವೂ ಒಳ್ಳೆಯದಕ್ಕೆ ಆಗಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸೋಣ.

ಹೀಗೆ ಅವರಿಬ್ಬರು ಮಿತ್ರರು ಸರಿರಾತ್ರಿಯ ವರೆಗೆ ಪುಣ್ಯಮಯವಾದ ಸಂಭಾಷಣೆ ಕಥಾಲಾಪನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಚಿಗುರು ತಳಿರಿನ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದರು. ಬೆಳಗಾದ ಬಳಿಕ ಇಬ್ಬರೂ ತೀರ್ಥಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಭಗವಂತನ ದರ್ಶನ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ರಾಜರು ಇಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೂ, ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೂ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆಮಾಡಿ ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡು ಮರಳಿದರು. ಅನಂತರ ವಿದ್ಯಾಪತಿಯು ರಥಾರೂಢನಾಗಿ ಅವಂತಿಪುರಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು. ರಥದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ವಿದ್ಯಾಪತಿಯು 'ನನಗೆ ಈಗ ಜಗನ್ನಾಥ ಎಂದು ಹೆಸರಾದ ನೀಲಮಾಧವನ ದರ್ಶನವಾಯಿತು. ನಾನು ಅದರಿಂದ

ಧನ್ಯನಾದೆ. ಆದರೆ ಈ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ತೀರ್ಥದ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕಲು ನನಗೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಬೇಗನೇ ಈಗ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಮರಳುವೆನು.'' ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಬಹು ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ ಆ ಕ್ಷೇತ್ರಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿದನು. ಅನಂತರ ಭಗವಂತನ ಧ್ಯಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಏನನ್ನೂ ತಿನ್ನದೇ ಕುಡಿಯದೇ ಸಂಜೆಯೊಳಗಾಗಿ ಆವಂತಿಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿದನು.

ವಿದ್ಯಾಪತಿ ವಿಪ್ರನ ನೀಲಾಚಲದ ಶಿಖರದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾವಸು ಎಂಬ ಬೇಡನು ಎದುರು ತಂದಿರಿಸಿದ ಅನೇಕ ಅಲೌಕಿಕ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಜಗನ್ನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಯ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ ನಿರ್ಮಾಲ್ಯ ಪುಷ್ಪಮಾಲೆಯು ಇದ್ದಿತು. ಆ ಶಬರನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಕೊಟ್ಟ ನಾರಾಯಣನ ನಿರ್ಮಾಲ್ಯ ಪುಷ್ಪಮಾಲೆಯನ್ನು ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆಂದು ವಿದ್ಯಾಪತಿಯು ತನ್ನೊಡನೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ. ಅದನ್ನು ಈಗ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಅರಮನೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ. ರಾಜನು ತನ್ನ ಮಂತ್ರಿ ಪರಿವಾರದೊಂದಿಗೆ ವಿದ್ಯಾಪತಿಯ ದಾರಿಯನ್ನು ಕಾಯುತ್ತಲೇ ಕುಳಿತಿದ್ದ. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಾರಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, ಒಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಪುರೋಹಿತರನ್ನು ಕಂಡಕೂಡಲೇ ಸಿಂಹಾಸದಿಂದ ಎದ್ದು ನಿಂತು-

ಜಯತು ಜಯತು ಜಗದೀಶಃ
ಜಯತು ಜಯತು ಜಗನ್ನಾಥಃ
ಪ್ರಸೀದತು ಪರಮಾತ್ಮಾ ।

ಎಂದು ಬಾಯಿಂದ ನುಡಿಯುತ್ತ ಆ ವಿದ್ಯಾಪತಿಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಹಾಗೂ ಕೈಜೋಡಿಸಿ ನುಡಿದನು - ''ಇಂದು ನಾನು ಧನ್ಯನಾದೆ! ಆ ಜಗನ್ನಾಥನ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ ಮಾಲೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗೆ ಅವನನ್ನೇ ಕಂಡಂತಾಯಿತು. ಯಾವನ ಅಡಿಯ ಹುಡಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಮುಡಿಯಲ್ಲಿ ಮುಡಿದುಕೊಂಡು ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವಗಳು ಭಾಗ್ಯೈಶ್ವರ್ಯಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿರುವರೋ ಅಂಥ ಜಗದೀಶ್ವರನ ಮೈಗೆ ಹತ್ತಿ ಕೊರಳಿಗೆ ಹಾಕಿ ಎದೆ ಮುಟ್ಟಿ, ಉದರ ತಟ್ಟಿ, ಬಾಹುಗಳಿಗೆ ಹತ್ತಿ, ತಲೆಗೆ ಹಾಕಿ ಬಂದ ಅವನ ದೇಹದ ಸುಗಂಧದಿಂದ ಒಡಗೂಡಿದ ನಾರಾಯಣನ ಈ ನಿರ್ಮಾಲ್ಯ ಕುಸುಮ ಮಾಲೆಗೆ ನಾನು ಮೊದಲು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ'' ಎಂದು ಹೇಳಿ ವಿದ್ಯಾಪತಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವ ಆ ಹೂವಿನ ಹಾರಕ್ಕೆ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ರಾಜನು ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ಪ್ರಣಾಮವನ್ನು ಮಾಡಿದ.

ಆಗ ವಿದ್ಯಾಪತಿ ಪುರೋಹಿತನು ''ನೀಲಾಚಲ ಶಿಖರದಲ್ಲಿರುವ ನೀಲ ಮಾಧವನು ನಿನ್ನನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಲಿ'' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆಶೀರ್ವದಿಸಿ ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವ ನಾರಾಯಣನ ಆ ಪುಷ್ಪಹಾರವನ್ನು ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ರಾಜನ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದನು. ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ತನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕುಳಿತಂತೆ ಎನಿಸಿತು ಆ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ. ಆಗ ಅವನು ಗದ್ಗದಿತ ಕಂಠನಾಗಿ ರೋಮಾಂಚಿತ ಶರೀರನಾಗಿ ಅಶ್ರುಪೂರ್ಣನೇತ್ರನಾಗಿ ಜಗನ್ನಾಥಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದನು.

ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ:- ಭಗವನ್! ನಾರಾಯಣ. ಜಗನ್ನಾಥರೂಪಿಯಾದ ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ. ನಿನ್ನ ಒಂದೊಂದು ರೋಮ ರೋಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಸಂಖ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳು ಅಡಗಿವೆ. ಅನಾದಿಯಾದ ಸಂಸಾರ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ದುಃಖಪಡುವ ನಾನು ನಿನಗೆ ಶರಣು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ನೀನು ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡು.

ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಮಾಡಿ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಮಹಾರಾಜನು ಹದಿನೆಂಟು ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಕುಶಲನಾದ ವಿದ್ಯಾಪತಿ ಪುರೋಹಿತನನ್ನು ವೈಭವದಿಂದ ಪೂಜೆಮಾಡಿ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಸತ್ಕರಿಸಿದನು. ಉಚ್ಚ ಆಸನದ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಿ ಅವನ ಬಾಯಿಂದ ಜಗನ್ನಾಥ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯ ವಿವರಗಳನ್ನು ವಿಶದವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡನು. ವಿದ್ಯಾಪತಿಯು ಮಹಾರಾಜನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಶಬರದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ತಾನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಮೊದಲುಮಾಡಿ ಅವಂತೀಪುರಕ್ಕೆ ಬರುವವರೆಗೆ ಎಲ್ಲ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಬಿತ್ತರಿಸಿ ಹೇಳಿದನು. ಮತ್ತು ಆ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಯಾತ್ರೆಯ ವಿಷಯ ದಲ್ಲಿಯೂ ನೀಲಾಚಲ, ಶಿಖರಾರೋಹಣ, ನೀಲಮಾಧವ ದರ್ಶನ, ರೌಹಿಣಿ ಕುಂಡಸ್ನಾನ, ಕಲ್ಪವಟದ ಮಹಿಮೆ ಶ್ರೀನರಸಿಂಹದೇವರ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಎಂಟು ಶಿವಶಕ್ತಿಯರ ಸ್ಥಿತಿ, ರಥದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ತಾನು ಪುರುಷೋತ್ತಮ ತೀರ್ಥದ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ತನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಕ್ಷೇಮದಿಂದ ಅಳೆದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡ ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಅಗಲ ಉದ್ದಳತೆ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಬಣ್ಣಿಸಿ ಹೇಳಿದ. ಅವನು ಹೇಳುವದನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ತಾನೇ ಆ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಎಂಬುವ ಅನುಭವ ಉಂಟಾಯಿತು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೇಳಿ ಪ್ರಸನ್ನ ಮನಸ್ಕನಾದ ಮಹಾರಾಜನು ವಿದ್ಯಾಪತಿ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಕೇಳಿದನು-ಪುರೋಹಿತರೇ, ಆ ಜಗನ್ನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಯ ಶ್ಯಾಮಸುಂದರವಾದ ವಿಗ್ರಹದ ಯತಾರ್ಥ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿರಿ.

ವಿದ್ಯಾಪತಿ:- ರಾಜಶ್ರೇಷ್ಠ! ಆ ಪರಮಾತ್ಮನ ದಿವ್ಯ ಮೂರ್ತಿಯು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನತಮ. ಇಂದ್ರ ನೀಲಮಣಿ ಎಂಬ ನೀಲಶಿಲೆಯಿಂದ ಅದು ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿದೆ. ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರ ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ಪ್ರತಿದಿನವು ಬಂದು ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ದೇವತೆಗಳು ಬಂದು ಭಗವಂತನ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ಅವನ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಹಾಕಿರುವದೇ ಈ ದಿವ್ಯಮಾಲೆ. ಅದನ್ನೇ ನಾನು ಅವನ ಪ್ರಸಾದ ಎಂದು ನಿನಗೆ ತಂದು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಇದು ಎಂದೂ ಬಾಡುವದಿಲ್ಲ. ಬತ್ತುವದಿಲ್ಲ. ಎಷ್ಟು ದಿನವಾದರೂ ಇದರ ದಿವ್ಯ ಸುಗಂಧವು ಕಡಿಮೆ ಆಗುವದಿಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳು ಆ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ದಿವ್ಯ ಉಪಹಾರವೆಂದು ತಂದಿಟ್ಟ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಭಕ್ಷಣ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕಳೆದು ಹೋಗಿವೆ. ದುಷ್ಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅಳಿದು ಹೋಗಿವೆ ದೈವೀ ಕಾಂತಿಯು ನನ್ನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಈಗ ಮಿಂಚುತ್ತಲಿದೆ. ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲವೆ? ಮಹಾರಾಜಾ! ಭೋಗ ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷ ಎರಡೂ ಒಂದು ಕಡೆ ಕೂಡಿರುವ ಸ್ಥಾನವೆಂದರೆ ಈ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರ. ಅಲ್ಲಿ ನೆಲೆನಿಂತ ಭಗವಾನ್ ಜಗನ್ನಾಥನು ಶರಣಾಗತರಾದವರಿಗೆ ಅಮೃತಮಯವಾದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕರುಣಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಜಗನ್ನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಯ ನೀಲಮಣಿಮಯ ಮೂರ್ತಿಯ ವರ್ಣನೆ

ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ:- ಪುರೋಹಿತ ಶ್ರೇಷ್ಠರೇ! ನೀವು ಹುಟ್ಟಿದ ಬಳಿಕ ಈ ಮೊದಲು ಒಮ್ಮೆಯೂ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿಯ ದಿವ್ಯ ವೃತ್ತಾಂತಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರಿ?

ವಿದ್ಯಾಪತಿ:- ಮಹಾರಾಜರೇ! ನಾನು ಸಂಧ್ಯಾಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ತೀರ್ಥದ ಸಮೀಪದ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹೊರಟಿದ್ದೆ, ಅಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾವಸು ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ಬೇಡರ ಜಾತಿಯ ನನ್ನ ಮಿತ್ರನು ನನಗೆ ದಿವ್ಯ ಭೋಜನ ದಿವ್ಯ ಉಪಹಾರ ಹಾಗೂ ದಿವ್ಯಮಾಲೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಎಂದೂ ಬಾಡದ ಈ ದೇವ ಪುಷ್ಪಗಳ ಮಾಲೆಯು ಪಾಪಗಳನ್ನು ತೊಡೆಯುತ್ತದೆ. ದಾರಿದ್ರ್ಯವನ್ನು ದೂರ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ರಾಜ್ಯಸುಖವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇದು ನಿಮಗೆ ಯೋಗ್ಯ ಎಂದು ಇದನ್ನು ನಿಮಗೆ ತಂದು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ.

ಪರಮಾತ್ಮನ ಆ ದಿವ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವು ಸುತ್ತಕಡೆಯಿಂದ ವನಶ್ರೇಣಿಯಿಂದ ಆವೃತವಾಗಿದೆ. ಅದರ ನಟ್ಟ ನಡುವೆ ನೀಲಾಚಲ. ಆದರ ಉದ್ದಳತೆ ಹನ್ನೆರಡು ಮೈಲು. ಸಮುದ್ರ ತೀರದಲ್ಲಿ ಬಂಗಾರದ ಬಣ್ಣದ ಮಳಲರಾಶಿಯಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿದೆ ಆ ಪ್ರದೇಶ. ಪರ್ವತದ ಶಿಖರದಲ್ಲಿ ಎತ್ತರವಾದ ಒಂದು ಅರಳಿಯ ಮರುವಿದೆ. ಪ್ರಳಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ದು ಮುಳುಗುವದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಹೂವಿಲ್ಲ. ಹಣ್ಣಿಲ್ಲ. ಯಾವಾಗಲೂ ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಚಿಗುರುಗಳಿಂದ ಹೊಗರೇರಿ ನಿಂತಿರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ರೋಹಿಣಿ ಕುಂಡ ಎಂಬ ಜಲಾಶಯ. ಅದರಲ್ಲಿ ಇಳಿಯಲು ನೀಲ ಹರಳಿನ ಮೆಟ್ಟಲುಗಳು. ಆ ಹೊಕ್ಕರಣಿಯ ಹೊರಗೆ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಫಟಿಕ ಮಣಿಯ ವೇದಿಕೆಗಳು. ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕಿನ ವೇದಿಕೆಯ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರನೀಲಮಣಿಯ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಒಡಗೂಡಿದ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವು ವಿರಾಜಮಾನನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಈ ಪರಮಾತ್ಮನ ನೀಲಮೇಘಶ್ಯಾಮ ಸುಂದರವಾದ ವಿಗ್ರಹವು ಎಂಬತ್ತೊಂದು ಅಂಗುಲ ಉದ್ದವಾಗಿದ್ದು ಬಂಗಾರದ ಕಮಲದ ಮೇಲೆ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದೆ. ಈ ಭಗವನ್ ಮೂರ್ತಿಯ ಮುಖ ಚಂದ್ರಕಾಂತಿಯಿಂದ ಮೂರು ವಿಧವಾದ ಸಂಸಾರ ತಾಪಗಳು, ನೂರು ವಿಧವಾದ ಸಂಸಾರ ಚಿಂತೆಗಳು ನಿವಾರಣೆಗೊಳ್ಳುವವು ಇದೊಂದು ಕಲ್ಲಿನ ಮೂರ್ತಿಯಾದರೂ ತುಟಿಯಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾದ ಮಂದಹಾಸವು ಯಾವಾಗಲೂ ಮಿನುಗುತ್ತಿರುವದು. ಕಿವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕುಂಡಲ, ವಕ್ಷಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕೌಸ್ತುಭಮಣಿ, ನಡುವಿನಲ್ಲಿ ಪೀತಾಂಬರ. ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಮುಕುಟ, ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಶಂಖ ಚಕ್ರಾದಿ ಆಯುಧಗಳು ಎಡಬದಿಯಲ್ಲಿ ವೀಣಾಪಾಣಿಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿ, ಹಿಂಬದಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಹೆಡೆಗಳನ್ನು ಕೊಡೆಯಂತೆ ಬಿಡಿಸಿ ಹಿಡಿದ ಆದಿಶೇಷ. ಎದುರುಗಡೆ ಪ್ರಕಾಶಸ್ವರೂಪವಾಗಿ ದಿವ್ಯದೇಹವನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಂತ ದಿವ್ಯಚಕ್ರ. ಅದರ ಬದಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕೈಜೋಡಿಸಿ ನಿಂತುಕೊಂಡ ಗರುಡದೇವ. ಇಂಥ ಅದ್ಭುತರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಭಕ್ತರ ಮೇಲೆ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಲು ಬಂದು ನಿಂತ ಶ್ರೀಜಗನ್ನಾಥಸ್ವಾಮಿಯ ದಿವ್ಯ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಕಂಡಬಳಿಕ ಮನಸ್ಸು ಎಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಹಗ್ಗಹಾಕಿ ಎಳೆದಂತೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಹೋಗುವದು. ಅವನನ್ನೇ ನೆನೆಯುವುದು, ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸುತ್ತು ಹಾಕುವದು. ಯಾವ ಯಜ್ಞತಪಸ್ಸು, ವ್ರತಗಳಿಂದಲೂ ಭಗವಂತನ ಇಂಥ ರೂಪವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸುವದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.ಈ ಭಗವಂತನ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಿ ದವರು, ದರ್ಶನ ತೆಗೆದುಕೊಂಡವರು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸೇವಿಸಿದವರು. ಎಲ್ಲ ಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಿ ವೈಕುಂಠ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು. ರಾಜನ್! ಆ ಜಗನ್ನಾಥಸ್ವಾಮಿಯ ಅಲ್ಲಿರುವ ಆ ಸೇವಕನಿಂದಲೇ ಭಗವಂತನ ಈ ಎಲ್ಲ ಮಹಾತ್ಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದು ನಿನಗೆ ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ನಿನ್ನೆ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ನೀನು ಮಾಡಬಹುದು.

ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ:- ''ಪೂಜ್ಯರೇ! ನಿಮ್ಮ ಮಾತಿನ ಮೇಲೆ ನನಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿಶ್ವಾಸವಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಬಾಯಿಂದ ಭಗವಂತನ ಸ್ವರೂಪದ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ದಿವ್ಯವಾದ ಈ ಪ್ರಸಾದದ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಪಡೆದು, ಇಂದು ನಾನು ಕೃತಕೃತ್ಯನಾದೆ. ನನ್ನ ಪಾಪರಾಶಿಯೆಲ್ಲವೂ ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ಈಗ ನಾನು ಆ ಭಗವಂತನಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿ ಆಗಿದ್ದೇನೆ. ಈಗ ಸರ್ವಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಆ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ತೀರ್ಥದ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಆ ತೀರ್ಥದ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ದೇವರಿಗೆ ಒಂದು ದಿವ್ಯ ಧಾಮ. ಸುತ್ತಲೂ ನಗರ, ದುರ್ಗ, ಪ್ರಾಕಾರ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ಪ್ರತಿದಿನವೂ ನೂರಾರು ರೀತಿಗಳಿಂದ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸೇವಾ ಶುಶ್ರೂಷಾ, ಪೂಜೆ, ಆರಾಧನೆ, ಪರ್ಯುಪಾಸನೆ, ಮೊದಲಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅರ್ಚನೆಯ ಪ್ರಕಾರಗಳಿಂದ ಉಪಚಾರಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುತ್ತೇನೆ.''

ಹೀಗೆ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಮಹಾರಾಜನು ಆ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ತಾನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿರುವದನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಅಲ್ಲಿಗೆ ನಾರದರು ಬಂದರು. ಅವರಿಗೆ ಸ್ವಾಗತ ನೀಡಿ ಅರ್ಘ್ಯಪಾದ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಸತ್ಕರಿಸಿ ಆಸನದ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಿ ಕೈಜೋಡಿಸಿ ಕೇಳಿದ. ''ದೇವ ಮುನಿಯೇ, ತಮ್ಮ ಆಗಮನದಿಂದ ನನ್ನ ಯಜ್ಞ, ದಾನ, ತಪ, ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ ಎಲ್ಲವೂ ಸಾರ್ಥಕವಾದವು. ನಾನು ತಮ್ಮ ಯಾವ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು?''

ನಾರದ:- ರಾಜನೇ! ನಿನ್ನ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಗುಣಗಳಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿದೇವತೆಗಳು ಸರ್ವಮುನಿ ಮನುಜರು ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ನೀಲಾಚಲ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿದ ಮಾಧವನ ಸೇವೆಗಾಗಿ ನೀನು ಅಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿರುವ ಕಾರ್ಯಯೋಜನೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸರ್ವಥಾ ಶ್ಲಾಘನೀಯ. ಈ ಸಂಸಾರ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುವ ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ತಾರಣ ಮಾಡುವ ಒಂದೇ ಒಂದು ನೌಕೆ ಎಂದರೆ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಿ. ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಪಾಪರಾಶಿಗಳೆಲ್ಲವು ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಿ ಎಂಬ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಅರಳೆಯಂತೆ ಉರಿದು ಹೋಗುತ್ತವೆ.

ಅಶ್ವಮೇಧಃ ಕ್ರತುವರೋ ದಾನಾನಿ ಸುಮಹಾಂತಿ ಚ ।
ವ್ರತೋಪವಾಸ ನಿಯಮಾಃ ಸಹಸ್ರಾಣ್ಯರ್ಜಿತಾ ಅಪಿ ॥

ಸಮೂಹ ಏಷಾಮೇಕತ್ರ ಗಣಿತಃ ಕೋಟಿ ಕೋಟಿಭಿಃ ।
ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತೇಃ ಸಹಸ್ರಾಂಶಸಮಾಸ್ತಾ ನ ಹಿ ಕೀರ್ತಿತಾಃ

ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಜ್ಞ, ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ದಾನಗಳು, ವ್ರತ, ಉಪವಾಸ, ನಿಯಮ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಸಾವಿರ ಬಾರಿ ಮಾಡಿ ಗಳಿಸಿದ ಪುಣ್ಯರಾಶಿಯನ್ನು ಕೋಟಿಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದ ಗುಣಿಸಿದಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದ ಪುಣ್ಯವು ಕೂಡ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಿಯ ಸಾವಿರದ ಒಂದು ಅಂಶಕ್ಕೂ ಸಮನಾಗುವದಿಲ್ಲ.'' ನಾರದರು ಹೇಳಿದ ಈ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಿಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನರಾಜನ ಮನ್ಸಸಿನಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಿಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂಬ ಇಚ್ಛೆಯು ಹುಟ್ಟಿತು. ಆದುದರಿಂದ ಅವನು ಕೇಳಿದನು- ''ಪೂಜ್ಯರೇ, ಭಕ್ತಿಯ ಲಕ್ಷಣವೇನು? ಭಕ್ತಿಯ ಸ್ವರೂಪ ಏನು? ಇದನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳಿರಿ.''

ನಾರದ-ರಾಜನೇ! ಭಕ್ತಿಯ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಕೇಳು. ಸಾತ್ವಿಕ, ರಾಜಸ, ತಾಮಸ ಮತ್ತು ನಿರ್ಗುಣ ಎಂದು ನಾಲ್ಕು ವಿಧವಾಗಿದೆ ಈ ಭಗವದ್ಭಕ್ತಿ. ಕಾಮ ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಮಾಡುವ ಭಕ್ತಿಯೂ ಉಂಟು. ಸ್ವಾರ್ಥ ಹಾಗು ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ

ಕೇಡನ್ನು ಮಾಡುವ ಭಕ್ತಿಯೂ, ತನಗೆ ಮಾತ್ರ ಲಾಭ, ಹೆರವರಿಗೆ ಹಾನಿಯಾಗಲಿ ಎಂದು ಮಾಡುವ ಭಕ್ತಿಯೂ ತಾಮಸೀ ಭಕ್ತಿ'' ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಯಶಸ್ಸಿನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಅಥವಾ ಇನ್ನೊಬ್ಬರೊಡನೆ ಸ್ಪರ್ಧೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಬೆಳೆಸಿದ ಭಕ್ತಿಯೂ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡುವ ಭಕ್ತಿಯೂ, ರಾಜಸೀ ಭಕ್ತಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಈ ಸಂಸಾರವೆಲ್ಲವೂ ನಶ್ವರ, ಮೋಕ್ಷವೇ ಶಾಶ್ವತ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮವನ್ನು ಬಿಡದೆ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡುವ ಭಕ್ತಿಯು ಸಾತ್ವಿಕ ಭಕ್ತಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಈ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವೂ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ಥೂಲರೂಪ. ಅವನ ಹೊರತು ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಈ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣರಲ್ಲ. ನಾನು ಕೂಡ ಆ ಭಗವಂತನದೇ ಒಂದು ಭಿನ್ನ ಅಂಶ. ಹೀಗೇ ತಿಳಿದು ಬಾಹ್ಯ ಉಪಾಧಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟು ಭಗವಂತನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಅತ್ಯಧಿಕ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ಇರುವದಕ್ಕೆ ನಿರ್ಗುಣಭಕ್ತಿ ಎನ್ನುವರು. ಇದಕ್ಕೆ ಅದ್ವೈತ ಭಕ್ತಿ ಎಂತಲೂ ಕರೆಯುವರು. ಈ ಅದ್ವೈತಭಕ್ತಿಯು ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ.

ಈಗ ನಾನು ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತರ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ಯಾರ ಮನಸ್ಸು ಅತ್ಯಂತ ಶಾಂತವಾಗಿದೆಯೋ ಮತ್ತು ಯಾವಾಗಲೂ ತನ್ಮಯವಾಗಿ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟಿರುವದೋ ಸದಾ ಸರ್ವದಾ ಶ್ವಾಸೋಚ್ಛ್ವಾಸದಂತೆ ಯಾರು ಧ್ಯಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಇರುತ್ತಾರೋ, ಅವನು ನಿಜವಾದ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಇಂದ್ರಿಯ ವಿಜಯ, ಭೂತದಯೆ, ಪರದ್ರೋಹದಿಂದ ಪರಾಙ್ಮುಖತೆ, ಸದಾಚಾರ, ಅಹಿಂಸೆ, ಪರೋಪಕಾರ, ಭಗವದ್ಭಕ್ತಿ, ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸ, ಇವು ಭಗವದ್ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕಾದ ಮುಖ್ಯ ಗುಣಗಳು. ಇವೇ ಅವರ ಪ್ರಧಾನ ಲಕ್ಷಣಗಳೂ ಆಗಿವೆ. ಅವಿವೇಕಿಗಳು ವಿಷಯ ಸುಖಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ, ಧನ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಮೇಲೆ ಮಾಡುವ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ನಿಜವಾದ ಭಕ್ತರು ಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿ ನೂರು ಕೋಟಿ ಪಟ್ಟು ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಮಾಡುವರು.

ವಿಷಯೇಷ್ವ ವಿವೇಕಿನಾಂ ಯಾ ಪ್ರೀತಿರುಪಜಾಯತೇ
ವಿತನ್ವತೇ ತು ತಾಂ ಪ್ರೀತಿಂ ಶತಕೋಟಿಗುಣಾಂ ಹರೌ ॥

ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿಜವಾದ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಅಧಿಕಾಧಿಕವಾದ ಪ್ರೇಮ ಪ್ರವಾಹವು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಉಕ್ಕಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದೆ. ಇಂಥ ಭಕ್ತರು ಯಾವ ದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರೂ ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ವಿಷ್ಣುವನ್ನೇ ಕಂಡು ವಿಷ್ಣುಪೂಜೆಯನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಮಾಡಿದ ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿಯೂ ಆ ಪಿತೃಂತರ್ಗತನಾದ ಜನಾರ್ದನನ್ನೇ ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುಪ್ರೀತಿಯಾಗಲಿ ಎಂದು ಪಿತೃಕಾರ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ವಿಷ್ಣುವಿನ ಹೊರತು ಬೇರೆ ಪೂಜನೀಯ ವಸ್ತುಗಳೇ ಅವರಿಗೆ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ವ್ಯಷ್ಟಿ, ಸಮಷ್ಟಿ ಎಲ್ಲವೂ ಭಗವತ್ ಸ್ವರೂಪ. ಶ್ರೀಹರಿಯು ಜಗತ್ತಿನಿಂದ ಭಿನ್ನನಾದರೂ ಅವೆಲ್ಲವುಗಳ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ಸರ್ವತ್ರವೂ ವ್ಯಾಪ್ತನಾಗಿ ಸರ್ವಸತ್ತಾಪ್ರದನಾಗಿ, ಸರ್ವಚೇಷ್ಟಾಕಾರಣನಾಗಿ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಅವನು ಸರ್ವಮಯ ಎನ್ನುವ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲದರಿಂದ ಅಭಿನ್ನನೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಇಂಥ ಸರ್ವಾತ್ಮಕನಾದ ಹರಿಯು ಸರ್ವತ್ರ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಹರಿಭಕ್ತರು ಉಚ್ಚ, ನೀಚ, ಶತ್ರು, ಮಿತ್ರ ಮುಂತಾದರಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸಮಾನ ದೃಷ್ಟಿ ಉಳ್ಳವರು ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ದೃಷದಿ ಪರಧನೇ ಲೋಷ್ಟಖಂಡೇ
ಪರವನಿತಾಸು ಕೂಟ ಶಾಲ್ಮಲೀಷು ॥
ಸಖಿ-ರಿಪು-ಸಹಜೇಷು ಬಂಧುವರ್ಗೇ ।
ಸಮಮತಯಃ ಖಲು ವೈಷ್ಣವಾಃ ಪ್ರಸಿದ್ಧಾಃ ॥

ಕಲ್ಲು, ಪರದ್ರವ್ಯ, ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ತುಂಡು, ಪರಸ್ತ್ರೀ, ಮುಳ್ಳುಕಂಟಿ, ಮಿತ್ರ, ವೈರಿ, ಬಂಧುವರ್ಗ ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸನ್ನಿಧಾನ ಇರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಸಮಾನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುವ ಸಾಧು-ಸಂತರು ವೈಷ್ಣವ ಎಂದರೆ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತರು ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಅಹಂಕಾರ, ಕ್ರೋಧ, ಕಾಮ, ಲೋಭಗಳ ವಶರಾಗದೆ ಸತತವೂ ಭಗವಂತನ ನಾಮ ಸಂಕೀರ್ತನ ಗೈಯುತ್ತ ಶ್ರೀನೃಸಿಂಹ ದೇವರ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವವರು ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತರು ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊ.

ಇನ್ನು ಯಾರು ಭಕ್ತರು ಅಲ್ಲ ಎನ್ನುವದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ಸ್ವಯಂ ಸದಾಚರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡದವರು, ವೇದಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾದ ಧರ್ಮಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಗಳನ್ನು ತಪ್ಪದೇ ಮಾಡುವವರ ದ್ವೇಷ ಮಾಡುವವರು, ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಹೃದಯದಲ್ಲೇ ಇರುವ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಒಮ್ಮೆಯೂ ನೆನೆಯದೆ ಕೇವಲ ದ್ರವ್ಯ, ಮಡದಿ ಮಕ್ಕಳು ಹಾಗೂ ವಿಷಯ ಭೋಗಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಆಸಕ್ತರಾಗಿರುವರು ಮತ್ತು ಯಾರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪರಸ್ತ್ರೀ, ಪರಧನ, ಪರದ್ರೋಹಗಳ ಬಗೆಗೆ ಆತ್ಯಾಸಕ್ತಿಯಿದ್ದು ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಯಾರು ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಯಾವಾಗಲು ಮಾಡುತ್ತಲಿರುವರೋ ಮತ್ತು ಹಿಂಸೆ ಪರಪೀಡೆ, ದುರ್ಜನರ ಸಹವಾಸ, ವೇದಶಾಸ್ತ್ರ ದ್ವೇಷ, ಹರಿದ್ವೇಷಗಳನ್ನು ಮಾಡುವರೋ, ಅವರೆಲ್ಲರೂ ದೇವರ ಭಕ್ತರು ಅಲ್ಲ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಅಂಥ ದೇವ ದ್ವೇಷಿಗಳಿಂದ ಆದಷ್ಟು ದೂರವೇ ಇರಬೇಕು.

ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ರಾಜನ ಪುರುಷೋತ್ತಮಕ್ಷೇತ್ರ ದರ್ಶನ

ಜೈಮಿನಿ:- ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರರಾದ ದೇವರ್ಷಿನಾರದರು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಭಗವದ್ ಭಕ್ತಿಯ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದು ಕೇಳಿ ಅತ್ಯಂತ ಸುಪ್ರಸನ್ನನಾದ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಮಹಾರಾಜನು ನಾರದರನ್ನು ಕುರಿತು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದ "ಪೂಜ್ಯರೆ, ಸಾಧು ಸತ್ಪುರುಷರ ಸಂಗವು, ಸಂಸಾರ ರೂಪವಾದ ರೋಗವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವದು ಎಂದು ಹಿಂದಿನ ಹಿರಿಯರು ಹೇಳುವದನ್ನು ನಾನು ಕೇಳಿದೆ. ಇಂದು ಅಂಥ ಸತ್ಪುರುಷರ ಸಂಗವು ನನಗೆ ತಾನಾಗಿ ಈಗ ಒದಗಿ ಬಂದಿದೆ. ತಮ್ಮಂಥ ಸಾಧು ಶ್ರೇಷ್ಠರ ಸಹವಾಸ ಹಾಗೂ ಸತ್ಸಂಗಗಳಿಂದ ನನ್ನ ಅಜ್ಞಾನರೂಪವಾದ ಅಂಧಕಾರವು ತೊಲಗಿದೆ.

ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆ ನೀಲಮಾಧವನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು ಎಂಬ ಉತ್ಕಟ ಇಚ್ಛೆಯು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ತಾವು ಈಗ ನನ್ನ ರಥದಲ್ಲಿ ಕೂಡಬೇಕು. ಭಗವಾನ್ ನೀಲಮಾಧವನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ತಮ್ಮ ಮುಖದಿಂದ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರ ತೀರ್ಥದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆ ನೀಲಮಾಧವನ ದರ್ಶನ ಹಾಗೂ ವಿಶೇಷ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕೆಂದು ನಾನು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ನಾರದ:- ಮಹಾರಾಜ! ನೀನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಆಗಲಿ. ಆ ನೀಲಮಾಧವನ ದರ್ಶನ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವದು ನನಗೆ ಪರಮಾನಂದ ವಿಷಯವೇ. ನಾನು ನಿನ್ನೊಡನೆ ಆ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಬರುತ್ತೇನೆ. ಆ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರ ಮತ್ತು ತೀರ್ಥಗಳ ದರ್ಶನವನ್ನು

ಮಾಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿಯ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾದ ಶಿವಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ನಿನಗೆ ತೋರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಭಕ್ತರಿಗಾಗಿ ಆತ್ಮಸಮರ್ಪಣೆಯನ್ನೇ ಮಾಡುವ ಆ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಸ್ವಾಮಿಯ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಿಯಂತೆ.''

ಹೀಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಆ ರಾಜ ಹಾಗು ಋಷಿ ಇಬ್ಬರ ಮನಸ್ಸು ಪ್ರಸನ್ನವಾದವು, ಅವರು ಅಂದಿನ ತಮ್ಮ ನಿತ್ಯಾಹ್ನಿಕ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿದರು. ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಶುದ್ಧ ಪಂಚಮಿ ಬುಧವಾರ ಪುಷ್ಯನಕ್ಷತ್ರದಂದು ಹೊರಡುವದು ಎಂದು ಮನಸಾ ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಮಲಗಿಕೊಂಡರು. ಬೆಳಗಾದ ಕೂಡಲೇ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಮಹಾರಾಜನು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೆ ಡಂಗುರ ಹೊಡೆಸಿದನು. 'ನಾವು ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿದ್ದೇವೆ. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಬದುಕಿ ಇರುವವರೆಗೂ ನಾವು ಅಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಸುವೆವು. ರಾಜಪರಿವಾರದವರು ರಾಣೀವಾಸ, ಮಂತ್ರಿ ಪರಿವಾರ, ಆನೆ, ಕುದುರೆ, ಕಾಲಾಳು, ಕೋಶ, ಸೇನಾಸಹಿತವಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರಬೇಕು.''

ತನ್ನ ಘೋಷಣೆಯಂತೆ ಮಹಾರಾಜನು ಎದುರು ನಿಂತ ನಾರದ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದನು. ಅನೇಕ ವಿದ್ವಾಂಸರನ್ನು ಶ್ರೋತ್ರಿಯರನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ವಸ್ತ್ರ, ಆಭೂಷಣ ದಕ್ಷಿಣಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಪೂಜೆಮಾಡಿದನು. ಆಗಲೇ ನೂರಾರು ಶಂಖ ಧ್ವನಿಗಳು ಮೊಳಗಿದವು. ಮಂಗಳ ವಾದ್ಯಗಳು ಭೋರ್ಗರೆದವು. ಮಹಾರಾಜನು ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಿಷ್ಣುಮಂದಿರ ಹಾಗೂ ದುರ್ಗಾ ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿ, ಅಲ್ಲಿಯೆ ಉತ್ಸವ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಪಾಲಕಿಯಲ್ಲಿ ತಂದು ಕೂಡಿಸಿದ. ಅನಂತರ ತಾನು ಮುಂದೆ ನಡೆದು ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ಬಂದಾಗ ಅವನ ರಥವು ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ನಿಂತು ಕೊಂಡಿತ್ತು. ನಾರದರೊಡನೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ರಥದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡ ಇವರಿಬ್ಬರು ಕುಳಿತ ರಥದ ಎರಡೂ ಬದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಾಮಂತರ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ರಥಗಳು ಇವರನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಕೊಂಡು ನಡೆದವು. ಇದೇ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಅವಂತಿಪುರದ ನಾಗರಿಕರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಆವಶ್ಯಕ ಸಾಮಾನುಸರಂಜಾಮುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಕುದುರೆ, ಒಂಟೆ, ಬಂಡಿ ಮೊದಲಾದ ವಾಹನಗಳನ್ನು ಏರಿಕೊಂಡು ಹೊರಟರು. ರಾಜ ಮಹಾರಾಜರ ಎಲ್ಲ ಪಟ್ಟದ ರಾಣಿಯರೂ ಅಂತಃಪುರದ ಪರಿವಾರ ವರ್ಗದವರೂ, ಮೇಣೆ, ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ, ಆನೆ, ಒಂಟೆ, ಕುದುರೆ ಮುಂತಾದ ವಾಹನಾರೂಢರಾಗಿ ರಾಜಭವನದಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದರು. ಈ ಮಹಾರಾಜನ ಮಾಂಡಲೀಕರೂ, ಸೇವಕರು, ಮಂತ್ರಿಗಳು, ಪುರೋಹಿತರು, ಎಲ್ಲರೂ ತಮಗೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಜತೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ರಾಜರೊಡನೆ ಪ್ರಸ್ಥಾನ ಬೆಳೆಸಿದರು. ಕೋಶಾಧಿಕಾರಿಗಳು ತಮ್ಮ ಸಂರಕ್ಷಣ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯೊಂದಿಗೆ ರಾಜ್ಯದ ಕೋಶ ಭಂಡಾರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಯ ಸೇವೆಗೆಂದು ಉಪಸ್ಥಿತರಾದರು. ಸಮಗ್ರ ರಾಜಧಾನಿಯೇ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸುವದನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ಊರಿಲ್ಲಿಯ ಎಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳೂ, ಉದ್ಯೋಗದವರೂ ತಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ಮಾರಾಟದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಆ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ನಡೆದರು.

ಹೀಗೆ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಮಹಾರಾಜನು ತನ್ನ ಚತುರಂಗ ಸೈನ್ಯದೊಡನೆ ಕಾಡು ಬೀಡಿನ ಕಂಟಕಾಕೀರ್ಣ ದುರ್ಗಮ ವನಮಾರ್ಗವನ್ನು ತುಳಿಯುತ್ತ, ನಾಡುಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತ, ಬೆಟ್ಟ ಬಯಲುಗಳನ್ನು ದಾಟುತ್ತ, ಮಹಾನದಿ ತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಅಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಜನರೊಡನೆ ಪುರೋಹಿತರನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ದೇವತೆಗಳಿಗೂ, ಪಿತೃಗಳಿಗೂ ತರ್ಪಣಕೊಟ್ಟನು. ನಾರದರೂ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಭೋಜನ ಮಾಡಿದರು. ಅನಂತರ ಕೆಲ ಸಮಯವು ಕಳೆದಬಳಿಕ ಸಾಯಂಕಾಲದ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕೈಮುಗಿದು ನಾರದರಿಗೆ ಬಿನ್ನವಿಸಿದನು- ''ಪೂಜ್ಯರೇ! ತಾವು ವೇದ ವೇದಾಂಗಗಳ ನಿಧಿ. ಪರಮಾತ್ಮನ ಪರಮ ಪ್ರಿಯಭಕ್ತರು. ನನ್ನ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಕೃಪೆಯಿದ್ದರೆ ತಾವು ಈಗ ವಿಷ್ಣು ಕಥಾ ರೂಪವಾದ ಅಮೃತದಿಂದ ನಮ್ಮ ಅಂತಃಕರಣವನ್ನು ಪರಿಶುದ್ಧಗೊಳಿಸಿರಿ.''

ಹೀಗೆ ಆ ದೇವರ್ಷಿ ಮತ್ತೆ ರಾಜರ್ಷಿಗಳ ನಡುವೆ ಸ್ನೇಹ ಸಂಭಾಷಣೆ ನಡೆದಾಗ ದ್ವಾರಪಾಲಕನು ಬಂದು ಕೈಮುಗಿದು ಹೇಳಿದನು -''ಮಹಾರಾಜ! ಉತ್ಕಲದೇಶದ ರಾಜರು ತಮ್ಮ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದು ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಕಾದಿದ್ದಾರೆ.''

ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ:- ''ಓಢ್ರ ನರೇಶನನ್ನು ಕೂಡಲೇ ಒಳಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬನ್ನಿರಿ. ಸ್ವಾಗತ ಸತ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆತನ್ನಿರಿ. ಅವನು ಪರಮ ಭಗವದ್ ಭಕ್ತ. ಅವನ ದರ್ಶನದಿಂದಲೇ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಪುನೀತರಾಗುವೆವು.'' ಮಹಾರಾಜರ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ದ್ವಾರಪಾಲಕನು ಬೇಗನೆ ಉತ್ಕಲ ಮಹಾರಾಜನನ್ನು ಒಳಗೆ ಕರೆತಂದನು. ಆ ರಾಜನು ತನ್ನ ಮಂತ್ರಿ ಪರಿವಾರದವರಿಂದ ಕೂಡಿ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಮಹಾರಾಜನ ಚರಣಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದನು. ಆಗ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಮಹಾರಾಜನು ತಾನು ಆಸನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎದ್ದುಬಂದು ಓಢ್ರ ರಾಜನನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿ ಆಸನದ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಿ ನುಡಿದನು - ''ರಾಜನ್! ನೀವೆಲ್ಲರು ಕುಶಲದಿಂದ ಇರುವಿರಷ್ಟೆ? ಓಢ್ರ ಪತಿಯೇ! ನೀಲಾಚಲ ಶಿಖರದಲ್ಲಿರುವ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀ ನೀಲಮಾಧವನಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ಭಕ್ತಿಯು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದೆಯಷ್ಟೆ.!''

ಆಗ ಉತ್ಕಲದ ರಾಜನು ಕೈಜೋಡಿಸಿ ನಮ್ರತೆಯಿಂದ ಹೇಳಿದನು- ''ಮಹಾರಾಜ! ತಮ್ಮ ಚರಣ ಕೃಪೆಯಿಂದ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ಕುಶಲ, ದಕ್ಷಿಣ, ಸಮುದ್ರದ ತೀರದಲ್ಲಿ ವನಶ್ರೇಣಿಯಿಂದ ಆವೃತವಾಗಿ ನೀಲಾಚಲ ಪರ್ವತವು ತಲೆಎತ್ತಿ ನಿಂತಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಜನರು ಹೋಗಿ ಬರುವದು ಕಡಿಮೆ. ಭಗವಾನ್ ನೀಲಮಾಧವನು ಅಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಮೊನ್ನೆ ಬೀಸಿದ ಭಯಂಕರ ಬಿರುಗಾಳಿಯಿಂದಾಗಿ ಸ್ತಂಭಾಕಾರವಾಗಿ ಎದ್ದ ಮಳಲರಾಶಿಯಿಂದ ನೀಲಮಾಧವನ ಸುಂದರವಾದ ವಿಗ್ರಹವು ಮುಚ್ಚಿ ಹೋಗಿದೆ ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಇದರಿಂದ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಬರಗಾಲ, ರೋಗ, ಸಾವು-ನೋವುಗಳ ಭಯವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆ. ತಾವಂತೂ ಎಲ್ಲರೂ ಈಗ ಕ್ಷೇಮದಿಂದಿರುವಿರಷ್ಟೆ?'' ಉತ್ಕಲರಾಜನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ವಿಷಾದದ ಛಾಯೆ ಮೂಡಿತು. ಅವನು ಉತ್ಕಲರಾಜನನ್ನು ಮಾತನಾಡಿ ಕಳಿಸಿ ಬಂದು ನಾರದರನ್ನು ಕುರಿತು ಕೇಳಿದನು- ''ಮುನಿಗಳೇ ! ಮುಂದೆ ಏನು ಗತಿ?''

ನಾರದ:- ರಾಜನೇ, ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನೀನು ಚಿಂತೆ ಮಾಡಬೇಡ. ಶ್ರೇಷ್ಠ ವೈಷ್ಣವರು ಭಾಗ್ಯವಂತರೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ವೈಷ್ಣವರ ಮನೋರಥಗಳು ಎಂದೂ ನಿಷ್ಫಲ ವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಜರಾಮರಣ ರಹಿತನಾದ ಆ ನಾರಾಯಣನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಶರೀರಧಾರಣ ಮಾಡಿ ಸಿದ್ಧಿಕ್ಷೇತ್ರವಾದ ಈ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದನ್ನು ನೀನು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣುವೆ. ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಇಳಿದು ಬರುವನು, ಭಕ್ತ ಪರಾಧೀನ ಆ ಪರಮಾತ್ಮ. ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಮಹಾರಾಜನೇ, ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಸಂತಾನ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ನೀನು ಐದನೆಯವ. ಹದಿನೆಂಟು ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಿನಗೆ ಪ್ರಚಂಡ ಪಾಂಡಿತ್ಯ, ಧರ್ಮನಿಷ್ಠನಾಗಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪಾಲನ ಮಾಡಿರುವೆ, ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನು ಆದರಿಸಿರುವೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಈ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಈ ನಿನ್ನ ತೊಗಲಿನ ಕಣ್ಣಿನಿಂದಲೇ ಪುರುಷೋತ್ತಮನ ದರ್ಶನಭಾಗ್ಯವು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ದೊರೆಯುವದು, ನಿನ್ನ ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರೇ ನಿನಗೆ ಮುನ್‌ಸೂಚನೆ ಕೊಡಲು ನನ್ನನ್ನು ನೇಮಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನೀನು ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋದ ಬಳಿಕ ನಾನು ನಿನಗೆ ಎಲ್ಲ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಈಗ ರಾತ್ರಿ ಬಹಳ ಆಗಿದೆ. ಮೂರನೇ ಪ್ರಹರ. ಎಲ್ಲ ರಾಜರಿಗೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ಹೋಗಲು ಹೇಳು. ನೀನು ವಿಶ್ರಮಿಸು.''

ಏಕಾಮ್ರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ-ಶಿವ-ನಾರದರ ಸಂವಾದ

ಜೈಮಿನಿ:- ನಾರದರು ಹೀಗೆ ಆಶ್ವಾಸನೆ ಕೊಟ್ಟ ಬಳಿಕ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ರಾಜನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಾಯಿತು. ಅವನು ನಾರದರನ್ನು ತನ್ನೊಡನೆ ಅಂತಃಪುರಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದ. ಇಬ್ಬರು ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನ ವರೆಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತ ವಿಶ್ರಮಿಸಿದರು. ರಾತ್ರಿ ಕಳೆಯಿತು. ಬೆಳಕು ಹರಿಯಿತು. ಇಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ಪ್ರಾತರ್ ಆಹ್ನಿಕ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಅನಂತರ ಎಲ್ಲರೂ ಕೂಡಿ ಮಹಾನದಿಯನ್ನು ದಾಟಿದರು. ಆ ಓಢ್ರದೇಶದ ರಾಜನು ತೋರಿದ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಮಹಾರಾಜನು ತನ್ನ ಸೇನೆಯೊಂದಿಗೆ ಏಕಾಮ್ರವನ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಗಂಧವಹಾ ಎಂಬ ನದಿಯು ವೇಗದಿಂದ ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ದಾಟಿದ ಬಳಿಕ ಎಲ್ಲ ರಾಜಪರಿವಾರದವರಿಗೆ ಶಂಖ ಮುಂತಾದ ವಾದ್ಯಗಳ ಧ್ವನಿಯು ಕೇಳಿ ಬರತೊಡಗಿತು. ಆಗ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನನು ನಾರದರನ್ನು ಕೇಳಿದನು- ''ಮುನಿಗಳೇ! ಈ ಶಬ್ದವು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರುತ್ತಲಿದೆ?''

ನಾರದ:- ರಾಜನೇ! ಇದು ಅತ್ಯಂತ ದುರ್ಲಭವಾದ ಕ್ಷೇತ್ರ, ವಿಷ್ಣು ಭಗವಂತನು ಇದನ್ನು ಗುಪ್ತವನ್ನಾಗಿ ಇರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ನಿನ್ನ ಪುರೋಹಿತನಾದ ವಿದ್ಯಾಪತಿಗೆ ನೀಲಮಾಧವನ ದರ್ಶನವಾದದ್ದು ನಿನ್ನ ಸೌಭಾಗ್ಯವೆಂದೇ ತಿಳಿ. ಇಲ್ಲಿಂದ ಮೂರು ಯೋಜನೆಗಳ ಮೇಲೆ ಅರ್ಥಾತ್ ಇಪ್ಪತ್ತೇಳು ಮೈಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಗೌರೀಪತಿಯ ಏಕಾಮ್ರವನ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಒಂದು ಕ್ಷೇತ್ರವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಂಕರನು ಈ ಸಮಸ್ತ ಸಂಸಾರದ ಆದಿಕಾರಣನಾದ ಪುರುಷೋತ್ತಮನನ್ನು ಹೀಗೆ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದನು. ''ದಯಾಘನ ನಾರಾಯಣ! ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಮಯ ವೈಭವದಿಂದ ಕೂಡಿದ ನಿರಂಜನ ಪರಮೇಶ್ವರನೇ, ನಿನಗೆ ನನ್ನ ನಮಸ್ಕಾರ. ಸ್ವ ಪ್ರಕಾಶನಾದ ನೀನು ನಿನ್ನ ಯೋಗ ಮಾಯೆಯಿಂದ ಗಾಢ ಗೂಢನಾಗಿರುವೆ. ನೀನು ಈ ಪ್ರಪಂಚದ ಒಳಗೂ, ಹೊರಗೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವೆ. ನೀನು ದೂರ

ಇದ್ದರೂ ಅತ್ಯಂತ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವೆ. ನೀನು ಅಣೋರಣೀಯ ಮಹತೋ ಮಹೀಯ, ನಿನ್ನ ಕಟಾಕ್ಷ ವಿಲಾಸ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಕೋಟಿ ಬ್ರಹ್ಮರು ಕೋಟಿರುದ್ರರು ಉತ್ಪನ್ನರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥ ಕಾಲರೂಪಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ನನ್ನ ನಮಸ್ಕಾರ.''

ತ್ರಿಪುರಾಸುರನನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಹಾಕಿದ ಭಗವಾನ್ ಶಂಕರನು ಮಾಡಿದ ಈ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಕೇಳಿ ಕರುಣಾನಿಧಿಯಾದ ಮಹಾವಿಷ್ಣು ಮಹಾದೇವನನ್ನು ಕುರಿತು ನುಡಿದ- ''ಪರಮೇಶ್ವರ! ದಕ್ಷಿಣ ಸಮುದ್ರದ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ನೀಲಾಚಲದಿಂದ ವಿಭೂಷಿತವಾದ ಒಂದು ಕ್ಷೇತ್ರವಿದೆ. ಹತ್ತು ಯೋಜನ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವಾದ ಆ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಚಿತ್ರೋತ್ಫಲಾ ನದಿಯಿಂದ ಸಮುದ್ರದವರೆಗೆ ಹಬ್ಬಿದೆ. ಅದರ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಏಕಾಮ್ರವನ ಎಂಬ ಸುಂದರವಾದ ವನವು ಇರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ನೀನು ಪಾರ್ವತಿಯ ಜೊತೆಗೆ ನೆಲಿಸು. ಬ್ರಹ್ಮನು ನನ್ನ ಆದೇಶದಂತೆ ಕೋಟಿ ಲಿಂಗಗಳ ಅಧೀಶ್ವರಪದದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡುವನು.''

ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವಿನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಹಾದೇವನು ನುಡಿದನು. ''ಜಗನ್ನಾಥ! ನನಗೆ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ನೀನು ನೀಡಿದ ಆಜ್ಞೆ ನನಗೆ ಶಿರೋಧಾರ್ಯ. ನಿನ್ನ ಆದೇಶದಂತೆ ಮೋಕ್ಷದಾಯಕವಾದ ಆ ಕಲ್ಯಾಣ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ನಾನು ಹೋಗುವೆನು.'' ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಪಾರ್ವತೀ ಪತಿಯು ತನ್ನ ಪ್ರೇಯಸಿಯೊಂದಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ಸ್ವಯಂ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರೇ ಆ ಕೈಲಾಸಪತಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗೊಳಿಸಿದರು.

ರಾಜನೇ, ಈಗ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಆ ಏಕಾಮ್ರವನಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣ. ಶಿವ ಭಗವಂತನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೋಣ. ಪರಮೇಶ್ವರನ ಏಕಾಮ್ರವನ ಕ್ಷೇತ್ರವು ತಮೋಗುಣ ನಾಶಕವಾಗಿದೆ. ರಜೋಗುಣವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವ ಒಂದು ಕ್ಷೇತ್ರವು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸಮೀಪ ದಲ್ಲಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ವಿರಜ ಮಂಡಲ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಸತ್ವಗುಣದ ಪ್ರಾಚುರ್ಯ ಇದ್ದ ಮೂಲಕ ಈ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಮುಕ್ತಿದಾಯಕ ಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.''

ನಾರದರ ಈ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ. ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಪರಮೇಶ್ವರನ ಪ್ರಭಾವ ಹಾಗೂ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಪ್ರಸನ್ನವಾಯಿತು. ಅವನು ಸಂತಸದಿಂದ ನುಡಿದ -''ಪೂಜ್ಯರೇ! ಇಲ್ಲಿಯ ಈ ದಿವ್ಯವಾದ ಶೈವ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಹೇಳಿ ನೀವು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಪರಮೋಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿರುವಿರಿ. ಭಗವಾನ್ ಉಮಾಪತಿಯು ಉಮಾದೇವಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಸನ್ನಿಹಿತನಾದ ಆ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ನಾವು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಹೊರಡೋಣ.''

ಹೀಗೆ ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡಿ ದೇವಮುನಿ ನಾರದ ಹಾಗೂ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಮಹಾರಾಜ ಇಬ್ಬರು ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಎರಡು ಗಂಟೆಯ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸೇನೆಯೊಂದಿಗೆ ಏಕಾಮ್ರವನ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದು ತಲುಪಿದರು. ಅಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಅದರ ತೀರವಾಸಿಯಾದ ಶ್ರೀಪುರುಷೋತ್ತಮನನ್ನು ಅರ್ಚಿಸಿದರು. ಬಳಿಕ ಕೋಟೇಶ್ವರ ಮಹಾಲಯ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ತ್ರಿಭುವನೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಪೂಜಿಸಿದರು. ರಾಜರ್ಷಿಯ ಈ ಪೂಜಾ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೇ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕೇಳುವಂತೆ ಹೇಳಿದನು- ''ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನನೇ, ನಿನ್ನ ಮನೋರಥವು ಬೇಗನೇ ಪೂರ್ಣವಾಗುವದು.''

ಅನಂತರ ಅದೇ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಎಲ್ಲ ಜನರ ಕಿವಿ ಕೇಳುವಂತೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ನಾರದರನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ನುಡಿದನು- ''ಮಹಾನುಭಾವನೇ! ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ನೀನು ಈ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ರಾಜನಿಂದ ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿಸು. ಈ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವಿನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಸ್ವರೂಪಭೂತವೇ ಆಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಪುಣ್ಯಮಯವಾದ, ಅಂತರ್‌ವೇದಿಯು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಸಮಾನವೆಂದು ಮನ್ನಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಅದರ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಆ ನಾರಾಯಣನು ನನ್ನನ್ನು ಎಂಟು ರೂಪಗಳಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಶಂಖದ ಆಕಾರದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತದೆ.

ಇದರ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಾನು ದುರ್ಗಾದೇವಿಯೊಂದಿಗೆ ನೀಲಕಂಠ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ವಾಸ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಮಹಾರಾಜನನ್ನು ನೀನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು. ಈಗ ನೀಲಮಣಿಮಯವಾದ ವಿಗ್ರಹಉಳ್ಳ ಶ್ರೀಜಗನ್ನಾಥನು ಅದೃಶ್ಯನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ನೀನು ಇಲ್ಲಿ ಶ್ರೀನೃಸಿಂಹ ದೇವರನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸು. ಇದು ನಿನಗೆ ನನ್ನ ಆಜ್ಞೆ. ಇದು ಮುಂದೆ ನೃಸಿಂಹ ಕ್ಷೇತ್ರವೇ ಆಗಲಿ. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಾನು ಹಾಗೂ ನೃಸಿಂಹ ದೇವರ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಈ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ರಾಜರ್ಷಿಯು ಒಂದು ಸಾವಿರ ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಲಿ. ಯಜ್ಞವು ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ ಅವನಿಗೆ ಈ ಅತ್ಯದ್ಭುತವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪಿ ವೃಕ್ಷವನ್ನು ತೋರಿಸು. ಅದರ ಕಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನು ನಾಲ್ಕು ಪ್ರತಿಮೆಗಳನು ನಿರ್ಮಿಸಲಿ. ಆ ನಾಲ್ಕೂ ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವರು. ಅನಂತರ ಈ ಮಹಾರಾಜನು ದರ್ಶನವನ್ನು ಪಡೆಯಲಿ. ಕಾಷ್ಠಮಯ ಶರೀರವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಪ್ರಕಟನಾದ ಭಗವಾನ್ ಜಗನ್ನಾಥನು ದರ್ಶನ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ನೀಡಲಿ, ಭಕ್ತವತ್ಸಲನಲ್ಲವೆ ಆ ಭಗವಂತ?''

ಆಗ ನಾರದರು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಹಾದೇವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದರು. ಎರಡು ಕೈಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ನುಡಿದರು -''ಪ್ರಭು ಪರಮೇಶ್ವರ! ನೀನು ಈಗ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದಂತೆಯೇ ಈ ಮೊದಲು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ನನಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಗೌರೀನಾಥಾ! ನೀನು ಹಾಗೂ ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನು ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನಿಂದ ಭಿನ್ನರಾದರೂ ಈ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳೆಂದರೆ ಏಕಜೀವ ಇದ್ದಂತೆ. ಅಷ್ಟು ಸಾಮರಸ್ಯ ಅವರಲ್ಲಿ. ನೀವು ಮೂರು ಮಹಾನ್ ದೇವತೆಗಳು ಈ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ರಾಜನಿಗೆ ಇಂಥ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಭಾಗ್ಯವಂತ ಮತ್ತು ಪುಣ್ಯವಂತ. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಅಧಿದೇವತೆಯಾದ ವಿಷ್ಣು ಭಗವಂತನ ಲೀಲೆಗಳು ಅದ್ಭುತ, ಅಗಮ್ಯ ಮತ್ತು ಅನಂತ. ಎಷ್ಟೆಷ್ಟೋ ಯೋಗಿಗಳು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಯಜ್ಞ ಯಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ವ್ರತೋಪವಾಸದಿಂದ ಅವನನ್ನು ಬಹುಕಾಲ ಆರಾಧಿಸಿದರೂ ಅವನನ್ನು ಹೊಂದುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ತುರುಕರುಗಳನ್ನು ಕಾಯುವ ಕಾಡುಗೊಲ್ಲ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಆ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಸ್ನೇಹ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಶಿಶುಪಾಲನು ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೇ ಕೃಷ್ಣನ ದ್ವೇಷಮಾಡಿ ಪಾಂಡವರ ರಾಜಸೂಯ ಯಾಗದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ ಸಭೆಯ ನಡುವೆ ಮನಬಂದಂತೆ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ನಿಂದೆ ಮಾಡಿಯೂ ಕೊನೆಗೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು.

ಹೀಗೆ ಈ ಭಗವಂತನ ಚಾರುಚರಿತ್ರೆ ಚಿತ್ರ ವಿಚಿತ್ರ. ''ಇದಮಿತ್ಥಂ'' ಎಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಿ ಹೀಗೆ ಎಂದು ಯಾರೂ ಆ ಭಗವಂತನ ಸಂಕಲ್ಪದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಲಾರರು. ಭಾಗ್ಯವಂತರು ಮಾತ್ರ ಬಹುಜನ್ಮದ ಭಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ಸುಕೃತ ರಾಶಿಯ ಪರಿಪಾಕದಿಂದ ಅವನ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯುವರು. ಆ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಚಿತ್ತ ಲಹರಿಯು ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದು. ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಆ ಭಗವಂತನು ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮೇಲೆ ವಿಶೇಷ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನೆಲಿಸಿ ಜಗನ್ನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಯ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವವರಿಗೆ ಸಾಯುಜ್ಯ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕರುಣಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಈ ನೀಲಮಾಧವ ಸ್ವಾಮಿಯು ಈ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಮಹಾರಾಜನ ಸಲುವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಇರುವ ಎಲ್ಲ ಜನರಿಗೂ ತನ್ನ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ದರ್ಶನವನ್ನು ಕರುಣಿಸಲಿದ್ದಾನೆ.'' ಎಂದು ನಾರದರು ಶಿವನಿಗೆ ಹೇಳಿದರು. ಅನಂತರ ಮಹಾದೇವರು ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕೂಡಲೇ ಅಂತರ್ಧಾನ ಹೊಂದಿದರು.

ನೀಲಮಾಧವನ ದರ್ಶನ

ಜೈಮಿನಿ:- ಅನಂತರ ನಾರದರು ಹಾಗೂ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಮಹಾರಾಜ ಇಬ್ಬರು ಪುರೋಹಿತರಾದ ವಿದ್ಯಾಪತಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವರು ನೀಲಕಂಠ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ನೆಲೆಸಿದ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಅಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವರನ್ನು ಪೂಜೆಗೈದರು. ದುರ್ಗಾದೇವಿಗೆ ಪ್ರಣಾದು ಸಲ್ಲಿಸಿದರು. ಅನಂತರ ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ರಥವಾಹನಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು ಪಾದಚಾರಿಗಳಾಗಿ ಆ ನೀಲಾಚಲವನ್ನು ಏರತೊಡಗಿದರು ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲನೆ. ಆ ಬೆಟ್ಟ ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಮರ ಬಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ನಿಬಿಡವಾಗಿತ್ತು. ಕೋಗಿಲೆ, ಗಿಳಿ, ಸಾರಿಕೆ, ನವಿಲು, ಮುಂತಾದ ಪಕ್ಷಿಗಳ ಮಂಜುಳ ಕಲಕಲ ಧ್ವನಿಯಿಂದಲೂ, ಹೂಗಳ ಬಂಡನ್ನು ಉಂಡು ಝೇಂಕರಿಸುವ ದುಂಬಿಗಳ ಗೀತ ಗುಂಜಾರವದಿಂದಲೂ, ಮುಖರಿತವಾಗಿತ್ತು ಆ ವನಾಂತರವೆಲ್ಲ. ನೀಲಗಿರಿ ಪರ್ವತವು ನಾಲ್ಕು ಬದಿಗಳಿಂದಲೂ ಗೋಲಾಕಾರವಾಗಿ ಗಗನದಲ್ಲಿ ಗೋಪುರ ನಿರ್ಮಿಸಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ದೂರದಿಂದ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಕಾಲಾಗುರು ಮರಗಳ ಕೆಳಗೆ ನೃಸಿಂಹ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವು ವಾಸ ಮಾಡಿದ ದಿವ್ಯಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಬಂದರು. ಆ ನೃಸಿಂಹದೇವರ ಮುಖ ತೆರೆದಿದೆ. ಅಗಲವಾಗಿ ಅದರಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಹಲ್ಲುಗಳು ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿವೆ. ಕೆಂಬಣ್ಣದ ಕೇಶರ ಜಡೆಗಳಿಂದ ಸಿಂಹದಮುಖ ಮಂಡಲವು ಉದ್ದೀಪ್ತವಾಗಿದೆ. ಮೂರು ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಹೊಳೆಯುವ ನೃಸಿಂಹ ದೇವರ ಮುಖವು ಇನ್ನೂ ಭಯಾನಕವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ತನ್ನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಬೆನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ಅಂಗಾತ ಮಲಗಿದ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವಿನ ವಕ್ಷಸ್ಥಳವನ್ನು ತನ್ನ ವಜ್ರಕಠೋರವಾದ ಉಗುರುಗಳಿಂದ ಸೀಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಆ ಉಗ್ರನೃಸಿಂಹ, ಮುಖದಲ್ಲಿ ಅಟ್ಟಹಾಸ. ಅದರಲ್ಲಿ ಕೆಂಪುಲಾಲವಾಗಿ ಜೋಲಾಡುವ ನಾಲಿಗೆ. ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಶಂಖ, ಚಕ್ರ, ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಮುಕುಟ. ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಕಿಡಿಗಳು ಉದುರುತ್ತಲೇ ಇವೆ. ಇಂಥ ಭೀಕರವಾದ ನೃಸಿಂಹ ದೇವರ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಎಲ್ಲರೂ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದರು.

ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಮಹಾರಾಜನು ಶ್ರೀನೃಸಿಂಹ ದೇವರ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕೈಮುಗಿದು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ ಕೃತಕೃತ್ಯನಾದನು. ಮತ್ತು

ಕೃತಾರ್ಥಭಾವದಿಂದ ನಾರದರಿಗೆ ಹೇಳಿದನು - ''ಮಹರ್ಷಿಗಳೇ! ಇಂದು ನನ್ನ ಜನ್ಮ ಧನ್ಯವಾಯಿತು. ಈ ನರಹರಿಯ ದರ್ಶನದಿಂದ, ನನ್ನ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ದಗ್ಧವಾಗಿ ಹೋದವು ಈ ನೃಸಿಂಹ ದರ್ಶನದಿಂದ. ನಾರದರೇ! ಜಗನ್ನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಯ ಇಂದ್ರನೀಲಮಣಿಮಯವಾದ ಮೂರ್ತಿಯು ಯಾವ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಮಾನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನನಗೆ ಅದನ್ನು ತೋರಿಸಿರಿ.''

ಆಗ ನಾರದರು ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಮಹಾರಾಜನನ್ನು ಆ ಪರಮ ಪಾವನವಾದ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರು. ಮೊದಲು ಜಗನ್ನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಯು ಸ್ವಯಂ ತಾನೇ ಕಾಷ್ಠಮಯ ದೇಹವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಇದೇ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತನ್ನ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ದರ್ಶನವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಯಮದೇವರ ಆಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆ ಆ ಮೂರ್ತಿಯು ಹೊಂಪುಡಿಯಂತಿರುವ ಮಳಲಿನಿಂದ ಆಚ್ಛಾದಿತವಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ನಾರದರು ಮಹಾರಾಜನನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಹೇಳಿದರು- ''ಮಹಾರಾಜ! ಎರಡು ಯೋಜನ ಎತ್ತರ ಒಂದು ಯೋಜನ ಅಗಲ ಬೆಳೆದುನಿಂತ ಈ ವಟವೃಕ್ಷವನ್ನು ನೋಡು. ಈ ವೃಕ್ಷರಾಜವು ಪ್ರಳಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಹೀಗೇ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿರಪಾಯವಾಗಿ ನಿಂತಿರುತ್ತದೆ.

ಇದರ ನೆರಳು ಬಿದ್ದರೂ ಸಾಕು ಮಾನವರು ಮರಳಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ. ಇದರ ಬೊಡ್ಡೆಯ ಮೂಲ ಭಾಗದಿಂದ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ನೃಸಿಂಹ ದೇವರು, ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ನೀಲಮಾಧವ ಸ್ವಾಮಿಯು ವಿರಾಜಮಾನರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಆ ನೀಲಮಾಧವ ಸ್ವಾಮಿಯು ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ರೂಪಗಳಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾಗಲಿರುವನು. ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪರಂಧಾಮದಲ್ಲಿ ಶ್ವೇತದ್ವೀಪವು ಇದ್ದಂತೆ ಈ ಜಂಬೂದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಈ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಭಗವಂತನು ವಾಸಮಾಡುವ ದಿವ್ಯಧಾಮವಾಗಿದೆ. ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾದವರೇ ಈ ಭಗವಂತನ ಮಹಾಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ನಂಬದೇ ಇದ್ದವರು ಪಾಪಿಗಳು. ಪರಮಾತ್ಮನು ಹಿಂದೆ ಮತ್ಸ್ಯ, ಕೂರ್ಮ, ವರಾಹ, ನೃಸಿಂಹ, ವಾಮನ, ರಾಮ, ಕೃಷ್ಣ ಮುಂತಾಗಿ ಅನೇಕ ಅವತಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಆ ಅವತಾರದ ಕಾರ್ಯವು ಸಮಾಪ್ತವಾದ ಬಳಿಕ ಪರಂಧಾಮಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಯಾವ ಅವತಾರದಲ್ಲಿಯೂ ಅವನು ಈ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ವಾಸಮಾಡುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ದಯಾಸಾಗರನಾದ ನಾರಾಯಣನು ಯಾವ ಕಾರಣವೂ ಇಲ್ಲದೇ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯನಿವಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಶ್ವೇತದ್ವೀಪದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಭಗವಂತನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಡೆ ಅವತಾರ ಮಾಡುವಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೂ ದ್ವಾರಕಾ, ಕಂಚಿ, ಪುಷ್ಕರ ಮೊದಲಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಕರುಣೆಯಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಾನೆ.''

ನಾರದರು ತೋರಿಸಿದ ಆ ದಿವ್ಯಸ್ಥಾನವನ್ನು ನೋಡಿದ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಮಹಾರಾಜ! ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ಪ್ರಣಾಮ ಮಾಡಿದ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ. ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯು ತನ್ನ ಎದುರು ಆ ತನ್ನ ಮೊದಲಿನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಬಂದು ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದನು - ''ಶರಣಾಗತ ವತ್ಸಲನಾದ ಜಗನ್ನಾಥ! ನಾನು ಭವಸಾಗರದಲ್ಲಿ

ಮುಳುಗುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸು. ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ದುರಿತರಾಶಿಯನ್ನು ಕಳೆದು ದುಃಖರಾಶಿಯನ್ನು ಧ್ವಂಸಮಾಡುವ ಸಮರ್ಥ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂದರೆ ನೀನೊಬ್ಬನೇ.'' ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಿನ್ನ ಆರಾಧನೆ ಮಾಡಿದ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕರುಣಿಸುವ ಮಹಾಪ್ರಭು ನೀನೇ ಎಂಬುದು ಅನೇಕ ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಅಜಾಮಿಳ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ತನ್ನ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಗಳಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅನೇಕ ಪಾಪಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದ. ಅವನು ಮಾಡದೇ ಇರುವ ಪಾಪವಾದರೂ ಯಾವದು? ಇಷ್ಟಾದರೂ ಮರಣಿಸುವ ಮುನ್ನ ಒಮ್ಮೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಾರಾಯಣ! ಎಂದು ಕೂಗಿದ. ''ಹೇ ನಾಥ ದಯಾನಿಧಿ ನಾರಾಯಣ,'' ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಭಗವನ್ನಾಮವನ್ನು ಉಚ್ಚಾರ ಮಾಡುವ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಹೋದ. ದೇವೇಶ್ವರ, ಜಗತ್ತಿಗೆಲ್ಲ ನಿಜವಾಗಿ ಆಶ್ರಯ ಕೊಡುವವನು ನೀನೇ. ಈ ದೀನನ ಮೇಲೆ ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡು. ನಾನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಕೇಳುವದೇನಂದರೆ ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ. ನಿನ್ನ ಯಾವ ಮೂರ್ತಿಯು ಇಲ್ಲಿ ಅದೃಶ್ಯರೂಪದಿಂದ ವಿರಾಜಮಾನವಾಗಿದೆಯೋ ಅದನ್ನು ನಾನು ಈಗ ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡುವಂತಾಗಲಿ. ಇದರ ಹೊರತು ನನಗೆ ಬೇರೆ ಯಾವ ಅಪೇಕ್ಷೆಯು ಇಲ್ಲ'' ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಮಹಾರಾಜನು ಭಗವಂತನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಅಡ್ಡಬಿದ್ದು ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಹಾಕಿದನು. ಅವನ ಕಂಗಳಿಂದ ಧಾರಾಕಾರವಾಗಿ ನೀರು ಹರಿಯತೊಡಗಿತ್ತು. ಆಗ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಆಕಾಶವಾಣಿ ಆಯಿತು- ''ರಾಜನೇ, ಚಿಂತೆ ಮಾಡಬೇಡ. ನಾನು ನಿನಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ದರ್ಶನವನ್ನು ಕೊಡುವೆನು. ದೇವರ್ಷಿನಾರದರು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ನಿನಗೆ ಹೇಳಿರುವರಷ್ಟೆ! ಇದಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಹೋಗು'' ಈ ದಿವ್ಯ ವಾಣಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾಜನು ನಾರದರಿಗೆ ಹೇಳಿದ.

''ಮಹರ್ಷಿಯೇ! ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಆದೇಶದಂತೆ ನನಗೆ ನೀವು ಹೇಳಿದ ಮಾತನ್ನೇ ಈ ಆಕಾಶವಾಣಿಯು ಕೂಡ ಅನುಮೋದನೆ ಮಾಡಿದೆ. ನೀವು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಮಕ್ಕಳು. ನಿಮ್ಮ ವಚನವೆಂದರೆ ಭಗವದ್‌ವಚನವೇ ಸರಿ. ಅದನ್ನು ನಾನು ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪಾಲನೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.''

ನಾರದರಿಂದ ನೃಸಿಂಹ ದೇವರ ಸ್ಥಾಪನೆ

ನಾರದ:- ''ರಾಜನೇ! ನಡೆ, ನಾವು ಮೊದಲು ನೀಲಕಂಠನ ಸಮೀಪ ಹೋಗೋಣ. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸರ್ವ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ವಿಘ್ನವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ನೃಸಿಂಹದೇವರನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡೋಣ. ಪಶ್ಚಿಮಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಅದರಿಂದ ಉಸುಕಿನ ರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಧಾನ ಹೊಂದಿದ ಭಗವಾನ್ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ನೃಸಿಂಹ ರೂಪದಿಂದ ಪ್ರಕಟನಾಗುವನು. ನರಹರಿಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಯಜ್ಞವು ಅತಿಶಯ ಫಲಪ್ರದ. ನೀನು ಮುಂದೆ ನಡೆ. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಂದಿರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸು. ನೀನು ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡಿದ ಕೂಡಲೇ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನ ಮಗನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಮಿಸುವನು. ಸ್ಥಾಪತ್ಯ ವಿಜ್ಞಾನ, ಶಿಲ್ಪ ವಿಜ್ಞಾನಗಳಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆ ಪಳಗಿದ ಆ ಚತುರ ಶಿಲ್ಪಿಯು ಬಂದು ಬಹುಬೇಗನೇ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಮುಖಮಾಡಿ ಒಂದು ದಿವ್ಯವಾದ ಮಂದಿರವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುವನು. ಭಗವಾನ್ ನೀಲಕಂಠನ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ನೂರು ಮಾರುದೂರದಲ್ಲಿ ಬಹುದೊಡ್ಡದಾದ ಒಂದು ಚಂದನ ವೃಕ್ಷವು ಇರುತ್ತದೆ. ಪಶ್ಚಿಮ

ಸ್ಥಾನವು ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವದು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ನೀನು ನೆರವೇರಿಸಬೇಕು ಸಾವಿರ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು. ನೀನು ಇಂದೇ ಹೊರಡು. ಈಗಲೇ ನಡೆ. ನಾನು ಐದು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಇಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಶ್ರೀನೃಸಿಂಹ ರೂಪಿ ನಾರಾಯಣನ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಒಂದು ಅರ್ಚಾ ವಿಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.''

ನಾರದರ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ರಾಜನು ಚಂದನವೃಕ್ಷದ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದನು ವಿಶ್ವಕರ್ಮನ ಮಗನಾದ ಸುಘಟಕ. ಅವನು ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನನನ್ನು ನೋಡಿದ. ಕೈಜೋಡಿಸಿ ನಮ್ರತೆಯಿಂದ ನುಡಿದ- ''ದೇವ! ನಾನು ಶಿಲ್ಪಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಅರಿತಿದ್ದೇನೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ. ಈಗ ನಿಮ್ಮ ಹೇಳಿಕೆಯಂತೆ ಸುಂದರವಾದ ನೃಸಿಂಹ ಭವನವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುವೆನು.''

ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ:- ''ವಿಶ್ವಕರ್ಮ ಕುಮಾರ! ನೀನು ಸಾಧಾರಣ ಶಿಲ್ಪಿ ಅಲ್ಲ. ಈ ಶಿಲ್ಪಶಾಸ್ತ್ರ ನಿನಗೆ ತಂದೆಯಿಂದ ಬಂದ ಬಳುವಳಿ. ನಿಮ್ಮದೆಲ್ಲರದು ಪಳಗಿದ ಕೈ. ಇದನ್ನು ನಾರದರು ಮೊದಲೇ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಾಕಾರ ತೋರಣ ಸಹಿತವಾಗಿ ಶ್ರೀನೃಸಿಂಹ ದೇವರ ಒಂದು ಸುಂದರವಾದ ಮಂದಿರವನ್ನು ಬೇಗನೆ ರಚಿಸು. ಅದರ ಮುಖ್ಯ ತಲೆಬಾಗಿಲು ಪಶ್ಚಿಮಾಭಿಮುಖವಾಗಿರಲಿ.''

ಮಾಡಿ ಅವನಿಗೆ ಮಂದಿರ ನಿರ್ಮಾಣ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿದನು. ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಒಳ್ಳೊಳ್ಳೆ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆ ಕಲ್ಲಿನ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಸೇವಕ ಶಿಲ್ಪಿಗಳಿಗೂ, ಮುಂಗಡ ಹಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಆ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿದನು. ಆ ಎಲ್ಲ ಶಿಲ್ಪಿಗಳು ಸುಘಟಕ ಶಿಲ್ಪಿಯ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಹಗಲಿರುಳು ಆ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಮಾಡಿದರು. ಬೇರೆ ಕಡೆ ವರುಷಾರು ತಿಂಗಳು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟೂ ಮುಗಿಯದ ಆ ಕಾರ್ಯವು ದೇವತಾ ಅನುಗ್ರಹ ವಿಶೇಷದಿಂದ ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು.

ಐದನೆ ದಿನ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾವಿಧಿಗಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಮಹಾರಾಜರು ನಾರದರ ದಾರಿ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತುಕೊಂಡರು. ಆಗಲೇ ಶಂಖ, ಮೃದಂಗ, ಗೀತ, ತೂರ್ಯ, ಕೊಂಬು ಕಹಳೆಗಳ ಮಂಗಳ ವಾದ್ಯವು ಹಾಗೂ ಆನೆಗಳ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ ಘಂಟಾನಾದದ ಕಿಂಕಿಣಿ ಶಬ್ದವು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಕೇಳಿ ಬಂದಿತು. ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಉಚ್ಚ ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಕೂಗುವ ಶ್ರೀ ಜಗನ್ನಾಥಸ್ವಾಮಿ ಹಾಗೂ ನೃಸಿಂಹ ದೇವರ ಜಯ ಜಯಕಾರಗಳು ಆಕಾಶ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಮೊಳಗ ತೊಡಗಿದವು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನಾರದರು ವಿಶ್ವಕರ್ಮನು ತಯಾರ ಮಾಡಿದ ಶ್ರೀ ನೃಸಿಂಹ ದೇವರ ದಿವ್ಯವಿಗ್ರಹವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ಆ ನೃಸಿಂಹ ಮೂರ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಆಗಲೇ ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು. ಕೊರಳಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯಮಾಲೆಯನ್ನು ಹಾಕಿ ವಸ್ತ್ರ ಉಡಿಸಿ ಮೈಗೆಲ್ಲ ದಿವ್ಯ ಚಂದನವನ್ನು ಬಳಿಯಲಾಗಿತ್ತು.

ಆ ಸುಂದರವಾದ ಮೂರ್ತಿಯ ದಿವ್ಯಕಾಂತಿಯು ತನ್ನ ತೇಜಃಪುಂಜದಿಂದ ಸುತ್ತಲು ಒಂದು ಪ್ರಭಾವಲಯವನ್ನೆ ನಿರ್ಮಿಸಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಮಹಾರಾಜನು ಮತ್ತು ಪರಿವಾರದವರು ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಿ ನಾರದರನ್ನು ಹೊಗಳಿದರು. ಆ ನೃಸಿಂಹಮೂರ್ತಿಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕಿ ನೆಲದುದ್ದ ಬಿದ್ದು ದೀರ್ಘದಂಡ ನಮಸ್ಕಾರ ಹಾಕಿದರು.

ರಾಜನ ಬಿನ್ನಹದ ಮೇರೆಗೆ ನಾರದ ಮುನಿಗಳು ಶ್ರೀದೇವಿ ಭೂದೇವಿ ಸಹಿತವಾದ ಶ್ರೀನೃಸಿಂಹದೇವರ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ರತ್ನದ ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗೊಳಿಸಿದರು. ಅನಂತರ ಅನೇಕ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತರು, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರಾಜರು ಹಾಗೂ ಮಹಾರಾಜ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನನು ನಾರದರೊಂದಿಗೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ವೇದ ಉಪನಿಷತ್ ಹಾಗೂ ಆಗಮ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಅನೇಕ ನೃಸಿಂಹ ದೇವರ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಪಠಿಸಿದರು. ಮತ್ತು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ನೃಸಿಂಹ ದೇವರ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದರು. ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ರಾಜನಿಗಂತೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿ ಹಾಗೂ ಭೂದೇವಿಯರೊಂದಿಗೆ ಒಡಗೂಡಿ ಅಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾದ ಶ್ರೀನೃಸಿಂಹ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಭಕ್ತಿಯು ಉದ್ರಿಕ್ತವಾಯಿತು. ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅಡ್ಡಬಿದ್ದು ದಂಡಪ್ರಣಾಮವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಮಾಸದ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷ ದ್ವಾದಶೀ ದಿನದಂದು ಸ್ವಾತೀನಕ್ಷತ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಈ ನೃಸಿಂಹ ದೇವರ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ನೃಸಿಂಹ ಪೂಜಾಫಲ

ನಾರದರಿಂದ ಸುಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾದ ಈ ನೃಸಿಂಹ ಸ್ವಾಮಿಯ ದರ್ಶನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಸಾವಿರ ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಾಗ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯವು ಲಭಿಸುವದು. ಯಾರು ಪಂಚಾಮೃತ ಇಲ್ಲವೇ ಕೇವಲ ಹಸುವಿನ ಹಾಲು, ಅಥವಾ ತೆಂಗಿನ ನೀರು ಇಲ್ಲವೇ ಸುಗಂಧ ನೀರಿನಿಂದ ನೃಸಿಂಹ ದೇವರ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿ ಪಾಯಸ ಮೊದಲಾದ ಭಕ್ಷ ಭೋಜ್ಯ ನೈವೇದ್ಯ ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುವರೋ ಮತ್ತು ಜಪಾಕುಸುಮದ ಮಾಲೆ ಹಾಕಿ ಚಂದನ, ಧೂಪ, ದೀಪ, ತಾಂಬೂಲ, ಸ್ತೋತ್ರ ಪಾಠ, ಜಯ ಜಯಕಾರ, ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ, ನಮಸ್ಕಾರ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಈ ನೃಸಿಂಹದೇವರನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸುವರೋ ಅವರು ಕೊನೆಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ವೈಶಾಖ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷ ಚತುರ್ದಶಿ ದಿನ ಸ್ವಾತೀ ನಕ್ಷತ್ರ ಯೋಗವಿದ್ದಾಗ ಪ್ರದೋಷ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮೂಲ ನೃಸಿಂಹ ದೇವರು ಭಕ್ತಪ್ರಲ್ಹಾದನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಸ್ತಂಭದಿಂದ ಪ್ರಾದುರ್ಭೂತನಾಗಿದ್ದನು. ಆ ಶುಭದಿನದಂದು ಈ ನೃಸಿಂಹ ದೇವರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡಿದರೆ ಜನ್ಮ ಜನ್ಮಾಂತರಗಳ ಪಾಪಗಳು ತಕ್ಷಣ ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿಯಾಗುವವು. ಈ ನೃಸಿಂಹ ದೇವರ ದರ್ಶನ, ಸ್ಪರ್ಶನ, ಪ್ರಣಾಮ ಹಾಗು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದವರು ಸರ್ವಪಾಪಗಳಿಂದಲೂ ಮುಕ್ತರಾಗುವರು.

ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ರಾಜನಿಂದ ಸಾವಿರ ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಜ್ಞ

ಮುನಿಗಳು:- ಜೈಮಿನಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳೇ! ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನೃಸಿಂಹ ದೇವರ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಆದ ಬಳಿಕ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಮಹಾರಾಜನು ಏನು ಮಾಡಿದನು?

ಜೈಮಿನಿ:- ಮಹಾರಾಜನು ಮೊದಲು ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಆಹ್ವಾನ ಮಾಡಿದ. ಆರು ಅಂಗಸಹಿತವಾದ ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳನ್ನು ಪದ, ಕ್ರಮ, ಜಟಾ, ಘನಸಹಿತವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ಪಂಡಿತರಾದ ಸಾವಿರಾರು ವಿದ್ವಾಂಸರನ್ನು ಋಷಿಗಳನ್ನು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಆಮಂತ್ರಿಸಿದ. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಉತ್ತರ ಮೀಮಾಂಸಾ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ, ಯಜ್ಞವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಪಾರಂಗತರಾಗಿದ್ದರು. ರಾಜ ಹಾಗು ಅವರ ಪರಿವಾರಕ್ಕಾಗಿ

ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸಭಾಭವನವನ್ನು ಕಲ್ಲುಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಸ್ವಯಂ ಮಹಾರಾಜನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೆ ನೆಲೆಸುವ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಈ ರಾಜಭವನವನ್ನು ಅರಮನೆಯಂತೆಯೇ ದಿವ್ಯ ಭವ್ಯವಾಗಿ ಕಟ್ಟಲಾಗಿತ್ತು. ಎರಡು ಮೈಲು ವಿಸ್ತೀರ್ಣವಾದ ಆ ರಾಜಮಂದಿರವು ಮುಗಿಲೆತ್ತರ ಉನ್ನತವಾಗಿದ್ದಿತು. ಕೆಳಗಿನ ನೆಲಗಟ್ಟಣೆಯನ್ನು ಕೆಲವು ಕಡೆ ಸ್ಫಟಿಕ ಮಣಿಗಳಿಂದಲೂ ಹಲವೆಡೆ ರತ್ನಗಳಿಂದಲೂ, ಕೆಲವು ಕಡೆ ಬಂಗಾರದಿಂದಲೂ ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು.

ಆ ರಾಜಭವನಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕೂ ಬದಿಗಳಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿ ಇಳಿಯಲು ಬರುವಂತೆ ನೂರಾರು ಮೆಟ್ಟಲು ರಚಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಒಂದು ಶುಭ ದಿನದ ಸುಮೂಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಜನು ತನ್ನ ಆ ನೂತನ ಸಭಾಮಂಟದಲ್ಲಿ ದರ್ಬಾರವನ್ನು ನಡೆಸಿದನು. ಎಲ್ಲ ಜನರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಬಳಿಕ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಮಹಾರಾಜನು ತನ್ನ ಪುರೋಹಿತರೊಂದಿಗೆ ಉಪಸ್ಥಿತನಾದನು. ಆಗ ದೇವಲೋಕದಿಂದ ಆಹೂತರಾಗಿ ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ಸ್ವಯಂ ತಾವೇ ತಮ್ಮ ದಿವ್ಯ ರೂಪದಿಂದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿದರು. ಅವರನ್ನು ರತ್ನ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಿದನು. ಸಿಂಹಾಸನಾರೂಢನಾದ ಶಚೀಪತಿ ದೇವೇಂದ್ರನನ್ನು ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಮೊದಲು ದಿವ್ಯಮಾಲೆ, ಚಂದನ ಹಾಗೂ ವಸ್ತ್ರಾಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅಗ್ರಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಗೌರವಿಸಿದನು ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ. ಅನಂತರ ಉಳಿದ ದೇವತೆಗಳ ಹಾಗೂ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಮುನಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ಮಹಾರಾಜನು ನಾರದ ಪುರೋಹಿತರೊಂದಿಗೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಇಂದ್ರದೇವರಿಗೆ ಹೇಳಿದನು.

ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ:- ದೇವತಾ ಸಾರ್ವಭೌಮ! ನಾನು ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಜ್ಞಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಯಜ್ಞ ಪುರುಷನಾದ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಪೂಜೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಅದೆಲ್ಲವೂ ತಮ್ಮ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆಯಬೇಕು ಎಂದು ನನ್ನ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಇದೆ. ಈ ಸಾವಿರ ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಜ್ಞಗಳು ಮುಗಿಯುವವರೆಗೆ ತಾವು ತಮ್ಮ ದೇವತಾ ಪರಿವಾರದೊಂದಿಗೆ ವಿನೂತನವಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಈ ರಾಜಭವನದಲ್ಲಿಯೇ ಇರಬೇಕು. ತಮ್ಮ ನಿವಾಸಕ್ಕೆಂದೇ ಈ ರಾಜಭವನವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ವಿಶಾಲವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಸಲಾಗಿದೆ. ತಾವೆಲ್ಲರೂ ಇಲ್ಲಿ ಈ ಮೊದಲು ಶರೀರಧಾರಿ ನೀಲಮಾಧವನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೀರಿ. ನಮ್ಮ ದುರ್ದೈವದಿಂದ ಆ ಜಗನ್ನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಯು ಈ ಉಸುಕಿನ ರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಈಗ ಮರೆಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಮತ್ತೆ ಈಗ ಅವನು ಪ್ರಕಟನಾದರೆ ಎಲ್ಲರಿಗೆ ಕಲ್ಯಾಣವಾಗುವದು. ಮಾನವ ಕುಟುಂಬದ ಉದ್ಧಾರವೂ ಆಗುವದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಈ ಎಲ್ಲ ನನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನ.''

ಮಹಾರಾಜನ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ನುಡಿದರು - ''ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ! ನೀನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಮಹಾತ್ಮ. ನೀನು ಪೃಥ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವ್ರತವನ್ನು ಪಾಲನ ಮಾಡಿರುವೆ. ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನು ಪಾವನಗೊಳಿಸುವದು ಈ ನಿನ್ನ ಪುಣ್ಯ ಕಾರ್ಯ. ನಾವು ನಿನಗೆ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ನೀನು ಭಕ್ತವತ್ಸಲನಾದ ಆ ಭಗವಂತನನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಸಾವಿರ ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸು. ಈ ಯಜ್ಞರೂಪ ಪೂಜೆಯಿಂದ ಸುಪ್ರೀತನಾಗಿ ನಿನ್ನ ಮನೋಭೀಷ್ಟವನ್ನು ಈಡೇರಿಸಲಿ ಆ ಜಗನ್ನಾಥಸ್ವಾಮಿ.''

ಅನಂತರ ಮಹಾರಾಜನು ಯಜ್ಞದ ದೇವತೆಯಾದ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಪೂಜೆಮಾಡಿದ. ಆ ಸಭಾಭವನದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟದೇವತೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀವಾಸುದೇವನನ್ನೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗೊಳಿಸಿದ. ತನ್ನ ಮಡದಿಯೊಂದಿಗೆ ನಿಶ್ಚಿತ ಲಗ್ನದ ಸುಮುಹೂರ್ತವನ್ನು ಪ್ರತೀಕ್ಷೆ ಮಾಡತೊಡಗಿದ. ಸ್ವಸ್ತಿವಾಚನವಾದ ಬಳಿಕ ಪುಣ್ಯಾಹವಾಚನ ಹಾಗೂ ಆಭ್ಯುದಯಿಕ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿದ. ಅನಂತರ ರಾಜನು ಋತ್ವಿಜರಿಗೆ ವರಣವನ್ನು ಕೊಡಮಾಡಿದ. ತದನಂತರ ಮಡದಿಯೊಂದಿಗೆ ಯಜ್ಞದ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ. ವೇದಿಕೆ ಸಂಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಪ್ರಜ್ವಲಿತವಾದ ಆಹವನೀಯಾಗ್ನಿಯನ್ನು ಋತ್ವಿಜರು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿದರು. ಯಜ್ಞಕಾರ್ಯವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.

ಅನಂತರ ವೇದ ಸೂಕ್ತಗಳಿಂದ ಪ್ರೋಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿ ವಿದ್ಯುಕ್ತ ರೀತಿಯಿಂದ ಅಭಿಮಂತ್ರಣಗೈದು ಅಶ್ವಮೇಧ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಪೃಥ್ವೀ ಪರ್ಯಟನೆಗಾಗಿ ಬಿಡಲಾಯಿತು. ಅದರ ಹಿಂದೆ ಕೆಲವು ಸೇನಾಪತಿಗಳು ಮತ್ತು ಕಾದಿಟ್ಟ ಶೂರ ಸೇನಾ ಪಡೆಯು ಬೆಂಗಾವಲಾಗಿ ವಿಶ್ವವಿಜಯಕ್ಕೆ ಹೊರಟರು. ಮಹಾರಾಜನು ಯಜ್ಞದ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಬ್ರಹ್ಮ ಹಾಗೂ ಉಳಿದ ಋತ್ವಿಜರ ಆದೇಶದಂತೆ ಮೃಗ ಚರ್ಮದ ಮೇಲೆ ಆಸೀನನಾಗಿ ಯಜ್ಞಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತನು. ಆ ಯಜ್ಞವನ್ನು ನೋಡುವದಕ್ಕೆ ದಿಗ್ ದೇಶದಿಂದ ಲಕ್ಷಾವಧಿ ಜನರು ಬರತೊಡಗಿದರು. ದಿನ ದಿನವೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತಲೇ ನಡೆಯಿತು ಬರುವವರ ಹಾಗೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವವರ ಸಂಖ್ಯೆ. ಎಲ್ಲ ಜನರಿಗೂ ಆರು ವಿಧವಾದ ಪಕ್ವಾನ್ನ. ಷಡ್ರಸ ಭರಿತವಾದ ಮೃಷ್ಟಾನ್ನ. ರುಚಿಕರ ಪೇಯಪಾನ, ಕೈ ತುಂಬ ದಕ್ಷಿಣೆ ದಾನ. ಮೇಲೆ ಅತ್ಯಾದರದ ಸನ್ಮಾನ. ಹೀಗೆ ಅತ್ಯದ್ಭುತವಾಗಿ ನಡೆದವು ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನನ ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಜ್ಞಗಳು.

ಆ ಯಜ್ಞಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಬಂದವರು ಯಾರೂ ಬರಿಗೈಯಿಂದ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಯಾರಿಗೂ ಯಾಚನೆ ಮಾಡುವ ಪ್ರಸಂಗವೇ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಬಂದವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಸನ್ಮಾನ ಸಂತೃಪ್ತಿ, ಸಂತೋಷ. ಅಗ್ನ್ಯಾಧಾನದಿಂದ ಆರಂಭಿಸಿ ಅವಭೃಥದವರೆಗೆ ತೊಂಬತ್ತೊಂಬತ್ತು ಯಜ್ಞಗಳು ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾದ ಯಾವ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳಿಗೂ ಲೋಪಬಾರದಂತೆ ಸುಸಂಪನ್ನವಾಗಿಯೇ ನೆರವೇರಿದವು, ನೂರರ ವರೆಗೆ ನಡೆದ ಈ ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಸಲವೂ ಲೋಪಬರಲಿಲ್ಲ. ನ್ಯೂನತೆ ಉಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ ಮಂತ್ರ ತಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಅಪಸ್ವರವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಶ್ರೌತ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ತ್ರುಟಿ ತಲೆ ದೋರಲಿಲ್ಲ. ಋತ್ವಿಜರು ಎಲ್ಲರೂ ಅತ್ಯಂತ ಜಾಗರೂಕರಾಗಿ ದಕ್ಷತೆಯಿಂದ ಯಜ್ಞಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪೂರೈಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಯಜ್ಞ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ ಅಥವಾ ಹೊಂದಿಸಿ ಹೇಳಿದ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಋಷಿಗಳು ಋತ್ವಿಜರ ಮಂಡಲದ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ಸ್ವಯಂ ತಾವೇ ನಿಂತು ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಯಥಾ ಸಾಂಗವಾಗಿಯೇ ನಡೆಯುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನನ ತೊಂಬಂತ್ತೊಂಬತ್ತು ಯಜ್ಞಗಳು ಯಥಾ ಸಾಂಗವಾಗಿ ನಿರ್ವಿಘ್ನದಿಂದ ನೆರವೇರಿದವು.

ಯಜ್ಞಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಯಜ್ಞ

ಇತ್ತ ಅಗ್ನಿಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ ಹೋಮ ಹವನಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಯಜ್ಞಮಂಟಪದ ಸಭಾಭವನದಲ್ಲಿ ಮಹಾ ಮಹಾ ಪಂಡಿತರು ಋಷಿಗಳು ಕೂಡಿ

ವೈದಿಕವಾಕೋ ವಾಕ್ಯಗಳ ಹಾಗೂ ಸಂದಿಗ್ಧ ಸೂಕ್ತಗಳ ಮತ್ತು ಗುಹ್ಯ ಉಪನಿಷತ್ತಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚೆ, ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣ, ಸಂವಾದ, ಉಪದೇಶ, ಉಪನ್ಯಾಸ ಮುಂತಾದ ಜ್ಞಾನ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ ನಡೆಸಿದ್ದರು. ಆ ಯಜ್ಞಮಂಟಪದ ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ಚರಿತ್ರಕಥಾ ನಿರೂಪಣೆಯು ಅಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಮಹಾರಾಜನ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಾದಿ ಸರ್ವ ದೇವತೆಗಳು ಸ್ವಯಮೇವ ಉಪಸ್ಥಿತರಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿಯೇ ಆಹುತಿಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೊನೆಯದಾದ ನೂರನೆಯ ಯಜ್ಞವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನನಿಗೆ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ದಿವ್ಯ ಅವಸ್ಥೆಯು ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಆಗ ಯಾವದೋ ಒಂದು ದೈವೀಶಕ್ತಿ ಅವನ ಮೇಲೆ ಸವಾರಿ ಮಾಡಿದಂತೆ ಅವನು ಇರುತ್ತಿದ್ದ. ದೈವದ ಕೈಯಲ್ಲಿಯ ಕೂಸಿನಂತೆ ಇರುತ್ತಿದ್ದ. ಸುತ್ಯಾದಿನದಿಂದ (ಸೋಮರಸವನ್ನು ತೆಗೆಯುವ ದಿನ) ಏಳು ದಿನಗಳ ಅನಂತರ ಕೊನೆಯ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಪ್ರಹರದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ರಾಜನು ಧ್ಯಾನಾರೂಢನಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದನು.

ಧ್ಯಾನ ದರ್ಶನ

ಆ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಸ್ಫಟಿಕ ಮಣಿಮಯವಾದ ಶ್ವೇತದ್ವೀಪವು ಗೋಚರಿಸಿದಂತೆ ಆಯಿತು. ಅದರ ನಾಲ್ಕೂ ಬದಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹಾಲಿನ ಕಡಲುಗಳು ತೂರಾಡತ್ತಿದ್ದವು. ಆ ಶ್ವೇತದ್ವೀಪದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ರತ್ನಮಯ ಮಂಟಪ. ಅದರ ಒಳಗೆ ಒಂದು ರತ್ನ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶಂಖ ಚಕ್ರ ಗಧಾಧಾರಿಯಾದ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ದರ್ಶನವಾಯಿತು ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ. ವನಮಾಲಾ ವಿಭೂಷಿತನಾದ ಆ ಭಗವಂತನ ನೀಲಮೇಘ ಶ್ಯಾಮಸುಂದರವಾದ ದಿವ್ಯರೂಪವನ್ನು ತನ್ನ ಧ್ಯಾನ ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಹರ್ಷೋತ್ಕರ್ಷವಾಯಿತು. ಆ ಭಗವಂತನ ದಿವ್ಯದರ್ಶನವನ್ನು ಪಡೆದು ಧನ್ಯ ಧನ್ಯನಾದ ಮಹಾರಾಜನು ದೀರ್ಘದಂಡ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ ಎರಡೂ ಕೈಜೋಡಿಸಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನುಡಿದನು.

''ಜಗದಾಧಾರನಾದ ನಾರಾಯಣ, ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ನೀನು ಜಗದಾತ್ಮ, ಸರ್ವಾತ್ಮನಾದ ನಿನಗೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ವಂದನೆ, ನೀನು ಜ್ಞಾನಾನಂದ ಸ್ವರೂಪಿ, ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲೋಕಗಳೆಂಬ ದೊಡ್ಡ ಮನೆಗೆ ಮೂಲಸ್ತಂಭವೆಂದರೆ ಈ ಮಹಾವಿಷ್ಣು. ಕೋಟಿ ಕೋಟಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳ ರಚನೆ ಮಾಡುವ ವಿಶ್ವ ವಿಧಾತನಾದ ನಿನಗೆ ನಮ್ಮ ವಂದನೆ. ದೇವ! ನೀನೊಂದು ಕರುಣೆಯ ಸಿಂಧು, ದೀನ ದಲಿತರ ಹಾಗೂ ಪತಿತ ಪಾಖಂಡಿಗಳ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಆ ದಯಾಸಿಂಧುವಿನ ಒಂದೊಂದು ಬಿಂದುವೂ ಸಮರ್ಥವಾಗಿದೆ. ಬೆಳಗುವ ಸೂರ್ಯನಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಕಾಶ ನೀನು. ತೊಳಗುವ ಚಂದ್ರನಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಆಹ್ಲಾದ ನೀನು, ಮನಸ್ಸಿನ ಪಾಪಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸುಟ್ಟುಹಾಕುವ ಅಗ್ನಿ ನೀನು. ಪ್ರಪಂಚದ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪವಿತ್ರತಮನೆಂದರೆ ನೀನೆ. ನಿನಗೆ ನನ್ನ ಅನಂತಾನಂತ ವಂದನೆ. ಜಗನ್ನಾಥ, ನನ್ನ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡು. ಶ್ರೀಹರಿ ಎಂಬ ಉತ್ತಮ ನೌಕೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ನಾನು ಇಂದು ಈ ಸಂಸಾರ ಸಮುದ್ರವನ್ನುದಾಟಿದೆನು. ರಮಾನಾಥ, ನಿನ್ನ ದರ್ಶನವು ಆಗುವದರಿಂದ ನನ್ನ ಎಲ್ಲ ದುಃಖ ದೈನ್ಯ, ದುರವಸ್ಥೆಗಳು ದೂರವಾದವು. ನೀನೇ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಮಯನಾದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶ್ರೀ ಮಹಾವಿಷ್ಣು. ನಾನು ನಿನಗೆ ಶರಣು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ, ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು.''

ಹೀಗೆ ಧ್ಯಾನಸ್ಥನಾದ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ರಾಜನು ಆ ಮಹಾಪ್ರಭುವನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದ. ಇದೆಲ್ಲವೂ ಘಟನೆ ಅವನ ಧ್ಯಾನಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆದವು. ಧ್ಯಾನಸಮಾಧಿ ಇಳಿದ ಬಳಿಕ ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು ''ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ತಾನು ಇದ್ದುದು, ಭಗವಂತನ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿದುದು. ಅವನಿಗೆ ಪ್ರರ್ಥನೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದುದು. ಎಲ್ಲವೂ ತನ್ನ ಧ್ಯಾನಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ. ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ'' ಎಂದು.

ಜೈಮಿನಿ:- ಅನಂತರ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನನ ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಸುತ್ಯಾ ಉತ್ಸವ ಎಂದರೆ ಸೋಮರಸವನ್ನು ತೆಗೆಯುವ ಸಮಾರಂಭವು ಸುರುವಾಯಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಬಂದವರಿಗೆಲ್ಲ, ಬೇಡಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ, ಬಯಸಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ದಾನ ನೀಡಲಾಯಿತು. ಆಗ ನಾರದರು ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನನಿಗೆ ಹೇಳಿದರು - ''ರಾಜನೇ! ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಪೂರ್ಣಾಹುತಿಯ ಕಾರ್ಯವು ನೆರವೇರಲಿ. ಈ ಮೊದಲು ನೀನು ನಿನ್ನ ಧ್ಯಾನಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ್ದೆಲ್ಲವೂ ಸತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಇಳಿಯಲಿದೆ. ಶ್ವೇತದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಇರುವ, ನೀನು ನೋಡಿದ ಆ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಶರೀರದಿಂದ ಉದುರಿಬಿದ್ದ ಒಂದು ಕೂದಲವು ಮರವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದು ಈ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವಿನ ಸ್ಥಾವರ ರೂಪದ ಅಂಶಾವತಾರ ಎನಿಸುವದು. ಭಕ್ತವತ್ಸಲನಾದ ಆ ಭಗವಂತನು ಈಗ ಈ ಕಾಷ್ಠ ರೂಪದಲ್ಲಿಯೇ ಅವತಾರ ತಾಳಿರುವನು. ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಸೌಭಾಗ್ಯದಿಂದ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಈ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಜನರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುವನು. ಈಗ ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಅವಭೃಥಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ವೃಕ್ಷರೂಪದಿಂದ ಪ್ರಕಟನಾದ ಆ ಯಜ್ಞೇಶ್ವರನಾದ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಈ ಮಹಾವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಸ್ಥಾಪಿತಗೊಳಿಸಿರಿ.''

ವೃಕ್ಷರೂಪದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ

ನಾರದರ ಈ ವಿಚಾರಪೂರ್ಣವಾದ ಆದೇಶವನ್ನು ಕೇಳಿ ಪರಮ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು ಆ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ. ನಾರದ ಹಾಗೂ ಮಹಾರಾಜ ಕೂಡಿ ಪ್ರಸನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರು. ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಆ ವೃಕ್ಷವನ್ನು ನೋಡಿ ''ಈ ವೃಕ್ಷದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯು ಈಗ ಪ್ರಕಟನಾಗಿದ್ದಾನೆ'' ಎಂದು ಉದ್ಗಾರ ತೆಗೆದರು. ಎಲ್ಲ ಜನರು ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ, ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಪರಮ ಪ್ರಸನ್ನರಾದರು. ನಾಲ್ಕು ಶಾಖೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಆ ಚತುರ್ಭುಜ ವೃಕ್ಷದ ದರ್ಶನ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು. ರಾಜನು ತನ್ನ ಪರಿಶ್ರಮವು ಸಾರ್ಥಕವಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿದ. ಮತ್ತು ''ನೀಲಮಣಿ ಮಾಧವನು ಈ ದಿವ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ಅಂತರ್ಧಾನ ಹೊಂದಿದ'' ಎಂಬ ಶೋಕ ವ್ಯಾಕುಲತೆಯು ರಾಜನ ಹೃದಯದಿಂದ ದೂರವಾಯಿತು. ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ವಂದಿಸಿದ ಆ ವೃಕ್ಷರೂಪಿಯಾದ ಅಧೋಕ್ಷಜನಿಗೆ. ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಆನಂದ ಬಾಷ್ಪಗಳು ಹರಿಯತೊಡಗಿದವು. ಅಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದ ಆ ವೃಕ್ಷದ ಬಗೆಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ. ಆ ಋತ್ವಿಜರು ಅದಕ್ಕೆ ಹೂವಿನ ಮಾಲೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಚಂದನವನ್ನು ಲೇಪಿಸಿ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಆ ದಿವ್ಯ ವೃಕ್ಷವನ್ನು ಮಹಾವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದರು.

ನಾರದರ ನಿರ್ದೇಶದಂತೆ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನನು ಆ ಮರವನ್ನು ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದ ಮತ್ತು ನಾರದರಿಗೆ ಕೇಳಿದ - ''ಮುನಿವರ್ಯರೇ! ಭಗವಾನ್ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡುವುದು? ಮತ್ತು ಯಾರು ಮಾಡುವರು?

ರಾಜನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ನಾರದರು- ''ರಾಜನ್! ಭಗವಂತನ ಲೀಲೆಯನು ಯಾರು ಬಲ್ಲರು. ಮಾನವ ಮಾತ್ರರಿಗೆ ಅದು ಅಗಮ್ಯ'' ಎಂದು ಉತ್ತರ ಹೇಳಿದರು.

ಹೀಗೆ ನಾರದ ಹಾಗೂ ನರೇಶರಲ್ಲಿ ಸಂಭಾಷಣೆ ನಡೆದಾಗ, ಒಮ್ಮೆಲೆ ಆಕಾಶವಾಣಿ ಆಯಿತು- ''ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುವು ಅತ್ಯಂತ ಗುಪ್ತವಾಗಿದ್ದ ಮಹಾವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಸ್ವಯಂ ತಾನೇ ಅವತರಿಸಿ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಅದನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಬಿಡಿರಿ. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಓರ್ವ ಮುಪ್ಪಿನ ಮುದುಕನಾದ ಸ್ಥಪತಿಯು ಬರುವನು. ಅವನನ್ನು ಒಳಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಎಲ್ಲರೂ ಬಾಗಿಲ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹೊರಗೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಮೂರ್ತಿಗಳ ರಚನೆಯೂ ಪೂರ್ತಿ ಆಗುವವರೆಗೆ ಹೊರಗೆ ಮಂಗಳ ವಾದ್ಯಗಳು ಮೊಳಗುತ್ತ ಇರಲಿ. ಶಂಖ, ಕಹಳೆ, ಕೊಂಬು, ನಗಾರಿ, ಜಾಗಟೆ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಹೊರಗೆ ಜನರು ಬಾರಿಸುತ್ತ ಇರಲಿ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಒಳಗೆ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಸಪ್ಪಳವು ಹೊರಗೆ ಯಾರ ಕಿವಿಗಾದರು ಬಿದ್ದರೆ ಅವರು ಕೂಡಲೇ ಕಿವುಡರಾಗಿ ಹೋಗುವರು. ಈ ಮೂರ್ತಿಗಳ ರಚನಾ ಕಾರ್ಯವು ಒಳಗೆ ನಡೆದಾಗ ಅದನ್ನು ನೋಡುವ ಸಾಹಸವನ್ನು ಯಾರೂ ಮಾಡುವುದು ಬೇಡ. ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವರ ಹೊರತು ಬೇರೊಬ್ಬರು ಅಲ್ಲಿ ಹಣಕಿ ನೋಡಿದರೆ ಅವರ ಎರಡೂ ಕಣ್ಣುಗಳು ಕುರುಡಾಗಿ ಹೋಗುವವು.''

ಅನಂತರ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಮಹಾರಾಜನು ಆಕಾಶವಾಣಿಯು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದಂತೆ ಎಲ್ಲ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿದ. ಮಹಾವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ವೃಕ್ಷವನ್ನು ತಂದು ಇರಿಸಿದ. ಆ ಸಮಗ್ರ ಯಜ್ಞಮಂಟಪವನ್ನೆಲ್ಲ ಬಂದ ಮಾಡಿದ. ಆ ವೃದ್ಧಶಿಲ್ಪಿಯನ್ನು ಅವರ ಪರಿವಾರದವರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಒಳಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿದ.

ಹದಿನೈದನೇ ದಿನ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ದಿವ್ಯ ಸುಂದರವಾದ ವಿಗ್ರಹಗಳಲ್ಲಿ ಭಗವಾನ್ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ಪ್ರಕಟನಾದ. ಬಲಭದ್ರ, ಸುಭದ್ರಾ, ಹಾಗೂ ಸುದರ್ಶನಚಕ್ರಗಳೊಂದಿಗೆ ಭಗವಾನ್ ಜನಾರ್ದನನು ದಿವ್ಯ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ವಿರಾಜಮಾನನಾದ. ಭಗವಂತನ ನಾಲ್ಕು ದಿವ್ಯರೂಪಗಳು ಸಂಪನ್ನವಾದ ಬಳಿಕ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿಶ್ವಕ್ಕೆ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಆಕಾಶವಾಣಿ ಆಯಿತು. ''ರಾಜನ್! ಈ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಆಚ್ಛಾದಿತವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡು. ಈ ಎಲ್ಲ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಿಗೂ ಅವರವರ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಬಣ್ಣವು ಬರುವಂತೆ ಏರ್ಪಡಿಸು. ಭಗವಾನ್ ವಾಸುದೇವನು ಕಪ್ಪು ಮೋಡಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ನೀಲವರ್ಣದಿಂದ ಶೋಭಿಸಲಿ. ಬಲಭದ್ರನು ಮತ್ತು ಶಂಖವು ಚಂದ್ರನಂತೆ ಗೌರವರ್ಣದಿಂದ ಹೊಳೆಯಲಿ. ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರವು ಮಾತ್ರ ಹೊಂಬಣ್ಣದ ಹೊಳಪಿನಿಂದ ಮಿಂಚುವಂತಾಗಲಿ. ಸುಭದ್ರಾದೇವಿಯು ತನ್ನ ಕುಂಕುಮ ವರ್ಣದ ಅರುಣ ಕಾಂತಿಯ ಬಣ್ಣದಿಂದ ಬೆಳಗಲಿ. ಹೀಗೆ ನಾಲ್ಕೂ ವಿಗ್ರಹಗಳಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಬಣ್ಣವನ್ನು ಲೇಪಿಸಿರಿ. ಈ ಮೂರ್ತಿಗಳ ಮೈಮೇಲಿನ ಈ ಬಣ್ಣವು ಮಾಸಿಹೋದಕೂಡಲೇ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿವರ್ಷವೂ ನೂತನ ವರ್ಣ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ಕೇವಲ ದಿವ್ಯವಲ್ಕಲ ಲೇಪವು ಉಳಿಯುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಪ್ರಮಾದದಿಂದ ಯಾರಾದರೂ ಲೇಪವನ್ನು ದೂರ ಮಾಡಿದರೆ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಕ್ಷಾಮ ಡಾಮರಗಳು ತಲೆ ಎತ್ತುವವು. ಮಹಾಮಾರಿ ಮುಂತಾದ ರೋಗಗಳು ಹಬ್ಬುವವು.

''ರಾಜನ್! ನೀನು ಕೂಡ ನಗ್ನರೂಪದಲ್ಲಿ ಈ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ನೋಡತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. ಅದರಂತೆ ಯಾರೂ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ನಗ್ನಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಕೂಡದು. ಎಲ್ಲರೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ಲೇಪಿಸಿ, ವಸ್ತ್ರಾಭರಣಗಳಿಂದ ಭೂಷಿತವಾದ ಶೃಂಗಾರಿತ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ನೋಡಬೇಕು. ಮಹಾರಾಜನೇ! ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಪರಮಾತ್ಮನು ಚತುರೂಪಗಳಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟನಾಗುತ್ತಾನೆ. ನಿನ್ನ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ಎಲ್ಲ ಜನರಿಗೂ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪ್ರಸಾದವು ಲಭ್ಯವಾಗಿ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ದಾರಿಯು ಸುಗಮವಾಗುವದು.''

''ನೀಲಾಚಲದ ಮೇಲೆ ಇರುವ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದ ವಾಯವ್ಯ ಕೋಣದಲ್ಲಿ ನೂರು ಮೊಳ ದೂರದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನ್ ನೃಸಿಂಹದೇವರ ಉತ್ತರ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಬಯಲು ಜಾಗ ಇರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಿಯಾದ ಒಂದು ಸಾವಿರ ಮೊಳ ಎತ್ತರದ ವಿಶಾಲವಾದ ಮಂದಿರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಈ ಭಗವಂತನ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡು. ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಭಗವಾನ್ ನೀಲಮಾಧವನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಈ ಮೊದಲು ವಿಶ್ವಾವಸು ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಬೇಡನು ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದ. ನಿಜವಾಗಿ ಆ ವ್ಯಾಧನು ವೈಷ್ಣವರಲ್ಲಿಯೂ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ವೈಷ್ಣವ. ಅವನ ಜೊತೆಗೆ ನಿನ್ನ ಪುರೋಹಿತನಾದ ವಿದ್ಯಾಪತಿಗೆ ಘನಿಷ್ಠವಾದ ಮೈತ್ರೀ ಸಂಬಂಧವು ಬೆಳೆದಿದೆ. ಇವರಿಬ್ಬರ ಸಂತತಿಯವರೇ ಮುಂದೆ ಭಾವೀ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉತ್ಸವಗಳಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ವಿಗ್ರಹ ಲೇಪ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಯುಕ್ತರಾಗಲಿ.''

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಆಕಾಶವಾಣಿಯು ಮೌನವಾಯಿತು. ಅದರ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾಜನು ಪ್ರಸನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಅದನ್ನು ಪಾಲಿಸಿದನು. ಬಲರಾಮ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಸುಭದ್ರಾ ಹಾಗೂ ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರಗಳಿಗೆ ಆಕಾಶವಾಣಿಯ ಸೂಚನೆಯಂತೆ, ಲೇಪ ಮುಂತಾದ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳು ಆದಕೂಡಲೇ ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರವಾಗಿ ತೋರತೊಡಗಿದವು ಆ ನಾಲ್ಕೂ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು. ಮಹಾರಾಜನು ಯಜ್ಞಮಂಟಪದ ಮುಚ್ಚಿದ ಬಾಗಿಲವನ್ನು ತೆರೆದನು. ಮಹಾವೇದಿಯ ಮುಂದೆ ಹಾಕಿದ ತೆರೆಯನ್ನು ಸರಿಸಿದನು. ರತ್ನ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ವಸ್ತ್ರಾಲಂಕಾರ ಸಹಿತವಾಗಿ ನಾಲ್ಕೂ ಮೂರ್ತಿಗಳು ಶೋಭಾಯಮಾನವಾಗಿ ತೋರತೊಡಗಿದವು. ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಮಹಾರಾಜನಿಗಂತೂ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನ ದಿವ್ಯಸುಂದರ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಕಣ್ಣಿನ ಯುಗಲಗಳಿಂದ ನೋಡಿ ಆನಂದ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಈಜಾಡಿದ ಅನುಭವ. ಅವನು ಆ ಮೂರ್ತಿಗಳ ಎದುರು ಉನ್ಮೀಲಿತ ನೇತ್ರನಾಗಿ ಆನಂದ ಬಾಷ್ಪಗಳನ್ನು ಹರಿಸುತ ಒಂದು ಕಂಬದಂತೆ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟನು.

ನಾರದರ ಆದೇಶ, ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಉಪದೇಶ

ಆಗ ನಾರದರು ರಾಜನಿಗೆ ಹೇಳಿದರು- ''ನೃಪೋತ್ತಮ! ತಾವರೆಗಣ್ಣಿನ ಈ ಜಗನ್ನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಯ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊ. ಭಕ್ತರ ಮೇಲೆ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡುವ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜ್ಞಾನದ ನಿಧಿಯೇ ಇವನು. ಇದೇ ಈ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ನೋಡಲು ಯೋಗಿಗಳು ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿ ಯಾವಾಗಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅಂಥ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವು ಇಂದು ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನನ್ನು ನೀನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡು.''

ನಾರದರು ಹೇಳಿದ ಬಳಿಕ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಮಹಾರಾಜನು ಕರುಣಾಮಯನಾದ ಜಗನ್ನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಯ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಮಾಡಿದನು - ''ದಯಾಸಮುದ್ರನಾದ ಮುರಾರಿಯೇ! ಬ್ರಹ್ಮ ರುದ್ರೇಂದ್ರಾದಿಗಳಿಂದ ವಂದನೀಯವಾದ ನಿನ್ನ ಪಾದಾರವಿಂದವು ಎಲ್ಲಿ? ಮಲಮೂತ್ರ ರಕ್ತಮಾಂಸ, ಮೂಳೆಗಳಿಂದ ರಚಿತವಾಗಿ ಮೇಲೆ ತೊಗಲು ಬಿಗಿದ ಈ ನಮ್ಮ ಅಧಮ ಶರೀರವೆಲ್ಲಿ! ಈ ಅಸಾರವಾದ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ತಿರುಗಿ ತಿರುಗಿ ಬಳಲಿ ಬೆಂಡಾದ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಲಿ? ನೀನೇ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಿ ನಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡು. ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು.

''ಬಲಿಷ್ಠರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಬಲಭದ್ರನೇ! ನಿನ್ನ ವಿಗ್ರಹವು ಸಾವಿರ ಹೆಡೆಗಳಿಂದ ಆವೃತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನಾನು ನಿನಗೆ ಶರಣು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ.''

''ದೇವತೆಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಆಶ್ರಯ ಕೊಡುವ ಮಂಗಳಮಯೀ ಆದ ಸುಭದ್ರಾದೇವಿಯೆ, ನಿನ್ನ ಎರಡೂ ಚರಣಕಮಲಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ದೈತ್ಯ ಸೇನೆಯ ಸಂಹಾರ ಮಾಡುವ ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರದ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ನಿನಗೆ ನನ್ನ ಪ್ರಣಾಮ.''

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ರಾಜನು ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ಪ್ರಣಾಮವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಮತ್ತು ಕೈಜೋಡಿಸಿ ಹೇಳಿದನು- ''ಅನಾಥ ಬಂಧುವಾದ ಜಗನ್ನಾಥನೇ! ನಾನು ಈಗ ಸಂಸಾರ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಹೋಗಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನಂತೆ ದುಃಖ ವ್ಯಾಕುಲರಾದ ಎಲ್ಲ ಮಾನವರ ಉದ್ಧಾರವನ್ನು ಕೃಪೆಗೈದು ಮಾಡು.

ನಾರದ ಕೃತ ನಾರಾಯಣರ ಸ್ತುತಿ

ಹೀಗೆ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ರಾಜನು ನಾಲ್ಕು ರೂಪಗಳಿಂದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತನಾದ ಆ ಜಗನ್ನಾಥನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ನಾರದರು ಕೂಡ ಆ ನೀಲಮಾಧವನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದರು.

ನಾರದರು:- ಅಪಾರ ಭವಸಾಗರದಿಂದ ಭಕ್ತರನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುವ ದೀನ ಬಂಧು ನಾರಾಯಣನೇ! ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ. ಜಗದೀಶ್ವರನೇ! ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ, ಸನಕ, ಸನಂದನ, ಸನಾತನ, ನಾಕೂ ಮೊದಲಾದ ಸನತ್ಕುಮಾರರೇ ಯೋಗೇಶ್ವರರು ನಿನ್ನನ್ನು ಸದಾ ಸರ್ವದಾ ಪರಾತ್ಪರ ತತ್ವವೆಂದು ಆರಾಧನೆ ಮಾಡಿ ಉದ್ಧೃತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ನೀನು ವಿಶ್ವರೂಪಿಯೂ ವಿಶ್ವೋಪಕಾರಕನೂ, ವಿಶ್ವವಂದನೀಯನೂ ಆಗಿರುವೆ. ಕೋಟಿ ಕೋಟಿ ಬ್ರಹ್ಮ, ರುದ್ರ, ಇಂದ್ರ, ಮರುದ್ಗಣ ಅಶ್ವಿನೀಕುಮಾರ. ಸಾಧ್ಯ, ಹಾಗೂ ಸಿದ್ಧ, ಸುರ, ದಾನವ, ಮಾನವರೂ ಇತರ ಎಲ್ಲಾ ಚೇತನಾಽಚೇತನಾತ್ಮಕ ಪ್ರಪಂಚವೂ ನಿನ್ನಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿ, ನಿನ್ನಿಂದಲೇ ಬೆಳೆದು, ಉಳಿದು, ಕೊನೆಗೆ ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಲೀನವಾಗುವದು. ನಿನ್ನನ್ನು ಯಾರೂ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲಾರರು. ಇಂಥ ನಿನಗೆ ನನ್ನ ಅನಂತಾನಂತ ವಂದನೆಗಳು.''

ಆ ಬಳಿಕ ಉಳಿದ ಅನೇಕ ಉಪಸ್ಥಿತರಿದ್ದ ರಾಜರೂ ಆ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದರು. ವೇದ ಪಾರಂಗತರಾದ ಶ್ರೋತ್ರಿಯರು ಹೊಗಳಿದರು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮಂತ್ರಸ್ತೋತ್ರಗಳಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿದರು. ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಹಾಡಿದರು. ವೈಶ್ಯರು ಪಾಡಿದರು. ಶೂದ್ರರು ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದರು. ಪೌರಾಣಿಕರು ಪುರಾಣೋಕ್ತ ಸ್ತೋತ್ರಗಳಿಂದ ಭಗವಂತನ

ಗುಣಗಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಅನಂತರ ನಾರದರು ಉಪದೇಶಿಸಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಮಹಾರಾಜನು ಮಂತ್ರೋಚ್ಚಾರ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆ ಎಲ್ಲ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದನು. ''ಓಂ ನಮೋ ಭಗವತೇ ವಾಸುದೇವಾಯ'' ಎಂಬ ದ್ವಾದಶಾಕ್ಷರ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ಶುಕ್ಲಕೇಶ ಹಾಗೂ ಕೃಷ್ಣಕ್ಲೇಶಗಳ ಅವತಾರ ರೂಪಗಳಾದ ಬಲರಾಮ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದನು. ಹಿಂದೆ ಇದೇ ದ್ವಾದಶಾಕ್ಷರ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಧ್ರುವರಾಯನು ಪರಮಪದವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು.

ಪುರುಷ ಸೂಕ್ತದಿಂದ ರಾಜನು ಎರಡೂ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಿಗೆ ಅಭಿಷೇಕಾದಿ ಷೋಡಶೋಪಚಾರ ಸಲ್ಲಿಸಿದನು. ದೇವೀ ಸೂಕ್ತದಿಂದ ಸುಭದ್ರೆಯನ್ನೂ ಸುದರ್ಶನ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಚಕ್ರವನ್ನೂ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದನು. ಹೀಗೆ ತನ್ನ ವೈಭವಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ದೇವತಾ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆಲ್ಲ ಯಥಾ ಯೋಗ್ಯ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ದಾನ ದಕ್ಷಿಣೆಗಳನ್ನಿತ್ತು ಗೌರವಿಸಿದನು. ಆ ದಿವ್ಯವಾದ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಶಿಲ್ಪಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಭೂತ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಪಾರಿತೋಷಕವನ್ನಾಗಿ ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸಿದನು.

ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಭಗವನ್ ಮೂರ್ತಿಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ ಹಾಗೂ ಸ್ತೋತ್ರ

ಜೈಮಿನಿ:- ಅನಂತರ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಮಹಾರಾಜನು ಶಿಲ್ಪಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರವೀಣರಾದ ಈ ಎಲ್ಲ ಶಿಲ್ಪಿಗಳನ್ನು, ಬಡಿಗರನ್ನೂ, ಉಪ್ಪಾರನನ್ನೂ ಕರೆದು ಮಂದಿರದ ನಿರ್ಮಾಣ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಯೋಜಿಸಿದನು. ಕೆಲವೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆ ದೇವಮಂದಿರವು ದಿವ್ಯ ಭವ್ಯವಾಗಿ ರೂಪಗೊಂಡಿತು. ಆಗಸದ ಅಂಗಳದ ವರೆಗೆ ಬೃಹದಾಕಾರವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಭವ್ಯವಾಗಿ ತಲೆಎತ್ತಿ ನಿಂತ ಪರಮ ಸುಂದರವಾದ ಆ ದೇವಮಂದಿರದ ತುದಿಯು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ನಿಂತವರಿಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಾರತ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ರಾಜರೆಲ್ಲರು ಆ ಬೃಹತ್ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಹಕರಿಸಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಈ ಬೃಹದ್ ಭವನದ ಪೂರ್ಣತೆಗಾಗಿ ಪರಿಶ್ರಮಿಸಿದರು. ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಆ ಮಹಾಮಂದಿರವು ಮುಗಿಲಿಗೆ ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತಿರವಾದರೆ ಅಗಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನು ತುಂಬಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಸ್ಥಾನಗಳು ಸುವರ್ಣಮಯವಾದರೆ ಕೆಲವು ಕಡೆ ರತ್ನಖಚಿತವಾಗಿದ್ದವು. ಇಂಥ ಪರಮ ಸುಂದರವಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಆ ವಿಶಾಲ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಗರ್ಭ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಸಿಡಿಲು ಬೀಳುವ ಉಪದ್ರವದಿಂದ ಯಾವುದೆ ಹಾನಿ ಆಗದಂತೆ ಶಿಲ್ಪ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾದ ವಿಧಾನದಿಂದ ತಾನು ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ಮಣಿ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಯೋಗ್ಯಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ಅತ್ಯಪೂರ್ವವಾಗಿ ಮಂದಿರವು ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡ ಬಳಿಕ ರಾಜನಿಗೆ ಪರಮ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು.

ಅವನು ನಾರದರ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ವಂದಿಸಿ ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಹೇಳಿದನು- ''ಮಹರ್ಷಿಗಳೇ! ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಅಸುರರಿಗೂ ಮಾಡಲು ಅಶಕ್ಯವಾದ ಈ ಮಹಾಕಾರ್ಯವನ್ನು, ತಾವು ನನ್ನನ್ನು ನಿಮಿತ್ತ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಾವೇ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿದಿರಿ. ಇದರ ಎಲ್ಲ ಸಂಪೂರ್ಣ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ತಮ್ಮದು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ತಮ್ಮ ಪಾದಾರವಿಂದಗಳಿಗೆ ಸಹಸ್ರ ಸಹಸ್ರ ವಂದನೆಗಳು.

ನಾರದರು:- ರಾಜನೇ! ನೀನು ಈಗ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತನಾಗಿದ್ದೀಯೆ. ಈಗ ನಿನ್ನ ಚಿತ್ತವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಭಗವಂತನ ಚರಣಾರವಿಂದಗಳಲ್ಲಿ ಅನನ್ಯ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಲೀನವಾಗಿದೆ. ಮಾನವರಿಗೆ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾದ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಬೇರೆ ಯಾವುದಿದೆ? ರಾಜನೇ! ಉಗ್ರತಪಸ್ಸು, ಭೂರಿಯಜ್ಞ, ಪ್ರಭೂತ ದಕ್ಷಿಣೆ, ಸಂತತ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ, ನಿರಂತರ ಜಪ, ಮಹಾ ಕಠಿಣತರ ವ್ರತ, ಸರ್ವತೀರ್ಥಾವಗಾಹನ ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲ ಪುಣ್ಯ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಗಳಿಂದ ಹೊಂದಲು ಅಶಕ್ಯವಾದ ಭಗವತ್‌ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಹಾಗೂ ಭಗವತ್ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ನೀನು ಈಗ ಮಾಡಿ ಪಡೆದು ಧನ್ಯನಾಗಿರುವೆ. ನೀನು ದೀರ್ಘಕಾಲದ ವರೆಗೆ ಈ ಪೃಥ್ವೀಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಉತ್ಸವಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ಮಾಡಿಸಿ ಬಗೆಬಗೆಯ ಉಪಚಾರಗಳಿಂದ ಈ ಜಗನ್ನಾಥನ ಪೂಜೆಯನ್ನೂ ಮಾಡು.

ಅನಂತರ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಮಹಾರಾಜನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಆ ಜಗನ್ನಾಥಸ್ವಾಮಿಗೆ ದಂಡಪ್ರಣಾಮ ಮಾಡಿ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದನು- ''ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ದೇವನಾದ ಭಗವಂತನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಶರಣಾಗತರ ದುಃಖವನ್ನು ದೂರ ಮಾಡುವ ಹಾಗೂ ನಾಲ್ಕೂ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪ್ರದಾನ ಮಾಡಬಲ್ಲ ಏಕಮಾತ್ರ ಸಮರ್ಥ ದೇವತೆ ಎನಿಸಿದ ಶ್ರೀನಾರಾಯಣನೇ, ನಿನಗೆ ನನ್ನ ವಂದನೆ. ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭ ರೂಪನಾದ ಪುರುಷನು ವ್ಯಕ್ತನಾದ ಈ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಕೃತ ಜಗತ್ತು ನಿನ್ನದೇ ಸ್ವರೂಪ ಆಗಿವೆ. ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ವಿಗ್ರಹನಾದ ವಾಸುದೇವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ.''

ಹೀಗೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ರಾಜನ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಕಂಬನಿಗಳ ಕೋಡಿ ಹರಿಯಿತು. ಅವನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ನಮಸ್ಕಾರಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಹೀಗೆ ಭಗವದ್ಭಕ್ತಿಯ ಆವೇಶದಿಂದ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪಾದೈಕ ಪ್ರವಣನಾಗಿ ಬಹುಕಾಲ ತನ್ಮಯತೆಯ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಲೀನನಾಗುತ್ತಿರುವ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ರಾಜನ ಜೀವನ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಅರಿತ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಪರಮಕೌತುಕವಾಯಿತು.

ಅವನ ಯಜ್ಞಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಆಗಮಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಭಗವಂತನ ಚತುರ್ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಕಣ್‌ತುಂಬ ನೋಡಿ ತಮ್ಮ ಜನ್ಮ ಧನ್ಯವಾಯಿತು ಎನಿಸಿತು. ದೇವಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ದುರ್ಲಭವಾದ ಇಂಥ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ದಿವ್ಯಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಅವುಗಳ ದರ್ಶನಾನಂದವನ್ನುಂಡು, ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಪುಲಕಿತಗಾತ್ರರಾದರು. ಭಕ್ತಿ ಪರವಶತೆಯಿಂದ ಆ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನೂ ಸಮಗ್ರ ಭೂಲೋಕವನ್ನೂ ಭೂಷಿತವನ್ನಾಗಿಯೂ ಪವಿತ್ರತಮಯವನ್ನಾಗಿಯೂ ಮಾಡಿದ ಶ್ರೀ ಜಗನ್ನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಕೈಮುಗಿದು ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡತೊಡಗಿದರು.

ದೇವತೆಗಳು:- ಭಗವನ್! ಜಗನ್ನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಯೇ! ವೇದವೇದಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮತತ್ತ್ವ ಎಂದೂ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನೆಂದೂ ನಿನ್ನನ್ನೇ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಮತ್ಸ್ಯ, ಕೂರ್ಮ, ವರಾಹ, ನೃಸಿಂಹ, ರಾಮ, ಕೃಷ್ಣಾದಿ ರೂಪಗಳಿಂದ ನೀನು ಮಾಡಿದ ಲೋಕೋದ್ಧಾರ ಲೀಲೆಗಳೇ ಪೌರಾಣಿಕ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಮಹಿಮಾಗಾನರೂಪವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ವೇದಗಳು ನಿನ್ನಿಂದಲೇ ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ಯಜ್ಞಪುರುಷನು ನಿನ್ನ ಅಪರಾವತಾರ.''

''ನಿನ್ನ ಮುಖದಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಬಾಹುಗಳಿಂದ ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ತೊಡೆಗಳಿಂದ ವೈಶ್ಯ, ಚರಣದಿಂದ ಶೂದ್ರ, ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಚಂದ್ರ, ನೇತ್ರದಿಂದ ಸೂರ್ಯ, ಕಿವಿ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಣಗಳಿಂದ ವಾಯು, ನಾಲಿಗೆಯಿಂದ ಅಗ್ನಿ, ಹೊಕ್ಕಳದಿಂದ ಆಕಾಶ, ಮಸ್ತಕದಿಂದ ಸ್ವರ್ಗ, ಪಾದಗಳಿಂದ ಪೃಥ್ವಿ, ಕರ್ಣಗಳಿಂದ ಎಂಟು ದಿಕ್ಕುಗಳು, ಎಲ್ಲವೂ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಜಗತ್ತಿಗೆಲ್ಲ ನೀನೇ ಸರ್ವಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿ ನಿನ್ನಿಂದಲೇ ವಿರಾಟ್ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಜಗತ್ತಿಗೆಲ್ಲ ನೀನೇ ಸರ್ವಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿ ವಿರಾಟ್ ಎನಿಸುವೆ. ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಯಾರ ನಿಯಂತ್ರಣವೂ ಇಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಸ್ವರಾಟ್ ಎಂದು ಕರೆಯುವರು. ವಿಶ್ವದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದರಿಂದ ವಿರಾಟ್ ಎಂತಲೂ ನಿನಗೆ ಹೆಸರು. ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆಲ್ಲ ನಿಜವಾದ ನಿರಂಕುಶ ಏಕಸ್ವಾಮಿ ಆಗಿರುವದರಿಂದ ಸಮ್ರಾಟ್ ಎಂತಲೂ ನಿನಗೆ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ.

ಪ್ರಭು! ಸಮಸ್ತ ಕರ್ಮಗಳ ಭೋಕ್ತಾರನು ನೀನೇ ಆಗಿರುವೆ. ಆ ಎಲ್ಲ ಕರ್ಮಗಳಿಗೂ ಫಲಪ್ರದಾನವನ್ನು ಮಾಡುವವನು ನೀನೇ. ಆ ಸತ್ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ನೀನೇ ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿ. ಹೃಷೀಕೇಶ! ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಹೊರತು ಮುಕ್ತಿ ಕೊಡುವವರು ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ನಿನಗೆ ನಮ್ಮ ಅನಂತ ವಂದನೆಗಳು.

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಆ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಪ್ರಣಾಮಗೈದರು. ಅನಂತರ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ರಾಜನ ಜೊತೆಗ ಎಲ್ಲರೂ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಭಗವಾನ್ ನೃಸಿಂಹದೇವರ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಆ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಎಂಟು ವಿಧವಾದ ಅಂಗಗಳಿಂದ ಸಹಿತವಾದ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದರು. ಅನಂತರ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ನೀಲಾಚಲ ಪರ್ವತದ ಶಿಖರ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋದರು.

ಅಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಒಂದು ಪ್ರಾಸಾದ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿತ್ತು. ಅದು ಮುಗಿಲೆತ್ತರ ಬೆಳೆದಿದ್ದಿತು. ಆಕಾಶದ ಅಂಚಿನ ವರೆಗೆ ತಲುಪಿದ ಆ ವಿಶಾಲ ಮಂದಿರವನ್ನು ನೋಡಿ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಮಹಾರಾಜನು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದನು. ''ಈ ಪೂರ್ಣವಾದ ಭಗವನ್ ಮಂದಿರವು ಬಹು ದೀರ್ಘಕಾಲದ ಬಳಿಕ ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿ ಪಥದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ. ಇದೆಲ್ಲವೂ ಪರಮಾತ್ಮನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ನಾವೆಲ್ಲ ನೆಪಮಾತ್ರ. ಇದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಯಾವ ಪುರುಷಾರ್ಥವೂ ಇಲ್ಲ'' ಹೀಗೆಲ್ಲ ಯೋಚಿಸಿ ಅವನು ತನ್ನ ಸಹಾಯಕರನ್ನು ಕುರಿತು ನುಡಿದ.

ರಾಜ:- ಭಗವಾನ್ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ಕಾಷ್ಠಮಯ ಶರೀರವನ್ನು ಧಾರಣ ಮಾಡಿ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದಾಗ, ಆಕಾಶವಾಣಿಯು ನನಗೆ ''ನೀಲಾಚಲ ಶಿಖರದ ಮೇಲೆ ಜಗನ್ನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಸಾವಿರ ಮಾರು ಉದ್ದದ ಮಂದಿರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸು. ಆ ಜಗದೀಶನ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ದೇವತೆಗಳಿಂದಲೂ, ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಗಳಿಂದಲೂ, ಸಿದ್ಧಪುರುಷರಿಂದಲೂ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವರು ''ಈಗ ಆ ಸಮಯವು ಬಂದಿದೆ. ನೀವು ಎಲ್ಲ ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ಮಾಡಿರಿ'' ಎಂದು ಹೇಳಿತು.

ಹೀಗೆ ತನ್ನ ಪರಿವಾರ ವರ್ಗದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕಾರ್ಯೋನ್ಮುಖರಾಗಲು ಆದೇಶವನ್ನು ನೀಡಿ ರಾಜನು ನಾರದರನ್ನು ಕೇಳಿದನು ''ಮುನಿಪುಂಗವರೇ, ನನಗೆ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾವಿಧಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ವಸ್ತುಗಳ ವಿಷಯಗಳ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲ. ಏನು ಮಾಡಬೇಕು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಹೇಗೆ

ಮಾಡಬೇಕು ಪರಿಚಯವಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ತಾವು ನಮಗೆ ಯಾವ ಯಾವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನೂ ಮುಂದಿನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದನ್ನೂ ಕ್ರಮ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಡಿರಿ.''

ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಮಹಾರಾಜನು ಹೀಗೆ ಕೇಳಿಕೊಂಡ ಬಳಿಕ ನಾರದರು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ಆಗಮ ಪುರಾಣ ತಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ರೀತಿಯಿಂದ ಬೇಕಾಗುವ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ಒಂದು ಸೂಚೀ ಪತ್ರ ತಯಾರಿಸಿ ಮಹಾರಾಜನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟರು. ರಾಜನು ಅದನ್ನು ಪದ್ಮನಿಧಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ತನ್ನ ಮಂತ್ರಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು ಹೇಳಿದನು.

''ಇದರಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿರಿ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಸಲುವಾಗಿ ಒಂದು ದಿವ್ಯ ಭವನವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿರಿ. ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ, ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಗಳಿಗೂ, ಸಿದ್ಧಪುರುಷರಿಗೂ ಮುನಿಮನುಜ ಮಹಾನುಭಾವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಯಥಾ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿರಿ.''

ರಥ ನಿರ್ಮಿತಿಗೆ ಆದೇಶ

ಹೀಗೆ ತನ್ನ ಪರಿವಾರ ವರ್ಗದವರಿಗೆ ಉಚಿತವಾದ ಆದೇಶವನ್ನು ನೀಡಿ ಎಲ್ಲ ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ಸ್ವಯಂ ತನ್ನ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿರುವ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನನನ್ನು ಕರೆದು ನಾರದರು ಹೇಳಿದರು- ''ರಾಜನೇ! ಮೂರು ರಥಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿಸು. ಒಂದು ಕೃಷ್ಣನಿಗಾಗಿ, ಎರಡನೆಯದು ಬಲಭದ್ರನಿಗಾಗಿ, ಮೂರನೆಯದು ಸುಭದ್ರಾಳ ಸಲುವಾಗಿ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀವಾಸುದೇವನ ಸಲುವಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಮೊದಲನೆಯ ರಥದ ಮೇಲೆ ಗರುಡಧ್ವಜವು ಹಾರಾಡುವಂತೆ ಮಾಡಿರಿ. ಸುಭದ್ರಾದೇವಿಯ ರಥದ ಮೇಲೆ ಕಮಲ ಚಿಹ್ನದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪತಾಕೆಯು ಹಾರಾಡುತ್ತ ಇರಲಿ. ಬಲರಾಮದೇವರ ರಥದ ಮೇಲೆ ತಾಲಧ್ವಜವು ಅರ್ಥಾತ್ ನೇಗಿಲದ ಚಿನ್ಹೆ ಇರುವ ನಿಶಾನೆಯು ತೊನೆದಾಡುತ್ತ ಇರಲಿ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ರಥದ ವಿಸ್ತಾರವು ಹದಿನಾರು ಮೊಳ, ಬಲಭದ್ರನ ರಥ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಮೊಳ, ಸುಭದ್ರಾದೇವಿಯ ರಥವು ಹನ್ನೆರಡು ಮೊಳದ ಅಳತೆಯದು ಇರಲಿ.''

ನಾರದರ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾಜನು ಒಂದು ದಿನದಲ್ಲಿ ಮೂರೂ ರಥಗಳನ್ನು ತಯಾರು ಮಾಡಿಸಿದನು. ಆ ಮೂರು ರಥಗಳ ಗಾಲಿ, ನೊಗ, ಕಂಬ, ಹಾರಿ, ದ್ವಾರ ಎಲ್ಲವೂ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಒಂದು ಸುಂದರವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದವು. ಮೂರು ರಥಗಳಲ್ಲಿ ಬಗೆಬಗೆಯ ಬಣ್ಣದ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಹೂಡಲಾಗಿತ್ತು. ನಾರದರು ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತ ವಿಧಿಯಿಂದ ಆ ರಥಗಳ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಅನಂತರ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ರಾಜನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿಸಿದ ಆ ಭವ್ಯಮಂದಿರದ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಶುಭ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳೂ ಬಂದು ತಲುಪಿದರು. ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ರತ್ನಮಯವಾದ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿದನು. ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗವಾಗುವ ಹವಿಷ್ಯ, ಸಮಿಧೆ, ಕಾಷ್ಠ ಮುಂತಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಂದು ಇರಿಸಲಾಯಿತು. ಬಗೆಬಗೆಯ ಭೋಜನ ಉಪಹಾರಗಳ ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಯಿತು. ದಾನ ದಕ್ಷಿಣಾದಿಗಳನ್ನು ನೀಡಲು ವಿಪುಲವಾಗಿ ಧನರಾಶಿಯಿಂದ ತುಂಬಿದ ಕೋಶಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ತಂದು ಇರಿಸಲಾಯಿತು.

ಗಾಲರಾಜನ ದುರ್ವರ್ತನೆ-ಪರಿವರ್ತನೆ

ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಗಾಲ ಎಂಬ ರಾಜನು ಒಂದು ಭೂಭಾಗದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಶಾಸನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ಕೂಡ ಶಿಲಾಮಯವಾದ ಒಂದು ಮಾಧವನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಶಿಲ್ಪಿಗಳಿಂದ ಕಟಿದು ತಯಾರು ಮಾಡಿಸಿ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕದಾದ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ದೂತರ ಮುಖಾಂತರ ಆ ಗಾಲರಾಜನಿಗೆ ತಿಳಿದುಬಂದಿತು ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನನ ಈ ಉದ್ಯೋಗ. ನೀಲಾಚಲ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ರಾಜನು ಜಗನ್ನಾಥಸ್ವಾಮಿಯ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಿರುವನು ಎನ್ನುವ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವನಿಗೆ ಬಹಳ ಕೋಪ ಬಂದಿತು. ಅವನು ತನ್ನ ಸೇನೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನೀಲಾಚಲ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಏರಿ ಬಂದನು. ಅಲ್ಲಿ ಬಂದ ಬಳಿಕ ಶ್ರೀ ಜಗನ್ನಾಥನ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಬೃಹದ್ ಯೋಜನೆ, ವಿರಾಟ್ ಮಂದಿರ, ಅಪೂರ್ವವಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡಿ ಅತ್ಯಂತ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು ಆ ಗಾಲರಾಜನಿಗೆ. ಅಲ್ಲಿ ನಡೆಯಲಿರುವ ಮನುಷ್ಯ ದುರ್ಲಭವಾದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಕಾರ್ಯವನ್ನೂ, ದೈವೀವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನೂ ಕಂಡು, ಕೇಳಿ ಅವನಿಗೆ ಮನಸ್ಸು ಪರಿವರ್ತನೆ ಆಯಿತು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ನಡೆದ ದೇವತಾ ಕಾರ್ಯದ ಯಥಾರ್ಥ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದು, ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡಿ ಅವನಿಗೆ ಕೃತಾರ್ಥತೆ ಎನಿಸಿತು. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಲ್ಯಾಣ ಕಾರ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಅವನು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ. ಅವನು ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ರಾಜನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಕೈಜೋಡಿಸಿ ಹೇಳಿದ- ''ದೇವ! ನೀವು ರಾಜರೆಲ್ಲರಿಗೂ ರಾಜರು. ಹಾಗು ಜೀವನ್ಮುಕ್ತರು. ನಿಮ್ಮಂಥ ಮಹಾಪುರುಷರನ್ನು ನಾನು ಎಂತು ಸ್ತುತಿಸಲಿ, ನೀವು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಿರಿ.''

ಹೀಗೆ ನುಡಿಯುತ್ತ ಇರುವ ಗಾಲರಾಜನನ್ನು ನೋಡಿ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನನು ಹೇಳಿದನು- ''ರಾಜನೇ! ನೀನು ನಿನ್ನನ್ನು ಹೀನನನ್ನಾಗಿ ತೋರಿಸಲು ಏಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವೆ? ನನ್ನನ್ನು ಏಕೆ ಇಷ್ಟು ಬಣ್ಣಿಸಿ ಮಾತನಾಡುವೆ? ನೀನು ಕೂಡ ನನ್ನಂತೆ ಒಂದು ಭೂಭಾಗಕ್ಕೆ ಸಾರ್ವಭೌಮ ಮಹಾರಾಜನಾಗಿರುವೆ. ಮತ್ತು ನೀನು ಕೂಡ ಪರಮ ವೈಷ್ಣವ. ಮಹಾ ಭಗವದ್ಭಕ್ತ. ಪ್ರಜರನ್ನೆಲ್ಲ ಪುತ್ರರಂತೆ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವೆ. ನ್ಯಾಯಮಾರ್ಗದಿಂದ ನಿನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಶಾಸನವನ್ನು ನಡೆಸಿದ್ದೀಯೆ. ಇಹಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತಿ, ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ, ಎರಡನ್ನೂ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಪುಣ್ಯ ಪುರುಷ ನೀನು. ರಾಜನೇ, ಕಾಷ್ಠರೂಪದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದ ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಸಲುವಾಗಿ ನಡೆದಿದೆ ಈ ಪ್ರಾಸಾದ ನಿರ್ಮಾಣ. ನಾಲ್ಕು ರೂಪಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತನಾದ ಆ ಪುರುಷೋತ್ತಮನನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗೊಳಿಸಿ ಈ ಜಗನ್ನಾಥ ಮಂದಿರವನ್ನೆಲ್ಲ ನಾನು ನಿನಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತೇನೆ.'' ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಮಹಾರಾಜನ ಈ ನಿರ್ಧಾರದ ನುಡಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಅತ್ಯಧಿಕ ಆನಂದ ವಾಯಿತು ಗಾಲರಾಜನಿಗೆ. ಭಗವಂತನ ಸೇವಾ ಸೌಭಾಗ್ಯವು ತನಗೆ ದೊರೆಯಲಿದೆ ಎಂಬ ಮಾತು ಅವನ ಹಿಗ್ಗಿನ ಬುಗ್ಗೆ ಪುಟಿದೇಳಲು ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು. ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಮಹಾರಾಜನು ಆದೇಶ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ಕೂಡಲೇ ಕಾರ್ಯಗತ ಗೊಳಿಸಲು, ಗಾಲರಾಜನು ತನ್ನ ಸೇನಾಪರಿವಾರದೊಂದಿಗೆ ಅಣಿಯಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡನು. ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲ ಸಿದ್ಧತೆಯು ಸಂಪನ್ನವಾದ ಬಳಿಕ ಎಲ್ಲ ಜನರು ಮುಹೂರ್ತದ ನಿರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳ ಜಯ

ಜಯಕಾರ ಧ್ವನಿಯೊಂದಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಸವಾರಿಯು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಚಿತ್ತೈಸಿತು. ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಮಹಾರಾಜನು ಎರಡೂ ಕೈ ಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಹಣೆಹಚ್ಚಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದನು ಆ ಶಾರದಾಪತಿಗೆ. ನಾರದ ಹಾಗೂ ಗಾಲರಾಜರು ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ಪ್ರಣಾಮವನ್ನು ಹಾಕಿದರು ಆ ವಿಧಾತೃ ದೇವನಿಗೆ.

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ! ನಿನ್ನ ಸೌಭಾಗ್ಯ ಎಂಥದಿದೆ ನೋಡು! ಈ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳು, ಋಷಿಗಳು, ಮುನಿಗಳು ಮತ್ತು ನಾನು, ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಸಿದ್ಧ, ಪಿತೃ, ವಿದ್ಯಾಧರ ಮುನಿ ಮನುಜ ಮಹಾನುಭಾವರೆಲ್ಲರು ನೀನು ಮಾಡುವ ಈ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಸ್ವಯಂ ಉಪಸ್ಥಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಅಲ್ಲಿಂದ ನಾರಾಯಣನ ರಥದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಹೋದರು. ಆ ಜಗನ್ನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಮೂರುಬಾರಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿ ಐದು ನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಕೈ ಮುಗಿದು ರೋಮಾಂಚಿತಗಾತ್ರರಾಗಿ ಗದ್ಗದಿತ ಕಂಠದಿಂದ ಅವನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡತೊಡಗಿದರು.

ಬ್ರಹ್ಮಕೃತ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ತೋತ್ರ

ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮ:- ಪ್ರಭು ಪರಮೇಶ್ವರ! ನಿನಗೆ ನನ್ನ ನಮಸ್ಕಾರ. ನೀನು ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಕಾಶ. ಅದ್ವಿತೀಯ. ಈ ಜಗತ್ತಿಗೆಲ್ಲ ಪ್ರಕಾಶ ಬರುವದು ನಿನ್ನಿಂದ. ನೀನು ಸ್ಥೂಲನೂ ಅಹುದು. ಸೂಕ್ಷ್ಮನೂ ಅಹುದು. ಅಣುವೂ ಆಗಿರುವೆ. ಮಹಾನ್‌ನೂ ಆಗಿರುವೆ, ಗುಣಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಆಧಾರನೂ ಆಗಿರುವೆ. ಗುಣಾತೀತನೂ ಆಗಿರುವೆ. ತ್ರಿಗುಣಾತೀತನಾದ ನಿನಗೆ ವಂದನೆ. ನಾನು ನಿನ್ನ ನಾಭೀಕಮಲದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನನಾದ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಹ್ಮ. ಇದರಂತೆಯೇ ನಿನ್ನ ಒಂದೊಂದು ರೋಮರೋಮಕ್ಕೂ ಅನೇಕ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳು. ಆ ಎಲ್ಲ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನಂತಹ ಅಸಂಖ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮರೂ ಇರುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಎಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಯು ಅಂಚಿತ್ಯವೂ, ಅಪಾರವೂ, ಅಪರಿಮೇಯವೂ ಆಗಿದೆ. ಇಂಥ ದುರ್ಜ್ಞೇಯನಾದ ನಿನಗೆ ಹಲವಾರು ನಮಸ್ಕಾರ. ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೂ ಪ್ರಣಾಮ. ಭಗವನ್! ದುರ್ಲಭವಾದ ಜೀವಿಗಳ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡಲು ನೀನು ಒಂದು ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದಂತೆ ಇರುವೆ. ಶರಣಾಗತರ ದುಃಖ ರಾಶಿಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲು ಕಟಿಬದ್ಧನಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡ ದೇವತಾವ್ಯಕ್ತಿಯೆಂದರೆ ನೀನೊಬ್ಬನೆ. ದುಃಖದ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮೇಲೆ ನೀನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗು. ನಿನ್ನ ಕರುಣೆಯ ಕಿರಣಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲೆಡೆಗೂ ಎರಚು. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವ ಭಕ್ತರೆಲ್ಲರನ್ನು ನಿನ್ನ ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷ ವಿಕ್ಷೇಪದಿಂದ ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡು.''

ಹೀಗೆ ವೇದಮಂತ್ರಗಳ ಗುಹ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಶ್ರೀ ಜಗನ್ನಾಥ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಮಾಡಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಬಲಭದ್ರನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಮತ್ತು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಗವಂತನ ಆವೇಶವುಳ್ಳ ಆ ಶೇಷಾವತಾರಿ ಬಲರಾಮದೇವರನ್ನು ಮತ್ತು ಆ ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡ ಸುಭದ್ರಾದೇವಿಯನ್ನು ಮತ್ತೊಂದು ರಥದಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಮಾನವಾದ ವಿಷ್ಣುಚಕ್ರವಾದ ಸುದರ್ಶನವನ್ನು ಕಂಡು ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದರು. ಭಗವಂತನ ದಿವ್ಯ ಸನ್ನಿಧಾನೋಪೇತವಾದ

ಈ ನಾಲ್ಕೂ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಬಾಯಿತುಂಬ ಹೊಗಳಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಋಷಿಮುನಿಗಳಿಗೂ ಪರಮಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಈ ಬ್ರಹ್ಮಕೃತ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಪಠಿಸಿ ಪುಣ್ಯಭಾಗಿಗಳಾದರು.

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಪ್ರಣಾಮಗೈದು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿ ರಥಾರೂಢವಾದ ನಾಲ್ಕು ದಿವ್ಯ ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ದೇವತೆಗಳೊಂದಿಗೆ ನೂತನ ಮಂದಿರದ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಅಲ್ಲಿಯ ಸುಂದರವಾದ ಶಾಲಾ, ಸಭಾಭವನ, ಪ್ರಕೋಷ್ಠ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿದರು. ಅನಂತರ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನನು ತೋರಿದ ದಿವ್ಯ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಮಹಾರಾಜನು ಶಾಂತಿಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಮಹಾಮುನಿ ಭರದ್ವಾಜರನ್ನು ವರಣ ಮಾಡಿದನು. ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತು ಹೋಮಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಅಭೀಷ್ಟ ಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡಲ್ಪಡುವ ದೇವತೆಗಳೂ, ಆಹುತಿಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ದೇವತೆಗಳೂ, ರಾಜನು ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಿದ ಕೂಡಲೇ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂ ಮೂರ್ತಿಮಂತಾಗಿ ಬಂದು ನಿಂತುಕೊಂಡರು.

ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನು ಮಹಾರಾಜನು ಗಂಧ, ಪುಷ್ಪಮಾಲೆ, ಅಲಂಕಾರ, ಆಭರಣ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದನು. ಆ ಬಳಿಕ ಮಹಾರಾಜನನ್ನು ಮುಂದೆ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಭರದ್ವಾಜ ಮುನಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಹಾಗು ಸರ್ವದೇವರ ಸಮಕ್ಷಮದಲ್ಲಿಯೇ ಆ ಮಹಾಕಾರ್ಯವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಮೊದಲು ಮಂದಿರ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆಯನ್ನು ವಾಸ್ತುಶಾಂತಿ, ವಿಧಾನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸಿ ಆ ಪ್ರಾಸಾದದ ಶಿಖರಾಗ್ರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರದಿಂದ ಅಂಕಿತವಾದ ಭಗವದ್ ಧ್ವಜವನ್ನು ಹಾರಿಸಿದರು. ಅನಂತರ ಭರದ್ವಾಜ ಮಹಾಮುನಿಗಳು ಆ ಎಲ್ಲ ಭಗವದ್ ವಿಗ್ರಹಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರನ್ನು ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಂಡರು. ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಎದ್ದು ನಾರದ ಮೊದಲಾದ ಋಷಿಗಳು ಹಾಗೂ ವಿದ್ವಾನ್ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಜೊತೆಗೆ ತಾವು ಮೊದಲು ಸ್ವಸ್ತಿವಾಚನವನ್ನು ಹೇಳಿದರು. ವಿದ್ವಾಂಸರು ವೇದೋಕ್ತವಾದ ಮಂತ್ರಸೂಕ್ತಗಳನ್ನೂ ಪಠಿಸತೊಡಗಿದರು. ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಮಂಗಳ ವಾದ್ಯಗಳು ಮೊಳಗಲು ಮೊದಲಾಯಿತು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ರಥದ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಸುಂದರವಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಏಣಿಯ ಮೆಟ್ಟಿಲು ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಆ ಭಗವನ್ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಕೆಳಗೆ ಇಳಿಸಿಕೊಂಡು ಕರೆತಂದರು. ಎರಡೂ ಬಗಲು ತೋಳು ತಲೆ ಹಾಗೂ ಪಾದತಳಗಳಲ್ಲಿ ಕೈ ಹಾಕಿ ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲನೆ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಮೆತ್ತಗಿನ ಗಾದಿಯ ಮೇಲೆ ಒರಗಿಸಿಕೊಂಡು ಮಂದಿರ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದರು. ಮೇಲಿನಿಂದ ಪಾರಿಜಾತ ಹೂಗಳ ಮಳೆಯು ಸುರಿಯತೊಡಗಿತು. ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಭಗವಂತನ ಜಯ ಜಯಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದರು.

ಬ್ರಹ್ಮ:- ''ಜಗನ್ನಾಥನಿಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ, ಲೀಲೆಯಿಂದ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಮೈತಳೆದು ನಿಂತ ಮಾಧವನಿಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ. ಜೀವರಾಶಿಯನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುವ

ಜಗದೀಶನಿಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ. ದೀನರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಸಿದ್ಧನಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಶ್ರೀಧರನಿಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ. ಅಚ್ಯುತಾ! ಅನಂತ! ಈಶಾನ! ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ, ಜಯವಾಗಲಿ, ಜಯವಾಗಲಿ, ಪ್ರಭೋ! ನಿನಗೆ ನನ್ನ ನಮಸ್ಕಾರವು'' ಹೀಗೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಭಗವಂತನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡುತ್ತ ಜಯ ಜಯಕಾರವನ್ನು ಹೇಳಿದರು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಭಗವಂತನ ಈ ಜಯ ಜಯಕಾರ ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಮತ್ತೆ ತಮ್ಮ ಮಧುರ ಕಂಠದಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿ ಹೊಗಳಿ ಹಾಡಿದರು. ಬ್ರಹ್ಮ ದೇವರು ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನ ಗುಣಗಾನ ಮಾಡುವಾಗ ನಾರದರು ತಮ್ಮ ತಂಬೂರಿಯ ತಂತಿಗಳನ್ನು ಮೀಟುತ್ತ ಆ ಬ್ರಹ್ಮ ಸಂಗೀತಕ್ಕೆ ವೀಣೆಯ ಶ್ರುತಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿದರು. ಪರಮಾತ್ಮನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹಿಂಬದಿಯಿಂದ ಎರಡು ರತ್ನ ಛತ್ರಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯಲಾಗಿತ್ತು.

ಎರಡೂ ಪಾರ್ಶ್ವ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಚಾಮರ ಹಿಡಿದ ದೇವತೆಗಳು ಸಾಲಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲನೆ ಚಾಮರ ಬೀಸುತ್ತ ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಬಲಭದ್ರ ಸುಭದ್ರಾ, ಹಾಗೂ ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರಗಳ ಶ್ರೀವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ರಥದಿಂದ ಇಳಿಸಿ ತರಲಾಯಿತು. ಮಂದಿರದ ಮುಖ್ಯದ್ವಾರದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ರತ್ನದ ಸ್ತಂಭಗಳ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಶೃಂಗಾರಿತವಾದ ಮಂಟಪವನ್ನು ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಅಭಿಷೇಕಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೀಜಗನ್ನಾಥನ ವಿಗ್ರಹವನ್ನೂ ತಂದು ಕೂಡಿಸಿದರು ಮೂರು ವಿಗ್ರಹಗಳೊಂದಿಗೆ. ಆ ಎಲ್ಲ ವಿಗ್ರಹಗಳ ಎದುರು ಒಂದೊಂದು ಕನ್ನಡಿಯನ್ನು ಇರಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಬಂಗಾರದ ಕಲಶಗಳಿಂದ ಪುರುಷಸೂಕ್ತ, ಶ್ರೀಸೂಕ್ತ, ವೇದೋಕ್ತಮಂತ್ರ ಹೇಳುತ್ತ ಸ್ವಯಂ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಆ ಮೂರ್ತಿಗಳಿಗೆ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿದರು. ಅನಂತರ ಅವುಗಳಿಗೆ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಉಡಿಸಿ, ಅಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ತೊಡಿಸಿ ಗಂಧವನ್ನು ಲೇಪಿಸಿ, ಮಾಲೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ-ಶೃಂಗಾರಿತವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಸ್ವಯಂ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರೇ ಕೊನೆಗೆ ತಾವೇ ಆರತಿ ಎತ್ತಿದರು. ಮತ್ತು ಮಂತ್ರಸೂಕ್ತಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತ ಆ ಎಲ್ಲ ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ರತ್ನಮಯವಾದ ಸಿಂಹಾಸನಗಳ ಪೀಠದ ಮೇಲೆ ಒಯ್ದು ಕೂಡಿಸಿದರು, ಮತ್ತು ಕೈ ಮುಗಿದು ನಂತರ ಪಾದಾದಿ ಕೇಶಾಂತ ವಿಗ್ರಹಗಳ ಅಂಗಾಂಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮುಟ್ಟಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ನ್ಯಾಸ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ, ನಾಲ್ಕೂ ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ರತ್ನಮಯ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಸ್ಥಾಪಿತಗೊಳಿಸಿದರು. ಮತ್ತು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡರು.

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಜಗದಾಧಾರನಾದ ಜನಾರ್ದನ! ನೀನು ಈ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಸುಸ್ಥಿರ ಭಾವದಿಂದ ವಿರಾಜಮಾನನಾಗು. ಈ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯು ಸುಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಆಗಲಿ. ನೀನು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತನಾದ ಬಳಿಕ. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತರಾಗುತ್ತೇವೆ. ನಿನ್ನ ಆಜ್ಞೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಈ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯೂ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಲಿ.''

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಜಗನ್ನಾಥಸ್ವಾಮಿಯ ಸ್ಥಾಪನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು ಅನಂತರ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾದ ಆ ಪರಬ್ರಹ್ಮನ ಹೃದಯಕಮಲವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಕೆಳಗಿನ ಅನುಷ್ಟುಪ ಮಂತ್ರರಾಜ ಎಂದು ಹೆಸರಾದ ಚಿಕ್ಕಮಂತ್ರವನ್ನು ಸಾವಿರಸಲ ಜಪಿಸಿದರು.

ಉಗ್ರಂ ವೀರಂ ಮಹಾವಿಷ್ಣುಂ ಜ್ವಲಂತಂ ಸರ್ವತೋಮುಖಂ ।
ನೃಸಿಂಹ ಭೀಷಣಂ, ಭದ್ರಂ ಮೃತ್ಯು ಮೃತ್ಯುಂ ನಮಾಮ್ಯಹಂ ॥

ಈ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಸಹಸ್ರ ಜಪಮಾಡಿ ಸಂದರ್ಶಕರ ಸರ್ವಪಾಪಗಳ ಭಸ್ಮವಾಗಿ ಹೋಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ವೈಶಾಖ ಮಾಸದ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ಅಷ್ಟಮಿ ದಿನ ದಂಡ ಪುಷ್ಯ

ನಕ್ಷತ್ರದ ಯೋಗದಲ್ಲಿ ಗುರುವಾರದ ದಿನ ಶ್ರೀ ಜಗನ್ನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆದುದರಿಂದ ಆ ದಿನ ಪರಮ ಪವಿತ್ರ. ಸರ್ವಪಾಪ ಪರಿಹಾರಕ. ಅಂದು ಮಾಡಿದ ಸ್ನಾನ, ದಾನ, ಜಪ, ತಪ, ಹೋಮಾದಿ ಸರ್ವಕಾರ್ಯಗಳು ಅನಂತ ಪುಣ್ಯದಾಯಕವಾಗುತ್ತವೆ. ಆ ದಿನದಂದು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ, ಬಲರಾಮ, ಸುಭದ್ರಾ, ಸುದರ್ಶನಗಳ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಂಡವರು ಮೋಕ್ಷ ಭಾಗಿಗಳಾಗುವರು. ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದವರು ಮುಕ್ತರಾಗುವರು.

ಜೈಮಿನಿ:- ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ಕಾರ್ಯಗಳೆಲ್ಲ ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತನಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರನ್ನು ಕೇಳಿದನು- ''ಹಂಸ ವಾಹನ! ಯಜ್ಞದ ಕೊನೆಗೆ ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುವು ರಥಾರೂಢವಾದ ಕಾಷ್ಠನಿರ್ಮಿತ ಮೂರ್ತಿಗಳಂತೆಯೇ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಪ್ರಕಟನಾದನು. ತಾವು ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಅವೇ ವಿಗ್ರಹಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದಿರಿ. ಮೊದಲು ಆಕಾಶವಾಣಿಯು ಕೂಡ ನನಗೆ ''ಪರಮಾತ್ಮನು ಈ ಅಪೌರುಷೇಯ ವೃಕ್ಷದಿಂದ ನಾಲ್ಕು ಸ್ವರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವನು '' ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಿತು. ಆದರೆ ಈಗ ಒಂದು ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಘನವಾದ ಬ್ರಹ್ಮರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾದದ್ದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಭು! ತಾವು ನನ್ನನ್ನು ಈ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಅಧಿಕಾರಿ ಎದು ಭಾವಿಸಿದ್ದರೆ ನನಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಬೇಕು ಈ ಗುಹ್ಯ ವಿಷಯವನ್ನು.

ಬ್ರಹ್ಮ:- ರಾಜನ್! ಇದೊಂದು ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಮೂರ್ತಿ ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸಿ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇದರ ಬಗೆಗೆ ಸಾಧಾರಣ ಪ್ರತಿಮಾ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಡ. ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಇದು ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ವರೂಪವೇ. ವಿದಾರಣ ಮಾಡುವದಕ್ಕೂ ಅಂದರೆ ಸೀಳುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವದಕ್ಕೂ ದಾನ ನೀಡುವದಕ್ಕೂ 'ದಾರು' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಸಂಸ್ಕೃತದ ವ್ಯಾಕರಣದಲ್ಲಿ. ಪರಬ್ರಹ್ಮನಾದ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವು ತನ್ನ ಸ್ವಭಾವದಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲರ ದುಃಖಗಳನ್ನು ನಿವಾರಣ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷರೂಪವಾದ ಆನಂದದ ದಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನು ದಾರುಮಯನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳು ಈ ದಾರುಮಯ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದನ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಈ ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳ ಅನುಸಾರವಾಗಿಯೂ ಶ್ರೀಹರಿಯು ದಾರುಮಯ. ಭಗವಾನ್! ಬಲಭದ್ರನು ಋಗ್ವೇದ ಸ್ವರೂಪನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಶ್ರೀನೃಸಿಂಹದೇವರು ಸಾಮವೇದ ಸ್ವರೂಪನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಸುಭದ್ರಾದೇವಿಯು ಯಜುರ್ವೇದ ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಈ ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರವು ಅಥರ್ವಣವೇದ ಸ್ವರೂಪದ್ದಾಗಿದೆ. ವೇದಗಳು ನಾಲ್ಕು ಎನ್ನುವುದೇ ಮೊದಲು ಭೇದ ದೃಷ್ಟಿ. ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ವೇದವು ಒಂದು ಜ್ಞಾನರಾಶಿ. ಆದರಂತೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಭಗನ್ಮೂರ್ತಿಗಳು ಒಂದೇ. ಒಂದು ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಶಕ್ತಿಯು ನಾಲ್ಕು ಅಧಿಷ್ಠಾನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ನಾನು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ನಿನಗೆ ಜಗನ್ನಾಥನ ಭೇದ ಅಭೇದ ಎರಡನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಭೇದಾಭೇದಗಳೆರಡೂ ದೃಷ್ಟಿ ಭೇದ ಮೂಲಕ. ಎರಡನ್ನು ಈಗ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.

ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಂತೋಷ ಆಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿನ್ನದೇ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಭಗವಂತನ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡು. ಅವನು ಸರ್ವರೂಪಮಯನು, ಸರ್ವಮಂತ್ರಮಯನೂ ಆಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಯಾರು ಯಾವ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಅವನನ್ನು

ಆರಾಧಿಸುವರೋ ಅವರಿಗೆ ಅದೇ ರೀತಿಯ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ನೀನು ಮಾತ್ರ ಶುದ್ಧಮನಸ್ಸು, ನಿರ್ದುಷ್ಟವಾಣಿ ಹಾಗು ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಈ ದಾರುದೇಹ ಧಾರಣ ಮಾಡಿದ ಭಗವಾನ್ ಗೋವಿಂದನ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡು.

ರಾಜನೇ! ನಿನಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ರಹಸ್ಯದ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಚಿತ್ತವಿಟ್ಟು ಕೇಳು. ಸಮುದ್ರದ ತೀರದಲ್ಲಿ ನೀಲಾಚಲ ಪರ್ವತದ ಶಿಖರದಲ್ಲಿ ವಟವೃಕ್ಷದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಮೂರ್ತಿಯ ವ್ಯಾಜದಿಂದ ನಿಂತುಕೊಂಡದ್ದೇ ಅಮೃತಮಯ ಪರಬ್ರಹ್ಮ. ಅದರ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಮಾನವರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿ ನಿಶ್ಚಿತ.''

ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ರಾಜನ ನೆಪ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಎಲ್ಲ ಜನರಿಗೂ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು. ಮೊದಲೇ ಪ್ರಕಾಶಗೊಂಡ ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುವಿನ ನಾಲ್ಕು ವಿಧ ರೂಪಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟ ಮಾಡಿದರು. ರಥದಿಂದ ಇಳಿಯುವಾಗ ಎಲ್ಲ ಜನರು ನೋಡಿದ ನಾಲ್ಕು ಮೂರ್ತಿಗಳೇ ಈಗ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ವಿರಾಜಮಾನವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇದನ್ನು ಎಲ್ಲ ಜನರು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ನೋಡಿದರು. ಅನಂತರ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ದ್ವಾದಶಾಕ್ಷರ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಬಲರಾಮ ದೇವರಿಗೂ, ಪುರುಷ ಸೂಕ್ತದಿಂದ ಭಗವಾನ್ ನಾರಾಯಣನಿಗೂ, ದೇವೀ ಸೂಕ್ತದಿಂದ ಸುಭದ್ರಾದೇವಿಗೂ ಮತ್ತು ದ್ವಾದಶಾಕ್ಷರ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರಕ್ಕೂ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಅನಂತರ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ರಾಜನ ಮೇಲೆ ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಂಡರು.

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಭಗವನ್! ಭಕ್ತರ ಮೇಲೆ ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡುವದು ನಿನ್ನ ಒಂದು ವ್ರತ. ಈ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ರಾಜನು ಬಹು ದೀರ್ಘಕಾಲದಿಂದ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಅಚ್ಛಿನ್ನ ಭಕ್ತಿ ಮಾಡಿ ನಿನ್ನನೇ ನಂಬಿ ನಿರಂತರ ಧ್ಯಾನೋಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಈಗ ಅವನಿಗೆ ನಿನ್ನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ದರ್ಶನ ಆಯಿತು. ಯದ್ಯಪಿ ನಿನ್ನ ದರ್ಶನವು ಸಾಯುಜ್ಯ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಕೊಡಲು ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಆದರೂ ಈ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ ಆ ಮೋಕ್ಷ. ಅವನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಿನ್ನ ಪೂಜೆಯನ್ನೇ ಸಂತತವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಅಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಆ ಸೇವಾ ಸೌಭಾಗ್ಯಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವನ್ನು ನೀಡು.''

ಜಗನ್ನಾಥ ಉವಾಚ

ಹೀಗೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ನಿವೇದನ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಬಳಿಕ ಕಾಷ್ಠಮಯ ಶರೀರವನ್ನು ಧಾರಣ ಮಾಡಿದ ಸ್ವಯಂ ಶ್ರೀಜಗನ್ನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಯು ಗಂಭೀರವಾಣಿಯಿಂದ ನುಡಿದನು- ''ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ! ನಿನ್ನ ಭಕ್ತಿ ಹಾಗು ನಿಷ್ಕಾಮ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ನಾನು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನಿನ್ನ ಭಕ್ತಿಯು ಸುಸ್ಥಿರವಾಗಲಿ. ಒಂದು ಕೋಟಿಗಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಹಣವನ್ನು ವೆಚ್ಚಮಾಡಿ ನನ್ನ ಮಂದಿರವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿರುವೆ. ಕಾಲಕ್ರಮದಿಂದ ಇದು ಜೀರ್ಣವಾಗಿ ನಾಶವಾಗಿ ಹೋದರೂ ನಾನು ಮಾತ್ರ ಈ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಬಿಡುವದಿಲ್ಲ. ಬಿದ್ದು ಹೋದ ಮಂದಿರವನ್ನು ಬೇರೆ ಯಾರಾದರೂ ಕಟ್ಟಿಸಬಹುದು. ನೀನು ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಈ ಮಂದಿರವು ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದಾದರೂ ನಷ್ಟವಾದರೆ ಪುನಃ ಇದರ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಿಕಟ್ಟಿಸಿದವನು ನಿನ್ನಂತೆ ನನಗೆ ಪರಮ ಪ್ರೀತ್ಯಾಸ್ಪದನಾಗುವನು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಎರಡನೇ ಪರಾರ್ಧವು ಪೂರ್ತಿ ಆಗುವ ವರೆಗೆ ನಾನು ಇದೇ ಕಾಷ್ಠಮಯ ವಿಗ್ರಹರೂಪದಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡುವೆನು. ಸತ್ಯಯುಗದ

ಪ್ರಥಮ ವರುಷದ ಜ್ಯೇಷ್ಠದಲ್ಲಿ ಈ ಯಜ್ಞವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಅಮವಾಸ್ಯೆಯ ದಿನ ಕಾಷ್ಠರೂಪದಿಂದ ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿ ಬಂದೆನು. ಇದೇ ನನ್ನ ಪವಿತ್ರವಾದ ಜನ್ಮ ದಿನ. ಆ ದಿನದಂದು ಮಹಾಸ್ನಾನದ ವಿಧಿಯಿಂದ ಜಲಾಧಿವಾಸ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನನಗೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಆ ದಿನ ನನ್ನ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವವರಿಗೆ ಸರ್ವತೀರ್ಥಸ್ನಾನ ಫಲ. ಸರ್ವ ಯಜ್ಞಾಚರಣದ ಪುಣ್ಯ.

ಡೋಲೋತ್ಸವ

ವಟವೃಕ್ಷದ ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕೂಪ ಇದೆ. ಅದು ಸರ್ವತೀರ್ಥಮಯ. ಅದನ್ನು ಅಗೆದು ಬೆಳಕಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ. ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಅಮವಾಸ್ಯೆ ದಿನದಂದು ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಬಲರಾಮನನ್ನು ಸುಭದ್ರೆಯನ್ನು ಆ ಕೂಪದ ಜಲದಿಂದ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಿದ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ವಿಷ್ಣುಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಆಷಾಢ ಶುಕ್ಲ ದ್ವಿತೀಯಾ ದಿನ ಪುಷ್ಯ ನಕ್ಷತ್ರಯೋಗವಿದ್ದಾಗ ಈ ಕೂಪದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಮೋಕ್ಷ ಸುಲಭ. ಪುಷ್ಯ ನಕ್ಷತ್ರವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಈ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಅಂದು ಮಾಡಿದರೆ ನಾನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುತ್ತೇನೆ. ಅದೇ ದಿನದಂದು ಪುಷ್ಯಯೋಗವಿದ್ದಾಗ ನನ್ನನ್ನು ಬಲರಾಮನನ್ನು ಸುಭದ್ರೆಯನ್ನು ರಥದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಉತ್ಸವಕ್ಕಾಗಿ 'ಗುಂಡಿಚಾಮಂಡಪ' ಎಂಬ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು. ನಾನು ಮೊದಲು ಪ್ರಕಟವಾದದ್ದು ಅಲ್ಲಿಯೇ. ಸಹಸ್ರ ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಜ್ಞಗಳ ಮಹಾವೇದಿಯು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಿತು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನೃಸಿಂಹ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯ ನಿನ್ನ ಯಜ್ಞಗಳ ಆ ಮಹಾವೇದಿಯು ಮತ್ತು ನನ್ನ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಸ್ಥಾನವಾದ ಗುಂಡಿಚಾಮಂಡಪವು ನನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತಿಯ ಸ್ಥಾನಗಳಾಗಿವೆ. ನಾನು ನಿನ್ನ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಈ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತೇನೆ. ಆಷಾಢ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ಶಯನೀ ಏಕಾದಶಿ, ಕಾರ್ತಿಕ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ಪ್ರಬೋಧಿನೀ ಏಕಾದಶಿ ಮತ್ತು ನಾನು ಮಗ್ಗಲು ಬದಲಿಸುವ ಭಾದ್ರಪದ ಶುದ್ಧ ಏಕಾದಶಿ ಹಾಗೂ ಆ ಆ ದ್ವಾದಶಿ ದಿನಗಳಂದು ನನ್ನ ಉತ್ಸವವನ್ನು ವಿಶೇಷರೂಪದಿಂದ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಫಾಲ್ಗುಣ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯಂದು ನನಗೆ ಡೋಲೋತ್ಸವ ಎಂದರೆ ತೊಟ್ಟಿಲು ಅಥವಾ ಮಂಚದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿ ತೂಗುವ ಉತ್ಸವವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ತೂಗುವ ಮಂಚ ಅಥವಾ ತೊಟ್ಟಿಲಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಕುಳಿತು ಪೂಜೆಗೊಳ್ಳುವ ನನ್ನ ದರ್ಶನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡವರು ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾದಿ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಸಮುದ್ರ ಸ್ನಾನದ ವಿಧಿ ಮತ್ತು ಭಗವದ್ ವಿಗ್ರಹಗಳ ವರ್ಣನೆ

ಮುನಿಗಳು:- ಮಹರ್ಷಿಯೆ! ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನನು ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಸ್ನಾನದ ಉತ್ಸವವನ್ನು ಹೇಗೆ ಆಚರಿಸಿದನು? ಇದರ ಹೊರತು ಭಗವಂತನ ಉಳಿದ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಉತ್ಸವಗಳ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕ ಆಚರಣೆಯ ಕ್ರಮವನ್ನು ನನಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಿರಿ.

ಜೈಮಿನಿ:- ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠರೇ! ಈಗ ನಾನು ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಸ್ನಾನದ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಶುಕ್ಲ ದಶಮಿಯ ದಿನ ವ್ರತ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಮಾಡಿ ಮೌನದಿಂದ ಇರಬೇಕು. ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಎದ್ದು ''ಮಾರ್ಕಂಡೇಯಾವಟ'' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಆಚಮನ ಮಾಡಿ ಎರಡೂ ಕೈ ಜೋಡಿಸಿ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯೇಶ್ವರನಿಗೆ

ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಭೈರವನಿಂದ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮತ್ತು ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅವಗಾಹನಮಾಡಿ ವರುಣ ದೇವತೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಐದು ವೇದ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಮೂರು ಸಲ ಅಘಮರ್ಷಣ ಸೂಕ್ತದಿಂದಲೂ ಹಾಗು ಕೆಳಗೆ ಹೇಳಿದ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದಲೂ ಮುಳುಗು ಹಾಕಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕು.

''ಸಂಸಾರ ಸಾಗರೇ ಮಗ್ನಂ ಪಾಪಗ್ರಸ್ತಮಚೇತನಮ್ ।
ತ್ರಾಹಿ ಮಾಂ ಭಗನೇತ್ರಘ್ನ ತ್ರಿಪುರಾರೆ, ನಮೋಽಸ್ತು ತೇ ॥

ಹೀಗೆ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ತೀರ್ಥದಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎದ್ದು ಅಹ್ನಿಕವನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಶಂಕರನ ದರ್ಶನ ಪಡೆದು ಮೌನದಿಂದ ಭಗವಾನ್ ನಾರಾಯಣನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಮಾರ್ಕಂಡೇಯೇಶ್ವರನ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಒಂದು ವಟವೃಕ್ಷವು (ಅರಳೆಮರ) ಇರುತ್ತದೆ. ಅದರ ದರ್ಶನ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಪಾಪರಾಶಿ ನಾಶ. ಅದಕ್ಕೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಕೆಳಗೆ ಹೇಳಿದ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಅದರ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಹಾಕಬೇಕು.

''ಅಮರಸ್ತ್ವಂ ಸದಾ ಕಲ್ಪ ವಿಷ್ಣೋರಾಯತನಂ ಮಹತ್ ।
ನ್ಯಗ್ರೋಧ ಹರ ಮೇ ಪಾಪಂ ವಿಷ್ಣುರೂಪ ನಮೋಽಸ್ತು ತೇ ॥
ನಮೋಽಸ್ತ್ವವ್ಯಕ್ತ ರೂಪಾಯ ಮಹಾ ಪ್ರಳಯ ಸ್ಥಾಯಿನೇ ।
ಏಕಾಶ್ರಯಾಯ ಜಗತಾಂ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಾಯ ತೇ ನಮಃ ॥

ಹೀಗೆ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಮಾಡಿ ಆ ಗಿಡದಡಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ವಿಷ್ಣುವಿನ ನಾಮ ಜಪವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಮರದ ನೆರಳು ಬಿದ್ದರೂ ಮಾನವನ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ದೂರವಾಗಿ ಹೋಗುವವು. ಅನಂತರ ವಿಷ್ಣುವಿನ ವಾಹನವಾದ ಗರುಡದೇವನನ್ನು

''ಛಂದೋಮಯ ಜಗದ್ಧಾಮನ್ ಯಾನರೂಪ ತ್ರಿವೃದ್ವಪುಃ ।
ಯಜ್ಞರೂಪ ಜಗದ್ವ್ಯಾಪಿನ್ ಹರಿವಾಹಾಯ ತೇ ನಮಃ ॥

ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಹೀಗೆ ಗರುಡನ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿ ಮಂದಿರದ ಒಳಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಬೇಕು. ಒಳಗೆ ಹೋದ ಬಳಿಕ ಪುರುಷ ಸೂಕ್ತ ಅಥವಾ ವಾಸುದೇವ ದ್ವಾದಶಾಕ್ಷರ ಮಂತ್ರ ವಿಷ್ಣುಸೂಕ್ತ ಮೊದಲಾದ ವೇದಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಶ್ರೀ ಜಗನ್ನಾಥನ ಷೋಡಶೋಪಚಾರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಪೂಜೆಯ ಅನಂತರ ಕೈ ಜೋಡಿಸಿ ಹೀಗೆ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಬೇಕು. ''ದೇವ ದೇವ ಜಗನ್ನಾಥ ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ, ನಾನು ನಿನ್ನ ಚರಣಗಳಿಗೆ ಪ್ರಣಮಿಸುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ಯಾವಾಗಲೂ ನನ್ನ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡು. ನಾನು ನಿನಗೆ ಶರಣು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ನೀನು ಶರಣಾಗತ ರಕ್ಷಕನಲ್ಲವೆ! ಆದುದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಭಕ್ತನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಈ ಭವಸಾಗರದಿಂದ ಕರುಣೆಯಿಂದ ತಾರಣ ಮಾಡು.

ಅನಂತರ ಶೇಷ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಬಲರಾಮನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಹೀಗೆ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಬೇಕು. ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಬಲರಾಮನೆ! ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ. ನಿನ್ನ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಆಕಾರವು ಅವಿದ್ಯಾ ರೂಪವಾದ ಕೆಸರಿನಿಂದ ರಚಿತವಾಗಿದೆ. ಸಂಪೂರ್ಣ ಜಗತ್ತಿನ ಭಾರವನ್ನು ಎಂದೂ ದಣಿಯದೆ ಧರಿಸಿದ ನಿನಗೆ ನನ್ನ ನಮಸ್ಕಾರ.

ಅನಂತರ ಸುಭದ್ರಾದೇವಿಯ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಅವಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಸ್ತುತಿಗೈಯಬೇಕು- ''ದೇವಿ ಸುಭದ್ರಾದೇವಿಯೇ, ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ, ಸಂಸಾರದಿಂದ ಪಾರು ಮಾಡುವ ಮಹಾದೇವಿಯೇ! ನೀನು ಪ್ರಸನ್ನಳಾಗು. ನಿನಗೆ ನನ್ನ ನಮಸ್ಕಾರ.

ಅನಂತರ ಸಮುದ್ರ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ''ಪ್ರಭು ನನ್ನ ಸಮುದ್ರ ಸ್ನಾನವು ನಿರ್ವಿಘ್ನವಾಗಿ ಪೂರ್ಣವಾಗಲಿ, ನನಗೆ ಸಾಗರ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ನೀಡು'' ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಪಡೆದು ಸಮುದ್ರತೀರಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ವಂದನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ನೆನೆದು ನಮಿಸಿ ಈ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕು.

''ಸುದರ್ಶನ ನಮಸ್ತೇಽಸ್ತು ಕೋಟಿ ಸೂರ್ಯ ಸಮಪ್ರಭ ।
ಅಜ್ಞಾನ ತಿಮಿರಾಂಧಸ್ಯ ವಿಷ್ಣೋರ್ಮಾರ್ಗಂ ಪ್ರದರ್ಶಯ ॥

ಹೀಗೆ ಸುದರ್ಶನವನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿ ಸಮುದ್ರದನೀರಿನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಮಂಡೆ ಊರಿ ಆ ಸಾಗರವನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕು.

ತೀರ್ಥರಾಜ ಸಮಸ್ತುಭ್ಯಂ ಜಲ ರೂಪಾಯ ವಿಷ್ಣವೇ ।
ಜೀವನಾಯ ಚ ಜಂತೂನಾಂ ಪರಂ ನಿರ್ವಾಣ ಹೇತವೇ ॥

ಈ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಪಠಿಸುತ್ತ ನೀರಿನೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಬೇಕು. ಸಮುದ್ರದ ನೀರಿನೊಳಗೆ ನದಿ ಅಥವಾ ಸರೋವರಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದಂತೆ ಮುಳುಗಿ ಜಪ ಮಾಡುವ ವಿಧಾನ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಸಮುದ್ರದ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಪಠಿಸುತ್ತಲೇ ಒಮ್ಮೆ ಮುಳುಗು ಹಾಕಿದರೆ ಸಾಕು. ಮೇಲೆ ಎದ್ದು ಆಚಮನ ಮಾಡಿ ''ತೀರ್ಥರಾಜನೆ, ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ನನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಕೋಟಿ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪಾಪರಾಶಿಯೆಲ್ಲವೂ ನಷ್ಟವಾಗಲಿ'' ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಎದ್ದು ದಂಡೆಗೆ ಬಂದು ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಧರಿಸಬೇಕು. ಚತುರ್ಭುಜನಾದ ನಾರಾಯಣನ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಿ ಮಾನಸಿಕ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಮಾನಸ ಪೂಜೆಯ ವಿಧಾನವು ಹೀಗೆ ಇರುತ್ತದೆ.

ಮಾನಸ ಪೂಜೆಯ ವಿಧಾನ

ದೇವ ದೇವನಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಗೆ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಒಂದು ರತ್ನ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ''ರತ್ನ ಸಿಂಹಾಸನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ'' ಎಂದು ಹೇಳಿ ನಿವೇದಿಸಿ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸಿಂಹಾಸನರೂಢನಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಚಿಂತಿಸಬೇಕು. ಅವನಿಗೆ ಬಹಿರಂಗ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲಿಸುವಂತೆ 'ಅರ್ಘ್ಯಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ,' 'ಪಾದ್ಯಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ' ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಹೇಳಿ ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ಬೆಳ್ಳಿ ಬಂಗಾರ ತಾಮ್ರ ಅಥವಾ ಶಂಖದ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ಹಾಕಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಗಂಧ, ಹೂ, ಕರಿಕೆ, ಅಕ್ಕಿಕಾಳು, ಹಣ್ಣು ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಆ ನೀರನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಉಳಿದ ನೀರನ್ನು ದೇವರ ಎದುರೇ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಸಿಂಪಡಿಸಬೇಕು. ಇದು ಅರ್ಘ್ಯದ ವಿಧಿ. ಅನಂತರ ಕಮಲ ದೂರ್ವಾಶ್ಯಾಮಾಕ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿದ ಸ್ವಚ್ಛವಾದ ಪವಿತ್ರ ನೀರನ್ನು ಭಗವಂತನ ಪಾದಾರ ವಿಂದಗಳಲ್ಲಿ ನಿವೇದಿಸಬೇಕು. ಸುಗಂಧಿ ನೀರನ್ನು ದೇವರಿಗೆ ಆಚಮನಕ್ಕಾಗಿ ನೀಡಬೇಕು.

ಅನಂತರ ರೇಶ್ಮೆ ಇಲ್ಲವೆ ಅರಳೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಎರಡು ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು. ಆ ಬಳಿಕ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಹಾರ, ಕೇಯೂರ, ಮುಕುಟ ಕಂಠಾಭರಣಾದಿಗಳನ್ನು ತೊಡಿಸಬೇಕು ಪರಮಾತ್ಮನ ಅಂಗಾಂಗಳಿಗೆ. ಅನಂತರ ಯಜ್ಞೋಪವೀತ, ಗಂಧ, ಕಸ್ತೂರಿ, ಚಂದನ, ಕುಂಕುಮ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ನಿವೇದಿಸಬೇಕು. ಸುಗಂಧ ಪುಷ್ಪಗಳ ಮಾಲೆ ಮಾಡಿ ತುಳಸಿ ಮಾಲೆಯೊಂದಿಗೆ ಭಗವಂತನ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಹಾಕಬೇಕು. ಬಿಡಿ ಹೂಗಳನ್ನು ಬೊಗಸೆ ತುಂಬ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ದೇವರ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿದಂತೆ ಚಲ್ಲಬೇಕು.

ಕಂಠದಿಂದ ಕಾಲಿನವರೆಗೆ ಉದ್ದವಾದ ಹೂವಿನ ಅಥವಾ ತುಳಸಿಯ ಹಾರಕ್ಕೆ ಮಾಲಾ ಎಂದೂ ಕಂಠದಿಂದ ತೊಡೆ ಅಥವಾ ಮೊಳಕಾಲವರೆಗೆ ಇರುವ ಹೂವಿನ ಸರಕ್ಕೆ ಮಾಲ್ಯ ಎಂದೂ ಕೇವಲ ಕೂದಲುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಮುಡಿಯಬಹುದಾದ ಚಿಕ್ಕ ಹೂವಿನ ಹಾರಕ್ಕೆ ಗರ್ಭಕ ಎಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಪುಷ್ಪಾಂಜಲಿಯನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಗುಗ್ಗಳು, ಅಗರು ಚಂದನದ ಹುಡಿ, ಜೇನುತುಪ್ಪ, ತುಪ್ಪ ಶರ್ಕರ ಮುಂತಾದ ಸುಗಂಧಿ ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ದಶಾಂಗವನ್ನು ಕೆಂಡದ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟು ಧೂಪಾರತಿಯನ್ನು ಬೆಳಗಬೇಕು. ಅನಂತರ ಹಸುವಿನ ತುಪ್ಪದಿಂದ ಬತ್ತಿ ತೋಯಿಸಿ ದೀಪವನ್ನು ಬೆಳಗಿಸಬೇಕು. ಅಥವಾ ಎಣ್ಣೆಯ ದೀಪವನ್ನು ಹಾಗೂ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ತೋಯಿಸಿದ ಬತ್ತಿಗಳನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ಆರತಿಯನ್ನು ಬೆಳಗಬೇಕು.

ನೈವೇದ್ಯ ಸಮರ್ಪಣ

ಅನಂತರ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ತಯಾರ ಮಾಡಿದ ಪಕ್ವಾನ್ನಗಳನ್ನು ಅಕ್ಕಿಯ ಅನ್ನವನ್ನೂ ಆಕಳ ಹಾಲು ಮೊಸರನ್ನೂ ಹಸುವಿನ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಬೇಯಿಸಿ ಸಕ್ಕರೆ ಕೂಡಿಸಿ ಮಾಡಿದ ಪಾಯಸ ಮೊದಲಾದ ಮೃಷ್ಟಾನ್ನಗಳನ್ನೂ. ಬಗೆ ಬಗೆಯ ವ್ಯಂಜನ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ ಅನೇಕ ಭಕ್ಷ್ಯ ಭೋಜ್ಯ, ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೆ ತಯಾರಿಸಿ ಭಗವಂತನಿಗೆ ನೈವೇದ್ಯ ಸಮರ್ಪಣವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಧೂಪ, ದೀಪ, ನೈವೇದ್ಯ ಸ್ನಾನ, ಅರ್ಘ್ಯ ಮಧುಪರ್ಕ ವಸ್ತ್ರ ಯಜ್ಞೋಪವೀತ ಇವುಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದನ್ನು ಅರ್ಪಣ ಮಾಡಿದ ಕೂಡಲೇ ದೇವರಿಗೆ ಆಚಮನವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು. ಉಳಿದ ಕಡೆ ಆಚಮನಕ್ಕೆ ಬರೀ ನೀರು ಕೊಟ್ಟರೂ ಸಾಕು. ಆದರೆ ನೈವೇದ್ಯದ ಅನಂತರ ಕರೋದ್ವರ್ತನಕ್ಕಾಗಿ ಚಂದನವನ್ನೂ ಗಂಡೂಷ ಜಲವನ್ನೂ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು. ಕೊನೆಗೆ ಲವಂಗ ಯಾಲಕ್ಕಿ, ಜಾಜಿಕಾಯಿ. ಪಚ್ಚಕರ್ಪೂರ ಮುಂತಾದ ಸುವಾಸನೆಯ ವಸ್ತುಗಳೊಂದಿಗೆ ಎಲೆ ಅಡಿಕೆಗಳನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ನೂರ ಎಂಟು ಬಾರಿ ಮೂಲ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಎಂದರೆ ನಾರಾಯಣ ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರೀ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸಬೇಕು.

ಕೊನೆಗೆ ಸ್ತೋತ್ರ ಪಾಠವನ್ನು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ನಮಸ್ಕಾರಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕು- ''ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಗಳ ಪ್ರವರ್ತಕನಾದ ಜಗನ್ನಾಥನೆ! ನೀನು ಸರ್ವ ತೀರ್ಥಮಯ. ಮತ್ತು ದೇವಮಯ. ಪಾಪರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ ಈ ನಿನ್ನ ಸೇವಕನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು. ನಿನಗೆ ನನ್ನ ನಮಸ್ಕಾರ.'' ಈ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕಾರಗಳಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಮಾನಸಿಕ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ನಂತರ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರತಿಮೆ ಸಾಲಿಗ್ರಾಮವನ್ನಿಟ್ಟು ಬಾಹ್ಯಪೂಜೆಯನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತ ವಿಧಾನವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಮಾಡಬೇಕು.

ತೀರ್ಥರಾಜನಾದ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಮಾನವನು ಸರ್ವ ತೀರ್ಥಗಳ ಸ್ನಾನ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಕೋಟಿಗೋದಾನ, ಕೋಟಿಯಜ್ಞ, ಕೋಟಿ ಮಹಾದಾನಗಳಿಂದ ಬರುವ ಪುಣ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾದ ಪುಣ್ಯವು ಸಮುದ್ರಸ್ನಾನ ಪೂರ್ವಕ ಭಗವತ್ ಪೂಜೆಯಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದು. ಪಂಚಮಹಾ ಪಾತಕಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವರು ಸಮುದ್ರ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಪಾಪ ರಹಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸ್ನಾನದ ಮೊದಲು ಮತ್ತು ಕೊನೆಗೆ ಜಗನ್ನಾಥನ ಪೂಜೆ ಹಾಗೂ ಧ್ಯಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಮನುಷ್ಯನು ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಭಾಗಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ನೃಸಿಂಹ ದರ್ಶನ

ಜೈಮಿನಿ:- ಹೀಗೆ ಸಮುದ್ರ ಸ್ನಾನ ಹಾಗೂ ಭಗವತ್ ಪೂಜೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಯಾತ್ರಿಕರು ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಜ್ಞದ ಅಂಗದಿಂದ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡಿದ ನೃಸಿಂಹ ದೇವರನ್ನು ''ಶ್ರೀ ನೃಸಿಂಹನೇ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಈ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಲು ಅಪ್ಪಣೆ ನೀಡು.''

ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿ ಕೈ ತೊಳೆದು ಆಚಮನ ಮಾಡಿ ಆ ಸರೋವರನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕು - ''ತೀರ್ಥಪ್ರವರ! ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನನ ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ದಾನ ಕೊಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಕೋಟಿ ಆಕಳುಗಳನ್ನು ತಂದು ಇಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದರು. ಆ ಹಸುಗಳ ಖುರಪುಟಗಳಿಂದ ಕೆದರಿದ ನೆಲದ ತಗ್ಗಿನಲ್ಲಿ ಆ ಹಸುಗಳ ಮೂತ್ರ ಹಾಗೂ ಬಾಯಿಯ ಬುರುಗು ಬಿದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿ ಗೋದಾನ ನೀಡಿದ ಸಂಕಲ್ಪದ ನೀರು ಸೇರಿ ಈ ಪವಿತ್ರವಾದ ತೀರ್ಥವು ರೂಪಗೊಂಡಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಲು ಬಂದ ನನಗೆ ಅಪ್ಪಣೆ ನೀಡು. ಈ ಸ್ನಾನದಿಂದ ನನ್ನ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸು.''

ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ನೀರಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕು ಮುಳುಗಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಉಸಿರು ಬಿಗಿ ಹಿಡಿದು ಸೊಂಟದ ವರೆಗೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಮುಳುಗು ಹಾಕಿ ಮೂರು ಸಲ ಅಘಮರ್ಷಣ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸಬೇಕು. ''ಅಶ್ವಮೇಧದ ಅಂಗದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ತೀರ್ಥವೇ, ನಿನ್ನ ಸ್ನಾನದಿಂದ ನನ್ನ ಪಾಪಗಳು ನಷ್ಟವಾಗಲಿ'' ಹೀಗೆ ತೀರ್ಥವನ್ನು ಮೂರು ಬಾರಿ ಪಾರ್ಥಿಸಿ ಮುಳುಗು ಹಾಕಬೇಕು. ಶ್ರೀ ನೃಸಿಂಹ ದೇವರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಋಷಿಗಳಿಗೂ ಪಿತೃಗಳಿಗೂ ವಿಧಿ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತರ್ಪಣವನ್ನು ಜಲಾಂಜಲಿಗಳಿಂದ ನೀಡಬೇಕು. ಆ ಬಳಿಕ ಪಶ್ಚಿಮಾಭಿಮುಖನಾಗಿ ನಿಂತ ನೃಸಿಂಹ ದೇವರನ್ನೂ ಅಥರ್ವಣ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಹಿಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಎಲ್ಲ ಉಪಚಾರಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿ ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಪಕ್ವಾನ್ನಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು ನೃಸಿಂಹ ದೇವರಿಗೆ. ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀ ನೃಸಿಂಹ, ದರ್ಶನ, ಚರಣ ಸ್ಪರ್ಶನ, ನಮಸ್ಕಾರ, ಪೂಜೆ, ಭಜನಗಳಿಂದ ಮಾನವನ ಎಲ್ಲ ಮನೋರಥಗಳು ಪೂರ್ಣವಾಗುವವು. ಅನಂತರ ಪೂರ್ಣಿಮಾದಿ ತಿಥಿಗಳಂದು ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿ, ಭಗವಂತನ ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ ಐದುದಿನ

ಒಂದೇ ಹೊತ್ತು ಊಟ ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ವಿರಾಜಮಾನನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಬಲರಾಮ ಹಾಗೂ ಸುಭದ್ರಾ ದೇವಿಯರನ್ನು ದರ್ಶನ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಪಾಪ ಮುಕ್ತನಾಗುವನು.

ಭಗವನ್ಮೂರ್ತಿಗೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸುವ ವಿಧಾನ

ಚತುರ್ದಶಿ ದಿನ ಹುಲ್ಲು ಅಥವಾ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಮಂಚವನ್ನು ಮಾಡಿ ಹಸಿರು ಹುಲ್ಲು ಬೆಳೆದ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕು. ಅದನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿ ಅದರ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬಾವಿಗಳಿಂದ ನೀರನ್ನು ತೆಗೆದು ಕಲಶಗಳನ್ನು ತುಂಬಿ ಒಳಗೆ ಇಡಬೇಕು. ಆ ಕಲಶಗಳಲ್ಲಿ ಪವಮಾನ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಸುವಾಸಿತ ನೀರನ್ನು ತುಂಬಬೇಕು. ಇದೆಲ್ಲವನ್ನು ಚತುರ್ದಶಿಯ ರಾತ್ರಿಯೇ ಮಾಡಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅನಂತರ ರಾಮ ಕೃಷ್ಣರನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವೈಶ್ಯ ಯಾರಾದರು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರಬೇಕು. ದೇವರ ಶರೀರದ ಮೇಲೆ ಮೊದಲೇ ಮಾಡಿದ ಲೇಪವನ್ನು ಬಿಡಿಸಬಾರದು. ಸುಗಂಧಿತ ಲೇಪಗಳಿಂದ ದೇವರ ಅಂಗವು ಪುಷ್ಟ ಆಗುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ದೇವರ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಒಯ್ಯುವ ಮನುಷ್ಯರು ಸಾವಧಾನನೂ ಸದಾಚಾರಿಯೂ ಆಗಿರಬೇಕು. ಆ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಒಯ್ದು ಹೊರಗೆ ಹುಲ್ಲು ಹಾಸಿನಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿದ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಬೇಕು. ಶಾಂತಿ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆಧಿವಾಸಿತಗೊಳಿಸಿದ ಕಲಶಗಳ ನೀರಿನಿಂದ ಸಮುದ್ರ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾ ಎಂಬ ವೇದಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳಿ ಭಗವಂತನ ಮೂರ್ತಿಗಳಿಗೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಈ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಸುವವನೂ, ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸುವಾಗ ದೇವರ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡುವವನೂ ಸಂಸಾರ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಎಂದೂ ಬೀಳುವದಿಲ್ಲ. ಆ ಮೂರ್ತಿಗಳು ಮೂರಾದರೂ ಮೂವರು ಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನೇ ಜಗನ್ನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಯು ಪೂರ್ಣತಯಾ ಆಂಶಿಕವಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸುವಾಗ ಜಯರಾಮಭದ್ರ! ಜಯಸುಭದ್ರೆ! ಜಯ ಕೃಷ್ಣ! ಜಯ ಜಗನ್ನಾಥ! ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಉಚ್ಚಕಂಠದಿಂದ ಉಚ್ಚರಿಸುತ ಇರಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಸದ್ಗತಿಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದು.

ಶ್ರೀ ಜಗನ್ನಾಥನ ರಥಯಾತ್ರೆ ಗುಂಡಿಚಾ ಮಹೋತ್ಸವ

ಜೈಮಿನಿ:- ಹೀಗೆ ಸ್ನಾನಮಾಡಿಸಿ ಆ ಮೂರು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಬಗೆಬಗೆಯ ಉಪಚಾರಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಉತ್ಸವದಿಂದ ಭಗವನ್ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಮಂದಿರದ ಒಳಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು. ಆರತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಪುನಃ ಸ್ವಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಮೂರು ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಕುಳ್ಳಿರಿಸಬೇಕು. ಆಮೇಲೆ ಪುನಃ ಬೆಳಗಾಗುವರೆಗೆ ದೇವರ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಬಾರದು. ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ಪೂರ್ಣಿಮೆಯಂದು ಜಗನ್ನಾಥನ ದರ್ಶನ ಹಾಗೂ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವ ಮನುಷ್ಯರು ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುವರು. ವೈಶಾಖದ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷ ಪೌರ್ಣಿಮೆಯಂದು ರೋಹಿಣಿ ನಕ್ಷತ್ರ ಯೋಗವಿದ್ದಾಗ ರಾಜರು ಸಂಕಲ್ಪಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಓರ್ವ ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ವರಣವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಮೂವರು ಬಡಿಗರಿಂದ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೃಷ್ಣ ಬಲರಾಮ ಸುಭದ್ರೆಯರಿಗಾಗಿ ಮೂರು ರಥಗಳನ್ನು ತಯಾರು ಮಾಡಿಸಬೇಕು.

ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತ ವಿಧಿಯಿಂದ ವೇದಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಅವುಗಳ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಬೇಕು. ರಥ ಹೋಗಿ ಬರುವ ದಾರಿಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗುಡಿಸಿ, ನೀರಿನಿಂದ ಥಳಿಹಾಕಿ ಸುಗಂಧಿ ಜಲವನ್ನು ಸಿಂಪಡಿಸಿ ಮಾರ್ಗದ ಎರಡೂ ಬದಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬಿಣದ ತುಂಡುಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೂವಿನ ಮಂಟಪ, ಕಮಾನು, ಹಂದರ, ಚಾಮರ, ನಿಶಾನೆ, ಸುಂದರ ವಸ್ತ್ರ, ಹೂವಿನಗುಚ್ಛ, ಹಸಿರು ಬಳ್ಳಿ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ನೆಟ್ಟು ಜಾಲಾಡಿಸಿ ತೂಗಾಡಿಸಿ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಶೃಂಗಾರಗೊಳಿಸಬೇಕು. ನೋಡುವವರಿಗೆ ಇದೊಂದು ಸುಂದರವಾದ ಹೂವಿನ ಹಂದರಗಳಿಂದ ಸುಶೋಭಿತವಾದ ವನಗಳ ಪಂಕ್ತಿಯೋ ಎಂದು ಕಾಣುವಂತೆ ಆಗಬೇಕು.

ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೆ ದಾರಿಯ ಎರಡೂ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕಗಳಲ್ಲಿ ಧೂಪ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟು ಅದರಲ್ಲಿ ಗುಗ್ಗಳು, ಲೋಬಾನ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಕಿಡಿ ತಾಕಿಸಿ ಸುಗಂಧವು ಎಲ್ಲೆಡೆಗೂ ಇಡುಗುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಬೀದಿಯ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಹಾಗೂ ತುದಿಬದಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಚಂದನದ ನೀರನ್ನು ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ರಥೋತ್ಸವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಗಾರಿ, ಕೊಂಬು, ಕಹಳೆ, ಬಾಜಾ ಬಜಂತ್ರಿ ಮುಂತಾದ ಮಂಗಳವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ಊದಿಸಬೇಕು, ಬೀದಿಗುಂಟ ನಿಶಾನೆಗನೂ ನೆಲದುದ್ದಕ್ಕೂ ತಳಿರು ಚಿಗುರು ಹೂವಿನ ಮಾಲೆಗಳನ್ನೂ ಸೂರೆ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಮೆರವಣಿಗೆಯಿಂದ ನಡೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಆಷಾಢ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಯನಕ್ಷತ್ರಯುಕ್ತವಾದ ದ್ವಿತೀಯಾ ತಿಥಿಯು ಬಂದ ಬಳಿಕ ಅರುಣೋದಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೇ ದೇವರ ಪೂಜೆ ಮಾಡಬೇಕು. ವೈಷ್ಣವರು ತಪಸ್ವಿಗಳು, ಯತಿಗಳು, ವಿದ್ವಾಂಸರು ಇವರನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ರಾಜರು ಭಗವಂತನನ್ನು ಯಾತ್ರೆ ಹೊರಡಲು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕು.

''ಪ್ರಭೋ! ಹಿಂದೆ ನೀನು ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ರಾಜನಿಗೆ ಅಪ್ಪಣೆ ನೀಡಿದಂತೆ ಈಗ ರಥದಿಂದ ಗುಂಡಿಚಾಮಂಟಪಕ್ಕೆ ವಿಜಯಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡುವವನಾಗು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪೃಥ್ವಿಯ ಮೇಲೆ ಚರಣವನ್ನು ಇರಿಸಿ ದಯಮಾಡಿಸು.''

ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ದೇವರ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಮೆಲ್ಲನೆ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಕರೆದೊಯ್ಯುವಾಗಲ್ಲೂ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಿಂದ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯುವಾಗಲ್ಲೂ ಕೆಲವರು ದಾರಿಗುಂಟ ಮಂಗಳ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಹಾಡಬೇಕು. ಕೆಲವರು ಜಯ ಜಯಕಾರ. ಹಲವರು ಜಿಂತಂತೇಸ್ತೋತ್ರ, ಉಳಿದವರು ನಾಮ ಸಂಕೀರ್ತನೆ. ವಿದ್ವಾಂಸರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವೇದ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತ ದೇವರ ಮುಂದೆ ಸಾಗಬೇಕು. ಸೂತ ಮಾಗಧರು ಭಗವಂತನ ಯಶೋಗೀತಗಾಥೆಗಳನ್ನು ಮೈದುಂಬಿ ಹಾಡಿಕುಣಿಯಬೇಕು. ಜಾಗಟೆ, ತಾಳ, ಕೊಳಲು, ತಂಬೂರಿ, ಬಜಂತ್ರಿ, ನಾಗಸ್ವರ ಮುಂತಾದ ವಿವಿಧ ವಾದ್ಯಗಳಿಂದ ಮಧುರ ಸ್ವರವನ್ನು ಹೊಮ್ಮಿಸಬೇಕು. ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡವರು ಮಾತ್ರ ಬಹಳ ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲನೆ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ಇರಿಸುತ್ತ ದೇವರ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ರಥದ ವರೆಗೆ ತಂದು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕಿ ರಥದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಶೃಂಗಾರಿತವಾದ ಸುಭದ್ರ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಮೂರು ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಮೂರು ರಥಗಳ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮೆತ್ತನೆಯ ಗಾದಿಯ ಮೇಲೆ ಮೆಲ್ಲನೆ ಕೂಡಿಸಿ ವಸ್ತ್ರ ಆಭೂಷಣ ಮಾಲೆಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಿ ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಉಪಚಾರಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಮಂಗಳವಾದ್ಯ ಘೋಷ

ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಜಯ ಜಯಕಾರಗಳನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತ ಎಲ್ಲರೂ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ರಥಕ್ಕೆ ವಂದನೆ ಮಾಡಿ ದೇವರಿಗೆ ಕೈ ಮುಗಿದು ರಥಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಹೊರಡಿಸಬೇಕು.

ರಥಾರೂಢನಾದ ಶ್ರೀ ಜಗನ್ನಾಥನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಒಮ್ಮೆ ನೋಡಿದವರು ಆ ಭಗವಂತನ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿಯೇ ಮುಂದೆ ವಾಸ ಮಾಡುವರು. ರಥೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ದೇವರ ನಾಮ ಸಂಕೀರ್ತನೆ ಮಾಡುವದರಿಂದ ನೂರು ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗುವವು. ರಥದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಮಹಾವೇದಿಯ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಬಲರಾಮ ಸುಭದ್ರೆಯರ ದರ್ಶನ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಮಾನವರ ಕೋಟಿ ಜನ್ಮದ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ತೊಳೆದು ಹೋಗುವವು. ರಥೋತ್ಸವ ನಡೆದಾಗ ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಮಳೆ ಆಗಿ ಮಾರ್ಗವು ಕೆಸರಾದರೂ ಉತ್ಸವವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಬಾರದು.

ಆ ಕೆಸರಿನ ವೀಥಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಅಡ್ಡ ಬಿದ್ದು ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ಪ್ರಣಾಮವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಅನಾದಿ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಮಾನವನ ಮೇಲೆ ಬೆಳೆದುಬಂದ ಪಾಪದ ಕೆಸರು ಎಲ್ಲವು ತೊಡೆದು ಹೋಗುವದು. ಉತ್ಸವವು ಹೊರಟಾಗ ರಥದ ಮುಂದೆ ದೇವರ ಜಯ ಜಯಕಾರ, ಮಂತ್ರಸ್ತೋತ್ರ, ಗಾನನೃತ್ಯ ಮಾಡುವವರ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ದೂರವಾಗಿ ಮೋಕ್ಷವು ಕರಗತವಾಗುವದು. ರಥವು ಮುಂದೆ ನಡೆದಾಗ ಚಾಮರ, ಬೀಸಣಿಕೆ, ಹೂವಿನ ಗುಚ್ಛ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಬೀಸಿ ಏರಿಸಿ ಸೇವೆ ಮಾಡುವವರೂ ವಿಷ್ಣು ಸಹಸ್ರನಾಮವನ್ನು ಪಠಿಸುವವರೂ ವೈಕುಂಠಲೋಕಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸುವರು.

ಹೀಗೆ ಗುಂಡಿಚಾ ನಗರದ ವರೆಗೆ ಹೋಗಿ ಜಗನ್ನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಯು ಬಂದು ತೀರ್ಥದ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ರಾಜನಿಗೆ ಹಿಂದೆ ವರವನ್ನು ನೀಡಿದ ಪ್ರಕಾರ ಏಳು ದಿವಸ ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆ ಏಳು ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತ್ರಿಕಾಲ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಭಗವನ್ ಮೂರ್ತಿಗಳಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜೆ ಮಾಡಬೇಕು. ತುಪ್ಪ ಅಥವಾ ಎಣ್ಣೆಯ ದೀಪವನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸಿಯಿಟ್ಟು ಅದು ಏಳು ದಿನವೂ ಆರದಂತೆ ಹಗಲೂ ರಾತ್ರಿ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಹಗಲು ಮೌನದಿಂದಲೂ, ರಾತ್ರಿ ಜಾಗರಣದಿಂದಲೂ ಜಪ, ಮಂತ್ರ, ಪಾಠ, ಸ್ತೋತ್ರ, ನಾಮ ಸಂಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಇರಬೇಕು. ಎಂಟನೆಯ ದಿನ ಆ ರಥಗಳನ್ನು ದಕ್ಷಿಣಾಭಿಮುಖವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಮೊದಲಿನಂತೆ ವಸ್ತ್ರ, ಮಾಲೆ, ಪತಾಕೆ ಚಾಮರ, ಪೀಠ, ಮಂಟಪ, ಗಾದಿ, ಆಸನ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಶೃಂಗರಿಸಬೇಕು. ಆಷಾಢ ಶುಕ್ಲ ನವಮಿ ಪಾತ್ರಃಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಆ ಎಲ್ಲ ಭಗವನ್ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ರಥದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಕರೆತರಬೇಕು. ಭಗವಂತನ ಈ ದಕ್ಷಿಣಾಭಿಮುಖ ಯಾತ್ರೆಯು ಅತ್ಯಂತ ದುರ್ಲಭ. ಇದರಲ್ಲಿಯೂ ಮೊದಲಿನ ಯಾತ್ರೆಯಂತೆ ಮರಳಿ ಬರುವಾಗ ಎಲ್ಲರೂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಾಗವಹಿಸಬೇಕು. ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ರಥವನ್ನು ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲನೆ ಮರಳಿ ಕರೆತರಬೇಕು. ಎರಡೂ ಯಾತ್ರೆಗಳು ಮೋಕ್ಷದಾಯಕ. ಭಗವಂತನ ಯಾತ್ರೆ ಮತ್ತು ಮರಳಿ ಮಂದಿರ ಪ್ರವೇಶ ಎರಡೂ ಕೂಡಿಯೇ ಒಂದು ಉತ್ಸವ ಎಂದು ಗಣಿಸಲ್ಪಡುವದು. ಈ ಯಾತ್ರೆಯು ಒಂಬತ್ತು ದಿನಗಳ ಒಂದು ನವರಾತ್ರಿ ಉತ್ಸವದಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಗುಂಡಿಚಾ ಮಂಟಪದಿಂದ ರಥದಲ್ಲಿ ಕೂತು ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿನ ಕಡೆಗೆ ಬರುತ್ತಲಿರುವ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಬಲರಾಮ ಸುಭದ್ರೆಯರ ರಥಾರೂಢ ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಂಡವರು ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿ ವೈಕುಂಠ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವಾಸ ಮಾಡುವರು

ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯದ ಮಹಿಮೆ

ಸೂರ್ಯನು ಕರ್ಕ ರಾಶಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಆಷಾಢ ಶುಕ್ಲ ಏಕಾದಶಿಯಿಂದ ಕಾರ್ತಿಕ ಶುಕ್ಲ ಏಕಾದಶಿಯವರೆಗೆ ಮಳೆಗಾಲದ ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವು ಶಯನಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಪರಮ ಪವಿತ್ರವಾದ ಸಮಯ. ಈ ಮಳೆಗಾಲದ ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಜಗನ್ನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ದಿನ ಮನುಷ್ಯನು ಇರುತ್ತಾನೋ ಅಷ್ಟು ಸಮಯ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಜ್ಞ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯಫಲಕ್ಕೆ ಬಾಧ್ಯಸ್ಥನು ಆಗುತ್ತಾನೆ ಸಮುದ್ರದ ಪವಿತ್ರ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಶ್ರೀಪುರುಷೋತ್ತಮನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯ ವ್ರತದ ಪಾಲನ ಮಾಡುವದು ಮುಕ್ತಿಯ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ.

ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಹಾವಿನ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಶಯನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಎಂಟು ತಿಂಗಳು ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡಿ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಜಗನ್ನಾಥನ ದರ್ಶನ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಬರುವ ಪುಣ್ಯವು ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನ ಮಾತ್ರ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಸ ಹಾಗೂ ಭಗವಂತನ ದರ್ಶನದಿಂದ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ ಭಕ್ತ. ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಾಕವ್ರತ, ಕ್ಷೀರವ್ರತ ದಧಿವ್ರತ, ದ್ವಿದಳವ್ರತ ಹೀಗೆ ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯಾದ ವ್ರತಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಮೊದಲನೆಯ ತಿಂಗಳು ಆಷಾಢ ಶುದ್ಧ ದಶಮಿಯಿಂದ ಶ್ರಾವಣ ಶುದ್ಧ ದಶಮಿ ದಿನ ಪೂರ್ತಿ ಶಾಕವ್ರತ ಎಂದರೆ ಯಾವದೇ ಬಗೆಯ ತರಕಾರಿ, ಕಾಯಿಪಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಆಗ ತಿನ್ನಕೂಡದು. ಶ್ರಾವಣ ಶುದ್ಧ ದಶಮಿಯಿಂದ ಭಾದ್ರಪದ ಶುದ್ಧ ದಶಮಿ ದಿನ ಪೂರ್ತಿವರೆಗೆ ದಧಿವ್ರತ. ಈ ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ಮೊಸರನ್ನ ಸೇವಿಸಕೂಡದು ಭಾದ್ರಪದ ಶುದ್ಧ ದ್ವಾದಶಿಯಿಂದ ಆರಂಭಿಸಿ ಅಶ್ವಿನಶುದ್ಧ ದಶಮಿಯ ದಿನ ಪೂರ್ತಿಯಾಗುವ ವರೆಗೆ ಕ್ಷೀರವ್ರತ ಈ ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಹಾಲನ್ನು ಸೇವಿಸಕೂಡದು. ಅಶ್ವೀನ ಶುಕ್ಲ ದ್ವಾದಶಿಯಿಂದ ದ್ವಿದಳವ್ರತವು ಆರಂಭ. ಬೇಳೆ ಆಗುವ ಯಾವ ಧಾನ್ಯವನ್ನು ತಿನ್ನಕೂಡದು. ಒಂದು ತಿಂಗಳಕಾಲ ಈ ದ್ವಿದಳ ವ್ರತವು ಕಾರ್ತೀಕ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷ ದಶಮಿಯ ದಿನ ಪೂರ್ತಿಯಾಗುವವರೆಗೆ ಪಾಲಿಸಲ್ಪಡಬೇಕು.

ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಜಗನ್ನಾಥ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಈ ನಾಲ್ಕೂ ವ್ರತಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಿದ ಮನುಷ್ಯನು ವಿಶೇಷ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಶ್ರೀಹರಿಯು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಲು ಈ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷ್ಣುಪಂಚಕ, ಭೀಷ್ಮಪಂಚಕ, ಧಾರಣೆ ಪಾರಣೆ, ಕೃಚ್ಛ್ರ. ಚಾಂದ್ರಾಯಣ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ವ್ರತಗಳನ್ನು ಮಾಡುವದರಿಂದ ಭಗತ್ಪ್ರಸಾದವು ಸುಲಭವಾಗಿ ದೊರಕುವುದು.

ಮುನಿಗಳೇ! ನಿಮಗೆ ಒಂದು ರಹಸ್ಯ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವಿನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದೇ ಮಾನವನು ಎಷ್ಟು ವ್ರತಗಳನ್ನು ಪಾಲನಮಾಡಿದರೂ ವ್ಯರ್ಥ. ಆದರೆ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವಿನಲ್ಲಿ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಎಲ್ಲ ವ್ರತಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯಫಲವು, ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಗಳ ಸ್ನಾನದ ಫಲವೂ, ಆ ಎಲ್ಲ ಸಾತ್ವಿಕ ದಾನಗಳ ಮಹಾಪುಣ್ಯವೂ, ಉಗ್ರ ತಪೋನುಷ್ಠಾನದ ಉತ್ತಮ ಪುಣ್ಯವೂ ಅನಾಯಾಸದಿಂದ ಲಭಿಸುವವು.

ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ಶ್ವೇತ ಎಂಬ ರಾಜನು ಇದ್ದನು. ಅವನು ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ವ್ರತಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಪಾಲನ ಮಾಡುತ್ತಾ ಪುರುಷೋತ್ತಮನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಮಹಾರಾಜನು ನಿಶ್ಚಿತಗೊಳಿಸಿದ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಜಗನ್ನಾಥಸ್ವಾಮಿಗೆ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಬಗೆಬಗೆಯ ಭಕ್ಷ್ಯ, ಭೋಜ್ಯ, ಪಕ್ವಾನ್ನ ಮೃಷ್ಟಾನ್ನಗಳನ್ನು ಷಡ್ರಸಗಳ ಭೋಜನವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿ ಭಗವಂತನ ಸೇವೆಗೆ ನೈವೇದ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಕಳಿಸಿ ಕೊಡುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದನು. ಒಂದು ದಿನ ಆ ಶ್ವೇತರಾಜನು ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪೂಜೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ತಾನೇ ಬಂದನು. ಅರ್ಚಕರು ಪೂಜೆಮಾಡುವಾಗ ಶ್ರೀಹರಿಯ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಮಂದಿರದ ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ಕೈ ಜೋಡಿಸಿ ಕೊಂಡು ನಿಂತನು. ಜಗನ್ನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ತಾನು ತಯಾರುಮಾಡಿ ಕಳಿಸಿದ ನಾನಾಬಗೆಯ ಭಕ್ಷ್ಯ ಭೋಜ್ಯ ರಸಪಾಕಗಳೆಲ್ಲವೂ ನೈವೇದ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ದೇವರ ಎದುರು ಇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದವು. ಆಗ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಚಾರ ಬಂದಿತು. ''ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಮನುಷ್ಯನಿರ್ಮಿತವಾದ ಈ ಎಲ್ಲ ಭೋಜ್ಯ ಅಥವಾ ನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವನೇ? ಈ ಎಲ್ಲ ಬಾಹ್ಯಪೂಜನದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಭಾವ ದೂಷಿತವಾದುದರಿಂದ ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿಯೂ ಭಗವಂತನನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನಗೊಳಿಸಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.''

ಹೀಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತ ರಾಜನು ಕಣ್ಣು ತೆರೆದು ನೋಡಿದನು. ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರ ದೃಶ್ಯವು ಆಗ ಅವನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ದಿವ್ಯ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವು ವಿರಾಜಮಾನನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ವಸ್ತ್ರಾಭರಣಗಳಿಂದ ವಿಭೂಷಿತಳಾಗಿ ಜಗದಂಬೆಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ನೈವೇದ್ಯಕ್ಕೆ ಇರಿಸಿದ ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಪಕ್ವಾನ್ನಗಳನ್ನು ಬಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ ಅಕ್ಕರತೆಯಿಂದ. ಜಗನ್ನಾಥಸ್ವಾಮಿಯು ಬಾಯಿ ತೆರೆದು ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ. ಈ ಸುಂದರವಾದ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ರಾಜನಿಗೆ ರೋಮಾಂಚನವಾಯಿತು. ಈ ದಿವ್ಯದೃಶ್ಯವನ್ನು ಕಂಡ ತನ್ನ ಜನ್ಮವೇ ಧನ್ಯ ಎಂದುಕೊಂಡ ಆ ಶ್ವೇತರಾಜ. ಅದನ್ನು ಕಣ್ಣುಬಿಟ್ಟು ನೋಡುವ ಧೈರ್ಯವಾಗದೇ ಭಯದಿಂದ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿದ. ಆದರೆ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಧೈರ್ಯಮಾಡಿ ಮತ್ತೆ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದ. ಪುನಃ ಅದೇ ದೃಶ್ಯ. ಶ್ರೀದೇವಿ ಬಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಶ್ರೀಹರಿಯು ಉಣ್ಣುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅಂದು ರಾಜನಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದವಾಯಿತು. ದೇವರ ನೈವೇದ್ಯವು ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ ಆ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣರ ಪ್ರಸಾದ ಶೇಷವನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಹಾರಾಜನು ತಾನು ಭಕ್ಷಣ ಮಾಡಿದ.

ಅಂದಿನಿಂದ ಆ ರಾಜನು ತನ್ನ ಜನ್ಮವನ್ನೆಲ್ಲ ಶ್ರೀಪುರುಷೋತ್ತಮನ ಸೇವೆಗಾಗಿಯೇ ಮೀಸಲಿಟ್ಟ. ಎಲ್ಲ ವ್ರತಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಿ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಿದ. ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಅನುಷ್ಟುಪ ಮಂತ್ರರಾಜನನ್ನು ನಿಯಮದಿಂದ ಜಪಿಸಿದ. ಆದರಿಂದ ಅವನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಕ್ಷಾಮ, ಅಕಾಲಮೃತ್ಯು, ರೋಗ, ಉಪದ್ರವಾದಿಗಳು ತಲೆದೋರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ನೂರು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಧರ್ಮರಾಜ್ಯ ಶಾಸನ ಹಾಗೂ ಜಪ, ತಪೋನುಷ್ಠಾನ ಎರಡನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಿ ಆ ಶ್ವೇತರಾಜನು ಕೊನೆಗೆ ಶ್ರೀ ನೃಸಿಂಹ ದೇವರ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ದರ್ಶನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಧನ್ಯನಾದ.

''ಉಗ್ರಂ ವೀರಂ ಮಹಾವಿಷ್ಣುಂ ಜ್ವಲಂತು ಸರ್ವತೋಮುಖಂ ।
ನೃಸಿಂಹಂ ಭೀಷಣಂ ಭದ್ರಂ ಮೃತ್ಯು ಮೃತ್ಯುಂ ನಮಾಮ್ಯಹಂ ॥

ಈ ನೃಸಿಂಹ ಮಂತ್ರವು ಮಂತ್ರರಾಜ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಈ ಮಂತ್ರರಾಜ ಜಪದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಶ್ವೇತರಾಜನಿಗೆ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀ ನೃಸಿಂಹದೇವರ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ದರ್ಶನವು ಆಯಿತು. ಕಮಲ ಪೀಠದ ಮೇಲೆ ಯೋಗಾಸನದಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿದ್ದ ನೃಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ. ಅವನ ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿ. ದೇವತಾ ಸಿದ್ದಿ ಹಾಗೂ ಮುನಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಅವನ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಭಗವಂತನ ಈ ದಿವ್ಯದರ್ಶನದಿಂದ ಪುಲಕಿತಗೊಂಡ ಮಹಾರಾಜನು ಗದ್ಗದ ಕಂಠದಿಂದ ''ನಾಥ ಪ್ರಭೋ ಪ್ರಸೀದ'' ಎನ್ನುತ್ತ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಉರುಳಿದ. ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ದುರ್ಬಲವಾಗಿತ್ತು ಅವನ ದೇಹ. ತನ್ನ ಅಡಿದಾವರೆಗಳಲ್ಲಿ ಉರುಳಿದ ಆ ಶ್ವೇತರಾಜನನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿ ಭಕ್ತವತ್ಸಲನಾದ ಭಗವಂತ ಹೇಳಿದ - ''ವತ್ಸ! ಏಳು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಾನು ಪ್ರಸನ್ನ. ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದ ವರ ಬೇಡು.''

ಭಗವಂತನ ಈ ವಚನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಎದ್ದುನಿಂತ ಶ್ವೇತರಾಜ-ಎರಡೂ ಕೈಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿದ. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಬಾಗಿ ನಮ್ರತೆಯಿಂದ ನಮಿಸಿ ನುಡಿದ. ''ಸ್ವಾಮಿನ್! ನನ್ನ ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ದುರ್ಲಭವಾದ ಕೃಪೆಯು ಇದೇ ರೀತಿ ಸುತತ ಧಾರೆಯಾಗಿ ಹರಿಯಲಿ. ಮರಣಾನಂತರ ನಿನ್ನ ಸ್ವಾಮೀಪ್ಯರೂಪವಾದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ನನಗೆ ಕರುಣಿಸು. ನಾನು ಬದುಕಿ ಇರುವವರೆಗೆ ನನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಅಕಾಲಮೃತ್ಯು ಬರುವದು ಬೇಡ. ಅಕಾಲಮೃತ್ಯು ಬರದೆ ಮೃತರಾದವರಿಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ಸದ್ಗತಿ ಉಂಟಾಗಲಿ.''

ಶ್ವೇತರಾಜನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ನೃಸಿಂಹ ದೇವರು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಹೇಳಿದರು. ''ರಾಜನೇ! ನಿನ್ನ ಮನೋರಥವು ಪೂರ್ಣವಾಗಲಿ, ಒಂದು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ನೀನು ಸಮೃದ್ಧವಾದ ಈ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಉಪಭೋಗವನ್ನು ಮಾಡು. ಪ್ರತಿದಿನವೂ ನನ್ನ ನೈವೇದ್ಯ ಭಕ್ಷಣದಿಂದ ನಿನ್ನ ಪಾಪವೆಲ್ಲವೂ ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗುವದು. ಅಂತಃಕರಣವು ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗುವದು. ಅನಂತರ ನಿನಗೆ ನನ್ನ ಸಾಮೀಪ್ಯ ಮುಕ್ತಿಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದು. ನಿನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾರು ನನ್ನ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಭಕ್ಷಣಮಾಡುವರೋ ಅವರಿಗೆ ಎಂದೂ ಅಕಾಲಮೃತ್ಯು ಬರುವದಿಲ್ಲ.''

ಶ್ವೇತರಾಜನಿಗೆ ವರದಾನ ಮಾಡಿ ಅಂತರ್ಧಾನ ಹೊಂದಿದ ಶ್ರೀನೃಸಿಂಹ ಪ್ರಭು. ಅವನ ಉಚ್ಛಿಷ್ಟವಾದ ನೈವೇದ್ಯ ಬಹು ಸ್ವಾದಿಷ್ಠ. ಭಗವಂತನ ಈ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಭಕ್ಷಣ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳೂ ನಾಶವಾಗುವವು. ಸ್ವಯಂ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣರು ಊಟಮಾಡಿ ಉಳಿದ ನೈವೇದ್ಯ ಶೇಷವೆಲ್ಲವೂ ಪರಮ ಪವಿತ್ರವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ವ್ರತಗಳ ಆಚರಣೆ ಮಾಡುವವರೂ, ತಪಸ್ವಿಗಳೂ, ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿನ ದೀಕ್ಷಿತರೂ, ವಿಧವಾ ಸ್ತ್ರೀಯರೂ, ಯತಿಗಳೂ, ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅನೂಚಾರವಾಗಿ ಪಾಲಿಸುವ ಶಿಷ್ಟರೂ ಈ ಭಗವದುಚ್ಛಿಷ್ಟ ರೂಪವಾದ ನೈವೇದ್ಯ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಭಕ್ಷಿಸಿದರೆ ಪವಿತ್ರರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ದರಿದ್ರನಿರಲಿ, ಶ್ರೀಮಂತನಿರಲಿ, ರಾಜನೇ ಇರಲಿ, ದಾಸನೇ ಇರಲಿ, ಪಂಡಿತನೇ ಇರಲಿ, ಪಾಮರನೇ ಇರಲಿ, ಶಿಷ್ಟನೇ ಇರಲಿ, ದುಷ್ಟನೇ ಇರಲಿ ಭಗವಂತನ ಪ್ರಸಾದ

ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಿರಸ್ಕಾರವನ್ನು ಎಂದೂ ತೋರಿಸಬಾರದು. ಭಕ್ತಿಯಿಂದಾಗಲೀ, ಲೋಭದಿಂದಾಗಲಿ, ಕುತೂಹಲದಿಂದಾಗಲಿ, ಹಸಿವೆಯಿಂದಾಗಲಿ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಭಕ್ಷಣ ಮಾಡಿದರೆ ಸರ್ವಪಾಪಗಳು ಪರಿಹಾರ ಆಗುವದು ನಿಶ್ಚಿತ.

ಯಾವ ಪಂಡಿತನು ತಾನು ಮಹಾಧಾರ್ಮಿಕ ಎಂಬ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಭಕ್ಷಿಸದೇ ಅದರ ನಿಂದೆಯನ್ನು ಮಾಡುವನೋ ಅವನಿಗೆ ಅಧೋಗತಿ ಆಗುವದು. ಈ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವದು ಘೋರ ಅಪರಾಧ. ಅದನ್ನು ಬೆಲೆಗೆ ಕೊಂಡು ಕೊಳ್ಳುವದು ಶುದ್ಧ ತಪ್ಪು. ಈ ಭಗವಂತನ ನೈವೇದ್ಯ ಪ್ರಸಾದವು ಹಳತಾದರೂ ಒಣಗಿದ್ದರೂ ದೇಶಾಂತರಕ್ಕೆ ಒಯ್ದರೂ ದೂಷಿತವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಲಿ ಯಾವ ರೂಪದಲ್ಲಿಯೇ ಇರಲಿ ಅದನ್ನು ಭಕ್ಷಣ ಮಾಡಿದರೆ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳ ಪರಿಹಾರ ವಾಗುವದು. ಶ್ರೀ ಜಗನ್ನಾಥನ ಪ್ರಸಾದವು ಗಂಗಾಜಲವಿದ್ದಂತೆ. ಇದು ಯಾವ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಅಪವಿತ್ರವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಪಾಪಿಗಳಾದವರಿಗೆ ಈ ಭಗವಂತನ ನೈವೇದ್ಯರೂಪ ಪ್ರಸಾದದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಮೂಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಕಲಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜನರಲ್ಲಿ ಪಾಪವೃದ್ಧಿ ಆಗಿ ಜನರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಧರ್ಮ ಕರ್ಮ ತಪೋನುಷ್ಠಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂಥವರಿಗೆಲ್ಲ ಪಾಪ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೂ ಪುಣ್ಯಸಾಧನೆಗೂ ಈ ಜಗನ್ನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪ್ರಸಾದ ಭಕ್ಷಣವು ಒಳ್ಳೆಯ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ. ಕಲಿಪ್ರಭಾವದಿಂದ ನಾಸ್ತಿಕ ಮತಗಳ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವಾಗಿ ಜನರು ಮಾಡಿದ ಅನೇಕ ವಿಧವಾದ ಪಾಪರಾಶಿಯನ್ನು ನಾಶಮಾಡಲಿಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಈ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಭಕ್ಷಣಗಳು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಮೋಕ್ಷದಾಯಕ ಆಗಿವೆ.

ಜಗದೀಶ್ವರನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅವನಿಗೆ ಅರ್ಪಣ ಮಾಡಿ ನೈವೇದ್ಯ ಮಾಡಿದ ಭಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಊಟ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಇಲ್ಲಿಯ ನೈವೇದ್ಯಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟು ಮಹತ್ವ. ಇಲ್ಲಿಯ ಜಗನ್ನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಯ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ ಅಥವಾ ಮೈ ಮೇಲೆ ಏರಿಸಿದ ತುಳಸಿಯ ಮಾಲೆಯನ್ನು ತನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಮುಡಿದುಕೊಂಡರೆ, ಹಾಗೂ ತುಳಸೀ ದಳವನ್ನು ಭಕ್ಷಣ ಮಾಡಿದರೆ ಮಾನವನಿಗೆ ವೈಕುಂಠ ಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿ. ತುಳಸೀದಳದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಭಗವತ್ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಭಕ್ಷಣ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಸದ್ಗತಿ. ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವಿನ ಚರಣೋದಕ ಅಥವಾ ಸ್ನಾನಜಲ ಎಂದರೆ ತೀರ್ಥವು ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವದು. ಶವ ಮುಂತಾದ ಅಪವಿತ್ರ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದಾಗ ತೀರ್ಥಜಲವನ್ನು ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಿದರೆ ಪಾವಿತ್ರ್ಯ ಉಂಟಾಗುವದು. ಭಗವಂತನ ಚರಣಾಮೃತ ರೂಪವಾದ ತೀರ್ಥವು ಅಕಾಲ ಮೃತ್ಯುವನ್ನೂ ರೋಗಗಳ ಸಮೂಹಗಳನ್ನೂ ಪರಿಹರಿಸುವುದು.

ಜಗನ್ನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಯ ಉತ್ಥಾಪನ ಮತ್ತು ಪ್ರಾವರಣ ಉತ್ಸವಗಳ ಮಹತ್ವ

ಜೈಮಿನಿ:- ಜಗನ್ಮಯನಾದ ಪುರುಷೋತ್ತಮನು ಲೋಕ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಅನೇಕ ಲೀಲೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಬಗೆಬಗೆಯ ದೇಹಗಳನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಈ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶ್ವಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಕಾಷ್ಠರೂಪದಿಂದ ಬಂದು ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ. ಲೋಕ ವಿಡಂಬನಾರ್ಥವಾಗಿ ಅವನು ಅಷಾಢ

ಶುದ್ಧ ಏಕಾದಶಿಯಂದು ಶಯನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಭಾದ್ರಪದ ಶುದ್ಧ ಏಕಾದಶಿಯಂದು ಮಗ್ಗಲು ಬದಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕಾರ್ತೀಕ ಶುದ್ಧ ಏಕಾದಶಿಯಂದು ಏಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಭಗವಂತನ ಉತ್ಸವವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದವರು ನೋಡಿದವರು ಪುಣ್ಯಭಾಗಿಗಳು ಆಗುತ್ತಾರೆ.

ಭಾದ್ರಪದ ಶುಕ್ಲ ಏಕಾದಶಿ ದಿನ ಜಗನ್ನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಮಲಗಿಸಿದ ಶಯನಗೃಹದಲ್ಲಿ ಮೆಲ್ಲನೆ ಉತ್ಸವ ಮಾಡುವವರು ಪ್ರವೇಶಿಸಬೇಕು. ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಶಯನ ಮಾಡಿದ ಜಗದೀಶ್ವರನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಅವನ ಚರಣಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಉಪನಿಷತ್ತಿನ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಕೆಳಗೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡಿ ಆ ಭಗವನ್ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಮಗ್ಗಲು ಬದಲಿಸಿ ಶಯನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಆ ದೇವನನ್ನು ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕು. ''ಭಗವನ್! ನೀನು ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದಲೇ ಜಾಗೃತ್, ಸ್ವಪ್ನ ಸುಷುಪ್ತಿ ರೂಪ ಚೇಷ್ಟೆಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಹಿತವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಲಿಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಶಯನವನ್ನು ಮಾಡಿರುತ್ತಿ. ನೀನು ಮಲಗಿ ಬಹಳ ಕಾಲ ಆಯಿತು. ಈಗ ಮಗ್ಗಲನ್ನು ಬದಲಿಸು. ಜಗತ್ತನ್ನು ಪಾಲನ ಮಾಡುವ ನೀನು ಈಗ ಮಗ್ಗಲನ್ನು ಬದಲಿಸಿ ಮಲಗುವ ಕಾಲವು ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿದೆ!'' ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಭಗವತ್ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ನಂತರ ಚಾಮರ ಬೀಸಿ ಸುಗಂಧಯುಕ್ತವಾದ ಚಂದನವನ್ನು ದೇವರ ಅಂಗಾಂಗಳಿಗೆ ಲೇಪಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ರುಚಿಕರವಾದ ಮಿಠಾಯಿ ಖೀರು, ಹಲ್ವಾ ಮೊದಲಾದ ಪಕ್ವಾನ್ನಗಳನ್ನು, ಹಣ್ಣುಹಂಪಲಗಳನ್ನು, ಸ್ವಾದಿಷ್ಠವಾದ ವ್ಯಂಜನಗಳನ್ನು ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪಕ್ವಾನ್ನಗಳನ್ನು ಎಲೆ ಅಡಿಕೆ ತಾಂಬೂಲವನ್ನು ಶಯನಗೃಹದ ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ಇಟ್ಟು ಭಗವಂತನಿಗೆ ನಿವೇದನ ಮಾಡಬೇಕು.

ಕೌಮುದೀ ಎಂಬ ಮಹೋತ್ಸವದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಜಗನ್ನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ರಾತ್ರಿಯಂದು ಅತ್ಯಂತ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಬಳಿಕ ಕಾರ್ತೀಕ ಮಾಸವು ಆರಂಭವಾದ ನಂತರ ವ್ರತದ ಸಂಕಲ್ಪಮಾಡಿ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷ ಏಕಾದಶಿಯವರೆಗೆ ನಿಯಮದಿಂದ ಇರಬೇಕು. ಏಕಾದಶಿಯ ದಿನ ಶಯನ ಮಾಡಿದ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಬೇಕು. ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷ ಏಕಾದಶಿಯ ದಿನ ಉಪವಾಸ ಮಾಡಿ ದೇವರ ಪೂಜಾದಿಗಳನ್ನು ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಅರ್ಧರಾತ್ರಿಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಜಗನ್ನಾಥಸ್ವಾಮಿಯ ವಿಶೇಷ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ಕೆಳಗೆ ಹೇಳಿದ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಮಲಗಿದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಬೇಕು.

ಉತ್ತಿಷ್ಠ ದೇವ ದೇವೇಶ ತೇಜೋರಾಶೇ ಜಗತ್ಪತೇ ।
ವೀಕ್ಷಸ್ವ ಸಕಲಂ ದೇವ ಪ್ರಸುಪ್ತಂ ತವ ಮಾಯಯಾ ॥
ಪ್ರಫುಲ್ಲ-ಪುಂಡರೀಕ -ಶ್ರೀ-ಹಾರಿಣಾ ನಯನೇನ ವೈ ।
ತ್ವಯಾ ದೃಷ್ಟಂ ಜಗದಿದಂ ಪಾವಿತ್ರ್ಯಂ ಪರಮೇಷ್ಯತಿ ॥

''ದೇವತೆಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಪರದೇವತೆ ಎನಿಸಿದ, ತೇಜಸ್ಸಿನ ರಾಶಿಯಂತಿದ್ದ, ಜಗನ್ನಾಥನೇ! ಏಳು. ನಿನ್ನ ಮಾಯೆಯಿಂದ ಮಲಗಿರುವ ಈ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡು. ಬಿರಿದ ತಾವರೆಯ ಸಿರಿಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸುವ ಈ ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೋಡಲ್ಪಟ್ಟ ಈ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವೂ ಪರಮ ಪವಿತ್ರವಾಗುವದು.''

ಈ ಮಂತ್ರ ಹೇಳಿ ಮಲಗಿದ ದೇವರನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಬೇಕು. ಈ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಶಂಖ, ಜಾಗಟೆ, ಡೊಳ್ಳು, ನಗಾರಿ, ತಾಳ, ಕೊಂಬು, ಕಹಳೆ, ಬಜಂತ್ರಿ ಮುಂತಾದ ಬಗೆಬಗೆಯ ವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ಮೊಳಗಿಸುತ್ತಾ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾ ಮಲಗಿದ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ನೃತ್ಯ ಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿ ಸುಗಂಧಿ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಮೈಗೆ ಲೇಪನ ಮಾಡಿ ಪಂಚಾಮೃತದಿಂದ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಬೇಕು. ತೆಂಗಿನ ನೀರಿನಿಂದ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಚಂದನದ ಹುಡಿ ಅಥವಾ ತುಳಸಿಯ ಚೂರ್ಣಗಳಿಂದ ತಿಕ್ಕಿ ಚಂದನ ನೀರಿನಿಂದ ತೊಳೆದು ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛ ಮಾಡಿ ನಂತರ ನೀರಿನಿಂದ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು.

ಅನಂತರ ವಸ್ತ್ರಾಭರಣಗಳನ್ನು ಧಾರಣ ಮಾಡಿಸಿ ಆರತಿ ಬೆಳಗಬೇಕು. ಮತ್ತು ಕೈ ಮುಗಿದು ''ಪ್ರಭು, ಈ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವೂ ನಿನಗೆ ಶರಣಾಗತವಾಗಿದೆ. ನಿನ್ನ ಕೃಪಾ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸು'' ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಉಳಿದ ರಾತ್ರಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಭಗವಂತನ ಭಜನೆ, ಧ್ಯಾನ, ನಾಮ ಸಂಕೀರ್ತನೆ, ನೃತ್ಯ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತ, ಮಾಡುತ್ತ, ನೋಡುತ್ತ ಕಳೆಯಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನ ಉತ್ಥಾಪನೆ ಮಹೋತ್ಸವವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದವರು ನೋಡಿದವರು ಮತ್ತು ಶಯನದಿಂದ ಎದ್ದು ಕುಳಿತ ಗದಾಧರನ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಂಡವರು ತಮ್ಮ ಅಜ್ಞಾನ ನಿದ್ರೆಯಿಂದ ಹೊರಬಂದು ದಿವ್ಯ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

ಸಾಲಿಗ್ರಾಮ ಶಿಲೆಯಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನು ನಿತ್ಯವೂ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಆ ಶಿಲೆಯಲ್ಲಿ ಚಕ್ರರೂಪದಿಂದ ಇರುವ ಭಗವಂತನ ನಿತ್ಯ ಪೂಜೆಯು ಸರ್ವಪಾಪ ಪರಿಹಾರಕ. ಮಾರ್ಗಶಿರ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷ ಷಷ್ಠೀ ದಿನದಂದು ದೇವರಿಗೆ ಪ್ರಾವರಣೋತ್ಸವವನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷ ಶುಕ್ಲ ಪಂಚಮೀ ದಿನವೇ ರಾತ್ರಿ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ವಸ್ತ್ರಾಧಿವಾಸವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಎಂದರೆ, ವಸ್ತ್ರಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಇರಿಸಿ, ಮೇಲೆ ಬೇರೆ ವಸ್ತ್ರದಿಂದ ಹೊದಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಆ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕೈಯಿಂದ ಮುಟ್ಟಿ- ''ವಸ್ತ್ರವೇ! ಜಗದ್ವ್ಯಾಪಿಯಾದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಆಚ್ಛಾದಿಸುವದರಿಂದ, ನೀನು ಮಾನ, ಅಥವಾ ವಸ್ತ್ರ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವೆ. ನೀನು ಜಗದೀಶ್ವರನ ವಾಸಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಿವಾಸ ಮಾಡು'' ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಚಂದನ ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಭಗವಂತನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ಭಗವಂತನ ಧ್ಯಾನ, ಗಾನ, ನೃತ್ಯ, ಭಜನೆ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಜಾಗರಣ ಮಾಡಿ ಉಳಿದ ರಾತ್ರಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಕಳೆಯಬೇಕು.

ಅರುಣೋದಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನಂತೆ ಏಕಾಗ್ರ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಆ ದೇವಮಂದಿರದ ಹೊರಗಿನ ಸುತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮೂರು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕಿ ಒಳಗಿನ ಪ್ರಾವರಣದಲ್ಲಿಯೂ ಆ ಮೂರ್ತಿಗೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕಿ ಗರ್ಭಾಗಾರದಲ್ಲಿ ಕರೆದೊಯ್ಯಬೇಕು. ಆ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬೇರೆ ವಸ್ತ್ರಾಭರಣವನ್ನು ಇಡಿಸಿ ಅಲಂಕರಣಗೊಳಿಸಿ ಪೂಜೆಮಾಡಿ ಆರತಿಯನು ಬೆಳಗಬೇಕು. ಹೇಮಂತ ಋತುವಿನಲ್ಲಿ, ನೃಸಿಂಹದೇವರಿಗೆ ಉತ್ತಮ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಯಾರು ಸಮರ್ಪಿಸುವರೋ ಅಥವಾ ಆಚ್ಛಾದನ ಮಹೋತ್ಸವವನ್ನು ನೋಡುವರೋ ಅವರು ಎಂದೂ ಅಜ್ಞಾನ ಮೋಹಗಳಿಂದ ಆಚ್ಛಾದಿತರು ಆಗುವದಿಲ್ಲ. ದೇವಾಧಿದೇವನಾದ

ಜಗನ್ನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಯ ಈ ಪ್ರಾವರಣ ಮಹೋತ್ಸವವನ್ನು ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡುವವರು ಮತ್ತು ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಭಗವಂತನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವವರು ತಮ್ಮ ಮನೋಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಪುಷ್ಯ ಸ್ನಾನೋತ್ಸವ

ಜೈಮಿನಿ:-ಪುಷ್ಯ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಿಮಾ ದಿನದಂದು ಪುಷ್ಯ ನಕ್ಷತ್ರಯೋಗವಿದ್ದಾಗ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಪುಷ್ಯ ಸ್ನಾನೋತ್ಸವವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಚತುರ್ದಶಿಯ ದಿನದಂದು ರಾತ್ರಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಂಬತ್ತೊಂದು ಕಲಶಗಳ ಅಧಿವಾಸನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ದೇವರ ಎದುರು ಸರ್ವತೋಭದ್ರ ಮಂಡಲವನ್ನು ರಚಿಸಿ ಅದರ ನಟ್ಟನಡುವೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕನ್ನಡಿಯನ್ನು ಇರಿಸಬೇಕು. ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ದೇವರ ಧ್ಯಾನ, ಭಜನ, ಗೀತ, ನೃತ್ಯ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಜಾಗರಣವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲಿ ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿತವಾಗಿದ್ದ ಪುರುಷೋತ್ತಮನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಉಪಚಾರಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಭಗವಂತನ ದಿವ್ಯ ವಿಗ್ರಹಗಳಿಗೆ ಪುರುಷ ಸೂಕ್ತದಿಂದ ಅಭಿಮಂತ್ರಿತವಾದ ಕಲಶದಲ್ಲಿಯ ನೀರನ್ನು ದೇವರ ಮೂರ್ತಿಗಳ ಮೈ ತುಂಬಾ ಸುರಿಸುತ್ತಾ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಪವಮಾನ ಸೂಕ್ತ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಸೂಕ್ತಗಳಿಂದ ಬಲಭದ್ರ ಹಾಗೂ ಸುಭದ್ರಾ ದೇವಿಯರಿಗೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಮತ್ತೆ ''ಓಂ ನಮೋ ನಾರಾಯಣಾಯ ವಿದ್ಮಹೇ ವಾಸುದೇವಾಯ ಧೀಮಹಿ ತನ್ನೋ ವಿಷ್ಣುಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್' ಎಂಬ ವಿಷ್ಣು ಗಾಯತ್ರಿ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಸುಗಂಧಿ ಜಲದಿಂದ ಸ್ನಾನಮಾಡಿಸಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಸೂಕ್ತದಿಂದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ದೇವರ ಅಂಗಗಳಿಗೆ ಗಂಧ ಬಳಿದು ಚಂದನವನ್ನು ಲೇಪಿಸಬೇಕು. ಸುವಾಸನೆಯ ಹೂಗಳ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಮೂರ್ತಿಗಳ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಹಾಕಬೇಕು. ಛತ್ರ ಚಾಮರ, ನೃತ್ಯ, ಗೀತೆ ಮುಂತಾದ ಸೇವೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕು. ಕರ್ಪೂರ ಬತ್ತಿ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲನೆ ಅಡಿಯಿಂದ ಮುಡಿಯವರೆಗೆ, ಕಂಠದಿಂದ ಕೇಶದವರೆಗೆ, ಹೃದಯದಿಂದ ಮುಖ ಮಂಡಲದ ಸುತ್ತಲೂ ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ಮಂಗಳಾರತಿಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಬಳಿಕ ಸುಗಂಧಿ ದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಮಸಾಲೆಯ ತಾಂಬೂಲವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು. ಕೊನೆಗೆ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕು.

ಸೂರ್ಯನು ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ತಿರುಗಿ ಮಕರರಾಶಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಉತ್ತರಾಯಣವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವದು. ಆ ಸಂಕ್ರಮಣ ಕಾಲಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲಿನ ಇಪ್ಪತ್ತು ಕಲಾಪರಿಮಿತವಾದ ಸಮಯವು ಪುಣ್ಯಕಾಲ ಎಂದೆನಿಸಲ್ಪಡುವದು. ಅದು ಪಿತೃಗಳಿಗೂ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯವಾದುದು. ಈ ಸಂಕ್ರಮಣದ ಪರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸಮುದ್ರ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಮೊದಲು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷವನ್ನು ನಮಿಸಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಬೇಕು ದೇವಮಂದಿರದಲ್ಲಿ. ನಂತರ ಮೂರುಬಾರಿ ಪುರುಷೋತ್ತಮನ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಗೈದು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಮಂತ್ರರಾಜದಿಂದ ಭಗವಂತನ ಪೂಜೆಗೈಯಬೇಕು. ಇದೇ ರೀತಿ ಬಲಭದ್ರ ಹಾಗೂ ಸುಭದ್ರಾದೇವಿಯರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಅವರವರ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಮಾಡಬೇಕು. ಉತ್ತರಾಯಣದ ಪ್ರಾರಂಭ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುವಿನ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಮಾನವನುಸಂಸಾರ ಬಂಧನದಿಂದ ವಿಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ

ಕಶ್ಯಪ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಸೃಷ್ಟಿ ರಚನೆಯಾದ ಬಳಿಕ ಶ್ರೀಜಗನ್ನಾಥಸ್ವಾಮಿಯ ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ ಈ ಉತ್ಸವವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಾಯಣೋತ್ಸವ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡುವ ಪಾಕಶಾಲೆ ಭೋಜನ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪರಿಷ್ಕರಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗೈದು ಭಗವಂತನ ನೈವೇದ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಸೀದಾ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಆ ಪಾಕಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ತಂದು ಇರಿಸಬೇಕು.

ಅಗ್ನ್ಯಾಧಾನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅಗ್ನಿಗೆ ಸಂಸ್ಕಾರವಾದ ಬಳಿಕ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ದಿವ್ಯರೂಪಳಾದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ಅದೃಶ್ಯರೂಪದಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಬಂದು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಪಕ್ವಾನ್ನ ಭೋಜನಕ್ಕಾಗಿ ಬಗೆಬಗೆಯ ಮೃಷ್ಟಾನ್ನಗಳನ್ನು ಭಕ್ಷ ಭೋಜ್ಯ ವ್ಯಂಜನ ಶಾಕ ಪಾಕಾದಿಗಳನ್ನು ಸ್ವಯಂ ತಾನೇ ನಿಂತು ತಯಾರು ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಭಗವಂತನಿಗೆ ನೈವೇದ್ಯ ಸಮರ್ಪಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ವೈಶ್ವದೇವ ಬಲಿಹರಣಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಯತಿಗಳಿಗೂ, ಯೋಗಿಗಳಿಗೂ ಶಿಷ್ಟ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಡಿತರಿಗೂ ಮೊದಲು ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಇಷ್ಟ ಮಿತ್ರ ಪರಿವಾರ ಪರಿಚಾರಕರೊಂದಿಗೆ ಯಾತ್ರಿಕನು ಭಗವಂತನ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಕರ ಸಂಕ್ರಾಂತಿಯ ಉತ್ಸವದಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ ದಾನ, ಮಾಡಿದ ಸ್ನಾನ, ಗೈದ ತಪ, ಕೈಕೊಂಡ ಹೋಮ, ನಡೆಸಿದ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ, ಕೊಟ್ಟ ಪಿತೃತರ್ಪಣ, ಭಗವತ್ ಸೇವೆ ಎಲ್ಲವೂ ಅಕ್ಷಯ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಕಾರಣ.

ಫಾಲ್ಗುಣ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ಡೋಲಾ ಆರೋಹಣದ ಉತ್ಸವವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವಿನ ಗೋವಿಂದ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಒಂದು ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ದೇವಾಲಯದ ಮುಂದೆ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಕಂಬಗಳ ಒಂದು ಎತ್ತರವಾದ ಚೌಕೋನ ಆಕಾರದ ಮಂಟಪವನ್ನು ತಯಾರು ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಮಂಟಪದ ನಾಲ್ಕೂ ಬಾಗಿಲಗಳ ಮೇಲೆ ನಾಲ್ಕು ಕಮಾನುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾದ ವೇದಿಕೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕು. ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಪರ್ಣಿ ಎಂಬ ಕಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಭದ್ರಾಸನವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿತಗೊಳಿಸಿ ಐದು ದಿನ ಇಲ್ಲವೇ ಮೂರು ದಿನ ಫಾಲ್ಗುಣೋತ್ಸವವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಗೋವಿಂದನ ಪ್ರತಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಆವಾಹನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಗಂಧ, ವಸ್ತ್ರ, ಮಾಲೆ, ಆಭರಣ ಅಲಂಕಾರಗಳಿಂದ ಆ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಶೃಂಗರಿಸಿ ಊರಲ್ಲಿ ಮೆರವಣಿಗೆಯಿಂದ ಜಗನ್ನಾಥನ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ಯಬೇಕು. ಚತುರ್ದಶಿಯ ದಿನ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗೋವಿಂದನ ಶೃಂಗಾರಿತವಾದ ಆ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಜಗನ್ನಾಥನ ಎದುರು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಎರಡೂ ದೇವರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ವಸ್ತ್ರಮಾಲೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಮಂತ್ರಜ್ಞರಾದ ಆ ಪುರುಷರು ಆ ಗೋವಿಂದನ ಉತ್ಸವ ಪ್ರತಿಮೆಯಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಮಂತ್ರಸಿದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಆವಾಹನ, ನ್ಯಾಸ, ಮಂತ್ರ, ಜಪಗಳಿಂದ ಆ ಪ್ರತಿಮೆಯು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಪುರುಷೋತ್ತಮನ ಪ್ರತಿರೂಪ ಆಗಿಬಿಡುವದು.

ಬಳಿಕ ಆ ಗೋವಿಂದನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ರತ್ನದ ಡೋಲಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿ ಸ್ನಾನ ಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿ ಭದ್ರಾಸನದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿ ಸುಗಂಧಿ ಜಲದಿಂದ ಶ್ರೀಸೂಕ್ತ, ಪುರುಷಸೂಕ್ತ, ವಿಷ್ಣುಸೂಕ್ತ ಸಮುದ್ರಸೂಕ್ತಾದಿಗಳಿಂದ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಬೇಕು. ಅಭಿಷೇಕ ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ವಸ್ತ್ರ ಅಲಂಕಾರ ಹಾಗೂ ಪುಷ್ಪಹಾರಗಳಿಂದ

ಭಗವಂತನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಶೃಂಗಾರಗೊಳಿಸಿ ಪೂಜೆ ಆರತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಏಳು ಸಲ ಮಂದಿರವನ್ನು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕಬೇಕು.

ಅನಂತರ ಆ ಗೋವಿಂದನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಡೋಲಾಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರಬೇಕು. ಮಂಟಪದ ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಮೇಲ್ಭಾಗ ಮತ್ತು ಸ್ತಂಭವೇದಿಕೆಗಳ ಸುತ್ತ ಏಳು ಬಾರಿ ತಿರುಗಿಸಿಕೊಂಡು ರತ್ನ ಖಚಿತವಾದ ತೂಗು ಮಂಟದ ಮೇಲೆ ಭಗವಂತನನ್ನು ತಂದು ಕೂಡಿಸಬೇಕು. ಬಗೆಬಗೆಯ ಬೆಲೆಬಾಳುವ ಬಂಗಾರ-ಮುತ್ತು- ರತ್ನಗಳ ಆಭರಣಗಳಿಂದ ಶೃಂಗಾರಿತವಾದ ಆ ಗೋವಿಂದನ ಸುಂದರ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಅರಳಿದ ಕಮಲ ಪುಷ್ಪದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ದೇವಿಯ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಆದರೊಂದಿಗೆ ಇರಿಸಬೇಕು.

ನಾಲ್ಕೂ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಸುಗಂಧವಾದ ಚಂದನದ ಪುಡಿಯನ್ನು ಎಲ್ಲೆಡೆ ಚಿಮುಕಿಸುತ್ತ, ಪನ್ನೀರನ್ನು ಸಿಂಪಡಿಸುತ್ತ ಗೋವಿಂದನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣರಿಂದ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾದ ಆ ಮಂಚವನ್ನು ಮಂತ್ರ ಸ್ತೋತ್ರ ಹಾಗೂ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾ ತೂಗಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಧೂಪ-ದೀಪ- ನೈವೇದ್ಯಗಳನ್ನು ನಿವೇದಿಸಿ ಚಾಮರ ಬೀಸುತ್ತಾ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ತೂಗಬೇಕು. ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಇರುವವರು ಭಗವಂತನಿಗೆ ಛತ್ರ ಎತ್ತಿ, ಚಾಮರ ಬೀಸಿ, ಬೀಸಣಿಕೆಯಿಂದ ಗಾಳಿ ಹಾಕಿ, ಮಂಗಳಾರತಿ ಮಾಡಿ, ಜೈ ಜೈ ಕಾರ ನುಡಿದು, ಹಾಡು ಹಾಡಿ ವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ಬಾರಿಸಿ, ಕುಣಿದು ಸ್ತುತಿಸಿ, ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಉತ್ಸವವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಉತ್ಸವಕ್ಕೆ ಬಂದವರೆಲ್ಲರೂ ಏಳು ಬಾರಿ ದೇವರ ಆ ತೂಗು ಮಂಚವನ್ನು ತೂಗಬೇಕು. ತೂಗಾಡುವ ತೊಟ್ಟಿಲು ಅಥವಾ ಮಂಚದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡ ಶ್ರೀಗೋವಿಂದನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ದರ್ಶನ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವಾಗುವದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಈ ಡೋಲೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಜೂಲಾಡುತ್ತಿದ್ದ ತೊಟ್ಟಿಲು ಏರಿದ, ಮಂಚಾರೂಢನಾದ ಗೋವಿಂದನನ್ನು ಕಣ್ತುಂಬ ನೋಡಿ ಕೈಯಿಂದ ತೂಗಿ ಬಾಯಿಂದ ಹಾಡಿ ಉತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾದ ಮನುಷ್ಯನು ಸಕಲ ವಿಧವಾದ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಮುಕ್ತಿಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.

ದ್ವಾದಶ ಆದಿತ್ಯ ಉಪಾಸನೆ; ದಕ್ಷಪ್ರಜಾಪತಿಗೆ ವರಪ್ರಾಪ್ತಿ

ಜೈಮಿನಿ:- ಮುನಿಗಳೇ, ಅನಾದಿ ದೇವನಾದ ಭಗವಾನ್, ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಹನ್ನೆರಡು ಮೂರ್ತಿಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಒಂದೊಂದು ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಒಂದೊಂದು ತಿಂಗಳು ಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತ ಒಂದು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಈ ದ್ವಾದಶ ಮೂರ್ತಿಗಳ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಬೇಕು. ಹನ್ನೆರಡು ಹೂ ಹನ್ನೆರಡು ಹಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಪೂಜೆಯು ನಡೆಯಬೇಕು.

ಅಶೋಕ, ಮಲ್ಲಿಗೆ, ಪಾದರಿ, ಕನೇರ, ಚಮೇಲಿ, ಮಾಲತಿ, ಶತದಳ, ಕಮಲ, ನೀಲಕಮಲ, ವಾಸಂತಿ ಕಂದ, ಪುನ್ನಾಗ-ಈ ಹನ್ನೆರಡು ವಿಧವಾದ ಹೂಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ತಿಂಗಳು ಒಂದೊಂದು ಹೂವನ್ನು ಏರಿಸುತ್ತ ಹೋಗಬೇಕು. ಇದರಂತೆ ತೆಂಗು, ಮಾವು, ಖರ್ಜೂರ, ತಾಳ, ನಿಂಬೆ, ಶ್ರೀಫಲ, ನಾರಂಗಿ, ಅಡಿಕೆ, ಪೇರಲ, ನೀರಲ, ದ್ರಾಕ್ಷಿ, ಬೋರೆ ಈ ಹನ್ನೆರಡು ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳು ಒಂದೊಂದನ್ನು ದೇವರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡಬೇಕು (ಇದರ ಅರ್ಥ ಒಂದು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಹೂ ಒಂದೇ

ಹಣ್ಣನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು ಎಂದಲ್ಲ. ಈ ಒಂದು ಜಾತಿಯ ಅನೇಕ ಹೂಗಳನ್ನು ಅನೇಕ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ದೊರೆತಷ್ಟು ಸಮರ್ಪಿಸಬಹುದು). ಇವಲ್ಲದೇ ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಭಕ್ಷ್ಯ, ಭೋಜ್ಯ, ಚೋಷ್ಯ, ಲೇಹ್ಯ ಎಂದರೆ ತಿನ್ನುವದು. ಚರ್ವಿಸುವದು, ಚೀಪುವದು, ನೆಕ್ಕುವದು ಎಂದು ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯಾದ ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಷಡ್ರಸೋಪೇತವಾದ ಭೋಜನವನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಸ್ವಾದಿಷ್ಟವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಕೈಜೋಡಿಸಿ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಬೇಕು- ''ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾದ ಜಗನ್ನಾಥ! ನೀನು ಭೂತ, ಭವಿಷ್ಯ, ವರ್ತಮಾನ ಎಂಬ ಮೂರು ಕಾಲಗಳಿಗೂ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿರುತ್ತಿ. ಹಿಂದೆ ನೀನು ಏಕಾರ್ಣವ ಜಲದಲ್ಲಿ ಶಯನ ಮಾಡಿ ಮಧುಕೈಟಭರೆಂಬ ದುಷ್ಟ ದೈತ್ಯರನ್ನು ವಧಿಸಿದೆ. ತ್ರಿವಿಕ್ರಮನಾಗಿ ಮೂರು ಪಾದ ಭೂಮಿ ಬೇಡಿ. ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನು ಅಳೆದುಕೊಂಡು, ದೈತ್ಯರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿರುವೆ. ಋಗ್ವೇದ, ಯಜುರ್ವೇದ, ಸಾಮವೇದ, ಎಂಬ ಮೂರು ವೇದಗಳು ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡುತ್ತವೆ.

ನಿನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪದಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ಮಹೇಶ್ವರ ಈ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳು ಪ್ರಪಂಚದ ಸೃಷ್ಟಿ, ಸ್ಥಿತಿ, ಸಂಹಾರ ರೂಪ ಈ ಮೂರು ಕಾರ್ಯಗೈಯುವರು. ಅವರಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನೀನೇ ಮಾಡಿಸುವೆ. ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಕವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಚರಾಚರ ಜಗತ್ತನ್ನೆಲ್ಲ ನೀನೇ ಬಂಧಿಸಿರುವೆ. ಇಂಥ ನಿನ್ನನ್ನು ಯಶೋದಾ ಎಂಬ ಗೋಪಿಯು ತನ್ನ ಹಗ್ಗದಿಂದ ಬಿಗಿದು ಕಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ನಿನಗೆ ''ದಾಮೋದರ'' ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿತು. ಹೀಗೆ ಅಚಿಂತ್ಯಾದ್ಭುತವಾದ ಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿ ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನನ್ನ ವ್ರತವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಲಿ'' ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳು ದೇವರನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತ ದೇವಪೂಜಾ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ಪೂಜೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೈ ಮುಗಿದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಮೇಲಿನಂತೆ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕು. ಹಿಂದೆ ದಕ್ಷ ಪ್ರಜಾಪತಿಯು ವೈಶಾಖ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷ ತದಿಗೆಯ ದಿನ ಈ ಜಗನ್ನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಯ ಅಂಗಗಳಿಗೆ ಚಂದನದ ಲೇಪವನ್ನು ಮಾಡಿ ಪ್ರಸನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಹೀಗೆ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದನು.

''ದೇವ ದೇವನಾದ ಜಗನ್ನಾಥ! ನೀನು ಸದಾ ಆನಂದಪೂರ್ಣ. ನಾವು ದುಃಖ ಪೂರ್ಣರು. ನಾವು ಸಂಸಾರದ ಚಿಂತಾ-ಸಂತಾಪಗಳಿಂದ ಸಂತಪ್ತರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೇ, ನೀನು ನಿನ್ನ ಕೃಪಾರಸವನ್ನು ಸುರಿಸುವ ಮೇಘನಾಗು. ನಿನ್ನ ಕರುಣೆಯ ರಸವೃಷ್ಟಿ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಆಗಲಿ. ಕಲಿಯುಗದ ಪಾಪದಿಂದ ಮೋಹಿತರಾದ ಮಾನವರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನೀನು ಈ ನೀಲಾಚಲ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿ ನಿಂದಿರುವೆ. ಅವಿನಾಶಿಯಾದ ಪರಮೇಶ್ವರ, ನೀನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗು. ಈ ದೀನ ಹೀನನಾದ ಅಜ್ಞಾನಿ ಮಾನವನ ಮೇಲೆ ಕೃಪೆಯನ್ನು ಮಾಡು. ''ಪ್ರಸೀದ, ಪ್ರಸೀದ ಜಗನ್ನಾಥ, ಕರುಣಾಂ ಕುರು'' ಜಗದೀಶನೇ, ಪ್ರಸನ್ನನಾಗು. ನನ್ನ ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಕರುಣೆಯ ಕೋಡಿ ಹರಿಸು''. ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತ ದಕ್ಷನು ದಂಡಪ್ರಣಾಮ ಹಾಕಿದನು ಆ ಭಗವಂತನಿಗೆ. ಆಗ ಜಗದೀಶ್ವರನು ಹೇಳಿದನು.

ವಿಷ್ಣು:- ''ವತ್ಸ! ಏಳು ನಾನು ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದ ವರವನ್ನು ನೀಡುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಪೂರ್ಣವಾಗುವದು ನಿನ್ನ ಮನೋರಥ. ನಾನು ನಿನಗೆ ವರವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅಕ್ಷಯ ತೃತೀಯಾದ ದಿನ ಜಗನ್ನಾಥನ ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡುವನೋ ಅವನು ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಇಚ್ಛಾ

ಮಾಡಿದ್ದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಗುಂಡಿಚಾ ಮಂಟಪ ಮೊದಲಾದ ಹನ್ನೆರಡು ಸ್ಥಳಗಳ ಮಹಾಯಾತ್ರೆಯು ಪರಮಪುಣ್ಯದಾಯಕ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಮುಕ್ತಿದಾಯಕ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯ ಒಂದೊಂದು ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರ ಯಾತ್ರೆಯೂ ಧರ್ಮಾರ್ಥ, ಕಾಮ, ಮೋಕ್ಷ ರೂಪವಾದ ನಾಲ್ಕು ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪ್ರದಾನ ಮಾಡುವದು.''

ಪ್ರಜಾಪತಿ ದಕ್ಷನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಹರಿ ಅಂತರ್ಧಾನ ಹೊಂದಿದನು. ಶ್ರದ್ಧಾಳು ಆದ ದಕ್ಷ ಪ್ರಜಾಪತಿಯು ಒಂದು ವರ್ಷದವರೆಗೆ ನೀಲಾಚಲ ಪರ್ವತದ ಮೇಲೆ ಇದ್ದು ಅಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಉತ್ಸವಗಳನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಅದರಿಂದ ಅವನ ಇಹಲೋಕದ ಮನದ ಕಾಮನೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮುಂದೆ ಅವನು ಮೋಕ್ಷ ಮಾರ್ಗ ಗಾಮಿಯಾದನು. ಈ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಸಮಸ್ತ ಚರಾಚರ ವಿಭೂತಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವಿನ ವಿಭೂತಿಗಳೇ. ಅವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ರೂಪಗೊಂಡವುಗಳೇ. ಯಾರು ಯಾವ ಭಾವನೆ ಯಿಂದ ಅವನ ಸೇವೆ ಮಾಡುವರೋ ಅವರು ಅಂಥ ಫಲ ಹೊಂದುವರು. ಧರ್ಮ, ಅರ್ಥ, ಕಾಮ, ಮೋಕ್ಷ ಈ ನಾಲ್ಕು ವಿಧವಾದ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಇರುವ ಏಕೈಕ ಉಪಾಯ ವೆಂದರೆ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಬ್ರಹ್ಮದ ಉಪಾಸನೆ ಅರ್ಥಾತ್ ಶ್ರೀ ಜಗನ್ನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಯ ಆರಾಧನೆ.

ಧರ್ಮದ ಯಥಾರ್ಥ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಯಾರೂ ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡಲು ಸಮರ್ಥರಿಲ್ಲ. ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುವೇ ಧರ್ಮ. ಈ ಜನಾರ್ದನನು ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಜಗತ್ತು ಎರಡಕ್ಕೂ ಸ್ವಾಮಿ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ದೇವೇಂದ್ರನು ಈ ಜಗನ್ನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆರಾಧಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ತ್ರಿಲೋಕದ ಅಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಪ್ರದಾನ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ ಈ ಭಗವಂತ. ಆದ್ದರಿಂದ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವವರು 'ಇಂದ್ರನಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ಯಾಗಿರುವ. ಇಂದ್ರ' ಎಂಬ ರೂಪವನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಇರುವ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ರೂಪವನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದರೆ ವಂಶವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುವದು. ಸನತ್ಕುಮಾರ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಆ ಭಗವಂತನನ್ನು ಅದೇ ರೂಪದಿಂದ ಚಿಂತನ ಮಾಡಿದರೆ ದೀರ್ಘಾಯುಷ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವದು. ಈ ಜಗನ್ನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಪೃಥುರಾಜನಲ್ಲಿರುವ ಪೃಥು ರೂಪದಿಂದ ಉಪಾಸನೆಗೈದರೆ ಸಂಪತ್ತು. ಬೃಹಸ್ಪತಿ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಉಪಾಸಿಸಿದರೆ ಜ್ಞಾನ. ಸೂರ್ಯಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಆ ಆದಿತ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಧ್ಯಾನಮಾಡಿದರೆ ಅಜ್ಞಾನಾಂಧಕಾರವು ಕೂಡಲೇ ನಷ್ಟವಾಗುವದು. ಚಂದ್ರನ ರೂಪದಿಂದ ಉಪಾಸನೆಗೈದರೆ, ಅನುಪಮ ಸೌಭಾಗ್ಯ, ವಾಣೀಪತಿ ರೂಪದಿಂದ ಉಪಾಸಿಸಿದರೆ ಜ್ಞಾನ, ಯಜ್ಞೇಶ್ವರ ರೂಪದಿಂದ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡಿದರೆ ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಜ್ಞ ಮಾಡಿದ ಫಲ. ಕುಬೇರ ರೂಪದಿಂದ ಮಾಡಿದರೆ ಧನ ಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಬಗೆಬಗೆಯಾಗಿ ಅನಾಥರ ಮೇಲೆ ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡಲು ದಯಾ ಸಮುದ್ರನಾದ ಭಗವಾನ್ ನಾರಾಯಣನು ಕಾಷ್ಠಮಯ ಶರೀರ ಧಾರಣ ಮಾಡಿ ನಿವಾಸ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ ಈ ನೀಲಗಿರಿ ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲೆ.

ಮುನಿಗಳು:- ಪೂಜ್ಯರೇ, ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತನಾದ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಮಹಾರಾಜನು ಮಂದಿರದ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಏನು ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿದನು?

ಜೈಮಿನಿ:- ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ವರೂಪನಾದ ಜಗನ್ನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಯಿಂದ ವರ ಪಡೆದ ಬಳಿಕ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ತಾನು ಕೃತಾರ್ಥ ಆದೆನು ಎನಿಸಿತು. ಪರಮಾತ್ಮನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಅವನು ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಬಗೆಬಗೆಯ ಉತ್ಸವಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲ ವಿಧವಾದ ಉಪಚಾರಗಳಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರದ ಪೂಜೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಮತ್ತು ಶ್ವೇತರಾಜನಿಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಆಜ್ಞೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಿ ನ್ಯಾಯೋಪೇತವಾದ ಈ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಆಡಿದನು.

''ರಾಜನೇ, ನೀನು ಬಹಶ್ರುತನಾದ ಮಹಾ ಪಂಡಿತ. ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ನಿಷ್ಠೆಯಿದೆ. ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿದೆ. ಪರಮ ಕರುಣಾಸಾಗರ ಆ ಪ್ರಭು. ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಆ ಭಗವಂತನು ಇಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಇಲ್ಲಿರುವ ದೀನ ದುಃಖಿತರನ್ನೆಲ್ಲ ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡಲು ಇಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಸುತ್ತಾನೆ. ಭಗವದವತಾರಕ್ಕೆ ಉದ್ದೇಶ ನಾನು ಒಬ್ಬನಾದರೂ ಉದ್ಧಾರ ಎಲ್ಲರದೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ಇದೊಂದು ಸಾಧಾರಣವಾದ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಮೂರ್ತಿ ಎಂದು ಈ ಜಗನ್ನಾಥನನ್ನು ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ನೋಡಿದವರು ಅಧಃಪಾತವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮಂದಿರ ಪ್ರವೇಶ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಲೋಕದ ಜನರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದುದನ್ನು ನೀನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ನೋಡಿರುವೆ. ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳೂ ಕೂಡ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು.

ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ರೂಪದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತವನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವೇ. ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇವನು ಒಂದು ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ. ಇವನ ಉಪಾಸನೆಯಿಂದ ಸಕಲ ಫಲಗಳೂ ಲಭ್ಯ. ಇಂಥ ಭೋಗ ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷ ಎರಡೂ ಫಲಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಆ ಜಗದೀಶ್ವರನನ್ನು ನೀನು ಸೇವೆ ಮಾಡು. ಪೌರರು ಹಾಗೂ ಪ್ರಜೆಗಳ ದ್ವಾರಾ ಪರಮಾತ್ಮನ ಎಲ್ಲ ಉತ್ಸವಗಳೂ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ ನಡೆಯುವಂತೆ ನೋಡಿಕೋ. ಎಲ್ಲ ಉಪಚಾರಗಳನ್ನೂ ಸಲ್ಲಿಸಿ, ಮೂರೂ ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ನೃಸಿಂಹ ದೇವರ ಭಜನೆ ಪೂಜನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡು. ಇದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಶಾಂತಿ ದೊರೆಯುವದು.''

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಶ್ವೇತರಾಜನು ಆನಂದ ಪಟ್ಟು ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನನ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತು ನಡೆಸುವ ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಿದನು. ರಾಜರ್ಷಿಯಾದ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನನು ಇರುವವರೆಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ವಿಧವಾದ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಯಜ್ಞಯಾಗಗಳನ್ನು ಇಷ್ಟಾಪೂರ್ತಗಳನ್ನು ಪರೋಪಕಾರ. ಪರಶೋಕಾಪಹಾರ, ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಜಗನ್ನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನ ಮನಸ್ಕನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ನಾರದರೊಂದಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಹೋದನು.

''ಮುನಿಗಳೇ, ನಾನು ನಿಮಗೆ ಈ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮಹಾತ್ಮೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಣೆ ಮಾಡಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯ ನಿರಂತರವೂ ನೆಲೆಸಿ ನಿಂತ ಈ ಕಾಷ್ಠಬ್ರಹ್ಮನಾದ ಜಗನ್ನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯೆಯನ್ನು ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೇಳಿದವರು, ಕೇಳಿದವರು ಅನೇಕ ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಜ್ಞ ಮಾಡಿದ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಪುರಾಣ ಶ್ರವಣವನ್ನು ಮಾಡುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಈ ಪುರಾಣವನ್ನು ಹೇಳಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಶುದ್ಧ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ, ಪುರಾಣಸಾಗರವನ್ನು ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡಿದ

ಮಹಾಪಂಡಿತನನ್ನು ಆಹ್ವಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ವಿದ್ವಾಂಸನನ್ನು ಎತ್ತರವಾದ ಆಸನದ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಿ, ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಮಾಲೆ ಹಾಕಿ ಚಂದನದಿಂದ ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಲೇಪಿಸಿ, ಗೌರವಿಸಿ ಪುರಾಣ ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಪುರಾಣ ಪ್ರವಚನ ಮಾಡುವ ವಿದ್ವಾಂಸನಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸರ ಸನ್ನಿಧಾನವು ಇರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ವಸ್ತ್ರ, ಚಂದನ, ಮಾಲೆ, ಆಭರಣಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ವಿವಿಧ ಉಪಚಾರಗಳಿಂದ ಅವರಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತ ವ್ಯಾಸರ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ಪುರಾಣವನ್ನು ಶ್ರವಣ ಮಾಡಬೇಕು. ಕೇಳಲು ಬರುವ ಎಲ್ಲ ಭಕ್ತರಿಗೂ ಕೂಡಲು ಸರಿಯಾಗಿ ಆಸನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಪುರಾಣ ಹೇಳುವವರಿಗಿಂತ ಎತ್ತರ ಆಸನದಲ್ಲಿ ಕೂಡಬಾರದು. ಪುರಾಣ ನಡೆದಾಗ ಬೇರೆಯವರ ಜೊತೆ ಮಾತು. ವ್ಯರ್ಥ ವಾದಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಪುರಾಣ ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ ಜಯಕೃಷ್ಣ ಜಗನ್ನಾಥ ಹರೇ ಎಂದು ಚಪ್ಪಾಳೆ ಇಕ್ಕಿ ಭಗವಂತನ ನಾಮ ಸಂಕೀರ್ತನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಬಂಧು ಬಾಂಧವರಿಂದ ಒಡಗೂಡಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪುರಾಣ ಶ್ರವಣವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಪುರಾಣ ಪ್ರವಚನವೆಲ್ಲವೂ ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ ಆ ಆಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ವೇದವ್ಯಾಸರೇ ಬಂದು ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ವಸ್ತ್ರ, ಮಾಲೆ, ಚಂದನ ಮತ್ತು ಆಭೂಷಣಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆಚಾರ್ಯ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ಅವರಿಗೆ ಸಂತೋಷ ಆಗುವಂತೆ ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಪುರಾಣ ಹೇಳಿದ ಪಂಡಿತರಿಗೂ ಕೇಳಲುಬಂದ ಭಾವಿಕರಿಗೂ ಯಥೇಚ್ಛ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು.

ಮುನಿ:- ಪೂಜ್ಯರೇ, ಪಾಪರಾಶಿಯನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವ ಈ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮಹಾತ್ಮೆಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಮುಖದಿಂದ ಕೇಳಿ ನಾವು ಧನ್ಯರಾದೆವು. ಈ ಮಹಾಪುರಾಣ ಶ್ರವಣದ ಪುಣ್ಯವು ನಮಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಬೇಕು ಎಂದು ತಮಗೆ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತೇವೆ. ದಯಮಾಡಿ ತಾವು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು.''

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಆ ಎಲ್ಲ ಮುನಿಗಳೂ ಜೈಮಿನಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಅರಳೀ ಕಟ್ಟಿಗೆ. ದರ್ಭೆ, ಹೂ, ಹಣ್ಣು ಮುಂತಾದವುಗಳ್ನು ಕೊಟ್ಟು ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಅವರ ಅನುಮತಿ ಪಡೆದು ಅತ್ಯಂತ ಆನಂದದಿಂದ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿದರು ತಾವು ಈ ವರೆಗೆ ಕೇಳಿದ ಆ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ

ಉತ್ಕಲ ಖಂಡ ಅಥವಾ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ಮುಗಿದುದು

ಶ್ರೀಮದ್ ಭಾಗವತ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೩೯

ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ

ಶ್ರೀ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಘನಸ್ವರೂಪಿಣೇ
ಕೃಷ್ಣಾಯ ಚಾನಂತಸುಖಾಭಿವರ್ಷಿಣೇ ॥
ವಿಶ್ವೋದ್ಭವ ಸ್ಥಾನ ನಿರೋಧಹೇತವೇ
ನಮೋ ನಮೋಭಕ್ತಿರಸಾಪ್ತಯೇಽನಿಶಮ್ ॥

ಜ್ಞಾನಾನಂದ ಸ್ವರೂಪಿಯಾಗಿ ಭಕ್ತರ ಮೇಲೆ ಅನಂತ ಸುಖದ ಮಳೆಗರೆಯುವ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ನಾವು ವಂದಿಸುತ್ತೇವೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಪಂಚದ ಸೃಷ್ಟಿ, ಸ್ಥಿತಿ, ಸಂಹಾರಗಳಿಗೆ ಕಾರಣನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಈ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ. ಅವನಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯನಿರಂತರವಾದ ಭಕ್ತಿರಸವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದೇ ನಮ್ಮ ಈ ಪ್ರಣಾಮದ ಉದ್ದೇಶ.

ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಾವಿರ ವರ್ಷದ ಜ್ಞಾನಸತ್ರದಲ್ಲಿ ದೀಕ್ಷಿತರಾದ ಶೌನಕರೇ ಮೊದಲಾದ ಮುನಿಗಳು ಸೂತಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ವಂದಿಸಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದರು.

ಋಷಿಗಳು:- ಸೂತರೇ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಪರಂಧಾಮಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿದು ಧರ್ಮರಾಜನೇ ಮೊದಲಾದ ಪಂಚಪಾಂಡವರು ಕೃಷ್ಣನಿಲ್ಲದ ಈ ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ತಾವೂ ಇರಬಾರದೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಹಿಮಾಚಲದ ಕಡೆ ಮಹಾಪ್ರಸ್ಥಾನ ಹೊರಟರು. ಹೋಗುವಾಗ ಯಾದವರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವಾದ ಮಥುರಾ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನ ಮೊಮ್ಮಗ ಅನಿರುದ್ಧನ ಮಗನಾದ ವಜ್ರನನ್ನೂ. ಹಸ್ತಿನಾಪುರದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಮೊಮ್ಮಗ ಪರೀಕ್ಷಿತನನ್ನೂ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗೊಳಿಸಿದರು. ಪಾಂಡವರು ಸ್ವರ್ಗಾರೋಹಣ ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಯಾದವ ರಾಜನಾದ ವಜ್ರನೂ, ಕೌರವ ರಾಜನಾದ ಪರೀಕ್ಷಿತನೂ ಯಾವ ಯಾವ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು? ಇದನ್ನು ನಮಗೆ ತಿಳಿಸಿರಿ.

ಸೂತ:- ಋಷಿಗಳೇ! ಪಾಂಡವರು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದ ಬಳಿಕ ಒಂದು ದಿನ ಪರೀಕ್ಷಿತ ರಾಜನು ಯಾದವರ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಮಥುರಾ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಯಾದವರ ಸಾಮ್ರಾಟನಾದ ವಜ್ರನಾಭನು ಈ ಅಭಿಮನ್ಯು ಕುಮಾರನನ್ನು ಅತ್ಯಾದರದಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸಿದನು. ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಉಪಚರಿಸಿದನು. ಪರೀಕ್ಷಿತ ರಾಜನು ಪರಮ ಭಗವದ್ಭಕ್ತ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಮೊಮ್ಮಗನಾದ ವಜ್ರನಾಭನನ್ನು ಕಂಡು ಅವನ ಹೃದಯ ಹಿಗ್ಗಿ ಗರಿಗೆದರಿತು. ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಆ ಅನಿರುದ್ಧ ಕುಮಾರನನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಬಿಗಿದಪ್ಪಿದನು. ಅನಂತರ ಪರೀಕ್ಷಿತನು ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಬದುಕಿ ಉಳಿದ ಪತ್ನಿಯರಿಗೆಲ್ಲ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದನು. ಆ ಎಲ್ಲ ಕೃಷ್ಣಪತ್ನಿಯರು ಕೌರವ ಪಾಂಡವವಂಶಗಳ ಏಕಮಾತ್ರ ತಂತುವಿನಂತಿದ್ದ ಈ ಪರೀಕ್ಷಿತ ರಾಜನನ್ನು ಗೌರವಿಸಿದರು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಪರಸ್ಪರ ಕುಶಲಾಲಾಪವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಪರೀಕ್ಷಿತ ರಾಜನು ವಜ್ರನಾಭನಿಗೆ ನುಡಿದನು.

ಪರೀಕ್ಷಿತ:- ವತ್ಸ ವಜ್ರ! ನಿನ್ನ ತಂದೆ ಹಾಗೂ ಅಜ್ಜನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ನನ್ನ ತಂದೆ ಹಾಗೂ ಅಜ್ಜಂದಿರನ್ನು ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಅನೇಕ ಸಂಕಟಗಳಿಂದ ಪಾರುಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ನನ್ನ ಪ್ರಾಣ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದವನೂ ಕೂಡ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೇ.

ವಜ್ರನಾಭ:- ಮಹಾರಾಜ! ನೀನು ನುಡಿದ ಮಾತು ನಿನ್ನ ಕುಲಶೀಲ ಸ್ವಭಾವಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವೇ ಆಗಿದೆ. ನಿನ್ನ ತಂದೆಯಾದ ಅಭಿಮನ್ಯುವು ನನಗೆ ಬಿಲ್ಲು ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿಸಿ ಮಹೋಪಕಾರ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಆ ಧನುರ್ವಿದ್ಯಾ ಕೌಶಲ್ಯದಿಂದ ನಾನು ವೈರಿಗಳ ಮೇಲೆ ವಿಜಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಸುಖದಿಂದ ಇರುತ್ತೇನೆ. ನನಗೆ ಈಗ ಅದರ ಚಿಂತೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈಗ ಈ ಮಧುರಾ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ ಆಗಿದೆ. ನಿರ್ಜನವಾದ ವನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದಂತೆ ಎನಿಸುವುದು ನನಗೆ. ಪ್ರಜಾ ಜನರು ಈ ಮಧುರಾ ಮಂಡಲವನ್ನು ಏಕೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋದರು? ಎಲ್ಲಿ ಹೋದರು? ಪ್ರಜಾಪರಿವಾರ ಜನರು ಇದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಅದನ್ನು ಆಳುವ ಜನರಿಗೆ ಸುಖ ಸಮಾಧಾನ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಿರ್ಜನ ವನವನ್ನು ಆಳಿದಂತೆನಿಸುವದು.''

ವಜ್ರನಾಭನು ತನ್ನ ಮನದ ಅಳಲನ್ನು ತೋಡಿಕೊಂಡ ಬಳಿಕ ಪರೀಕ್ಷಿತ ರಾಜನು ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನ ಸಂಶಯವನ್ನು ದೂರಮಾಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಶಾಂಡಿಲ್ಯ ಮುನಿಗಳನ್ನು ಕರೆಕಳಿಸಿದನು. ಪರೀಕ್ಷಿತ ರಾಜನ ಈ ಆದರದ ಆಮಂತ್ರಣವನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಶಾಂಡಿಲ್ಯ ಮಹಾ ಋಷಿಗಳು ಆಗಮಿಸಿದರು ಆ ಮಧುರಾಪುರಿಗೆ. ವಜ್ರನಾಭ ಹಾಗೂ ಪರೀಕ್ಷಿತ ರಾಜರು ಆ ಮಹಾಮುನಿಗೆ ಸ್ವಾಗತ ಸತ್ಕಾರ ಮಾಡಿದರು. ಬಳಿಕ ಉಚ್ಚ ಆಸನದ ಮೇಲೆ ಆಸೀನರಾದ ಮಹಾಋಷಿಗಳು ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಸಂತೈಸುತ್ತ ನುಡಿದರು.

ಶಾಂಡಿಲ್ಯ ಮಹರ್ಷಿ:- ರಾಜರ್ಷಿಗಳೇ! ನಿಮಗೆ ಈಗ ನಾನು ವ್ರಜಭೂಮಿಯ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳಿರಿ. ವ್ರಜ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥ ವ್ಯಾಪ್ತಿ, ಹರವು. ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಹರಡಿದ್ದರಿಂದ ಈ ಭೂಮಿಗೆ ವ್ರಜ ಭೂಮಿ ಎಂದು ಕರೆಯುವರು. ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಸತ್ವ, ರಜ, ತಮ ಎಂಬ ಮೂರು ಗುಣಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಗುಣಾತೀತನಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡ ಪರಬ್ರಹ್ಮನೇ ವ್ರಜ ಶಬ್ದದ ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥ. ಸದಾನಂದ ಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಆ ಪರಬ್ರಹ್ಮವು ಈ ವ್ರಜಧಾಮದಲ್ಲಿ ನಂದಗೋಪನ ಮಗನಾಗಿ ಬಹುಕಾಲ ನೆಲೆಸಿತ್ತು. ಈಗಲೂ ಕೂಡ ಇಲ್ಲಿ ಆ ಭಗವಂತನ ನಿತ್ಯ ಸನ್ನಿಧಾನವು ಇರುತ್ತದೆ. ಆ ಭಗವಂತನೂ ಆಪ್ತಕಾಮ. ಸ್ವಯಂ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಸುಖಪೂರ್ಣ. ಅವನಿಗೆ ಏನೂ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲವೂ ಸಿದ್ಧವಿದೆ. ಕಾಮ ಎಂದರೆ ಕಾಮನೆ, ಅಭಿಲಾಷೆ, ಅಪೇಕ್ಷೆ ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಅಭಿಲಷಿತವಾದ ವಸ್ತುಗಳೆಂದರೆ ಹಸು, ಕರು, ಗೋಪಾಲಕರು ಹಾಗೂ ಗೋಪಿಯರು. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಅವನಿಗೆ ಈ ಮಧುರಾ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಅವನ ಅವತಾರ ಲೀಲೆ ನಡೆದಾಗ ಸಹಜ ಲಭ್ಯವಾಗಿದ್ದವು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ವಜ್ರಮಂಡಲದಲ್ಲಿಯೂ ಆಪ್ತಕಾಮ ಎನಿಸಿದ್ದ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಈ ರಹಸ್ಯ ಲೀಲೆಯು ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನೂ ಸತ್ವ, ರಜ, ತಮ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಗುಣಗಳನ್ನೂ ಮೀರಿದುದಾಗಿವೆ. ಇಂಥ ರಹಸ್ಯಲೀಲೆಗಳನ್ನು ಆಡಲು ಅವತಾರ ಮಾಡಿದಾಗ ಅವನ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತ್ಯಾಸ್ಪದರಾದ ಅನೇಕ ದೇವತೆಗಳೂ, ಋಷಿಗಳೂ, ಭಕ್ತರೂ ತಾವೂ ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿ ಬಂದು ಆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಅಂತರಂಗ ಪರಿವಾರದವರಿಗಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಸಮ್ಮಿಲಿತರಾಗಿ ಆ ಲೀಲಾ ರಸದ ಅಸ್ವಾದವನ್ನು ಮಾಡುವರು. ಅವನ ವಿಶೇಷ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಪಡೆಯುವರು.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮನು ವ್ರಜಭೂಮಿ ಹಾಗೂ ದ್ವಾರಕಾ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆನಿಂತು ತನ್ನ ಅನಂತ ಲೀಲೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲಿರುವಾಗ ಅವನ ಅಚ್ಛಿನ್ನ ಭಕ್ತರಾದ ಅವನ ಪಾರ್ಷದರೂ, ಅನುಚರರೂ ದೇವತೆಗಳೂ ಅವನೊಡನೆಯೇ ಇದ್ದು ಕೂಡಿ ಆಡಿ ಸೇವೆ ಮಾಡಿ ಅವನ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿ ಇದ್ದರು. ಅವತಾರ ಸಮಾಪ್ತಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಶಾಪದಿಂದ ಸಾಂಬನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಒನಕೆ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. ಅದನ್ನು ಕಡಿದು ಚೂರುಮಾಡಿ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಚೆಲ್ಲಿದರೂ ಅದರಿಂದ ಪ್ರಭಾಸ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ 'ಏರಕಾ' ಎಂಬ ಹುಲ್ಲು ಹುಟ್ಟಿತು. ಯಾದವರು ಕೊನೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಕಲಹ ಮಾಡಿ ಆ ಏರಕಾ ಎಂಬ ಹುಲ್ಲಿನ ಸೂಡು ಹಿಡಿದು ಹೊಡೆದಾಡಿ ಮರಣ ಹೊಂದಿದರು. ಹೀಗೆ ಕೃಷ್ಣನ ಅವತಾರ ಲೀಲೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಬಂದ ದೇವ ಋಷಿಮುನಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಅವನು ಪರಂಧಾಮಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಮುನ್ನ ಮರಣಿಸಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಹೋದರು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಯಾದವ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವೆಲ್ಲವೂ ಈಗ ನಿರ್ಜನವಾಗಿ ಕಾಡಿನಂತೆ ಕಾಣುವದು.

ವಜ್ರನಾಭ! ಇದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು ಚಿಂತೆ ಮಾಡಬೇಡ. ಈಗ ನಾನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಾಡು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮನು ಎಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ಲೀಲೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುವನೋ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಹೆಸರನ್ನು ಇಟ್ಟು ಅನೇಕ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸು. ಗೋವರ್ಧನ, ದೀರ್ಘಪುರ, ಮಥುರಾ, ಗೋಕುಲ, ನಂದಿಗ್ರಾಮ, ಬೃಹತ್ಸಾನು ಮುಂತಾದ ಕಡೆಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ನೀನು ನಿಂತು ಗ್ರಾಮಧಾಮಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮನು ಓಡಾಡಿದ ಈ ಮಥುರಾ ಮಂಡಲದ ನದೀ, ಪರ್ವತ, ಕಂದರ, ಸರೋವರ, ಕುಂಜವನ, ಮರ, ತೀರ, ತರು, ಬಳ್ಳೀವಾಡ ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ನೆಲದ ಮಣ್ಣಿನ ಕಣಕಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈಗಲೂ ಒಂದು ರೂಪದಿಂದ ಅವ್ಯಕ್ತನಾಗಿ ನೆಲೆಸಿರುತ್ತಾನೆ. ನೀನು ಈ ಎಲ್ಲ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂ ನಿಂತು ವಸತಿ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿ ಪ್ರಜೆಗಳು ಸುಖಸೌಕರ್ಯಗಳಿಂದ ವಾಸಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದರೆ ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಭೂಭಾಗವೆಲ್ಲವೂ ಜನನಿಬಿಡವಾಗುವದು. ಇಲ್ಲಿ ನೆಲೆನಿಂತ ಜನರು ಆರೋಗ್ಯ ಐಶ್ವರ್ಯದಿಂದ ಸಂಪನ್ನರಾಗಿ ಸುಖದಿಂದ ಉತ್ಕರ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುವರು. ಹೀಗೆ ನೀನು ಈ ವ್ರಜಭೂಮಿಯ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಇದ್ದರೆ ಒಂದುದಿನ ನಿನಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಅಂತರಂಗದ ಭಕ್ತನಾದ ಉದ್ಧವನು ಸಿಕ್ಕುವನು. ಭಗವಂತನ ಏಕಾಂತ ಭಕ್ತನಾದ ಆ ಉದ್ಧವನ ಮುಖದಿಂದ ನೀನು ತಾಯಂದಿರು ಈ ವ್ರಜ ಭೂಮಿಯ ಮಹತ್ವವನ್ನೂ ಕೃಷ್ಣಾವತಾರದ ಲೀಲಾರಹಸ್ಯವನ್ನೂ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿರಿ.''

ಮುನಿವರೇಣ್ಯರಾದ ಶಾಂಡಿಲ್ಯ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಪರೀಕ್ಷಿತ ಹಾಗೂ ವಜ್ರನಾಭ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಹೀಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಿ ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತ ತಮ್ಮ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ನಡೆದರು. ಅವರ ಹಿತವಚನಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಮಾಧಾನವಾಯಿತು ವಜ್ರನಾಭನಿಗೆ. ಸಂತೋಷವೆನಿಸಿತು ಪರೀಕ್ಷಿತ ರಾಜನಿಗೆ.

ಸೂತ:- ಪರೀಕ್ಷಿತ ಮಹಾರಾಜ ಬದುಕಿದ್ದು ಕೃಷ್ಣನಿಂದ. ಬಾಳಿದ್ದು ಬೆಳೆದಿದ್ದು ಬೆಳಗಿದ್ದು ಎಲ್ಲವೂ ಕೃಷ್ಣಚಂದ್ರನ ಕರುಣಾಕಟಾಕ್ಷಪಾತದಿಂದಲೇ. ಅಂಥ ಕೃಷ್ಣನ

ಮರಿಮಗನಾದ ವಜ್ರನಾಭನ ಅಭ್ಯುದಯಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ಏನು ಮಾಡಲಾರ! ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪರೀಕ್ಷಿತ ಅಖಂಡ ಭೂಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಏಕಮಾತ್ರ ಸಾಮ್ರಾಟ. ಅವನ ಅಣತಿಯನ್ನು ಪಾಲಿಸದವರಾರು! ಅವನು ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಮರಳಿ ಬಂದು ದೇಶದಲ್ಲಿಯ ಅನೇಕ ವಿದ್ವಾನ್ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೂ ಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಗೂ ಮತ್ತು ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರಿಗೂ ವ್ಯವಸಾಯಿಗಳಿಗೂ ಮಥುರಾ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ನೆಲೆಸಲು ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದ.

ವಜ್ರನಾಭನು ಪರೀಕ್ಷಿತ ರಾಜನ ಆದೇಶದಂತೆ ಅಲ್ಲಿ ಇರಲಿಕ್ಕೆಂದು ಬಂದ ಎಲ್ಲ ಜಾತಿ ಜನಾಂಗದ ಜನರಿಗೂ ಅಲ್ಲಿ ನೆಲೆ ನಿಲ್ಲಲಿಕ್ಕೂ ಮನೆ ಹೊಲ ಬೇಸಾಯ ವ್ಯವಸಾಯ ಉದ್ಯೋಗ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೂ ಸಕಲ ವಿಧ ಸೌಕರ್ಯವನ್ನೂ ಒದಗಿಸಿದ. ಅನೇಕ ಶ್ರೋತ್ರಿಯ ಕುಟುಂಬಗಳು ಮಥುರಾ ನಗರದಲ್ಲಿ ಬಂದು ವಾಸ್ತವ್ಯ ಹೂಡಿದವು. ಹೀಗೆ ಪರೀಕ್ಷಿತನ ಸಹಾಯ ಹಾಗೂ ಶಾಂಡಿಲ್ಯ ಋಷಿಗಳ ಆಶೀರ್ವಾದದಿಂದ ವಜ್ರನಾಭನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮನು ಅಸಂಖ್ಯ ಗೋಪ-ಗೋಪಿಯರೊಡನೆ ಲೀಲಾ ವಿಹಾರಗೈದ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ತಾಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪರಿಶೋಧಿಸಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಡೆಗೂ ಒಂದೊಂದು ನಗರ ಗ್ರಾಮ ಅಗ್ರಹಾರಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿದ.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಲೀಲಾ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಿಗೆ ಸೂಚಕವಾದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಅವುಗಳಿಗೆ ಇಟ್ಟು ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಗೋವಿಂದದೇವ ಹರಿದೇವ ಗೋಪಾಲದೇವ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಕೃಷ್ಣನ ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ. ಅನೇಕ ಶಿವಮಂದಿರಗಳನ್ನೂ ಹರಿಮಂದಿರಗಳನ್ನೂ ಸುಂದರವಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಕೆರೆ, ಕಾಲುವೆ, ಬಾವಿ, ಸರೋವರ, ತೋಪು, ತೋಟ, ಛತ್ರ, ಲತಾಮಂಟಪ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ. ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಜನರಿಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ನೆನಪು ಮಾಸಿ ಅಳಿಸಿ ಹೋಗದಂತೆ ಗುಡಿ, ಗ್ರಾಮ, ಧಾಮ. ಆರಾಮಾದಿಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಭಕ್ತಿಯ ಪ್ರಚಾರವು ಎಲ್ಲೆಡೆಗೂ ಆಗುವಂತೆ ಏರ್ಪಾಡನ್ನು ಮಾಡಿದ. ಅವನ ಈ ಪ್ರಶಂಸನೀಯವಾದ ಕಾರ್ಯದಿಂದ ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕೃಷ್ಣಭಕ್ತಿಯ ಮಹಾಪೂರವೇ ಹರಿದುಬಂದಂತಾಯಿತು. ನೋಡಿದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ದೇವಾಲಯ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಹೆಸರಿನ ಗ್ರಾಮ-ನಗರಗಳು. ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ವಿವಿಧ ಚರಿತ್ರಗಾನ, ಕೃಷ್ಣ ಕಥಾ ನಿರೂಪಣಗಳು ಎಡಬಿಡದೇ ನಡೆದವು. ಇದರಿಂದ ಯದುರಾಜನಾದ ವಜ್ರನಾಭನಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷ ಎನಿಸಿತು. ಶಾಂಡಿಲ್ಯ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಆದೇಶದಂತೆ ತಾನು ಪರೀಕ್ಷಿತ ರಾಜನ ಸಹಕಾರದೊಂದಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಕೃಷ್ಣಭಕ್ತಿಯ ಪ್ರಚಾರಕಾರ್ಯ ಯಶಸ್ವಿಯಾದದ್ದರಿಂದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಕೃತಕೃತ್ಯತೆ ಎನಿಸಿತು.

ಒಂದು ದಿನ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಹದಿನಾರು ಸಾವಿರ ಹೆಂಡಂದಿರೆಲ್ಲರೂ ಯಮುನಾ ನದಿಗೆ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿಯ ಮನದನ್ನನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪ್ರಭುವಿನ ವಿರಹದಿಂದ ಬೆಂದು ಬಸವಳಿದು ಬೆಂಡಾಗಿದ್ದರು. ಅವರಂತೆ ನದಿಯಾದ ಕಾಲಿಂದಿಯೂ ಕೃಷ್ಣನ ಪ್ರೇಯಸಿಯೇ ಅಲ್ಲವೇ! ಆದರೆ ಅವಳು ಈ ಉಳಿದ ಕೃಷ್ಣ ಕಾಮಿನಿಯರಂತೆ ಖಿನ್ನ ವಿಷಣ್ಣಳಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಂದಿನಂತೆ ತನ್ನ ತರಳ ತರಂಗ ಮಾಲೆಗಳ ಕಲಕಲ ಮಂಜುಳ ನಿನಾದದೊಂದಿಗೆ ಮಂದಗತಿಯಿಂದ ಹರಿಯುತ್ತಲಿದ್ದಳು. ತಮ್ಮ

ಸವತಿಯಾದ ಯಮುನೆಯ ಈ ಲಹರೀ ಲೀಲಾಲಾಸ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಕೌತುಕಗೊಂಡು ಕೇಳಿದರು ಆ ಎಲ್ಲ ಕೃಷ್ಣಕಾಂತೆಯರು.

ಕೃಷ್ಣಪತ್ನಿಯರು:- ತಂಗಿ ಯಮುನೆ! ನೀನೂ ನಮ್ಮಂತೆಯೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪ್ರೇಯಸಿಯೇ ತಾನೇ! ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಆ ಭಗವಂತನ ವಿರಹಾಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಂದು ಹೋಗಿದ್ದೇವೆ. ನಮ್ಮ ಹೃದಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಆ ಮುಕುಂದನ ವಿಯೋಗ ವ್ಯಥೆಯಿಂದ ಉತ್ತಪ್ತವಾಗಿ ಹೋಗಿವೆ. ಆದರೆ ನೀನು ಮಾತ್ರ ಉಲ್ಲಸಿತಳಾಗಿಯೇ ಇರುವೆ. ನಿನಗೆ ಕೃಷ್ಣನ ವಿರಹದಿಂದ ವ್ಯಥೆಯಾಗಿಲ್ಲವೇ! ಆದರೂ ಹೀಗೆ ಹೇಗೆ ಉಲ್ಲಾಸದಿಂದ ಇರುವೆ?

ಯಮುನಾ:- ಸಖಿಯರೇ, ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಆತ್ಮಾರಾಮ. ಸ್ವರಮಣ. ಅವನ ಆತ್ಮ ಎಂದರೆ ಶ್ರೀರಾಧಾ. ನಾನು ದಾಸಿಯಂತೆ ಶ್ರೀರಾಧಾ ದೇವಿಯ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಈ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಪ್ರಸನ್ನತೆ ಆ ರಾಧಾ ಸೇವೆಯ ಫಲ. ಅವಳ ದಾಸ್ಯಭಾವದ ಸೇವೆನೆಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ವಿರಹಶೋಕವು ಎಂದೂ ನನ್ನನ್ನು ತಟ್ಟಲಾರದು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಚಂದ್ರನ ಎಲ್ಲ ರಾಣಿಯರೂ ಶ್ರೀ ರಾಧಾದೇವಿಯ ಒಂದೊಂದು ಅಂಶಭೂತರೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ರಾಧಾ-ಕೃಷ್ಣ ಇಬ್ಬರೂ ನಿತ್ಯವೂ ಅವಿಯೋಗಿಗಳು. ಎಂದೂ ವಿಯೋಗ ವಿರಹ ಎಂಬುದೇ ಇಲ್ಲ. ಕೃಷ್ಣನ ಎದುರು ಯಾವಾಗಲೂ ರಾಧೆ ಇರುತ್ತಾಳೆ. ರಾಧೆಯ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಇರುತ್ತಾನೆ. ರಾಧೆಗೆ ಸಂತತವೂ ಕೃಷ್ಣನ ಸಂಯೋಗವು ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದರಿಂದ ರಾಧೆಯ ಅಂಶಗಳ ವಿಸ್ತಾರರೂಪವಾದ ಈ ಎಲ್ಲ ಕೃಷ್ಣ ಕಾಂತೆಯರಿಗೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಸಂಯೋಗವು ನಿತ್ಯವೂ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ರಾಧೆ ಎಂದರೆ ಕೃಷ್ಣ. ಕೃಷ್ಣ ಎಂದರೆ ರಾಧೆ. ಇಷ್ಟು ಅನ್ಯೋನ್ಯವಾಗಿದೆ ಅವರ ಅವಿನಾಭಾವ ಸಂಬಂಧ. ರಾಧಾಂಶರಾದ ನಿಮಗೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಂದ ಎಂದೂ ವಿರಹ ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ರುಕ್ಮಿಣೀ ಸತ್ಯಭಾಮಾ ನೀಲಾ ಮಿತ್ರವಿಂದಾ ಲಕ್ಷ್ಮಣಾ ಜಾಂಬವತಿ ಮುಂತಾದ ಅಷ್ಟ ಮಹಿಷಿಯರೂ ಕೂಡ ಶ್ರೀ ರಾಧಾದೇವಿಯದೇ ಒಂದೊಂದು ರೂಪಗಳು. ಇದನ್ನು ನಾನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಹಿಂದೆ ಅಕ್ರೂರನು ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಮಥುರೆಗೆ ಹೋದ. ಆದರಿಂದ ಕೃಷ್ಣನ ಪ್ರೇಯಸಿಯರಾದ ಗೋಪಿಕೆಯರೆಲ್ಲರೂ ವಿರಹದಿಂದ ವ್ಯಾಕುಲಾಕುಲಿತರಾಗಿ ಪರಿತಪಿಸಿದರು. ಅದೂ ಕೂಡ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ವಿರಹಾಭಾಸವೇ ಸರಿ. ವಾಸ್ತವವಾದ ವಿರಹ ಆ ಗೋಪಕನ್ಯೆಯರಿಗೆ ಆಗಿರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಭಗವಂತನ ನಿತ್ಯ ಸ್ನಾನಿಧ್ಯದ ಅರಿವು ಅವರಿಗೆ ಇರಲಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ವಿರಹವ್ಯಥೆ ಅವರಿಗೆ ತಾಪವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿತು.

ಆದರಂತೆ ನಿಮಗೂ ಸರ್ವತ್ರವ್ಯಾಪ್ತನಾದ ಆ ವ್ರಜ ಚಂದ್ರನ ನಿತ್ಯ ಸನ್ನಿಧಾನದ ಅರಿವು ಮತ್ತು ನಿತ್ಯಾವಿಯೋಗಿನಿಯಾದ ರಾಧೆಯ ಅಂಶ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇದ್ದುದರ ಅರಿವು ನಿಮಗೆ ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಈ ವಿರಹವೇದನೆ ಉಂಟಾಗಿದೆ. ಭಗವಂತನ ಅಚ್ಛಿನ್ನ ಭಕ್ತನಾದ ಉದ್ಧವ ಹಿಂದೆ ಗೋಪಿಕೆಯರಿಗೆ ಈ ತತ್ವರಹಸ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಿ ಆ ಗವಳಿ ಹೆಂಗಳೆಯರ ಚಿಂತಾ ಸಂತಾಪಗಳನ್ನು ಕಳೆದು ಅವರಿಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಸಾಂಮುಖ್ಯದ ಎಚ್ಚರವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿದ್ದ. ನಿಮಗೂ ಆ ಉದ್ಧವನ ಸತ್ಸಂಗ ಲಾಭವಾದರೆ ಅವನು ನಿಮಗೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ನಿತ್ಯಸಂಯೋಗದ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವನು. ಆದರಿಂದ ನೀವು ಮತ್ತೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ನಿತ್ಯಸಂಯೋಗ ಹಾಗೂ ನಿತ್ಯವಿಹಾರದ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬಹುದು.

ಕೃಷ್ಣಪತ್ನಿಯರು:- ಕಾಲಿಂದಿ, ಉದ್ಧವನು ಈಗ ಎಲ್ಲಿ ಇರುವನು! ನಮಗೆ ಅವನ ದರ್ಶನವಾಗುವ ಉಪಾಯ ಏನು?

ಕಾಲಿಂದಿ:- ಉದ್ಧವನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದ. ಪರಂಧಾಮಕ್ಕೆ ತೆರಳುವಾಗ ಭಗವಂತನ ಉದ್ಧವನಿಗೆ ಬದರಿಕಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನೆಲೆಸಲು ಆಜ್ಞೆ ನೀಡಿದ. ಭಗವದಾದೇಶದಂತೆ ಈಗ ಉದ್ದವ ಇರುವದು ಬದರೀ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ. ಅಲ್ಲಿ ಇರುವ ಭಗವದ್ಭಕ್ತರಿಗೆ ಈಗಲೂ ಅವನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿಯೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಮಹಾಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅದರಂತೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಕ್ರೀಡಾಸ್ಥಾನವಾದ ಈ ವಜ್ರಭೂಮಿಯು ಸಾಧನ ಫಲರೂಪವಾದ ಭೂಮಿಯಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಗೋವರ್ಧನ ಪರ್ವತದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಗೋಪೀವಿಹಾರ ಸ್ಥಳವೊಂದಿದೆ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪರಮ ಪ್ರೇಯಸಿಯರಾದ ಗೋಪಿಕಾ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಚರಣಧೂಳೀಕಣಗಳು ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಬೀಳಬೇಕೆಂದು ಉದ್ಧವನು ಈ ಗೋಪೀಕೃಷ್ಣ ವಿಹಾರ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಮರ ಬಳ್ಳಿ ಮುಗುಳು ಚಿಗುರುಗಳ ರೂಪದಿಂದ ವಾಸ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ನೀವು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿರಿ. ಉತ್ಸವವನ್ನು ಆಚರಿಸಿರಿ.

ಭಗವಂತನ ಉತ್ಸವವನ್ನು ವೀಣಾ, ವೇಣು, ಮೃದಂಗ ಮುಂತಾದ ವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ಬಾರಿಸುತ್ತ ಸಂಗೀತ ಭಂಗಿಯಿಂದ ಹಾಡಿ ಪಾಡಿ ಕೊಂಡಾಡುತ್ತ ಆಚರಿಸಿರಿ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ದಿವ್ಯ ಕಥಾಮೃತದ ಸರಸ ಸಂಗೀತಮಯವಾದ ಸಂಕೀರ್ತನೆಯಿಂದ ಉತ್ಸವವು ವಿಸ್ತಾರಗೊಂಡಂತೆ ಅಲ್ಲಿ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಉದ್ಧವನ ದರ್ಶನವು ಆಗುವದು ಖಂಡಿತ.

ಸೂತ:- ಯಮುನಾ ನದಿಯ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಲಿಸಿ ಪರಮ ಸಂತೋಷ ವಾಯಿತು ಆ ಎಲ್ಲ ಕೃಷ್ಣ ಕುಟುಂಬಿನಿಯರಿಗೆ. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಪ್ರಸನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಆ ಕಾಲಿಂದಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು. ಮನೆಗೆ ಬಂದು ವಜ್ರನಾಭನಿಗೂ ಪರೀಕ್ಷಿತರಾಜನಿಗೂ ಆ ಸಮಾಚಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿಸಿದರು. ಕೂಡಲೇ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಆ ಕೃಷ್ಣಕಾಂತೆಯರನ್ನೆಲ್ಲ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಗೋವರ್ಧನ ಬೆಟ್ಟದ ಬಳಿಗೆ ಬಂದರು. ವೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಕುಸುಮ ಸರೋವರದ ತಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಗೋಪೀಕೃಷ್ಣ ವಿಹಾರ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬಂದು ತಲುಪಿದರು.

ಅಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಎಲ್ಲ ಹದಿನಾರು ಸಾವಿರ ವಿಧವಾ ವನಿತೆಯರೂ ಪರೀಕ್ಷಿತರಾಜನೂ ವಜ್ರನಾಭನೂ ಸೇರಿ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಗುಣಗಾನ ಮಾಡುತ್ತ ನಾಮಸಂಕೀರ್ತನೆಯ ಮಹೋತ್ಸವವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಭಕ್ತಿಭರದಿಂದ ಪರವಶರಾಗಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ದಿವ್ಯ ಲೀಲಾವತಾರದ ಚಾರುಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಏಕಾಗ್ರಮನಸ್ಸಿನ ತನ್ಮಯತೆಯಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನರಾಗಿ ಹಾಡಿಪಾಡಿ ಕೊಂಡಾಡಿ ಸ್ತುತಿಸತೊಡಗಿದರು. ಅವರಾರಿಗೂ ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದ ಅರಿವು ಇರಲಿಲ್ಲ. ವಾತಾವರಣವೆಲ್ಲವೂ ಧ್ಯಾನ ಗಾನಮಯವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಪಶುಪಕ್ಷಿ ಮರಬಳ್ಳಿ, ಕುಂಜನಿಕುಂಜಗಳೂ ಕೂಡ ಭಕ್ತಿಯ ಆವೇಶದಿಂದ ತೂಗಾಡ ತೊಡಗಿದವು. ದಶದಿಕ್ಕುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅಖಂಡ ನಾಮಸ್ಮರಣೆಯ ಮಧುರ ಸಂಗೀತದ ಮೃದಂಗನಾದ ತರಂಗಗಳಿಂದ ದುಂದುಮಿಸಿದವು. ಆಗ ಎಲ್ಲರೂ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಅಲ್ಲಿ ತೃಣಲತಾಗುಲ್ಮ ಹಾಗೂ ಗಿಡಗಂಟಿಗಳ ಗುಂಪಿನಿಂದ ಭಗವದ್ಭಕ್ತಿಜೀವಿ ಉದ್ಧವನು ಪ್ರಕಟನಾಗಿ ಎಲ್ಲರ ಎದುರು ಬಂದು ನಿಂತುಕೊಂಡನು.

ಶಾಲಿಗ್ರಾಮದಂತೆ ಶ್ಯಾಮಸುಂದರ ಶರೀರ. ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಗುಲಗಂಜಿ ತುಳಸೀದಳಗಳ ವನಮಾಲೆ. ಮುಖದಿಂದ ಉಚ್ಚಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಲೀಲಾವತಾರದ ಮಹಾಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ಭಕ್ತಿಯ ಉನ್ಮಾದದ ಆವೇಶದಿಂದ ಗಾನ ಮಾಡುತ್ತ ಎದ್ದು ಬಂದ ಉದ್ಧವನ ಆಗಮನದಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಆ ನಾಮ ಸಂಕೀರ್ತನೆಯ ಮಹೋತ್ಸವಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಳೆಕಟ್ಟಿತು. ಎಲ್ಲರೂ ಮೈ ಮೇಲೆ ಎಚ್ಚರವಿಲ್ಲದೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಧ್ಯಾನ್ಯಗಾನ ತಾನ್ಯೆಕಲೀನ ಮಾನಸರಾಗಿ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಕುಣಿದು ಕುಪ್ಪಳಿಸಿ ಹಾಡಿ ಭಗವಂತನ ಭಕ್ತಿರಸದಲ್ಲಿ ಈಜಾಡಿದರು. ಹೀಗೆ ಬಹುಸಮಯದ ವರೆಗೆ ಭಗವದ್ಭಕ್ತಿಯ ಆನಂದ ರಸೋದಧಿಯಲ್ಲಿ ತೇಲಾಡಿ ತೂರಾಡಿ ಆತ್ಮಾನುಭವದ ತುತ್ತತುದಿಯಲ್ಲಿ ನಲಿದಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ನಿದಾನವಾಗಿ ಬಾಹ್ಯದ ಇರುವು ಅರಿವಾಗ ತೊಡಗಿತು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಕಣ್ಣೆದುರು ಬಂದು ನಿಂತ ಭಕ್ತಜೀವಿ ಉದ್ಧವನನ್ನು ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಅಗಲವಾದ ಬಿಡುಗಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡಿದರು. ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನೇ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಕಂಡಷ್ಟು ಹಿಗ್ಗಾಯಿತು ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ. ಕೃಷ್ಣ ಕುಟುಂಬಿನಿಯರೂ ಪರೀಕ್ಷಿತರಾಜ ಹಾಗೂ ವಜ್ರನಾಭನೂ ಸೇರಿ ಭಗವಂತನ ಏಕಾಂತಭಕ್ತಮನೀಷಿಯಾದ ಆ ಉದ್ಧವನ ಸ್ವಾಗತ ಸತ್ಕಾರಮಾಡಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡತೊಡಗಿದರು.

ಭಾಗವತದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ, ಭಾಗವತ ಶ್ರವಣದಿಂದ ದಿವ್ಯಗತಿ ಪ್ರಾಪ್ತಿ

ಸೂತ:- ಪುಣ್ಯಪುರುಷನಾದ ಉದ್ಧವನು ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದು ಶ್ರೀಹರಿಯ ನಾಮ ಸಂಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಏಕಾಗ್ರಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಭಕ್ತಿ ಪರವಶತೆಯಿಂದ ಭಜನೆ ಮಾಡುತ್ತಲಿರುವ ಆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪರಿವಾರವನ್ನು ಕಂಡು ಸುಪ್ರಸನ್ನನಾದ. ಮತ್ತು ಪರೀಕ್ಷಿತ ರಾಜನನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಸತ್ಕರಿಸಿ ಆಲಿಂಗಿಸಿಕೊಂಡು ನುಡಿದನು.

ಉದ್ಧವ:- ಪರೀಕ್ಷಿತ! ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ನಾಮ ಸಂಕೀರ್ತನೆಯ ಮಹೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯ ಉದ್ರೇಕದಿಂದ ಭಾಗಿಗಳಾಗಿ ಅಖಂಡ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಗುಣಗಾನ ಮಾಡುತ್ತಲಿರುವ ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಧನ್ಯರು. ನನಗೆ ಮಾನ್ಯರು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಕರುಣೆಯ ಕೂಸಾಗಿ ಮೈದಾಳಿ ಭೂಮಿಗೆ ಬಂದು ಭಗವದನುಗ್ರದ ಜೀವಂತ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿ ನಿಂತ ನೀನು ಅವನ ಮರಿಮಗ ಇದ್ದಂತೆ ನೀನು ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಚಂದ್ರನ ಕೈಹಿಡಿದ ಕಾಂತೆಯರ ಮೇಲೆ ಪ್ರೀತಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಹೊಂದಿರುವದು ಯೋಗ್ಯವೇ ಆಗಿದೆ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮನು ಪರಂಧಾಮಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ದ್ವಾರಕೆಯ ನಾಗರಿಕರನ್ನೆಲ್ಲ ಈ ವ್ರಜಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ತಂದು ಇರಿಸಬೇಕೆಂದು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಅಪ್ಪಣೆ ನೀಡಿದ್ದನು. ಅದರಂತೆ ಅರ್ಜುನನಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ತಂದು ಇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಈ ಎಲ್ಲ ವ್ರಜ ವಾಸಿಗಳೂ ಧನ್ಯರೇ. ಈ ವ್ರಜಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಧಾದೇವಿಯೊಂದಿಗೆ ಒಡಗೂಡಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪ್ರಭುವು ತನ್ನ ಮುಖಚಂದ್ರನ ಕಾಂತಿಕಿರಣಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲೆಡೆ ಹರಡಿ ಶೋಭಾಯಮಾನವಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಈ ವ್ರಜ ಭೂಮಿಯು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಒಂದು ಪ್ರಾಕೃತಸ್ವರೂಪ. ಇಲ್ಲಿಯ ಕಣಕಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಭಗವಂತನ ಸನ್ನಿಧಾನ. ಇಲ್ಲಿಯ ಎಲ್ಲ ವ್ರಜವಾಸಿಗಳೂ ಭಗವಂತನ ಅಂಗವನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿ ನಿಂತಿರುವರು. ಎಲ್ಲ ಜೀವರ ಅಂತಃಕರಣದಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ತತ್ವದ ಪ್ರಕಾಶವು ಇರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದರ ಮೇಲೆ ಮಾಯೆಯ ತೆರೆ ಬಿದ್ದಿರುತ್ತದೆ. ಇಪ್ಪತ್ತೆಂಟನೆಯ ದ್ವಾಪರಯುಗದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು

ಎಲ್ಲರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಕಟನಾಗಿ ಆ ಮಾಯೆಯ ಪರದೆಯನ್ನು ಎತ್ತುತ್ತಾನೆ. ಅದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಜೀವರಿಗೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ತತ್ವದ ಪ್ರಕಾಶವು ಗೋಚರವಾಗುವದು. ಆದರೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಪರಂಧಾಮಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದ ಬಳಿಕ ಮತ್ತೆ ಆ ಮಾಯೆಯ ಪರದೆ ಭಗವತ್ ತತ್ವ ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ ತಿರೋಧಾಯಕವಾಗಿ ಇಳಿದು ಅಡ್ಡ ನಿಂತಿದೆ.

ಈಗ ಅದಕ್ಕೆ ನಾನು ಒಂದು ಉಪಾಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳಿರಿ. ಇಪ್ಪತ್ತೆಂಟನೆಯ ದ್ವಾಪರದ ಕೊನೆಗಾಲವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮನ ನಿಜವಾದ ಭಗವತ್‌ತತ್ತ್ವದ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ಪಡೆಯ ಬಯಸಿದರೆ ಅವರು ಮೊದಲು ಶ್ರೀವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಗಳಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಶ್ರೀಮದ್ ಭಾಗವತ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಬೇಕು. ಭಗವತ್‌ತತ್ವದ ಪ್ರಕಾಶ ಆಗುವದು ಶ್ರೀಮದ್‌ಭಾಗವತದಿಂದ ಮಾತ್ರ. ಭಕ್ತರು ಎಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದ್‌ಭಾಗವತ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಪಠಣ ಪ್ರವಚನ ಪಾರಾಯಣ ಶ್ರವಣ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಮಾಡುವರೋ ಅಲ್ಲಿ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ರೂಪದಿಂದ ವಿರಾಜಮಾನನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಗೋಪಿಕಾ ಸ್ತ್ರೀಯರೊಂದಿಗೆ ಒಂದು ಅಧ್ಯಾಯ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕವಾದರೂ ಭಾಗವತ ಗ್ರಂಥದ ಶ್ರವಣ ಪಠಣ ಮಾಡಿದವರು ತಮ್ಮ ತಂದೆ ತಾಯಿ, ಹಾಗೂ ಮಡದಿ ಮೂವರ ಮೂರು ಕುಲಗಳನ್ನು ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡುವರು.

ಈ ಭಾಗವತ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಜಾತಿ ಮತ ಪಂಥಗಳ ಕಟ್ಟು ಕಟ್ಟಲೆಗಳ ಕಾಟವಿಲ್ಲ. ಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಶೂದ್ರರೂ ಚಾಂಡಾಲರೂ ಕೂಡ ಶ್ರೀ ಭಾಗವತ ಗ್ರಂಥದ ಶ್ರವಣ ಸೇವೆಗಳಿಂದ ಉದ್ಧಾರ ಹೊಂದಬಲ್ಲರು.

ಈ ಶ್ರೀಮದ್ ಭಾಗವತವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪರಬ್ರಹ್ಮನಾದ ನಾರಾಯಣನೇ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದನು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರೇ ಭಗವಂತನಿಂದ ಭಾಗವತದ ಉಪದೇಶ ಪಡೆದು ಪರಮಾತ್ಮನ ನಿತ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಶ್ರೀಮದ್ ಭಾಗವತದ ಸಪ್ತಾಹ ಪಾರಾಯಣವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಈ ಭಾಗವತ ಪಾರಾಯಣದ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸಂತತ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವು ಲಭ್ಯವಾಯಿತು. ಈ ಸಮಾಚಾರ ವನ್ನೆಲ್ಲ ನನಗೆ ದೇವಗುರು ಬೃಹಸ್ಪತ್ಯಾಚಾರ್ಯರು ಹೇಳಿ ಶ್ರೀಮದ್ ಭಾಗವತವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದರು. ಅನಂತರ ನಾನೂ ಕೂಡ ಒಂದು ತಿಂಗಳ ವರೆಗೆ ಭಾಗವತದ ದಿವ್ಯ ಕಥಾಮೃತದ ರಸಸ್ವಾದನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಧನ್ಯನಾದೆ. ಆದರಿಂದಲೇ ನಾನು ಅಷ್ಟು ಪ್ರೀತಿಯ ಮಿತ್ರ. ವಿಶ್ವಾಸದ ಮಂತ್ರಿ. ಆತ್ಮೀಯ ಪರಿಚಾರಕನೂ ಆಗಿದ್ದೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಭಗವಾನನಿಗೆ.

ಅನಂತರ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಮಧುರಾ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದ ಬಳಿಕ ವಿರಹ ವ್ಯಾಕುಲರಾದ ಗೋಪಿಕಾ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸೇವೆಗೆಂದು ನನ್ನನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿದ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೂ ರಾಧೆಗೂ ಹಾಗೂ ರಾಧಾಂಶ ಸಂಭೂತರಾದ ಗೋಪಿಯರಿಗೂ ಎಂದೂ ವಿಯೋಗ ಇಲ್ಲ. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಸಂತತವೂ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಭಗವಚ್ಚಿಂತನೆಗೈದು ಅವನ ನಿತ್ಯ ಸನ್ನಿಧಾನದ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸತೊಡಗಿದರು.

ಶ್ರೀರಾಧಾಕೃಷ್ಣರು ನಿತ್ಯಾವಿಯೋಗಿಗಳು ಹಾಗೂ ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳಿಂದ ವ್ರಜ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯ ವಿಹಾರಿಗಳು. ಅವರ ಲೀಲಾ ವಿಹಾರದ ವಿಶದವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ಬಿತ್ತರಿಸುವ ಬೃಹದ್ಗ್ರಂಥವೇ ಭಾಗವತ. ಆದರ ಈ ರಸ್ಯ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅರಿಯಲಿಕ್ಕೆ ನನ್ನಿಂದ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದರ ಚಮತ್ಕಾರವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕಾಣುವ ಭಾಗ್ಯ ನನ್ನದಾಗಿತ್ತು.

ಇದರ ನಂತರ ಎಷ್ಟೋ ವರ್ಷಗಳ ಬಳಿಕ ಕೃಷ್ಣಾವತಾರದ ಉಪಸಂಹಾರದ ಕಾಲವು ಸಂಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ಒಂದು ಆಲದ ಮರದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಎದುರಿಗೆ ನಿಂತು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಭಗವಂತನು ಭಾಗವತದ ಈ ಪರಮ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಉಪದೇಶ ನೀಡಿದ. ನನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಅದು ದೃಢವಾಗಿ ಬೇರೂರುವಂತೆ ಮಾಡಿದ. ಆ ಭಗವದುಪದೇಶದಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತನಾಗಿಯೇ ನಾನು ಈ ಬದರೀಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೂ ಈ ವ್ರಜ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯ ನಿರಂತರವೂ ಲೀಲಾವಿಹಾರಿಗಳಾದ ರಾಧಾ ಕೃಷ್ಣರ ಮತ್ತು ಗೋಪೀ ಕೃಷ್ಣರ ಚರಣಧೂಳೀ ಕಣಗಳ ಲಾಭದ ಲೋಭದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯ ಹುಲ್ಲು ಬಳ್ಳಿ ಮೆದೆ ಪೊದೆಗಳ ರೂಪದಿಂದ ನೆಲೆಸಿರುತ್ತೇನೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ನಾರದ ಕುಂಡದ ತೀರದಲ್ಲಿ ಅವರ ಅಡಿ ಹುಡಿಯ ಕಣಗಳನ್ನು ಅರಸುತ್ತ ಸಂಚರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಶ್ರೀಮದ್ ಭಾಗವತ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಸೇವನೆಯಿಂದ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ರಾಧಾ ತತ್ವದ ಪ್ರಕಾಶದ ಅರಿವು ಮೂಡುವದು. ಆದುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ನೆರೆದು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಗವಂತನ ಭಜನ ಧ್ಯಾನ ಗಾನಾದಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಂಡ ಭಕ್ತವೃಂದದ ಎದುರು ನಾನು ಭಾಗವತದ ಪಾಠ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ನೀವೆಲ್ಲರೂ ನನ್ನ ಈ ಭಾಗವತ ಪ್ರವಚನದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಹಕರಿಸಬೇಕು.

ಪರೀಕ್ಷಿತ:- ಹರಿದಾಸ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಉದ್ಧವ! ತಾವು ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತ ಕಥಾ ಕೀರ್ತನೆಯನ್ನು ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಮಾಡಿರಿ. ಈ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾವು ತಮಗೆ ಏನು ಹೇಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿರಿ.

ಉದ್ಧವ:- ''ರಾಜನ್! ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಭಗವಂತನು ಈ ಭೂಮಂಡಲವನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ ಪರಂಧಾಮಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದ ಬಳಿಕ ಇಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಕಲಿಯ ಪ್ರಭುತ್ವ ನಡೆದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಶುಭ ಕಾರ್ಯವು ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಕೂಡಲೇ ಕಲಿಯು ಇದಕ್ಕೆ ವಿಘ್ನವನ್ನು ಒಡ್ಡುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ನೀನೀಗ ದಿಗ್ವಿಜಯಕ್ಕೆ ಹೊರಡು. ಎಲ್ಲೆಡೆಗೂ ತನ್ನ ಕೈಚಾಚುತ್ತಿರುವ ಕಲಿಯನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿ ನಿನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೋ. ನಾನು ಇತ್ತ ನಿನ್ನ ಸಹಾಯದ ಬಲದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಶ್ರೀಮದ್ ಭಾಗವತ ಪ್ರವಚನವನ್ನು ಶುರು ಮಾಡಿ ಭಕ್ತರಿಗೆಲ್ಲ ಒಂದು ತಿಂಗಳ ವರೆಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಕಥಾಮೃತದ ಪಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಹರಿಕಥಾಮೃತಪಾನದಿಂದ ವಿಧೂತಪಾಪರಾದ ಈ ಎಲ್ಲ ಭಾಗವತದ ಶ್ರೋತಾರರನ್ನು ಮಧುಸೂದನನ ನಿತ್ಯಧಾಮವಾದ ಗೋ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ.''

ಉದ್ಧವನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಪರೀಕ್ಷಿತ ರಾಜನಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಸಂತಸವಾಯಿತು. ಕಲಿಯ ಮೇಲೆ ವಿಜಯ ಹೊಂದುವ ವಿಚಾರದಿಂದಲೇ ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಪ್ರಫುಲ್ಲಿತವಾಯಿತು. ಕೂಡಲೇ ಕಲಿ ನಿಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಡಬೇಕು ಎಂದು ಉತ್ಸಾಹದ ಆವೇಶದಲ್ಲಿ ಅವನು ಎದ್ದು ನಿಂತನು. ಆದರೆ ತಾನು ಅತ್ತ ಹೋದರೆ ಇತ್ತ ಉದ್ಧವನು ಶುರು ಮಾಡಿದ ಶ್ರೀಮದ್ ಭಾಗವತದ ಕಥಾಮೃತವನ್ನು ಕೇಳುವ ಸುಯೋಗ ತನಗೆ ತಪ್ಪಿಹೋಗುವದೆಂದು ಅವನು ಖಿನ್ನನಾದನು. ಏನಾದರೂ ಅವನಿಗೆ ಭಗವತ್ಕಥಾ ಶ್ರವಣದಿಂದ ವಂಚಿತನಾಗುವುದು ಬೇಕಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಅವನು ಉದ್ಧವನ ಎದುರು ತನ್ನ ಮನದ ಅಳಲನ್ನು ತೋಡಿಕೊಂಡ.

ಪರೀಕ್ಷಿತ:- ಭಕ್ತಶ್ರೇಷ್ಠ ಉದ್ಧವ! ನೀನು ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದಂತೆ ನಾನು ಕಲಿಯನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ಭಾಗವತ ಕಥಾಮೃತದ ಶ್ರವಣವು ನನಗೆ ತಪ್ಪಿ ಹೋಗುವುದು. ನಾನು ನಿನ್ನ ಚರಣಗಳಿಗೆ ಶರಣು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ನನಗೆ ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ ಸಂಪೂರ್ಣ ಭಾಗವತವನ್ನು ಕೇಳುವ ಸುಯೋಗವು ಒದಗಿಬರುವಂತೆ ಆಶೀರ್ವದಿಸಿರಿ.

ಉದ್ಧವ:- ''ರಾಜನೇ, ನೀನು ಚಿಂತೆ ಮಾಡಬೇಡ. ಭಾಗವತವನ್ನು ಕೇಳಬೇಕು ಎಂಬ ನಿನ್ನ ಹಂಬಲವನ್ನು ನಾನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲೆ. ಪರಮ ಭಗವದ್ಭಕ್ತನಾದ ನೀನೇ ಭಾಗವತ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಮುಖ್ಯ ಶ್ರವಣಾಧಿಕಾರಿ. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನಿನ್ನಿಂದಲೇ ಈ ಭಾಗವತ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶೇಷತಃ ಭಾರತದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚುರವಾದ ಪ್ರಚಾರವನ್ನು ಹೊಂದುವದು. ಮತ್ತು ಅಸಂಖ್ಯ ಭಗವದ್ಭಕ್ತರಿಗೆ ನಿನ್ನಿಂದ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತವು ಪಠಣ, ಪ್ರವಚನ, ಶ್ರವಣಾದಿಗಳಿಗೆ ಲಭ್ಯವಾಗುವುದು. ಮತ್ತು ಈ ಭಾಗವತದ ಶ್ರವಣ ಪಠಣಾದಿಗಳಿಂದ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ತೊಳೆದುಹೋಗಿ ಈ ಭಗವತ್ಕಥಾಮೃತ ಪಾನದಿಂದ ಬಹು ಜನರಿಗೆ ಜ್ಞಾನಾನಂದ ರೂಪಿಯಾದ ಪರಮ ಪದ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಆಗುವದು. ಅವಧೂತ ಶಿಖಾಮಣಿ ಶುಕಾಚಾರ್ಯರು ರುದ್ರಾವತಾರರು. ನಂದನಂದನ ಗೋವಿಂದನ ಸುಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತು ಧ್ಯಾನಗಾನ ಮಾಡಿ ತನ್ಮಯತೆಯಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಮಯರಾಗಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಸ್ವರೂಪವೇ ಎಂದು ಎನಿಸುವಷ್ಟು ತಲ್ಲೀನತೆಯ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವವರು. ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ಅವತಾರ ಭೂತರಾದ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸರ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪುತ್ರರು. ಅವರು ನಿನಗೆ ಶ್ರೀಮದ್ ಭಾಗವತದ ದಿವ್ಯ ಕಥಾಮೃತವನ್ನು ಪಾನ ಮಾಡಿಸಬೇಕೆಂದೇ ನೀನಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವರು. ಸಂಪೂರ್ಣ ಭಾಗವತವನ್ನು ಅವರು ನಿನಗೆ ಶ್ರವಣ ಮಾಡಿಸುವರು. ಆ ಭಾಗವತ ಕಥಾಶ್ರವಣದಿಂದ ನೀನು ಆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮನ ನಿತ್ಯಧಾಮವಾದ ವೈಕುಂಠ ಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದುವೆ. ನಿನ್ನ ಅನಂತರ ಈ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅಧಿಕಾಧಿಕವಾಗಿ ಭಾಗವತದ ಪ್ರಚಾರವಾಗಿ ಎಲ್ಲೆಡೆಗೂ ಹರಿಭಕ್ತಿಯ ಪ್ರಸಾರವಾಗುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ಪರೀಕ್ಷಿತ ರಾಜ, ನೀನೀಗ ಹೊರಡು. ಕಲಿಯನ್ನು ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ನಿಗ್ರಹಿಸು.''

ಉದ್ಧವನು ಹೀಗೆ ನುಡಿದ ಬಳಿಕ ಪರೀಕ್ಷಿತ ರಾಜನು ಅವನಿಗೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ದಿಗ್ವಿಜಯಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಟನು. ಇತ್ತ ವಜ್ರನಾಭನಾದರೂ ತನ್ನ ಮಗನಾದ ಪ್ರತಿಬಾಹುವಿಗೆ ಮಧುರಾ ಮಂಡಲದ ರಾಜಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕಗೈದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಎಲ್ಲ ರಾಣಿಯರೊಂದಿಗೆ ಉದ್ಧವನ ಭಾಗವತ ಪ್ರವಚನವನ್ನು ಕೇಳಲಿಕ್ಕೆಂದು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ವಾಸಗೈದನು. ಗೋವರ್ಧನ ಪರ್ವತದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ವೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ಉದ್ಧವನು ಭಾಗವತದ ದಿವ್ಯಕಥಾಮೃತದ ರಸಧಾರೆಯನ್ನು ಹರಿಸಿದನು.

ಶ್ರೀಮದ್‌ಭಾಗವತವು ದಿವ್ಯ ಗ್ರಂಥ. ಉದ್ಧವನಂಥ ಪರಮ ಭಗವದೈಕ ನಿಷ್ಠನಾದ ಭಕ್ತಶ್ರೇಷ್ಠ ಪ್ರವಚನಕಾರ. ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಕೃಷ್ಣಪರಮಾತ್ಮನ ದಿವ್ಯಲೀಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಅವನ ಮಹಾಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಅದರ ಸುಖಾನುಭವವನ್ನು ಉಂಡು ತಣಿದು ತೃಪ್ತಿಗೊಂಡವ. ಈಗ ಅದನ್ನೇ ನೆನೆದು ಮೆಲಕಾಡಿಸುತ್ತಿರುವ ಕೃಷ್ಣನ, ಕೈಹಿಡಿದ ಕಾಂತೆಯರೂ ಮರಿಮಗ ವಜ್ರನಾಭನೂ ಶ್ರೋತಾರರು. ಅಂದ ಬಳಿಕ ಕೇಳುವದೇನು! ಭಗವತ್ಕಥೆಯ ಅಮೃತಪ್ರವಾಹವೇ ಹರಿಯತೊಡಗಿತು. ಉದ್ಧವರ ಅದ್ಭುತಪ್ರವಚನ

ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಎಲ್ಲರ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೂ ಕೃಷ್ಣನ ಮೂರ್ತಿ ನಿಂತಂತೆ ತೋರತೊಡಗಿತು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಾವೆಲ್ಲರೂ ಕೃಷ್ಣಮಯರೇ ಆದಂತೆ ಭಾಸ. ಕೃಷ್ಣ ಸ್ವರೂಪರೇ ತಾವು ಎಂಬ ಆಪಾತತಃ ಅನುಭವ, ವಜ್ರನಾಭನಿಗೆ ತಾನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಬಲಗಾಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ವಿಲೀನನಾಗಿ ನಿಂತಂತೆ ಅನಿಸಿಕೆ. ಆದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ವಿರಹ ವ್ಯಾಕುಲತೆ ಮಾಯವಾಯಿತು. ರೋಹಿಣೀ ಮೊದಲಾದ ಕೃಷ್ಣನ ಮಾತೆಯರಿಗೂ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಕೃಷ್ಣಕಾಂತೆಯರಿಗೂ ಭಾಗವತ ಪ್ರವಚನದ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ದಿವ್ಯವಿಗ್ರಹದ ತೇಜೋವಲಯ ದಲ್ಲಿಯೇ ತಾವೂ ಒಂದು ಪ್ರಭೆಯ ರೂಪದಿಂದ ಕರಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಂತೆ ಎನಿಸಿತು.

ಆದರಿಂದ ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಣಕ್ಕಿಂತ ಪ್ರಿಯನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ವಿರಹ ವ್ಯಥೆ ತೊಲಗಿ ಹೋಯಿತು. ಇವರಲ್ಲದೇ ಅಲ್ಲಿ ಭಾಗವತ ಕಥಾ ಶ್ರವಣಕ್ಕಾಗಿ ನೆರೆದ ಶ್ರೋತೃಗಳಿಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದ ಅರಿವು ಅಸ್ಮಿತೆಗಳು ಮಾಯವಾಗಿ ಈ ಜಗತ್ತಿನಿಂದಲೇ ಅಂತರ್ಧಾನ ಹೊಂದಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಲೀಲಾ ವಿಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಸಮ್ಮಿಲಿತರಾದಂತೆ ವಿಚಿತ್ರ ಅನುಭೂತಿ. ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಆಗ ಗೋವರ್ಧನ ಪರ್ವತದ ಸುಂದರ ಕಂದರಗಳಲ್ಲಿ ಹೂವಿನ ಹಂದರ, ಹಾಗೂ ಲತಾಕುಂಜ ನಿಕುಂಜಗಳಲ್ಲಿ ತುರು ಕರುಗಳ ನಡುವೆ ಕೊಳಲನೂದುತ್ತ ಅಲೆದಾಡುವ ನಂದಕಿಶೋರನೊಡನೆಯೇ ಅಂಡಲೆಯುತ್ತಿರುವಂತೆ ಭಾಸ. ಆದರಿಂದ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ ಒಮ್ಮೆಯೂ ಅನುಭವಿಸದ ಉಲ್ಲಾಸ. ಹೀಗೆ ವ್ರಜಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದ್ ಭಾಗವತವನ್ನು ಹೇಳುವವರೂ ಕೇಳುವವರೂ ಕೂಡಿಯೇ ತಮ್ಮತನವನ್ನು ಮರೆತು, ಕೃಷ್ಣನ ಭಕ್ತಿಭಾವದಲ್ಲಿ ಬೆರೆತು, ಕಾಲಾತೀತರಾಗಿ, ಕೃಷ್ಣಾನುಭೂತಿಯ ಆನಂದದಲ್ಲಿ ಏಕರಸರಾಗಿ ಭಗವಂತನ ಅಪರೋಕ್ಷಾನುಭವದ ವಿಚಿತ್ರ ಮಾಧುರಿಯ ಒಂದು ಮಾದರಿಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡರು.

ಶ್ರೀಮದ್ ಭಾಗವತದ ಪ್ರವಚನ ಹಾಗೂ ಶ್ರವಣಗಳ ವಿಧಾನ

ಸೂತ:- ಋಷಿಗಳೇ, ಶ್ರೀಮದ್‌ಭಾಗವತ ಗ್ರಂಥ ಎಂದರೆ ಭಗವಂತನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಸ್ವರೂಪವೇ ಇದ್ದಂತೆ. ಭಗವಂತನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಮಧುರ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಿ ಭಗವನ್ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದ ರಸಮಾಧುರ್ಯವನ್ನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಉಣಿಸಿ ತಣಿಸುವ ದಿವ್ಯ ಪ್ರಬಂಧವೇ ಭಾಗವತ. ವಾಕ್ಯ, ಜ್ಞಾನ, ವಿಜ್ಞಾನ, ಭಕ್ತಿ ಇವುಗಳ ಅಂಗಭೂತವಾದ ಸಾಧನ ಚತುಷ್ಟಯವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಿ ಮಾಯಾ ಜಾಲದ ಉಪಮರ್ದನವನ್ನು ಮಾಡಬಲ್ಲ ಏಕೈಕ ಗ್ರಂಥರತ್ನವೆಂದರೆ ಶ್ರೀಮದ್ ಭಾಗವತ. ಈ ಭಾಗವತವು ಅನಂತ, ಅಕ್ಷರ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿದೆ. ಇದರ ಪ್ರಮಾಣ ಪರಿಮಿತಿಗಳನ್ನು ಇಷ್ಟೇ ಎಂದು ಖಚಿತವಾಗಿ ಯಾರು ಹೇಳಬಲ್ಲರು? ಹಿಂದೆ ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರನ್ನು ಕುರಿತು ನಾಲ್ಕು ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಭಾಗವತದ ದಿಗ್ದರ್ಶನ ಮಾಡಿದ್ದನು. ಮುಂದೆ ಅದು ವಿಸ್ತಾರವಾಗುತ್ತ ಬಂದು ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸರ ಮುಖದಿಂದ ಶ್ರೀ ಶುಕಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಾಗ ಹದಿನೆಂಟು ಸಾವಿರ ಶ್ಲೋಕಗಳಷ್ಟಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿತು. ಸಂಸಾರ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಕಲಿ ಎಂಬ ಮೊಸಳೆ ಹಿಡಿದ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಪಾರುಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಏಕಮಾತ್ರವಾದ ನಿರಪಾಯ ಉಪಾಯ ಎಂದರೆ ಶ್ರೀಭಾಗವತ.

ಈ ಭಾಗವತ ಪುರಾಣವನ್ನು ಶ್ರವಣ ಮಾಡುವ ಅರ್ಥಾತ್ ಕೇಳುವ ಶ್ರಾವಕರಲ್ಲಿ ಎರಡು ಬಗೆ ಇದೆ. ಪ್ರವರ ಶ್ರೋತಾ, ಅವರ ಶ್ರೋತಾ ಎಂದು. ಪ್ರವರ ಶ್ರೋತಾ ಎಂದರೆ

ಉತ್ತಮ ಶ್ರೋತಾ. ಅವರ ಎಂದರೆ ಅಧಮ ಶ್ರೋತಾ ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಪ್ರವರ ಶ್ರೋತಾರದಲ್ಲಿ ಚಾತಕ, ಹಂಸ, ಶುಕ, ಮೀನ ಎಂದು ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಗಳು ಇವೆ. ಅವರ ಶ್ರೋತೃಗಳಲ್ಲಿ ವೃಕ. ಭೂರುಂಡ, ವೃಷ, ಉಷ್ಟ್ರ-ಎಂದು ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಭೇದಗಳು.

ಚಾತಕವು ಮಳೆಯ ನೀರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ನೀರು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದರೂ ಮುಟ್ಟುವದಿಲ್ಲ. ಬಾಯಾರಿಕೆಯಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿದ್ದರೂ ಕಾದುಕುಳಿತು ಮಳೆನೀರನ್ನೇ ಕುಡಿಯುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ವಿಷಯವಾರ್ತೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಕಥಾಮೃತವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪಾನಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಿಯಮಬದ್ಧರಾದ ಶ್ರೋತೃಗಳು ಚಾತಕ ಶ್ರೋತೃಗಳು ಎನಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಹಂಸವು ಹಾಲು ನೀರು ಬೆರೆಸಿ ಇಟ್ಟರೂ ಹಾಲನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿ ನೀರನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ ಅನೇಕ ಶಾಸ್ತ್ರ ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಶ್ರವಣ ಮಾಡಿದರೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಸಾರಭೂತವಾದ ಭಗವತ್ತತ್ವವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪರಿಗ್ರಹಿಸುವ, ಶ್ರೋತ್ರಗಳು ಹಂಸಶ್ರೋತ್ರಗಳು. ಭಾಗವತವನ್ನು ಕೇಳಿ ಓದಿ ಭಕ್ತಜನರಿಗೆ ಸುಂದರ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣಿಸಿ ಹೇಳಿ ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸರಿಗೂ ಉಳಿದ ಶ್ರಾವಕರಿಗೂ ಆನಂದವನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡುವವರು 'ಶುಕ' ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವರು. ಹಾಲುಗಡಲಿನಲ್ಲಿ ಈಜಾಡುವ ಮೀನವು ಮೌನವಾಗಿದ್ದು ತನ್ನ ತೆರೆದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೋಡುತ್ತ ಹಾಲನ್ನು ಪಾನ ಮಾಡುವಂತೆ ಕಥಾಪ್ರವಚನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡದೇ ಬಿಡುಗಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡುತ್ತ ಕಥಾಮೃತ ಪಾನಮಾಡುವವರು ಮೀನ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವರು. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಪ್ರವರ ಎಂಬ ಮೊದಲನೇ ವರ್ಗದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಶ್ರಾವಕರು. ಇನ್ನು ಅವರ ಶ್ರೋತೃಗಳ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಕೇಳು.

ವನಾಂತರದಲ್ಲಿ ಮಧುರವಾದ ವೇಣುನಾದವನ್ನು ಮೈ ಮರೆತು ಕೇಳುತ್ತಿರುವ ಚಿಗರೆಗಳನ್ನು ಕರ್ಕಶ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಹಾಗೂ ಚೀತ್ಕಾರದಿಂದ ತೋಳಗಳು ಕಂಗೆಡಿಸುತ್ತವೆ. ಅದರಂತೆ ಅತ್ಯಂತ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಗವತ್ಕಥೆಯನ್ನು ಶ್ರವಣ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ರಸಿಕ ಶ್ರೋತಾರರನ್ನು ಉದ್ವೇಗಗೊಳಿಸುತ್ತ ನಡುವೆ ಹರಟೆ ಮಾತುಕತೆ ಆಡಿ ಸದ್ದುಗದ್ದಲ ಮಾಡುವವರು ವೃಕ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆ.

ಹಿಮಾಲಯ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಭೂರುಂಡ ಎಂಬ ಒಂದು ಪಕ್ಷಿಯಿದೆ. ಅದು ಬೇರೊಬ್ಬರು ಹೇಳಿದ ನೀತಿಯ ಮಾತನ್ನು ಅವರು ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ ತಾನೂ ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದರಿಂದ ತಾನು ಯಾವ ಲಾಭವನ್ನೂ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದಿಲ್ಲ. ಅದರಂತೆ ನೀತಿ, ಶಾಸ್ತ್ರ, ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಪರರಿಗೆ ಉಪದೇಶಮಾಡಿ ತಾನು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಎಂದೂ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ತರದೇ ಇರುವ ಮನುಷ್ಯನು ಭೂರುಂಡ ಎನಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಎತ್ತು ತನ್ನ ಮುಂದೆ ಇರುವ ಸಿಹಿ ಸಪ್ಪೆ ಸೊಪ್ಪು ದವಸ ಧಾನ್ಯ ದಂಟು ಎಲ್ಲವನ್ನು ಯಾವ ವಿವೇಕವೂ ಇಲ್ಲದೇ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಿಂದ ತಿನ್ನುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ಕೇಳಿದ್ದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಾರಾಸಾರ ವಿಚಾರ ಮಾಡದೇ ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಕೇಳುಗರು ವೃಷ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಒಂಟೆಯ ಮುಂದೆ ಮಾವು ಬೇವು ತಂದಿಟ್ಟರೂ ಮಾವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇವಿನ ತೊಪ್ಪಲನ್ನು ಮಾತ್ರ ತಿನ್ನುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ದಿವ್ಯವಾದ ಭಗವತ್ಕಥಾವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೇಯವಾದ ಸಾಂಸಾರಿಕ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಆಸಕ್ತರಾಗುವವರು ಉಷ್ಟ್ರ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆ.

ಇವರಲ್ಲದೆ ಅವರ ಪ್ರವರ ಎಂಬ ಎರಡು ಬಗೆಯ ಶ್ರೋತೃಗಳು ಭ್ರಮರ ಗರ್ದಭ ಮುಂತಾಗಿ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ತೆರನಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಭೇದಗಳನ್ನು ಶ್ರೋತೃಗಳ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಆಚಾರ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನಿರ್ಧರಿಸಬೇಕಾಗುವದು.

ಒಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಪ್ರವಚನಕಾರರ ಎದುರು ನಮ್ರತೆಯಿಂದ ಕುಳಿತು, ಪ್ರವಚನ ನಡೆದಾಗ ತಮ್ಮ ಸಂಸಾರದ ಬೇರೆ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಮಾತನಾಡದೇ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಗವತ್ಕಥಾಮೃತವನ್ನು ಪಾನ ಮಾಡುವವರು ಉತ್ತಮ ಶ್ರೋತೃಗಳೆಂದು ಎನಿಸಲ್ಪಡುವರು. ಇದರಂತೆ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಇಟ್ಟು ಬೇರೆ ಯಾವ ಲಾಭ ಅಥವಾ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸದೇ ಭಗವತ್ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿಯೇ ಎಲ್ಲ ಜನರಿಗೂ ರಂಜನೆ ಯಾಗುವಂತೆ ಸರಸಸುಂದರವಾದ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಕಥಾಭಾಗ ತತ್ವಭಾಗ ಎರಡನ್ನೂ ಮನಂಬುಗವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಲ್ಲ ಪ್ರವಚನಕಾರನು ಉತ್ತಮ ವಕ್ತಾ ಎನ್ನಿಸುವನು.

ಮುನಿಗಳೇ! ಭಾಗವತ ಶ್ರವಣ ಹಾಗೂ ಪ್ರವಚನದ ವಿಧಿಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳಿರಿ. ಭಾಗವತ ಶಾಸ್ತ್ರ ಸೇವನೆಯು ಸಾತ್ವಿಕ, ರಾಜಸ, ತಾಮಸ ಮತ್ತು ನಿರ್ಗುಣ ಎಂದು ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯಾಗಿದೆ.

ಭಾರಿ ಅಬ್ಬರ ಆಡಂಬರದಿಂದ ಯಜ್ಞಯಾಗದಂತೆ ಅದ್ಭುತ ತಯಾರಿ ಮಾಡಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಕೊಟ್ಟು, ಎಲ್ಲ ವಿಧ ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಏಳೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಗಡಿಬಿಡಿಯಿಂದ ಭಾಗವತವನ್ನು ಹೇಳಿ ಮುಗಿಸುವ ಸಪ್ತಾಹ ವಿಧಾನಕ್ಕೆ ರಾಜಸ ಎನ್ನುವರು. ತಿಂಗಳ ಅಥವಾ ಎರಡು ತಿಂಗಳ ವರೆಗೆ ಪ್ರತಿದಿನವು ೩-೪ಗಂಟೆಗೆ ವರೆಗೆ ಪ್ರತಿಸ್ಕಂದದ ಎಲ್ಲ ಪದ್ಯಗಳ ಸಾರಾರ್ಥ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ವಿಶದಪಡಿಸಿ ವಿವರಿಸುತ್ತ ಪೂರ್ಣಮಾಡಿದ ಭಾಗವತಕಥಾಪುರಾಣ ನಿರೂಪಣ ಕ್ರಮವು ಸಾತ್ವಿಕ ಎನಿಸುತ್ತದೆ.

ವರ್ಷಗಟ್ಟಲೆ ನಡನಡುವೆ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟು ಶ್ರದ್ಧೆ ಇಲ್ಲದೇ ಹೇಳುತ್ತ, ಅಥವಾ ಹಿಂದಿನದನ್ನು ಮುಂದೆ, ಮುಂದಿನದನ್ನು ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತ ಕುಂಟುತ್ತ ಸಾಗಿದ ಪ್ರವಚನಕ್ಕೆ ತಾಮಸ ಸೇವನ ಎನ್ನುವರು. ಆದರೆ ಎಂದೂ ಏನೂ ಭಾಗವತ ಪ್ರವಚನವನ್ನು ಮಾಡದೇ ಇರುವದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಈ ತಾಮಸ ಸೇವನೆಯೂ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಿದೆ.

ದಿನ, ವರ್ಷ, ತಿಂಗಳುಗಳ ನಿರ್ಬಂಧವಿಲ್ಲದೇ ಸದಾ ಪ್ರೇಮದಿಂದ, ಭಗವಂತನ ಪ್ರೀತಿಯ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಸಂತತವೂ ಭಾಗವತ ಶ್ರವಣವೇ ವ್ರತ ಅಥವಾ ದೇವರ ಪೂಜೆ ಎಂದು ಮಾಡುತ್ತ ಇರುವದು ನಿರ್ಗುಣ ಭಾಗವತ ಸೇವನ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವದು. ಶುಕಾಚಾರ್ಯರು ಮತ್ತು ಪರೀಕ್ಷಿತ ರಾಜನ ಸಂವಾದ ರೂಪವಾದ ಭಾಗವತ ಸೇವನೆಯು ಇಂಥ ನಿರ್ಗುಣ ಭಾಗವತ ಸೇವೆಯಾಗಿದೆ. ಭಾಗವತ ಪುರಾಣವು ಮೋಕ್ಷದ ಉಪಾಯ. ಭವರೋಗದ ಔಷಧ. ಧನ, ಧಾನ್ಯ, ಐಶ್ವರ್ಯ, ಸಂತಾನ, ಕೀರ್ತಿ, ಕಾಮಿನೀ, ಕಾಂಚನ, ವಾಹನ, ಸಿದ್ಧಿ, ನಿಷ್ಕಂಟಕ ರಾಜ್ಯ ಮುಂತಾದ ಲೌಕಿಕ ಅಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನೂ ಶ್ರೀಮದ್ ಭಾಗವತದ ಶ್ರವಣ ಪಠಣ ಪಾರಾಯಣಗಳಿಂದ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ ಭಕ್ತರು. ಭಾಗವತ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುವವರಿಗೂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅದನ್ನು ಬಿಡದೇ ಕೇಳುವವರಿಗೂ ಸರ್ವರೀತಿಯಿಂದ ಸಹಾಯವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಭಾಗವತ ಪುರಾಣದ ಪ್ರವಚನ ಮಾಡುವ ವಕ್ತಾ ಮತ್ತು ಶ್ರೋತಾ ಅಂದರೆ ಹೇಳುವವರು ಮತ್ತು ಕೇಳುವವರು ಕೆಲವು ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಬೇಕು.

ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಸ್ನಾನ, ದೇವರ ಪೂಜೆ ಹಾಗೂ ನಿತ್ಯಾನ್ಹಿಕಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಭಗವಂತನ ಪಾದೋದಕವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಶ್ರೀಮದ್ ಭಾಗವತ ಪುರಾಣ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ವ್ಯಾಸಪೀಠದಲ್ಲಿ ಇರಿಸಬೇಕು. ಮತ್ತು ವೇದವ್ಯಾಸದೇವರು ಆ ಪುಸ್ತಕ ರೂಪದಿಂದ ಮಂಡಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ವ್ಯಾಸಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಸಪ್ತಾಹಕ್ರಮದಿಂದ ಭಾಗವತ ಪ್ರವಚನ ನಡೆದಾಗ ಹೇಳುವವರೂ ಕೇಳುವವರೂ ಉಪವಾಸವಿರಬೇಕು. ಪ್ರವಚನದ ನಂತರ ಪಾಯಸ ಮುಂತಾದ ಲಘು ಆಹಾರವನ್ನು ಮೌನದಿಂದಲೇ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು. ಪ್ರವಚನ ಮುಗಿಯುವವರೆಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವನ್ನು ಪಾಲಿಸಬೇಕು. ನೆಲದ ಮೇಲೆಯೇ ಮಲಗಬೇಕು. ಸಿಟ್ಟು ಬಿಡಬೇಕು. ಆಶೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು. ಪ್ರತಿದಿನ ರಾತ್ರಿ ಹರಿನಾಮ ಸಂಕೀರ್ತನ ಗೈಯಬೇಕು. ಅಥವಾ ಸಮಾಪ್ತಿಯ ದಿನದಂದು ರಾತ್ರಿ ಜಾಗರಣ ಮಾಡಬೇಕು. ಪುರಾಣ ಸಮಾಪ್ತಿ ಆದಬಳಿಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಿ ದಕ್ಷಿಣೆ ಕೊಟ್ಟು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಪುರಾಣ ಹೇಳಿದ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ವಸ್ತ್ರ ಆಭರಣ ಹಸು, ದಕ್ಷಿಣೆ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಕೊಟ್ಟು ಸತ್ಕಾರ ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಎಲ್ಲ ವಿಧಿ ವಿಧಾನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಭಾಗವತ ಕಥಾಮೃತವನ್ನು ಶ್ರವಣ ಪ್ರವಚನ ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡುವವರು ಪರದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಇಹದಲ್ಲಿ ಭುಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಪಡೆಯುವರು. ಭಾಗವತ ಪಠಣ ಶ್ರವಣ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಮನೆ ಮಡದಿ ಮಕ್ಕಳು ಐಶ್ವರ್ಯ ಅಧಿಕಾರ ಕೀರ್ತಿ ಎಲ್ಲವೂ ತಾವಾಗಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವವು. ಆದರೆ ಯಾವದೇ ಫಲದ ಕಾಮನೆ ಅಥವಾ ಪ್ರಯೋಜನದ ಆಶೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಭಾಗವತ ಪ್ರವಚನ ಶ್ರವಣ ಪಾರಾಯಣಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ನಿಷ್ಕಾಮ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದಲೇ ಈ ಭಾಗವತವನ್ನು ಸೇವಿಸಬೇಕು. ಅದರಿಂದ ಮಾನವರ ಅಭೀಷ್ಟಗಳೆಲ್ಲವೂ ತಾವಾಗಿ ಸಿದ್ಧಿಸುವವು. ಶ್ರೀ ಶುಕಾಚಾರ್ಯರ ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ ಈ ಭಾಗವತ ಪುರಾಣವು ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಮುಖ್ಯ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಕ್ಷುದ್ರ ಕಾಮನಾ ಪೂರ್ತಿಗಾಗಿ ಎಂದು ಉಪಯೋಗಿಸಬಾರದು.

ಇತಿ ಸ್ಕಂದ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಭಾಗವತ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ಸಂಪೂರ್ಣ

ಅಯೋಧ್ಯಾ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೪೦

ನಮಾಮಿ ಪರಮಾತ್ಮಾನಂ ರಾಮಂ ರಾಜೀವಲೋಚನಮ್ ।
ಅತಸೀ-ಕುಸುಮ-ಶ್ಯಾಮಂ ರಾವಣಾಂತಕಮವ್ಯಯಮ್ ॥

ಅಗಸಿಯ ಹೂವಿನಂತೆ ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣದಿಂದ ಒಪ್ಪುವ, ಹೊಂದಾವರೆಯಂತೆ ಸುಂದರ ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳ, ರಾವಣನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ, ನಾಶರಹಿತನಾದ ಶ್ರೀರಾಮ ಎಂಬ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ವಂದಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಮಹಾತ್ಮನೂ ಪರಮಾತ್ಮನೂ ಆದ ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರನು ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದ್ವಾದಶ ವಾರ್ಷಿಕ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಿದ್ದನು. ವೇದ ವೇದಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ವಾಂಸರೂ ಜಪ ತಪೋನುಷ್ಠಾನ ತತ್ಪರರೂ ಆದ ಮಹಾ ಮಹಾ ಮುನಿಮನೀಷಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ದಯಮಾಡಿಸಿದ್ದರು ಶ್ರೀರಾಮ ಪ್ರಭುವಿನ ಆ ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ. ಭಗವಾನ್ ಭರದ್ವಾಜ ಮುನಿ ಮುಂದಾಳು ಆ ಮಹರ್ಷಿ ಮಂಡಲಕ್ಕೆ. ಎಲ್ಲರೂ ಉಚಿತಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿದ್ದರು ಶ್ರೀರಾಮನಿಂದ ಸಂಪೂಜಿತರಾಗಿ. ಅದೇ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸರ ಮೆಚ್ಚಿನ ಶಿಷ್ಯರಾದ ರೋಮಹರ್ಷಣ ಸೂತರು ಆಗಮಿಸಿದರು. ಸ್ವಾಗತ, ಸತ್ಕಾರ, ಕುಶಲ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಉಪಚಾರಾದಿಗಳೆಲ್ಲ ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ ಮಹರ್ಷಿ ಭರದ್ವಾಜ ಮುಂತಾದ ಮುನಿ ಮಹನೀಯರು ಸೂತಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಕೇಳಿದರು.

ಮುನಿಗಳು:- ಸೂತಮುನಿಯೇ! ಅಯೋಧ್ಯಾ ಪಟ್ಟಣವು ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಪರಮ ಪ್ರಿಯವಾದ ಸ್ಥಾನ ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಪಟ್ಟಣವು ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಇಷ್ಟು ಇಷ್ಟಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು? ಇದರ ಮಹಿಮೆ ಎಂತಹದು? ಇದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ತೀರ್ಥಗಳಿವೆ? ಈ ತೀರ್ಥಗಳ ಸ್ನಾನ ಪಾನ ಸೇವನೆಗಳಿಂದ ಎಂಥ ಪುಣ್ಯಫಲ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವದು? ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿಸಬೇಕು.

ಸೂತ:- ತಪಸ್ವಿಗಳೇ! ನಾನು ನನ್ನ ಗುರುಗಳಾದ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸರನ್ನು ವಂದಿಸಿ ಹಾಗೂ ಪರಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಅಯೋಧ್ಯಾಪುರಿಯ ರಹಸ್ಯ ಯುಕ್ತವಾದ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳಿರಿ.

ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅವತಾರಭೂತನಾದ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ಬಂದು ನೆಲಿಸಿದ ಈ ಅಯೋಧ್ಯಾಪುರಿಯು ಪರಮ ಪವಿತ್ರ. ಸರಯೂ ನದಿಯ ತಡಿಗಡಿಯಲ್ಲಿ ತಲೆಎತ್ತಿ ನಿಂತಿರುವ ಈ ಪುಣ್ಯಪುರಿಯು ತನ್ನ ದಿವ್ಯ ಶೋಭೆಯಿಂದ ಶ್ವೇತದ್ವೀಪದಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಇಕ್ಷ್ವಾಕು, ಭಗೀರಥ, ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ, ದಿಲೀಪ, ರಘುರಾಜ ಮುಂತಾದ ಪುಣ್ಯಶ್ಲೋಕ ರಾದ ರಾಜರ್ಷಿಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಆಗಿ ಹೋದರು. ಹಿಮಾಲಯ ಶೈಲದ ಶಿಖರ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ಮಾನಸ ಸರೋವರದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ಹರಿಯುವ ಸರಯೂ ನದಿಯು ತನ್ನ ತರಲ ತರಂಗಗಳಿಂದ ಈ ಅಯೋಧ್ಯೆಯ ಉತ್ಸಂಗಾಂಗಣವನ್ನು ತೊಳೆದು ತೀರ್ಥಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಶ್ರೀಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಬಲಗಾಲಿನ ಹೆಬ್ಬೆರಳಿನಿಂದ ಗಂಗೆ ಗುಟ್ಟಿದಂತೆ ಎಡಗಾಲಿನ ಹೆಬ್ಬೆರಳಿನ ತುದಿಯಿಂದ ಸರಯೂ ನದಿಯು ಉದ್ಭವಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಎರಡೂ ನದಿಗಳು ಪ್ರಪಂಚದ ಎಲ್ಲ ನದಿಗಳಿಗಿಂತ ಪರಮ ಪವಿತ್ರ, ಎಂದು ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ ಮುನಿ ಮನುಜ ದೇವತಾ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಂದ.

'ಅಯೋಧ್ಯಾ' ಎಂಬಲ್ಲಿಯ ಮೊದಲಿನ ಅಕ್ಷರ 'ಅ' ಎಂದರೆ ಬ್ರಹ್ಮ. 'ಯ' ಎಂದರೆ ವಿಷ್ಣು. 'ಧ' ಎಂದರೆ ಶಿವ. ಹೀಗೆ ದೇವತಾಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳ ಹೆಸರಿನ ಒಂದೊಂದು ಅಕ್ಷರಗಳಿಂದ ಈ ದಿವ್ಯ ಪುರಿಯ 'ಅಯೋಧ್ಯಾ' ಎಂಬ ಹೆಸರು ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಈ 'ಅಯೋಧ್ಯಾ' ಎಂಬ ಈ ಪುಣ್ಯಪುರಿಯ ನಾಮಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ನಿರ್ವಚನವಿದೆ. 'ನ ಯೋಧ್ಯಾ, ಅಯೋಧ್ಯಾ'. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಯ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ ಮುಂತಾದ ಮಹಾಪಾಪಗಳೂ ಉಪಪಾತಕಗಳೂ ಎಲ್ಲ ಸೇರಿದರೂ ಈ ದಿವ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದ ಪುಣ್ಯರಾಶಿಯೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿ ಗೆಲ್ಲಲಾರವು. ಆದುದರಿಂದ 'ಅ-ಯೋಧ್ಯಾ' ಎಂದು ಈ ನಗರವು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.

ಸಹಸ್ರಧಾರಾ ತೀರ್ಥದಿಂದ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಒಂದು ಯೋಜನ (ಸುಮಾರು ಒಂಬತ್ತು ಮೈಲು) 'ಸಮ' ಎಂಬ ಸ್ಥಾನದಿಂದ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಒಂದು ಯೋಜನ. ಸರಯೂ ನದಿಯಿಂದ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಒಂದು ಯೋಜನ, ತಮಸಾ ನದಿಯ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಒಂದು ಯೋಜನದ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗೊಂಡಿದೆ ಈ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ. ಇದಕ್ಕೆ ವಿಷ್ಣುಪುರಿ ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮೀನದ ಆಕಾರದಂತಿದೆ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಹೊರನೋಟವು ಹರವು. ಗೋಪ್ರತಾರ ತೀರ್ಥದಿಂದ ಅಸೀ ತೀರ್ಥದವರೆಗೆ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮಸ್ತಕ ಭಾಗ. ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕಿನೆಡೆ ಚಾಚಿದ ಭಾಗವೇ ಇದರ ಪುಚ್ಛ. ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರ ಭಾಗವೆಲ್ಲ ಇದರ ಮಧ್ಯಭಾಗ.

ಚಕ್ರತೀರ್ಥದ ಉತ್ಪತ್ತಿ, ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ

ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣು ಶರ್ಮಾ ಎಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿದ್ದ. ಅವನು ಸದಾಚಾರ ಸಂಪನ್ನ. ವೇದವೇದಾಂತ ಪಾರಂಗತ. ಪರಮಭಗವದ್ಭಕ್ತ. ಸಂತತವೂ ಹರಿಸೇವಾ ಪರಾಯಣ. ವಿಷ್ಣುಶರ್ಮ ಒಮ್ಮೆ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೊರಟ. ಅಯೋಧ್ಯಾ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೂ ಬಂದ. ತನ್ನ ತಪೋನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕದ್ದು ಎನಿಸಿತು ಈ ತಾಣ ಆ ತಪಸ್ವಿಗೆ. ಸರಿ ಸುರುವೇ ಮಾಡಿದ ತಪಶ್ಚರ್ಯೆಯನ್ನು. ಅರುಣೋದಯಕ್ಕೆ ಸ್ನಾನ, ಸೂರ್ಯೋದಯಕ್ಕೆ ಜಪ. ಸೂರ್ಯಾಸ್ತದವರೆಗೂ ತಪ. ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲ ಭಗವಚ್ಚಿಂತನ. ಹಗಲಿರುಳೂ ನಾರಾಯಣನದೇ ನಿಧಿಧ್ಯಾಸ. ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಪ್ರತಿಮಾಪೂಜೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಮಾನಸಪೂಜೆ. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಶಂಖಚಕ್ರ ಗದಾಪದ್ಮಧಾರಿಯಾದ ದಿವ್ಯ ಭಗವನ್ಮೂರ್ತಿಯ ಧ್ಯಾನೋಪಾಸನೆ. ಆ ಧ್ಯಾನಗೋಚರನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ವಾಸನಾಮಯವಾದ ದೀರ್ಘಕಾಲೀನ ದರ್ಶನದಿಂದಲೇ ಅವನಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ಸಂಸಾರ ಮರೆತ. ತಿಂಡಿ ತಿನಿಸು ತೊರೆದ. ಬರಿ ಗಾಳಿ ಕುಡಿದು ಉಸಿರು ಬಿಗಿ ಹಿಡಿದು 'ಓಂ ನಮೋ ಭಗವತೇ ವಾಸುದೇವಾಯ' ಎಂಬ ದ್ವಾದಶಾಕ್ಷರಿಯನ್ನು ಸಂತತವೂ ಜಪಿಸಿದ. ಅದರಿಂದ ಪ್ರೀತನಾದ ಹರಿ. ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ದರ್ಶನವನ್ನೇ ಕರುಣಿಸಿದ.

ಶ್ರೀಹರಿಯ ಈ ದಿವ್ಯ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಸಂತೋಷೋದ್ರೇಕವಾಯಿತು ವಿಷ್ಣುಶರ್ಮನಿಗೆ. ಅವನು ಕಣ್ತುಂಬ ನೋಡಿದ. ಹೃದಯ ತುಂಬಿ ವಂದಿಸಿದ. ಬಾಯ್ತುಂಬ ಹಾಡಿ ಕೊಂಡಾಡಿದ. ಅವನ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಕೇಳಿ ಸುಪ್ರಸನ್ನನಾದ ಪರಮಾತ್ಮ. 'ಬೇಕಾದ ವರ ಬೇಡು ಎಂದ. ಆದರೆ ನಿಸ್ಪೃಹಶಿಖಾಮಣಿ ಈ ವಿಷ್ಣುಶರ್ಮ. ಭಗವಂತನ ಹೊರತು ಏನೂ ಬೇಕಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ ಅವನಿಗೆ. ''ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡು'' ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

ಮತ್ತಿಷ್ಟೂ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು ಶ್ರೀಹರಿಗೆ. ತಾನಾಗಿ ವರದ ಹಸ್ತವನ್ನು ಅವನ ನಡು ನೆತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಇರಿಸಿ ''ಗಂಗೆಯು ಇಲ್ಲ ಪ್ರಕಟವಾಗಲಿ''. ಎಂದು ಹೇಳಿ ಶ್ರೀನಾರಾಯಣನು ತನ್ನ ಚಕ್ರದಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯ ನೆಲವನ್ನು ಅಗಿದನು. ಕೂಡಲೆ ಅಲ್ಲಿ ಪಾತಾಳಗಂಗೆಯ ಪ್ರಕಟವಾದಳು. ಅಂದಿನಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಚಕ್ರತೀರ್ಥ ಎಂದು ಹೆಸರು ಬಂದಿತು. ಈ ಚಕ್ರತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಮಾನವನು ಮುಂದೆ ಮುಕುಂದನ ಮುಕ್ತಿಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಆನಂದದಿಂದ ವಾಸಮಾಡುವನು. ಅನಂತರ ಪರಮಾತ್ಮನು ತನ್ನ ಭಕ್ತನಾದ ವಿಷ್ಣುಶರ್ಮನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು- ''ವಿಪ್ರೋತ್ತಮ! ಭಕ್ತರಿಗೆಲ್ಲ ಮುಕ್ತಿ ಕೊಡುವ ನನ್ನ ವಿಷ್ಣುಮೂರ್ತಿಯು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣು ಹರಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಲಿ.'' ಪರಮಾತ್ಮನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ವಿಷ್ಣುಶರ್ಮನು ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಚಕ್ರತೀರ್ಥದ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಶಂಖ ಚಕ್ರ ಗದಾಪದ್ಮಧಾರಿಯಾದ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ದಿವ್ಯವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆಗೈದನು. ಕಾರ್ತೀಕ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷ ದಶಮಿಯಿಂದ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯವರೆಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವರ್ಷವೂ ಯಾತ್ರಾಮಹೋತ್ಸವವು ಜರುಗುವದು. ಈ ಚಕ್ರತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುಹರಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಪಿಂಡಪ್ರದಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಪಿತೃಗಳೆಲ್ಲರೂ ತೃಪ್ತರಾಗಿ ವೈಕುಂಠಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವರು.

ಬ್ರಹ್ಮಕುಂಡ ಋಣಮೋಚನಾದಿ ತೀರ್ಥಗಳ ಮಹಿಮೆ

ಸೂತ:- ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಹಾವಿಷ್ಣು ಅಯೋಧ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ತಾವೂ ಕೂಡ ಅಯೋಧ್ಯೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿದರು. ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕುಂಡವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದರು. ಕನ್ನೈದೆಲೆ ಕಲ್ಹಾರ ಕೆಂದಾವರೆ ಮುಂತಾದ ಹೂಬಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುವ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಕುಂಡವು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದವರ ಎಲ್ಲ ಪಾತಕಗಳನ್ನು ತೊಳೆದುಬಿಡುವದು. ''ಅಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ದಾನ, ಹೋಮ, ಸ್ನಾನ ಜಪ ಮುಂತಾದ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಜ್ಞ ಮಾಡಿದ ಮಹಾಪುಣ್ಯವು ಲಭಿಸುವದು'' ಎಂದು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಹೇಳಿ ಒಂದು ರೂಪದಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಿಸುತ್ತೇನೆ, ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಅಂದಿನಿಂದ ಈ ಕುಂಡವು ಬ್ರಹ್ಮಕುಂಡ ಎಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು. ಬ್ರಹ್ಮಕುಂಡದಿಂದ ಏಳುನೂರು ಮಾರು ಅಂತರದ ದೂರದಲ್ಲಿ ಸರಯೂ ಜಲದಲ್ಲಿ ಋಣಮೋಚನ ಎಂಬ ತೀರ್ಥವಿರುತ್ತದೆ. ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಲೋಮಶ ಎಂಬ ಮುನಿವರ್ಯರು ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಆ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಅವರು ಈ ಋಣಮೋಚನ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದರು. ಅದರಿಂದ ನಷ್ಟವಾದವು ಅವರ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳು. ಆಗ ಆ ಮುನಿಗಳು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಆನಂದಾಶ್ರುಗಳನ್ನು ಉದುರಿಸುತ್ತ ಹೇಳಿದರು. ''ಈ ಋಣಮೋಚನ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಮಾನವನು ದೇವ ಋಣ, ಪಿತೃಋಣ, ಋಷಿಋಣ ಎಂಬ ಈ ಮೂರು ಋಣದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಈ ತೀರ್ಥದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಲೋಮಶ ಮುನಿಗಳು ಅಲ್ಲಿಂದ ಅದೃಶ್ಯರಾದರು. ಈ ಋಣಮೋಚನ ತೀರ್ಥದಿಂದ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಇಪ್ಪತ್ತು ಮಾರು ದೂರದ ಸರಯೂ ತೀರದಲ್ಲಿ ಪಾಪಮೋಚನವೆಂದು ಒಂದು ತೀರ್ಥ ಇರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಮಾನವನು ಸರ್ವಪಾಪಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಪರಿಶುದ್ಧನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಹಿಂದೆ ಪಾಂಚಾಲದಲ್ಲಿ ನರಹರಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಇದ್ದನು. ಅವನು ತಿನ್ನಬಾರದ್ದನ್ನು ತಿಂದನು. ಕುಡಿಯಬಾರದ್ದನ್ನು ಕುಡಿದನು. ಮಾಡಬಾರದ ಪಾಪಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿದನು. ಒಂದು ಸಲ ಅವನು ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಒದಗಿದ ಸಜ್ಜನರ ಸಹವಾಸದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ಈ ಪಾಪಮೋಚನ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದನು. ಆದರಿಂದ ಅವನ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಾಶಹೊಂದಿದವು. ವೈಕುಂಠ ಲೋಕದಿಂದ ದಿವ್ಯ ವಿಮಾನವು ಬಂದಿತು ಅವನನ್ನು ಕರೆಯಲಿಕ್ಕೆ. ಈ ತೀರ್ಥಸ್ನಾನದ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ಆ ನರಹರಿಯು ನಾರಾಯಣ ಲೋಕಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದನು. ಮಾಘ ಕೃಷ್ಣ ಚತುರ್ದಶಿಯ ದಿನ ಈ ಪಾಪ ವಿಮೋಚನ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ದಾನಾದಿಗಳಿಂದ ದಿವ್ಯ ಸದ್ಗತಿಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದು.

ಈ ಪಾಪ ಮೋಚನ ತೀರ್ಥದಿಂದ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ನೂರು ಬಿಲ್ಲುಗಳ ದೂರದಲ್ಲಿ ಸಹಸ್ರಧಾರಾ ಎಂದು ಒಂದು ತೀರ್ಥವು ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ರಾಮಾನುಜನಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನ ಆಜ್ಞೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಯೋಗಮಾರ್ಗದಿಂದ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ತನ್ನ ಆದಿಶೇಷ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ರಘುಕುಲದ ಚೂಡಾಮಣಿಯಾದ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ತನ್ನ ಅವತಾರ ಕಾರ್ಯ ವನ್ನೆಲ್ಲ ಸಮಾಪ್ತಿ ಮಾಡಿ ಒಂದು ದಿನ ತನ್ನನ್ನು ಪರಂಧಾಮಕ್ಕೆ ಕರೆಯಬಂದ ಕಾಲಪುರುಷ ನೊಡನೆ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಗುಪ್ತ ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಬಾಗಿಲದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಯಾರನ್ನು ಒಳಗೆ ಬಿಡಕೂಡದು ಎಂದು ಕಟ್ಟಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದ್ದನು. ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕೋಪಿಷ್ಠ ದುರ್ವಾಸರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿದರು. ಅವನು ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೆ ''ಸುಮಿತ್ರಾನಂದನ, ನೀನು ಈಗಲೇ ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ನಾನು ಬಂದ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸು. ನಾನು ಈಗ ಬಹಳ ಹಸಿದಿದ್ದೇನೆ. ರಾಮಚಂದ್ರನೇ ಈಗ ನನಗೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಏರ್ಪಡಿಸಬೇಕು. ವಿಲಂಬ ಮಾಡಬೇಡ. ಈಗಲೇ ಹೋಗಿ ಅವನಿಗೆ ನಾನು ಬಂದ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸು'' ಎಂದು ಒತ್ತಾಯ ಪಡಿಸಿದರು.

ಚಂಡಕೋಪರಾದ ದುರ್ವಾಸರ ಶಾಪಕ್ಕೆ ಹೆದರಿ ಪಾಪ ಲಕ್ಷಣ ಶ್ರೀರಾಮನು ಕುಳಿತಲ್ಲಿಗೆ ನುಗ್ಗಿದ. ಕಾಲನೊಡನೆ ಗುಪ್ತಾಲೋಚನೆ ಗೈಯುತ್ತಿದ್ದ ಅಣ್ಣನಿಗೆ ದುರ್ವಾಸರು ಬಂದ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ. ಆಗ ಶ್ರೀರಾಮನು ಕಾಲಪುರುಷನನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ಬಂದನು. ದುರ್ವಾಸ ಋಷಿಗಳಿಗೆ ಅಪೇಕ್ಷಿತವಾದ ಭೋಜನವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿದನು. ದುರ್ವಾಸರು ಆನಂದದಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋದ ಬಳಿಕ ತನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿ ಕಾಲಪುರುಷನೊಡನೆ ತಾನು ಗುಪ್ತಾಲೋಚನೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಒಳಗೆ ಬಂದನೆಂದು ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ರಾಮನು ಪರಿತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದನು.

ಅಣ್ಣ ಶ್ರೀರಾಮನು ಬಿಟ್ಟ ಬಳಿಕ ಅವನ ವಿರಹವನ್ನು ತಾಳಲಾಗದೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ನೇರವಾಗಿ ಸರಯೂ ತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದನು. ಪರಮಾತ್ಮನ ಧ್ಯಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಅದೇ ನದೀ ತಟಾಕದಲ್ಲಿ ಅವಿಚಲ ಭಾವದಿಂದ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು. ಆಗ ಸಾವಿರ ಹೆಡೆಗಳಿಂದ ಶೇಷನಾಗನು ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು ಸೀಳಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದನು. ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ಶೇಷನಾಗನ ಹೆಡೆಗಳ ಮೇಲೆ ಹೊಳೆಯುವ ಸಾವಿರ ರತ್ನಗಳ ಪ್ರಖರ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯ ಭೂಭಾಗವೆಲ್ಲವೂ ಸುಟ್ಟುಹೋಯಿತು. ಆದುದರಿಂದ ಸರಯೂ ತಟದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಶುಭತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಸಹಸ್ರಧಾರಾ ಎಂದು ಹೆಸರು

ಬಂದಿತು. ಈ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಸ್ನಾನ ದಾನ ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವರು ವಿಷ್ಣುಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವರು. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಆದಿಶೇಷನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವವರು ವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸುವರು. ಶ್ರಾವಣ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ನಾಗರಪಂಚಮಿಯಂದು ಇಲ್ಲಿ ನಾಗಗಳ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಉತ್ಸವವನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಈ ಉತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಆದಿಶೇಷನನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಎಂದೂ ಸರ್ಪಬಾಧೆ ಆಗುವದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ದಾನದಿಂದ ಶೇಷಶಾಯಿ ಶ್ರೀಹರಿಯ ದಿವ್ಯಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಆಗುವುದು.

ಚಂದ್ರ ಸಹಸ್ರ ವ್ರತದ ಉದ್ಯಾಪನ ವಿಧಿ

ಸೂತ:- ಸರಯೂ ನದಿಯ ಸಲಿಲ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿಯ ಸಹಸ್ರಧಾರಾ ತೀರ್ಥದಿಂದ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಆರುನೂರಾ ಮೂವತ್ತು ಮಾರು ಅಳತೆಯವರೆಗೆ ಸ್ವರ್ಗದ್ವಾರ ತೀರ್ಥ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸ್ವರ್ಗದ್ವಾರ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡುವುದರಿಂದ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿಯ ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದು. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ, ದಾನ, ಜಪ, ತಪ, ಹೋಮ, ಹವನ, ಧ್ಯಾನ. ಅಧ್ಯಯನ ಮುಂತಾದ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮ ಮಾಡುವವರೂ ಮಾಸೋಪವಾಸ ಮಾಡುವವರೂ ವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುವರು. ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ಇಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ಭರತ, ಶತ್ರುಘ್ನ ಎಂಬ ಸಹೋದರರೊಂದಿಗೆ ನಿತ್ಯ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ.

ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಅತ್ರಿಪುತ್ರನಾದ ಚಂದ್ರನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ವಂದಿಸಿ ಈ ಅಯೋಧ್ಯಾ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಗಳ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕ ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಿದನು. ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಉಗ್ರತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿದನು. ಇಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಒಂದು ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗೊಳಿಸಿದನು. ಚಂದ್ರನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಆ ಮೂರ್ತಿಯು "ಚಂದ್ರಹರಿ" ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಸಮಸ್ತ ಸಾಧು ಸಜ್ಜನ ಸದ್ಭಕ್ತರಿಗೆಲ್ಲ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕರುಣಿಸುವ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ಪ್ರಭುವು ಸ್ವಯಂ ನೆಲಿಸಿ ನಿಂತ ಈ ದಿವ್ಯಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಿದ್ಧಪುರುಷರು ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವಿನ ವ್ರತಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಚಂದ್ರಹರಿ ಎಂಬ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಸಹಸ್ರ ಚಂದ್ರ ವ್ರತದ ಉದ್ಯಾಪನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಮಾನವನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಮಾಸ* ಸೇರಿ ಎಂಭತ್ತು ಮೂರು ವರ್ಷ ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳು ಆದರೆ ಒಂದು ಸಾವಿರ ಹುಣ್ಣಿಮೆ ತಿಥಿಗಳು ಬಂದಿರುತ್ತವೆ. ಭಗವಂತನು ಎಂಬತ್ತು ಮೂರು ವರ್ಷದ ನಂತರವೂ ಬದುಕಿ ಉಳಿಯುವ ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಕರುಣಿಸಿದರೆ ಅವನ ಉಪಕಾರ ಸ್ಮರಣೆಗಾಗಿ ಈ ಸಹಸ್ರಚಂದ್ರ ವ್ರತವನ್ನೂ ಅದರ ಉದ್ಯಾಪನೆಯನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಚತುರ್ದಶಿ ದಿನದಂದು ದಂತಧಾವನ ಪೂರ್ವಕ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ವ್ರತವನ್ನು ಪಾಲನಮಾಡಿ ಚಂದ್ರನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ವ್ರತಸ್ಥನಾಗಿ ಇರಬೇಕು. ಅದರಂತೆ ಪೂರ್ಣಿಮಾ ದಿನದಂದು ಚಂದ್ರನನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಮೊದಲು ಗೌರಿ ಮೊದಲಾದ ಮಾತೃಕಾದೇವಿಯರನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ನಂತರ ನಾಂದಿ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡಿ ಋತ್ವಿಜರ ಪೂಜೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಚಂದ್ರಮಂಡಲದ ಆಕಾರದ ಒಂದು

ಬಂಗಾರದ ಚಂದ್ರನ ಪ್ರತಿಮೆ ಮಾಡಿಸಿ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತ ವಿಧಿಯಿಂದ ಸೋಮಮಂತ್ರವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಿ. ಸೋಮಸೂಕ್ತವನ್ನು ಪಠಿಸಿ ಚಂದ್ರನ ಪೂಜೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಅಕ್ಷತೆಗಳಿಂದ ಚಂದ್ರಬಿಂಬಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸಮಾನ ಮಂಡಲವನ್ನು ಮಾಡಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನ್ಯಾಸ, ಕಲಾನ್ಯಾಸ, ಮಾಡಬೇಕು. ಅದರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಸುವಿನ ಹಾಲುತುಂಬಿ ಕಲಶವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕು. ಆ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ನಾಮಗಳನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತ ಚಂದ್ರಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ''ಹಿಮಾಂಶವೇ ನಮಃ ಸೋಮಚಂದ್ರಾಯ ನಮಃ ಚಂದ್ರಾಯ ನಮಃ ವಿಧವೇ ನಮಃ, ಕುಮುದ ಬಂಧವೇ ನಮಃ, ಸುಧಾಂಶವೇನಮಃ, ಸೋಮಾಯ ನಮಃ, ಓಷಧೀಶಾಯ ನಮಃ, ಅಬ್ಜಾಯನಮಃ, ಮೃಗಾಂಕಾಯನಮಃ, ಕಲಾನಿಧಯೇ ನಮಃ, ನಕ್ಷತ್ರನಾಥಾಯ ನಮಃ, ಶರ್ವರೀಪತಯೇ ನಮಃ, ಜೈವಾತೃಕಾಯ ನಮಃ, ದ್ವಿಜರಾಜಾಯ ನಮಃ, ಚಂದ್ರಮಸೇ ನಮಃ, ಎಂಬ ಈ ಹದಿನಾರು ನಾಮಗಳಿಂದ ಚಂದ್ರನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಶಂಖದಲ್ಲಿ ನೀರು. ಹೂ, ಹಣ್ಣು, ಗಂಧಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಕೆಳಗೆ ಹೇಳಿದ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಚಂದ್ರನಿಗೆ ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು.

''ನಮಸ್ತೇ ಮಾಸಮಾಸಾಂತೇ ಜಾಯಮಾನ ಪುನಃ ಪುನಃ ।
ಗೃಹಾಣಾರ್ಘ್ಯಂ ಶಶಾಂಕ ತ್ವಂ ರೋಹಿಣ್ಯಾ ಸಹಿತೋ ಮಮ ॥

ಈ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಅರ್ಘ್ಯಕೊಟ್ಟು ಚಂದ್ರನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಬೇಕು. ಹಾಲು ತುಂಬಿದ ಹದಿನಾರು ಕಲಶಗಳಿಗೆ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಹೊದಿಸಿ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ದಾನ ಕೊಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಹಸುವಿನ ಹಾಲನ್ನು ನೀರಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿ ಚಂದ್ರನಿಗೆ ಅಭಿಷೇಕಗೈದು ಚಂದ್ರನ ಪೂಜೆ ಮಾಡಬೇಕು. ತನ್ನ ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರವಾಗಿ ಋತ್ವಿಜರಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣೆ ಇತ್ತು ದ್ವಿಜರಿಗೆ ದಂಪತಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ವಸ್ತ್ರ ಆಭರಣಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಅಂದು ತಾನು ಊಟ ಮಾಡದೆ ಉಪಹಾರ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು. ಮರುದಿನ ಇದೇ ರೀತಿಯಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ಭೋಜನ ದಕ್ಷಿಣಾ ದಾನಾದಿಗಳನ್ನಿತ್ತು ನಂತರ ತಾನು ಬಂಧು ಬಳಗದವರೊಂದಿಗೆ ಭೋಜನ ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸಹಸ್ರ ಚಂದ್ರ ವ್ರತದ ಉದ್ಯಾಪನೆಯನ್ನು ಈ ಅಯೋಧ್ಯಾ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಚಂದ್ರರ ಹರಿ ದೇವೋತ್ತಮನ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆಚರಿಸಿದ ಮಾನವನ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪರಿಹೃತವಾಗಿ ಅವನು ಚಂದ್ರಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವನು.

ಧರ್ಮಹರಿಯ ಸ್ಥಾಪನೆ, ಸ್ವರ್ಣಖಣಿ ತೀರ್ಥ, ರಘುರಾಜನ ಸರ್ವಸ್ವ ದಾನ, ಕೌತ್ಸನ ತೃಪ್ತಿ

ಸೂತ:- ಚಂದ್ರಹರಿ ದೇವಸ್ಥಾನದಿಂದ ಮುಂದೆ ಆಗ್ನೇಯ ಕೋಣದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ಹರಿ ಎಂಬ ಕ್ಷೇತ್ರವಿದೆ. ಹಿಂದೆ ಧರ್ಮ ಎಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ಗೈಯುತ್ತ ಅಯೋಧ್ಯಾಪುರಿಗೆ ಬಂದು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸೇವೆಗೈದ. ಬಗೆಬಗೆಯಿಂದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಸ್ತುತಿ ಮಾಡಿದ. ಅವನ ಸ್ತೋತ್ರದಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಪ್ರಸನ್ನನಾದ. ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ದರ್ಶನವನ್ನು ನೀಡಿದ. ''ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದ ವರವನ್ನು ಬೇಡು'' ಎಂದು

ಹೇಳಿದ. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ಧರ್ಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು "ಸ್ವಾಮಿ! ನೀನು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಸುಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿದ್ದರೆ ನೀನು ಇಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ನೆಲೆನಿಲ್ಲು" ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡ. ಅದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಹರಿಯು 'ತಥಾಸ್ತು' ಎಂದು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ. ಆಗ ಆ ಧರ್ಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿವ್ಯವಾದ ಭಗವನ್ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿದ. ಅದು ಧರ್ಮಹರಿ ಎಂಬ ನಾಮದಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಸ್ವರ್ಗದ್ವಾರ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಧರ್ಮಹರಿಯ ದರ್ಶನ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಮಾನವರು ಸರ್ವಪಾಪಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗುವರು.

ಧರ್ಮಹರಿ ದೇವಸ್ಥಾನದಿಂದ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಒಂದು ಬಂಗಾರದ ಖಣಿಯಿರುತ್ತದೆ.

ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಕ್ಷ್ವಾಕು ವಂಶದಲ್ಲಿ ರಘು ಮಹಾರಾಜನು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದ. ಧರ್ಮಪ್ರಾಣನಾಗಿದ್ದ ಆ ರಘುಭೂಪಾಲ. ಅವನು ದ್ವಿಗಿಜಯ ಮಾಡಿ ಅಪರಂಪಾರ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ. ಅನಂತರ ಅವನು ತನ್ನ ಕುಲಗುರು ವಸಿಷ್ಠರ ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ವಿಶ್ವಜಿತ್ ಎಂಬ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ. ವಶಿಷ್ಠ, ವಾಸುದೇವ, ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ, ಕಶ್ಯಪ ಮುಂತಾದ ಮಹಾನುಭಾವರಾದ ಮುನಿಪುಂಗವರನ್ನು ಆಮಂತ್ರಿಸಿದ. ಈ ಎಲ್ಲ ಮಹಾಮುನಿಗಳ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ವೈಭವದಿಂದ ನೆರವೇರಿತು ವಿಶ್ವಜಿತ್ ಎಂಬ ಯಜ್ಞ. ಮಹಾರಾಜನು ತಾನು ದಿಗ್ವಿಜಯದಲ್ಲಿ ಗಳಿಸಿತಂದ ಅಪರಿಮಿತ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ದಾನ ನೀಡಿದ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ತಪಸ್ವಿಗಳಿಗೂ, ಯೋಗಿಗಳಿಗೂ, ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೂ ಸರ್ವಸ್ವ ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ನೀಡಿ ಸಂತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿದ. ಹೀಗೆ ರಘುರಾಜನ ವಿಪುಲವಾದ ದಾನ ದಕ್ಷಿಣೆಗಳಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿ ಮುನಿ ಮಹಾನುಭಾವರೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಆಶ್ರಮಗಳಿಗೆ ತೆರಳಿದರು. ನಂತರ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಕೌತ್ಸಮುನಿಯು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ. ಅವನು ತನ್ನ ಗುರುಗಳಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕಾದ ಗುರು ದಕ್ಷಿಣೆಯ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ರಘುರಾಜನಿಂದ ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಬಂದಿದ್ದ.

ಅಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿದ ಕೌತ್ಸಮುನಿಗೆ ರಘುರಾಜನು ಸ್ವಾಗತ ನೀಡಿದ ಅತ್ಯಾನಂದದಿಂದ. ಆದರದಿಂದ ಕೂಡಿಸಿದ ಉಚ್ಚ ಆಸನದ ಮೇಲೆ. ರಘುರಾಜ ವಿಶ್ವಜಿತ್ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸರ್ವಸಂಪತ್ತನ್ನೂ ದಾನಮಾಡಿ ರಿಕ್ತನಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ. ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿಯ ಪಾತ್ರೆ ಪರಡಿ ಗಿಂಡಿ ತಟ್ಟೆ ತಂಬಿಗೆ ಹರಿವಾಣ ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲ ಬೆಳ್ಳಿ ತಾಮ್ರ ಹಿತ್ತಾಳೆಯ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನೂ ಬಡವರಿಗೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೂ ದಾನ ಕೊಟ್ಟು ಆಗಿತ್ತು. ಕೌತ್ಸುಮುನಿಗೆ ಪಾದಪೂಜೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಧಾತುಮಯ ತಟ್ಟೆ ಗಿಂಡೆಗಳು ಅವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಮಹಾರಾಜನು ಮಣ್ಣಿನ ಮಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಮಣ್ಣಿನ ಹರಿವಾಣದಲ್ಲಿಯೇ ಕೌತ್ಸನ ಪಾದ ತೊಳೆದ. ಇದರಿಂದ ಕೌತ್ಸಋಷಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಯಿತು ರಘುರಾಜನ ದಟ್ಟದಾರಿದ್ರ್ಯ. ಸಂತೈಸುವ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಹೇಳಿದ- "ರಾಜನೇ! ನಿನಗೆ ಕಲ್ಯಾಣವಾಗಲಿ. ಉತ್ತರೋತ್ತರ ಉತ್ಕರ್ಷ ನಿನ್ನ ಪಾಲಿನದಾಗಲಿ. ದಾನಕೊಟ್ಟು ನೀನು ದರಿದ್ರನಾಗಿರುವೆ. ನಾನು ಈಗ ಬೇರೆ ದಾನಿಯ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ನನಗೆ ನನ್ನ ಗುರುಗಳಿಗೆ ಕೊಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಹಣ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಸರ್ವಸ್ವ ದಾನ ನೀಡಿ ಧನ್ಯನಾದ ನಿನ್ನ ಹತ್ತಿರ ನಾನು ಬೇಡುವದಿಲ್ಲ."

ಕೌತ್ಸಮುನಿಯ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ವೈರಿವರ್ಗ ವಿಜೇತಾರನಾದ ರಘುರಾಜನು ಕೇಳಿ ಅವನಿಗೆ ನಮ್ರತೆಯಿಂದ ನುಡಿದ "ಪೂಜ್ಯರೆ! ತಾವು ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆಗಾಗಿ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು

ಕೇಳಲಿಕ್ಕೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಬಂದು ಬರಿಗೈಯಿಂದ ಮರಳಿ ಹೋಗಬಾರದು. ದಯಮಾಡಿ ಒಂದು ದಿನ ತಾವು ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನಾನು ತಮಗೆ ಅಪೇಕ್ಷಿತ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಧನವನ್ನು ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತೇನೆ.''

ಉದಾರಬುದ್ಧಿಯ ರಾಜರ್ಷಿ ರಘುಮಹಾರಾಜನ ಕೋರಿಕೆಯಂತೆ ಕೌತ್ಸಮುನಿ ಒಂದು ದಿನ ತಂಗಿದ ಅವನ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ. ದಾನಿಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಈ ದೊರೆಯ ಉದಾರ ಬುದ್ಧಿ ವಿಶಾಲ ದೃಷ್ಟಿ ಹಾಗೂ ಸರ್ವಸ್ವ ದಾನದಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಬಂದ ದಟ್ಟದಾರಿದ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಇಂಥ ಕಡುಬಡತನದಲ್ಲಿಯೂ ಕೌತ್ಸಮುನಿಗೆ ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆಗಾಗಿ ಬಯಸಿದಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಅವನು ನೀಡಿದ ಆಶ್ವಾಸನೆ ಮುಂತಾದ ಸಮಾಚಾರವೆಲ್ಲ ಧನದ ದೇವತೆಯಾದ ಕುಬೇರನಿಗೆ ಈ ಮೊದಲೇ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಆದರೂ ಕುಬೇರ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದ. ಕೌತ್ಸಮುನಿ ಬಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಬಳಿಕ ರಘುರಾಜನು ಕುಬೇರನನ್ನೇ ಗೆದ್ದು ಅವನ ದ್ರವ್ಯಭಾಂಡಾರದಿಂದ ಹಣವನ್ನು ತಂದು ಕೌತ್ಸನಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕು ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದ್ದ. ಅದರಂತೆ ಅವನ ಕುಬೇರನ ರಾಜಧಾನಿಯ ಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ಹೊರಟ. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದು ಕುಬೇರನು ರಘುರಾಜನಿಗೆ ದೂತನ ಮುಖಾಂತರ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ಅಯೋಧ್ಯಾ ಪಟ್ಟಣದ ಮೇಲೆ ಬಂಗಾರದ ಮಳೆಯನ್ನೇ ಸುರಿಸಿದ. ಈ ಸುವರ್ಣವೃಷ್ಟಿ ಆದ ತಾಣದಲ್ಲಿ ಬಂಗಾರದ ಗಣಿಯೇ ರೂಪುಗೊಂಡಿತು. ಆ ಬಂಗಾರದ ಖಣಿಯನ್ನು ರಾಜನು ಕೌತ್ಸಮುನಿಗೆ ತೋರಿಸಿ ಅದನ್ನು ಅವನಿಗೆ ದಾನ ನೀಡಿದ. ಆದರೆ ಕೌತ್ಸನೂ ಅಷ್ಟೇ ನಿಸ್ಪೃಹಿ.

ತಾನು ಗುರುಗಳಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕಾದಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಬಂಗಾರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಉಳಿದುದನ್ನೆಲ್ಲ ರಘುರಾಜನಿಗೆ ಮರಳಿಕೊಟ್ಟ. ಮತ್ತು ಉದಾರ ಮನಸ್ಸಿನ ಆ ಮಹಾಮನೀಷಿ ರಾಜರ್ಷಿಗೆ ವರಪ್ರದಾನಗೈಯುತ್ತ ಹೇಳಿದ- ''ಭೂಪಾಲ! ನಿನಗೆ ಸರ್ವಗುಣ ಸಂಪನ್ನನಾದ ಸತ್ಪುತ್ರನು ಜನಿಸಲಿ. ಈ ಬಂಗಾರದ ಖಣಿ ಇದ್ದ ತಾಣದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿವ್ಯ ತೀರ್ಥವು ನಿರ್ಮಿತವಾಗಲಿ. ವೈಶಾಖ ಶುಕ್ಲ ಪಕ್ಷ ದ್ವಾದಶೀದಿನದಂದು ಇಲ್ಲಿ ವಾರ್ಷಿಕ ಯಾತ್ರಾ ಮಹೋತ್ಸವವು ನೆರವೇರಲ್ಪಡಲಿ. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದವರ ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟಗಳೂ ಸಿದ್ಧಿಸಲಿ.'' ಹೀಗೆ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ವರವನ್ನಿತ್ತು ಕೌತ್ಸಮುನಿಯು ತನ್ನ ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆಯ ಪ್ರಮಾಣದ ಸುವರ್ಣ ಭಾರವನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಆಚಾರ್ಯರ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿದ.

ಸಂಭೇದ ತೀರ್ಥ, ಸೀತಾಕುಂಡ, ಗುಪ್ತಹರಿ ಮತ್ತು ಚಕ್ರಹರಿ ತೀರ್ಥಗಳು

ಸೂತ:- ಸುವರ್ಣ ಖಣಿಯಿಂದ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಮುಂದೆ ಸಿದ್ಧಮುನಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಂದ ಸೇವಿತವಾದ ಸಂಭೇದ ಎಂಬ ಒಂದು ತೀರ್ಥವಿದೆ. ತಿಲೋದಕೀ ಸರಯೂ ಈ ಎರಡೂ ಪುಣ್ಯನದಿಗಳ ಸಂಗಮಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಏರ್ಪಟ್ಟ ಈ ಸಂಭೇದ ತೀರ್ಥದಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಹತ್ತು ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಜ್ಞ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಆಗುತ್ತದೆ. ಸ್ವಯಂ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನೇ ಆ ಭಾಗದ ಜನರ ನೀರಿನ ಬರವನ್ನು ಹಿಂಗಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಕಪ್ಪುನೀರಿನ ಈ ತಿಲೋದಕೀ ನದಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದನು. ಆದುದರಿಂದ ಸರಯೂ ತಿಲೋದಕೀ ಸಂಗಮಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನದಿಂದ ಮಹಾ ಪುಣ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿ ನಿಶ್ಚಿತ. ಈ ಸಂಗಮದಿಂದ ಮುಂದೆ

ಪಶ್ಚಿಮ ತೀರದಲ್ಲಿ ಸೀತಾಕುಂಡ ಎಂಬ ತೀರ್ಥ. ಸೀತಾದೇವಿಯು ಈ ಕುಂಡವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದಳು. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದು ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ಈ ಸೀತಾಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ದಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಅಕ್ಷಯ ಪುಣ್ಯಫಲ ದೊರಕಲಿ ಎಂದು ವರವಿತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಸೀತಾ ಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ಹಾಗೂ ಸೀತಾದೇವಿಯರನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದವರು ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಹರಿಪೂಜೆಗೈದವರು ಪುನಃ ತಾಯಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ಬರುವದಿಲ್ಲ.

ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಚಕ್ರಹರಿ ಎಂಬ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವಿದೆ. ಇದರ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಹರಿಸ್ಮೃತಿ ಎಂಬ ಭಗವಂತನ ದಿವ್ಯಮಂದಿರವೊಂದಿದೆ. ಈ ಚಕ್ರಹರಿ ಮತ್ತು ಹರಿಸ್ಮೃತಿ ಎರಡೂ ಪುಣ್ಯಧಾಮಗಳ ಸಂದರ್ಶನದಿಂದಲೇ ಕರಗಿ ಹೋಗುವವು ಮಾನವರ ಪಾಪರಾಶಿಗಳೆಲ್ಲವೂ.

ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ದೇವ-ದಾನವರಲ್ಲಿ ಘನಘೋರ ಸಂಗ್ರಾಮ. ದೇವತೆಗಳ ಪರಾಜಯ. ದೈತ್ಯರ ಗೆಲುವು. ಸೋಲು ಸಾವು-ನೋವು ಉಂಡ ಸುರಪುರನಾಗರಿಕರ ಪಲಾಯನ, ಹಾಲು ಗಡಲಿನ ತಡಿಗೆ ದೇವಗಣದ ಆಗಮನ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವ ಅವರ ಮುಂದಾಳು. ಶಿವ ಅವರಿಗೆ ಮುಖಿ. ಶಂಕರನಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ. ಸರ್ವಸುರಸತ್ತಮರ ಅನುಮೋದನೆ. ಸಾಮೂಹಿಕ ಪ್ರಣಾಮ. ಅದರಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸಂತೋಷ. ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಆಶ್ವಾಸನೆ.

ಶ್ರೀಹರಿ:- ''ನಿಮ್ಮ ಭಾವ ನನಗೆ ಸುವಿದಿತ. ನಿಮ್ಮ ತೇಜಸ್ಸು ಹ್ರಾಸವಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಆ ತೇಜೋವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ನಾನು ಅಯೋಧ್ಯಾಪುರಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಗುಪ್ತವಾಗಿ ನಿಂತು ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಲೋಕಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನ ಈ ತಪಸ್ಸು. ನೀವೂ ಹೋಗಿರಿ. ತಪಶ್ಚರ್ಯೆಯನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳಿರಿ. ತಪಸ್ಸು ಇಲ್ಲದೆ ಸಿದ್ಧಿಸಲಾರದು ನಿಮ್ಮ ಮನೋರಥ. ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ತಪೋಬಲ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಒಬ್ಬ ದೈತ್ಯನೂ ಸಾಯಲಾರ.'' ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಹರಿ ಬಂದ ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ. ತಪಸ್ಸನ್ನು ಕೈಕೊಂಡ. ಅದೂ ಗುಪ್ತರೂಪದಲ್ಲಿ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಹೆಸರು ಅವನಿಗೆ ಗುಪ್ತಹರಿ ಎಂದು. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮೊದಲು ಬಂದಾಗ ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರವು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಕೈಯಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಆದುದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಚಕ್ರಹರಿ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಈ ಗುಪ್ತಹರಿ ಮತ್ತು ಚಕ್ರಹರಿ ಎರಡು ದೇವತಾಮೂರ್ತಿಗಳ ಸಂದರ್ಶನದಿಂದ ಮಾನವರ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಷ್ಟವಾಗುವವು. ಹೀಗೆ ಗುಪ್ತರೂಪದಿಂದ ತಪಿಸುತ್ತಿರುವ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳೂ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಅದರಿಂದ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ದೇವತೆಗಳ ತೇಜೋವೃದ್ಧಿ ಆಯಿತು. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ದೈತ್ಯರನ್ನು ಗೆದ್ದು ವಿಜಯಶ್ರೀಯಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಸೀಮೆಯಲಿ ಮೆರೆದರು ಎಲ್ಲ ಸುರಸತ್ತಮರು. ಅನಂತರ ತಮ್ಮ ಗುರು ಬ್ರಹ್ಮಸ್ಪತ್ಯಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಎಲ್ಲ ದೇವೋತ್ತಮರೂ ಈ ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ಬಂದು ಗುಪ್ತಹರಿಯ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ನಿಂತರು. ಆಗ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಅವರಿಗೆ ''ನಿಮ್ಮ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಏನು? ನಿಮಗೆ ಯಾವ ವರವನ್ನು ನೀಡಲಿ?'' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ದೇವತೆಗಳು ತಲೆ ಬಾಗಿ ನಮ್ರತೆಯಿಂದ ನುಡಿದರು.- ''ಭಗವನ್! ನೀನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿದ್ದರೆ ನೀನು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವೂ ವಾಸಮಾಡು.''

ದೇವತೆಗಳ ಈ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಶ್ರೀಹರಿಯು ನೆಲೆನಿಂತು ಆ ಆದಿತಿ ಕುಮಾರರಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ''ಈ ಚಕ್ರಹರಿ ಹಾಗೂ ಗುಪ್ತಹರಿ ಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂ

ನಾನು ಸಂತತವು ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಸ್ನಾನ, ತಪ, ಜಪ, ಪೂಜೆ, ದಾನ ಧರ್ಮಗಳು ಅನಂತ ಪುಣ್ಯದಾಯಕ. ಇದರ ಹತ್ತಿರವೇ ಗೋಪ್ರತಾರ ಘಾಟಿಯಿಂದ ಮೂರು ಯೋಜನ ದೂರದಲ್ಲಿ ಘಾಘರಾ ಮತ್ತು ಸರಯೂ ನದಿಗಳ ಸಂಗಮವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕ ಸ್ನಾನದಿಂದ ಮನೋರಥ ಸಿದ್ಧಿ.''

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಅದೃಶ್ಯನಾದನು. ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸೇವೆಗಾಗಿ ದೇವತೆಗಳೂ ಅಯೋಧ್ಯೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಸಿದರು. ಸರಯೂ ಘಾಘರಾ ನದೀಸಂಗಮದಿಂದ ಮುಂದೆ ಗೋಪ್ರತಾರ ಎಂಬ ತೀರ್ಥವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನದಿಂದ ಮಾನವರ ಸರ್ವಕಾಮನಾ ಪೂರ್ತಿಯಾಗುವದು. ಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷ ಶುಕ್ಲ ದ್ವಾದಶಿಯ ದಿನ ಈ ಚಕ್ರಹರಿ ಗುಪ್ತಹರಿ ಯಾತ್ರೆಮಾಡಿ ಗೋಪ್ರತಾರ ಹಾಗೂ ಸರಯೂ ಘಾಘುರಾ ನದೀ ಸಂಗಮ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದವರಿಗೆ ವಿಷ್ಣು-ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪರಮಾನಂದ ಅವಾಪ್ತಿ ಖಂಡಿತ.

ಶ್ರೀರಾಮನ ಪರಂಧಾಮಗಮನ ವೃತ್ತಾಂತ

ಸರಯೂ ಘಾಘುರಾ ಸಂಗಮದಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಕೋಟಿ ಹತ್ತುಸಾವಿರ ತೀರ್ಥಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಅಮಾವಾಸ್ಯಾ ದ್ವಾದಶೀ ದಿನಗಳಂದು ಸ್ನಾನ, ದಾನ, ಪಿತೃತರ್ಪಣ, ಹೋಮ-ಹವನ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ವೈಕುಂಠ ಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಖಂಡಿತ. ಈ ಸಂಗಮದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಗೋಪ್ರತಾರ ತೀರ್ಥವು ಕಾಶೀ ಮಣಿಕರ್ಣಿಕೆ, ಉಜ್ಜೈನಿಯ ಮಹಾ ಕಾಲಮಂದಿರ, ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯದ ಚಕ್ರವಾಸೀ ತೀರ್ಥಗಳಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ರಾಮಾವತಾರದ ಪರಿಸಮಾಪ್ತಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭು ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ದೇವರು ತನ್ನ ಸಹೋದರರೊಂದಿಗೆ ತನ್ನ ದಿವ್ಯ ಧಾಮ ಅರ್ಥಾತ್ ಪರಂಧಾಮಕ್ಕೆ ತೆರಳಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದ. ಈ ಸಮಾಚಾರ ಜಗತ್ತಿನ ತುಂಬ ಹರಡಿತು. ರಾಮ ಭಕ್ತರಾದ ಅನೇಕ ನರರೂ, ವಾನರರೂ, ಕರಡಿಗಳೂ, ರಾಕ್ಷಸರೂ, ಮುನಿಗಳೂ ಹಿಂಡು ಹಿಂಡಾಗಿ ಅಯೋಧ್ಯಾಪುರಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿದರು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಭಗವಾನ ಶ್ರೀರಾಮ ಪ್ರಭುವಿಗೆ ಅವನೊಡನೆಯೇ ವಿಷ್ಣು ಲೋಕಕ್ಕೆ ಬರುವ ತಮ್ಮ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು. ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಾವು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬದುಕಿ ಇರಲಾರೆವೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದರು.

ಆಗ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ರಾಕ್ಷಸರ ಒಡೆಯನಾದ ವಿಭೀಷಣನನನ್ನು ಕರೆದು ''ವಿಭೀಷಣ, ನೀನು ಚಿರಂಜೀವಿಯಾಗಿ ಈ ಲಂಕಾಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಇರು.'' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು ಮತ್ತು ತನ್ನ ಏಕಾಂತ ಭಕ್ತನಾದ ಹನುಮಂತನನ್ನು ಕರೆದು ''ವಾಯುಪುತ್ರ! ನೀನು ಚಿರಂಜೀವಿಯಾಗಿ ನನ್ನ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರು. ನನ್ನ ಮಹಿಮೆಯ ಕಥೆ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿ ಇರುವವರೆಗೆ ನೀನು ನನ್ನ ಭಕ್ತಿಯ ಪ್ರತೀಕನಾಗಿ ಈ ನೆಲದಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಿರು.'' ಎಂದು ಆದೇಶಿಸಿದನು. ಆದರಂತೆ ದ್ವಿವಿದ ಮೈಂದ ಎಂಬ ವಾನರರಿಗೆ ನೀವಿಬ್ಬರೂ ''ಅಮೃತಪ್ರಾಶನ ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ ಆದುದರಿಂದ ನೀವೂ ಕೂಡ

---

* ಗತೇ ವರ್ಷದ್ವಯೇ ಸಾರ್ಧೇ ಪಂಚಪಕ್ಷೇ ದಿನದ್ವಯೇ ॥ ದಿವಸಸ್ಯಾಷ್ಟಮೇ ಭಾಗೇ ಪತತ್ಯಧಿ ಮಾಸಕಃ ಎರಡು ವರ್ಷ ಎಂಟು ತಿಂಗಳ ಎಪ್ಪತ್ತುದಿನ ಕಳೆದ ನಂತರ ದಿನದ ಎಂಟನೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಧಿಕ ಮಾಸವು ಬರುತ್ತದೆ.

ದೀರ್ಘಾಯುಗಳಾಗಿ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬಾಳಿರಿ'' ಎಂದು ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದನು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಅನುಚರರಿಗೆ ಚಿರಂಜೀವಿಗಳಾಗಿ ಭೂತಳದಲ್ಲಿಯೇ ಬದುಕಿ ಉಳಿಯಲು ಆದೇಶವಿತ್ತನು. ತನ್ನೊಡನೆ ವೈಕುಂಠಲೋಕಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಿ ಬಂದ ಮುನಿ, ಮನುಜ, ಕಪಿ, ಕರಡಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ತನ್ನೊಡನೆ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಆದೇಶ ನೀಡಿದನು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಸಿದ್ಧರಾದರು. ಮರುದಿನ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮದೇವರು ಕುಲಗುರು ವಸಿಷ್ಠರನ್ನು ಕರೆದು ಹೇಳಿದರು- ''ಪ್ರಜ್ವಲಿತವಾದ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರದ ಹೋಮಾಗ್ನಿಯು ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಮುಂದೆ ಕರೆದೊಯ್ಯಲ್ಪಡಲಿ. ವಾಜಪೇಯ ಅತಿರಾತ್ರಗಳ ಯಜ್ಞಾಗ್ನಿಗಳು ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಸಾಗಲಿ, ಅದೇ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ನಾವೂ ಮಹಾಪ್ರಸ್ಥಾನವನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತೇವೆ.''

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ ರಾಮಪ್ರಭುವಿನ ಮಾತಿನಂತೆ ತೇಜೋನಿಧಿಗಳೂ ತಪೋನಿಧಿಗಳೂ ಆದ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀ ವಸಿಷ್ಠರು ಶ್ರೀರಾಮ ಜಗದೀಶ ಮಹಾಪ್ರಸ್ಥಾನದ ಕಾಲೋಚಿತವಾದ ಎಲ್ಲ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಪೂರೈಸಿದರು. ಅನಂತರ ರೇಶಿಮೆಯ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಧಾರಣ ಮಾಡಿ ಪ್ರಭು ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ಎರಡೂ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ದರ್ಭೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಅಯೋಧ್ಯೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಮನೆ ಮಾರುಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ಹೊರಹೊರಟನು. ಯಾರಿಗೂ ಏನೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಏನನ್ನೂ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಶುಭವನ್ನು ನುಡಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅಶುಭವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಗಂಭೀರವಾಗಿದ್ದಿತು ಅವನ ನಿಲುಮೆ. ಅಗಮ್ಯವಾಗಿದ್ದಿತು ಅವನ ಚರ್ಯೆ. ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಅದೇನೋ ಅಗಾಧತೆ. ಚರ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥೈರ್ಯ, ಲೋಲಕಮಲ ಹಿಡಿದ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಎಡಬದಿಯಲ್ಲಿ, ಕೌಸಲ್ಯಾದೇವಿ ಬಲಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ, ಕೋದಂಡ ಬಿಲ್ಲು, ಅಕ್ಷಯಬಾಣ, ಖಡ್ಗ, ಗದೆ ಮುಂತಾದ ಅವನ ವಿವಿಧ ಆಯುಧಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮೂರ್ತಿಮಂತವಾಗಿ ಮೈದಳೆದು ಹಿಂದೆ ಹೊರಟಿದ್ದವು. ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂಪ ಧರಿಸಿ ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಸಾಗಿದ್ದವು. ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿ ಗಾಯತ್ರಿಯ ಗಮನ, ಓಂಕಾರ ವಷಾಟ್ಕಾರಗಳೂ ಜೊತೆ ಜೊತೆಗೇ ನಡೆದಿದ್ದವು. ರಾಣೀವಾಸದ ಸ್ತ್ರೀಯರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಶತ್ರುಘ್ನನು ಅಣ್ಣನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದನು. ಇವರೆಲ್ಲರ ಹಿಂದೆ ರಾಮಭಕ್ತರಾದ ಅನೇಕ ಶ್ರೋತ್ರಿಯರೂ, ರಾಮನಿಷ್ಠ ಕ್ಷತ್ರಿಯರೂ, ರಾಮಪ್ರಿಯ ವೈಶ್ಯರೂ, ರಾಮಪ್ರಾಣ ಶೂದ್ರರೂ, ರಾಮನೇ ಸರ್ವಸ್ವ ಎಂದು ತಿಳಿದ ಎಲ್ಲ ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷ ಸೇವಕ ಸೇನಾಪತಿ ಮಂತ್ರಿ ಪ್ರಜಾಪರಿವಾರದವರೂ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕಾನೇಕ ವಾನರ, ಕರಡಿ, ರಾಕ್ಷಸ, ಬೇಡ, ಪಶುಪಕ್ಷಿ, ಮನುಜ ನಾನಾ ಜಾತಿಯ ರಾಮಾರ್ಪಿತ ಜೀವಗಳು ಅತ್ಯಾನಂದದಿಂದ ಶ್ರೀರಾಮ ಭಗವಂತನನ್ನು ಅವನ ಮಹಾಪ್ರಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕುತೂಹಲದಿಂದಲೂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದಲೂ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದ್ದರು. ಅಯೋಧ್ಯೆಯಿಂದ ಮುಂದೆ ಅರ್ಧ ಯೋಜನ ಹೋದಬಳಿಕ ರಾಮನ ಈ ಮೆರವಣಿಗೆ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಸರಯೂ ನದಿ ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆಗ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳೂ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರೂ ಶ್ರೀರಾಮ ಭಗವಂತನ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದರು. ಸಹಸ್ರಾರು ದಿವ್ಯವಿಮಾನಗಳು ವೈಕುಂಠಲೋಕದಿಂದ ಆಗಮಿಸಿ ಮುಗಿಲು ಮಂಟಪವನ್ನೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ನಿಂತವು. ಅವುಗಳ ದಿವ್ಯಕಾಂತಿಯಿಂದ ಆಗಸದ

ಅಂಗಳವೆಲ್ಲವೂ ತೇಜೋಭಾಸುರವಾಗಿ ಮಿಂಚತೊಡಗಿತು. ಮಂದಮಾರುತವು ತನ್ನ ಸುಗಂಧ ಸ್ಪಂದನದಿಂದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆನಂದವನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಮರ್ಯಾದಾ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ತನ್ನ ಪಾದದಿಂದ ಸರಯೂ ಜಲವನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶ ಮಾಡಿದನು.

ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಎರಡೂ ಕೈಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ಪ್ರಭುವನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದರು. ''ಪರಬ್ರಹ್ಮ ರೂಪಿಯಾದ ಶ್ರೀರಾಮನೇ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲೋಕಗಳಿಗೆಲ್ಲ ನೀನೊಬ್ಬನೇ ಪತಿ. ನೀನೇ ಗತಿ. ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹಾಗೂ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಯಾರೂ ತಿಳಿಯಲಾರರು. ಈಗ ನಿನಗೆ ಯೋಗ್ಯವೆನಿಸಿದ ರೂಪವನ್ನು ನೀನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬಹುದು.'' ಹೀಗೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ತನ್ನ ಮೂಲ ಸ್ವರೂಪವಾದ ಶ್ರೀನಾರಾಯಣ ದೇಹದೊಡನೆ ತನ್ನ ಮೂವರೂ ಸಹೋದರರ ಜೊತೆಗೆ ಏಕೀಭೂತನಾದನು. ಅನಂತರ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳೂ ನೋಡುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ರಾಮ ರೂಪವು ಅದೃಶ್ಯವಾಗಿ ಶ್ರೀಮಹಾವಿಷ್ಣು ಸ್ವರೂಪದಿಂದ ಎಲ್ಲರ ಕಣ್ಣಿಗೂ ಗೋಚರನಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡನು. ಆಗ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳೂ ಆ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಅನಂತರ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನನ್ನು ಕರೆದು ''ನನ್ನನ್ನು ಬೆಂಬತ್ತಿ ಬಂದ ಈ ಎಲ್ಲ ಭಕ್ತ ಜನರಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಲೋಕವನ್ನು ಕೊಡು'' ಎಂದು ಆಜ್ಞೆ ಇತ್ತ.

'ಅಪ್ಪಣೆ' ಎಂದು ತಲೆಬಾಗಿ ನುಡಿದು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದ ಜನರಿಗೆಲ್ಲ ಹೇಳಿದರು. ''ಈ ಸ್ವರ್ಗದ್ವಾರ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮ ಚಿಂತನ ಮಾಡುತ್ತ ಪ್ರಾಣಾರ್ಪಣ ಮಾಡಿ ದೇಹಬಿಟ್ಟವರಿಗೆಲ್ಲ ಸಾಂತಾನಿಕ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸ್ವರೂಪಾನಂದದ ಆವಿರ್ಭಾವ ವಾಗುವುದು. ಸಾಂತಾನಿಕ ಲೋಕ ನನ್ನ ಸತ್ಯಲೋಕದ ಮೇಲೆ ಇದೆ. ಕಲ್ಪಾವಸಾನದ ವರೆಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮನ ಸಂತತ ಚಿಂತನ ಮಾಡುತ್ತ ಇದ್ದು ಕೊನೆಗೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರೊಂದಿಗೆ ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಮೋಕ್ಷ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವದು.'' ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ ಬಳಿಕ ಗೋಪ್ರತಾರ ತೀರ್ಥದ ನೀರೆಲ್ಲವೂ ಸೂಸಿ ಸರಯೂ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಹರಿಯಿತು. ಅದರಿಂದ ಸರಯೂ ನದಿಗೆ ಮಹಾಪೂರ ಬಂದಂತಾಗಿ ಅದು ತುಂಬಿ ಸೂಸಿ ಹರಿಯತೊಡಗಿತು. ಆಗ ನಿಜವಾದ ರಾಮಭಕ್ತರಾದ ನರರೂ ಪಶುಪಕ್ಷಿಗಳೂ, ಕರಡಿಗಳೂ, ಕೋತಿಗಳೂ ದೈತ್ಯರೂ ಎಲ್ಲರೂ ಆನಂದದಿಂದ ಸರಯೂ ನದಿಯ ಆ ಮಹಾಪೂರದಲ್ಲಿ ಹಾರಿಕೊಂಡು ಪ್ರಾಣಾರ್ಪಣ ಗೈದು ನರದೇಹಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದರು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ದಿವ್ಯದೇಹವನ್ನು ಧಾರಣಮಾಡಿ ವೈಕುಂಠ ಲೋಕದ ವಿಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತರು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಆದೇಶದಂತೆ ಸಾಂತಾನಿಕ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣಿಸಿದರು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಆದೇಶದಂತೆ ಸಾಂತಾನಿಕ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಈ ಪುಣ್ಯಜೀವಿಗಳು ಸಂತತವೂ ಭಗವಂತನಾದ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನ ನಿರಂತರ ಭಜನ, ಧ್ಯಾನ, ಚಿಂತನಗೈಯುತ್ತ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದ ಸಗಂಧ ಎಂದರೆ ಸಮಾನವಾದ ಆನಂದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತ ವಾಸಮಾಡಿದರು. ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣ ಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ಪ್ರಭುವು ತನ್ನ ಪಾರ್ಷದರೊಂದಿಗೆ ತನ್ನ ವೈಕುಂಠಲೋಕಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದನು.

ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಸಂಸಾರದಿಂದ ತಾರಣ ಮಾಡಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಈ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಗೋಪ್ರತಾರ ತೀರ್ಥ ಎಂದು ಹೆಸರು ಬಂದಿತು. ಈ ಗೋಪ್ರತಾರ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ

ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವಿನ ನಿತ್ಯ ಸನ್ನಿಧಾನವಿದ್ದುದು ನಿಶ್ಚಿತ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದವರು ಇಂದಿಗೂ ಅಂದಿನಂತೆ ದಿವ್ಯವಾದ ಶ್ರೀಹರಿ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಾರ್ತಿಕ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯದಿನ ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಅನ್ನ, ಸುವರ್ಣ, ವಸ್ತ್ರ, ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ಸೀತಾದೇವಿಯರನ್ನ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ವಿಧ್ಯುಕ್ತ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದರೆ ಸರ್ವಪಾಪ ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ಸಾಯುಜ್ಯ ಮೋಕ್ಷ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿಯೂ ಆಗುವದು.

ಕ್ಷೀರೋದಕ ತೀರ್ಥದ, ಬೃಹಸ್ಪತಿಕುಂಡ ರುಕ್ಮಿಣೀ ಕುಂಡಗಳ ಮಹಾತ್ಮ್ಯೆ

ಸೂತ:- ಸೀತಾಕುಂಡದಿಂದ ವಾಯವ್ಯ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತದೆ ಒಂದು ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥ. ಕ್ಷೀರೋದಕ ತೀರ್ಥ ಎಂದು ಅದಕ್ಕೆ ಹೆಸರು. ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂತಾನಕ್ಕಾಗಿ ದಶರಥ ಮಹಾರಾಜನು ಯಜ್ಞ ಮಾಡಿದ್ದು ಅದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ. ಆ ಪುತ್ರಿಕಾಮೇಷ್ಟಿ ಯಜ್ಞದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿನಾರಾಯಣನು ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹವಿಷ್ಯದಿಂದ ತುಂಬಿದ ಸುವರ್ಣದ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಎಲ್ಲರ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಗೋಚರನಾದ. ವಿಷ್ಣು ತೇಜದಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತವಾದ ಆ ಹವಿಷ್ಯವನ್ನು ನೀಡಿದ ದಶರಥ ರಾಜನಿಗೆ. ಮಹಾರಾಜನು ಹವಿಷ್ಯವಾದ ಆ ದಿವ್ಯಪಾಯಸವನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಭಾಗಮಾಡಿ ಕೊಟ್ಟನು ತನ್ನ ಮೆಚ್ಚಿನ ಮಡದಿಯರಿಗೆ. ಅಗ್ನಿನಾರಾಯಣನು ಪ್ರಸಾದ ರೂಪವಾಗಿ ಆ ಪಾಯಸವನ್ನು ಅಥವಾ ಹವಿಷ್ಯವಾದ ಹಾಲನ್ನು ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಕೊಡಮಾಡಿದ ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕ್ಷೀರೋದಕ ಎಂಬ ತೀರ್ಥವು ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿದೆ. ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾದ ಪುರುಷನು ಈ ಕ್ಷೀರೋದಕ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನನ್ನು ಅರ್ಚಿಸಿದರೆ ದಶರಥನಂತೆ ಸತ್ಪುತ್ರರನ್ನು ಪಡೆಯುವನು. ಎಲ್ಲ ಭೋಗ ಭಾಗ್ಯಗಳು ಅವನ ಸ್ವತ್ತಾಗುವವು.

ಇಲ್ಲಿಂದ ನೈಋತ್ಯ ಕೋಣದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಪಾಪಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ಪವಿತ್ರ ಜಲವುಳ್ಳ ಬ್ರಹಸ್ಪತಿಕುಂಡ ಎಂಬ ತೀರ್ಥವು ಶೋಭಿಸುತ್ತಲಿದೆ. ಭಾದ್ರಪದ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷ ಪಂಚಮಿಯಂದು ಈ ಬೃಹಸ್ಪತಿ ಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ದಾನಗಳಿಂದ ವೈಕುಂಠಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪಟ್ಟದ ರಾಣಿ ರುಕ್ಮಿಣೀ ದೇವಿಯು ಸ್ವಯಂ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದ ರುಕ್ಮಿಣೀಕುಂಡ ಎಂಬ ತೀರ್ಥವು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ತನ್ನ ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯ ಪ್ರೇಯಸಿಯಾದ ರುಕ್ಮಿಣಿದೇವಿಯ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮನು ಯಾವಾಗಲೂ ಈ ಕುಂಡದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾದ ಮನುಷ್ಯನು ಕಾರ್ತಿಕ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷ ನವಮೀ ದಿನದಂದು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪೂಜೆ, ವಿಷ್ಣು ಸೂಕ್ತದಿಂದ ಹೋಮ, ಯಥಾಶಕ್ತಿ ದಾನ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಧ್ಯಾನ, ಮಾಡಿದರೆ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಭೋಗಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನೂ, ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷ ಸುಖವನ್ನೂ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಈ ರುಕ್ಮಿಣೀ ಕುಂಡದಿಂದ ಮುಂದೆ ವಾಯವ್ಯ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಧನಯಕ್ಷ ಎಂಬ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ತೀರ್ಥವು ಇರುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೆ ರಾಜಸೂಯ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ದೊರೆಯಿಂದ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರು ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ದಕ್ಷಿಣಾ ರೂಪದಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರು. ವಿರಕ್ತರಾದ ಆ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ದ್ರವ್ಯದ ಆಶೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಛಲದಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಆ ಎಲ್ಲ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಹಾಗೂ ಅಪಾರ

ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಓರ್ವ ಯಕ್ಷನ ರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಹೊರಟು ಹೋದರು. ಪ್ರಾಮಾಣಿಕನಾದ ಆ ಯಕ್ಷನು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರು ತನಗೆ ಇತ್ತ ಆ ಅಕ್ಷಯ ನಿಧಿಯನ್ನು ತಾನು ಉಪಯೋಗಿಸದೇ ಇಲ್ಲಿಯೇ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ವಾಸವಾಗಿದ್ದನು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಪ್ರಸನ್ನರಾದ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಆ ಯಕ್ಷನಿಗೆ ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡಿ ನುಡಿದರು. ''ಯಕ್ಷ, ಈ ತೀರ್ಥವು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಧನಯಕ್ಷ ಎಂಬ ನಿನ್ನ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಲಿ. ನವನಿಧಿಗಳು ಈ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತವೆ.

''ಮಹಾಪದ್ಮಃ ತಥಾ ಪದ್ಮಃ ಶಂಖೋ ಮಕರ ಕಚ್ಛಪೌ ॥
ಮುಕುಂದ ಕುಂದ ನೀಲಾಶ್ಚ ಖರ್ವಶ್ಚ ನಿಧಯೋ ನವ ॥

ಮಹಾಪದ್ಮ, ಪದ್ಮ, ಶಂಖ, ಮಕರ, ಕಚ್ಛಪ, ಮುಕುಂದ, ನೀಲ, ಖರ್ವ ಈ ಒಂಭತ್ತು ನಿಧಿಗಳು ನವನಿಧಿಗಳು ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದು ಈ ಕುಂಡದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಧನಯಕ್ಷ ಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಇರುವ ನವನಿಧಿಗಳ ಅಧಿದೇವತೆಯಾದ ನಿಧಿಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ಪೂಜೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಮಾಘ ಕೃಷ್ಣ ಚತುರ್ದಶಿಯಂದು ಇಲ್ಲಿ ಜಾತ್ರೆ ಕೂಡಿಸಿ ಸ್ನಾನ, ಪಿತೃತರ್ಪಣ ಮಾಡುವದರಿಂದ ದಿವ್ಯಗತಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದು. ಈ ಧನಯಕ್ಷ ತೀರ್ಥದಿಂದ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ವಶಿಷ್ಠಕುಂಡ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಪಾಪವನ್ನು ಕಳೆಯುವ ತೀರ್ಥವು ಇರುತ್ತದೆ. ತಪೋನಿಧಿಗಳಾದ ವಶಿಷ್ಠರು ತಮ್ಮ ಧರ್ಮಪತ್ನಿ ಅರುಂಧತಿಯೊಂದಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯನಿವಾಸಗೈದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಹಾಗೂ ಈ ಧರ್ಮಿಷ್ಠ ದಂಪತಿಗಳ ಪೂಜೆ ಮತ್ತು ದಾನ ಮಾಡಿದವರು ವಶಿಷ್ಠರಂತೆ ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುವರು. ವಶಿಷ್ಠ ಕುಂಡದಿಂದ ಮುಂದೆ ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಸಾಗರ ಕುಂಡ ಎಂಬ ತೀರ್ಥವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಮಾನವರ ಕಾಮನಾಪೂರ್ತಿ ಆಗುವದು. ಈ ಸಾಗರ ತೀರ್ಥದಿಂದ ಮುಂದೆ ನೈಋತ್ಯ ಕೋಣದಲ್ಲಿ ಅರವತ್ತುನಾಲ್ಕು ಯೋಗಿನಿಯರು ವಾಸಮಾಡಿದ ಯೋಗಿನೀಕುಂಡ ಎಂಬ ತೀರ್ಥವಿರುತ್ತದೆ. ಆ ಯೋಗಿನೀ ಕುಂಡದಿಂದ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಊರ್ವಶೀ ಕುಂಡವು ಇರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಹಾಗೂ ವಿಷ್ಣುಪೂಜೆ ಯಿಂದ ವಿಷ್ಣುಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಊರ್ವಶೀ ಕುಂಡದ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಘೋಷಾರ್ಕ ಎಂಬ ತೀರ್ಥವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನದಾನಗಳಿಂದ ಮಾನವನು ಸೂರ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ನಾಗುವನು. ರವಿವಾರ ಸಪ್ತಮಿಯ ಯೋಗವಿದ್ದಾಗ ಇಲ್ಲಿಯ ಸ್ನಾನದಿಂದ ಕುಷ್ಠ, ದಮ್ಮು, ಕೆಮ್ಮು, ಹೃದಯರೋಗ, ಶೀತ ಜ್ವರ ಮುಂತಾದ ರೋಗಗಳೆಲ್ಲವೂ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವವು.

ಘೋಷ ಎಂಬ ರಾಜನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಸ್ನಾನ ಸಂಧ್ಯೆ ಹಾಗೂ ದೇವತಾರ್ಚನೆ ಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲಿರುವ ಮುನಿಗಳನ್ನು ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡಿದ. ಅದರಂತೆ ತಾನೂ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಹರಿಪೂಜೆಗೈದ. ಕೂಡಲೇ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು ಅವನಿಗೆ ದಿವ್ಯದೇಹ. ಆನಂದ ತುಂದಿಲವಾಯಿತು ಅವನ ಮನಸ್ಸು. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅವನು ತನಗೆ ದಿವ್ಯ ದೇಹವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿದ ಸೂರ್ಯದೇವನನ್ನು ವಂದಿಸಿ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಮಾಡಿದ. ಭಾವಭರಿತವೂ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವೂ ಆದ ಘೋಷರಾಜನ ಸ್ತೋತ್ರದಿಂದ ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾದ ಮತ್ತು ಕೈ ಜೋಡಿಸಿ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡುತ್ತ ನಿಂತುಕೊಂಡ ಆ ಘೋಷರಾಜನಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹಗೈಯುತ್ತ ನುಡಿದ- ''ರಾಜೇಂದ್ರನೇ, ನಿನ್ನ

ಈ ಸ್ತೋತ್ರದಿಂದ ನಾನು ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನಿನ್ನ ಮನೋರಥಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಇಂದಿನಿಂದ ಈ ತೀರ್ಥವು ನಿನ್ನ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೇ ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾಗುವದು ಈ ಪೃಥ್ವೀತಳದಲ್ಲಿ. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದವರ ಮನಃ ಕಾಮನೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ನನ್ನ ವರದಾನದಿಂದ ಈಡೇರುವವು.'' ಹೀಗೆ ವರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅಂತರ್ಧಾನ ಹೊಂದಿದ ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣ.

ಅನಂತರ ಆ ಘೋಷರಾಜನು ದಿವ್ಯವಾದ ಸೂರ್ಯನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆಗೈದ. ಅಂದಿನಿಂದ ಈ ತೀರ್ಥವು ಘೋಷಾರ್ಕತೀರ್ಥ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಸೂತ:- ಘೋಷಾರ್ಕ ತೀರ್ಥದಿಂದ ಮುಂದೆ ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ರತಿಕುಂಡ. ಕುಸುಮಾಯುಧ ಕುಂಡ ಎಂಬ ಎರಡು ತೀರ್ಥಗಳಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡುವುದರಿಂದ ನಾರಿಯರಿಗೆ ರತಿಯಂಥ ಸುಂದರ ರೂಪವು. ಪುರುಷರಿಗೆ ಕಾಮನಂತೆ ಸುಂದರ ಶರೀರವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವವು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಪಶ್ಚಿಮ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರೇಶ್ವರ ತೀರ್ಥವು ಇರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಇರುವ ಮಂತ್ರೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಮಹಾದೇವರ ದರ್ಶನ ಹಾಗೂ ಅದರ ಉತ್ತರಕ್ಕಿರುವ ಸುಂದರ ಕಮಲಗಳಿರುವ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ದಾನಗಳಿಂದ ಅನಂತ ಪುಣ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಮಹಾರಥ ಎಂಬ ಶ್ರೇಷ್ಠ ತೀರ್ಥವಿರುತ್ತದೆ. ಭಾದ್ರಪದ ಕೃಷ್ಣ ಚತುರ್ದಶಿಯಂದು ಅಲ್ಲಿ ವಾರ್ಷಿಕ ಜಾತ್ರೆಯು ಸೇರುತ್ತಲಿದ್ದು ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ, ದಾನ, ಹರಿಪೂಜೆ ಮಾಡುವವರ ಮನೋರಥಗಳೆಲ್ಲ ಪೂರ್ಣವಾಗುವವು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ನೈಋತ್ಯಕೋಣದಲ್ಲಿ ದುರ್ಭರ ಎಂಬ ಸರೋವರವು ಇರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದವರು ಪಾರ್ವತೀ ಪರಮೇಶ್ವರರ ಕೈಲಾಸಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡುವರು.

ಈ ದುರ್ಭರ ತೀರ್ಥದಿಂದ ಮುಂದೆ ಈಶಾನ್ಯ ಕೋಣದಲ್ಲಿ ಮಹಾವಿದ್ಯಾ ಎಂಬ ತೀರ್ಥ. ಇದರ ದರ್ಶನ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಮಾನವರ ಮನೋರಥ ಸಿದ್ಧಿ. ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಸಿದ್ಧಪೀಠವಿರುವದು ಈ ಮಹಾವಿದ್ಯಾ ತೀರ್ಥದ ತೀರದಲ್ಲಿಯೇ. ಇಲ್ಲಿ ಶಿವ, ಶಕ್ತಿ, ಗಣಪತಿ ಹಾಗೂ ವಿಷ್ಣು ಮುಂತಾದ ದೇವತೆಗಳ ವೇದೋಕ್ತ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಏಕಾಗ್ರ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಜಪ ಮಾಡುವವರು ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅಶ್ವೀನ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ನವರಾತ್ರಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಮಹಾವಿದ್ಯಾ ತೀರ್ಥದ ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಿದವರು ಮುಕ್ತರಾಗುವರು ಸರ್ವಪಾಪಗಳಿಂದ. ಇದರ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಕ್ಷೀರಕುಂಡ ತೀರ್ಥದ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ದುಗ್ಧೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಮಹಾದೇವರ ಮಂದಿರವಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಕ್ಷೀರ ಸಂಗಮಕುಂಡವು ಸೀತಾದೇವಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮೆಚ್ಚಿನ ತೀರ್ಥವಾಗಿತ್ತು. ಆದುದರಿಂದ ಸೀತಾಕುಂಡ ಎಂದು ಇದಕ್ಕೆ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ. ಈ ಸೀತಾಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಶ್ರೀಸೀತಾ. ಶ್ರೀರಾಮ ಹಾಗೂ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಮತ್ತು ದುಗ್ಧೇಶ್ವರ ನಾಥರನ್ನು ಪೂಜೆ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯರ ಮನೋರಥಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತವೆ. ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಮಾಸ ಚತುರ್ದಶಿ ದಿನದಂದು ಅಲ್ಲಿ ವಾರ್ಷಿಕೋತ್ಸವವು ನೆರೆಯುವದು. ಅದರ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಸುಗ್ರೀವನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ತಪೋನಿಧಿ ತೀರ್ಥವು ವಿಶ್ವವಿಖ್ಯಾತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಹನುಮಂತ ಕುಂಡ.

ಹನುಮಂತ ಕುಂಡದ ಮುಂದೆ ವಿಭೀಷಣ ಕುಂಡ ಎಂಬ ತೀರ್ಥಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಮೂರು ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿಸ್ನಾನ, ದಾನ, ಶ್ರೀರಾಮದೇವರ ಪೂಜೆ ಹಾಗೂ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಮಾನವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ ಬಯಕೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪೂರ್ಣವಾಗುವವು.

ಹಿಂದೆ ಒಂದಾನೊಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವಿಭೀಷಣನೇ ಮುಂತಾದ ಭಗವದ್ ಭಕ್ತರು ವಸಿಷ್ಠರನ್ನು ಕುರಿತು ''ಅಯೋಧ್ಯಾ ಕ್ಷೇತ್ರದ ದಿವ್ಯವಾದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ನಮಗೆ ಹೇಳಿರಿ'' ಎಂದು ಬಿನ್ನಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಅದಕ್ಕೆ ವಶಿಷ್ಠರು ಸಂತಸಪಟ್ಟು ಅಯೋಧ್ಯೆಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸತೊಡಗಿದರು.

ವಶಿಷ್ಠ:- ಈ ಅಯೋಧ್ಯಾ ತೀರ್ಥವು ಅತ್ಯಂತ ರಹಸ್ಯವಾದ ತೀರ್ಥವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಸ್ವಸಂತೋಷದಿಂದ ನಿತ್ಯವೂ ನೆಲಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸ್ನಾನ, ದಾನ ಹಾಗೂ ವಿಷ್ಣು ಪೂಜೆ ಮುಂತಾದ ಸತ್ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಅರ್ಪಣ ಮಾಡಿದವರು ದುರ್ಲಭವಾದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯುವರು. ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾಗಿ ಧರ್ಮಮಾರ್ಗದಿಂದ ದೂರ ಸರಿದವರೂ ಕೂಡ ಈ ಅಯೋಧ್ಯಾತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸ್ನಾನ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀರಾಮನ ಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತ ಇದೇ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮರಣ ಹೊಂದಿದರೆ ಸಾವಿರ ಜನ್ಮ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರೂ ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ದುರ್ಲಭವಾದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.'' ವಶಿಷ್ಠರು ಹೇಳಿದ ಈ ಅಯೋಧ್ಯಾ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿ ವಿಭೀಷಣ ಮುಂತಾದವರಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು.

ತೀರ್ಥಗಳ ಮಹಿಮೆ ಮತ್ತು ಗ್ರಂಥದ ಉಪಸಂಹಾರ

ಸೂತ:- ಈ ಅಯೋಧ್ಯಾ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಆಗ್ನೇಯ ಕೋಣದಲ್ಲಿ ಗಯಾ ಕೂಪ ಎಂಬ ತೀರ್ಥವು ಇರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ, ಯಥಾಶಕ್ತಿ ದಾನ, ಪಿತೃಗಳ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಮಾಡುವದರಿಂದ ನರಕದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಪಿತೃಗಳು ಉದ್ಧಾರ ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಪಿಶಾಚ ಮೋಚನ ಎಂಬ ತೀರ್ಥವಿರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಪಿಶಾಚಿ ಬಾಧೆಯು ಕೂಡಲೇ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವದು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಇರುವ ಮಾನಸ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದದ್ದೆಲ್ಲವೂ ಪೂರ್ಣವಾಗುವವು. ಈ ಮಾನಸ ತೀರ್ಥದ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ತಮಸಾ ನದಿಯು ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ತಮಸಾ ನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಹಿಂದೆ ಮಾಂಡವ್ಯ, ಗೌತಮ, ಚ್ಯವನ, ಪರಾಶರ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಮಹನೀಯರಾದ ಮುನಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಆಶ್ರಮ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಸ್ನಾನ, ದಾನ, ಶ್ರಾದ್ಧ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದ ಮಾನವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯ ಮಂಡಿಗೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಿದ್ಧಿಸುವವು. ಮಾರ್ಗಶಿರ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ದಿನದಂದು ಈ ತಮಸಾ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನದಿಂದ ವಿಶೇಷ ಫಲವುಂಟು. ಈ ತಮಸಾ ನದಿಯ ಉತ್ತರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಭರತ ಕುಂಡವೆಂಬ ತೀರ್ಥವಿದೆ. ಹಿಂದೆ ಶ್ರೀರಾಮನು ವನವಾಸಕ್ಕೆ ಹೋದ ಬಳಿಕ ಅವನ ತಮ್ಮನಾದ ಭರತನು ''ಶ್ರೀರಾಮನು ವನವಾಸದಿಂದ ಮರಳಿ ಬರುವವರೆಗೆ ಅಯೋಧ್ಯೆಯನ್ನು ನಾನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವದಿಲ್ಲ'' ಎಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಗೈದು ಈ ಭರತ ಕುಂಡದ ತೀರದಲ್ಲಿ ಇರುವ ನಂದಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿದನು. ಅಂದಿನಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ''ಭರತಕುಂಡ'' ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿತು. ಇದರ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ''ಜಟಾಕುಂಡ'' ಎಂಬ ತೀರ್ಥವಿರುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರು ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷದ ತಮ್ಮ ವನವಾಸದಿಂದ ಮರಳಿ ಬಂದ ಬಳಿಕ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಮುನಿವೇಷದ ತಮ್ಮ ಜಡೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆಸಿದರು. ಆದುದರಿಂದ ಇದು 'ಜಟಾ ಕುಂಡ' ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಾಯಿತು. ಈ ಭರತಕುಂಡ ಹಾಗೂ ಜಟಾಕುಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಶ್ರೀಸೀತಾರಾಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಭರತರನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದವರ ವಿಷ್ಣುಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವರು. ಇದರ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಅಯೋಧ್ಯಾ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಗಜೇಂದ್ರನು ಇರುತ್ತಾನೆ. ಅದರ ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವೀರ ಪಿಂಡಾರಕ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಅದರ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ವಿಘ್ನೇಶ್ವರ ಮೂರ್ತಿಯಿದೆ. ಈ ಮೂರು ಕ್ಷೇತ್ರಪಾಲಕರನ್ನು ಸರಯೂ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದರೆ ಎಲ್ಲ ವಿಘ್ನಗಳೂ ದೂರವಾಗಿ ಮನೋರಥಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಿದ್ಧಿಸುವವು. ಈ ವಿಘ್ನೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನದಿಂದ ಮುಂದೆ ಈಶಾನ್ಯ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ ಸ್ಥಾನ ಎಂಬ ಒಂದು ತೀರ್ಥ ವಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರದೇವರ ಜನ್ಮ ಸ್ಥಳ. ಶ್ರೀರಾಮ ನವಮಿಯ ದಿನದಂದು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ. ವ್ರತ, ದಾನ ಮತ್ತು ಮಂತ್ರ ಪಾಠಗಳಿಂದ ಜನ್ಮ ಮೃತ್ಯುಗಳ ಭಯದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ ಮಾನವ. ಬೇರೆ ಕಡೆ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರ ರಾಜಸೂಯ ಮುಂತಾದ ಯಜ್ಞಾನುಷ್ಠಾನಗಳಿಂದ ಬರುವ ಪುಣ್ಯವು ಇಲ್ಲಿಯ ಶ್ರೀರಾಮ ಜನ್ಮಸ್ಥಾನ ದರ್ಶನ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಲಭಿಸುವದು. ಈ ಅಯೋಧ್ಯೆಯ ಉತ್ಸಂಗದ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿಯೇ ಹರಿಯುವ ಸರಯೂ ನದಿಯ ದರ್ಶನದಿಂದಲೇ ಮಾನವನು ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ ಜನ್ಮ ಜನ್ಮಾಂತರಗಳ ಪಾಪಗಳಿಂದ. ಈ ಅಯೋಧ್ಯಾ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ದೂರ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾದರೂ ಸ್ಮರಣ ಮಾಡಿದರೆ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಪುನರಾವೃತ್ತಿ ಇಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಜನನ ಮರಣದ ಜಂಜಾಟದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತರು ಬೀಳುವದಿಲ್ಲ. ಈ ಅಯೋಧ್ಯೆಯ ಸ್ಮರಣದಿಂದ ಸರಯೂ ನದಿಯು ಮೋಕ್ಷದಾಯಕವಾದ ತೀರ್ಥವೆನಿಸಿದೆ. ಇದೊಂದು ಜಲರೂಪವಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮವೇ ಸರಿ ಇಲ್ಲಿಯ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮೈ ಎದ್ದಿದ ಪಶುಪಕ್ಷಿ ಖಗಮೃಗ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಕೂಡ ಶ್ರೀರಾಮನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಭವಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತವೆ. ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಹೊರಗಿನ ಈ ಬಾಹ್ಯ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮೈಯನ್ನು ಎದ್ದಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಯಾರೂ ಶುದ್ಧವಾಗಲಾರರು. ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ, ಸತ್ಯ, ಅಹಿಂಸೆ, ಭೂತದಯೆ, ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹ, ಕ್ಷಮೆ ಮುಂತಾದ ಸುದ್ಗುಣಗಳಿಂದ ಮಾನವನ ಹೃದಯವೇ ಒಂದು ತೀರ್ಥವಾಗಬೇಕು. ಮನಸ್ಸು ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗಿ ಕಾಮ ಕ್ರೋಧಾದಿ ಮಲಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ನಿರ್ಮಲವಾಗಿದ್ದರೆ ಅದೇ ಒಂದು ಮಾನಸ ತೀರ್ಥ ಎಂದು ಎನಿಸಲ್ಪಡುವದು.

ಸತ್ಯ ತೀರ್ಥಂ ಕ್ಷಮಾ ತೀರ್ಥಂ ತೀರ್ಥಮಿಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹಃ ॥
ಸರ್ವಭೂತ ದಯಾ ತೀರ್ಥಂ ತೀರ್ಥಾನಾಂ ಸತ್ಯವಾದಿತಾ ॥
ಜ್ಞಾನ ತೀರ್ಥಂ ತಪಸ್ತೀರ್ಥಂ ಕಥಿತಂ ತೀರ್ಥಸಪ್ತಕಂ ॥
ಸರ್ವ ಭೂತ ದಯಾ ತೀರ್ಥೇ ವಿಶುದ್ಧಿರ್ಮನಸೋ ಭವೇತ್ ॥
ನ ತೋಯಪೂತ ದೇಹಸ್ಯ ಸ್ನಾನಮಿತ್ಯಭಿದೀಯತೇ ॥
ಸ ಸ್ನಾತೋ ಯಸ್ಯ ವೈ ಪುಂಸಃ ಸುವಿಶುದ್ಧಂ ಮನೋ ಮತಂ ॥

ಸತ್ಯ ಎಂಬುದೇ ಒಂದು ತೀರ್ಥ. ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದವರನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿಬಿಡುವ ಕ್ಷಮಾಗುಣವು ಇನ್ನೊಂದು ತೀರ್ಥ. ಎಲ್ಲ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹ ಮಾಡುವುದು

ಮತ್ತೊಂದು ತೀರ್ಥ. ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮೇಲೆ ದಯೆ ತೋರುವುದೇ ಮಗದೊಂದು ತೀರ್ಥ. ಸತ್ಯವಾದಿತ್ವವು ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಬೇರೆ ತೀರ್ಥ. ಭಗವಂತನ ಮಹಿಮೆಯ ದಿವ್ಯ ಜ್ಞಾನವೆಂಬುದು ಮತ್ತು ಒಂದು ದಿವ್ಯತೀರ್ಥ. ಸಂತತವು ಭಗವತ್ ಚಿಂತನೆ ಎಂಬುದು ಏಳನೆಯ ತೀರ್ಥ. ಹೀಗೆ ಏಳು ತೀರ್ಥಗಳು ಮಾನವನ ಮನೋರಂಗದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮೇಲೆ ದಯಾಪೂರ್ಣನಾಗಿರುವುದೇ ಮುಖ್ಯವಾದ ತೀರ್ಥ. ಈ ದಯಾತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದರೆ ಮಾನವನ ಮುಖ್ಯವಾದ ಶುದ್ಧಿ. ಬರಿ ಹೊರಗಿನ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ದೇಹವನ್ನು ಎದ್ದಿ ತೆಗೆದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಸ್ನಾನವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮೈ ಮೇಲಿನ ಕೊಳೆಯನ್ನು ಕಳೆದ ಮಾತ್ರವೇ ಸ್ನಾನವಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸಿನ ಕೊಳೆಯನ್ನು ತೊಳೆಯುವುದೇ ನಿಜವಾದ ಸ್ನಾನ. ಮನಃಶುದ್ಧಿಯೇ ತೀರ್ಥಸ್ನಾನದ ನಿಜವಾದ ಶುದ್ಧಿ. ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಇರುವ ಮೀನು ಮೊಸಳೆಗಳು ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವೂ ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಆದರಿಂದ ಆ ಜಲಚರ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಪುಣ್ಯವೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಸ್ವರ್ಗವೂ ದೊರಕುವುದಿಲ್ಲ. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಸತ್ಯಭೂತ ದಯಾ ಮುಂತಾದ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಮನಸ್ಸು ಮಾತ್ರ ನಿರ್ಮಲ ಸ್ನಾನದ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ, ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧ, ಲೋಭ, ಸ್ವಾರ್ಥ, ಅಸೂಯೆ ಮುಂತಾದವುಗಳು ಮನಸ್ಸಿನ ಕೊಳೆ ಎನಿಸುವವು. ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ನಿರ್ಮಲವಾದ ಅಂತಃಕರಣ ದಿಂದ ನೀಡಿದ ದಾನ, ಮಾಡಿದ ಯಜ್ಞ, ಅನುಷ್ಠಿಸಿದ ತಪಸ್ಸು. ಆಚರಿಸಿದ ಪೂಜೆ, ಸೇವಿಸಿದ ತೀರ್ಥ, ಗೈದ ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಇವೆಲ್ಲವೂ ನಿಜವಾದ ತೀರ್ಥವೆನಿಸುತ್ತವೆ. ಎಲ್ಲ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ವಶದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡ ಪುರುಷನು ನೆಲೆಸಿದ ನೆಲವೇ ನೈಮಿಷ. ವಾಸಿಸಿದ ಸ್ಥಳವೇ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ. ಇದ್ದ ಪ್ರದೇಶವೇ ಪುಷ್ಕರ.

ಸೂತ:- ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನು ಪವಿತ್ರವಾದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಈ ಅಯೋಧ್ಯಾ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಪಠಿಸುವನೋ ಅಥವಾ ಶ್ರವಣ ಮಾಡುವನೋ ಅವನಿಗೆ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪರಮಪ್ರಸಾದದಿಂದ ದಿವ್ಯ ಸದ್ಗತಿಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದು. ದೂರ ದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಈ ಅಯೋಧ್ಯಾ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ತಾವು ಸ್ವಯಂ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರಬೇಕು.

ಇಲ್ಲಿಯ ಎಲ್ಲ ಸಂಗಮತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ಹರಿಯ ದರ್ಶನ ವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅನಂತರ ಬ್ರಹ್ಮಕುಂಡ ಚಕ್ರತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಚಕ್ರಹರಿ, ಧರ್ಮಹರಿ ಎಂಬ ಭಗವಾನ್ ಮೂರ್ತಿಗಳ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಮರುದಿನ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಸ್ವರ್ಗದ್ವಾರ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಅಯೋಧ್ಯಾಪುರಿಯ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅನಂತರ ವೀರಮತ್ತ ಗಜೇಂದ್ರ, ನಂದೀ ದೇವಿ, ಶೀತಲಾದೇವಿ ವಟುಕಭೈರವರ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅದರ ಮುಂದಿರುವ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಮಹಾವಿದ್ಯೆಯ ಅನಂತರ ಪಿಂಡಾರಕ ಹಾಗೂ ವಿಘ್ನೇಶ್ವರ ದರ್ಶನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮೂರನೆಯ ದಿನ ಬ್ರಹ್ಮಕುಂಡ ಸ್ನಾನ, ವಿಷ್ಣು ಹರಿ, ಮಂತ್ರೇಶ್ವರ, ಮಹಾದಿವ್ಯಾದಿ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಅಯೋಧ್ಯಾಪುರಿಯನ್ನು ದರ್ಶನಮಾಡಿ ಸ್ವರ್ಗದ್ವಾರ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿ ಉಟ್ಟ ಬಟ್ಟೆ ಸಹಿತವಾಗಿಯೇ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಮಾನವರ ಸರ್ವ ಪಾಪಗಳು

ನಷ್ಟವಾಗುವವು. ಈ ಅಯೋಧ್ಯಾ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವಿನ ಕೈಯಲ್ಲಿಯ ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇದು ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗಿಂತ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠ ಕ್ಷೇತ್ರ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿತ ವಾಗಿದೆ. ಈ ಅಯೋಧ್ಯಾ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯೆಯ ಶ್ರವಣ ಪಠನಪಾರಾಯಣ ಗಳಿಂದ ಸಂತಾನ, ಸೌಭಾಗ್ಯ, ಸಂಪತ್ತು, ಸದ್ಗತಿಗಳನ್ನು ಮಾನವರು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿಯೂ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಅಯೋಧ್ಯ ಮಹಾತ್ಮೆ ಮುಗಿಯುವುದರೊಂದಿಗೆ ಕುಮಾರಿಕಾ ಖಂಡ ಸಂಪೂರ್ಣ

೩. ಅರುಣಾಚಲ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ಖಂಡ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೪೧

ಶೌನಕ:- ಸೂತಾಚಾರ್ಯರೇ, ನಮಗೆ ಅರುಣಾಚಲದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕೇಳುವ ಅಪೇಕ್ಷೆ. ಅದೂ ಕೂಡಾ ತಮ್ಮ ಮುಖದಿಂದ.

ಸೂತ:- ಋಷಿಗಳೇ! ಅರುಣಾಚಲದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ನಿಮಗಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುವೆ. ಅವಹಿತ ಮನಸ್ಕರಾಗಿ ಆಲಿಸಿರಿ. ಬಹಳ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ ಮಾತು. ಪುಣ್ಯಧಾಮವಾದ ಸತ್ಯಲೋಕ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಅಧಿಷ್ಠಾನ. ಕಮಲಪೀಠದಲ್ಲಿ ಚತುರ್ಮುಖ ಆಸೀನ. ಅಲ್ಲಿಗೇ ಮಹಾತ್ಮರಾದ ಸನಕ ಮಹಾಮುನಿಗಳ ಆಗಮನ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ದಂಡಪ್ರಣಾಮ. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅಂಜಲಿಬಂಧನ. ಮುಖದಿಂದ ಶಾರದಾ ಪತಿಯ ಸ್ತವನ.

ಸನಕ:- ಭಗವನ್! ಅನಂತ ವಂದನೆ ನಿಮ್ಮ ಪಾದಾರವಿಂದಗಳಿಗೆ. ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲೋಕಗಳಿಗೆ ತಾವೇ ಆಧಾರ. ನೀವು ವೇದಪಾಠಕರು ಇದ್ದಂತೆ ವೇದ ವೇದ್ಯರೂ ಆಗಿರುವಿರಿ. ನನಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ದಿವ್ಯ ಜ್ಞಾನೋದಯವಾದದ್ದು ತಮ್ಮ ಕೃಪಾಬಲದಿಂದಲೇ. ಈಗ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ನನ್ನದೊಂದು ವಿಜ್ಞಾಪನೆ. ಈ ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಇರುವ ಶಿವಲಿಂಗಗಳು ಅಸಂಖ್ಯ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಬೆಳಗುವ ಜಗದಾಧಾರವಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸನ್ನಿಧಾನೋಪೇತವಾದ ಶಿವಲಿಂಗವು ಯಾವುದು? ಯಾವ ಶಿವಲಿಂಗದ ಸ್ಮರಣಮಾತ್ರದಿಂದ ಪಾಪ ನಾಶ? ಆತ್ಮವಿಕಾಸ? ಶಿವನ ಸಾರೂಪ್ಯವನ್ನೇ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಕರುಣಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಯಾವ ಶಿವಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಉಂಟು? ಪ್ರಪಂಚದ ಹುಟ್ಟು, ಉಳಿವು ಅಳಿವುಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಕಾರಣನಾದ ಕೈಲಾಸಪತಿಯ ದಿವ್ಯ ದರ್ಶನವು ಯಾವ ಶಿವಲಿಂಗದ ಆರಾಧನೆಯಿಂದ ಸುಲಭ ಸಾಧ್ಯ? ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನನಗೆ ತಾವು ವಿವರಿಸಿರಿ.

ಬ್ರಹ್ಮದೇವ:- ವತ್ಸ! ಮೊದಲು ನಿನಗೆ ಧನ್ಯವಾದ. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯಿಂದ ಆ ರುದ್ರಾಂತರ್ಗತ ಸಂಕರ್ಷಣನ ನೆನಪು ನನಗುಂಟಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದೆಯಲ್ಲವೆ! ಅದರಿಂದ ಹರಿಭಕ್ತಿಯೋಗದ ಸ್ಮೃತಿ ಉದ್ಭೂತವಾಯಿತು ನನ್ನ ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ನೀನು ನನ್ನ ಮಾನಸಕುವರ. ನನ್ನ ಆನಂದದ ಗ್ರಂಥಿಯೇ ನೀನು. ನಿನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕೊಡಬೇಕು. ಆದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನೀಗ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಆ ಭಕ್ತಿಯೋಗದ ವಿಷಯವನ್ನೇ ಮೆಲುಕು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಶಿವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಕೇಶವನನ್ನು ಕುರಿತು ಅತ್ಯುಗ್ರವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದವನು ಸನಕ. ಆದರೆ ಅದರಿಂದ ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯೋಗದ ಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಕಂಡವ ನಿನ್ನ ಜನಕ. ನನ್ನ ಹೃದಯಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಇದೀಗ ಹರಿಹರ

ಭಕ್ತಿಯ ಮಹೋದಯ. ಅದರಿಂದ ನನ್ನ ಹೃದಯವು ಆಕೃಷ್ಟವಾಗಿ ನಿರಂತರವೂ ದೇವೋನ್ಮುಖವಾಗಿದೆ. ಯಾರ ಪ್ರಶಾಂತವಾದ ಅಂತಃಕರಣದಲಿ ದೇವನಿಷ್ಠೆಯು ಎಂದೂ ನಂದದ ನಂದಾದೀಪವಾಗಿ ಸಂತತವು ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವದೋ ಅಂತಹ ಮನುಷ್ಯನು ನಿಜವಾಗಿ ಪುಣ್ಯ ಪುರುಷ. ಅವರ ಜೀವನ ಪರಮಪಾವನ. ಹರಿಹರರೊಂದಿಗೆ ಸಂಭಾಷಣೆ, ಸಹವಾಸ, ಸಂಗತಿ ಸಂದರ್ಶನ, ಸ್ಮರಣ ಎಲ್ಲವೂ ಪಾಪ ಪರಿಹಾರಕ, ಪುಣ್ಯಕಾರಕ.

ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಾಪರಾಶಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕರಗಿಸುವ ಶಿವನ ತೇಜವು ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. ಆ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಬಿತ್ತರಿಸುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು.

ಹಿಂದೆ ಒಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸಂದರ್ಶನದ ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದೆ. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಸಮಕ್ಷಮದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಗ್ನಿಸ್ತಂಬವು ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. ಎಲ್ಲ ಲೋಕಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಆಚೆಗೆ ಚಾಚಿತ್ತು ಅದರ ಜ್ವಾಲಾಮಾಲೆ. ಮೇಲಿಂದ ಕೆಳಗಿನವರೆಗೆ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯಿಂದಲೂ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿತ್ತು ಆ ಅಗ್ನಿಸ್ತಂಭ. ಅದರ ತುದಿ ಎಲ್ಲಿ? ಮೊದಲು ಎಲ್ಲಿ? ಯಾವದೂ ಗೊತ್ತಾಗದಂತೆ ದಿಗ್‌ದಿಗಂತಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ದಹಿಸುತ್ತಿತ್ತು ಆ ತೇಜಸ್ತಂಭ. ಭಗವಾನ್ ಮಹೇಶ್ವರನ ಆ ತೇಜೋಮಯ ರೂಪವನ್ನು ಕಂಡು ಭಕ್ತಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿತು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ. ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತವಾದ ಚಿತ್ತದಿಂದ ನಾನು ಅದರ ಪೂಜೆಗೈದೆ ಮಾನಸ ಪೂಜಾವಿಧಿಯಿಂದ, ನನ್ನ ನಾಲ್ಕು ಮುಖಗಳಿಂದಲೂ ನಿರಂತರ ನಡೆದಿತ್ತು ವೇದಘೋಷ. ವೇದಪಾರಾಯಣ ಪರಿಪೂತವಾದ ನನ್ನ ನಾಲಿಗೆಯಿಂದ ಭವಾನೀಪತಿಯಾದ ಆ ಭಗವಂತನನ್ನು ಬಾಯಿತುಂಬ ಹೊಗಳಿದೆ. ಹೃದಯ ತುಂಬಿ ಹಾಡಿದೆ. ಭಕ್ತಿಭಾವ ಭರಿತನಾಗಿ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದೆ.

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಶಿವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಜಗದಂಡ ಮಂಡಲದ ನಿರ್ಮಾಪಕನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಚರಾಚರ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೆಲ್ಲ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿ ಗೈಯ್ಯುವ ತೇಜೋಮೂರ್ತಿಗೆ ವಂದನೆ. ಭಗವನ್! ನಿನ್ನ ಈ ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾದ ಈ ಪ್ರಕಾಶ ಪುಂಜದಿಂದ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವೂ ಬೆಳಗುತ್ತಲಿದೆ. ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಈ ದಿವ್ಯವಾದ ತೇಜಸ್ತಂಭದ ದರ್ಶನವನ್ನು ಪಾಮರರು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರರು. ಹುಟ್ಟುಗುರುಡನು ಬೆಳಕಿನ ಬೆಟ್ಟವಾದ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ನೋಡಬಲ್ಲನೇ! ಅದರಂತೆ ಇದೀಗ ಇಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣೆದುರು ಉದ್ಭೂತವಾದ ಈ ನಿನ್ನ ತೇಜೋಲಿಂಗವು ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ನೋಡಲು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡಿಯು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವನ್ನು ಧರಿಸಿದಂತೆ ಯೋಗಿಜನರು ತಮ್ಮ ಅಂತರಾತ್ಮದ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಈ ಜಾಜ್ವಲ್ಯಮಾನವಾದ ತೇಜೋರೂಪವನ್ನು ಕಾಣುವರು. ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ನಿನಗಿಂತ ಮಿಗಿಲಾದ ಮಹಾನ್ ವಸ್ತುವು ಬೇರೊಂದಿಲ್ಲ. ಅದರಂತೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸುವ ನನಗಿಂತ ಮಿಗಿಲಾದ ದೇವಭಕ್ತರಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವೂ ನೆಟ್ಟ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಒಂದು ಕ್ಷಣಮಾತ್ರವೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇರಲಾರದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಿನ್ನ ಚರಣಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಚಿತ್ತವು ಸದಾಲೀನ, ನಿನ್ನ ಮಹಿಮಾವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ವಾಣಿಯು ಸದಾಕಾಲವೂ ಸಂಲಗ್ನವಾಗಲಿ. ನನ್ನ ಎಲ್ಲ ಕಾಯ ಕರಣ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು ನಿನ್ನ ಸೇವಾವಿಧಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಸಾರ್ಥಕತೆಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲಿ. ನಾನು ನಿನ್ನ ಪಾದಾರವಿಂದಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಣತನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡು, ನಿನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಉತ್ಸುಕನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ವಿನಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೀಗೆ ನಿವೇದನೆ ಗೈದು ಕೈಜೋಡಿಸಿ ಆ ಪರಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪುನಃ ಪುನಃ ಪ್ರಣಾಮಗೈದ. ಅನಂತರ ಶ್ರಾವಣದ ಮೋಡದಂತೆ ಗಂಭೀರ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಶಂಕರರನ ಮಹಾಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕೀರ್ತನೆಗೈಯುತ್ತ ಇಂತು ನುಡಿದನು, - ಇದು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಲೋಕ ವಿಡಂಬನಾತ್ಮಕ ನುಡಿ.

ವಿಷ್ಣು:- ಮೂರು ಲೋಕದ ಒಡೆಯನಾದ ಗಂಗಾಧರನೆ, ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ, ಶಿರದಲ್ಲಿ ಮರಿಚಂದಿರನನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಅರ್ಧನಾರೀ ನಟೇಶ್ವರನಿಗೆ ಗೆಲವು. ದೇವ ದೇವನಾದ ಮಹಾದೇವ! ನಿನ್ನ ಕರುಣೆಗೆ ಎಣೆ ಇಲ್ಲ. ಭಕ್ತ ಜನರ ಮೇಲೆ ಆ ನಿನ್ನ ಕರುಣೆಯು ಯಾವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾ ಇರುತ್ತದೆ. ಸರ್ವ ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಕಲವಿಧ ಜ್ಞಾನ ವಿಜ್ಞಾನಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಅಥವಾ ಪ್ರಭುತ್ವವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದು ನಿನ್ನ ಕೃಪಾದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಾತ್ರ. ಬಲ ಐಶ್ವರ್ಯ ಆನಂದ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಭಕ್ತರಿಗೆ ನಿನ್ನ ಕರುಣಾ ಕಟಾಕ್ಷಪಾತದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ. ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲಿಕ್ಕೆ ನೀನೊಬ್ಬನೇ ಸಮರ್ಥನು. ಅಥವಾ ನಿನ್ನ ಪೂರ್ಣ ಕೃಪಾಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಪಡೆದು ಧನ್ಯರಾದ ಭಕ್ತರು ಮಾತ್ರ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶಕ್ತರು. ಭ್ರಮರವು ಕೀಟವನ್ನು ತನ್ನೆಡೆಗೆ ಸೆಳೆದುಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ತನ್ನಂತೆಯೇ ಮಾಡಿ ತನ್ನ ಸಾರೂಪ್ಯವನ್ನೆ ತಂದುಕೊಡುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ ನೀನು ಕೂಡಾ ನಿನ್ನ ಕ್ಷುದ್ರ ಭಕ್ತನನ್ನು ನಿನಗೆ ಸಮಾನನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವೆ. ನಿಜವಾದ ಶಿವಭಕ್ತರೆಲ್ಲರೂ ನಿಜವಾಗಿ ಹರಿಭಕ್ತರೇ ಆಗುವರು. ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ನನ್ನ ಅಂಶದಿಂದಲೇ ಉತ್ಪನ್ನರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದಲೇ ಅವರು ಇಷ್ಟು ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ. ನನ್ನ ಪೂರ್ಣಾನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾದ ಆ ದೇವತೆಗಳೂ, ಭಕ್ತರೂ, ನಿನಗೆ ಸಮಾನರೇ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. ನಿಗಿ ನಿಗಿ ಬೆಂಕಿಯ ಉರಿಗೆ ಕಾದು ಕೆಂಪಗಾದ ಕಬ್ಬಿಣದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಅಗ್ನಿಯು ಮೂಲ ನಿಗಿ ನಿಗಿ ಬೆಂಕಿಯಷ್ಟೇ ದೇದೀಪ್ಯಮಾನವಾಗಿ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವದಿಲ್ಲವೆ? ಅದರಂತೆ ನನ್ನ ಕೃಪಾಪಾತ್ರರೆಲ್ಲರೂ ನಿನ್ನಂತೆಯೇ ದೀಪ್ತಿಮಂತರಾಗಿ ತೇಜೋಮೂರ್ತಿಗಳಾಗಿ ಬೆಳಗುವರು. ಸರ್ವಾಧಾರನಾದ ಶಂಕರದೇವನೆ! ದಯೆದೋರು ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಪರಮಾನಂದವನ್ನು ನೀಡುವ ದಿವ್ಯ ದರುಶನ ಮಾಡಿಸು.

ಸೂತ:- ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅಜ್ಞ ಜನಮೋಹನಾರ್ಥವಾಗಿ ಹೊಗಳಿ ಹಾಡುವ ವಿಷ್ಣು ಹಾಗು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ವಿವಿಕ್ಷೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಸ್ತುತಿಪಾಠವನ್ನು ಕೇಳಿ ಸುಪ್ರಸನ್ನನಾದನು ಆ ಸತೀಪತಿ. ಅವರ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಆ ತೇಜೋಮಯ ಸ್ತಂಭದಿಂದ ಧವಲ ದೀಧಿತಿಯುಳ್ಳ ಗೌರವರ್ಣದ ಗೌರೀಪತಿಯು ಪುರುಷ ರೂಪದಿಂದ ಪ್ರಕಟನಾದನು. ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಅರ್ಧಚಂದ್ರ, ತೊಳಗುವ ಮುಕುಟ, ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಿ, ಬಾಲಮೃಗ, ಅಭಯ ಹಾಗು ವಿಶ್ರಾಮ ಮುದ್ರೆ, ಜಡೆಯಲ್ಲಿ ಗಂಗೆ, ಮುಖದಲ್ಲಿ ಮಂದಹಾಸ, ಕೊರಳಲ್ಲಿ ರುಂಡಮಾಲೆ ಮೈಮೇಲೆ ವ್ಯಾಘ್ರಾಂಬರ. ಪ್ರಸನ್ನಮುಖದ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಬ್ರಹ್ಮ ಹಾಗು ವಿಷ್ಣುದೇವೋತ್ತಮರನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡಿದನು- ಹರಿಬ್ರಹ್ಮರೇ! ನಿಮ್ಮ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಾನು ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿರುತ್ತೇನೆ. ನೀವು ನನ್ನಿಂದ ಏನಾದರೂ ನಿಮಗೆ ಅಪೇಕ್ಷಿತ ವರವನ್ನು ಕೇಳಿರಿ.

ಭಗವಾನ್ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಈ ನುಡಿಯನ್ನು ಆಲಿಸಿ ತುಂಬ ಸಂತಸವಾಯಿತು ಆ ದೇವತಾಶ್ರೇಷ್ಠರಿಗೆ. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಕೈ ಜೋಡಿಸಿದರು. ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ನಿವೇದಿಸಿದರು. ಆ ತ್ರಿಭುವನ ವಿಧಾತಾರನನ್ನು ವೇದೋಕ್ತ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿದರು. ಆನತಮಸ್ತಕರಾಗಿ ಪ್ರಣಮಿಸಿ ವಿಜ್ಞಾಪನೆಗೈದರು.

ಹರಿಬ್ರಹ್ಮ:- ಭಗವನ್! ಭವಾನೀನಾಥ, ದಿವ್ಯ ದೀಧಿತಿಯುಕ್ತವಾದ ಈ ನಿನ್ನ ದಿವ್ಯ ರೂಪಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ನಮಸ್ಕಾರ. ನೀನು ಎಲ್ಲ ಭಕ್ತರಿಗೂ ವರವನ್ನು ಕೊಡಲು ಈಶನಾಗಿರುವಿ. ಆದುದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಈಶ್ವರನೆಂದು ಹೆಸರು. ಮೂವತ್ತು ಮೂರು ಕೋಟಿ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ನೀನು ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದುದರಿಂದ ನೀನು ಮಹಾದೇವ. ನಿನ್ನ ಅನುಪಮ ತೇಜಸ್ಸಿನ ಪ್ರಭೆಯಿಂದ ಆಕಾಶದ ಅಂತರಾಳ ಎಲ್ಲವೂ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತುಂಬಿಹೋಗಿದೆ. ನಿನ್ನ ಈ ದಿವ್ಯವಾದ ದೀಪ್ತ ದಿಧೀತಿಯಿಂದ ಜಗದಂಡಮಂಡಲ ಎಲ್ಲವೂ ಪ್ರಭಾಪುಂಜ ಪಿಂಜರಿತವಾದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಈ ನಿನ್ನ ಕಾಂತಿ ಮಹಾಪೂರವು ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಹೋದರೆ ದೇವಲೋಕ ಯಾವುದು? ನಕ್ಷತ್ರಲೋಕ ಯಾವುದು? ಧ್ರುವಮಂಡಲ ಎಲ್ಲಿ? ಭೂಮಂಡಲ ಎಲ್ಲಿ? ಗುರುತಿಸುವದೇ ಕಠಿಣವಾಗುವದು. ಆ ನಿನ್ನ ತೇಜಸ್ತಂಭದ ದಿವ್ಯದೀಪ್ತಿಯು ಇನ್ನೂ ದೇದೀಪ್ಯಮಾನವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಹೋದರೆ ಅರ್ಥಾತ್ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತ ನಡೆದರೆ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವೂ ಭಸ್ಮವಾದೀತು. ಈಗಾಗಲೇ ನಿನ್ನ ಈ ತೇಜಸ್ತಂಭದ ಉಗ್ರಕಾಂತಿ ಕಿರಣಗಳ ಕಾವಿನಿಂದ ಬೆಂದುಹೋಗಿದೆ ಬಾಂದೊಡಲು. ಉದ್ದೀಪಿತವಾಗಿದೆ ಅಮರಾವತಿ. ಉತ್ತಪ್ತವಾಗಿದೆ ನಕ್ಷತ್ರಲೋಕ. ಸಿದ್ಧಚಾರಣ ಗಂಧರ್ವದೇವತೆ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಪ್ರಪಂಚದ ವಕ್ಷಸ್ಥಳವಾದ ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಲು ಬಾರದಂತಾಗಿದೆ. ಈ ಭೂಮಂಡಲವೂ ಕೂಡಾ ಬಾಣಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೇಯಲು ಇಟ್ಟಂತೆ, ಕಿಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಕುದಿಯಲಿಟ್ಟಂತೆ ಬೇಗೆಯಿಂದ ಬಸವಳಿದಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಈ ಎಲ್ಲ ಚರಾಚರ ಜಗತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡು. ನಿನ್ನ ಈ ತೇಜೋರೂಪವನ್ನು ಉಪಸಂಹರಿಸು. ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾದ ನಿನ್ನ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಪರ್ಯಾಪ್ತವಾದ ತೇಜಃಪಿಂಡವನ್ನು ಉಪಸಂಹರಿಸಿ ಒಂದೇ ಒಂದು ಪ್ರಶಾಂತವಾದ ಸೌಮ್ಯ ಸ್ವರೂಪದ ಸ್ಥಾವರ ಲಿಂಗರೂಪದಿಂದ ಪರಿವರ್ತನೆಗೊಳಿಸು. ಅದಕ್ಕೆ ಅರುಣಾಚಲ ಎಂಬ ಹೊಸ ಹೆಸರನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸು. ಯಾವ ಮಾನವನು ನಿನ್ನ ಅರುಣಾಚಲ ಎಂಬ ಈ ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ವಂದಿಸುವನೋ ಅವನಿಗೆ ದೇವತೆಗಳಿಗಿಂತ ಮಿಗಿಲಾದ ಮಹತ್ವ, ಮಾನ ಮರ್ಯಾದೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವವು. ಅರುಣಾಚಲೇಶ! ಒಮ್ಮೆ ನಿನಗೆ ಶರಣು ಬಂದರೆ ಸಾಕು. ಐಶ್ವರ್ಯ, ಸೌಭಾಗ್ಯ ಮಹತ್ವ ಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಇದೆಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಸಾವನ್ನು ಮೀರಿ ನಿಲ್ಲುವ ಮೃತ್ಯುಂಜಯತ್ವ ಮಹಿಮೆಯು ಕೂಡ ಲಭ್ಯವಾಗುವದು.''

ದೇವಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ವಿಷ್ಣು ವಿಧಾತರ ಈ ಸ್ತುತಿಯಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟನಾದ ಸದಾ ಶಿವ. ಆನಂದದಿಂದ ಉದ್ಗರಿಸಿದ. ''ತಥಾಸ್ತು!'' ಮತ್ತೆ ಆಗ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಸಂತತವೂ ಭಕ್ತಿ ತುಂಬಿ ತುಳುಕಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕಮಲಾಕಾಂತನು ಅರುಣಾಚಲೇಶ್ವರನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡುತ್ತ

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು. ''ಕರುಣಾಸಾಗರನಾದ ಅರುಣಾಚಲೇಶ್ವರ! ಪ್ರಸನ್ನನಾಗು. ಭಗವನ್! ನೀನು ಪ್ರಕಟವಾದದ್ದು ಲೋಕಕ್ಕೆಲ್ಲ ಕ್ಷೇಮಕರ, ನಮಗಂತೂ ವಿಶೇಷ ಶಿವಶಂಕರ. ನಾನು ಹಾಗೂ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಲೋಕಶಿಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ. ನಿನ್ನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದ ಮನುಷ್ಯನೇ ಧನ್ಯ. ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಪೂಜೆಯ ಉಪಕರಣ ಹಾಗೂ ಯಥೋಚಿತವಾದ ಮಂತ್ರ, ತಂತ್ರಗಳಿಂದ ಒಡಗೂಡಿ ನಿನ್ನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಅವನು ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ, ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಮಹಾರಾಜನಾಗಿ ಜನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಕೂಡಾ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ನಿರಂತರ ದೇವತಾ ಸಮಾರಾಧನೆ ಗೈಯ್ಯುತ್ತಾನೆ. ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದ ಮಾನವರ ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ಅಳಿದು, ಮಡದಿ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಮಮತೆಯನ್ನು ಕಳೆದು, ಭಗವಂತನ ಪಾದಾರವಿಂದಗಳಲ್ಲಿ ಅದ್ಭುತ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡಿ ಮಾನವನ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ ಈ ಅರುಣಾಚಲೇಶ್ವರನ ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತವಾದ ಪೂಜೆ.''

ಚಂದ್ರಚೂಡನು ಈ ಚಾರುತರ ವಚನ ರಚನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಪ್ರೀತ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ವಂದಿಸಿ, ತಾನು ಅರುಣಾಚಲ ರೂಪದಿಂದ ಸ್ಥಾವರ ಲಿಂಗವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದನು. ಪರಶಿವನ ತೈಜಸಲಿಂಗವಾದ ಈ ಶಿವಲಿಂಗವು ''ಅರುಣಾಚಲ'' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಧರಣೀತಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾಗಿ ಸದ್ಭಕ್ತದೃಷ್ಟಿ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಳಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬೆಟ್ಟ ಬಯಲು, ಬಾನು ಕಾನನಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತುಂಬಿ ವಿಜೃಂಭಿಸುವ ಚತುಃಸಾಗರಗಳು ಈ ಅರುಣಾಚಲದ ಪರಿಸರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶ ಕೂಡ ಮಾಡಲಾರವು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಮುಳುಗಿಸಿ ಬಿಡುವ ಮಾತಂತೂ ದೂರ ಉಳಿಯಿತು.

ಬ್ರಹ್ಮದೇವ:- ಸನಕ ಮುನಿಯೇ! ಅರುಣಾಚಲ ರೂಪದಿಂದ ನಿಂತಿರುವ ಭಗವಾನ್ ಪರಮೇಶ್ವರನ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಂಡವರು ಕೃತಾರ್ಥರಾಗುವರು. ನಮಸ್ಕರಿಸಿದವರು ಧನ್ಯರಾಗುವರು. ಸಮಸ್ತ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದ ಫಲವು ದೊರಕುವದು ಈ ಅರುಣಾಚಲ ದರ್ಶನದಿಂದ. ಸರ್ವಯಜ್ಞಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನದ ಫಲ ಈ ಗಿರಿಯ ಸಂದರ್ಶನದಿಂದ ಲಭ್ಯ. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ತಪಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡವರಿಗೆ ಶಿವನು ಸ್ವಯಂ ಇಷ್ಟಾರ್ಥದಾನಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಿರುವನು. ಅರುಣಾಚಲ ಲಿಂಗದ ಪೂಜೆಗೈದವನಿಗೆ ಕಲಿಬಾಧೆ ತಟ್ಟುವದಿಲ್ಲ. ಪಾಪಲೇಪ ಆಗುವದಿಲ್ಲ. ಆದಿವ್ಯಾಧಿಗಳು ಬಾಧಿಸುವದಿಲ್ಲ.

ಶೌನಕ:- ಎಲ್ಲ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲೂ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಶಿವಸ್ಥಾನವು ಯಾವದು? ಇದನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳಿರಿ.

ಸೂತ:- ಪೂರ್ವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಮಹಾಮುನಿಗಳು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಪರಮೇಶ್ವರನ ವಾಹನವಾದ ನಂದೀಶ್ವರನು ಉತ್ತರ ರೂಪವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ನಿನಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು.

ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ:- ನಂದೀಶ್ವರ! ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಪುರಾಣ ಮತ್ತು ನಿಗಮಾಗಮದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ತಿಳಿಯದೆ ಇರುವದು ಯಾವದು ಇದೆ? ಆದರೆ ತಾವು ಈ ಮೊದಲು ನಮಗೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದು ಇಷ್ಟೆ. ಮಾನವರಿಗೆ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯತಕ್ಕ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಮೂರು, ತಾರಕ ಸುಖ, ಸ್ವರ್ಗಭೋಗ ಮತ್ತು ಕೈವಲ್ಯ. ಈ ಮೂರರಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ತಾರಕ ಸುಖ ಮತ್ತು ಸ್ವರ್ಗಭೋಗ ಇವು ಎರಡು ಪುಣ್ಯ ಸವೆದ ಬಳಿಕ

ನಷ್ಟವಾಗುವವು. ಆದರೆ ಕೊನೆಯದಾದ ಕೈವಲ್ಯ ಅರ್ಥಾತ್ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಎಂದೂ ನಾಶವಿಲ್ಲ. ಈ ಮೋಕ್ಷವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದು ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನದಿಂದ ಮಾತ್ರ. ಇಂಥ ವಿಶುದ್ಧ ಜ್ಞಾನವು ದೇಹಧಾರಿಗಳಿಗೆ ದೊರಕುವದು ಅತ್ಯಂತ ದುರ್ಲಭ. ಇಂಥ ಅತ್ಯಂತ ದುರ್ಲಭವಾದ ಶುದ್ಧಾತ್ ಶುದ್ಧತರವಾದ ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನವು ಅತ್ಯಂತ ದುರ್ಲಭವಾಗಿದ್ದರೂ ಕೆಲವೊಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನಾದಿ ಪ್ರಯಾಸವಿಲ್ಲದೆ ಸ್ವಯಂ ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಈ ವಿಶಿಷ್ಟ ಶಿವಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದರೆ ಸಾಕು. ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮಹಿಮೆ ಹಾಗೂ ಈಶ್ವರನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ದಿವ್ಯ ಜ್ಞಾನೋದಯ ವಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಕ್ಷೇತ್ರ ಯಾವದು? ಅಧ್ಯಯನಾದಿಗಳು ಇಲ್ಲದೆ ಮಾನವರಿಗೆ ದುರ್ಲಭವಾದ ಜ್ಞಾನಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡುವ ಅಂಥ ಮಹಾಕ್ಷೇತ್ರದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳಿರಿ.

ಹೀಗೆ ಕೇಳಿ ಮಹಾನ್ ಮುನಿಗಳಾದ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯರು ಉಳಿದ ಮನೀಷಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಶಿಲಾದ ಪುತ್ರನಾದ ನಂದೀಶ್ವರನ ಅಡಿದಾವರೆಗಳಿಗೆ ವಂದಿಸಿದರು. ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡರು.

ನಂದೀಶ್ವರ:- ಮುನೀಶ್ವರನಾದ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ! ನೀನು ಒಳ್ಳೆ ಮಾರ್ಮಿಕ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದೆ. ಈ ಧರಣೀಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಶಿವಪ್ರಧಾನವಾದ ಅನೇಕ ತೀರ್ಥಸ್ಥಾನಗಳು ಇವೆ. ಲೋಕ ಕ್ಷೇಮಾಕಾಂಕ್ಷಿಯಾದ ಆ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನು ಲೋಕ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಹಾಗೂ ಭಕ್ತಜೀವರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲವೊಂದು ಅಂಥ ದಿವ್ಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಆ ಎಲ್ಲ ಶಿವಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನತರವಾದುದೆಂದರೆ, ವಾರಣಾಸಿ ಅರ್ಥಾತ್ ಕಾಶಿ. ಈ ವಾರಣಾಶಿ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಸುತ್ತು ಮುತ್ತು ಐದು ಯೋಜನದ ಸ್ಥಳವೆಲ್ಲವೂ ಪರಮ ಪಾವನ, ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮುಖ್ಯ ಅಧಿದೇವತೆ ಮಹಾದೇವ. ಆ ಮಹಾದೇವನು ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಮರಣ ಹೊಂದಿದವರಿಗೆ ರಾಮತಾರಕ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಅವಿಮುಕ್ತ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಅವನಿಂದ ಈ ಕಾಶೀ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಅವಿಮುಕ್ತ ಕ್ಷೇತ್ರ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ. ಈ ಕಾಶಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪರಮೇಶ್ವರನು ಎಂದೂ ಹೋಗುವದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಅವಿಮುಕ್ತ ಕ್ಷೇತ್ರವೆಂಬ ಇದರ ಶುಭನಾಮ ಸಾರ್ಥಕ. ಈ ಆದಿ ಮುಕ್ತೀಶ್ವರನನ್ನು ಇಲ್ಲಿರುವ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷಿ ದೇವಿಯು ಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಕಪಾಲಮೋಚನ ತೀರ್ಥ ಇರುವದು ಇದೇ ಅವಿಮುಕ್ತ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ. ಕಾಲಭೈರವನ ನಿವಾಸವೂ ಇಲ್ಲಿಯೇ. ಈ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮರಣವನ್ನು ಅಪ್ಪಿದ ಜೀವ ಶಿವಸ್ವರೂಪನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಪಿಂಡ ಪ್ರದಾನ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೃಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ ಪಿತೃಗಣ.

ನೀನು ಕೇದಾರತೀರ್ಥದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕೇಳಿರುವಿಯಷ್ಟೆ! ಅಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಶಂಕರನು ಮಹಿಷ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿರುವ ಬದರಿಕಾಶ್ರಮ ಎಂಬ ಪುಣ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರವಂತೂ ಮನುಷ್ಯ ಮಾತ್ರರಿಗೆ ಶುದ್ಧಿಪ್ರದವಾಗಿದೆ. ಸಿದ್ಧಿಪ್ರದವೂ ಅಹುದು. ಈ ಬದರಿಕಾಶ್ರಮದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಪರಮೇಶ್ವರನು ನರನಾರಾಯಣರಿಂದ ಪರಿಪೂಜಿತನಾಗುವನು. ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯದ ಹೆಸರನ್ನು ನೀನು ಕೇಳಿರಲು ಸಾಕು. ತ್ರಿಪುರನನ್ನು ಕೊಂದು ಕೈಲಾಸಪತಿಯು ಇಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದಾನೆ ನಿತ್ಯ ನಿರಂತರವಾಗಿ.

ಅಮರೇಶ ತೀರ್ಥವು ಧರ್ಮಾದಿ ಚತುರ್ವಿಧ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳ ಸಿದ್ಧಿಪ್ರದ. ಓಂಕಾರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಮಹಾದೇವನು ಚಂಡಿಕಾ ಎಂಬ ನಾಮದಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧಳಾದ ಪಾರ್ವತಿ ದೇವಿಯೊಡನೆ ಇಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಪುಷ್ಕರ ಎಂದು ಮತ್ತೊಂದು ತೀರ್ಥ. ರಜೋನಂದ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಶಿವನ ನಿತ್ಯ ಸನ್ನಿಧಾನ ಅಲ್ಲಿ. ಪುರುಹೂತಾ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪಾರ್ವತಿಯು ಪರಮೇಶ್ವರನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಸಿ ಭಕ್ತರ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ.

ಆಷಾಢಿ ಎಂಬುದು ಮತ್ತೊಂದು ತೀರ್ಥ. ಆಷಾಢೇಶ ಅಲ್ಲಿಯ ಕ್ಷೇತ್ರ ದೇವತೆ. ಆ ಆಷಾಢೇಶನ ಸೇವೆಗೈಯುವ ಭವಾನೀ ದೇವಿಗೆ ರತಿ ಎಂದು ನಾಮಧೇಯ. ದಂಡಮುಂಡಿ ಎಂಬ ತೀರ್ಥಸ್ಥಾನವು ಪರಮಪವಿತ್ರ. ಮುಂಡಿ ಎಂಬ ಮಹಾದೇವನ ರೂಪವು ಅಲ್ಲಿಯ ಕ್ಷೇತ್ರಪತಿ. ದಂಡಿಕಾ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಮಹಾದೇವಿಯು ಆ ಶಿವಸೇವೆಗೆ ಸಿದ್ಧಳಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದಾಳೆ. ಲಾಕುಲಿ ಎಂಬ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಲಾಕುಲೀಶ ಸರ್ವಮಂಗಳೆ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಶಿವಪಾರ್ವತಿಯರು ನೆಲಿಸಿ ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಪೂಜೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಭಾರಭೂತಿ ಎಂಬ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಭಾರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಶಿವನು, ಭೂತಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಪಾರ್ವತಿಯು ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಅರಾಲಕೇಶ್ವರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಶಿವ ಸತಿಯರು ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಣು ಸ್ಥಾಣುಪ್ರಿಯಾ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪರಮೇಶ್ವರ ದಂಪತಿಗಳು ನೆಲೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಕನಖಲ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಉಗ್ರ ಉಮಾನಾಮದಿಂದ ನೆಲೆಸಿದ್ದಾರೆ ನೀಲಕಂಠ ದಂಪತಿಗಳು. ತಾಲಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂಭೂ ಸ್ವಾಯಂಭುವಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ವಾಸಿಸಿರುತ್ತದೆ ಈ ಜೋಡಿ. ಅಟ್ಟಹಾಸ ಎನ್ನುವದು ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ತೀರ್ಥ. ಸೂರ್ಯದೇವನು ಭಗವಾನ್ ಶಂಕರನನ್ನು ವಿಶಿಷ್ಟರೂಪದಿಂದ ಪೂಜೆಗೈದದ್ದು ಇದೇ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ. ಅವನು ಮನೋರಥ ಸಿದ್ಧಿಯಾದದ್ದು ಇಲ್ಲೆ.

ಕೃತ್ತಿವಾಸ ಎನ್ನುವದು ಮತ್ತೊಂದು ಉತ್ತಮವಾದ ಶೈವಕ್ಷೇತ್ರ. ಕೈಲಾಸಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮೋಹ ಪರಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಬಗೆಗೆ. ಶ್ರೀಶೈಲ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿದ್ದಾನೆ ಮಹಾದೇವ. ಅಲ್ಲಿ ಅವನ ಪೂಜಾಪರ್ಯುಪಾಸನಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಮಹಾತಾಯಿಯು ಭ್ರಮರಾಂಬಿಕೆ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಸೃಷ್ಟಿಯ ಆರಂಭ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಾನು ಮಾಡಲಿರುವ ಜಗತ್ಸರ್ಜನ ರೂಪವಾದ ಮಹಾಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವ ಮುನ್ನ ಈ ಶ್ರೀಶೈಲ ಕ್ಷೇತ್ರಪಾಲರಾದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಭ್ರಮರಾಂಬಿಕೆಯರ ಸೇವೆ ಮಾಡಿ ತದಂತರ್ಗತ ಭಗವಂತನ ಆಶೀರ್ವಾದ ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋದನಂತೆ. ಆದರಿಂದ ಅವನು ಕೈಕೊಂಡ ಸೃಷ್ಟಿಕಾರ್ಯವು ನಿರಾಂತಕವಾಗಿ ನೆರವೇರುತ್ತಲಿದೆ.

ಸುವರ್ಣಮುಖರಿ ಎಂಬ ನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲಿರುವ ಶಿವ ಕಾಳಹಸ್ತಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಆ ಕಾಳಹಸ್ತಿ ಈಶ್ವರನ ಜೊತೆಗೆ ಭ್ರಮರಾಲಕಾ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಮಹಾದೇವಿಯು ಪತಿ ಸೇವೆಗೈಯುತ್ತಲಿದ್ದಾಳೆ.

ಕಾಂಚೀಪುರಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಾಮರದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಕಾಮಾಕ್ಷಿದೇವಿಯೊಂದಿಗೆ ಕಾಮಶಾಸನ ನಾಮದಿಂದ ಶಂಕರನು ನೆಲೆಸಿದ್ದಾನೆ.

ವ್ಯಾಘ್ರಪುರ ಎಂಬ ತೀರ್ಥದ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ನೃತ್ಯ ಭಂಗಿಯಲ್ಲಿರುವ ನಟರಾಜ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಮಹರ್ಷಿ ಪತಂಜಲಿಯು ಉಪಾಸನೆಗೈಯುತ್ತಲಿದ್ದಾನೆ. ಸೇತುಬಂಧ ಎಂಬ ತೀರ್ಥದಡಿಯಲ್ಲಿ ಮರ್ಯಾದಾ ಪುರುಷೋತ್ತಮನಾದ ಪ್ರಭು ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ರಾಮೇಶ್ವರ ಲಿಂಗವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಗಜಪ್ರಪಾ ಎಂಬ ತೀರ್ಥ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವತ್ಥ ಗಿಡದಡಿಯಲ್ಲಿ ಶಿವನ ಸನ್ನಿಧಾನ, ವೃಷಭಧ್ವಜ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ ಆ ಪರಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪೂಜೆ. ಮಣಿಮುಕ್ತಾನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲಿರುವ ವೃದ್ಧಾಚಲ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಶಂಕರನ ನಿತ್ಯ ಸನ್ನಿಧಾನ. ಮಧ್ಯಾರ್ಚನ ಎಂಬ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಂತತವೂ ಸನ್ನಿಹಿತನಾದ ಮಹಾದೇವನು ಭಕ್ತರ ಮನೋವಾಂಛಿತಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುವನು.

ಸೋಮನಾಥ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಹೆಸರನ್ನೂ ಕೇಳದವರಾರು? ಅಲ್ಲಿ ಇರುವ ಸೋಮ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗ. ದೇಹ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷ.

ಸಿದ್ಧವಟಿ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಹೆಸರನ್ನು ನೀನು ಕೇಳಿರಬಹುದು. ಅಲ್ಲಿರುವ ಸಿದ್ಧಪುರುಷರು ಜ್ಯೋತಿರ್ಲಿಂಗ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಲಿಂಗವನ್ನು ಪೂಜೆಗೈಯುತ್ತಾರೆ.

ಕಮಲಾಲಯ ಎಂಬುದು ಮತ್ತೊಂದು ಕ್ಷೇತ್ರ, ಅಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ ಮಹದೇವನಿಗೆ ವಾಲ್ಮಿಕೇಶ್ವರನೆಂದು ಕರೆಯುವರು. ಈ ವಾಲ್ಮಿಕೇಶ್ವರನ ಸೇವೆಯಿಂದ ಜ್ಞಾನಪ್ರಾಪ್ತಿ, ಐಶ್ವರ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಎರಡೂ ಆಗುವದು.

ದ್ರೋಣಪುರ ಎಂಬ ತೀರ್ಥದ ಹೆಸರನ್ನೂ ನೀನು ಕೇಳಿರುವೆಯಷ್ಟೆ. ಆದರೆ ಅದರ ಮಹಿಮೆಯನ್ನೂ ನೀನು ಅರಿತಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಕಲಿಯುಗ ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ ಅವಾಂತರ ಪ್ರಳಯ ನಡೆಯುವದು. ಗಾಳಿ ಬೀಸುವದು, ಬೆಂಕಿ ಮಳೆ ಸುರಿಯುವದು, ಎಲ್ಲ ಸಾಗರಗಳು ಉಕ್ಕಿ ಮುಕ್ಕಿ ಭೋರ್ಗರೆಯ ತೊಡಗುವವು. ಹೀಗೆ ಚತುಃಸಾಗರಗಳು ಪ್ರಕ್ಷುಬ್ಧಗೊಂಡು ಸಾಗರದ ಆಳ ಅಗಲದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ತೆರೆಯ ರಾಶಿಗಳು ತೇರೈಸಿ ಬಂದಾಗ ಪಾರ್ವತೀ ಪತಿಯಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಆ ದ್ರೋಣಪುರ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿಯೇ ಅದ್ಭುತವಾದ ನೌಕೆಯನ್ನೂ ಆರೋಹಣ ಮಾಡಿ ಇದೇ ದ್ರೋಣಪುರ ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ತನ್ನ ಪ್ರಳಯ ಜಲಧಿ ಸಂಚಾರವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವನು. ಬ್ರಹ್ಮಪುರ ಎಂಬುದು ಅಷ್ಟೇ ದೊಡ್ಡ ಕ್ಷೇತ್ರ. ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪವಿತ್ರವಾದ ಪುಷ್ಕರಣಿ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಶಂಕರನ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗೈದನು.

ಕೋಟಿಕಾ ಎಂಬುದು ಇನ್ನೊಂದು ಅನನ್ಯ ಸಾಮಾನ್ಯ ತೀರ್ಥ. ಈ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಬಂದರೆ ಕೋಟ್ಯಾವಧಿ ಪಾಪ ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಪರಿಹರಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ ಆ ಪರಮೇಶ್ವರನು.

ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಗೋಕರ್ಣದ ಹೆಸರನ್ನು ಕೇಳದವರಾರು? ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪಾದೋದಕಧಾರಿಯಾದ ಗಂಗಾಧರನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಬೇಕೆಂದು ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಭಗವಾನ್ ಪರಶುರಾಮನು ಸ್ವರ್ಗಸುಖವನ್ನು ಕೂಡ ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ ಇಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆನಿಂತಿದ್ದಾನೆ. ತ್ರಿಪುರಾಂತಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರತಿಷ್ಠಿತನಾದ ತ್ರ್ಯಂಬಕನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಮಾನವನಿಗೆ ನರಕದರ್ಶನ ಎಂದೂ ಆಗಲಾರದು.

ಕಾಲಂಜರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನೀಲಕಂಠ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ನಿತ್ಯ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಪರಮೇಶ್ವರ. ಅವನ ದರ್ಶನ ಸ್ಪರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಂಡವರಿಗೆ ಭವರೋಗವೇ ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ಹೋಗುವದು.

ಪ್ರಿಯಾಲ ಎಂಬುದು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ವನವೂ ಆಹುದು. ಕ್ಷೇತ್ರವೂ ಅಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ ಅಂಬಿಕಾಪತಿಯ ಮಹಿಮೆ ಅಗಾಧ. ಭಗವದ್ಭಕ್ತನಾದ ಉಪಮನ್ಯುವಿಗೆ ಹಾಲು ಕುಡಿಯಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛೆ ಆಯಿತಂತೆ. ಅವನಿಗೊಂದು ಕ್ಷೀರಸಾಗರವನ್ನೇ ದಯಪಾಲಿಸಿದ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ. ಪ್ರಭಾಸ ಕ್ಷೇತ್ರವಂತೂ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿಯೇ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ. ಅಲ್ಲಿ ಶೈವ ಮೂರ್ತಿಯ ಹೆಸರು ಚಂದ್ರಾರ್ಧಶೇಖರ. ಅಲ್ಲಿ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸುವವರು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಮತ್ತು ಅವನ ಅಣ್ಣ ಬಲರಾಮ.

ಇದೊಂದು ಭಾರತದ ದೊಡ್ಡ ತೀರ್ಥ. ಪ್ರಜಾಪತಿದಕ್ಷನು ಮೋಕ್ಷದ ಸಲುವಾಗಿ ಇದೇ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಶಂಕರನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡಿ, ಪೂಜೆಗೈದು ಮನೋರಥ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದ.

ಹೇಮಕೂಟ ಎಂಬುದು ತ್ರಿಲೋಚನ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಶಿವನ ಮತ್ತೊಂದು ಕ್ಷೇತ್ರ. ಇಲ್ಲಿ ಜಪ ಜಪಿಸಿದವರಿಗೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮವಿಲ್ಲ. ತಪ ತಪಿಸಿದವನಿಗೆ ಸಂಸಾರ ಬಂಧನವಿಲ್ಲ.

ವೇಣುವನ ಎಂಬುದು ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರ ಕ್ಷೇತ್ರ. ದಳ್ಳುರಿಯು ಬಿದುರು ಮೆಳೆಗಳನ್ನು ಸುಟ್ಟುಹಾಕುವಂತೆ ಪಾಪದ ರಾಶಿಯನ್ನೇ ದಹಿಸಿಬಿಡುವದು ಈ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ. ಅಂಶಲತಾ ದೇವಿಯ ಗರ್ಭದಿಂದ ರತ್ನಲಿಂಗದ ರೂಪದಿಂದ ಪ್ರಕಟನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಪರಮೇಶ್ವರ.

ಜಾಲಂಧರ ಎನ್ನುವದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಶೈವ ಕ್ಷೇತ್ರ. ಜಲಂಧರನು ಇಲ್ಲಿ ತಪಂಗೈದು ಶಿವಗಣದ ಆಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದನು. ಜ್ವಾಲಾಮುಖ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಕಾಲರುದ್ರನನ್ನು ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿ ದೇವಿಯು ಪೂಜೆಗೈಯುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.

ಭದ್ರಪಟ ಇನ್ನೊಂದು ತೀರ್ಥದ ಹೆಸರು. ಇಲ್ಲಿರುವ ತ್ರಿಲೋಚನದೇವನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದವರಿಗೆ ಅಪರಂಪಾರ ಐಶ್ವರ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಗಂಧಮಾದನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮೃತ್ಯುಂಜಯನ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದವನಿಗೆ ಸುಖ ಸೌಭಾಗ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ನಿಶ್ಚಿತ. ಗೋ ಪರ್ವತ ಎಂಬ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡಿ ಪಾಣಿನಿಯು ವ್ಯಾಕರಣ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದು, ವ್ಯಾಕರಣಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರವರ್ತಕ ಮಹರ್ಷಿ ಎನಿಸಿದ. ವೀರಕೋಷ್ಠ ಎಂಬ ಶಿವಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮಹರ್ಷಿಯೂ ಶಿವಾರಾಧನೆ ಗೈದು ಕವಿತಾ ಶಕ್ತಿ ಪಡೆದು ಆದಿಕವಿ ಎನಿಸಿದ. ಮಹಾತೀರ್ಥದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನೀನು ಈಗಾಗಲೇ ಕೇಳಿರಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಮಹಾರುದ್ರನು ಬ್ರಹ್ಮಾದಿದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರ ಪಾಠ ಹೇಳಿದನು. ಮಯೂರ ಎಂಬುದು ಶೈವಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕ್ಷೇತ್ರ. ಇಲ್ಲಿಯೇ ದೇವೇಂದ್ರನು ಧೂರ್ಜಟಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ ವಜ್ರಾಯುಧವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡ. ವೇದವತಿಯ ನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಶ್ರೀ ಸುಂದರಾ ಎಂಬ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಹೆಸರಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸುಂದರವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವ ಪರಮೇಶ್ವರನ ದಿವ್ಯ ವಿಗ್ರಹವು ತನ್ನ ಶೋಭೆಯಿಂದ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯವಾಗಿದೆ.

ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದರೆ ಕುಂಭಕೋಣ. ದೇವ ಗಂಗೆಯು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಪಾಪಿಗಳು ಬಿಟ್ಟುಹೋದ ಪಾತಕಗಳ ಹೊರೆಯನ್ನು ಇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರತಿ ವರುಷವೂ ಇಲ್ಲಿಯ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಾಘ ಮಾಸ ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ಬಂದು

ನೆಲೆಸುತ್ತಾಳೆ. ಗೋದಾವರಿ ನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ತ್ರ್ಯಂಬಕ ಎನ್ನುವದು ಮಹಾ ಶೈವಕ್ಷೇತ್ರ. ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ಸ್ವಾಮಿಯು ತಾರಕಾಸುರನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಲು ಶಕ್ತ್ಯಾಯುಧವನ್ನು ಪಡೆದುದು ಇದೇ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ. ಶ್ರೀ ಪಾಟಲದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಘ್ರಪುರ ಎಂಬ ಒಂದು ದಿವ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ತ್ರಿಶಂಕುಮುನಿಯು ತನ್ನ ಜಾತಿಶುದ್ಧಗಾಗಿ ಗಂಗಾಧರ ಎಂಬ ಶಿವಲಿಂಗ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದನು.

ಕದಂಬಪುರ ಎಂಬ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ನೀನು ಎಂದಿಗೂ ಮರೆಯಲು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಮುನಿಯೆ, ಇದೇ ಕದಂಬ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಮಹಾದೇವನು ಕಾಲಮೃತ್ಯುವಿನ ಮೇಲೆ ತ್ರಿಶೂಲದಿಂದ ಆಘಾತ ಮಾಡಿದ್ದ.

ಅವಿನಾಶ ಎಂಬ ಶೈವ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪರಮೇಶ್ವರ ದಂಪತಿಗಳು ನಿತ್ಯ ಸನ್ನಿಹಿತ ರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ರಕ್ತಕಾನನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಪಾಲಿಯು ಮಿತ್ರ ಮತ್ತು ವರುಣ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ವರ ನೀಡಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ. ಪಾತಾಳದಲ್ಲಿರುವದು ಹಾಟಕೇಶ್ವರ ಕ್ಷೇತ್ರ. ಇಲ್ಲಿ ವಿರೋಚನ ಕುಮಾರನಾದ ಬಲಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ತನ್ನ ಅಭಿಲಷಿತವಾದ ಪದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಮಹಾದೇವರ ಪೂಜೆಗೈದ.

ಭಗವಾನ್ ಮಹೇಶ್ವರನ ಪ್ರೀತಿಯ ಕ್ಷೇತ್ರವಾದ ಕೈಲಾಸದ ಹೆಸರನ್ನೂ ಕೇಳದ ಶೈವರು ಯಾರಿದ್ದಾರೆ ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ. ಯಕ್ಷರಾಜನಾದ ಕುಬೇರನು ಭಕ್ತಿ ಭಾವದಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ತ್ರಿಲೋಚನನ ನಿತ್ಯ ನಿರಂತರಪರ್ಯುಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದಾನೆ. ಪರಮ ಪೂಜ್ಯನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನ ದಿವ್ಯ ಸನ್ನಿಧಾನದಿಂದ ಈ ಎಲ್ಲ ಶೈವಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಪುಣ್ಯಧಾಮಗಳೆಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾಗಿವೆ. ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಈ ಶೈವಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಗವಾನ್ ಭವಾನೀಪತಿಯನ್ನು ಆರಾಧನೆಗೈಯುವವರು ಪಾರ್ವತೀ ಪರಮೇಶ್ವರರ ಪರಮಾನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗುವರು.

ಸರ್ವಫಲಪ್ರದ ಅರುಣಾಚಲ

ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ:- ಪ್ರಭೋ! ನೀವು ಅನೇಕಾನೇಕ ದಿವ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದಿರಿ. ಈ ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಬಂದು ಹರಿಹರೇಶ್ವರನನ್ನು ಭಜಿಸಿದವನಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಫಲಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಈ ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಯಾತ್ರೆಯಿಂದ ಬರುವ ಎಲ್ಲ ಪುಣ್ಯವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ, ಎಲ್ಲ ಫಲವೂ ಯಾವ ಒಂದು ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರದ ಯಾತ್ರೆಯಿಂದ ಲಭ್ಯವಾಗುವದೋ ಅದನ್ನು ಹೇಳಿರಿ. ಸರ್ವತೀರ್ಥಗಳ ಫಲವನ್ನು, ಸರ್ವಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಪುಣ್ಯವನ್ನೂ, ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ನೀಡುವ ಯಾವದಾದರೂ ಒಂದು ಪುಣ್ಯಸ್ಥಳವಿದ್ದರೆ ನನಗೆ ಹೇಳಿರಿ. ಅಂತಹ ಸ್ಥಾನ ಯಾವದು? ಆ ದೇಶ ಯಾವದು? ಇದನ್ನು ದಯವಿಟ್ಟು ತಿಳಿಸಿರಿ.

ನಂದೀಶ್ವರ:- ಮಹಾಮುನಿಯೇ! ನೀನು ನನ್ನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿರುವೆ ಅನನ್ಯ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ. ನಿನ್ನ ಮೇಲಿರುವಷ್ಟು ಪ್ರೀತಿಯು ನನಗೆ ಬೇರೆ ಯಾರ ಮೇಲೂ ಇಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ನಿನಗೆ ಮಹಾದೇವರ ಆ ಗುಪ್ತಕ್ಷೇತ್ರದ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಯಸುವವರು ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವವರು ಮಹಾದೇವರ ಈ ಗುಪ್ತಕ್ಷೇತ್ರದ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಕೇಳಲೇಬೇಕು. ನಾನು ಆ ಪಶುಪತಿಯ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಈಗ ನಿನಗೆ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಅದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಆ ಸ್ಮರಹರನ ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡು. ಅಂಬಿಕೆಯ ಚರಣಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸು. ತದನಂತರ ಓಂಕಾರದ ಉಚ್ಚಾರ ಮಾಡು. ಇದು ನಿನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಕಲ್ಯಾಣಕಾರಕ. ತಪೋಧನನೇ! ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ದ್ರವಿಡದೇಶದಲ್ಲಿ ಅರುಣಾಚಲ ಎಂಬ ಮಹತ್ತರ ಕ್ಷೇತ್ರ ಒಂದಿದೆ. ಅದರ ವಿಸ್ತಾರ ಮೂರು ಯೋಜನ. ಶಿವ ಭಕ್ತರು ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಸೇವೆಯನ್ನು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಆ ಪ್ರದೇಶವು ಪೃಥ್ವಿಯ ಹೃದಯ. ಜಗತ್ತಿಗೆಲ್ಲ ಕ್ಷೇಮಂಕರನಾದ ಮಹಾದೇವರು ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪರ್ವತ ರೂಪದಿಂದ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡು ಅರುಣಾಚಲ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಅರುಣಾಚಲ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಅನೇಕಾನೇಕ ಸಿದ್ಧಮಹರ್ಷಿ, ಸಿದ್ಧದೇವತೆ ವಿದ್ಯಾಧರ, ಯಕ್ಷ ಗಂಧರ್ವ ಹಾಗೂ ಅಪ್ಸರೆಯರ ಆವಾಸ ಸ್ಥಾನವಾಗಿದೆ. ಅರುಣಾಚಲವು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಸ್ವರೂಪವೇ ಆದುದರಿಂದಲೇ ಸಹಸ್ರಾಧಿಕ ಸಿದ್ಧ, ಮಹರ್ಷಿ, ದೇವತಾ. ವಿದ್ಯಾಧರ, ಗಂಧರ್ವ, ಅಪ್ಸರೆಯರೇ ಮೊದಲಾದವರ ನಿವಾಸ ಸ್ಥಾನವಾಗಿದೆ. ಈ ಅರುಣಾಚಲದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಮರಣದಿಂದ ದೇಹತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದ ಸಿಂಹ ವ್ಯಾಘ್ರವೇ ಮೊದಲಾದ ಕ್ರೂರ ಪಶುಗಳು ಕೂಡ ಶಿವಗಣದಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗುವರು. ಲಕ್ಷ ಲಕ್ಷ ವೃಕ್ಷ, ರೆಂಬೆ, ಕೊಂಬೆ, ಚಿಗುರು. ತಳಿರು ಕುಡಿಮಿಡಿಗಳನ್ನು ಜಡೆಯಂತೆ ಧರಿಸಿದ ಈ ಅರುಣಾಚಲವು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶಿವನಂತೆ ತೋರುವದು. ಮಹಾದೇವನು ಸ್ಥಾಣು ಎಂಬ ತನ್ನ ಹೆಸರಿನ ಸಾರ್ಥಕತೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದು ಈ ಅರುಣಾಚಲದಲ್ಲೆ.

ಅರುಣಾಚಲ ಮಹಿಮೆ

ಹಿಂದೆ ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಹು ವರ್ಷಗಳ ಮೊದಲು ಯೋಗಿರಾಜ ಎಂದು ಹೆಸರಾದ ಗೌತಮ ಮುನಿಗಳು ಸಾವಿರ ವರುಷ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಇದೇ ಅರುಣಾಚಲದಲ್ಲಿ ಶಿವನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡರು.

ಹಿಮಾಲಯ ಪರ್ವತದ ಪುತ್ರಿಯಾದ ಉಮಾದೇವಿಯು ಈ ಅರುಣಾಚಲ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತು ತಪಸ್ಸುಮಾಡಿ ಶಿವನ ಅರ್ಧ ಅಂಗವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸುವ ಸೌಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದಳು. ಗೌರೀದೇವಿಯು ತಾನು ಶಿವನ ಅರ್ಧಾಂಗಿನಿ ಆಗುವ ಸೌಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದ ಈ ಸಿದ್ಧಿಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಇದರ ನೆನಪಿಗಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಅರುಣಾಚಲೇಶ್ವರ ಲಿಂಗದ ಸೇವೆಯಿಂದ ಮಾನವರಿಗೆ ಭಕ್ತಿ, ಮುಕ್ತಿ ಎರಡೂ ದೊರಕುತ್ತವೆ. ಪಾರ್ವತಿಯ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಮಹಿಷಾಸುರ ಮರ್ದಿನಿಯಾದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ದುರ್ಗಾದೇವಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳ ಆರಾಧನೆಯಿಂದ ಭಕ್ತರಿಗೆ ನಿರ್ವಿಘ್ನವಾಗಿ ಜಪ-ತಪ ಮಂತ್ರ ತಂತ್ರ ಮುಂತಾದವು ಸಿದ್ದಿಸುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂ ದುರ್ಗಾದೇವಿ ಪೂಜಿಸಿದ ಪಾಪನಾಶನ ಎಂಬ ಲಿಂಗವು ಶೋಭಾಯಮಾನವಾಗಿದೆ. ಒಮ್ಮೆ ಯಾದರೂ ಆ ಶಿವಲಿಂಗಕ್ಕೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದರೆ ಮಾನವರ ಸಮಸ್ತ ಪಾಪಗಳು ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವಜ್ರಾಂಗದ ಎಂಬ ರಾಜನಿದ್ದನು. ಯಾವದೋ ಒಂದು ಕ್ಷುದ್ರಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ಕುಬೇರನಲ್ಲಿ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದ. ಅದರಿಂದ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಅವನ ಗ್ರಹಗತಿ ತಿರುಗಿತು. ದುರ್ಗತಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಎಷ್ಟೇ ಕಷ್ಟ ನಷ್ಟಗಳು ಬಂದರೂ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ ಅವನ ಶಿವಪೂಜೆ. ನಿತ್ಯ ನಿರಂತರವೂ ನಡೆದ ಅವನ ಪರಮೇಶ್ವರನ

ಆರಾಧನೆಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಅವನ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲ ಪರಿಹೃತವಾದವು. ಅಂತಃಕರಣದಲ್ಲಿ ಶಿವಭಕ್ತಿ ಮೂಡಿದ ಆ ಎಲ್ಲ ಭಕ್ತರು ಶಿವಸಾಯುಜ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದರು.

ಅರುಣಾಚಲದ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡುವ ಕಲಾಧರನೆಂಬ ವಿದ್ಯಾಧರ ರಾಜನು ದುರ್ವಾಸರ ಶಾಪಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿದನು. ಭಗವಾನ್ ಶಂಕರನನ್ನು ಅರಿಯುವದಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾದ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲ. ರುದ್ರಮಂತ್ರಕ್ಕೆ ಮಿಗಿಲಾದ ಮಂತ್ರವಿಲ್ಲ. ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುವಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ದೇವರಿಲ್ಲ. ವಿಭೂತಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ರಕ್ಷಣೆಯ ಸಾಧನವಿಲ್ಲ. ಭಕ್ತಿಗಿಂತ ಮಿಗಿಲಾದ ಸದಾಚಾರವಿಲ್ಲ. ದೀಕ್ಷಾಕೊಟ್ಟವನ ಹೊರತು ಬೇರೆ ಗುರುವಿಲ್ಲ. ರುದ್ರಾಕ್ಷಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಒಡವೆ ಅಲಂಕಾರಗಳಿಲ್ಲ. ಹರಿಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾದ ಬೇರೆ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಲ್ಲ. ತುಳಸಿಗಿಂತ ಒಳ್ಳೆ ವೃಕ್ಷ ಇಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸಿಗಿಂತ ಒಳ್ಳೇ ಹೂ ಇಲ್ಲ. ವೈರಾಗ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಒಳ್ಳೇ ಆನಂದವಿಲ್ಲ. ಮುಕ್ತಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪದವಿ ಇಲ್ಲ.''

ಶಿಲಾದನ ಮಗನಾದ ನಂದೀಕೇಶ್ವರನು ಹೀಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯನ ಮನಸ್ಸು ಬಹಳ ಪ್ರಸನ್ನವಾಯಿತು. ಅವನು ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತನಾದನು. ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಆನಂದದಿಂದ ಆ ನಂದೀಶ್ವರನನ್ನು ಕುರಿತು ಆತ್ಮನಿವೇದನೆ ಗೈಯುತ್ತ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದನು.

ನಂದೀಶ್ವರ:- ಪ್ರಭು! ಮಾನವರ ಯಾವ ಯಾವ ಕರ್ಮಗಳು ಯಾವ ಯಾವ ಫಲವನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ? ಮತ್ತು ಅವುಗಳಿಂದ ನರಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಹೇಗೆ ಆಗುತ್ತವೆ? ಆ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೇನು? ಇದೆಲ್ಲವನ್ನು ನನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ನಿರೂಪಣೆ ಮಾಡಿರಿ.

ಮೂರು ವಿಧ ಕರ್ಮ

ನಂದೀಶ್ವರ:- ಮಹಾಮುನಿಯೇ! ಈ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಗಳು ಮೂರು ವಿಧವಾಗಿರುತ್ತವೆ ಸಾತ್ವಿಕ. ರಾಜಸ, ತಾಮಸವೆಂದು. ಸಾತ್ವಿಕ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ಮೋಕ್ಷ, ರಾಜಸ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಸ್ವರ್ಗ, ತಾಮಸ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ನರಕ. ದುರ್ವಿಚಾರದ ದುರಾಚಾರಿ ಜನರು ತಮಃಪ್ರಧಾನವಾದ ದುಷ್ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥ ದುರ್ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡಿದವರು ತಾವು ಮಾಡಿದ ದುಷ್ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾದ ದುಃಖಾನುಭವವನ್ನು ಹೊಂದಲೇ ಬೇಕಾಗುವದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಬಗೆ ಬಗೆಯ ನರಕಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಯಾವ ದುಷ್ಕಾರ್ಯದಿಂದ ಎಂಥ ನರಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಆಗುವದು ಅನ್ನುವದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು.

ದುಷ್ಕಾರ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಫಲ

ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವದಕ್ಕೆ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆ ಎನ್ನುವರು. ಜ್ಞಾನಿಯಾದವನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ ಪಾಪದಿಂದ ಮಾನವನು ಮರಣದ ನಂತರ ಮೊದಲು ಕತ್ತೆ, ನಾಯಿ, ಹಂದಿ ಮುಂತಾದ ದುರ್‌ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ಪತಿತ ಜನ್ಮವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು. ಸುರಾಪಾನ ಅಂದರೆ ಸೆರೆ ಕುಡಿದರೆ ಬಹುಕಾಲ ನರಕದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಅನಂತರ ಹುಳಹುಪ್ಪಡಿ ಆಗಿ ಜನಿಸುವನು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಸೊತ್ತು ಸಂಪತ್ತು ಎತ್ತಿಹಾಕಿದರೆ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸ ಜನ್ಮ ಬರುವದು. ತನಗೆ ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿಸಿದ ತನ್ನ ಗುರುವಿನ ಮಡದಿಯೊಂದಿಗೆ

ಸರಸವಾಡುವ ಪಾಪಿಗೆ ಅಸಿಪತ್ರವನ ಎಂಬ ನರಕದಲ್ಲಿ ಬಹುಕಾಲ ದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುವದು. ಕೊನೆಗೆ ಅವನು ಮಾನವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದರೂ ನಪುಂಸಕನಾಗಿ ದುಃಖ ಪಡುವನು. ಹೆತ್ತವರ ಹೆಂಡಿರೊಡನೆ ಕಾಮ ಕೇಳಿಗೆ ಇಳಿದ ಕೀಳು ಮನುಷ್ಯನು ಕಾಲಸೂತ್ರ ಎಂಬ ನರಕದಲ್ಲಿ ಕಾದ ಕಬ್ಬಿಣದ ಸರಳು ಹಾರೆಗಳಿಂದ ಹೊಡೆಯಲ್ಪಡುವನು.

ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ಮನೆಗೆ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚಿದ ಮತ್ತು ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ವಿಷವಿಕ್ಕಿದ ಪಾಪಿಗಳು ಅವೀಚಿ ಎಂಬ ನರಕದಲ್ಲಿ ಬಹುಕಾಲ ಮಹಾದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುವದು.

ಇದರಂತೆ ಮಿತ್ರದ್ರೋಹಿ ಮಾನವರಿಗೆ ಕರಾಳ ಎಂಬ ನರಕ. ಪರರ ಹಿಂಸೆ ಮಾಡಿದವನಿಗೂ, ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಪಾಪ ಮಾಡುವವನಿಗೂ ಪರದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಅಪಹರಿಸುವವರಿಗೂ, ಸುಳ್ಳು ಮಾತನಾಡುವವರಿಗೂ, ಭೀಮ, ಸಂಹಾರ, ಭಯಾನಕ, ಅತಿಘೋರ ಮುಂತಾದ ನರಕಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವವು. ಇದರಂತೆ ಪರದ್ರೋಹ ಪರಾಯಣನಾದ ಪುರುಷನಿಗೆ ವಜ್ರನರಕ, ಮಾಂಸ ಭಕ್ಷಣ ಮಾಡುವವನಿಗೆ ತರಲ, ತಾಯಿ-ತಂದೆಗಳ ದ್ರೋಹ ಬಗೆಯುವವನಿಗೆ ತೀಕ್ಷಣ, ಜಪ ತಪಗಳ ನಿಂದೆ ಮಾಡುವವನಿಗೆ ತಾಪನ, ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವವನಿಗೆ ನಿರುಚ್ಛ್ವಾಸ, ಹಸುಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವವನಿಗೆ ದಾರುಣ, ಎಳೆಮಗು ಅಥವಾ ಭ್ರೂಣಹತ್ಯೆ ಮಾಡುವವನಿಗೆ ಚಂಡ, ಸ್ತ್ರೀ ಹತ್ಯೆ ಮಾಡುವವನಿಗೆ ಕೂಲಕ, ದೇವಸ್ಥಾನ ಅಥವಾ ಮಠದ ಹಣವನ್ನು ಅಪಹರಿಸುವವನಿಗೆ ದಹನ, ಪರದ್ರವ್ಯ ಅಪಹರಿಸುವವನಿಗೆ ಘೋರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ನರಕಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಕಾಲದವರಿಗೆ ಬಹುವಿಧವಾದ ಯಮಯಾತನೆಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುವದು.

ಯಮದೂತರಿಗೆ ಕಿಂಚಿತ್ತಾದರೂ ದಯೆ ಇಲ್ಲ. ಯಾರ ಬಗೆಗೂ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವಿಲ್ಲ. ಪಾಪ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆಂದು ಗೊತ್ತಾದರೆ ಸಾಕು ಅಂಥ ಪಾಪಿಗಳನ್ನು ಸೆಳೆದೊಯ್ದು ನರಕದಲ್ಲಿ ಬೀಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಗ್ಗಗಳಿಂದ ಬಿಗಿಯುತ್ತಾರೆ. ಬಡಿಗೆಯಿಂದ ಬಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಸುತ್ತಿಗೆಗಳಿಂದ ಜಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಚುಂಚುಳ್ಳ ಹದ್ದು ಕಾಗೆ ಮುಂತಾದ ಪಕ್ಷಿಗಳಿಂದ ಚುಚ್ಚಿಸಿ ಚುಚ್ಚಿಸಿ ಭಯಂಕರವಾದ ನೋವನ್ನು, ಉಂಟುಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹುಲಿ, ಹಾವು, ಆನೆ, ಸಿಂಹ ಮುಂತಾದ ಕ್ರೂರ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದ ಕಚ್ಚಿಸಿ ಕಡಿಸಿ ವಿಲಕ್ಷಣ ವೇದನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಶಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದು ಕಡಿದು, ತುಂಡು ತುಣುಕು ಮಾಡಿ ನರಿ-ನಾಯಿಗಳಿಂದ ಎಳೆದಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ದೇಹವನ್ನು ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಕಾಸಿ ಕುದಿಸಿ ಭಯಂಕರ ಯಾತನೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕುದಿಯುವ ಎಣ್ಣೆಯ ಕಡಾವಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕರಿದು ತೆಗೆಯುತ್ತಾರೆ. ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಸೂಜಿಯಿಂದ ಅಂಗಾಂಗಗಳನ್ನು ಚುಚ್ಚಿ ಚುಚ್ಚಿ ಗಾಯಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಹೀಗೆ ಯಮದೂತರು ಪಾಪಿಗಳಿಗೆ ಕೊಡುವ ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಯಾತನೆಗಳಿಗೆ ಲೆಕ್ಕವೇ ಇಲ್ಲ. ಪಾಪಿ ಜೀವರು ನರಕದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸುವ ದುಃಖಗಳಿಗೆ ಅಂತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಬವಣೆಗಳಿಗೆ ಪಾರವಿಲ್ಲ. ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ದ್ರೋಹ ಬಗೆದ ಮಾನವನು ಗಿರಿಗಿಟ ಎಂಬ ನರಕದೊಳಗೆ ಬೀಳುವನು. ಶಿವನಿಗೆ ದ್ರೋಹ ಬಗೆದ ಮಾನವನು ಮರ್ಕಟನಾಗುವನು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ವಿವಿಧ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಒದಗಿ ಬರುವ ನರಕಗಳ ಭೀಕರತೆಯನ್ನು ತಿಳಿದು ಪುರುಷರು ಅಂಥ ಘೋರ ನರಕ ದುಃಖಗಳ ಶಾಂತಿಗಾಗಿ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಇಂಥ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಮೊದಲು ಆ ಪಾಪ

ಮಾಡಿದ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಾನು ಮಾಡಿದ ದುಷ್ಕರ್ಮಗಳ ಬಗೆಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಉಂಟಾಗಿರಬೇಕು. ಆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದಲೇ ಆ ಪಾಪಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವಂಶ ಉಪಮರ್ದವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ. ಅದರ ಮೇಲೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಾದ ಮಾನವನು ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ವಿಧಿಪೂರ್ವಕ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಅವನಿಗೆ ನರಕದ ಭಯವು ಕಮ್ಮಿ ಆಗುವದು. ಅದರಲ್ಲೂ ಆಸ್ತಿಕರಾದ ಮಾನವರು ಈ ಅರುಣಾಚಲ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ದುಷ್ಕರ್ಮಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದು ಉಚಿತವಾಗಿದೆ.

ಯಾವ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಯಾವ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ?

ಈ ಅರುಣಾಚಲ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪಾಪ ಶುದ್ಧಿಗಾಗಿ ಹೇಗೆ ಯಾವ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಎಂಥ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎನ್ನುವದನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತೇನೆ ಕೇಳಿರಿ. ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿದ ಪಾಪಿಯು ಅರುಣಾಚಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿ ಕದ್ರು ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗು ಹಾಕಿ ನಾಮ ಧರಿಸಿ ತುಳಸೀಮಾಲೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ''ಓಂ ನಮಃ ಕೃಷ್ಣಾಯ'' ಎಂಬ ಪಂಚಾಕ್ಷರಿ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸಬೇಕು. ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಮನಸ್ಸನ್ನು ವಶದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಉಪವಾಸ ಮಾಡಿ ಹರಿಯ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಐದು ವರ್ಷದವರೆಗೆ ಭಿಕ್ಷಾನ್ನದ ಮೇಲೆ ಉಪಜೀವನ ಮಾಡಿ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಭಾವದಿಂದ ಅರುಣಾಚಲೇಶ್ವರನ ಅಂತರ್ಗತನಾದ ಸಂಕರ್ಷಣದ ವಿಶೇಷ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ ದೋಷವು ತೊಲಗಿ ಹೋಗುವದು.

ಸುರಾಪಾನ ಮಾಡುವ ಪುರುಷನು ಈ ಅರುಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವರ್ಷದವರೆಗೆ ಇರಬೇಕು. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಆಚಾರಶುದ್ಧಿ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯ. ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡ ದುರ್ವಿಚಾರವನ್ನು ತರಕೂಡದು. ಶಿವಪೂಜೆಯನ್ನು ಒಂದು ದಿನವೂ ತಪ್ಪಿಸಬಾರದು. ಪ್ರತಿದಿನವು ಶತರುದ್ರಿಯ ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡಿ ಮಹಾದೇವರಿಗೆ ಕ್ಷೀರಾಭಿಷೇಕವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಒಂದು ವರುಷ ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಆ ಮನುಷ್ಯನು ಸುರಾಪಾನದ ಪಾಪದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಬಂಗಾರ ಕಳವು ಮಾಡಿದ ಪಾಪಿಯು ಈ ಅರುಣಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಗಂಗಾಜನಕನನ್ನು ತುಳಸಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಸ್ವರ್ಣಸ್ತೇಯ ಎಂಬ ಘೋರಪಾತಕದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುವನು.

ಗುರುಪತ್ನಿ ಗಮನ ಮಾಡಿದ ಪಾತಕಿಯು ಈ ಅರುಣ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿ ವ್ರತನೇಮಿಷ್ಠನಾಗಿ ಇದ್ದು ಪ್ರತಿ ದಿನವೂ ಓಂ ನಮಃ ಶಿವಾಯ ಎಂಬ ಶಿವಷಡಕ್ಷರ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಮಾಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಈ ಘೋರಪಾಪವು ಪರಿಹೃತವಾಗುವದು ಪರಸ್ತ್ರೀಯರೊಡನೆ ಸರಸವಾಡಿದ ಕಾಮಿ ಮನುಷ್ಯನು ಅರುಣಾಚಲ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿ ವಾಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಒಂದು ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಹೊಸ ಹೊಸ ಹೂಗಳಿಂದ ಅರುಣೇಶ್ವರನನ್ನು ಪೂಜೆಮಾಡಬೇಕು. ಹಾಗೂ ತನ್ನ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ದಾನ-ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಬಗೆ ಬಗೆ ಪುಣ್ಯ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ತತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಪಾಪ ಮುಕ್ತಿ ಆಗುವುದು.

ವಿಷಪ್ರಾಶನ ಮಾಡಿಸಿದ ಪಾಪಿಯು ಈ ಅರುಣಾಚಲ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವ್ರತಸ್ಥನಾಗಿ ಇದ್ದು ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತ ಶಿವಪೂಜೆ ಮಾಡಿದರೆ ದೋಷಮುಕ್ತನಾಗುವನು. ಹಸು, ಹೆಂಗಸು, ಹುಡುಗ-ಹುಡುಗಿಯರನ್ನು ಸಂಹಾರ ಮಾಡಿದ ಹಂತಕನು ಈ ಅರುಣಾಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದು ವ್ಯತೀಪಾತಯೋಗದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನು ಕರೆದು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಎಳ್ಳನ್ನು ದಾನ ಕೊಡಬೇಕು. ಅದರಿಂದ ಪಾಪ ಪರಿಹಾರ ನಿಶ್ಚಿತ.

ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಪಾಪ ಮಾಡಿದವರು ಈ ಅರುಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಗುಪ್ತ ದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಅವರ ಪಾಪ ಪರಿಹಾರವಾಗುವದು. ಸುಳ್ಳು ಮಾತನಾಡಿದ ಮಾನವನು ಈ ಅರುಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಆರು ತಿಂಗಳು ಇದ್ದು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಅರುಣಾಚಲೇಶ್ವರನ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಪಾಠ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಪಾಪ ರಹಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಮನೆಯನ್ನು ಅನ್ಯಾಯದಿಂದ ಅಪಹರಿಸಿದ ಪಾಪಿಯು ಈ ಅರುಣ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಹೊಸ ಶಿವಮಂದಿರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದರೆ ಅವನ ಪಾಪ ಪರಿಹಾರವಾಗುವದು.

ಮಾನವನಿಗೆ ಏನೇ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಇರಲಿ ಯಾವದೇ ವಸ್ತು ಬೇಕಾಗಿರಲಿ ಅವರು ನೇರವಾಗಿ ಈ ಅರುಣಾಚಲಕ್ಕೆ ನಡೆದು ಬರಬೇಕು. ಪಾದಚಾರಿಯಾಗಿ ಈ ಅರುಣಗಿರಿಗೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಅವರ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳು ಸಿದ್ಧಿಸುವವು. ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಯಾವದೇ ದುಃಖ ಬರಲಿ, ಅನಾರೋಗ್ಯ ತಲೆದೋರಲಿ, ಮೂರ್ಛಾದಿ ರೋಗಗಳು ಬರಲಿ, ಕೆಟ್ಟ ಕನಸನ್ನು ಕಾಣಲಿ, ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಯಾವದೇ ಅನಿಷ್ಟ ತಲೆ ದೋರಲಿ ಹೆದರುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ನೇರವಾಗಿ ಅರುಣಾಚಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಅರುಣಾಚಲೇಶನನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಅವನ ನಾಮೋಚ್ಚಾರಣವನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು. ತನ್ನ ಶಕ್ತ್ಯಾನುಸಾರ ದಾನ ಧರ್ಮ, ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ. ಅದರಿಂದ ಅವರ ಕಷ್ಟಾನಿಷ್ಟಗಳೆಲ್ಲ ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ರೋಗ-ರುಜಿನಗಳೆಲ್ಲ ದೂರವಾಗಿ ನ್ಯೂನತೆ ಹೀನತೆಗಳೆಲ್ಲ ಕಳೆದುಹೋಗಿ ಮನೋಭೀಷ್ಟಗಳೆಲ್ಲ ಪೂರ್ಣವಾಗುವವು. ಇಲ್ಲಿ ಶಂಕರನ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ ಶಿವಾಂತರ್ಯಾಮಿ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಕ್ಷೇಮಕರವಾದ ನಾಮಗಳನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಿ ಜಪಾನುಷ್ಠಾನ ಗೈದರೆ ಕಾಶಿ, ಗಯಾ, ಪ್ರಯಾಗ, ಪುಷ್ಕರ, ಸೇತುಬಂಧ ಮುಂತಾದ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಅತ್ಯಧಿಕವಾದ ಪುಣ್ಯಫಲವು ಅನಾಯಾಸದಿಂದಲೇ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವವು. ಅರುಣ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತ ಹದಿನಾರು ದಾನಗಳಿಂದ ಇಮ್ಮಡಿ ಪುಣ್ಯಫಲವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದು.

ಅರುಣಾಚಲೇಶ್ವರನನ್ನು ಸೇವಿಸುವ ಬಗೆ

ನಂದಿಕೇಶ್ವರ:- ಓಂ ನಮಃ ಶಿವಾಯ ಎಂಬ ಶಿವ ಷಡಕ್ಷರ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಹಾಗೂ ಪ್ರಣವ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಹಾಲು ಮೊಸರು ಮುಂತಾದ ಗವ್ಯ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಂದ ಪರಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಬೇಕು. ದಕ್ಷಿಣಾಯನ. ಉತ್ತರಾಯಣ ಪ್ರಾರಂಭದ ದಿನದಲ್ಲಿಯೂ ಹಾಗೂ ವಿಷುವ ಯೋಗದಲ್ಲಿಯೂ ಅರುಣಾಚಲೇಶ್ವರನಿಗೆ ಮುಂಜಾವಿನಲ್ಲಿಯೇ ಎದ್ದು ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತುಳಸಿಯನ್ನು ಏರಿಸಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಘೋರ ಅಘೋರ ಮಂತ್ರಗಳ ಒಂದೊಂದು ಮಂತ್ರದಿಂದ ಒಂದು ಸಾವಿರ ಕಲಶಗಳನ್ನು ಸುರಿದು ಶಿವನಿಗೆ ಶುದ್ಧೋದಕ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು.

ಶಿವರಾತ್ರಿ ದಿನದಂದು ಪೂಜೆ ಇನ್ನೂ ವಿಶೇಷ. ಪೂಜಕನು ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿ ಶತರುದ್ರ ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡುತ್ತ ಬಿಲ್ವಪತ್ರಿಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿ ಅರುಣಾಚಲೇಶ್ವರನಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕು. ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಜಾಗರಣೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಕಮಲ, ಕಲ್ಹಾರ ಮುಂತಾದ ಹೂಗಳಿಂದ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ದೇವರ ಎದುರು ನೃತ್ಯಸೇವೆ, ಸಂಗೀತ ಸೇವೆ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತ ಆಗಮೋಕ್ತ ವಿಧಿಯಿಂದ ಶಿವಕೇಶವರ ಪೂಜೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಬೇಕು. ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತನಾದ ಮರ್ತ್ಯನು ತನ್ನ ಹುಟ್ಟಿದ ದಿನ ಅಥವಾ ಯಾವದಾದರೂ ಸಂಪತ್ತು, ಆಪತ್ತು, ಕುತ್ತು, ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ವಿಶೇಷ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅರುಣಾಚಲೇಶ್ವರನ ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತವಾದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನೆಲಿಸಿ ಶಿವಪೂಜೆಯನ್ನು ಅರ್ಥಾತ್ ಅರುಣಾಚಲೇಶ್ವರನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಸ್ವರ್ಗವು ಸ್ವಾಧೀನ. ಮೋಕ್ಷವು ಕರತಲಾಮಲಕ. ಇಂಥ ಮಹಾಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ ಪಡೆದು ಇಲ್ಲಿಯ ಕ್ಷೇತ್ರಪತಿಯ ಪೂಜೆಯನ್ನು ವಿದ್ಯುಕ್ತ ರೀತಿಯಿಂದ ಮಾಡಿದರೆ ಬದುಕಿರುವವರೆಗೂ ಭೋಗ, ಮರಣಾನಂತರ ಮೋಕ್ಷ ಎರಡೂ ದೊರಕುವದು.

ವಿಶ್ವನಿರ್ಮಾಣದ ಪ್ರಾರಂಭ ಇಲ್ಲಿಯೇ

ಮಹಾಮುನಿಯೇ! ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇವಕಲ್ಪದ ಆರಂಭ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಕಲ್ಪ ಶೂನ್ಯವಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನು ತನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದಲೇ ವಿಶ್ವವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದನು. ವಿಶ್ವೋತ್ಪತ್ತಿಯ ಅನಂತರ ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಪರಂಪರೆಯು ಮುಂದುವರೆಯಬೇಕು ಹಾಗೂ ಸೃಷ್ಟವಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಉಳಿಯಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ತನ್ನ ದೇಹದ ಬಲಬದಿಯಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು, ಎಡಬದಿಯಿಂದ ಶಿವನನ್ನು ಪ್ರಕಟ ಗೊಳಿಸಿದನು. ದೇವದೇವನಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನ ಆಣತಿಯನ್ನು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತು ಅವರಿಬ್ಬರೂ ದೇವತೆಗಳು ಸೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ಸಂಹಾರ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತತ್ಪರರಾಗಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜಗತ್ತಿನ ಶಾಸನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ಸ್ವಯಂ ಪರಬ್ರಹ್ಮನು ಸಂರಕ್ಷಣ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವನು.

ಅನಂತರ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ತನ್ನ ಮನಃ ಸಂಲ್ಪದಿಂದ ಹತ್ತು ಜನ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ಬಲಗೈ ಹೆಬ್ಬೆರಳಿನಿಂದ ದಕ್ಷ ಪ್ರಜಾಪತಿಯನ್ನೂ ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾಡಿದನು. ಅನಂತರ ಮುಖದಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನೂ, ಬಾಹುಗಳಿಂದ ಕ್ಷತ್ರಿಯರನ್ನೂ, ತನ್ನ ಎರಡು ತೊಡೆಗಳಿಂದ ವೈಶ್ಯರನ್ನೂ ಎರಡು ಚರಣಗಳಿಂದ ಶೂದ್ರರನ್ನೂ ಉತ್ಪನ್ನಗೈದನು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಮಾನಸ ಪುತ್ರರಾದ ಕಶ್ಯಪ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಅಸುರರನ್ನು ಮರುತ, ನಾಗ, ಯಕ್ಷ, ಗಂಧರ್ವ, ಅಪ್ಸರೆ ಮುಂತಾದವರನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿದರು. ಇದರಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿದ ಮನು ಮಹರ್ಷಿಯು ಮಾನವಕುಲದ ಉತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣನಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಸಮೃದ್ಧಗೊಳಿಸಿದನು. ಮನುವಿನಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಸಂತಾನಕ್ಕೆ ಮಾನವಕುಲ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಮಹರ್ಷಿ ಅತ್ರಿ ಮುನಿಯಿಂದ ಋಷಿಗಳ ಸಂತಾನವು ಹಾಗೂ ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಂಶಗಳು ಉತ್ಪನ್ನವಾದವು. ಪುಲಸ್ತ್ಯ, ಪುಲಹ ಎಂಬ ಬ್ರಹ್ಮಮಾನಸ ಪುತ್ರರಿಂದ ಯಕ್ಷ ಮತ್ತು ರಾಕ್ಷಸಕುಲಗಳು ಉತ್ಪನ್ನವಾದವು. ಅಂಗಿರಸ ಮುನಿಯಿಂದ ಉತಥ್ಯ ಹಾಗೂ ಬ್ರಹಸ್ಪತಿ ಎಂಬ ಸೋದರರು ಜನ್ಮ ಪಡೆದರು. ಭೃಗುಮುನಿಯಿಂದ ಚ್ಯವನ ಹಾಗೂ ಅಗ್ನಿ ಮುಂತಾದವರ ಉತ್ಪತ್ತಿ. ಇದರಂತೆ ವಶಿಷ್ಠರು

ಮೊದಲಾದ ಬ್ರಹ್ಮಋಷಿಗಳಿಂದ ಅನೇಕ ಮಹಾ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಜನ್ಮವಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ತಮ್ಮ ಸಂತಾನ ಸೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಜಗತ್ತನ್ನು ತುಂಬಿಸಿ ಬಿಟ್ಟರು.

ಹಿಂದೆ ಒಂದಾನೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವು ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀ ಮಹೇಶ್ವರನನ್ನು ಹೀಗೆ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದನು ಲೋಕವಿಡಂಬನಾರ್ಥವಾಗಿ.

''ಪೃಥ್ವೀರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಮಹದೇವನೇ, ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ! ಜಲರೂಪ ಧಾರಿಯಾದ ಜಟಾಧಾರಿಯೇ ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ! ಸೂರ್ಯರೂಪಿಯಾದ ಶಂಕರನೇ ಚಂದ್ರನನ್ನು ಜಡೆಯಲ್ಲಿ ಮುಡಿದುಕೊಂಡ ರುದ್ರನೇ, ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ! ಅಗ್ನಿರೂಪ ಮಹೇಶ್ವರ, ಪರ್ವತರೂಪಿ ಪರಮೇಶ್ವರ, ಕಾಲರೂಪಿ ಮೃತ್ಯುಂಜಯ, ತ್ರಿಗುಣಾತೀತನಾದ ತ್ರ್ಯಂಬಕ, ಅಕ್ಷಯ ಐಶ್ವರ್ಯ ಸಂಪನ್ನನಾದ ಮಹಾದೇವ, ಕರುಣಾ ಸಮುದ್ರನಾದ ಕೈಲಾಸಪತಿ ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ. ಸರ್ವದೇವತಾ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಎಷ್ಟೆಂದು ಹೊಗಳಲಿ. ಸರ್ವೋತ್ತಮದ ನಿನಗೆ ನಮ್ಮ ಅನಂತಾನಂತ ಪ್ರಣಾಮಗಳು.

ಪಾರ್ವತಿಯ ತಪಸ್ಸಿನ ಬಗೆ

ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ:- ಪೂಜ್ಯರೇ, ಪರಮೇಶ್ವರನ ಪ್ರೇಯಸಿಯಾದ ಪಾರ್ವತಿ ದೇವಿಯು ಅರುಣಾಚಲ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ತಪಸ್ಸನ್ನು ತಪಿಸಿದಳಂತೆ. ಅದರ ಬಗೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಬಯಕೆ. ದಯಮಾಡಿ ಬಿತ್ತರಿಸಿರಿ.

ನಂದೀಶ್ವರ:- ಮತಿಮಂತ ಮುನಿಯಾದ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ! ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನ್ ಶಂಕರನು ದಕ್ಷಕನ್ಯೆಯಾದ ಸತೀದೇವಿಯೊಡನೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ನೀನು ಬಲ್ಲೆಯಷ್ಟೆ? ಆ ಸತಿಯು ರೂಪದಿಂದ ರತಿ. ಗುಣದಿಂದ ಸತಿ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಪರಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ದಾಕ್ಷಾಯಣಿ ಎಂದರೆ ಅಚ್ಚುಮೆಚ್ಚು.

ಒಂದು ವಿಷಮ ಘಳಿಗೆ. ದಕ್ಷ ಪ್ರಜಾಪತಿಗೆ ತನ್ನ ಅಳಿಯ ತ್ರಿಶೂಲಿಯ ಬಗ್ಗೆ ದ್ವೇಷ ಆದರಿಂದ ಅವನ ಮೇಲೆ ರೋಷ. ಅದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ದಕ್ಷನಿಂದ ಶಿವನ ದ್ರೋಹ. ಈ ಶಿವದ್ರೋಹವನ್ನು ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ ತಾಳಲಿಕ್ಕೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ ಆ ಶರ್ವಾಣಿಗೆ. ನಖಶಿಶಾಂತವಾಗಿ ಸಿಟ್ಟು ಅವಳಿಗೆ ತಂದೆಯ ಬಗ್ಗೆ. ಆದರೂ ಏನೂ ಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ. ಹಡೆದ ತಂದೆಯಲ್ಲವೇ ದಕ್ಷ? ಆದರೆ ಶಿವನಿಂದೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಕೇಳುವದು, ಕೇಳಿದ ಬಳಿಕ ಹೇಗೆ ತಾಳುವದು? ಅವಳಿಂದ ತನ್ನ ಪತಿ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನನ್ನು ಅಧಿಕ್ಷೇಪಿಸಿ ಆಡಿದ ದಕ್ಷಪ್ರಜಾಪತಿಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಯೋಗಾಗ್ನಿಯನ್ನು ಉದ್ದೀಪಿಸಿ ತನ್ನ ಶರೀರತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದಳು.

ದಾಕ್ಷಾಯಣಿಯ ದೇಹದಹನ ಸಮಾಚಾರ ತಿಳಿಯಿತು ಪರಮೇಶ್ವರನಿಗೆ. ತಕ್ಷಣವೇ ವೀರಭದ್ರನ ಉತ್ಪತ್ತಿ. ದಕ್ಷಯಜ್ಞದ ವಿಧ್ವಂಸ ಮಾಡಲು ಪರಮೇಶ್ವರನ ಅಪ್ಪಣೆ. ಅನುಪದದಲ್ಲಿಯೇ ದಕ್ಷನ ಯಜ್ಞವೆಲ್ಲವೂ ವಿಧ್ವಂಸ, ವೀರಭದ್ರನಿಂದ ದಕ್ಷ ಪ್ರಜಾಪತಿಯ ಸಂಹಾರ, ಇದೆಲ್ಲವೂ ಇತಿಹಾಸದ ಗತಗೋಷ್ಠಿ.

ಅನಂತರ ಆ ಸತೀದೇವಿಯು ಮತ್ತೆ ಪರ್ವತ ಸಾರ್ವಭೌಮನಾದ ಹಿಮವಂತನ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದಳು. ಆಗ ಅವಳ ಹೆಸರು ಪಾರ್ವತಿ. ಉಮಾ, ಕೆಲದಿನಗಳ ನಂತರ ಪಾರ್ವತಿಯು ಸ್ಥಾಣುವನದಲ್ಲಿ ಆ ಗಂಗಾಧರನ ಏಕಾಂತ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡತೊಡಗಿದಳು. ಅದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಂದರ್ಪನು ಮಹಾದೇವನ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಹೂ

ಬಾಣಗಳನ್ನು ಸುರಿಸಿದನು. ಒಮ್ಮೆ ಕಣ್ ತೆರೆದು ನೋಡಿದ ಆ ಭರ್ಗ. ಕಾಮ ಬಾಣಪ್ರಹಾರದಲ್ಲಿ ರತನಾಗಿದ್ದ. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಸ್ಥಾಣುವಿನ ಹಣೆಗಣ್ಣಿನ ಅಗ್ನಿಕುಂಡ ಭುಗಿಲ್ಲೆಂದಿತು. ಆರೆಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಶೃಂಗಾರ ಮೂರುತಿ ಮನ್ಮಥ ಬೂದಿಯಾದ. ಅನಂತರ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನು ಬೇರೊಂದು ತಾಣದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಉಗ್ರ ತಪವನ್ನು ಕೈ ಕೊಂಡ.

ಇತ್ತ ಗೌರೀದೇವಿಯು ವನವಾಸಿನಿಯಾಗಿ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಪತಿಯನ್ನಾಗಿ ಪಡೆಯಲೇಬೇಕೆಂದು ಛಲ ತೊಟ್ಟಳು. ಮನೆ ಬಿಟ್ಟಳು. ಕಾಡಿನ ಒಂದು ಗೂಡಿನಲ್ಲಿ ಕಡುಕಷ್ಟಬಡುತ್ತ ಘೋರ ತಪವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದಳು. ಅತ್ಯುಗ್ರವಾಗಿತ್ತು ಅವಳ ತಪಸ್ಸು, ಶಿವೈಕನಿಷ್ಠವಾಗಿತ್ತು ಅವಳ ಮನಸ್ಸು. ತಪೋನುಷ್ಠಾನದ ಉಗ್ರತೆಗೆ ಅವಳ ದೇಹ ಸೊರಗಿತ್ತಾ, ಮೈ ಕರಗಿತ್ತು. ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಶಿವನ ಅಂತಃಕರಣವೂ ಕರಗಿತ್ತು.

ಆ ಹೆಣ್ಣುಜೀವ ತನಗಾಗಿ ಪಡುವ ಬವಣೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಶಿವಹೃದಯ ಮಮ್ಮಲನೆ ಮರುಗಿತು. ಸಪ್ತಋಷಿಗಳನ್ನು ಹಿಮವಂತನೆಡೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಯಾಚಿಸಿದ ಪರಮೇಶ್ವರ. ಮದುವೆಯ ಮಂಗಳದಲ್ಲಿ ಶಿವಸತಿಯರ ಮಧುರ ಮಿಲನವಾಯಿತು. ರಸಿಕ ಶಿಖಾಮಣಿಯಾದ ಮಹಾದೇವನು ತಾನು ಮೆಚ್ಚಿ ಮದುವೆಯಾದ ಉಮಾದೇವಿಯೊಡನೆ ಪ್ರಸನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಏಕಾಂತವಲ್ಲಿ ವಿಹಾರಗೈದನು. ಇದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶುಂಭ ನಿಶುಂಭ ಎಂಬ ದೈತ್ಯರು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನನ್ನು ಕುರಿತು ಘೋರ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದರು, ಆ ತಪೋನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಚತುರ್ಮುಖ ಸುಪ್ರಸನ್ನ. ಅಪೇಕ್ಷಿತ ವರ ನೀಡುವ ಆಶ್ವಾಸನ. ಅದರಿಂದ ಸಂತಸಗೊಂಡ ದೈತ್ಯವರರ ಯಾಚನೆ. ''ನಾವು ಯಾರಿಂದಲೂ ಸಾಯಬಾರದು. ದೇವತೆಗಳಿಂದ ನಮಗೆ ಮೃತ್ಯು ಬರಬಾರದು. ಯಾವ ದಾನವರಿಂದಾಗಲಿ ಸಾಯಬಾರದು.''

'ತಥಾಸ್ತು' ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ವರದಾನ, ದೈತ್ಯರಿಗೆ ಪರಮಾನಂದ. ಆದರೆ ದೇವತೆಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಕಂಪನ, ದೇಹದಲ್ಲಿ ನಡುಕ, ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆತಂಕ, ವಿಷ್ಣುವಿನನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮೊರೆಯಿಟ್ಟರು ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳು ಮಹಾದೇವನಲ್ಲಿ. ಪರಮೇಶ್ವರನಿಂದ ಅಭಯದಾನ- ''ಹೆದರಬೇಡಿರಿ ಸಾವನ್ನು ಯಾವನೂ ಮೀರಿ ನಿಲ್ಲಲಾರ. ಈ ಶುಂಭ ನಿಶುಂಭರು ಮೃತ್ಯುಂಜಯರಲ್ಲ. ಅವರ ಸಾವಿನ ಗಳಿಗೆ ಸಮೀಪಿಸುತ್ತಲಿದೆ.'' ಮಹಾದೇವರ ಈ ಮೃದು ಮಾತಿನಿಂದ ದೇವತೆಗಳು ಸಮಾಧಾನದ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟರು. ಅವರನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟು ಆ ಪಶುಪತಿಯು ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ಮೆಚ್ಚಿನ ಮಡದಿಯೊಡನೆ ಮಧುಚಂದ್ರ ವಿಹಾರದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾದ.

ಪಾರ್ವತಿಯ ಬಣ್ಣ ಅವಳ ಕಾಳೀ ಎಂಬ ಹೆಸರಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಕಪ್ಪು ಕಪ್ಪಾಗಿತ್ತು. ಈ ಕರಿಬಣ್ಣ ಸರಿ ಎನಿಸಲಿಲ್ಲ ಅವಳ ಪತಿ ಪರಮೇಶ್ವರನಿಗೆ. ತನ್ನ ಪ್ರಿಯಕರನ ಪ್ರೀತಿಯೇ ಆ ಸತೀದೇವಿಯ ಜೀವನದ ಪರಮ ಉದ್ದೇಶ. ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣ ತನ್ನ ಮನದನ್ನನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯಿತು ಆ ಶೈಲಬಾಲೆಗೆ. ತಕ್ಷಣವೇ ಕಿತ್ತಿ ಒಗೆದಳು. ತನ್ನ ದೇಹದ ಮೇಲಿನ ಆ ಕರಿ ತೊಗಲನ್ನು. ಪಾರ್ವತಿಯು ತನ್ನ ದೇಹದ ಕರಿ ತೊಗಲನ್ನು ತೆಗೆದೊಗೆದ ಸ್ಥಲವು ಮಹಾಕಾಲಿ ಪ್ರಪಾತ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಉತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರ ಎನಿಸಿತು. ಅನಂತರ ಆ ಮಹಾಕಾಳಿಯು ಕೌಶಿಕಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧಳಾಗಿ ವಿಂಧ್ಯ ಪರ್ವತದ ಒಂದು ಕಂದರದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡತೊಡಗಿದಳು. ಅವಳ ರೂಪಸಿರಿಯನ್ನು

ಕಂಡು ಮುಗ್ಧರಾದರು ಶುಂಭ ನಿಶುಂಭ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಹುಂಬ ದೈತ್ಯರು. ಅದೇ ಮಹಾತಾಯಿಯಿಂದ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಅಲ್ಪಾವಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಸಂಹೃತರಾದರು. ಅನಂತರ ನಿಸರ್ಗ ಸೌಂದರ್ಯದ ನೆಲೆಬೀಡಾದ ಗೌರೀಶಂಕರದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಉಗ್ರ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸಿದಳು ಆ ಗೌರೀದೇವಿ. ಈ ಘೋರ ತಪದಿಂದ ಭವಿನಿಯ ಬಣ್ಣವೇ ಬದಲಾಯಿತು. ಬಿಳಿ ಬಣ್ಣದಿಂದ ಅವಳ ದೇಹವು ಧವಲ ದೀಧಿತಿಯಿಂದ ದೇದೀಪ್ಯಮಾನವಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸತೊಡಗಿತು. ಅತ್ಯಂತ ಪರಿಶುಭ್ರವಾದ ಗೌರವರ್ಣದಿಂದ ಅವಳ ಗೌರಿ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಸಾರ್ಥಕವಾಯಿತು. ಗೌರಿಯ ಈ ಒಲವು, ನಿಲುವು, ಚೆಲುವುಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಪ್ರೀತ ಪ್ರಸನ್ನನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರ.

ದಾಂಪತ್ಯದ ರಸನಿಮಿಷಗಳು

ಕೆಲ ಸಮಯದ ನಂತರ ಪಾರ್ವತಿಯು ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದಳು. ಗಣಪತಿ, ಸ್ಕಂದ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೆತ್ತಳು. ಅವರಿಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳು ತೇಜಸ್ವಿಗಳು. ಒಬ್ಬರಿಗಿಂತ ಒಬ್ಬರು ಚಲುವರು, ಒಬ್ಬ ಮದನಸುಂದರ, ಇನ್ನೊಬ್ಬ ವಿಶ್ವಮನೋಹರ, ಇಬ್ಬರೂ ಗುಣನಿಧಿಗಳು ಜ್ಞಾನದ ತವನಿಧಿಗಳು. ಜ್ಞಾನದ ಸಾಗರರು. ದಯಾದಾಕ್ಷಿಣ್ಯದ ಆಗರರು. ಇಂಥ ಪುತ್ರರತ್ನರನ್ನು ನೋಡಿ ಶಿವಪಾರ್ವತಿಯರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಹಿಗ್ಗು. ಆ ದಂಪತಿಗಳಿಬ್ಬರಿಗೂ ತಮ್ಮ ಈ ಜೋಡಿ ಮಕ್ಕಳ ಬಗ್ಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಹೆಮ್ಮೆ.

ಶಿವ-ಪಾರ್ವತಿಯರಿಬ್ಬರೂ ಸದಾ ಸರ್ವದಾ ಆನಂದ ತುಂದಿಲರು. ಒಮ್ಮೆ ಸರಸಸಲ್ಲಾಪ, ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಮಧುರಾಲಾಪ. ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ವೀಣಾವಾದನ, ಮಗದೊಮ್ಮೆ ಸಂಗೀತ ಪ್ರಸಂಗ, ಮಧ್ಯೇ ಶಾಸ್ತ್ರಚರ್ಚೆ, ಆಗಾಗ ಪುರಾಣ ಪರಿಶೀಲನ, ಒಂದೊಂದು ಸಂದರ್ಭಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ವೇದಾಂತ ವಿಚಾರ.

ಇಂದು ಮೈನಾಕ, ನಾಳೆ ಮಂದರ, ಮುಂಜಾನೆ ನಂದನ, ಸಂಜೆ ಗಂಧಮಾದನ, ಹಗಲು ಕೈಲಾಸ, ರಾತ್ರಿ ಸ್ವರ್ಗವಿಲಾಸ ಹೀಗೆ ಹಲವಾರು ಬಗೆಯಿಂದ ಸಾಗಿತ್ತು ಅವರ ಶೃಂಗಾರಯಾತ್ರೆ, ಬಗೆಬಗೆಯಿಂದ ರಸವತ್ತಾಗಿ ನಡೆದಿತ್ತು ಅವರ ದಾಂಪತ್ಯಲೀಲೆ. ಹೀಗೆ ಚರಾಚರ ಜಗತ್ತಿನ ತಾಯಿ ತಂದೆಯರೆನಿಸಿದ ಆ ಪಾರ್ವತಿ ಪರಮೇಶ್ವರರು ಮೇರು, ಮಂದರ, ಹಿಮಗಿರಿಕಂದರ, ನಂದನ, ಚೈತ್ರರಥ ಮುಂತಾದ ಸುಂದರ ತಾಣಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲಿಸಿ ನಲಿದು, ಒಲಿದು, ಉಲಿದು ದೀರ್ಘಕಾಲದ ವರೆಗೆ ದಾಂಪತ್ಯಜೀವನದ ರಸನಿಮಿಷಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತ ಆನಂದಪೂರ್ಣರಾಗಿ ವಿಹರಿಸಿದರು.

ಹಿಂದೆ ಒಂದಾನೊಂದು ದಿನ ಹಿಮಗಿರಿ ನಂದಿನಿಯಾದ ಪಾರ್ವತಿದೇವಿಯು ಅರುಣಾಚಲ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಸಹಜ ಸಂಚಾರ ಕೈ ಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ನೋಡಿದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಹಸಿರು ಹುಲ್ಲು ಹೂವು ಹಣ್ಣುಗಳ ಭಾರದಿಂದ ಬಾಗಿದ ಮರಬಳ್ಳಿಗಳು, ಮಾಲತಿ, ಮಲ್ಲಿಗೆ, ಸೇವಂತಿ ಮುಂತಾದ ಲತಾ ಬಳ್ಳಿಗಳ ರಂಜನೀಯವಾದ ಕುಂಜನಿಕುಂಜಗಳು. ಹಿಂಡು ಹಿಂಡು ಹೂಗಳ ಬಂಡನ್ನು ಹೀರಿ ಝೇಂಕರಿಸುವ ತುಂಬಿಗಳ ಗೀತ ಗುಂಜಾರವ. ಇಂಥ ಮಂಜುಳ ಮನೋಹರ ಏಕಾಂತ ವನಾಂತರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪುಣ್ಯಾಶ್ರಮ, ಅಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಒಳ್ಳೆ ಕೌತುಕದ ದೃಶ್ಯ ಕಂಡು ಬಂದಿತು. ಪರಸ್ಪರ ವೈರಿಗಳಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಕೂಡಿ ಆಡುತ್ತಲಿದ್ದವು.

ಕಾಕೋಲೂಕೈಃ ಶುಕಶ್ಯೇನೈಃ ಮೃಗವ್ಯಾಘ್ರೈರ್ಹರಿದ್ವಿಪೈಃ ।
ಕಲಾಪಿಸರ್ಪೈರ್ಯತ್ರಾಖುಮಾರ್ಜಾರೈಃ ಸೌಹೃದಂ ಶ್ರಿತಮ್ ॥

ಜಾತಿ ವೈರಿಗಳಾದ ಕಾಗೆಗಳೂ ಗೂಗೆಗಳೂ ಒಡನಾಟ ನಡೆಸಿದ್ದವು. ಗಿಳಿ, ಹದ್ದುಗಳು ಕೂಡಿ ಆಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಹುಲಿ ಚಿಗರೆಗಳ ಸರಸಾಟ, ಸಿಂಹ ಆನೆಗಳ ಚೆಲ್ಲಾಟ, ನವಿಲು ಹಾವುಗಳ ಕ್ರೀಡಾ ವಿಲಾಸ, ಇಲಿ ಬೆಕ್ಕುಗಳ ಪ್ರೀತಿಯಸಹವಾಸ ಮುಂತಾದ ಆಶ್ಚರ್ಯಕಾರಕ ಘಟನೆಗಳು ಆ ಸತೀಮಣಿಯ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದವು. ಆ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ತಪೋನುಷ್ಠಾನ ಕೈಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಯೋನಿ ಸಹಜವಾದ ವೈರಭಾವವನ್ನು ಮರೆತುಬಿಟ್ಟಿದ್ದವು. ಸ್ನೇಹ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಅವು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಕೂಡಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಆಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಮುನಿಗಳು ಹಾಕಿದ ಆಹುತಿಗಳ ಸುಗಂಧವು ದಿಗಂತರಾಲವನ್ನು ಸುರಭೀಕರಿಸಿತು. ಅಲ್ಲಿಯ ಹೋಮ ಧೂಮವು ಆ ವನಾಂತರದ ವಾತಾವರಣದಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನಳಾದಳು ಪರಮೇಶ್ವರಿ. ಅವಳು ಆಶ್ರಮದ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿದಳು. ಅಲ್ಲಿ ಓರ್ವ ಮುನಿಗಳು ಆಸನದ ಮೇಲೆ ಆಸೀನರಾಗಿ ತಪೋನಿರತರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ ಮಾಲೆ ಇದ್ದಿತು.

ಪಾರ್ವತೀ ದೇವಿಯು ಅವರ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಳು. ''ತಪೋಧನರೇ, ನೀವು ಯಾರು? ನೀವು ಕುಳಿತ ತಪಶ್ಚರ್ಯೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲಿರುವ ಈ ಪರ್ವತವಾದರೂ ಯಾವುದು? ಇದರ ಹೆಸರು ಏನು?

ತಪಸ್ವಿ:- ''ದೇವಿ, ಈ ಪರ್ವತವು ಅರುಣಾಚಲ. ಇದು ಪರ್ವತವಿದ್ದಂತೆ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವೂ ಆಗಿದೆ. ನನ್ನ ಹೆಸರು ಗೌತಮ. ನಾನು ಈ ಪುಣ್ಯಾರಣ್ಯದ ಈ ಪಾವನತರ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ತಪೋವ್ರತವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಇದರ ಉದ್ದೇಶ ಶಿವಪ್ರಸಾದ. ಭಗವಾನ್ ಭವಾನೀ ಪತಿಯನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನಗೊಳಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಉಗ್ರ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ ಈ ಏಕಾಂತ ವನಾಂತರದಲ್ಲಿ.

ಪಾರ್ವತೀ ದೇವಿಯ ಜೊತೆಗೆ ವಿಜಯಾ ಮೊದಲಾದ ಗೆಳತಿಯರ ದೊಡ್ಡ ಬಳಗವೇ ಇದ್ದಿತು. ಅವರ ಬಾಯಿಂದ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡ ಆ ಗೌತಮ ಮುನಿ ಇವಳೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಜಗಜ್ಜನನಿ ಪಾರ್ವತಿದೇವಿ ಎಂದು. ಕೂಡಲೇ ಆ ಮುನಿಯು ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿಯ ಜಪಮಾಲೆಯನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಇಟ್ಟ, ತನ್ನ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಬಿಟ್ಟ. ಇದ್ದಲ್ಲಿಂದಲೇ ದೀರ್ಘದಿಂದ ನಮಸ್ಕಾರ ಹಾಕಿದ ಆ ಶಿವ ಕುಟುಂಬಿನಿಗೆ, ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಎಲೆಮನೆಯ ಒಳಗೆ ಓಡಿದ. ಅಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಗಡ್ಡೆಗೆಣಸು, ಹಣ್ಣು ಹಂಪಲಗಳನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೊರಬಂದ. ದೇವಿಯ ಎದುರು ಅವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ಇರಿಸಿದ. ಕೈಮುಗಿದು ಕೇಳಿಕೊಂಡ. ಈ ಭಕ್ತ ಪರಮಾಣುವಿನ ಅತ್ಯಲ್ಪ ಆತಿಥ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸು ಅನುಗ್ರಹಿಸು ಎಂದು.

ಹೀಗೆ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಆ ಪರ್ವತಪುತ್ರಿಯ ಆತಿಥ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಆ ಅರುಣಾಚಲ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಜ್ಯೋತಿಸ್ತಂಭದ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವದಿಂದ ಆರಂಭಿಸಿ ಎಲ್ಲ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿ ಹೇಳಿದ.

ಆ ಕ್ಷೇತ್ರ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಗೌರಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಆ ಅರುಣಾಚಲ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪರ್ಣಕುಟೀರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ಬಯಕೆ

ಉಂಟಾಯಿತು. ತನ್ನ ಹೃದಯದ ಹೆಬ್ಬಯಕೆಯನ್ನು ಆ ಗೌತಮ ಮಹಾ ಮುನಿಯ ಎದುರು ಮೃಡಾನಿಯು ನಿವೇದಿಸಿದಳು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ಯೋಗಿ ರಾಜನಿಗೆ ಪರಮಾನಂದವಾಯಿತು.

ಅವನು ಬಾಗಿ ಬಿನ್ನವಿಸಿದ ಆ ಅಪರ್ಣಾದೇವಿಗೆ : ''ತಾಯಿ, ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಭಗವಾನ್ ಶಂಕರನ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗೈದು ಅತ್ಯಂತ ಭಕ್ತಿ ಭಾವೋದ್ರೇಕದಿಂದ ಅವನ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಈ ನನ್ನ ಆಶ್ರಮದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವು ಇರುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಲಿ ನಿಮ್ಮ ಪುಣ್ಯಾಶ್ರಮ. ನಿರಂತರ ಸಾಗಲಿ ತ್ರಿಶೂಲಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ತಪೋನುಷ್ಠಾನ.''

ಆ ಮುನಿ ಮನೀಷಿಯ ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆಗಳು ಹಿಡಿಸಿದವು ಹಿಮಗಿರಿನಂದಿನಿಗೆ. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಅರಣಾಚಲ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಒಂದು ಪವಿತ್ರತಾಣದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ತಪಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ಅವಳು ನಿಶ್ಚೈಸಿದಳು. ಆ ಮಹಾತಾಯಿಯ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದ ಬಳಿಕ ಏನು ತಡ? ಕೂಡಲೇ ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು ತಪೋವನ. ಪೂರ್ಣವಾಯಿತು ಪರ್ಣಕುಟೀರದ ರಚನೆ. ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಪುಣ್ಯಾಶ್ರಮ, ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು ದುರ್ಗಾದೇವಿಯ ದುಷ್ಕರವಾದ ತಪಶ್ಚರ್ಯೆ. ಅವಳು ತನ್ನ ತಪೋವನದ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಸುಭಗಾ, ಧುಂದುಮಾರಿ ದೇವಿಯರನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿದಳು. ಸಂಪೂರ್ಣ ಆ ಪುಣ್ಯಾರಣ್ಯದ ರಕ್ಷಣೆ ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಬಯಸುವ ದುಷ್ಟಶಕ್ತಿಗಳ ಶಿಕ್ಷಣ ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಯಗಳ ಭಾರವನ್ನು ತನ್ನದೇ ಆದ ಮತ್ತೊಂದು ದುರ್ಗಾರೂಪಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದಳು. ಅನಂತರ ಮಂದಾರ ಕುಸುಮ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಮುಡಿದ ತನ್ನ ನೀಲವರ್ಣದ ನೀಳಗೂದಲನ್ನು ಹೆರಳು ಬಿಡಿಸಿ ಜಡೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸಿದಳು. ತಾನು ಮೊದಲು ಉಟ್ಟುಕೊಂಡ ರೇಶ್ಮೆಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪೀತಾಂಬರವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಕಠೋರವಾದ ನಾರುಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಉಟ್ಟುಕೊಂಡಳು. ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಮಿತಿ, ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಸಂಯಮ. ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಯಮನಿಯಮ. ಯಾವಾಗಲೂ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರ. ಸರ್ವದಾ ಸಮಾಧಿ. ಹೀಗೆ ನಡೆಯಿತು ಅವಳ ತಪೋನುಷ್ಠಾನ.

ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಪಂಚ ಪಂಚ ಉಷಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉತ್ಥಾನ. ಶೀತಪೂತವಾದ ನದಿಯ ತಣ್ಣೀರಿನಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ. ಅರುಣೋದಯಕ್ಕೆ ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣನಿಗೆ ಅರ್ಘ್ಯದಾನ. ಸೂರ್ಯೋದಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಪ, ಮಧ್ಯಾಹ್ನದವರೆಗೂ ತಪ. ಅನಂತರ ತಾನೆ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗೈದ ಶಿವಲಿಂಗದ ವಿಧ್ಯುಕ್ತಪೂಜೆ, ಅರ್ಘ್ಯಪಾದ್ಯ ನಿವೇದನ. ವೇದಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಅಭಿಷೇಕ, ಶಿವಲಿಂಗದ ಮೇಲೆ ಚಂದನ ಲೇಪನ, ನಂತರ ಪುಷ್ಪಾರ್ಚನೆ. ಧೂಪ, ದೀಪ, ನೈವೇದ್ಯ, ಮಂಗಳಾರತಿ, ಅನಂತರ ಸಾವಿರ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ, ಒಂದು ಸಾವಿರ ನಮಸ್ಕಾರ. ಅನಂತರ ಧ್ಯಾನ, ಗಾನ, ಉಪಾಸನೆ, ಆರಾಧನೆ.

ಹೀಗೆ ಸಾಯಂಕಾಲದವರೆಗೂ ಶಿವಪೂಜೆ, ಪರಮೇಶ್ವರಾರಾಧನೆ, ಅನಂತರ ಮತ್ತೆ ರಾತ್ರಿಕಾಲದ ಪಂಚೋಪಚಾರ ಪೂಜೆ. ಈ ಎರಡೂ ಪೂಜೆಗಳ ಮಧ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಿವಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾದ ವಿಧಿಯಿಂದ ಹೋಮಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಶಿವನನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಆಹುತಿ ದಾನ. ಈ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಅತಿಥಿಗಳು ಬಂದರೆ ಆ ಯಜ್ಞ ಶೇಷವನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಹಾಕಿ ಯಥೇಷ್ಟವಾಗಿ ಉಣಬಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯ ತಪೋನುಷ್ಠಾನದ ರೀತಿಯು ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿತ್ತು. ಬೇಸಿಗೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಂಚಾಗ್ನಿಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ತನ್ನ ಪಾದದ ಅಂಗುಟವನ್ನು ಮಾತ್ರ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಊರಿ ಸೂರ್ಯನಲ್ಲಿ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ನೆಟ್ಟು ಆ ಸರ್ವಮಂಗಳೆಯು ಅತ್ಯುಗ್ರವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಧಾರಾಕಾರವಾಗಿ ಸುರಿಯುವ ಮಳೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತು ಮೈಯೆಲ್ಲ ತೊಯ್ದು ತೊಪ್ಪಡಿಯಾಗಿ ತಪೋನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸುತ್ತಿದ್ದಳು ಆ ತಾಯಿ. ಚಳಿಗಾಲದಲ್ಲಿಯಂತೂ ನಡುನೀರಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡೇ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು ಅವಳ ತಪಶ್ಚರಣೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಅತ್ಯುಗ್ರ ತಪೋನುಷ್ಠಾನದ ವಿಧಿ ವಿಧಾನಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವಳು ಯಾವಾಗಲೂ ತನ್ನ ಬಾಯಿಂದ ಓಂ ನಮಃ ಶಿವಾಯ ಎಂಬ ಶಿವಪಂಚಾಕ್ಷರಿ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಎಡೆಬಿಡದೇ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಜಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಮನನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ತಪೋಲೀನಳಾದ ಅವಳ ರೋಮಗಳಿಂದಲೂ ''ನಮಃ ಶಿವಾಯ, ನಮಃ ಶಿವಾಯ'' ಎಂಬ ಧ್ಯಾನ ಧ್ವನಿಯು ಹೊರಟಂತೆಯೇ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ದೀರ್ಘಕಾಲದವರೆಗೆ ನಡೆಯಿತು ಆ ಅಂಬಿಕಾದೇವಿಯ ಅತ್ಯದ್ಭುತವಾದ ತೀಕ್ಷ್ಣತರವಾದ, ತೀವ್ರತಮವಾದ ತಪೋನುಷ್ಠಾನ.

ಈ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅವಾಂತರ ನಡೆದುಹೋಗಿತ್ತು. ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಮಹಿಷಾಸುರನ ಅಧ್ವಾನ. ಸ್ವರ್ಗವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ ಅವನ ಉರವಣೆಗೆ, ಎಲ್ಲ ಲೋಕಗಳೂ ಅವನ ಉಪಟಳದಿಂದ ಸಂತ್ರಸ್ತ. ಇಂದ್ರನ ಅಧಿಕಾರ ವೈಭವಗಳೆಲ್ಲವೂ ಆ ಮಹಿಷ ದೈತ್ಯನಿಂದ ವಿಧ್ವಸ್ತ. ದೇವಾಧಿದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ದಿಕ್ಪಾಪಾಲು, ಮೂರುಲೋಕಗಳ ಆಧಿಪತ್ಯವೆಲ್ಲವೂ ಮಹಿಷನ ಪಾಲು. ಈ ದರ್ಪೋದ್ಧತನಾದ ದೈತ್ಯಾಧಮನು ಒಮ್ಮೆ ಕೇಳಿದ ಕಿವಿಯಿಂದ, ''ಅರುಣಾಚಲ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತಿಯು ತಪೋನಿರತಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ'' ಎಂದು. ಇದನ್ನು ನಿಶ್ಚಿತಗೊಳಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು ಆ ಪಾಪಿಗೆ. ತನ್ನ ಓರ್ವ ದೂತಿಯನ್ನು ಅಟ್ಟಿದ ಅರುಣ ಬೆಟ್ಟಕ್ಕೆ. 'ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬಾ ಆ ಶಿವಸುಂದರಿಯು ಅರುಣಾಚಲದಲ್ಲಿ ತಪೋಮಗ್ನಳಾಗಿರುವುದು ನಿಜವೇ ಎಂಬುದನ್ನು.'

ವರದಾನದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಅವಧ್ಯನಾಗಿದ್ದ ಆ ದೈತ್ಯ. ಯಾವ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳೂ ತಗಲುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ ಅವನ ಆ ಕೋಣ ತೊಗಲಿಗೆ. ನಮುಚಿ, ವೃತ್ರಾಸುರ, ಪುಲೋಮ, ರಾವಣ, ಕುಂಭಕರ್ಣ ಹಿರಣ್ಯಕಶ್ಯಪು ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲ ಬಲಿಷ್ಠ ದೈತ್ಯರಿಗಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿದ್ದ ವೀರವಿಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಮಹಿಷಾಸುರ, ಅವನು ತನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಂಡ ತಪಸ್ವಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಂದು ಹಾಕಿದ. ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಮುನಿಪತ್ನಿಯರ ಶೀಲಭಂಗ ಮಾಡಿದ. ತನಗೆ ತಿಳಿದು ಬಂದ ತಾಪಸ ಮುನಿ ಮನುಜ ದೇವಋಷಿ, ಯಕ್ಷ, ಕಿನ್ನರ, ಕಿಂಪುರುಷರನ್ನೆಲ್ಲ ಹೊಸಕಿ ಹಾಕಿದ.

ಈ ದುಷ್ಟ ದೈತ್ಯಾಧಮನು ಕಳಿಸಿದ ದೈತ್ಯದೂತಿಯು ತಪಸ್ವಿನಿಯ ವೇಷ ತಳೆದು ಅರುಣಾಚಲ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದಳು. ಮೆಲ್ಲನೆ ಪಾರ್ವತಿದೇವಿಯ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಪಡೆದಳು. ಅವಳ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ವಿನಯ, ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅನುನಯ, ನಡತೆಯಲ್ಲಿ ಸೌಜನ್ಯ, ನಮ್ರತೆಯಿಂದ ವಂದಿಸಿ ಪಾರ್ವತಿದೇವಿಯನ್ನೂ ಕೇಳಿದಳು :- ಹೇಮವತೀ! ನೀನು ತ್ರಿಲೋಕ ಸುಂದರಿ, ಚಿಕ್ಕ ಪ್ರಾಯ, ಆದರೆ ನೀನು ನೆಲೆಸಿರುವ ಈ ತಪೋವನವು ಒಂದು

ದೊಡ್ಡ ಗೊಂಡಾರಣ್ಯ. ನಿನ್ನಂಥ ಸೌಂದರ್ಯ ಶಾಲಿನಿಯು ಈ ಭಯಂಕರವಾದ ವನಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಏಕೆ ನೆಲೆಸಿರುವೆ? ನಿನ್ನಂಥ ಕೋಮಲಾಂಗಿಯು ಈ ಘೋರಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಇಂಥ ಕಠಿಣ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುವದನ್ನು ಕಂಡು ನನಗಂತೂ ಬಹಳ ಕೆಡಕೆನಿಸಿದೆ. ಮನೋಹರವಾದ ಅರಮನೆ, ಅಂತಃಪುರಗಳಲ್ಲಿ ಸುಖ ಸೌಭಾಗ್ಯಗಳ ಸುಪ್ಪತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಭೋಗಾನುಭೋಗಗಳ ತೂಗು ಮಂಚದಲ್ಲಿ ತೂಗುಯ್ಯಾಲೆ ಆಡುತ್ತ ಆನಂದದಿಂದ ನಕ್ಕು ನಲಿದಾಡುತ್ತ ಇರುವದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಈ ತಪಸ್ಸಿನ ದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತ ಈ ದುರ್ಗಮ ವನಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ದುಃಖಪಡಲು ನಿನಗೆ ಯಾರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ? ಏತಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಕಷ್ಟ? ಶಿವನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ನೀನು ಮೊದಲೇ ಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವೆ. ಅವನ ಕೈ ಹಿಡಿದು ನೀನು ಏನು ಸುಖ ಕಂಡಿರುವೆ? ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಿನಗೆ ಯೋಗ್ಯನಾದ ವರನೆಂದರೆ ಮಹಿಷಾಸುರನೊಬ್ಬನೇ. ಅವನು ಈಗ ಮೂರು ಲೋಕಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಏಕಮಾತ್ರ ಪ್ರಭು, ದೇವ-ದಾನವರಿಗೆಲ್ಲ ಅಧಿರಾಜ. ನೀನು ಒಮ್ಮೆ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಸಾಕು. ಬೇರೆ ಯಾರನ್ನೂ ಬಯಸಲಾರೆ. ಮುಂದೆ ಈ ಶಿವಾರಾಧನೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು ಕಾಮ ಸುಂದರನಾದ ಆ ಮಹಿಸಾಸುರನ ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿ ಹೋಗುವದು ಖಂಡಿತ. ನೀನು ಇಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಿ ಎಂಬ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಕೇಳಿ ಕಾಮಾತುರನಾದ ಆ ಮಹಿಷ ಪ್ರಭುವು ನನ್ನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಇಲ್ಲಿಗೆ ನಿನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯಲಿಕ್ಕೆಂದೇ ನಾನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ'' ಎಂದು ನುಡಿದಳು.

ದಾನವ ದೂತಿಯ ಈ ದುರುದ್ದೇಶದ ಅಪದ್ಧ, ಮನೋವಿರುದ್ಧ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಪಾರ್ವತಿಯ ಹೃದಯವು ಸಂತಪ್ತವಾಯಿತು. ಕಂಗಳು ಕೆಂಪಡರಿದವು. ಅವಳ ಮುಖ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಅರಿತು ಪಾರ್ವತಿಯ ಗೆಳತಿಯಾದ ವಿಜಯಾ ದೇವಿಯು ಆ ದೈತ್ಯಾಧಮನ ದೂತಿಯನ್ನು ಬಲತ್ಕಾರದಿಂದ ಆಶ್ರಮದಿಂದ ಹೊರದೂಡಿದಳು. ಆಗ ಆ ದುಷ್ಟೆಯು ತನ್ನ ತಪಸ್ವಿನಿಯ ವೇಷವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಿಜರೂಪದಿಂದ ದಾರುಣ ದೈತ್ಯಾಂಗನೆಯಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಳು. ಮತ್ತು ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಕೆಂಗಿಡಿಗಳನ್ನು ಉದುರಿಸುತ್ತ ''ಈ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಮಹಿಷಾಸುರನ ಬಳಿಗೆ ಇಂದಿಲ್ಲ ನಾಳೆ ನಾನೇ ಸೆಳೆದೊಯ್ಯುತ್ತೇನೆ'' ಎಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಗೈದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋದಳು. ಮಹಿಷಾಸುರನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಎಲ್ಲ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದಳು.

ಘಾತಕಿಯಾದ ಆ ದೂತಿಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ಮಹಿಷಾಸುರನು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಬೆಂಕಿಯ ಬೆಟ್ಟವಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡ. ಅವನ ಕಣ್ಣು ಕೆಂಪು ಆದವು. ಮೈಯೆಲ್ಲ ಕಂಪಿಸತೊಡಗಿತು. ಕೂಡಲೇ ಅವನು ಕೂಡಿಸಿದ ಕೋಟ್ಯಾವಧಿ ದೈತ್ಯ ದಾನವರನ್ನು. ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಸೆಳೆದು ತರಬೇಕೆಂದು ಆಗಲೇ ಹೊರಟುಬಿಟ್ಟ. ಆನೆ, ಕುದುರೆ, ರಥ, ಕಾಲಾಳು, ಚತುರಂಗಸೇನೆ ಅವನ ಹಿಂದೆ. ಕರಾಲ, ದುರ್ಧರ, ಜಿಷ್ಣು, ವಿಕರಾಳ, ಬಾಷ್ಕಲ, ದುರ್ಮುಖ, ಚಂಡ, ಪ್ರಚಂಡ, ಅಮರಾಸುರ, ಮಹಾಹನು, ಮಹಾಮೌಳಿ, ಮಹಾಧನು, ವಿಕಚೇಕ್ಷಣ, ಉಗ್ರಾಸ್ಯ, ಜ್ವಾಲಾಮುಖ, ದಹನ ಮುಂತಾದ ಸೇನಾಪತಿಗಳು ಮುಂಚೂಣಿಯಲ್ಲಿ. ಅಪರಂಪಾರವಾದ ಈ ದೈತ್ಯಸೇನೆಯ ತೊತ್ತುಳಿದಾಟದ ಭಾರದಿಂದ ಪೃಥ್ವೀಮಂಡಲವೆಲ್ಲ ನಡುಗಿ ಹೋಯಿತು. ದೈತ್ಯಾಧಮನ ಈ ಕದನ ಕೋಲಾಹಲವನ್ನು